BSB Bayerische StaatsBibliothek
MDZ Münchener DigitalisierungsZentrum Digitale Bibliothek

Camerarius, Joachim

Joachimi Camerarii Symbolorum Ac Emblematum Ethico-Politicorum Centuriae Quatuor Prima Arborum & Plantarum, Secunda Animal. Quadrupedium, Tertia Avium & Volatilium, Quarta Piscium & Reptilium ; Non solum Proprietates, sed etiam Eruditorum sapientumq[ue] virorum sententias et dicta memorabilia, artificioso et historica methodo describit ; Opus Cuivis

Mogvntiae 1697

L.eleg.m. 172
urn:nbn:de:bvb:12-bsb10575863-1
VD17 1:068772L

10373003

~~B. 2. lat. pag. 180~~

L. leg. n. 172

F. 9

<366186027800115

<366186027800115

Bayer. Staatsbibliothek

Joachimi
CAMERAR
Symbo
licus.
Seccoul pari. fe. Moguntiæ

IOACHIMI CAMERARII
SYMBOLORUM
AC
EMBLEMATUM
ETHICO-POLITICORUM:
Centuriæ Quatuor
PRIMA
ARBORUM & PLANTARUM
SECUNDA
ANIMAL: QUADRUPEDIUM
TERTIA
AVIUM & VOLATILIUM
QUARTA
PISCIUM & REPTILIUM
Non solum Proprietates, sed etiam Eruditorum Sapientumq; virorum sententias & dicta memorabilia; artificiosa & historica methodo describit
OPUS
Cuivis hominum Statui, utile, Jucundum & Proficuum
In hac Editione 400 *figuris æneis totaliter novis adornatum*
MOGVNTIÆ,
Sumptibus, LUDOVICI BOURGEAT,
Academiæ Bibliopolæ.

M. DC. XCVII.

BIBLIOTHECA
REGIA
MONACENSIS.

REVERENDISSIMO

PER ILLVSTRI ET PER QVAM
GRATIOSO

DOMINO

Do. FRANCISCO
EMMERICO WILHELMO

Libero Baroni

A BUBENHEIM

Ecclesiarum Metropolitanæ Moguntinæ & Equestrium ad S. Albanum propè Moguntiam, & ad* S. Ferrucium in Bleidenstat respective Cantori & Archypresbitero, Decano, Scholastico & Præposito in Moxstat, Eminentissimi Principis Electoris Consiliario Intimo, Cameræ Præsentialis Præsidi Primario, &c.

Domino & Patrono meo
Colendissimo

REVERENDISSIME

PER ILLVSTRIS ET GRATIOSE

DOMINE

TEmeritati quidem proximum videretur, Tuum nomen *Rev. Per Illustris & gratioſe Domine* huic libro præfigere, niſi Tuus erga omnes FAVOR, factum excuſaret. Hic enim pervicit, ut poſito metu, ab-

absterſoque inutili pavore, Te adire Libellumque Nomini Tuo dicatum, cernuus offerre auderem Spem præterea fecit, non injucundum tibi fore munuſculum. Cum igitur huic libro quærendus mihi eſſet Patronus, qui ſua benignè præberet auſpicia, ad Te ſupplices manus protundere, & inclytum nomen Tuum in tutelam huic libro infimis præcibus efflagitare auſus ſum, omnia proſpera illi promittens, ſi Tuum nomen in ipſo operis exordio lætiſſimo omine effulgeret. Metuo hic, in Præconia Tua *Rev. Per Illuſt. & grat. Domine* me effundere, ne gravis ſim auribus Tuis prolixa commemoratione Tuarum virtutum, quæ abundè omnibus patent. Cæterum Te *Rev. Per Illuſt. & grat Domine* obteſtor, ut non ſolum huic libro prodeunti,

Tua

Tua clementer commodes auſpicia, ſed etiam me meosque in Tuam Tutelam excipere dignetris. Quodſi a Te Impetrari permiſeris, nil mihi reſtat ulterius, quam ut DEUM. O. M. indefeſſis præcibus orem, quo Te *Rev. Per Illuſt. & grat. Domine* omni felicitate quæ faſtigiis Tuis convenit perfuſum EMINENTISSIMO PRINCIPI ELECTORI noſtro & PATRIÆ quam diutiſſime ſoſpitem conſervare dignetur.

Reverendiſſimæ Per Illuſtris & gratioſæ
Dominationis Veſtræ.

Subjectiſſimus

LUDOVICUS BOURGEAT
Civis & Academiæ Moguntinenſis
Bibliopola.

JOACHIMI CAMERARII

SYMBOLORUM ET EMBLEMATUM ETHIC. POLITIC. CENTUR. PRIMA.

I.

SI SERENUS ILLUXERIT.

Mons omni hoc, nisi Sol foveat, viduatur honor
Quicquid ages, cassum disperit, absque DEO

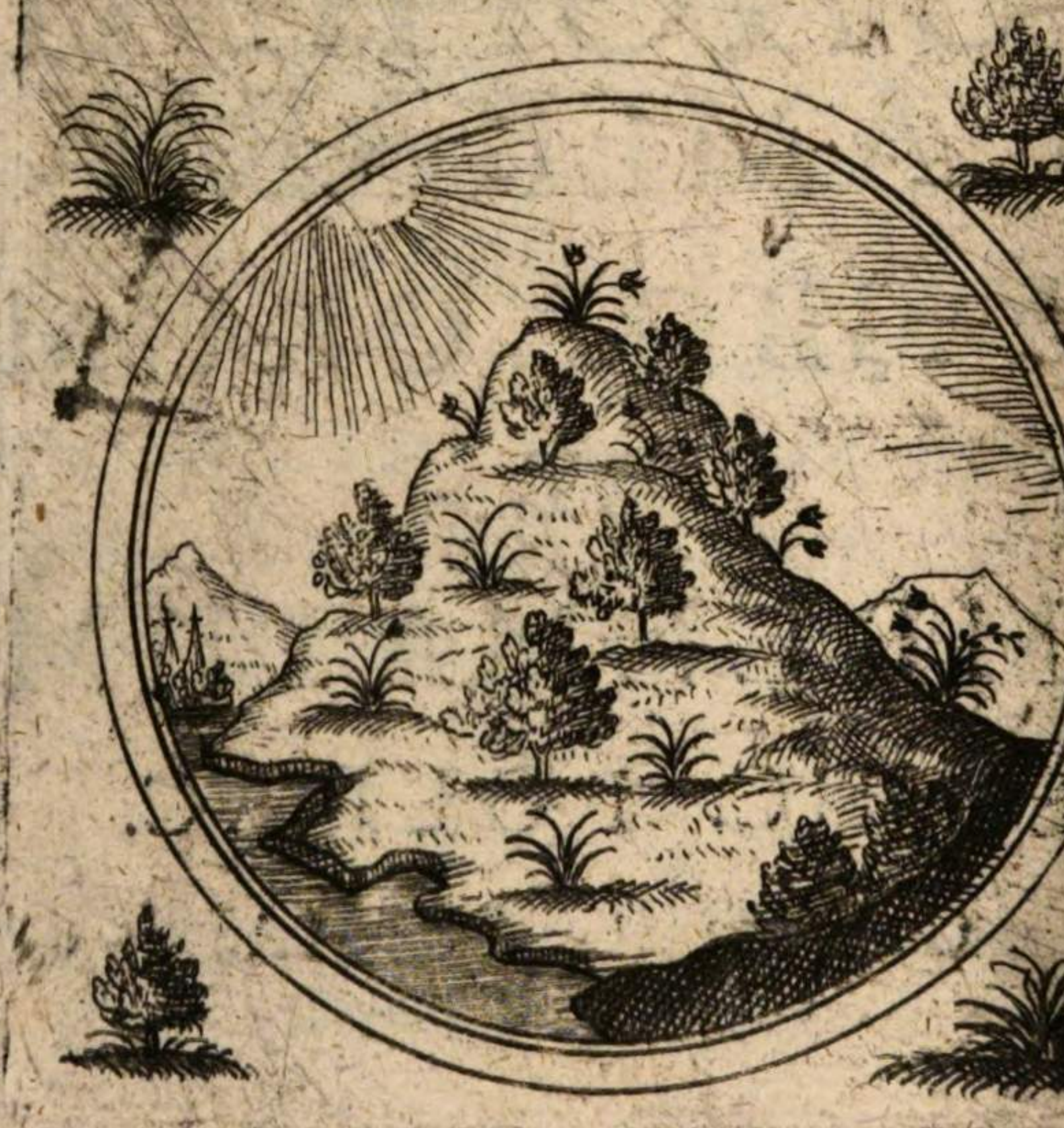

COllis ex omni parte variis arborum se
simarum generibus plenus, atque mul
herbarum ac florum diversitate conspicuu
hoc amœniss. decore, & pulcherrimo statu di
sistere nequit, sed brevi omnia decrescunt
flaccescunt, nisi supernè tempestiveque rac

laribus foveatur ac in suo vigore subinde reficiatur. Ad eundem modum nullæ humanæ cogitationes atque actiones, quantumvis alioquin speciosæ atque laudabiles appareant, nec ulla virtus, doctrina aut scientia per se consistere, aut aliquid boni producere potest, nisi divinitus à Deo unico fonte omnis boni gubernentur, illustrentur, ac splendore divinæ gratiæ ad optatum finem perducantur. Quod ut passim plurima præclare dicta tam in sacris quam philosophicis libris abunde probant, ita imprimis paucis sed sanctiss. verbis S. Iohannes, I. cap. suæ historiæ Evangelicæ de Christo asserit, ubi inquit, ἦν τὸ φῶς τὸ ἀληθινὸν, ὃ φωτίζει πάντα ἄνθρωπον ἐρχόμενον εἰς τὸν κόσμον. hoc est. Erat lux illa vera, quæ illuminat omnem hominem venientem in mundum, idemque S. Jacobus in sua Epistola ostendit, cum ait: πᾶσα δόσις ἀγαθὴ, καὶ πᾶν δώρημα τέλειον ἄνωθέν ἐστι, καταβαῖνον ἀπὸ τοῦ πατρὸς τῶν φώτων. Omne munus bonum, & omne donum perfectum descendit desuper à Patre luminum. Atque in eandem sententiam D. Nazianzenus in oratione de Athanasio Episcopo hæc scripsit: Quod Sol est sensibus, id intelligentibus est DEUS: Ille enim mundum illuminat visibilem, hic invisibilem, & ille quidem visum corporis illustrat, hic vero naturas intellectu præditas reddit splendidas.

II.

NEMPE ARBO
UNDE RIGETUR.

Intererit multum quis noſtros irriget hortos
Ac mens noſtra Dei quâ foveatur ope.

PEr Mercurium, ut notum eſt, mythologic
telligitur vis ingenii, eloquentiæ ac doctr
Is fingitur irrigare Laurum, arborem Appolli
cram, qua ipſa quoq; Poetæ & viri docti orna
tur. Hoc igitur Emblemate utens Rev. & Ill.
Alexander Edouardus Fuggerus, &c. Præpo

Frisingensis, cum privatæ cuídam Academiæ Ticini in Insubria nomen daret, significare voluit, plurimum referre, quo magistro & duce adolescentes imbuantur honestis artibus. Quod sane prudentissimus Macedonum Rex Philippus opt. intellexit, qui natò sibi filio Alexandro statim id nunciavit Aristoteli, diisque gratias egit, non tam quod natus ipsi filius esset, quam quod Aristotelis tempore eum nasci contigisset, ut Gellius ista refert. Sed illud inprimis certum est, etiam salutis nostræ cardinem in eo versari, quis nos riget τῷ ὕδατι ζῶντι τȣ λόγȣ: qualis fuit Alexandrinus *ille* Apollos, quem S. Paulus laudat I. ad Corinth. III. quem ipse quidem ait rigasse τὰ τȣ̃ λόγȣ φυτεύματα, verbi plantaria: eidemque in Act. XVIII. tribuitur, quod fuerit ἀνὴρ λόγιος, δυνατὸς ὢν ἐν ταῖς γραφαῖς, καὶ ζέων πνεύματι.

III.

PROSPICIENTI DEO.

Si faveat cælum, bene ſurculus arbore creſc
Si faveat numen, tu quoque magnus eri

ARbori undique detruncatæ inſeruntur
centiores alii ſurculi bonam de ſe
germinum præclarorum promittentes, modo
litus ſoveantur ac conſerventur, alioqui le
cauſa exareſcunt & pereunt. Quare non ſe
dum communem & depravatam hominum

ſuetudinem, omnia ad favorem fortunæ neſcio cujus, (niſi hanc allegoricè quoque voluntatem Dei intelligere velimus) ſed ad unius Dei benedictionem, quæ ſola, ſecundum ſacras Literas, ditat, meritò referre debemus : ea tamen conditione, ut nos quoque ſuo loco ſedulo noſtram faciamus officium, neque turpi ocio aut ignaviæ nos tradamus. Unde Menander, Θεῷ θέλοντος κἂν ἐπὶ ῥιπὶ πλέοις. Id eſt, Deo favente naviges vel vimine. At multo adhuc præclarius D. Gregorius Nazianzenus.

Θεῷ θέλοντος ἥδὲν ἰσχύει φθόνος,
Καὶ μὴ θέλοντος ἥδὲν ἰσχύει πόνος.
Deo benigne dante, nil livor valet,
Non dante verò, nihil labor vanus poteſt.

Hoc ſymbolo uſus eſt in ætate juvenili, cum Germanico dicto. **Wann GOtt will** / DEO VOLENTE, Julius Jovius Epiſcopus Noceræ, fratris Pauli Jovii filius. Talis eſt & veterum religioſa formula : CUM DIS VOLENTIBUS : θεῶν βυλομένων, ut Heliodor. in Æthiop. Græcè dixit : Et, quod Deos ſolemniter orabant : UT FAVERENT. De quibus & ſimilibus Barn. Briſſonius lib. 1. de formulis.

IV.

VIRTUS HINC MAJOR.

Iridis Aſpalathus vi ſuavior, ipſaque viri
Gratior eſt ſuperum quam pia cura fovet

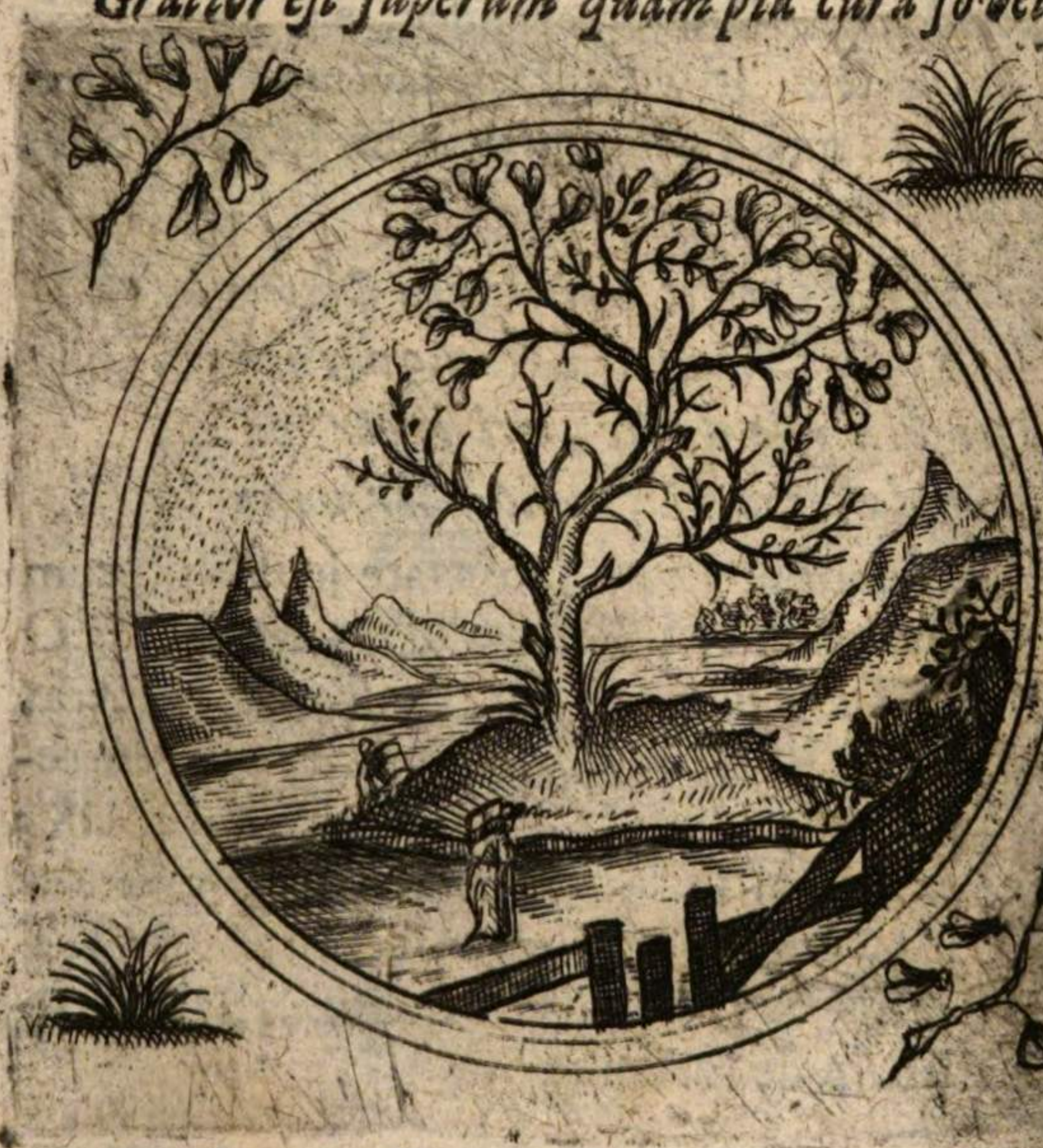

MUltas ineſſe peculiares vires ac occu
proprietates pluribus ſtirpibus & plan
idque per ſingularem ſuperiorem ac cœleſt
corporum influxum, ac efficacitatem nemini
dubium poteſt, quarum cauſſas tum alii inve
gare conati ſunt, tum inprimis Theophraſtus
rip

ripateticus eruditè & doctè inquirere ſtuduit, quemadmodum ejus accuratiſſ. libri de cauſſis plantarum ſatis abunde teſtantur. Inter quas quidem Aſpalathus inprimis occurrit, qui frutex ut autor eſt Plinius lib. XXV. cap. XIII. (quamvis ibidem Aſpalathum orientalem & Rhodium, forſitan ſine cauſſa, frutices diverſos faciat) pluribus in locis reperitur, ſed non ubique odoratus eſt. Quam peculiarem vim tradit in ſe recipere cœleſti arcu (ut ejus verbis utar) in eum innixo. Sic etiam omnis doctrina, prudentia, ac univerſa virtutis laudabilia dicta & facta tum demum fiunt illuſtriora, præſtantiora, omnibusque ut dicitur numeris abſolutiora & gratiora, ſi cœleſtis bonitatis ac divinæ gratiæ ſuaviſſ. aura aſpiret. Quod etiam Seneca Ethnicus quidem ille ſcriptor, ſed admodum ἠθικὸς, tradit breviter in hunc modum ſcribens ad Lucilium ſuum Epiſtol. X. Nullam ſine DEO mentem eſſe bonam. Graviter Greg. Nazianzenus in Antonii Meliſſa: ἀρετὴν ἐπαινῶν, θεὸν ἐπαινέσομαι., παρ' τὸ τοῖς ἀνθρώποις ἡ ἀρετὴ id eſt, ſi virtutem laudo, Deum laudavero, à quo datur hominibus virtus. Sed de hoc plura in primo ſymbolo dicta ſunt, & in aliis quoque poſthac aliquid dicetur.

)(o)(

V.

ARDUA VIR TUTEM.

Qui laurum & palmam victricem carpere gau
Montis, si nescis, ardua scande prius.

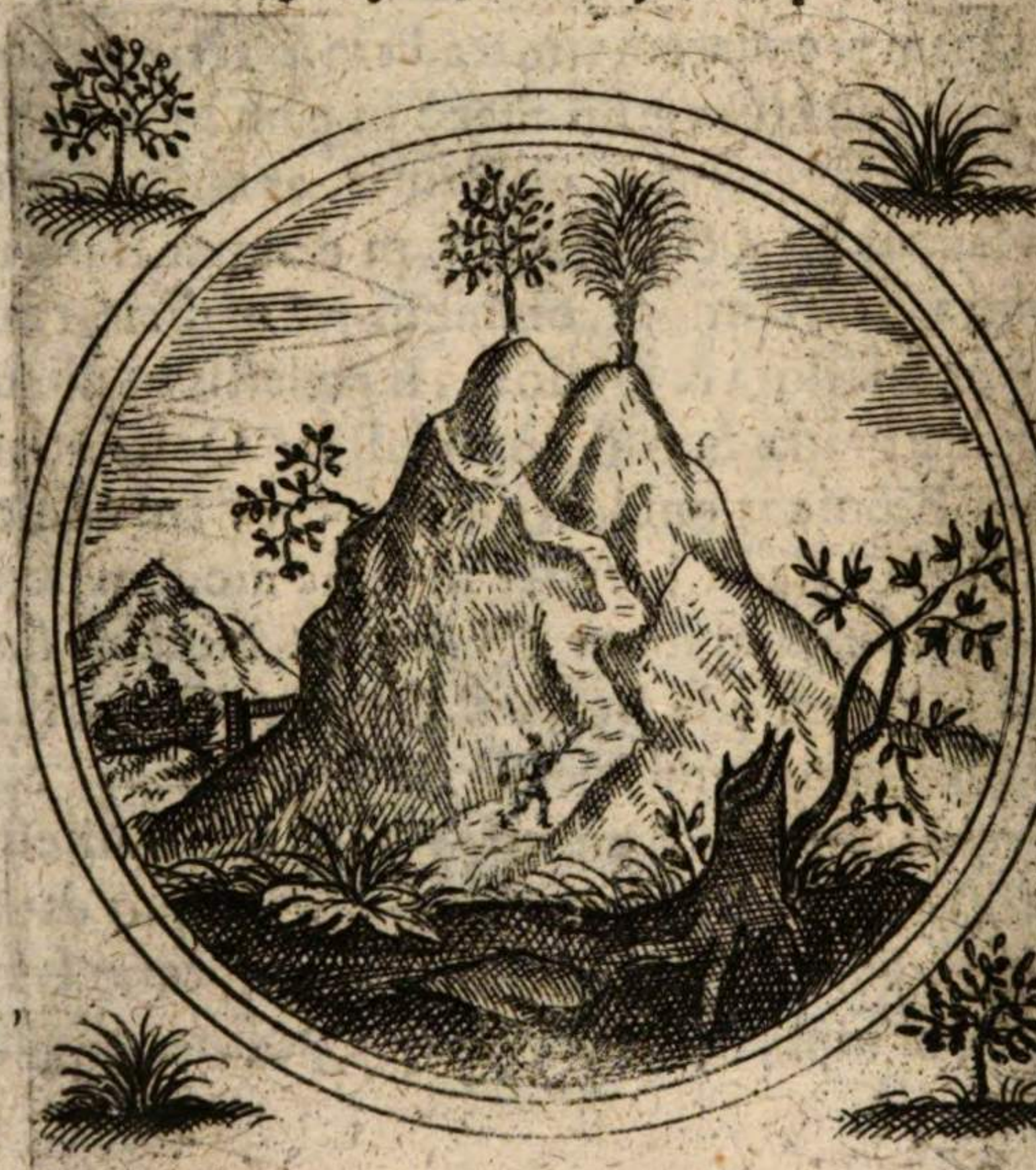

MOntes ubique non solum in sacris li
sed etiam passim apud Poetas veteres
pro aliquo loco munito ac stabili, in quo quis
tuto consistere, & ab aliorum incursionibus
se tueri possit, omnibus constat. Unde inv
hujus symboli apud Hieronymum Ruscellu

per montem quendam altum, ad quem nisi per asperam & angustam semitam non pateat accessus, Laurum simul & Palmam statuit, significare hoc modo volens, ad veram doctrinam, solidamque prudentiam, & quæ ad hæc sequitur, perennem ac stabilem gloriam, quæ omnia hisce duabus arboribus veteres voluisse exprimere in aliis symbolis à nobis est explicatum, neminem pervenire posse, nisi per multos labores ac sudores. Quod etiam Cebetis Philosophi moralis tabula, quæ ut in omnium manibus habetur, ita utinam etiam in animis versaretur, satis superque ostendit, ac Pythagoras in sua litera Y. à Virgilio, vel quicunque autor est illius Epigrammatis, versibus celebrata, docte exposuit, nec non Hesiodus in istis præclaris versibus, quos tantopere Cicero ad Leptam commendat, & qui alibi sunt indicati, nobis ante oculos quasi proposuit. Est autem integer versus, unde hoc dictum est desumptum, apud Silium Italicum:

Ardua virtutem profert via, scandite primi.

Cum quo duo versiculi Ovidiani belle conveniunt:

Ardua per præceps gloria vadit iter. Itemque.

Difficile est fateor sed tendit ad ardua virtus.

Et Cassius Parmensis in Orpheo:

Non levis assensus, si quis petit ardua: sudor
Plurimus hunc tollit.

VI.

TANTO UBERIUS.

Tu quoque sic reseces vitiis marcentia multis.
Virtutum ut soboles pullulet uberior.

THeophrastus lib. III. c. XI. de causis plantarum, & alibi etiam literis prodidit ; Oleam ramis vetustioribus ac inutilioribus amputatis, propter ipsius innatam pinguedinem & succum uberiorem , lætius novos surculos protudere, ac hoc pacto arborem multo fœcundiorem & pulchri-

pulchriorem effici. Nobis itaque etiam annitendum eſt, ut inutilia ac minimè fructuoſa, id eſt, vitia univerſa ex animis noſtris ſtudiosè abolea-mus atque extirpemus, ut illis exciſis fructus virtutis multò præſtantiores ac pleniores provenire queant. Quod etiam ſubjicit D. Chryſoſtomus Homilia VI. (quamvis eo in loco potius de vite loquatur) & Clem. Alexandrin. στρωμάτ. II. Sed omnium aptiſſimè referetur ad Chriſtianam Eccleſiam, cujus membra nunquam magis ſuccreverunt, quam cum amputarentur: qua ſimilitudine pulcherrimè etiam uſus eſt Theodoretus θεραπεύτ. Serm. IX. Poteſt quoque accommodari ad jacturam fortunarum, quæ multis etiam non ſolum non damnoſa, ſed inſuper lucroſa ſæpe numero fuit, ſecundum verſus D. Nazianzeni.

Καὶ ζημιᾶν τι, τοῦτο κέρδος πολλάκις.
Ὥσπερ καθ αἵρειν φυτὸν εἰς εὐκαρπίαν.
Εἰδ' ἀ καλῶς τι προσιθεὶς οἶ σὺν ἔχεις,
Ὕλη φέρεις πῦρ, ἢ νόσον τῷ σώματι.

Perferre damni quippiam, lucrum puta,
Ut fructuoſam ſi repurges arborem.
At ſi quis addat amplius partis male,
Sylvæ addat ignem, corpori morbum afferat.

VII.

NIL MIHI VC BISCUM EST.

Ite leves procul hinc aliorum in prædia blattæ,
Noster adulantes nescit amare decor.

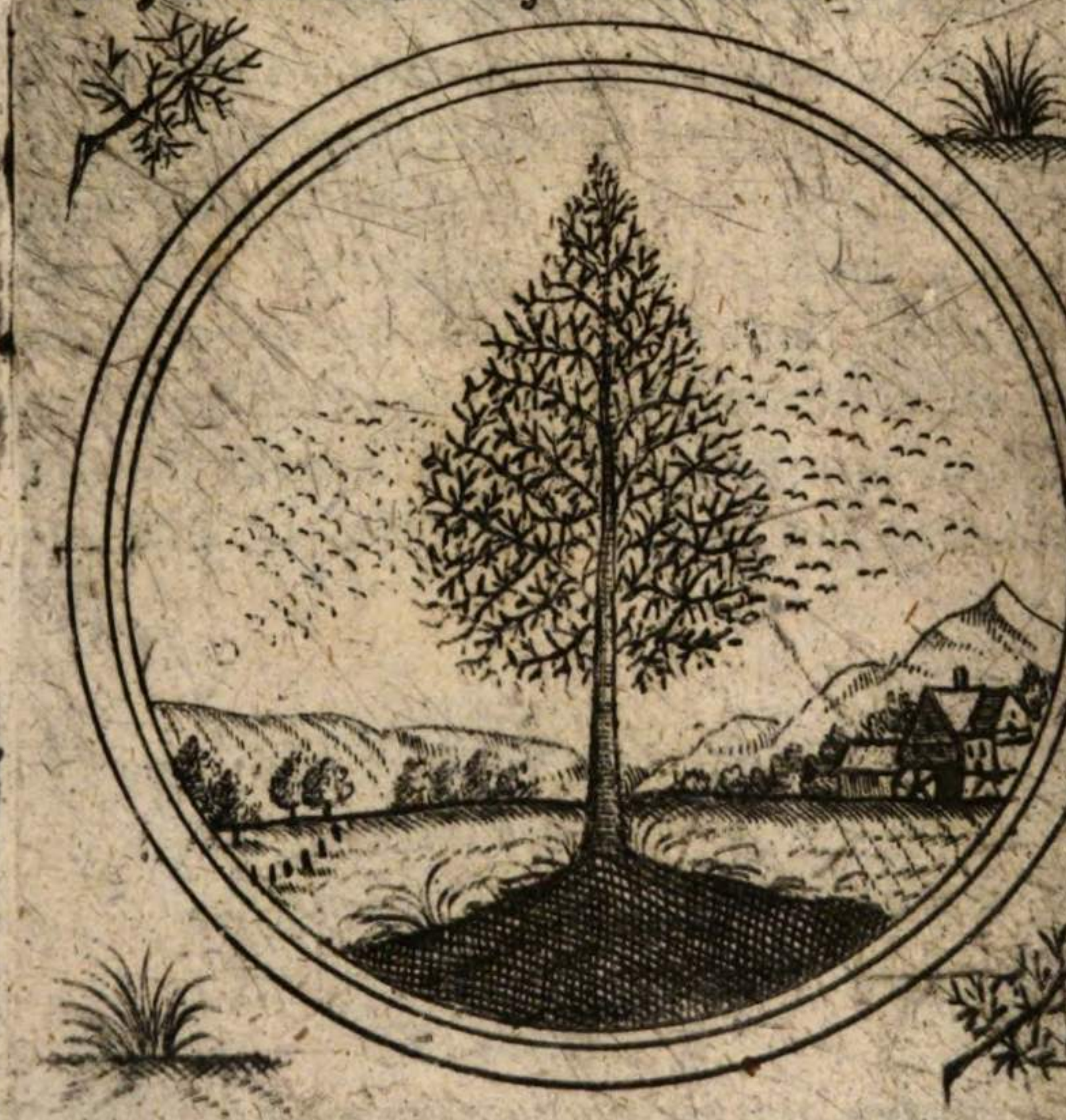

Dioscorides & alii rerum simplicium scr
res tradunt, Cupressum non solum b
& tineas, ob suam agrimoniam non ferre, s
repellere, atque etiam dissectas ligni particula
rebus appositas ejusmodi animalcula indę a
Atque ideo apud veteres simulachra potiss. e

arbore fiebant, ob materiæ perpetuitatem, cum cariem non ſentire dicatur. Unde ſimulachrum Jovis Romæ in arcæ ex Cupreſſo ab V. C. ſexcenteſimo ſexageſimo primo anno dicatum, ſuo adhuc tempore duraſſe Plinius teſtatur, annis circiter ducentis. Admonentur hoc Symbolo Principes & magni viri, ut ſuam gravitatem & recte adminiſtrandi ſtudium in omnibus ſuis rebus ſemper obſervent, ac inprimis adulatores, gnathones & ejusmodi farinæ homines, Reipubl. peſtes, ſingulari ſeveritate à ſe repellant, nec eorum conſuetudine ſeſe oblectent, multo minus aures facileſ ipſis præbeant. Sic interrogatus Demoſthenes, quodnam animal peſſime morderet, reſpondit, τῶν μὲν ἀγρίων, συκοφάντας, τῶν δὲ ἡμέρων κόλακας, Ferorum quidem calumniatores, Cicurum autem aſſentatores. Et Clemens Alexandrinus paucis plurima complectens, inquit, τὴν κολακείαν τῆς φιλίας εἶναι νοσον, Adulationem eſſe morbum amicitiæ. Aut enim laudat vituperanda, aut contra ſæpe vituperat omni laude digna. Seneca etiam adulatores ſuorum dominorum non tam arriſores quam arroſores appoſite nominat. De quibus commentariolum doctiſſimum compoſuit Plutarchus, Πῶς ἂν τὶς τὸν φίλον τὸν κόλακα διακρίνη, Quo pacto ab amico aſſentatorem quiſpiam poſſit diſcernere.

*** (o) ***

VIII. HAUD

VIII.

HAUD ALITER.

Palma velut riguos nunquam palleſcit ad amn
Sic viret ad Verbi flumina ſacra pius.

INter alias multas ſingulares proprietates, ſcriptores rerum naturalium Palmæ attribu iſta non poſtrema eſt, quod hæc arbor nor cile creſcat, niſi radiis ſolaribus opt. fove nec non humore aliquo conveniente irrig unde ad fluviorum ripas feliciter provenit. C præclare meminit I. Pſalmus Davidicus, que ἀνάγνωσις in CXXVIII. obſervatione

or

omnes pios dignissima habetur. Nam sicut justus palmæ ad aquas florescenti ac suos fructus tempore suo producenti comparatur, ita contra injustus fœno tectorum radice destituto, terra & aqua carenti; quod paulo post nimio solis ardore comburitur, ut neque hominibus quicquam prosit, nec benedictio Dei super eo expectetur, similis esse dicitur. Id quod elegantibus carminibus exposuit M. Antonius Flaminius in paraphrasi ejusdem psalmi. Insignis etiam est locus Seleuciensis Basilii λόγ. γ. ὁ γὰρ διδοὺς τροφὴν πάσῃ σαρκὶ, καὶ ψυχῇ τρέφειν πόθεν. ψυχῆς ἡ τροφὴ, θείων λόγων ἐπίασις. σαὰρξ μὲν γὰρ σωματικαῖς ἐπὶ βόσεσι τρέφεται; διὰ φθαρτῶν ἡ φθαρτὴ δεχομένη τὴν αὔξησιν ψυχῆς ἡ τροφὴ, τῆς ἀληθείας ἡ γνῶσις ἡ τοῦ ποιητοῦ κατανόησις, τὸ τῶν θείων ἐμφορεῖσθαι διηγημάτων, h. e. Qui namque dat escam omni carni, animam quoque alere desiderat. Animæ autem alimentum, divini verbi cibatus. Caro enim epulis nutritur corporalibus, ipsa sc. corruptioni obnoxia per ejusdem modi recipiens incrementum. At animæ cibus, veritatis est cognitio, meditatio creatoris, repletio sermonum divinorum, &c.

IX.

MITTE NON PROMITTE.

Gratior est fructus ficus quam flore salict
Missa ego promissis ante ferenda reor.

VErno tempore ficus arbor speciosis flor
aut fructuum præcocium abundantia n
me sese ostentat, nullamque inanem homin
de se spem injicit: in autumno autem fructus
viss. ac quidem in illis reconditos quasi fl
quosdam, (unde in Italia adhuc vulgari lin

in quibusdam locis Fiorini appellantur) proferre solet. Et legitur in laudem hujus cum arboris, tum fructuum illius elegantissima Juliani epistola, Serapioni inscripta. Salix vero, ut alibi diximus, elegantes & admodum præcoces flores exhibet, sine tamen ullo fructu paulo post evanescentes. Ad eundem modum magnæ levitatis esse censetur, multis & inanibus promissis aliorum benevolentiam captare, ac minime laudabile præceptum Ovidianum, quod nullo modo imitandum, velle sequi:

Promittas facile: quid enim promittere ladit?
Pollicitis dives quilibet esse potest.

Et tales fuere Charetis pollicitationes, quæ proverbio locum fecerunt, ut ex Suida discimus: Quibus & Plauti illud congruit: Bene promittis multa ex multis, omnia in cassum cadunt.

Sed verè & graviter Horatius inquit:

Multa fidem promissa levant.

Insigniter etiam Pythagoras: ὄρα πρᾶξε μεγάλα, μὴ ὑπισχνούμενος μεγάλα h. e. Age res præclaras, nihil magnifici interim promittens.

Cæterum in universa vita commendatur promissorum observatio, & sine omni fuco ac simulatione in omnes prompta beneficentia. Et Cicero quoque lib. 1. de Officiis præclare scribit: Fundamentum justitiæ esse fidem, id est, dictorum conventorumque constantiam ac veritatem. De Emblemate verò Petri Costalii legitur Epigramma elegans admodum in illius Pegmate: & non nulla in Ficu Jo. Passeratii, in Kal. Januarii.

X.

NEGLECTA JUVENTUS.

Perdere virtutum fructus cum flore juven
Frugis perda salix ne vocitere cava.

HOmerus Odyss. K. Salicem arborem n
nat ἀλσίκαρπον, id est, frugis perdam, i
que de ea Theophrastus quoque Plinius qua
dunt. Nam semen celeriter amittit, & quide
te maturitatem, quamvis in Creta id produ
nonnulli asserant. Quemadmodum itaque S
hu

humor ille inter calamos arundinaceos collectus præbet nutrimentum commodum, facitque ut egregie crescat ac luxuriet, attamen inde nihil fructus aut seminis saltem percipi potest: non aliter sæpe numero etiam parentes & amici in suos liberos, & alios adolescentes sibi commissos multum sumtuum faciunt, ac sæpe impensas plus quam necessarias, qui tamen hoc parum bene collocant suo officio male fungentes, nec commoda sua tempestive perpendentes, inutiliter omnia decoquunt, de futuro minime, ut par erat, soliciti, atque ita unà cum ætatis flore ac precioss. temporis jactura semina virtutis perdunt, ac ita postea nullius usus neque sibi nec aliis esse solent, immemores egregii præcepti Tibulliani:

At tu dum primi floret tibi temporis ætas,
Utere, nam tardo labitur illa pede.

Quod idem Propertius quoque cecinit.

Vidi jam juvenem, premeret cum serior ætas
Mœrentem stultos præteriisse dies,

Pertinent etiam huc quæ de Adonidis hortis dicuntur: & proverbium: Ψευδῶν πλέα ἀτεραφαίξις, h. e. Mendax atraphaxis. Cito enim hæc in altum surgit: ad finis betarum generi, quæ & ipsæ subito grandescunt, alioqui fatuæ.

)(o)(

XI.

CONCUSSA UBERIOR.

Major in adversis virtutis gloria vera est
Uberior ventis Myrrha agitata fluit.

MYrrham arborem proceram ac ſpinoſam
Arabia felici naſci veteres perhibent
cujus tamen integra deſcriptione nihil certi ad
conſtare hiſce temporibus, quibus omnes ta
ubique locorum ac gentium anguli diligentiſ
inquiruntur, ſane mirum eſt. Hanc ſcribunt

laq

laqueationibus ac inciſionibus gaudere, ac præterea ventis vehementer ſpirantibus, gummi iſtud tam precioſum, (quod tamen raro plane legitimum & omnibus notis à veteribus deſcriptis abſolutum ad nos deferri ſolet) effluere copioſius, quo inprimis à putredine ac corruptione corpora defunctorum integra conſervari ſcimus. Ita animus rectus & conſtans in propoſito laudabili ſemper immotus permanens, invidiæ ac obtrectationum furiis, tanquam turbulentiſſ. ventis, minime terretur, ſed potius ad hunc modum exercitus & agitatus eo alacrius fructus virtutis profert, & magis conſpicuum ſeſe omnibus exhibet. Quo pertinet Horatii Ode:

Juſtum & tenacem propoſiti virum, &c.

Itemque Claudiani egregia ſententia:

Explorant adverſa viros, perque aſpera duro
Nititur ad laudem virtus interrita clivo.

Itemque Ovidii illa in Triſt.

Qua latet, inque bonis ceſſat non cognita rebus,
Apparet virtus, arguiturque malis, Et:
Scilicet adverſis probitas exercita rebus,
Triſti materiam tempore laudis habet.

XII.

RARA JUVANT

Robore ab annoso viscum sanare caducos
Quod valet, est Christi viva figura De

QUanquam viscum in pluribus arborum tr
cis vetustioribus enatum reperiatur, tan
in quercu præstantissimum inveniri certum
quod præ aliis ad morborum ac inprimis E
lepsiæ remedia expeditur; quem alii morbum
cram & herculeum vocant, quod non Herc
eo laborarit, (ut monet Becanus in Gallicis)

qu

quod à solo Hercule queat curari. Quemadmodum vero per hunc morbum gravissimus humani generis lapsus significatur, ita per viscum querci-num singulare hujus antidotum (eodem autore) verus noster Hercules & liberator unicus Christus denotabitur. Symboli verò occasionem dederunt, ut ego suspicor, Plinii verba de visco, libro XVI. cap. XLIV. Et Æneæ etiam ramum aureum visco comparat Virgilius. Apud platonem simile proverbium legitur in Euthydemo, πὸ σπάνιον τίμιον: Rarum honore dignum. Inscriptio autem: *Rara juvant*, ex Martiale sumpta est. Facit enim profecto fastidium copia, ut Livius inquit, & frigidius amamus semper ea, quibus ubi libeat, potiri fas est. An non hodieque multa ex remotissimis etiam Indiis petimus, tantum quia rara sunt, saturi scilicet rerum quotidianarum, & novarum insana cupiditate ebrii?

XIII.

ME COPIA PERDIT.

Rumpitur innumeris arbos uberrima pomis
Et ſubito nimiæ præcipitantur opes.

DUas elegantiſſimas ſimilitudines legimu
pud Senecam, quæ hoc ſymbolum re
explicant. Prima eſt in Epiſtola XXXIX. ad L
lium: Magni animi eſt magna contemnere ac
diocria male quam nimia. Illa enim utilia ſu
at hæc eo quod ſuperfluunt, nocent: ſic ſege
n

nimia ſternit ubertas, ſic rami onere franguntur, ſic ad maturitatem non pervenit nimia fœcunditas. Alter locus eſt lib. de vitæ tranquillitate: Ut fertilibus agris, inquit, non eſt imperandum: cito enim exhauriet illos nunquam intermiſſa fœcunditas: ita animorum impetus aſſiduus labor quoque frangit, ita quoque præclaris ingeniis ac alioquin bene natis nihil eſt nocentius, neque perniciosius, quam immodica commoditatum ac voluptatum affluentia. De quo Claudianus quoque lib. I. Ruffinum.

Et luxus populator opum, cui ſemper adhærens,
Infelix humili greſſu comitatur egeſtas.

Ac noti ſunt verſus Ovidiani:

Luxuriant animi rebus plerumque ſecundis,
Nec facile eſt æqua commoda mente pati.

Pulcre Euripides in Menalippe: Ὦτέκνον, ἀθρῶπιοιν ἐσὶν ὅις βιος ὁμικρός ἔυκραπος, ἐγένετο δ' ὄγκος κακόν, hoc eſt, O fili, vita & opulentia hominibus quibusdam exigua ac mediocris convenit.

Nimia vero moles perniciosa eſt.

Paradinus addit: *MIHI PONDERA LUXUS.*

Et alibi, *TIMENDA NIMIA FOECUNDITAS.* Eſt autem hoc hemiſtichium, Copia me perdit, deſumptum ex carmine falsò Virgilio adſcripto, Priapeja appellato. Perhibent autem nonnulli hoc ſymbolum fuiſſe Leopoldi Archiducis Auſtriaci.

XIV.

NEC INCID
NEC EVELLI.

Dure faceſſe Ligo, ſvalidæ procul eſte bipennes
Frondeat æternos pacis alumna dies.

OLea arbor Palladi dicata, pacisq; ſymbo
(unde & pacis arborem Sidonius eam
minat, deque ejus origine belliſſima eſt Servi
I. Georg. narrario) ſemper viret, nec ſua f
amittit, idque (ut ſcriptores plantarum tradu
ob peculiarem quandam ſibique innatam pin
di

dinem; fructus quoque producit ad multos hominum usus admodum commodos & necessarios: quare ob utilitatem singularem neque incidi nec evelli ullo modo par est. Non aliter cavendum summopere omnibus, qui pacis ac concordiæ, publicæque utilitatis studiosi esse volunt, (ut universi esse debemus) ne ulla invidia aut malevolentia improborum ac male feriatorum hominum à tam necessario ac laudabili proposito, se impediri aut avocari ulla ratione patiantur. Sunt autem, secundum Petrarcham, quatuor hostes pacis, quæ in exilium pellantur, nimirum, avaritia, invidia, ira ac superbia. Sed nemo ferme pacis encomium brevius ac sanctius D. Augustino nobis proposuit, ubi ait: Pax est serenitas mentis tranquillitas animi, simplicitas cordis, vinculum amoris, consortium charitatis. Hæc est quæ simultates tollit, bella compescit, iras comprimit, superbos calcat, humiles amat, discordes sedat, inimicos concordat, cunctis est placida, nescit extolli, nescit inflari. Hanc qui accepit, teneat, qui amisit exquirat, qui perdidit repetat. Pulcrè etiam Basilius: ὅσον ἐστὶ τὸ τῆς εἰρήνης καλὸν, πόχρη λέγειν πρὸς ἄνδρας υἱοὺς εἰρήνης: οὐδὲν γὰρ οὕτως ἴδιον χριστιανῶν, ὡς τὸ εἰρηνοποιεῖν. h. e. Quantum sit bonum pacis, quid dicere opus ad viros pacis filios? Nihil etenim ita Christianorum proprium, atque pacem conciliare.

CUN-

XV.

CUNCTANDO PROFICIT.

Festinare nocet, nocet & cunctatio sæpe:
Tempore quæque suo qui facit, ille sapit

MOrus Græce μωρος, id est, stultus, αντιφρασιν ita dicitur, ut plerique vol
cum habeatur arborum sapientissima. Nam
sola nihil properat, sed cæteris præcurrere per
sis, ipsa etiam tandem prodit, & gratose viror
stit, fructibusque tempestivis prædita est. Lo

simam quoque vitam consequitur hac sua cunctatione, & materiam præstat ad multos annos duraturam. De qua eadem Plinius quoque scribit lib. XVI. cap. XXV. & Alciatus attingit in Emblem. Omnium autem elegantissime heroico carmine, ut & alia non vulgaria de moro complexus est Io: Passeratius in Calendis Januariis ad Memmium. Sic vir prudens & in suis rebus circumspectus consulto ac mature universas actiones suas, ac sine omni præcipitantia, instituit, nec ante tempus sese effert: Nam secundum Græcum senarium προπέτεια πολλοῖς ἐσίν αἰ τίαι κακῶν: Multis malorum causa est præcipitantia. Sed in omnes occasiones rei bene gerendæ citra periculum, instar Fabii Maximi peritissimi Ducis, qui cunctando Romanis restituit rem, est intentus. Quò pertinet etiam consilium Scribæ Ephesini Actorum XIX. quod civibus suis dat: δέον ἐσὶν ὑμᾶς κατεσταλμένους ὑπάρχειν, καὶ μηδὲν προπετὲς πράττειν: Oportet vos esse sedatos & nihil præcipitanter agere. Idem etiam sine ostentatione progreditur, nec præter modum se effert, quodque mature præstandum est, suo tempore, neque nimio impetu, nec socordia utens diligenter & præmeditate exequitur. Unde alii huic symbolo dictum addunt, *TEMPORE SUO*: ad alterum proverbium, quod monet τὸ καιρὸν ἐυποιεῖν, id est, præsentia recte administrare: vel, Nosce tempus, respi-

cientes,

XVI.

NE RUMPERER

Consilio moderato animos frænato furente
Vt rigidas quercus vimina lenta solen

GRandis & annosa quercus ob ramorum
dus gravius in duas partes divulsa, à len
humili salicq; rursum ita constringitur, ac vinc
ut non amplius disrumpi facilè queant: Non a
nimia asperitas & superba severitas in homin
latis ac duris, ne gravius exorbitent, vel e
sese in manifesta pericula ob nimium rige

ſuum & animi vehementiam præcipitent nullo alio aptiore vinculo contineri atque ad quandam animi comitatem ac æquabilitatem flectí ac reduci poſſunt, quàm humilitate & moderatione, cum nullum violentum ſit diuturnum. Et ſecundum Horatium:

Vis conſilii expers mole ruit ſua, &c.

In quam ſententiam Claudianus quoque inquit:

Tu licet extremos late dominare per Indos,
Te Medus, te mollis Arabs, te Seres adorent,
Si metuis, ſi prava cupis, ſi duceris ira,
Servitii patiere jugum, tolerabis iniquas
Interius leges: tunc omnia jure tenebis;
Cum poteris Rex eſſe tui.

Hucque pertinent brevis quoque ſententia ſed multa comprehendens Philonis, τὰ μὴ σὺν λόγῳ, πάντα αἰσχρὰ, ὥσπερ τὰ σὺν λόγῳ, κόσμια: Quæ absque ratione fiunt, omnia ſunt turpia, quæ vero cum ratione, omnia decora. Neſtor etiam apud Homerum docet, omnia conſilio melius explicari, quam viribus: Quam ſententiam tum alii, tum in primis Oppianus, graviſſimus Poëta, ſæpius inculcant.

XVII.

VENTIS IM
MOTA SUPERBIT.

Ventorum adversis solidatur flatibus arbor
A cruce & à precibus mens pia robur habe

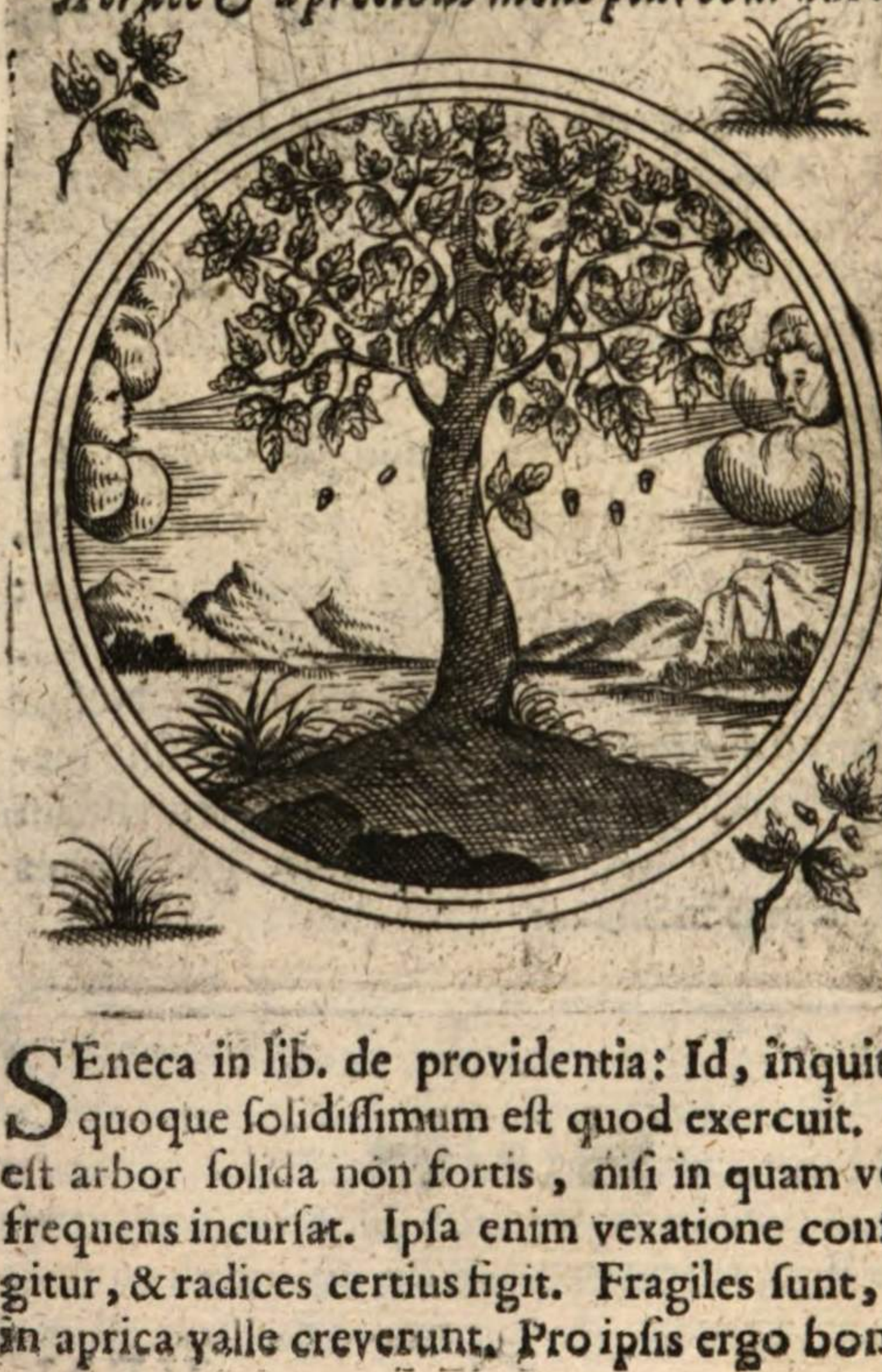

SEneca in lib. de providentia: Id, inquit
quoque solidissimum est quod exercuit.
est arbor solida non fortis, nisi in quam ve
frequens incursat. Ipsa enim vexatione cons
gitur, & radices certius figit. Fragiles sunt,
in aprica valle creverunt. Pro ipsis ergo bon

ris est, ut esse interriti possint, multum inter formidolosa versari, & æquo animo ferre quæ non sunt mala, nisi male sustinenti. Hæc ille. In hanc vero sententiam adhuc multo nervosius D. Chrys. Homilia LXXIII. in Genesin, breviter hæc commentus est: ut arbores, quæ radices altius miserint, quamvis summum ventorum excipiant impetum, non frangi aut evelli possunt: sic orationes, quas animus pius *DEO* suo reddiderit, per quam tuto affixæ, efferunt sese in excelsum, nulloque pervertuntur aggressu cogitationum. In aliis additur, *INCURSIONIBUS SOLIDATUR.* Animus enim recte institutus multisque ærumnis ac adversitatibus exercitus, eo fortius in malis resistit & radices constantiæ firmiores agit. Κίνεσις γὰρ κρατύνει, ἀργίη δ' ἔπιχει, ait divinus Hippocrates: Motus confirmat, ignava quies resolvit. Quo spectat apud Thucydidem Periclis egregium dictum, ὡς ἵτινες πρὸς πὰς ξυμφορὰς γνώμη μὲν ἥκιστα λυπῶνται, ἔργῳ δ' μάλιστα ἀντέχουσιν, ὅπι καὶ πόλεως καὶ ἰδιωτῶν κράτιστοι εἰσι: Nam qui in calamitatibus animo quidem minime tristantur, re autem & operibus maximè obsistunt, hi optimi sunt, sive privati homines, sive civitates fuerunt. Ανδρῶν γὰρ ἐσθλῶν στέρνον οὐ μαλάσσεται, Virorum fortium pectus non languescit, ait Sophocles.

XVIII.

NE MOVEAS

Ad tua cur taceam dicteria fœda requiris?
Non anagyrin ego, ſpurce, movere volo.

ANagyris, prima à Dioſcoride, ac Plinio ſcripta, plurimum creſcit in agro Rom ac Neapolitano, Plauto, (ut quidam exiſtima Nautea dicta, fœtidus admodum eſt frutex, tiſi. ſi comprimatur ac digitis atteratur. Unde tum proverbium, ἀνάγυριν κινεῖς, commoves A gyrin, cujus meminit quoque Ariſtophanes

L

Lysistrata. Eodem tamen nomine locus etiam quidam in Attica, autore Stephano de urbibus, ubi hic frutex copiosè provenit, appellabatur. Monet autem hoc symbolum sive proverbium, res eas, quas satius est ut quiescere sinamus, temere in nostram perniciem non esse concitandas, quod potissimum de hominibus maledicis ac in aliorum detrimentum intentis, quorum quæstus est maxime obtrectari melioribus, dici poterit. Quemadmodum etiam alterum huic simile proverbium habetur, τὸ κακὸν εὖ κείμενον μὴ κίνητέον, id est, Malum probe quiescens, non est movendum. Et illud: μὴ κίνει καμάριναν ἀκίνητος γὰρ ἀμείων. Ne moveas Camarinam, etenim non tangere præstat. Quod utinam hisce nostris temporibus quoque diligenter observaretur, essetque procul dubio in rebus tam sacris quam profanis minus contentionum ac disputationum inutilium per timescendum, quæ res profecto plus quam cogitari aut dici potest, Reipub. tranquillitati ac incolumitati obesse solet. Proponamus itaque nobis semper ante oculos Pindari aureum dictum in Pythiis, oda VIII. φιλόφορον ἡσυχία, id est. Quies & tranquillitas nihil nisi humanitatem & amicitiam cogitat.

(o)

XIX.

UMBRA TAN TUM.

Umbram, non fructu Platanus dat: Sic quoq; mu
Vana alios specie ludere sæpe placet.

DE Platano, quæ arbor à foliorum latitu
apud Græcos nomen accepisse vid
Plinius lib. XII. cap. I. scribit umbræ gratia
tum, ex alieno petitam orbe. Et Ælianus II.
hist. XIV. ubi ridet Xerxem, qui in Lydia m
precioſis donariis platanum quandam affec

egregiè eam arborem ab umbræ amplitudine commendat. Virgilius autem in Georgic. vocat sterilis platanos: & in IV. ejusdem operis inquit:

Jamque ministrantem platanum potantibus umbram.

Quod in illos dici potest, qui semper magna de se pollicentes, omniaque sua ad ostentationem tantum parantes, quo opinionem singularis doctrinæ ac prudentiæ vel falsò apud alios conquirant, vel etiam si quæ possideant bona ingenii, neutiquam cum aliis communicent, nullum unquam specimen suæ industriæ præclaris monumentis vel actionibus posteritati præbere consueverunt. Quorum alterum est vanitatis ridiculæ, alterum invidiæ detestandæ indicium. Deque priore vitio Menandri unicus versus multa complexus est, ubi ait:

Κενῆς δὲ δόξης οὐδὲν ἀθλιώτερον.
Miserabilius est gloria vana nihil.

De altero vero Phocylides nos recte monet, hoc dicto:

Μὴ ψθονέης ἀγαθῶν ἑταίροις, μὴ μῶ μοι ἀνάψης.
Ne invideas bona sociis, ne affigas vituperationem.

Rectius Homerus, qui, ut canit Flaccus,

Non fumum ex fulgore, sed ex fumo dare lucem Cogitat.

XX.

MUSIS AURO
RA BENIGNA.

Noctis odorata eſt magis iſthæc tempore pla
Tu quoq; noctem adde his, ſi qua placere vo

SUnt nonnullæ plantæ, quarum flores noc
tantum, ut Heſperidis, aliæ ad auroram,
Geniſtæ Hiſpanicæ vel Italicæ ductæ arboreſce
tis, gratum odorem ſpirant, quarum flos deince
ſole ſuperveniente, potiſſ. fervidiore, plane redo
tur inodorus. Cujus rei cauſam Theoph. & a
rel

referunt in humidi ac ſicci tenuitatem ac paucitatem, quæ ambo aere diuturno calidiore ſuperveniente facile diſſipentur. Admonemur hoc ſymbolo, labore ac induſtria in laudabilibus rebus univerſis vel addiſcendis vel gerendis opus eſſe, non deſidia ac procraſtinatione. Inprimis vero indicatur, horas matutinas (cum diluculum etiam in ſacris litteris accuratum ſtudium & rem maturè procuratam ſignificet) & tempeſtivas, ad ſtudia liberalia ac Muſas excolendas eſſe convenientiſſimas. De quo hæc Hendeca ſyllaba doctiſſ. Joannis Sambuci plura erudite admodum ſubjiciunt.

Quod tempus ſtudiis ſeveriores
Certatim tribuunt, ferunt que amicum?
Eſt aurora parans viam diei,
Nondum cum radiis ſequens coruſcus
Sol, paſtos revehit ſuos jugales.
Tum nulli impediunt graves calores,
Vexant frigora nec moleſtiora,
Ergo qui ſitiunt ſacros liquores,
Auroram ſtudiis colant amicam.

Notus eſt omnibus Heſiodi verſus:

Ἠῶς γάρ τ' ἔργοιο τρίτην ἀπομοιρέται αἶσαν.

Aurora enim operis tertiam ſortitur partem.

II. oper. ubi & alia plura huc pertinentia legun-
tur.

Huc pertinet, quod noctem Græci *Δ' φρόνλω* appellarunt, teſte Plutarcho *περὶ πολυπραγμοσύνες*, & Clemente Alexandrino in protreptico. Alibi legitur, *TOLLE MORAS*, ex Lucani verſu.

XXI.

OBSEQUIO, NON VI.

Frangere vi mavis, quàm lentè flectere ramum?
Est tractare homines molliter artis opus.

IN omnibus rebus bene agendis ac rectè administrandis nimia vehementia, & austeritas summopere improbatur. at contrà facilitas quoque modum omnem excedens non parum nocet, mediocritas vero, sicut aliis in rebus universis, hîc quoque locum habet & plurimum commendatur, æqua-

æquanimitas scilicet quædam ac benevolentia conveniens, nam & ramus paulatim flectendo obsequitur, vi autem attractus rumpitur. Præclarè Terentius in Adelphis:

Et erras longè mea quidem sententia,
Qui imperium credat gravius esse aut stabilius.
Vi quod fit, quàm illud quod amicitia adjungitur.

Sapienter etiam nutrix ad Octaviam de Nerone apud Senecam Trag. Vince, inquit, obsequendo potius immitem virum. Apud Ciceronem sane plura in eandem sententiam passim occurrunt. Et noti sunt Ovidii huc pertinentes versus:

Flectitur obsequio curvatus ab arbore ramus:
Frangas, si vires experiare tuas.

Pulcherrimè Chrysostom. Οὐδὲν ἀπειλείας δυνατώτερον. καὶ τοῦτο δηλῶς τις ἔλεγξω, ὅ τι λόγος μαλακὸς συνκλαύει ὀστᾶ, καὶ τοι τί ὀστοῦ σκληρότερον; ἀλλ' ὅμως κἂν ὅτῳ τὶς σκληρὸς ἢ καὶ ἀκαμπὴς ὁ μετ' ἀπειλείας αὐτῷ χρώμενος διορθοῖ. Nihil lenitate potentius. Et hoc significare voluit, qui dixit, quod sermo mitis confringat ossa. Quid vero osse durius? Et tamen quanquam adeo quis sit durus & inflexibilis, illum facile emendabit, qui placidè & leniter tractaverit.

XXII.

INGENTIA MAR MORA FINDIT.

Quamvis dura, tamen capsificus marmora fin
Contemnas hostem; si sapis, ipse cave.

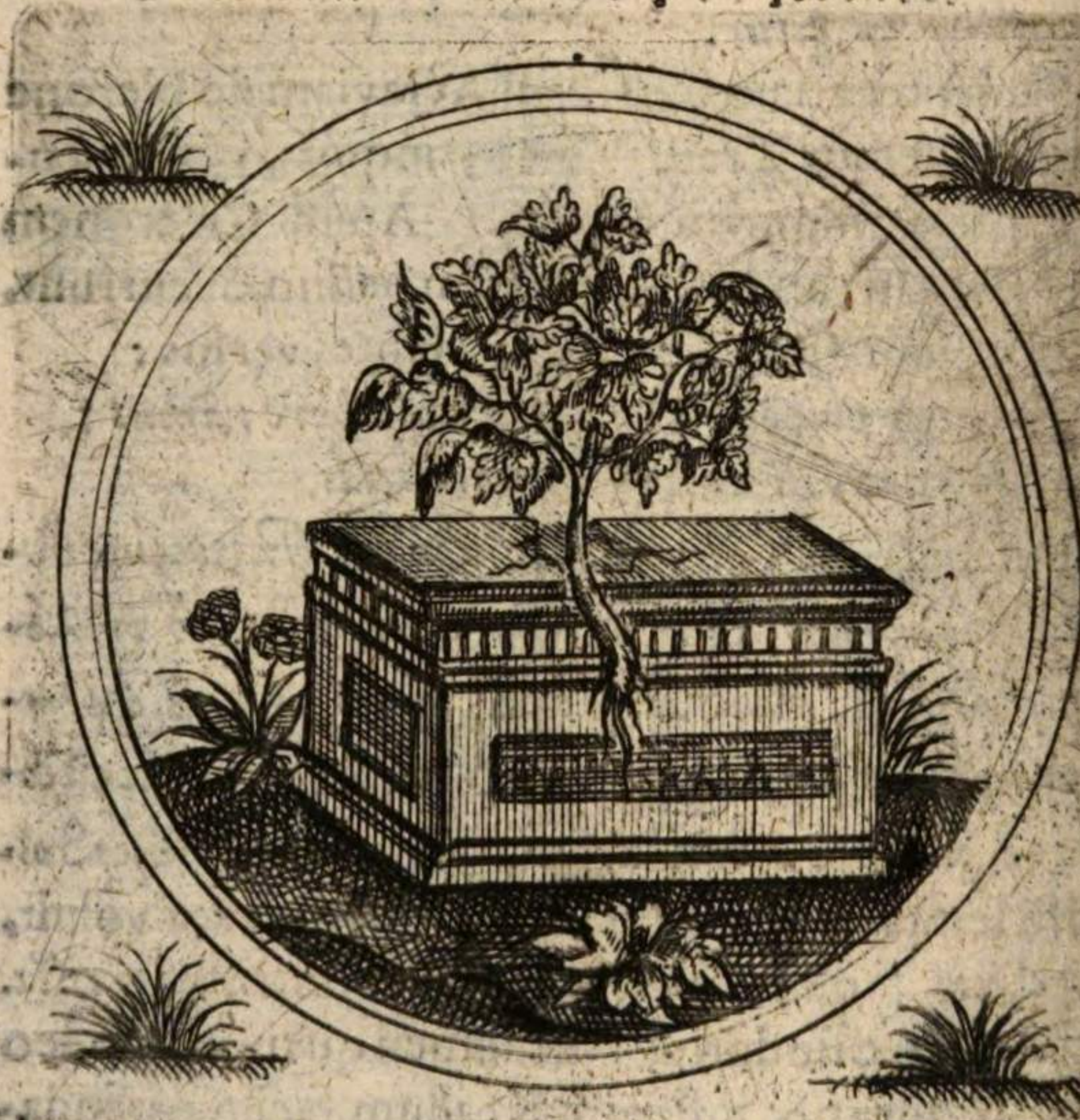

PAulus Jovius in Dialogo suo Italico de S
bolis, historiam exponit memorabilem &
servatione per quam dignam, de quodam Co
Nicolao Compobassio sub Carole Duce B
gundiæ militante. Cum enim in quadam g
deliberatione de bello gerendo, Dux supra
dum alioqui etiam iracundus, libertate loque
ip

ipsius offensus alapam illi inflixisset, Comes nunquam memoriam postea hujus injuriæ potuit deponere, sed tacitus semper apud se quæsivit aliquam occasionem sese ulciscendi. Quæ sane optata post longum temporis intervallum tandem in prælio ad Nanceium commisso ipsi sese obtulit, quo voti sui compos factus est. Nam Renatum Ducem Lotharingiæ clam certiorem reddidit, quod sine mora cum Helvetiis Carolum Ducem eo tempore cum omnibus viribus aggrederetur; nam se velle cum suis militibus ad ipsius tum partes transire, & ocioſum prælii exitum spectare. Quod cum illi ex animi sententia successisset, hoc modo causa extitit ut Dux Carolus ab hoste superatus & denique occisus fuerit. *Quo* facto idem Comes cum suis omnibus ad Ludovicum undecimum Regem Galliæ se contulit. Unde in suo vexillo postea gestavit Caprificum, marmoreum quoddam antiquum monumentum sua vi innata per medium findentem, de quo Martialis lib. X. *Marmora Messalæ findit Caprificus &c.* Non veritus ex hac tam insigni perfidia à nimia cupiditate vindictæ profecta, cum exigua quidem sua laude famam nominis sui conquirere. *Quod* exemplum non contemnendum merito Principes ac magni viri considerare debent, ne ex nimia ira in suos ministros aliquid præter rationem statuant, ac in ipsos plus æquo duriores postea omnis injuria redundet.

ERIT

XXIII.

ERIT ALTERA MERCES.

Vincere pro patria, vel pulcra occumbere morte
Fortis amat: ramus quod monet iste duplex.

RAmorum hic decussatim se mutuo complecten tium, unus est palmæ, qua arbore, ut notum est, in victoriis usi sunt veteres, quod plures numismi, statuæ & picturæ antiquæ satis abunde ostendunt; ejusque rei reddit rationem Plutarchus in VIII. Symposiac. quam ante ipsum Aristoteles

quoque

quoque probavit, nimirum arboris istius esse proprietatem, ut urgentibus prementibusque ponderibus præ aliis non facile cedat. Alter vero ramus est Cupressi, quæ funeribus fuit destinata, secundum Lucanum.

Et non plebeios luctus testata Cupressus.

Unde Thucydides lib. II. perhibet arcas ex Cupresso tanquam ligno longo tempore durante, nec cariem aut corruptionem sentiente, fuisse efformatas eorum, qui pro patria in bello Peloponnesiaco contra Spartanos mortem oppetere non dubitassent. Quo symbolo rectissime ostenditur, virum fortem & patriæ inprimis amantem nihil aliud sibi proponere in bello justo gerendo, quam aut præclarè pugnando vincere, aut laudabiliter succumbendo mortem appetere. Qua propter hoc symbolo uti voluit admodum appositè & ingeniosè, in suis signis sive vexillis militaribus, animosus heros Marcus Antonius Columna, nepos illius celebris ac magni Ducis Prosperi Columnæ, eo tempore, quo Ravennam contra impetum horrendum & max. vim. Domini de Fois Polemarchi Gallici fortiter defendit. De quo studiosi historiarum plura legere poterunt tum apud alios, tum Jovium lib. X. suæ Historiæ.

XXIV.

INVIDIA INTEGRITATIS ASSECLA.

Quantum palma hydri possunt ranaque nocere,
Tantundem invidiæ virus obesse probis.

ACcepimus hoc ex doctissimi Adriani Junii Emblemate IX. in quo refert, Plutarchum in libello, quem de silentibus Pythiæ oraculis conscripsit, perhibere in Oeco, (quod ædificium à Cypselo tyranno consecratum fuit) inter Templi istius anathemata extitisse palmam æneam, ad cu-

cujus radices insculptæ visebantur plurimæ ranæ, & natrices, quos hydros nominant. Quo typo existimat idem Junius (quamvis Plutarchus aliter explicet) indicari eos, qui invidis linguis & exitiali maledicentiæ veneno armati, probos ac integros vitæ viros non obliqua, ut sæpe fieri solet, sed recta via ac ratione ad honores & dignitates tendentes, revertere & omnibus bonis exuere tentant, attamen frustra. Nam innocentia ac virtute sua freti ac muniti invidorum morsus & calumniatorum obtrectationes facile spernunt ac retundunt, & tantundem curant, quantum Luna latratum canis, ut est in proverbio. Palma enim ardua primæque nobilitatis arbor, frontibus nunquam vidua, homines ad magna tendentes aptissime exprimit, ad cujus radices ranæ plurimæ odiosa sua coaxatione omnibus molestæ, calumniatorum mores optime exprimunt, & hydri nullis serpentibus veneno inferiores (si Plinio credimus) virulentos invidorum sibilos designant. De quo insuper ejusdem Junii eruditos versiculos subjicere, breviter hæc explicantes, visum fuit.

Palma caput tollit cœlo ardua, cujus adima
Rana loquax, stabulantur & hydri.
Oppugnant proceres, quorum via consona recto est;
Degeneres, atque invida lingua.

)(o)(

XXV.

PER DAMNA, PER CÆDES.

Cladibus augescit virtus animosa : Bipennĭ
Sic ilex vires tonsa subinde capit.

HOratius lib. IV. oda IV. fortitudinem gentis Romanæ, ore etiam ipsius hostis Anibalis celebratam fuisse scribit, ut quæ bellica virtute illustris, post æquatam solo Trojam in Italiam vexerit natos virosque, nec non Deos penates: & postea addit.

Duris

Duris ut in ilex tonſa bipennibus,
Nigræ feraci frontis in Algido,
Per damna per cædes ab ipſo
Ducit opes animumq́ ferro.

Indicare hoc voluit Poëta, Romanos per bella, clades ac cædes, contra ſuos hoſtes ſemper aliquid ſumſiſſe virum, & inde ipſorum potentiam latius creviſſe auctamque eſſe: Quod & Latinus Rex II. Æn. de Romanis commemorat. Hoc itaque ſymbolum admodum ingenioſe ſibi accommodavit Magnanimus iſte & Illuſtris Heros Marcus Antonius Columna, & ipſe genere ac origine Romanus, cujus invictus animus ex ſuorum adverſariorum contra ipſum machinationibus ſuſceptis, ſemper quoque crevit, atque hoc modo ad majores dignitates ſubinde pervenit, quod inprimis teſtatur memorabilis illa victoria navalis Chriſtianorum contra Turcas Anno M. D. LXXI. Non Novembris prope Naupactum ſingulari Dei Opt. Max. auxilio obtenta, in qua ipſius virtus & opera ſingularis, tanquam ſummi Romanorum copiarum præfecti inter primos quoque claruit, qui & ſuperioribus annis pro rege Hiſpaniæ in Sicilia imperium laudabiliter adminiſtrans, in ea dignitate cum publico omnium dolore ibidem diem ſuum extremum clauſit.

*** (o) ***

XXVI.

SIC PERIRE JUVAT.

Mens generosa aliis se totam impendere gestit:
Quid ni? Tali ipsam morte perire juvat.

PLinius lib. XVI. cap. XXXIV. scribit Hederam, potiss. candidam, arbores alias necare, omnemque succum auferendo tanta crassitudine augeri, ut ipsa arbor tandem fiat. Nam pluribus locis interciſam vivere tamen ac durare, ac totidem initia radicum habere quot brachia, quibus in-

incolumis & solida arbores possit strangulare. Unde etiam Laberii carmen Gnomicum extat.

Ut hedera serpens arborum vires necat,
Ita vetustas ambitu annorum nocet.

Cujus rei significatio ad varios usus potest applicari.

In illos enim non male convenit, qui suis laboribus & vigiliis, etiam cum jactura valetudinis, de pluribus bene mereri cupiunt, & ut alii floreant ac vireant, ipsi etiam quasi consumi & exarescere non dubitant. Alius vero sensus est, quando quispiam magnis ac Principibus viris fideliter inserviens, ipsorumque sola commoda respiciens, illis declarare cupit, se ad suorum dominorum commoda promovenda ac exequenda, nulla pericula, vel mortem denique ipsam subterfugere aut abhorrere. Nonnulli quoque ad suos quosdam amores referunt. Apud Paradinum vero additur, *IMPROBITAS SUBIGIT RECTUM.* Nam sicuti ab Hederæ complexu nimis arcto arbor tandem suffocatur ac perit, ita sæpe actio nimis calida ac improba etiam justæ causæ nocere ac vim afferre solet. Illustris D. Franciscus Hurtadus de Mendozza Comes Montis Acuti, Regis Hispaniarum Legatus ad Maximilianum II. Imperator. hoc symbolo cum Italico dicto usus est, *COSI MORIR MI PIACE.*

XXVII.

UNTIQUI TUTUS.

Gallus amans lauri vigili ſolem ore ſal
Sic à cœleſti mens pia pendet ope.

GAllus gallinaceus, ales vigilantiſſim
dum Lucretium.

Auroram clarâ conſuetus voce vocar

Ad Laurum dicitur libenter advolare, ibi
ſiſtere, quod ea arbor, (ut veteres credi
à fulminis vi immunis eſſe exiſtimetur, ſ

intuens liber & absque solicitudine & insultu aliarum avium cantando sese eo in loco oblectare. Ad eundem modum pii continenter & ubique divinæ protectioni se commendantes, & in unicam Dei æterni providentiam & auxilium intenti, vigilanter & alacriter munere ac officio suo fungi, nec rerum adversarum impetus quantumvis horrendos extimescere debent, secundum Psalmi sententiam.

Qui Dominum metuunt, castris cœlestibus isti
Sunt tuti, & tegit hos Angelus ipse DEI.

Verissimè igitur Nazianzenus: ἓν ἐστιν ἐν τοῖς θεοῖς τὸ μόνιμον, ἡ πρὸς θεὸν ἐλπὶς: τὰ δὲ ἄλλα πάντα, οὐχί ἐστι τῇ φύσει, ἀλλὰ νομίζεται: Unum est in rebus stabile ac firmum, spes videlicet in Deum: reliqua vero cuncta haud natura subsistunt, sed opinione. Confidunt igitur boni in divina providentia, atque ita mirabiliter proteguntur, at improbi contra juste puniuntur. De quibus innumera exempla & historiæ plurimæ ubique tam in sacris quàm profanis libris unicuique sese offerunt.

XXVIII.

TRIUMPHA
E STIPITE SURGEN

Hoc monet onnoſo lauri ortus ſtipite ran
Magnis natus avis non niſi magna p

CUm in Hiſpaniam ad aulam Regis Ph
ſe conferre ſtatuiſſet primogenitus fili
phonſi Marchionis Vaſtii, hæres nominis
tionis magni illius ducis militaris Ferdinandi
chionis Piſcariæ: in quo juvene patris ac pat
aliorum ſuorum majorum ſigna haud vul

gloriæ ac virtutis tum apparebant : Paulus Jovius ingenioſe illi hoc ſymbolum excogitavit, laurum nimirum arborem, antiquum familiæ Davalorum inſigne, in qua aliquot rami majores videntur abſciſſi, inter reliquos vero florentes unus præ aliis eminet aliosque ſuperat. Hæc enim arbor dedicata victoriis ac triumphis eſt: unde eum admonere voluit, ab eo quoque nihil niſi magnum ac memorabile more majorum ſuorum jam defunctorum expectari. De Laureto autem iſto, unde Triumphales lauros decerpere Romani conſueverunt, hæc apud veteres litteris produntur. Liviam olim poſt Auguſti ſtatim nuptias, Vejetanum prædium ſuum reviſiſſe, ibique gallinam illi albam, quæ ramulum lauri roſtro tenebat, à prætervolante Aquila, quæ eam rapuerat, in gremium demiſſam; cumque nutriri alitem, pangique ramulum placuiſſet, tantam pullorum ſobolem proveniſſe, ut Suetonius initio Galbæ, ad ſua usque tempora villam eam ad Gallinas vocitatam teſtetur. Ejusmodi quoque eo in loco lauretum crevit, ut triumphaturi Cæſares inde boni ominis cauſa laureas ſemper decerperent. Hæc autem an vere ita acciderint, vel in gratiam Auguſti fuerint paulo ſplendidius quàm res ipſa ſe habuerit, excogitata, hoc loco diſputare non eſt neceſſe.

XXIX.

SOLUM A SOL

Quodq; ſuo loc uples eſt munere, pluribus o
(Tàm varium Solis vis facit alma) ſo

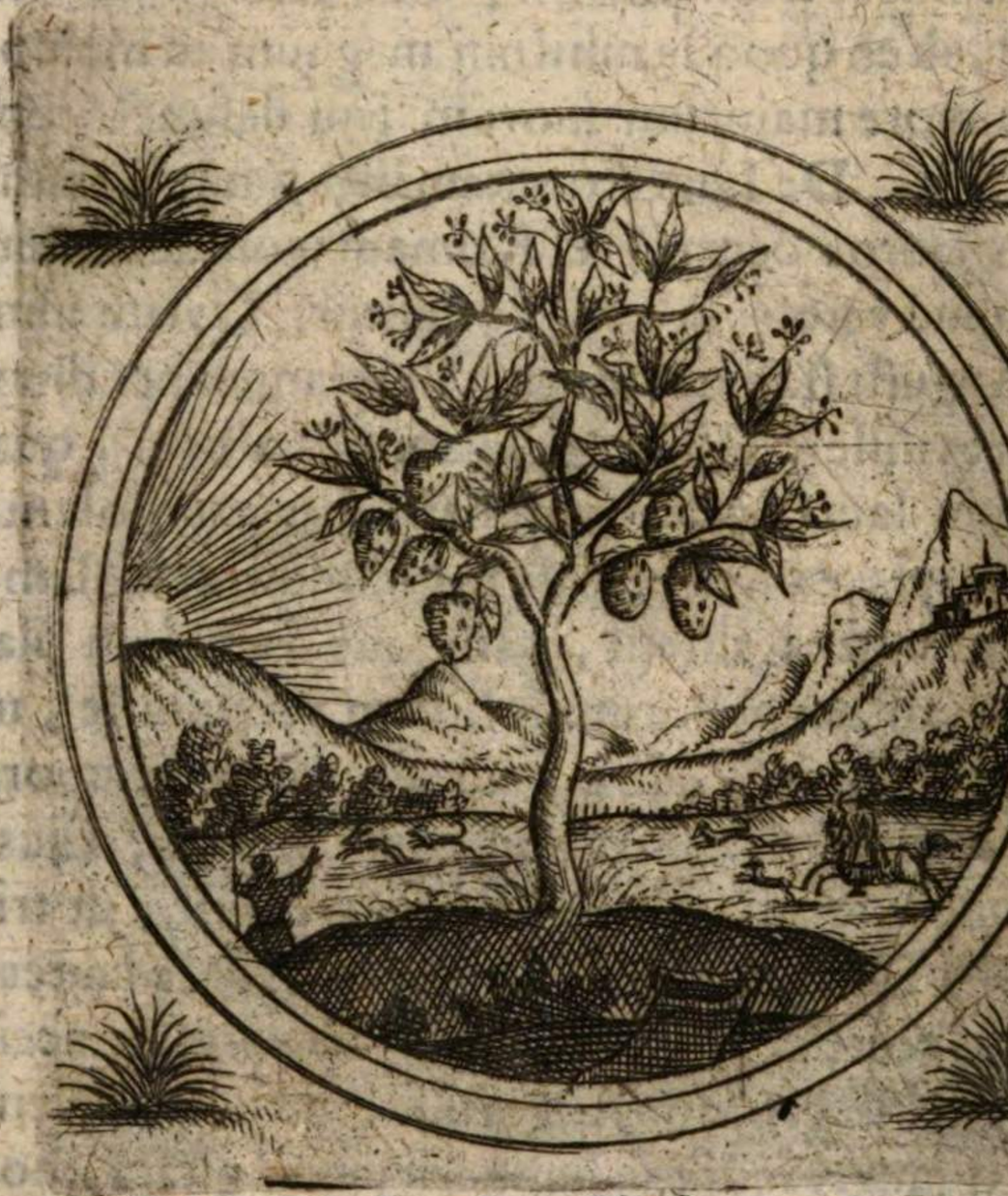

ARbor Medica ſive Citria tum florum
tum fructuum odoratiſſ. gratia c
quos contra venena magnam habere effica
experientia teſtatur, non facile adoleſcit,
lore ſolis admodum valido foveatur ac ſuſt
quare in locis frigidioribus ac ſeptentrio
non facile provenit. Unde docemur u

regioni Deum Opt. Max. ſua peculiaria dona conceſſiſſe, quibus ſi ſaperet, poſſet forſitan eſſe contenta, *Quare* proverbii loco quoque dicitur, Si cœlum diſſentiat, fruſtrà fieri fundum; at Catullus rectè ait,

Firmat ſol, educat imber.

Item Virgilius in Georg. lib. I.

Hic ſegetes; illic veniunt felicius uvæ, &c.

Et II. Georg.

Nec verò terræ ferre omnes omnia poſſunt.

Quæ doctiſſimus Coſtæus in libro ſuo de univerſa ſtirpium Natura II. copioſius explicat hiſce verbis. Eſt igitur aeris proprietas, (quæ potiſſ. à ſole proficiſcitur) quam Theophraſtus inter cauſas generationis plantarum refert, varia quædam cum ſubjectis rebus & cum terra proportio, ignota illa quidem nobis qualis ſit, ſed ex eventu frequentiſſimè obſervata. Quod etiam doctiſſimè annotavit Vitruvius lib. VIII. ſuæ Architecturæ, proprietates inquiens ſingularum terrarum in regionibus ad ſolis poteſtatem temperari. Quapropter illi quaſi vim inferre Naturæ videntur, qui in loco aliquo boreali ac nimis frigido omnia ſine diſcrimine, quæ in calidiſſimis locis ſolent ſua ſponte tantum provenire, arte quadam, quæ tamen ſæpe fallit, tam coacervare quam conſervare in longum tempus ſeſe poſſe arbitrantur.

XXX.

FRAGRAT ADU STUM.

Thura inodora manent, nisi sole vel igne calescan
Sic bene quo fragret, cor prece adure pia.

ADmiratione profecto non caret, qu
tam diligenti alioquin investigatione om
rerum Naturalium, cum tot navigationib
peregrinationibus universi ferme anguli orbi
rarum excutiantur, nihil adhuc certi tamen
constet de arbore Thuris, quemadmodum

My

Myrrhæ. Quod etiam Plinius affirmat lib. XII. cap. XIV. *Q*uidam litteris prodiderunt in Arabia nasci, loco Saba dicto, unde Virgilius I. Georg.

India mittit Ebur, molles sua Thura Sabæi,

Hujus vero arboris Gummi dicitur esse inodorum, nisi extillans à sole vel igne incalescat, quo modo etiam adhuc in acerra sive thuribulo suffiri solet. Ad eundem modum, nisi orationibus ac precibus, & reliquis universis piis ac religiosis exercitationibus animum nostrum sine omni fuco ac simulatione (quæ inprimis Deo displicent) crebro incitemus ac inflammemus, odorem suavem & fragrantem bonorum ac laudabilium operum nunquam edere possumus. Sic Aromata ac potissimum Thura igni imposita, hieroglyphice (ut inquit Pierius libro XLVI.) orationem spiritualis doctrinæ significant. Et Goropius Becanus in suo Vertumno prolixe admodum declarat, apud priscos sacrorum antistites, Thus fuisse caritatis amorisque tesseram. Hanc similitudinem quoque exponit D. Augustinus in libello, cujus titulus Speculum peccatorum, hisce verbis. Ut Thus non redolet nisi ponatur in igne, nec virtus Sinapis sentitur, nisi conteratur in lapide, ita nulla scripturæ sacræ sententia vim suam declarat, nisi cocta in corde.

*** (o) ***

NEC

XXXI.

NEC DUM CES SAT AMOR.

Omnia cum rapiat mors, non extinguit amorem,
Quo devincta sibi est usque marita fides.

OCcasionem huic symbolo præbuit fabul illa Poëtica de Amygdalo arbore, quar talem veteres mythologi finxerunt. Cum Phyll hospitio recepisset Demophoontem exulem a vagabundum, amore ipsius capta maritum sib elegit. Hic paulo post coactus peregre abire a

expe

expedienda ſua quædam negotia, certo promiſit intra unum menſem ſe rediturum eſſe, at cum inſuper adhuc alios tres menſes reverſionem ſuam diſtuliſſet, Phyllis tam longæ moræ impatiens, (cum, ſecundum Ovidium, credula res amor ſit) ac ſe deluſam ab ipſo ſuſpicata, cum antea epiſtolam quandam ad ipſum conſcripſiſſet, ſibi ipſi mortem conſcivit, eamque poſtea in Amygdalum aridam converſam fabulæ fingunt. Cumque Demophoon tandem reverſus, ac de tàm funeſto caſu certior redditus, ſubito ad arborem veniſſet illamque complexus eſſet, ajunt in ſignum lætitiæ eam cœpiſſe virеſcere ac florere. Additus eſt Turtur in trunco ſedens, qui & ipſe caſtitatis & conſtantis amoris typus habetur. Apparet autem hoc ſymbolum eo venuſtius, quod hemiſtichium appoſitum ſit deſumptum ex Epiſtola ipſius Demophoontis à Sabino Poëta vel alio compoſita inſtar reſponſionis ad Phyllidis Ovidianam. Quo mythologicè voluerunt Poëtæ commendare conſtantiam, amorem & prioris vitæ memoriam ſtabilem, in marito ſuperſtite erga conjugem defunctam, & contra. Hinc Nutrix apud Senecam: *Amor perennis conjugis caſtæ manet.* Alibi adjectum legitur eodem ſenſu, *OMNIA NON ANIMUM, aut PECTORE VEL IMO LATET.*

:(o):

OPIS

XXXII.

OPIS INDIGA.

Stratus humi absentem palmes sterilescit ob ulmum,
Indiget alterius quilibet auxilio.

VItis avulsa ab ulmo, qua antea sustinebatur & umbra frondium ipsius non parum recreabatur, humi jam prostrata, sine adminiculo isto fructus maturos producere nequit. Notus enim est Juvenalis versus:

Stratus humi palmes viduas desiderat ulmos.

Et referuntur à Mario Victorino & Terentiano versus veteris Poëtæ Sereni:

Si qua flagella jugas ita juga,
Vitis & ulmus uti simul eant.

Hoc quidem Emblemate significatur in omnibus rebus semper unum indigere alterius ope ac auxilio. Quod quidem potissimum locum habet inter probos & pios homines, in quibus charitas omnia præstat & implet. Quod eleganti admodum similitudine D. Chrysostomus in Matthæum Homilia LXXIX. explicat, quando ait: Si in rebus secularibus nemo sibi vivit solus, sicuti opifex, miles, agricola, mercator, ad communem usum proximi omnia conferunt; multo magis in spiritualibus hoc faciendum, hæc enim maximè vita est, aliis prodesse. Nam qui sibi vivit, cæteros negligens, & vita ejus supervacua est, & ipse superfluus homo generis nostri. Ideo quoque ratione & oratione nos ornavit DEUS, mentem & ingenium concessit, manus, pedes, vires corporis dedit, ut his omnibus & nos & proximum juvemus. Hæc ille. Quod unico versu D. Nazianzenus complexus est:

Ἀλλήλοισι χέρες τε καὶ ἀταρ πόδες ἐσμέν.

Unde etiam Platoni dicuntur homines ζῶα πολιτικά, id est, animalia civilia & ad societatem nata, quandoquidem sola vivere sine mutuo auxilio non possunt. Unde etiam proverbium vulgare natum, *UNUS HOMO, NULLUS HOMO.*

XXXIII.

VIM EX VI.

Damna dat atq; facit vis vi colliſſa potenti
Ramorum attritu ut flamma reſultat eda

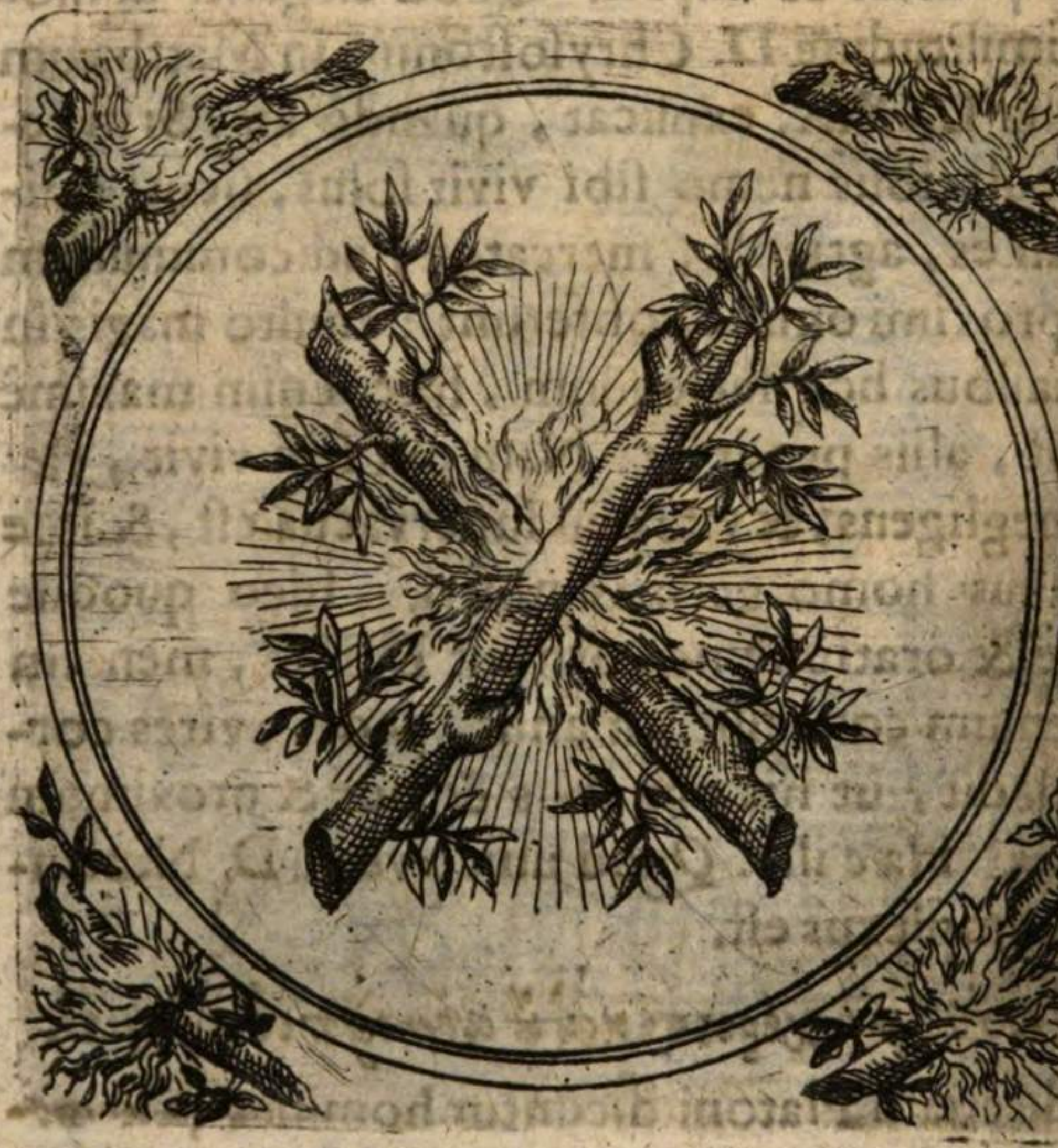

DE vehementi ac continuo attritu lignor
ignem tandem excitantium ita ſcribit Plin
lib. XVI. cap. XL. Calidæ ſunt & morus, laur
hedera, ac omnes ex quibus igniaria fiunt. I
ploratorum hoc uſus in caſtris paſtorumque re
pit, quorum ad excudendum, vel, ut alii legu
excutiendum ignem, non ſemper lapidis oc

fio eſt. Teritur ergo lignum ligno, ignemque concipit attritu, excipiente materia aridi fomitis, fungivel foliorum facilime concipientium. Sed nihil hedera præſtantius quæ teratur, lauro quæ terat. Hæc ille; & rem ſimiliter confirmat Seneca lib. II. Natural. c. XXII. Duos tamen bacillos lauri hoc etiam præſtare experientia teſtatur, & qui de Indiis ſcripſerunt, idem adhuc cum aliis lignis calidioribus ibidem fieri perhibent. Hoc vero inventum, ut alia multa, Mercurio tribuit hymnus græcus ad ipſum ſcriptus, qui Homeri eſſe putatur. Sic etiam arboribus ſylvarum ventorum vi inter ſe colliſis ignis elicitur, unde Lucretius lib. V.

Exprimitur validis extritus viribus ignis,
Et micat interdum flammati fervidus ardor,
Mutua dum inter ſe rami ſtirpesque teruntur.

Non aliter ex potentiorum diſſenſione & ira ſemper graviora quàm aliàs pericula oriri certum eſt, unde Guilhelmus Paradinus (ex quo hæc deſumpſimus) proverbium alterum quoque allegat, Dura duris non quadrare in opere ſartorio. Alibi legitur, *FLAMMA EST RECLUSA TERENDO.* Apud Paradinum vero habetur, *FLAMMESCIT UTERQUE.*

XXXIV.

AMICUS POS
MORTEM.

Quamlibet arenti vitis tamen hæret in ulmo
Sic quoque post mortem verus amicus ama

ULmum proceram arborem vitibus solere
jungi, & olim usitatum fuit, & nunc e
ubique in Italia, præsertim in Campania
circa Neapolim, fieri consuevit. Quamvis
hæc senio jam arefacta, & vigore pristino dest
ta, nihilominus tamen, vitem retinet, ac susten

non aliter ac antea crescens & virescens factitare solebat. Ita etiam amici nobis comparandi, qui nec rebus adversis, nec temporum diuturnitate, neque locorum distantia, vel ulla denique re à nobis temere desciscant, & nos amare desinant. Quod Phocius ille sapiens Græcus apud Stobæum nos facere jubet, ζηπεῖν, inquit, δεῖ καὶ ἄνδρα καὶ τέκνα καὶ φίλους τοὺς μέχρι τὴν ἀπαλλαγὴν τοῦ βίου παραμένοντας, Ist est, Quærendos esse virum & liberos & amicos, qui ad exitum vitæ usque tales permaneant. Quæ omnia eruditissimus Alciatus in suis Emblematis ex græco Epigrammate conversens ad hunc modum exposuit.

Arentem senio, nudam quoque frondibus ulmum,
Complexa est viridis vitis opaca coma.
Agnoscitque vices naturæ, & grata parenti
Officii reddit mutua jura suo.
Exemploque monet, tales nos quærere amices
Quos neque disjungat fœdere summa dies.

Quo spectare quoq; videntur Catulliani versus nuptiales.

Ut vidua in nudo vitis quæ nascitur arvo,
Nunquam se extollit, nunquam mitem educat uvam,
Hanc nulli agricolæ, nulli accoluere juvenci.
At si forte eadem est ulmo conjuncta marito.
Multi illam agricolæ, multi accoluere juvenci.

In aliis additur eodem sensu, *ET ARIDA TECUM.*

XXXV.

INTACTA VIRTU

Sic illæsa malis constat pulcherrima virtus
Laurus ut est diris integra fulminibus.

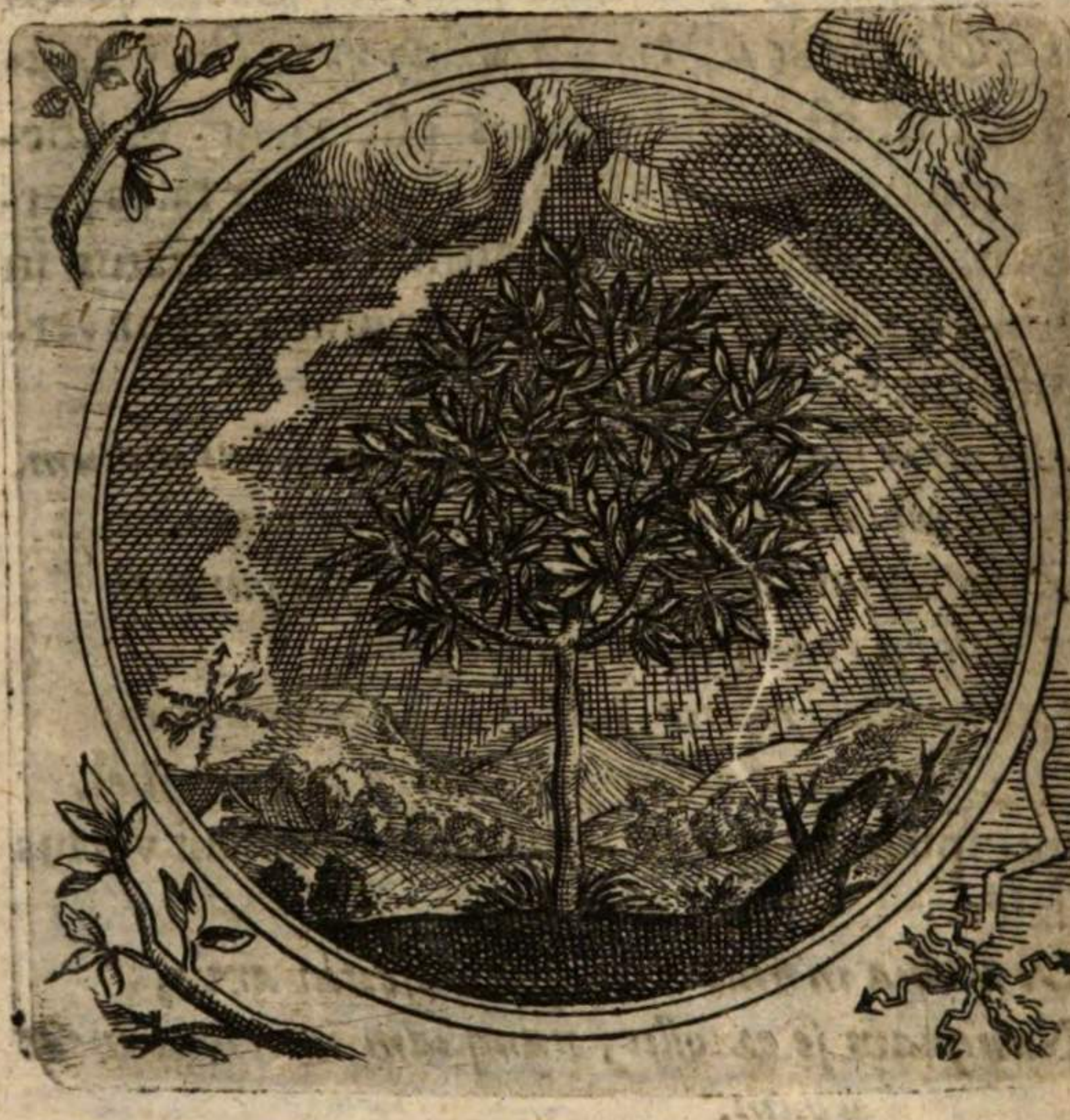

LAurum custodiæ quoque ac incolumi
esse symbolum ex Proclo tradit Pierius, u
apud veteres tutelæ causa sata prope ædes vel
affixa fuit, quod etiam Ovidius testatur,
dicit,

Postibus Augustis eadem fidissima custos.

Eamque insuper non lædi à fulmine. Pl
et

ætiam aſtipulante, vetuſtas credidit. Unde Tiberius Imperator Romanus tempeſtates & coruſcationes nimium expaveſcens, cœlo turbido lauream ſibi ſolitus eſt imponere, non aliter ac Auguſtus ante ipſum neſcio qua ſuperſtitione, ex vituli marini pelle in eundem finem cingulum geſtare conſuevit. Herodianus quoque ſcribit libr. I. in maxima peſte, conſulentibus Medicis, Commodum Imperatorem ob copiam arborum iſtarum in locum, cui nomen Lauretum, ſeceſſiſſe, quod beneficio harum arborum ſe à contagio immunem fore ſperaret. Sed & hæc & multa alia non cuivis nota de Lauru admodum poeticè differit Paſſeratius in Kal. Jan. Ad eundem modum, virtus, cujus omnis laus in actione poſita eſt, (ſecundum Ciceronem) per ſe munita ab omnibus non ſolum vitiis, ſed aliis rebus adverſis, ſemper illæſa ac integra durare ſolet, aliisque univerſis commoditatibus eſt præferenda. Unde Horatius carm. libr. III. ode II.

Virtus repulſæ neſcia ſordidæ
Intaminatis fulget honoribus,
Nec ſumit, aut ponit ſecures,
Arbitrio popularis auræ, &c.

(o)

XXXVI.

VULNERE VULNERA SANO.

Dic age cùm proprio tua vulnere vulnera ſanem,
Stipite cur hominum durior hoſtis homo es?

EXcellentiſſ. ac peritiſſimus Medicus D. Proſper Alpinus, qui octo annis in Ægypto Medicinam feliciter exercuit, & nunc magna cum laude Venetiis artem eandem factitat, veram Balſami deſcriptionem & locum natalem in ſuo præclaro libro de plantis Ægypti, & peculiari dialogo de Balſamo edito, unà cum ejus icone, primus ut

puto hisce temporibus nobis cum magna utilitate exhibuit, manifesteque ostendit, hunc fruticem in Arabia felici proprie nunc etiam nasci, ac inde in Ægyptum ac Judæam semper translatum esse, ac ita qui velint, legitimum nanciscí & habere æquo precio posse. Ex hoc frutice liquor iste nobilis. (cujus portiunculam quoque ad nos mittere dignatus est) vulnerato vel scarificato cortice in æstate destiliat, & hodie etiam in Ægypto illius magnus usus est ad omnia vulnera ac ulcera difficilia ac sordida, aliosque plures ejusmodi affectus. Docemur autem hoc Emblemate de mutua inter homines præstanda benevolentia ac prompta opera, etiamsi interdum aliquid propterea laborum & molestiarum sit suscipiendum. Nihil enim (ut Cicero lib. I. De Natura Deorum tradit) bonitate ac beneficentia est melius ac præstantius. Quod quidem S. Paulus multo efficacius ac verius in Epistola ad Colosss. cap. III. monet, ἐνδύσασθε inquiens σπλάγχνα οἰκτιρμῦ, χρηστότητα, ταπεινοφροσύνην, μακροθυμίαν, πραότητα; id est, induite viscera commiserationis, benignitatem, animi humilitatem, lenitatem, clementiam. Et multo ante per Prophetam Zachariam mandavit DEUS: ἔλεος καὶ οἰκτιρμὸς ποιεῖτε ἕκαστος πρὸς τὸν πλησίον αὐτοῦ, καὶ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ.

XXXVII.

SIC VOS NON VOBIS.

Pingitur in lauri vitis cur ſtipite nixa?
Sæpe etiam docti munere dives eget.

Vitis lauro fulta, rectius fructus ſuos ad ma
turitatem hoc modo producere poteſt
quamvis Laurus ipſa quoque non parum utilitat
hominibus præbeat, atque ita utraque ſtirps no
ſibi ſed aliis hanc quaſi operam mutuam trada
Quapropter nos quoque quibus proprie humani

tat

tatis virtus competit, cuncta noſtra conſilia, ac univerſas actiones eò ſemper dirigere debemus, ut non ſolum nobis ſed aliis quoque prodeſſe poſſimus. Nihil enim melius neque præſtantius bonitate ac beneficentia, ut in priore ſymbolo quoque ex Cicerone retulimus. Ex quo etiam apud eundem autorem altera præclara ſententia, deſumpta ex epiſtola Platonis ad Archytam, lib. 1. de Officiis legitur: Non nobis ſolum nati ſumus, ortusque noſtri partem patria, partem parentes, partem amici vendicant. Et quæ ſequuntur. Similiaque apud eundem reperias etiam in lib. de amicitia & alibi. Præclarè itidem Ulpianus IC. ſcripſit, non tantum parenti ſuo quemque naſci, cujus eſſe dicitur, verum etiam Reipubl. Hæc igitur ad varia officia mortalium ſibi mutuo inſervientium referri poſſunt: pertinentque huc omnia; quæ de *CHARITATE* ac amore tam ſacræ quam profanæ nobis litteræ proponunt.

XXXVIII.

MODO JUPITE ADSIT.

Vt sapias rectè & facias, Deus efficit: Ejus Auxilio plena lance beatus eris.

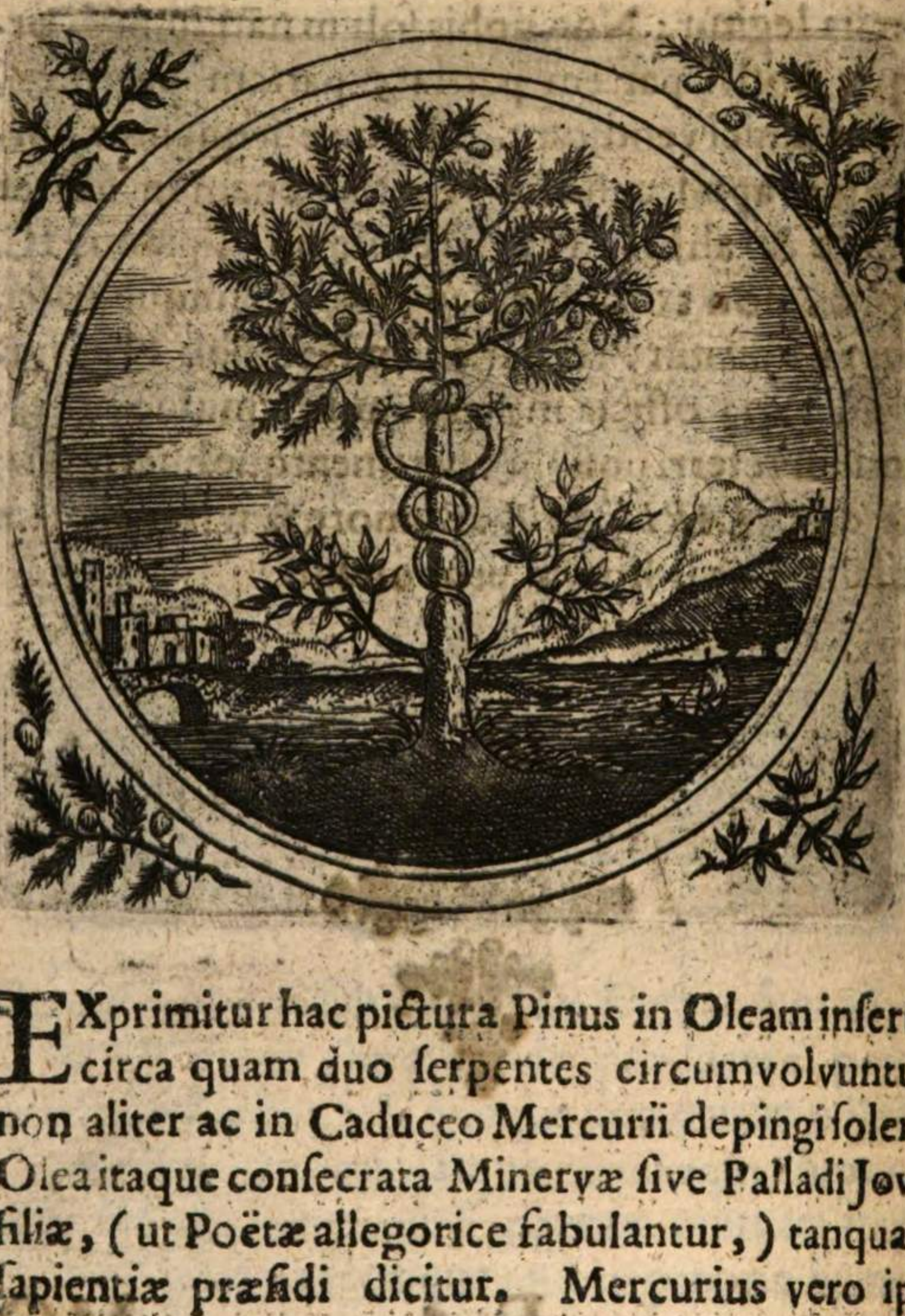

EXprimitur hac pictura Pinus in Oleam inserta circa quam duo serpentes circumvolvuntur non aliter ac in Caduceo Mercurii depingi solent Olea itaque consecrata Minervæ sive Palladi Jovi filiæ, (ut Poëtæ allegorice fabulantur,) tanquam sapientiæ præsidi dicitur. Mercurius vero ipse quo-

quoque Jovis filius, actionibus ingenioſis ac laudabilibus præeſſe perhibetur. Voluit autem doctiſſimus Joannes Baptiſta Pigna, (quemadmodum Hieronymus Ruſcellus in ſuis Italicis ſymbolis refert) hac inventione ingenioſa uti, poſtea quam ſumma cum laude diu in Academia Ferrarienſi publice bonas Artes docuiſſet, ac tandem totum ſeſe tradidiſſet Duci Ferrariæ, cum quo à pueris fuerat educatus, ac deinceps Principi iſti in max. ac graviſſ. negotiis ſemper fidelem navaſſet operam. Hinc per Jovem voluit intelligere Deum Opt. Max. à cujus divino auxilio ac providentia ſeſe totum pendere, illique omnia accepta referre ingenue fatetur. Per terreſtrem verò Jovem ipſum Ducem Ferrarienſem herum ſuum deſignare ſtuduit, atque ita hac duplici ope ſperabat ſe ad utrumque genus vitæ, theoricum nimirum, ut vulgo vocant, ac practicum aſpirare poſſe, in quorum conjunctione legitima non dubitabat certò conſiſtere, non ſolum ſecundum Peripateticos, ſed etiam ſacratiſſ. litteras, veram & abſolutam hominis felicitatem. Inſcriptio, *MODO JUPITER ADSIT*, Anchiſis vox eſt apud Virgil. III. Æn.

XXXIX.

SE SUSTINET IPSA.

Vitis recta suo per se fulcimine nixa
Pingit eum, suasors cui satis est, animum.

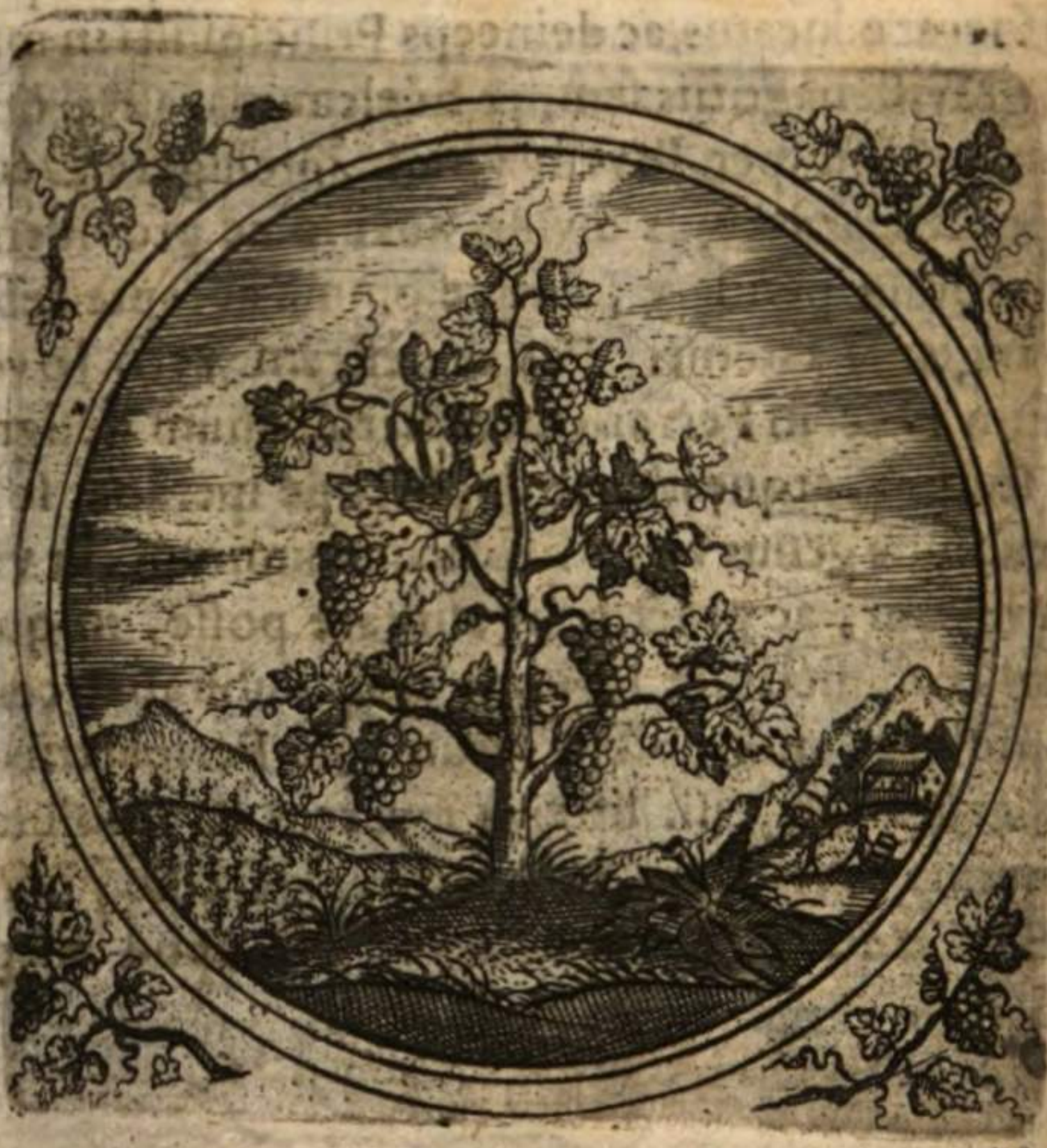

INter plura genera vitium, refert Plinius lib. XIV. cap. III. quoddam etiam peculiare reperiri, nullo plane indigens fulcro alterius arboris aut palis, sed quod ipsum sese sustinet, unde etiam à Græcis ὀρθάμπελος, id est, vitis recta nominatur. Strabo vero de mira vitis talis crassitie lib. II.

& lib. XVII. ea ſcribit, quæ prope fidem communem ſuperant. Hæc profecto imago eſt accommodaverat ἀυτάρκειας, id eſt, illius qui contentus eſt ſuis rebus ſuique ingenii dotibus, neque ab aliis temere pendet. Quas maximas divitias certiſſimasque nominat Cicero in Paradoxis. Et Lucretius inquit:

Divitiæ grandes homini ſunt vivere parce
Æquo animo, &c.

Quod multo rectius ac plenius D. Paulus paucis docet. ἔστι δὲ πορισμὸς μέγας, inquit, ἡ εὐσέβεια μετ' αὐταρκείας, id eſt, Quæſtus autem magnus eſt pietas cum animo ſua ſorte contento. Et Syracides cap. XL. ζωὴ αὐτάρκους ἐργάτου γλυκανθήσεται, hoc eſt, Vita operarii, cui quantum ſatis eſt, ſuppetit, dulcis erit. Tam magni autem veterum nonnulli hanc αὐτάρκειαν fecere, ut teſte Theodoreto in libro contra Græcos infideles ſermone XI. in quo tractat de fine & judicio, in ea ultimum hominis quidam philoſophi, autore Hecatæo, bonum ſtatuerint. Quò pertinet etiam præclara ſententia in Olympiis Pindarica hæc: Γίγνεται δ' ἔστις ἠλίβατον ἄρδει, ἐξαρκέων κτεάτεσσι, καὶ εὐλογίαν προστιθεὶς, μὴ μαθέυσῃ θεὸς γενέσθαι, id eſt, Sanam autem ſi quis opulentiam irriget, contentus iis quæ conquiſivit, laudemque adjungens, ne quærat Deus fieri, vel ultra humanam ſortem ſeſe extollere.

XL.

SPERARE NEFAS

Aurea in hoc frustra speramus sæcula mundo
Alterius sæcli quæ dabit ille Pater.

QUercus glandibus fœcunda indicat primum sæculum frugale, & simplex, quod, ut Ovidius cecinit,

----- vindice nullo
Sponte sua sine lege fidem, rectumque colebat:

Quod inde aureum fuit nuncupatum. Adjungitur huic arbori palma sua sponte quoque uberes adeo

adeo fructus ad usum hominum præbens. Ac sicuti hic duplex fructus illis felicibus temporibus absque ullo labore quæsitus gratiss. passim mortalibus fuit cibus, ita etiam virtus ipsa ac honestas, quæ tum pleno, ut dicitur, gradu in terris florebat, animis eorum fuit alimentum suaviss. Descriptionem vero quatuor ætatum admodum laculentam, qui volet, legere poterit apud Ovidium lib. I. Metamorphos. Idemque apud Hesiodum libr. I. Ἔργων καὶ ἡμερ. Quemadmodum verò omnes probi ac virtutis amantes tale sæculum quidem summopere exoptant, ita sperare vel expectare in posterum haud licet: de quo multorum etiam querelæ extant, & apud Senecam in Tragœdia Thyeste Chorus exclamat:

----- in nos ætas
Ultima venit, ô nos dura
Sorte creatos! -----

Quod nostro huic calamitosiss. tempori multo rectius convenit.

Alii sacratiorem inde sensum eliciunt, quod nimirum post originalem justitiam lapsu primorum parentum amissam, in hoc mundo non liceat amplius sperare perfectionem absolutam & aureum seculum, sed istud nobis partum à *CHRISTO* unico nostro Salvatore ac Redemptore in altera vita æterna esse quærendum ac certo expectandum, ità tamen ut in hoc quoque mundo, divina adjuvante gratia, aliquem illius gustum ac sensum habere incipiamus.

XLI.

SUSTINE VE ABSTINE.

Carpere parce meas frondes, qui ſingula carpis,
Vulneret audaces ne tibi ſpina manus.

MANUS hominis ſpinoſiſſimum frutic
Rahmnum temere contrectans, ac ind
ipſam vulnerans, indicat curioſitatem ſive π
ϖερεργιοσυνην (quam Plutarchus in tractatu de
ſcripto definit φιλομάθειαν ἀλλοτρίων κακῶν, id
ſtudium cognoſcendi aliena mala) non ſolum in
til

lilem sed etiam sæpenumero detrimentosam esse, cum homines in aliena semper inquirere, & quæ non sui sunt officii cum magno suo damno perage-re volunt. Unde etiam recte Plautus in Sticho dixit, neminem esse curiosum, quin sit malevolus: & Menandri præclara est sententia;

πολλὰ πράττειν καὶ λύπας πολλὰς ἔχει,

Multa facere & molestias multas continet.

Plato etiam in duobus versari justitiam adserit, τὰ αὑτοῦ πράττειν, καὶ μὴ πολυπραγμονεῖν, & ipse Apostolus ad Thess. hoc confirmat, dum quemque vult ἡσυχάζειν καὶ τὰ ἴδια πράττειν.

Potest idem quoque referri ad alias res periculorum & molestiarum plenas, quibus si frui cupiamus, multa nobis discrimina sint subeunda. Aliud Epicteti est generalius dictum, qui reliqua philosophorum dogmata, quæ ad humanæ vitæ institutionem pertinent, duobus verbis complecti voluit, ἀνέχου καὶ ἀπέχου, id est, Sustine & abstine. De quo vide plura apud Gellium Atticarum noctium lib. XVII. cap. XIX.

Ac D. Chrysostomus Homilia XLV. in S. Matthæum ad voluptates hujus sæculi hoc symbolum accommodat. Quemadmodum, inquit, acuti vepres undecunque tanguntur ac constringuntur, manus cruentant, eodem modo deliciæ, pedibus, manibus, capiti, oculis omnibus, similiter membris officiunt, &c. Scitè etiam Salomon proverb. XXVI. Spina condita in manu ebrii, sententia est in ore stulti.

XLII.

NEGLECTA VIRESCUNT.

Emergens virtus nova ſpernitur, ut roſa brumâ:
Expecta: Flores fota calore feret.

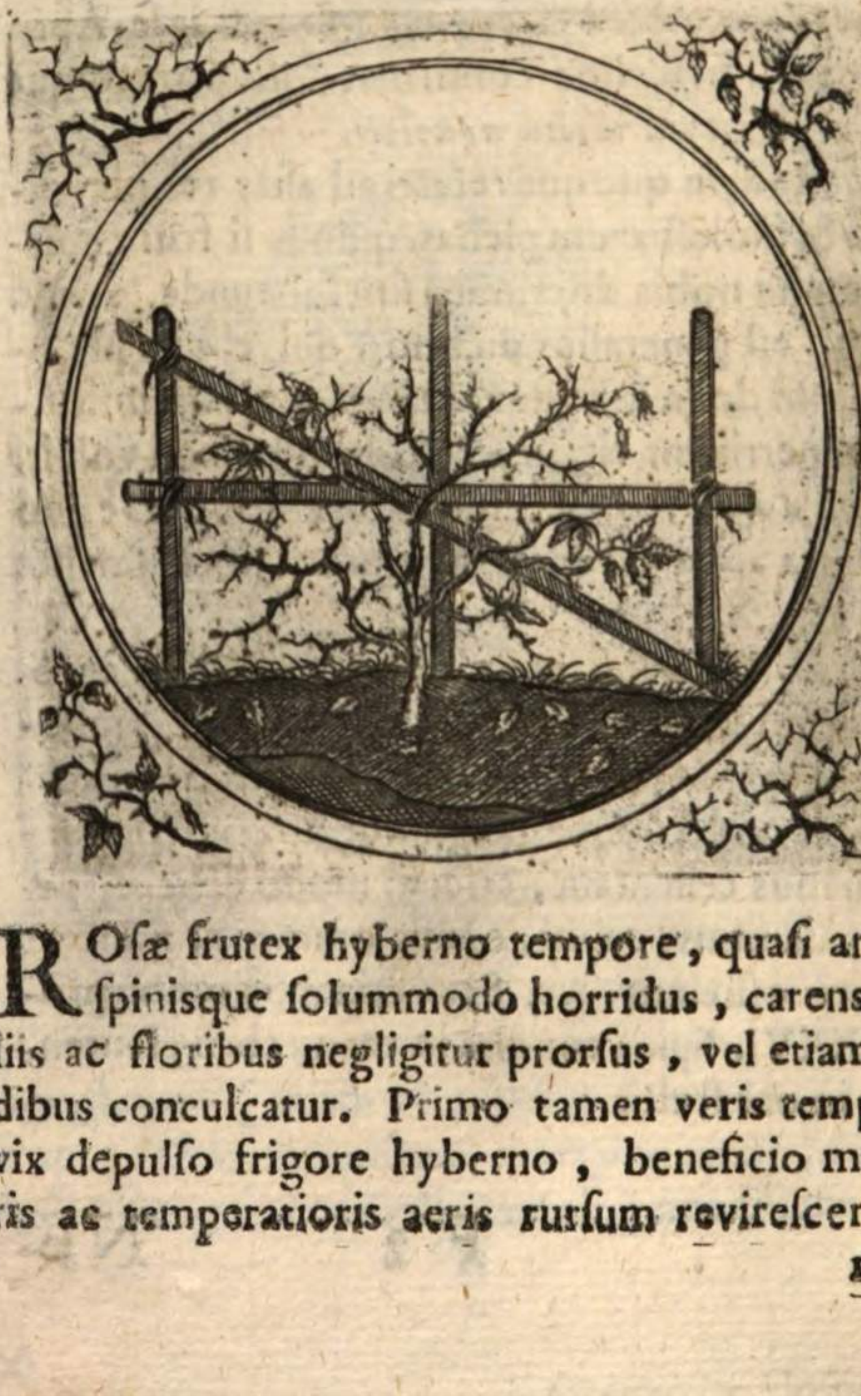

ROſæ frutex hyberno tempore, quaſi arĩdus ſpinisque ſolummodo horridus, carens foliis ac floribus negligitur prorſus, vel etiam pedibus conculcatur. Primo tamen veris tempore vix depulſo frigore hyberno, beneficio mitioris ac temperatioris aeris rurſum revireſcere & roſas

rosas protrudere, antea ab omnibus neglectus, incipit. Non aliter sæpe virtuti primum sese exerenti ac primum emergenti, quæ quidem crebrius quam matura ac omnibus numeris absoluta invidiæ stimulis est exposita, insidias struere, ac quasi adhuc in herba versantem suffocare homines mali ac invidi conantur. Unde sæpe numero quidam inprimis suæ ætatis annis vivacitatem ingenii & laudabilem industriam ad omnia honesta præ se ferentes invidia ac malevolentia aliorum, quasi frigore hyberno non parum retardantur ac impediuntur, ne scilicet plenam de se spem concepram tempestive adimplere possint. Non raro tamen rursum divino inprimis adjuti auxilio, tanquam aura clementiore conservati ac excitati rursum repullulant, & ad frugem optatam tandem perveniunt. Quod egregium exemplum merito omnes ingenui adolescentes, ad præclaras virtutis actiones cupide aspirantes, ante oculos continuo habere, nec ullo modo à recto tramite abduci, sed potius fructus laudabiles suorum laborum suo tempore proferre debent. Alibi additur, *NON SEMPER NEGLECTA.*

XLIII.

NISI FREGERIS HAVD LICET ESSE.

Ardua vallatur duris ſapientia ſcrupis:
Dulcibus eſt eadem fructibus illa ſatis.

DEſumtum eſt hoc ſymbolum ex eruditiſſ
Emblematis Adriani Junii; cujus hæc inter-
pretatio. Nux pinea, quæ olim Cybelæ fuit ſacra-
ta, coliiculis quibusdam inæqualis ac aſpera, mi-
ræque duritiæ eſt, quæ vix ignis vi reſerari poteſt:
intus vero nuclei dulces latitant, non parum ac
ali-

alimentum ac diversos hominum morbos utiles. Sic ad virtutem & honestatem ac laudabiles actiones non nisi per labores ac varias difficultates perveniri potest, at postea sequuntur suavissimi fructus. Quæ omnia Hesiodus paucis versibus ita eleganter complexus est, ut & Socrates eos commendet apud Xenophontem lib. II. ἀπομνημον. Et Ciceroni quoque vehementer placuerint, ideoque lib. VI. Epistolarum familiarium ad Leptam, monuerit amicum suum, ut filium ipsius jubeat Hesiodea ista edisscere, semperque habere in ore:

Τῆς δ' ἀρετῆς ἱδρῶτα θεοὶ προπάροιθεν ἔθηκαν
Ἀθάνατοι, μακρὸς δὲ καὶ ὄρθιος οἶμος ἐπ' αὐτὴν
Καὶ τρηχὺς τὸ πρῶτον, ἐπὴν δ' εἰς ἄκρον ἵκηται,
Ῥηϊδίη δηπειτα πέλει, χαλεπήπερ ἐοῦσα.

Quos Erasmus satis elcganter vertit in latinam linguam, in Adag.

Simonides etiam apud Clementem Alexandrinum lib. IV. Stromatum, habitare virtutem δυσάμβασις ἐπίπετραις, id est, in rupibus difficillimis, dixit. Ac Ovidii est præclarus versus.

Gloria difficili parta labore venit

Pertinet autem huc omnino proverbialis Plauti sententia: *Qui è nuce nucleum esse vult, frangat nucem.* Poterit cum Hieronymo forsan & sic accipi; Qui quærit animi papulum in arcanis litteris, scrutetur sub allegoriæ in volucro conditum mysterium.

XLIV.

CONCORDIA CORDIS ET ORIS.

Perſea fert cordis fructus, folia æmula linguæ:
Vt utinam in cunctis hæc bene juncta forent

FRuctus arboris Perſeæ formam cordis repr
ſentare, folium autem cum lingua ſimilitu
nem habere, Pluterchus quoque in libello de Iſi
& Oſiride notavit, cum in Ægypto Harpocr
hæc arbor fuerit dicata, cujus veteres mentione
fecerint; & inter recentiores Carolus Cluſius

ſuis obſervationibus Hiſpanicis, diligenter deſcripſit ac delineavit. Plinius tamen cum Perſico arbore (cujus forſitan non nihil congener eſt, ſpecie autem differt) videtur quodammodo confundere. Docemur hoc ſymbolo, veritatis orationem debere eſſe ſimpliciſſimam, ac undique ſibi conſtare: unde Germanis proverbium quoque adhuc frequens eſt, volentibus Cor & linguam oportere unum idemque eſſe. Quod utinam hodie, quoniam

Candor in hoc ævo res intermortua pæne eſt,

plures diligentius obſervarent, cum profecto, ſecundum B. Nazianzeni dictum graviſſ. πᾶν ψεῦδος ὀυκτὸν ἐὰν μόνιμόν ἐϛι, id eſt, nihil ſimulatum poſſit eſſe diuturnum. Videmum autem & quotidiè experimur, potius jam nimis vere in multos convenire iſtud Ciceronis, in quadam Epiſtola ad Quintum fratrem, dictum, ubi ait: Multis ſimulationum involucris tegitur & quaſi velis quibusdam obtenditur uniuscujusque natura: frons, oculi, vultus per ſæpe mentiuntur: lingua autem ſæpiſſ. Definit vero idem Cicero Veritatem libr. II. de inventione, per quam immutata eà quæ ſunt, aut ante fuerunt, aut futura ſunt, dicuntur. Ad veritatem autem amplectendam Sophoclis eſt egregia cohortatio.

Θάρσει, λέγων τἀληθὲς, ὐδ'ὀφάλλῃ ποτε.

Bono ſis animo, vera dicendo nunquam erraveris.

XLV.

CITO NATA CIT PEREUNT.

Quid certat tardæ citò nata cucurbita pin
Interitu celeri, quæ citò nata, cadunt.

num ſerpebat & in ſuos ramos audebat frondes involvere, prægrandia ſua poma ac vireſcentia oſtentans. Tanto itaque faſtu ac inſolentia intumuit, ut pinum ipſam auſa ſit hoc pacto aggredi. Et vides ait, ut te jam ſupero, utque foliis ac virore præſto. Tum pinus, quæ ſenili prudentia præſtabat, nihil mirata eſt cucurbitæ inſolentis audaciam, ſed reſpondit: Ego vero hic multos calores & hyemes, variasque temporis adverſitates pertuli, adhuc tamen integra conſiſto; tu vero ad primos rigores minus habebis audaciæ: nam frondes concident, & vireſcere deſines. Hunc apologum integrum placuit huc afferre, quandoquidem opt. in omnis generis ardeliones & agyrtas, & avaros audacesque Empiricos noſtrorum temporum convenit, qui ſi quando neſcio quam momentaneam gloriam ac felicitatem ſuis fraudibus ac oſtentationibus conquiſiverint, quibus etiam probis & doctis viris audacter inſultare non erubeſcunt, paulò poſt tamen ubi ſeriò aliquid tractare coguntur, & ad rem ipſam perventum eſt, concidunt ac tanquam fumi venditores ipſo fumo pereunt. In illos Plauti illud in Pſeudolo congruit:

Quaſi ſolſtitialis herba pauliſper fui,
Repente exortus ſum, repente occidi.

Alibi apponitur, *BREVIS HÆC EST GLORIA*, vel ex Martiale, *IMMODICIS BREVIS EST ÆTAS.*

TUR-

XLVI.

TURPIBUS EXI-TIUM.

Cantharidum rosa mors. Sic luxus deliciæq́
Enervant animos eripiunt q́ virum.

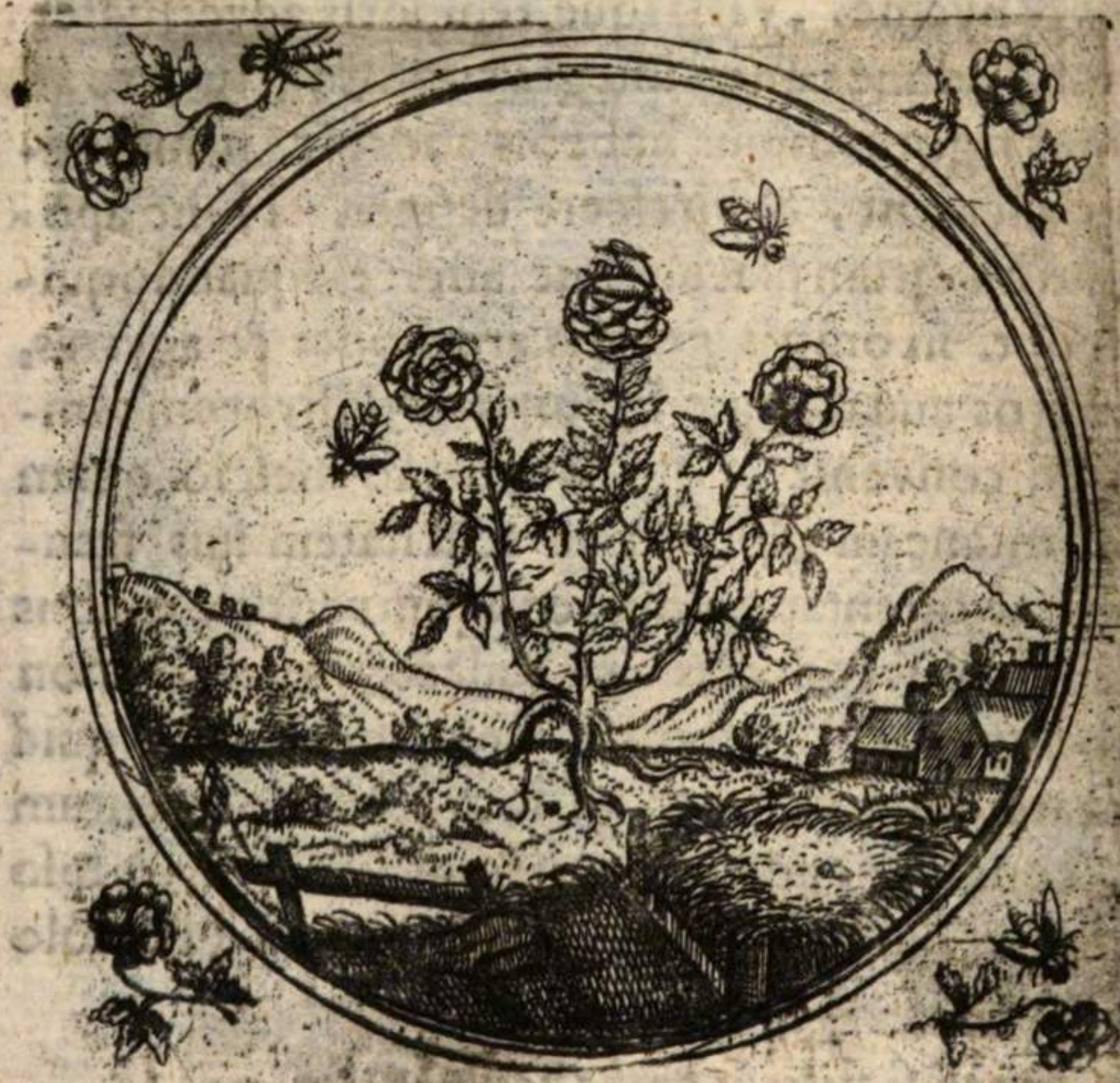

CAnthari ac Scarabei & hujus generis insecta plurima ita fœtoribus ac sordibus, ex quibus originem duxerunt, delectantur, ac illis sustentantur, ut contra odorum suavitate planè examentur ac pereant. Ideoque Rosis insidentes Scarabæi vel cantharides torpescere, vel tandem emo-

emori dicuntur. Ad hunc modum molles ac effœminatos in ſuis voluptatibus ac deliciis, quæ non ſolum corpori, ſed menti quoque obſunt, plurimumque nocent, paulatim contabeſcere ac tandem illicito luxui interitu ſuo meritas pœnas luere conſtat. Quod Claudianus lib. II. ad Stiliconem egregie explicavit, verſibus, qui ſunt omnibus notiſſimi:

Luxuries prædulce malum, qui dedita ſemper, &c.

Silius quoque Italicus breviter hæc expoſuit.

Adſpice late
Florentes quondam luxus quas verterit urbes,
Quippe nec ira Deum tantum, nec tela, nec hoſtis,
Quantum ſola nocet animis illapſa voluptas.

Pierius in ſuis Hieroglyphicis refert, Hannibali alioqui duro, ſed ob Capuanas delicias tandem effœminato, non abs re ſcutum debuiſſe offerri, in cujus medio Scarabæus fuiſſet depictus, quem undique roſarum ſerta ambirent, ſignificatione eadem, quam hoc ſymbolo exprimere voluimus. Hinc prudenter Muſonius elegit potius νοσῆσαι, ἢ τρυφῆσαι, τὸ μὲν γὰρ, ait, νοσεῖν μόνον βλάπτει τὸ σῶμα. τὸ δὲ τρυφᾶν ἄμφω διαφθείρει, ψυχήν τε καὶ σῶμα: Morbus corpori ſolum nocet: ac luxuria utrumque corrumpit, & animam & corpus.

SIT

XLVII.

SIT MODUS IN REBUS.

Sit tibi, ne noceat, vini moderatior usus:
Prima sitim, curas altera pocla levent:

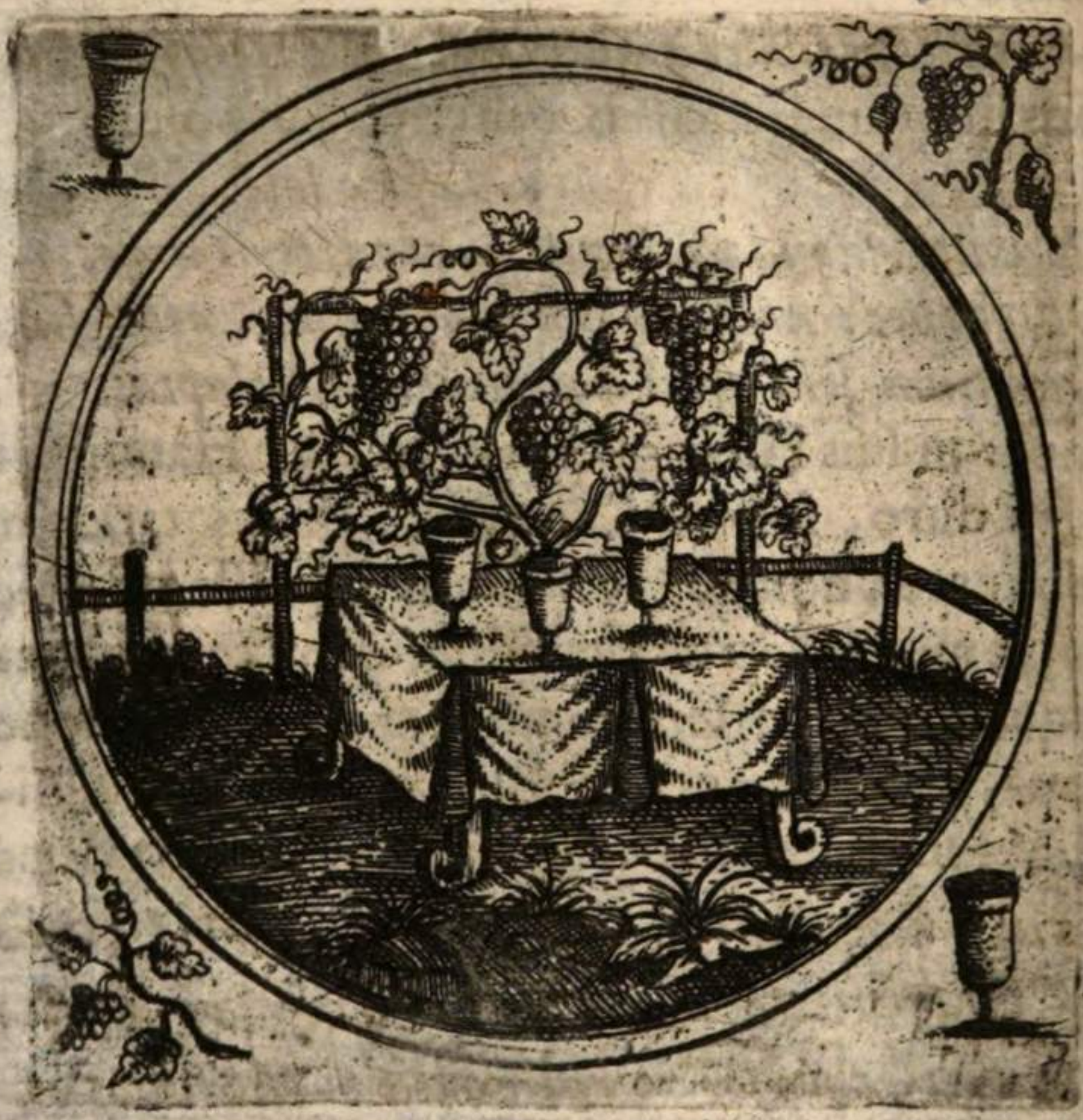

DEsumptum est hoc symbolum ex Horatii versibus,

Est modus in rebus, sunt certi denique fines,
Quos ultra citraq; nequit consistere rectum.

Monemur autem hîc inprimis, vino esse sobriè ac ἐπιμελέως. (ut loquitur Theognis) utendum, ad

ad vivium debilitatarum recreationem & lætitiam quidem, sed non ad ebrietatem, quod etiam ubique in sacris literis serio nobis proponitur ac explicatur. Unde D. Basilius in sua luculenta quadam de Ebrietate oratione, hanc non immerito vocat ἀκρόπολιν, id est, arcem omnium flagitiorum. Et Athenæus libr. X. μητρόπολιν πάντων τῶν δεινῶν. Quod ut ubique hominibus inculcatur: ita certe deplorandum est, nihilominus hoc vitium maximè detestandum adhuc esse non solum nimis commune, sed apud multos ferme haberi virtutis loco, cui etiam præmia proponantur, ut olim ab Alexandro M. & Mithridate factum accepimus, iis qui plurimum biberint. Explicat autem adhuc melius hoc symbolum carmen quoddam in Microcosmo, libello elegantissimo nuper impresso Antuerpiæ, hisce versibus:

Tres vitis profert uvas, tria pocula mensæ,
Si circumspicias, apposita esse vides.
Muta tribus vicibus docet hæc pictura bibendum:
Scilicet ut sedent pocula prima sitim,
Altera rancorem crudo de pectore pellant,
Firma valetudo quo tua membra beet;
Tertia sed misce tibi pocula propter amicos,
Inter quos maneant gordia vincla decet.

Eubuli autem Græci Comici in eandem fere sententiam versus latinè vertit Henr. Stephanus.

BENE.

XLVIII.

BENEVOLUS ATQUE BENIGNUS.

Qui semiclauso connivent germine flores,
Dilatati, aries quando favebit, erunt.

SCipio reversus ex Africa, & primus triumphaturus de Hannibale, jussit ut milites octavæ legionis, qui primi etiam castra Carthaginensium oppugnaverant, ac Ducis eorum insignia abstulerant, non solum die triumphali manu gestarent fasciculum rosarum, sed inposterum quoque

que in clypeis similiter depictas rosas usurparent posterior quoq; Scipio post expugnationem & destructionem ultimam potentissimæ urbis Carthaginis, voluit milites undecimæ legionis, qui etiam ipsi ante alios omnes muros conscendissent, easdem Rosas in suis armis & scutis gestare, atq; hoc modo cum ipsius Scipionis curru triumphali untique rosis similiter exornato urbem ingredi. Sic apud Homerum legitur Achillis scutum rosis fuisse insignitum, nec non cassides Hectoris atque Æneæ. Rosæ itaque hoc loco nondum plane maturæ ac apertæ indicant allegoricè juvenilis animi, heroica virtute præditi in Principe expectationem singularem, qui ratione ætatis sua consilia ac facta nondum omnibus potest probare nec cunctis innotescere. Additur autem supra rosarum fruticem in regione cœlesti signum Arietis, quod veteris tempus amœnum nobis solet adducere, & illi quasi præesse, quo tempore Rosæ maximè florent, & ob suavissimum odorem inprimis expetuntur. Non igitur sine ratione hoc symbolo uti in sua juventute Virginius Ursinus filius Pauli Jordani, eoque innuere voluit, magnam spem se collocare in benevolentia ac gratia sui avunculi Cosmi Medicis Magni Ducis Hetruriæ, cui Arietis signum, ut etiam Augusto Cæsari, fuit in horo scopo.

XLIX.

NON INFERIOR SECUTUS.

Solis ut hunc florem radiantia lumina verſans,
Dirige ſic mentem Chriſte benigne meam.

EST egregia quædam planta admiratione ſa
digna, ante paucos annos inter exoticas a
nos quoque allata, quæ ubique jam in hortis co
litur, quam Chyſanthemum Peruvianum à loc
natali, à forma plantam maximam, Florem ſoli
vero propter effectum & ſimilitudinem, nomi
nant: quidam Bellionem Plinii eſſe opinantur, in

certa tamen (meo judicio) conjectura. Hæc intra sex vel ad summum septem mensium spatium, ex quo terræ semen ipsius est mandatum, eo pervenire solet magnitudinis, ut humani brachii crassitiem, & altitudinem duodecim vel plurium cubitorum excedat. *Quemadmodum* verò florum densitate ac multiplici foliorum numero Pæoniæ nonnihil cedit, ita seminum copia, quibus altera caret, hanc longe superat, nam eorum ultra mille in uno cippo numeravimus. Cum itaque hic flos etiam solem semper respiciat, atque ejus radios sese plurimum pandat, & superiora semper respiciat, decet nos etiam multo magis ad verum datorem & largitorem omnium bonorum ἐπουράνιον cxntinuè oculos mentis attollere, nec terrenis, caducis ac voluptariis bonis quasi humi jacentes semper inhiare: ostendentes, secundum Platonem quoque nos esse cœlestes plantas. Genuæ in palatio Franciſci Leccani aliud symbolum pulcherrimum huic non dissimile legitur, *È COELIS LUX, EO INTUERE.* Sic Boeth: de consolatione.

Quem, quia respicit omnia solus,
Verum possis dicere solem.

L.

SI RECTE FACIES.

E Lauro, Quercu atq; Olea duce digna corona,
Prudentem, fortem, pacificumque decet.

SErtum vel corolla ex triplici genere ramuſculorum, nimirum ex Lauro, Quercu & Olea contexta, ac cuidam ſacræ Aræ impoſita conſecrataque allegoricè nos monet ut harum arborum naturam ac proprietatem imitemur, & ſecundum myſticum earum ſenſum vitam noſtram univerſam

sam integritati ac pietati consecremus. Per Laurum enim Appollini dicatam, studium prudentiæ & rerum causas investigandi intelligimus, unde Dionysius μαντικὸν φυτὸν, id est, arborum vaticinatricem vocat, in quem finem Lauro propter singularem doctrinam Poëtæ coronabantur: nam à fulmine id est temeritate & ignorantia immunis esse putabatur. Quercus vero Jovi sacra fuit tanquam prima arborum, ac propter incorruptam ipsius materiam, & diu durabilem, fortitudinem ac constantiam animi exprimit, quibus contra sensuum aberrationes ac illecebrarum fortuitarum insidias nos munire debemus. Oleam denique Palladi attributam, pacis esse symbolum non solum Græcorum μυθολογίαι & nummi antiquorum plurimi testantur, sed etiam sacræ literæ passim indicant. Post diluvium enim a Noë Columba emissa ex Arce, ac celeriter reversa surculum Oleæ attulit, quo indicio Noë lætatus sensit diluvii tempestatem jam sedatam, & terram rursum esse ab æluvie aquarum liberam. Inscriptio est ex Horatii illo:

------ *Rex eris, ajunt,*
Si rectè facies. Quo & Ausonius allusit:
Qui rectè faciet, non qui dominatur, erit Rex.

*** (o) ***

LI.

ALITER COELESTIA DURANT.

Ah quàm forma rosas cito deficit inclyta pulchras!
Non ita cœlestis quas Paradisus habet.

ROsa inter alios omnes flores, grata ac odorata, brevi quidem admodum tempore durat, sed rursum languescens ac exarescens perit. Similis planè ratio est hujus vitæ nostræ caducæ, fluxæ ac incertæ. Unde ex recentioribus quidam rectè cecinit,

Vire-

Vitrosa mane viget, tamen & mox vespere languet,
Sic modo qui fuimus, cras levis umbra sumus.

Quæ quidem ad cœlestem pulchritudinem illam nunquam pereuntem, animum nostrum merito debent excitare, ac ad perpetuam illius contemplationem nos assuefacere. Cum ibidem, (secundum S. Paulum 1. Corinth. II.) ea præparaverit DEUS diligentibus se, quæ oculus non vidit, nec auris audivit, & in cor hominis non ascenderunt. Atque hæc cupidissime expetenda, cæteris vero, si ita acciderit, moderate carendum esse indicant quoque Gregorii Nazianzeni suaviſſimi versiculi.

Θεὸν μόνον θεῖωντε ἀπλήσως ἔχειν,
Οὓς τοῖς λαβοῦσι καὶ πλέον χαρίζεται
Διψῶς τὸ δίψαν, αἰφθόνως ἀείρεων.
Ἐν τοῖς δὲ λοιποῖς κὴ φέρειν ἠ ἀσώμβος.
Solum Deum & divina concupiscito,
Sumentibus qui & plura largiri solet,
Sitiens sitiri, semper affluens bonis.
In cæteris voto excidens modum obtine.

Hoc de omnibus floribus eleganter exposuit D. Chrysostomus Homilia in Genesin XLIII. hisce verbis. Quemadmodum floridum quoddam pratum varios & omnis generis flores exhibet; Ita divina scriptura justorum virtutes nobis demonstrat, non ut illorum florum flagrantia brevi tempore fruamur, sed ut perpetuam inde utilitatem recipiamus, & eas in sinu mentis reponamus, ut per omne tempus, si volumus, eorum suaveolentia frui possimus.

LII.

INSPERATA FLORUIT.

Floruit Aaroni vi numinis arida virga:
Me quoq; florentem ſpes animoſa facit.

VIrga Aaronis, ut habetur Numer. cap. XVII. inter omnes alias virgas Principum Iſraël ſola cœpit germinare ac vireſcere, ac flores amygdali protulit, indicans Leviticæ tribus electionem ad Sacerdotii dignitatem peculiarem, quoniam nulla alia tribus Iſraelitica cum ea hac in parte con-

ferri

ferri potuit, ut quæ præ aliis ad hanc dignitatem electa fuerit, quæve tanquam amygdalus inter arbores prima florum & fructum proferret, cæterisque arboribus anteiret. Quam virgam ita floridam Judaicus postea populus in suis nummis quos siclos vocarunt, designari curavit. Quod symbolum usurpare Adrianus sextus Pontifex Romanus, patria Trajectensis in Belgio oriundus ex familia Florentia non obscura, & hoc pacto ad familiæ cognomen alludere seque præter suam aliorumque spem ad tantum repente fastigium fuisse evectum, illo docere voluit. Nemini igitur desperandum, sed potius spei bonæ semper incumbendum. ἐλπὶς γὰρ, ait Chrysostom. ὅπως τρέφει ψυχὴν, ὡς ἐλπὶς ἀγαθὴ, καὶ τὸ τρυφᾶν προσδοκᾶν, Nihil namque adeo animum pascit, atque bona spes, & boni exspectatio. Apud Gu. Paradinum aliud dictum est appositum, nimirum, *SEMINE AB ÆTHEREO*, Comprobans divinitus electam ac conservatam tribum Leviticam contra Dathan & Abiron factiosos, ac Aaronis Sacerdotii divinique ministerii perturbatores.

LIII.

PER OPPOSITA.

Livor iners ſtimulos generoſis mentibus addit ;
Sic per fœda roſis allia creſcit odor.

PLutarchus in libello, quem inſcripſit, πῶς ἄν τις ὑπ' ἐχθρῶν ὠφελοῖτο, id eſt, de capienda ex inimicis utilitate, hoc ſymbolum docte admodum & eleganter hiſce verbis interpretatur. Sicuti periti agricolæ roſas ac violas exiſtimant ſe odoratiores ac meliores reddere, ſi allia ac cæpas juxta eas plantent, quod in ea excernatur, quicquid alio-

alioqui alimenti acerbi aut fœtidi illis ineſt : ita inimicus quoque excipiens invidiæ & malignitatis alterius ictus , benevolentiorem aliquem amicis ſecunda utentibus fortuna reddet atque commodiorem. Hucusque Plutarchus. Hæc quoque explicat doctiſſimus Coſtæus in II. libro de Natura plantarum cap. XLIII. quo in loco inquit : Sed & ſatione fœtidarum rerum prope flores , odore evadent ſuaviores, ut ſi allium prope roſam collocaveris. Cum enim ſimili omnia nutriantur , & ab allio , ſi quid terræ fœtidi ineſt , in ſuum trahatur alimentum , quod reliquum eſt purius remanet , idque in roſæ cedens nutrimentum , ſuavioris in ea & ſucci & odoris eſt cauſa. Ut illud addam, caleſcere vi allii terram , proptereaque & calidius & elaboratius eſſe quicquid in roſam perfertur. Refert igitur Periandri illud huc referemus : ὅσῳ γὰρ ἄν φθονῇς , τοσούτῳ μειζόνων γίνῃ πρόξενος ἀγαθῶν τῷ φθονουμένῳ , Quo magis utique invidebis , tanto majorum fies cauſſa bonorum illi cui invides.

LIV.

SI VIVET VI VAM.

Muri hederam, hæc illos alterno munere, firmant.
Hic typus expressus mutuæ amicitiæ est.

HEdera vincire quasi quibusdam bra
quicquid apprehenderit, arctissimeque c
tinere solet. Vicissim ergo etiam murorum r
ra ea ita sustentantur, ne corruant, ac pa
quoque ab aliis conservatur ac erigitur, u
ratione neutrum sine altero possit consistere.

profectò typus est veræ constantisque amiciti, de qua inprimis Cicero aureolum libellum illum conscripsit. In quo inter alia plurima præclara dicta, etiam hæc commemorat : In amicitia & absentes adsunt, & egentes abundant, & imbecilli valent, & quod difficilius dictu est, mortui vivunt. Ac paulo post subjungit : Est enim amicus quidem tanquam alter idem. Lælius quoque in fine ejusdem libelli commendans amicitiam, quæ fuit inter Scipionem & ipsum arctissima, tandem hæc addit : Mihi quidem Scipio, quamquam est subito ereptus, vivit tamen, semperque vivet. At Seneca in Epistola LXVII. scribit : Nihil æque ægrum reficit sicuti amicorum affectus. Non video me mori cum illos superstites reliquero. Puto, inquam, me victurum non cum illis sed per illos. Pulcrè Chrysost. οὐδὲν γάρ, οὐδὲν τῆς αἰγαθωτης κλυδώνιον γένοιτο ἄν, τί γὰρ οὐκ ἄν ἐργάσαιτο φίλου γνήσιος : πόσην μὲν οὐκ ἄν ἐμποιήσειεν ἡδονὴν ; πόσην δ' ὠφέλειαν ; πόσην δὲ ἀσφάλειαν ; κἂν μυρίους θησαυροὺς εἴπῃς, οὐδὲν ἀντάξιον γνησίου φίλου : Nihil enim, nihil dilectione queat existere jucundius : Quid enim non effecerit amicus verus ? quam non voluptatem ? quantam vero utilitatem ? quantam securitatem ? tametsi mille thesauros recenseas, nihil hoc ad verum amicum.

)(o)(

COE-

LV.

COELI BENEDI-CTIO DITAT.

Verna rigant pluviis languentes nubila flores,
Nos Pater, ætherii Flaminis imbre fove.

NUbeculæ mites & irriguæ pluviam ſuavem ac utilem ſuper prata vireſcentia ac floſculorum variorum amœnitate undique referta leniter effundentes, vivifico illo ac ſuavi humore intra terræ viſcera attracto, plurimum reficere & lætiora reddere ſolent: absque illis vero, ſiccitatem

tate & ſqualore plane exareſcunt. Unde Propheta Jeremias cap. LI. Dante eo vocem, multiplicantur aquæ in cœlo. Et Epiſtola ad Hebræos cap. VI. Nam terra quæ imprem ſæpius in ſe venientem combiberit, & progenuerit herbam accommodam eis per quos colitur, recipit benedictionem à Deo. At quæ profert ſpinas ac tribulos, reproba eſt & maledictioni affinis, cujus exitus tendit ad exuſtionem. Similiter quoque viri docti & prudentes, multarum rerum peritia excellentes, dona ſua à Deo ipſis conceſſa non invide occultant, ſed divino inprimis auxilio adjuti, de omnibus bene mereri, ac liberaliter ſcriptis dictisque ſuis egregiis univerſis prodeſſe ſtudent, diligenter operam dantes, ne ſecundum ſanctum vatem Davidem, ſint tanquam γῆ ἄνυδρος, id eſt, terra ſine aqua, aut, quemadmodum S. Judas Apoſtolus loquitur, nubes ſine aquis, ſibi tantum viventes, ſine ulla aliorum utilitate. Sic vir Dei S. Moſes (ut eſt in ipſius Cantico Deuteronomii XXXII.) optat ut concreſcat in pluviam doctrina ſua, ac fluat ut ros eloquium ipſius, quaſi imber ſuper herbam, & tanquam ſtillæ ſuper gramina.

SVR-

LVI.

SURGET UBERIOR.

Luxuriem segetis castigat falce tolonus,
Ingenium præcox reprime: sic sapies.

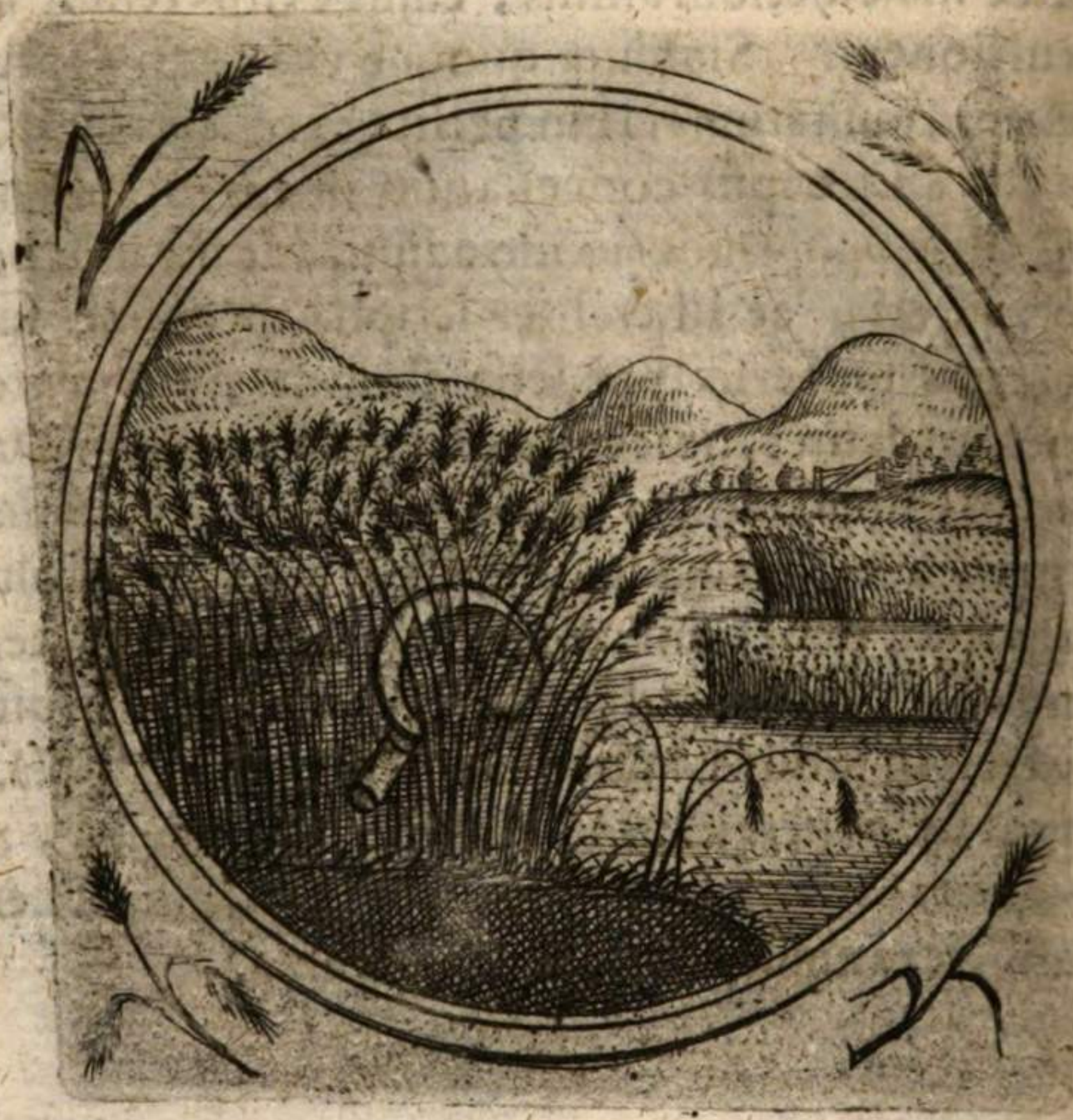

IN agris lætioribus præque ubertate nimia luxuriantibus, segetes interdum tanta ferilitate crescunt & augenter, ut nisi suo tempore nonnihil demetantur, & nimia copia illis detrahatur, seipsas suffocare, ablatis vero superfluis, multo quàm prius crescere uberius soleant. Non aliter quæ-

quædam nimis ambitiosa ac felicia ingenia, plus quàm oportet sibi tribuentia, ac ideo omnia audaciter ac præcipitantur agentia, sæpè seipsa evertunt ac consumunt: at si interdum falce moderationis ac humilitatis reprimantur ac castigentur, tum demum fructus maturiores ac præstantiores producere consueverunt; contra præcocia & nimium luxuriantia ingenia, sæpè in ipsa quasi herba suffocantur. Nam juxta Senecam, ad maturitatem non pervenit nimia fœcunditas. Quò pertinet D. Augustini dictum in Epistola I. ad Maced. Quædam acutiss. & excellentiss. ingenia tanò in majori errant, quanto confidentius tanquam suis viribus cucurrerint, nec suppliciter ac veraciter DEUM, ut viam sibi ostenderet, petiverint. Sed hæc de ingeniorum luxurie, quæ modum jam excessit, intelligimus. Cæteroquin vera est Ciceronis *II.* de Orat. sententia: Volo se efferat in adolescente fœcunditas: Nam facilius, sicut in vitibus revocantur ea, quæ se nimium profuderunt quam si nihil valet materies, nova sarmenta cultura excitentur: Ita volo esse in adolescente, unde aliquid amputem. Non enim potest in eo succus esse diuturnus, quod nimis celeriter, est maturitatem assecutum.

*** (o) ***

LVII.

SIC VITAM INVENIES.

Spica attrita manu ſua grana effundit ad uſus:
Sic oſtende actu, quæ meditata tenes.

SPicæ jam maturæ inter duas manus niſi continuò fricentur ac valide exprimantur, grana frumenti in illis concluſa inde non poſſunt excuti vel rectè colligi, quibus ita expreſſis conveni-

illa alimentum generi humano præbent. Ita etiam quantumvis præclaræ cogitatio-

nes

nes ac meditationes de rebus tam ſacris quam profanis, niſi ad actum, ut dici ſolet, traducantur, parum utiles eſſe ſolent. Unde etiam Cicero *I.* de Officiis ait, Virtutem omnem in actione poſitam eſſe, duod ſumſit ex luculenta de hac re diſputatione Ariſtotelis in X. Ethicorum Nicomach. Sane autem ſuccinctum eſt Plutarchi illud: Ανδριάντος μὲν τὸ σχῆμα: ἄνδρα δὲ ἡ πρᾶξις κοσμεῖ; Statuam figura, at virum decet actio. Nec minus illud Cyrilli: σὺν ἐνὶ τῷ σχήματι λαμβάνειν τὰς ἀρετάς. σμικροῖς γὰρ τὰ μέγιστα πῶς ἄν τις ἔλοιτο πονοισῖν; Non ita ſubito datur virtutem apiſci. Quo pacto nam quis maxima exiguo capiat labore? Nic. Reuſnerus, in *II.* parte ſuorum Imperat. ſymbolorum, ex D. Chryſoſtomo deſumptum attribuit FL. Valerio Conſtantio Imp. Rom. ejusmodi ſymbolum, *VIRTUS DUM PATITUR VINCIT.* Quod inprimis de Chriſtiana pietate ac virtute intelligendum, quemadmodum præclare dicitur in Epiſtola ad Hebræos cap. *XII.* πᾶσα παιδεία πρὸς μὲν παρὸν οὐ δοκεῖ χαρᾶς εἶναι, ἀλλὰ λύπης, ὕστερον δὲ καρπὸν εἰρηνικὸν τοῖς δι' αὐτῆς ἐγγεγυμνασμένοις ἀποδίδωσιν δικαιοσύνης: Omnis caſtigatio in præſens quidem non videtur eſſe gaudii, ſed moleſtiæ. At poſtea fructum tranquillum juſtitiæ; reddit iis, qui per illam fuerint exercitati.

LVIII.

DEPRESSA RESURGIT.

Fortis ab adversis animus præclarior extat:
Pondere sic pressus surgit acanthus humo.

ACanthus ea herba esse putatur, quam vulgo à similitudine foliorum cum pedibus ursinis, Brancam ursinam Italicam vocant, & apud nos quoque hoc tempore excolitur. De qua Vitruvius libr. IV. cap. 1. historiam refert ejusmodi: Virgo civis Corinthia jam matura nuptiis, implicata

cata morbo discessit. Post ejus sepulturam quibus ea viva delectabatur poculis, nutrix collecta & composita in calatho pertulit ad monumentum, & in summo collocavit, atque uti ea permanent diutius sub divo, tegula texit. Is calathus fortuito super acanthi radicem fuerat collocatus. Interim pondere pressa radix acanthi media folia & cauliculos circa vernum tempus profudit, cujus cauliculi secundum latera crescentes, & ab angulis tegulæ ponderis necessitate expressi, flexiones in extremas partes volutarum facere sunt conati. Tunc Callimachus Statuarius prætereiens hoc monumentum, animadvertit eum calathum, & circa foliorum nascentem teneritatem, delectatusque genere & formæ novitate, ad id exemplar columnas apud Corinthios fecit. Hactenus Vitruvius. Ut igitur hæc herba melius crescit ac elegantius, si nonnihil prematur: sic etiam animus fortis & sua virtute invictus contra omnes insultus fortunæ, in adversis semper sese magis exerit, ac multo clarius omnibus conspiciendum præbet. Unde Lucanus,

------ serpens sitis, ardor arenæ,
Dulcia virtuti, gaudet patientia duris.
Latius est quoties magno sibi constat honestum.

Camillus de Camillis in Italicis symbolis addidit,

PRESSA TOLLITUR HUMO.

LIX.

SERVARI ET SERVARE MEUM EST.

Seque aliaque pudens matrona à crimine servat:
Putrorem miliumi ceu procul esse facit.

Millio quandam peculiarem vim naturalem ineſſe conſtat, non ſolum longo tempore (propter ſuam ſiccitatem potiſſimum) ſeipſum, ſed alia multa, quæ in illius acervis recondantur, conſervandi à corruptione ac putredine, qualia ſunt Rhabarbarum, Camphora & ſimilia non

pau-

pauca. Typus certè valde appositus matronæ pudicissimæ, quæ semper castitatem, honestatem & omnem virtutem huic sexui convenientem & necessariam præ oculis habere, & non solum sedulo curare debet, quo pacto seipsam, sed etiam omnes quæ illius fidei sunt commissæ ab omni labe & turpitudine integras ac inculpatas semper conservet, in quam vere illud Senecæ in Octavia competit.

Probitas, fidesque, conjugis mores, pudor,
Placeant marito. - - - - - - - - - - - -

Ac secundum Aristotelem in Oeconomicis, non tantum nitor vestimentorum, nec excellentia formæ, nec auri multitudo ad laudem mulieris valet, quantum valet modestia in rebus, ac studium honeste decoreque vivendi; similiaque de mulieris vero ornatu scripsit Phintys Callicratis filia Pythagorea, ut apud Stobæum legimus. Hoc igitur symbolum eam ob causam sibi elegit usurpandum illustrissima Marchionis Vastii conjunx Maria de Arragonia, specimen & imago certissima omnis honestatis, castitatis ac prudentiæ, quæ in hunc sexum potest cadere: de cujus laudibus plura, qui volet, legere poterit apud Paulum Jovium & alios scriptores Italicos passim in eorum scriptis. Alibi non minus elegans & vetus dictum additur, *SERVATA VALEBUNT.*

)(o)(

LX.

INVICTA MANEO.

Syrius ut flagret, viret ac perfusa liquore est:
Candida sic durent pectora firma fide.

NOn caret admiratione, parvulam hanc, at elegantem plantam plerunque ſabuloſis acudis locis, interdum etiam umbroſis ſylvis provenientem, & quæ cum capillaribus herbis magnam habet affinitatem, veteribus forſitan ignotam, ad multos morbos tamen efficacem, quantumvis etiam æſtate a dentiſſimis ſolis radiis ſit expoſita

sita; nunquam tamen folia ipsius, cava instar pusilli cochlearis, roscido quodam humore destitui, eorumque lanuginem admodum teneram guttulis quibusdam pellucidis semper madere, unde etiam nomen sortita est, ut Rorem Solis ac Rorariam recentiores nuncuparint, de qua Chymici nescio quæ arcana prædicant, ut Isaacus Hollandus proprio scripto testatur. Illustris profecto hæc imago est, nos etiam in summis caloribus ac æstibus calamitatum & afflictionum nunquam flaccessere aut succumbere, si ex sacratiss. verbi divini fontibus vividum semper ac roscidum succum, qui nos subinde recreet, alat ac sustentet, hauriamus. Qui alioquin nimium rerum humanarum ac caducarum cupititate dissipatus ac consumtus, perpetuum marcorem, & tandem interitum pernicioſum producit. Unde Chrysostomus in Epistolam S. Pauli ad Corinth serm. XXVI. Τότε γὰρ καὶ ἡ ψυχὴ καθαίρεται, ὅτε διὰ τὸν θεὸν θλίβεται, id est, Tunc enim anima purgatur, quando Deo volente affligitur. Quo in loco plura admodum utilia idem sanctus & disertus pater exponit, quæ hic recensere nimis longum foret.

:(o):

LXI.

NUNQUAM LANGVESCIMVS.

Impavidum invictumque animum signas amarante
Et vegetis senibus grata corona tua est.

Dioscorides Helichrysum nominat quoque Amarantum, ἀπὸ τοῦ μὴ μαραίνεσθαι, id est, quod nunquam marescat. Sed Plinius diversam ab eo plantam, purpureo flore præditam ita vocare videtur, quam Itali *fior veluto* appellant, puellis ob colorem vividum & perennem ad coronas

nas texendas gratiſſ. præſertim hyberno tempore, ubi vividum ſuum colorem adhuc retinet. Faſciculum ex hiſce floribus ſpicatis colligatum, in ſigno ſive vexillo ſuo militari depictum geſtavit pro ſymbolo egregius copiarum equeſtrium ductor Fabricius Gesvaldus Neapolitanus, quo voluit innuere, ſe in omnibus rebus, quæ ſpectent ad ſui regis autoritatem & utilitatem conſervandam, ſemper impigrum præſtiturum, nullosque labores aut pericula unquam ſubterfugiturum, ſed ſine intermiſſione animo præſenti ac intrepido provinciam ſibi demandatam pro virili adminiſtraturum eſſe, ſecundum Virgilianum iſtud,

Tu ne cede malis, ſed contra audentior ito.

Annotat vero Pierius quoque in ſuis Hieroglyphicis veteres illorum capitibus, qui valetudine integerrima viribusque ad extremum ſenectutis vegeti vixiſſent, ſolitos fuiſſe Amarantinam corollam imponere, propter eandem, quam jam attulimus, rationem.

LXII.

CADUCA VOLUPTAS.

Hæc rosa centuplici ceu flore decora, caduca est:
Sic formæ & vitæ mox perit omne decus.

THeophrastus scribit esse genus quoddam rosarum circa Philippos in Græcia, centum folia continens, cujusmodi Plinius ex Pangæo in Campaniam transplantatas perhibet, quales nunc rosæ apud nos quoque, quamvis rarius, inveniuntur. Sed nullum, meo judicio, florem pleniorem,

riorem, elegantiorem & pluribus foliis refertum vidit hæc noſtra ætas (harum rerum ad curioſitatem usque ſtudioſa) quàm Pæoniæ ex Hiſpania, ut ajunt, primum allatæ, & jam ubique in hortis inſtructioribus frequentatæ, cujus in unico flore ultra quingenta folia me aliquando numerare memini. At ſuperveniente pluvia, vel nimio ſole ardente, ſubitò folia decidunt, & decor omnis abit. Quod in tota vita noſtra caduca, fluxa ac incerta (πὰ γὰρ ἀνθρώπινον ὰ πάντα πασιβέβαιον: Humana enim non ſunt omnino firma, inquit Plato in Epiſtolis) unusquisque obſervare, atque ideo fallacibus voluptatibus, quas breviſſimas interdum longiſſima comitantur incommoda, minime indulgere debet.

Feſtinat enim (ſecundum Juvenalem) *decurrere velox*

Floſculus, angustæ miſeræque brevissima vitæ
Portio, dum bibimus, dum ſerta, unguenta, puellas
Poſcimus, obrepit non intellecta ſenectus.

Idem etiam Ovidius monet hiſce verſibus.

Forma bonum fragile eſt, quantumq; accedit ad annos,
Fit minor, ac ſpacio carpitur ipſa ſuo.

Alii addiderunt. *MULTIPLEX, MOX NULLA*, indicantes ſimul & vanitatem & brevitatem mortalis hujus ac momentaneæ noſtræ vitæ.

TE

LIII.

TESTANTE VIREBO.

Pyramidis surgentem hederam munimine cernis?
Talis stet pietas fulta favore DEI.

QUanquam Hedera sit ex numero istarum plantarum, quæ nunquam folia amittunt, sicuti quoque Olea, Myrtus, Palma, Pinus, Cupressus, &c. nihilominus tamen levi momento vel propter ipsius temporis incommoditatem, vel soli imperfectionem, aut alia de causa decrescit

&

& interdum plane exsiccatur. Unde Cardinalis Lotharingus Pyramidem hederæ vestitam, in cujus apice Luna est apposita, quæ Regis Galliæ Henrici II. fuit symbolum, usurpavit, eo designare volens, tam diu Hederam, id est, ipsummet in vigore ac felicitate perstiturum, quousque Rex Henricus herus illius floreret, illumque instar Pyramidis sustentaret. Idque unusquisque alius fideliter ac pro viribus superiori alicui Domino inserviens, ac vicissim illius benevolentiam ac favorem experiens sibi accommodare poterit. Sed multo adhuc rectius ad verum Dei cultum & honorem transferre hæc licebit, Nam sicuti videmus hederam, vitem, lupulum salictarium, & alias hujus generis plantas, propter imbecillitatem, innixu ad arborem, palum, vel murum egere, ita persuasum esse nobis debet, nos non posse alia ratione ulla assurgere, crescere vel florere, quàm accessu ad Deum Opt. Max. & gloria ejus pro viribus tuenda. Et in hoc quidem fallemur nunquam: in illo fortasis sæpius. Oraculum enim est Psalmographi: μὴ πεποιθατε ἐπ' ἄρχοντας, ἐπὶ υἱὸς ἀνθρώπων, οἷς οὐκ ἔστι σωτηρία. Academici occulti Brixienses habent columnam, circa quam Smilax planta involvendo ascendit, cum tali dicto, *UT ERIGAR.*

*** (o) ***

LXIV.

MOLLIS FUIT HERBA SUB UNDIS.

Qui sapit, ille animum peregrino obdurat in orbe;
Coralium extra undas sic abit in lapidem.

COralium, (inquit Dioscorides lib. V. cap. XCVII.) marinum esse fruticem constat, qui alto extractus, duratur statim atque emergit, tanquam offuso aëre protinus concrescat, atque ideo Lithodendron vocatur. Unde Ovidius in libro IV. Metamorphos. in fabula de Andromeda ac Perseo ejus proprietatem ita describit.

Nunc

Nunc quoque Coraliis eadem natura remanſit,
Duritiem tacto capiant ut ab aëre, quodque
Vimen in æquore erat, fiat ſuper æquora ſaxum.

Ac libro XV. ejusdem operis inquit.

Sic & Coralium, quo primum contigit aurus
Tempore, dureſcit, mollis fuit herba ſub undis.

Ad eundem modum etiam illi, qui patria ac propriis laribus relictis, ubi molliter ac delicate vivere eis licuiſſet, ſine tamen aliquo fructu ac utilitate, inſtar Ulyſſis ſibi propoſuerunt explorare mores multorum & urbes, atque laboribus & peregrinationibus fructuoſis prudentiam, ac rerum laudabilium copiam ac experientiam ſibi comparare, inſtar Coralii aëre indurati judicium confirmatum & ſtabile ad quosvis caſus ac eventus ferendos tandem conſequuntur, & ſecundum Horatium,

eſt animus illis
Rerumque prudens, & ſecundis
Temporibus dubiisque rectus.

Huc pertinet præceptum Iſocratis, *μὴ κατόκνει μακρὰν ὁδὸν πορεύνεσθαι πρὸς τὸ διδάσκειν τι χρήσιμον ἐπαγγελλομένους.* Ne graveris longam viam ingredi ad utilis alicujus doctrinæ profeſſores. Quidque Plato, & alii plurimi utiliſſ. ſuis peregrinationibus conſecuti ſint, nemini eſt ignotum.

LXV.

NATURÆ MATURAVIT OPUS.

Quod natura brevi maturum tempore perdet,
Cur adeò, huic fatum vim properare, doles.

CUm Propheta Jonas ex urbe Ninive rediisset, ac defatigatus, fruſtraque expectans finem ſuæ prædictionis, quieviſſet ſub pergula hederæ ſibi conſtructæ, (ut habet antiqua verſio: alii enim cucurbitam interpretati ſunt:) ſomnumque cepiſſet: vermis quidam circa radicem eroſit ſtipitem,

tem, ut paulò pòst hedera plane arescceret ac periret. Quare Propheta radiis solis graviter percussus, atque è somno excitatus, à tàm vili vermiculo tam optatam sibi commoditatem fuisse ablatam gravissimè lamentabatur. At Dominus DEUS hoc pacto illi voluit demonstrare, quantopere erraret, molestè ferens prædicationem suam de Ninivitis ratam non haberi, nec perpendens, cum tantopere ipse doleret jacturam illius Hederæ eum à calore solis defendentis, quanto magis displicere Deo deberet, tam magnam urbem, præsertim veram pœnitentiam agentem, perire. Hoc exemplo quidam magnus vir (ut scribit Camillus de *Camillis* in suis Italicis symbolis,) seipsum voluit consolari ac ad patientiam constantiamque admonere, propter obitum filii sui magnæ expectationis, per hederam indicans præclaram spem de eo jam conceptam, per vermem autem ipsius mortem. Præclare autem Philippides:

τὸν ἀναγκαίως ἔχει
Βίον θερίζειν, ὥσε χάρπιμον ςάχυν.
Καὶ τὸν μὲν εἶναι, τὸ δὲ μὴ.

Sed necessarium est
Vitam demeti, velut gravidas spicas:
Et alium vivere, alium non.

LXVI.

LÆTAMUR GRA-VIORA PASSI.

Non æstu cytisus, non frigore, non nive læsus:
Spernere magnanimos omnia dura docet.

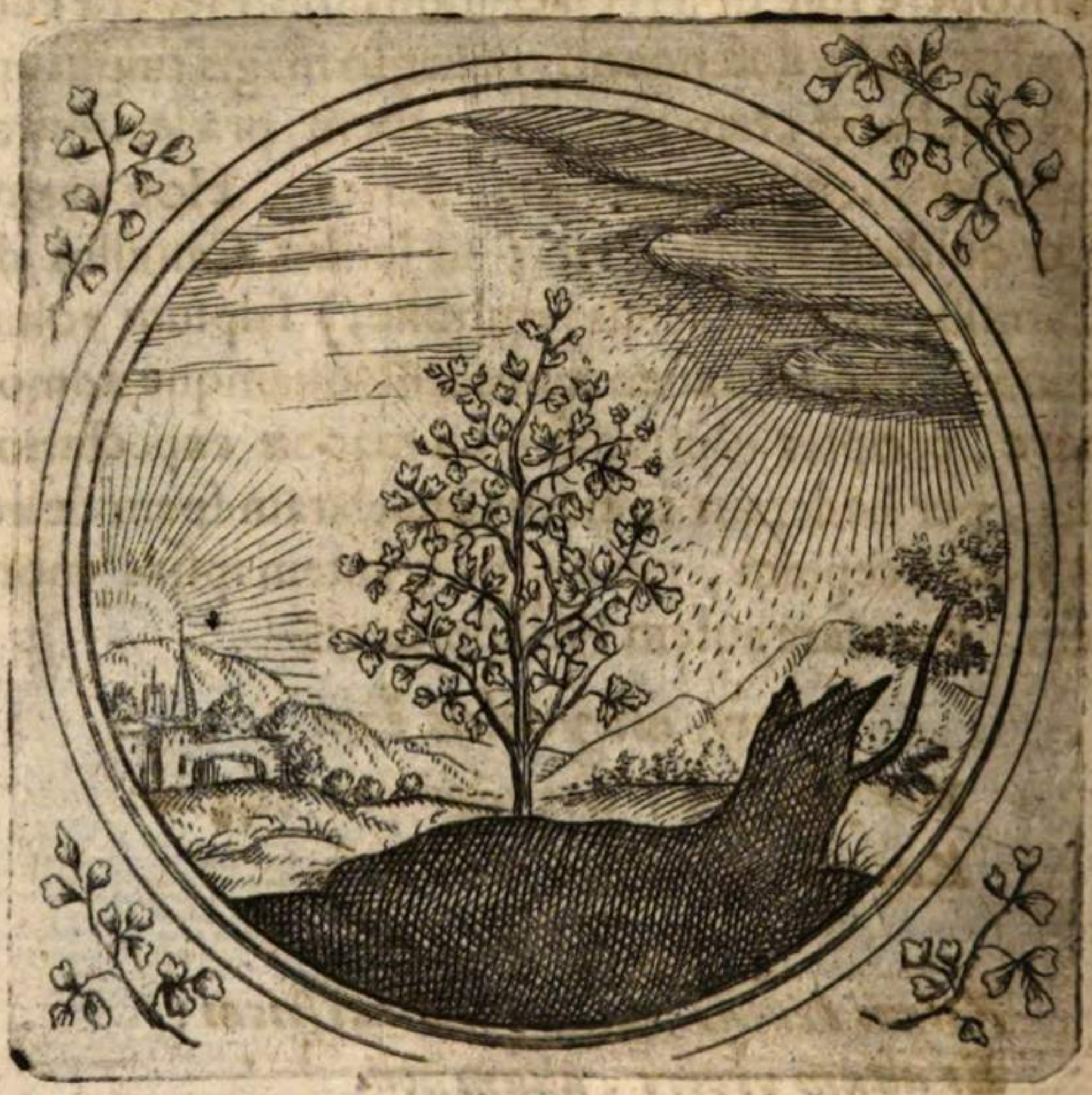

CYtisum fruticem (qui jam de sententia D. Marantæ & Matthioli aliorumque existimatur nobis esse notus (scribit Plinius libr. XIII. cap. XXIV. inventum esse in Cythno insula, ac inde in omnes insulas Cycladas, mox in urbes Græcas magno proventu casei translatum, miraturque ideo

ideo Italiæ esse rarum. Eodem loco addit, Cytisum non æstuum, non frigorum, non grandinum aut nivis injuriam expavescere, & ut Hyginus adjecit, ne hostium quidem, propter nullam gratiam ligni. Qua occasione à Rota, ut scribit Scipio Amiratus in Italico suo libro de symbolis, Comiti Polentiæ Neapolitano, strenuo ductori militum, contra hostes cum multis fortiss. viris pro suo Rege expeditionem suscepturo, & nullum laborem aut periculum ipsius causa detrectaturo, hoc symbolum non sine ratione assignatum fuit. Idque Seneca etiam, de Ira librum tertium & ultimum claudens, gravi admodum Epiphonemate explicat hisce verbis: Dum inter homines sumus, colamus humanitatem: non timori cuiquam, non periculo simus; detrimenta, injurias, convicia, vellicationes contemnamus, & magno animo brevia feramus incommoda: dum respicimus (quod ajunt) versamusque nos, immortalitas aderit.

Ac Livius Decad. *I.* lib. *IV.* breviter graviterque dicit: Labor & periculum impenditur, unde honor & emolumentum speratur. Sic Virgilius Æneas:

O socii, neque enim ignari sumus ante malorum,
O passi graviora, dabit Deus his quoque finem:
Durare & vosmet rebus servare secundis.

*** (o) ***

LXVII.

UT PROSIT.

Felix qui potuit ſolerti mente, vel hoſte
In ſua converſo commoda ritè frui.

QUemadmodum apes ad omnes quidem flores advolant, quanquam interdum amari aliquid vel acris in ſe contineant humoris, quales ſunt ranunculi & alii plurimi ſimiles; nihilominus tamen ſuccum quendam utilem inde exugunt, ex quo non ſine admiratione, poſtea miro artificio mel parant; Sic etiam ſedulo magnoque ſtu-

dio

dio ac judicio viris bonis ac doctis annitendum, ut non solum ex optimis ac selectissimis autoribus, sed aliis etiam non adeo commendabilibus scriptis, si quid boni illis insit, omnia ad unicam utilitatem publicam colligant, & posteritati commendent, ut hac ratione prodesse plurimis, nemini autem, si fieri queat, nocere possint. Qua quidem similitudine eleganter suam παραίνεσιν concludit ad Demonic. Isocrates. Et rem ipsam etiam Lucretius lib. III. hisce versibus elegantex expressit.

Floriferis ut apes in saltibus omnia libant,
Omnia nos itidem depascimur aurea dicta,
Aurea, perpetua semper dignissima vita.

Huc pertinet quoque libellus D. Basilii, Quomodo sint legendi Ethnici scriptores. Et non pauca hujus generis apud Clementem Alexandrinum habentur, quæ ad excolendum ac confirmandum hac in parte judicium plurimum conducere possunt. Estque Æschyli sententia hæc quoque observatione digna,

ὁ χρήσιμ' εἰδὼς, κ' ὁ πολλὰ εἰδὼς σοφός.
Qui utilia, non qui multa novit, is sapit.

LXVIII.

LEVITER SI TANGIS, ADURIT.

Læditur is meritò parvum qui negligit hostem:
Fortiter urticas qui premit, ille sapit.

URtica ob subtiles adeo acutosque foliorum aculeos, si manibus leniter contrectetur, magnum post se pruritum & acrimoniam satis molestam relinquit: contrà vero si plena manu fortiter comprimatur, parum nocere potest. Quo exemplo indicatur, exigua pericula quandoque, si ne-

negligantur, nec illis in tempore præsenti animo obviam eatur, non contemnendas vires sumere, & hominibus tandem plurimum exhibere negocii. Unde etiam veteri proverbio Germanico admonemur, parvum hostem, & exiguum vulnus non temere esse contemnendum, cum utrumq; principio neglectum levi aliqua occasione vires sumere, & nonnunquam plurimum damni inferre consueverit. Quare ut Poeta monet,

Principiis obsta: serò medicina paratur,
Cum mala per longas invaluere moras.

Et ut Phocylides: ἀρχόμενον τὸ κακὸν κόπτειν, &c. Similiter Persius Sat. III.

Elleborum frustra, cum jam cutis ægra tumebit,
Poscentes videas, venienti occurrite morbo.

De hoc symbolo quidam eruditum hoc carmen composuit.

Molliter urticam si quis tractaverit, uret,
Et timidas lædit tacta borago manus.
His tamen intrepido franguntur spicula pressu,
Hacque omnis subitò pellitur arte dolor.
Res age, non magnis nec neglige viribus hostem,
Sed leve, quo poteris robore, tolle malum.

LXIX.

BREVIS EST USUS.

Vita fugax, quàm causa levis tua stamina rumpit?
Pulsa levi flatu sic Anemona cadit.

FLos Adonidis apud Poëtas, ac præsertim Ovidium Anemone vocari videtur, cujus plures sunt species; flores elegantes sed caducos, profert phœniceos, purpureos, luteos & albos quoque. Alii florem Adonidis vocant quandam plantam, quam Herbarii Chamæmelum rubrum quo-

que

que appellant. Flos itaque Anemones ut est pulcherrimus, sic levi ventorum impetu, aut solis calore langueſcit & decidit, ejusque semen pariter facile in pappos abit. Desumtum autem est symbolum ex Ovidii X. lib. Metamorphos. ubi hi versus leguntur:

Nec plena longior hora
Facta mora est, cum flos de sanguine concolor ortus,
Qualem quæ lento celant sub cortice gramen
Punica ferre solent, brevis est tamen usus in illo,
Namque male hærentem & nimia levitate caducum
Excutiunt iidem qui perflant omnia venti.

Estque hic typus quoque vitæ humanæ brevis ac fragilis, sicuti in multis aliis symbolis à nobis dictum est. Quidam referunt ad pulchritudinem sexus muliebris, qua sæpè nimium superbire seseque efferre solent fœminæ; cum secundum Senecam in Tragœdia Octavia, *Florem decoris singuli carpant dies.* Rectè etiam Isocrates: κάλλος μὲν γὰρ ἢ χρόνος αὐ ἀλλωσεν, ἢ νόσος ἐμάρανε: Pulchritudinem aut tempus abolet, aut morbus corrumpit.

Alii habent: *GLORIA VENTO DISCUTITUR.* Nam Anemone nunquam se aperit, secundum Plinium libr. XXV. cap. XXIII. nisi vento spirante, unde & nomen accipit, & facile rursum eodem vento flores & semina discutiuntur. Quod gloriæ vanæ & instabili, quæ non virtute solida nititur ac confirmatur, rectè possumus accommodare.

LXX.

DUM RESPICIS ERIGOR.

O Sol justitiæ, sine te non fluctibus atris,
Curarum potero tollere Christe caput.

DE Loto multa scripserunt veteres, Theophrastus, Dioscorides & Plinius, ac tradiderunt sole occidente comprimi occludique, ad ortum autem aperiri; qui seorsim Nymphæam quoque descripserunt. Sed Excellentiss. D. Medicus Venetus Prosper Alpinus in suo accuratissimo li-

libro de Ægypti plantis nuper publicato, probare studet, omnino unam eandemque plantam esse Lotum ac Nymphæam, cum multis annis, quos in Ægypto medicando transegit, hanc plantam diligenter inquisiverit: sed fatetur se plane omnes proprietates in Nymphæa observasse, quas Loto olim autores tribuerunt, nec aliam Lotum in tota ista regione inveniri: quanquam, ut verum fatear, in radice aliqua sit diversitas. At dubitari possit, num in Euphrate Loti crescentis, cujus potiss. meminere Theophrastus ac Plinius, aliqua sit differentia necne cum Ægyptia. De causa vero hujus proprietatis, sive jam Nymphæa & Lotus idem sint, seu non, disputat Theophrastus lib. II. de causis plantarum cap. XXV. á quo tamen non nihil dissentire videtur Julius Cæsar Scaliger in suis commentariis ad eundem librum, de quibus nimis longum esset hic differere, quare ad ipsos autores remittimus studiosum lectorem. Est autem significatio hujus symboli cum aliis non paucis à nobis propositis communis nimirum omnes nostras cogitationes & actiones dependere à radiis æterni solis, Dei Opt. Max. qui sua divina bonitate & gratia omnia vivificat, conservat, & in lucem profert. Alii addunt: *SIC ALMA LUX MIHI.* & ut quidam in more habent positum, ad ἐρωτικὰ accommodant.

LXXI.

MODESTA IUVENTVS, HONESTA SENECTUS.

Discе puer virtutem ex me, nec flore superbi;
Matura tollar fruge senecta caput.

VIdit inter alias rariores ſtirpes hanc etiam novam plantam noſtra ætas, quam vocant Turcico vocabulo Tuſai: nam Conſtantinopoli allata eſt: alii Lilium Perſicum, à natali loco, vulgo ob ſimilitudinem Coronam imperialem ſi-

ve

ve regiam appellant, quam peritissimus rerum simplicium Carolus Clusius, summus meus amicus, ad Hemerocallidem veterum non malè referri posse existimat. Hujus flos maturus expanditur ac in suis propriis pediculis plane deorsum flectitur, at quam primum flaccescere incipit; succedunt illi satis magna capita, (ut quandoque in lilio rubro fieri solet,) quæ excusso flore statim sursum eriguntur, ne scilicet, si deorsum dehiscerent diutius, semina nondum matura putrescant ac excitant. Sic juvenes, quantumvis ingenii, vel corporis atque fortunæ bonis ornati, singulari modestia sese submittere, nec ante tempus, (quod fæpe fieri videmus) exultare, superbire, & insolentiæ cristas erigere debent, cum secundum Sallustium in bello Jugurt. contemtor animus & superbia, commune nobilitatis malum sit. Contra vero senes jam prudentia & usu rerum confirmati, autoritatem suam tueri, ac bene monendo præcipiendoque aliis præire jure ac merito possunt. Unde etiam Cicero in lib. de senect. ait, Apicem senectutis esse autoritatem. Et Euripides jubet expeti senum consuetudinem.

Ὁμιλίας δὲ τῶν γεραιτέρων φίλει: Conversationes autem seniles ama. Notandum vero quod negligentia sculptoris, semina ante flores male sint posita.

(o)

SEM

LXXII.

SEMPER AD ORTUM.

Christe tuos vultus semper venerabor adorans;
Vt Clytie ad solem germina pulcra rotat.

THeophrastus celebris Philosophus apud veteres, tum alibi tum libr. II. de causis plantarum, reddit rationem, quare flores nonnulli ad radios solis sese aperiant, & multi ex illis cum iisdem planè convertantur. Clauduntur, inquit, hi imbecilliores nocturno frigore, solis verò tempore

pore foventur ac aperiuntur; qui revocat calorem naturalem & à centro ad ambitum effundit, simulque humorem superfluum educit. Quod tamen in non nullis tantum noctu sese aperientibus, interdiu vero claudentibus locum non habet, de quo hic disputandi locus non est conveniens, cum brevitati potiss. studeamus. Id vero quod priore loco diximus, inprimis observatur in duobus Heliotropiis majore & minore, quæ etiam inde denominationem acceperunt, atque ideo minus præsertim Italice adhuc Girasole, & Hispanice Tornesole dicitur. Hujus autem symboli interpretationem ex Lactantio libr. VI. cap. VIII. assumere rectè possumus, ubi inquit: Itaque si oculos in cœlum semper intendis, & solem, qua oritur, observas, eumque habeas vitæ quasi navigii ducem, sua sponte in viam pedes dirigentur, & illud cœleste lumen, quod sanis mentibus multo clarius sole est, hîc quem carne mortali videmus, sic reget, sic gubernabit, ut ad summum sapientiæ virtutisque portum sine ullo errore perducat. Digna profecto sententia, quæ in animis omnium infigatur, semperque in recenti memoria retineatur. Alii adjiciunt, *SOLI ET SEMPER*, eadem ferme significatione. Domichius autem: *VERTITUR AD SOLEM.*

LXXIII.

HUMILIBUS DAT GRATIAM.

Alta cadunt vitiis, virtutibus infima surgunt;
Hoc te mons sterilis, vallis amœna monet.

VIolæ primi gratissimi flosculi vernales, hinc inde humi serpentes & in locis humilibus ad radices montium libenter crescentes, odore suavi ac bene olenti ab omnibus expetuntur, contrà montes etiam altissimi sæpè ob asperitatem & altitudinem plane remanent steriles, parvumque usum præ-

bent hominibus. Unde S. Petrus in sua 1. Epistola cap. ultimo. Humilitatem animi vobis infixam habete ; propterea quod *DEUS* superbis resistit, humilibus autem dat gratiam. Et D. Chrysostomus in Epistolam S. Pauli *I.* ad Corinth. 1. eleganter & breviter monet, οὐδὲν οὕτω θαυμαστὸν ποιεῖ τὸν χριστιανὸν, ὡς ταπεινοφροσύνη: nihil ita Christianum admirabilem efficit, ac humilitas. Quod etiam Chilon Lacedæmonius vidit, qui interrogatus quid in cœlo ageret Deus, Alta, inquit, deprimit, & humilia extollit. Vel, ut Herodotus loquitur, ὁ θεὸς τὰ ὑπερέχοντα κολούει. Quod insuper Poëta Lyricus cecinit, ex Hesiodo & Xenophonte *VI.* ἑλληνικῶν translatum.

Valet ima summis
Mutare, & insignem attenuat DEUS,
Obscura promens.

Et alibi

Vim Temperatam Dii quoque provehunt
In majus; idem odêre vires
Omne nefas animo moventes.

Hesiodi vero locus insignis est initio statim lib. I. Ἔργων καὶ ἡμερ.

Ῥεῖα μὲν γὰρ βριάει, ῥεᾳδὲ βελόντα καλέπτει·
Ῥεῖα δ' ἀρίζηλον μινύθει, καὶ ἄδηλον ἀέξει.
Facile enim extollit, facile vero elatum deprimit;
Facile insignem minuit & obscurum auget.

LXXIV.

PROCUL ESTE PROFANI.

Sic tua majestas Deus une & trine profanos,
Vt reprobos angues alma triphylla fugans.

TRifolia contra ſerpentum ac ſcorpionum ictus valere, ſi feminis grana viginti ex vino vel poſca aſſumantur, vel folia ac univerſa herba decocta uſurpentur, ac præterea ſerpentem nunquam in trifoliis conſpici, autores ſunt Dioſcorides & Plinius. Quod quidem inprimis de illo,

quod

quod Asphaltites vel Bituminosum vocatur, & à Scribonio Largo, qui illud plurimum commendat, ac scribit in Sicilia ac portu Lunæ se copiose reperisse, Trifolium acutum appellatur, (forsitan à foliorum figura) intelligi proculdubio debet. Non dissimili ratione homines profani, rebusque fluxis luxuique potiss. dediti, ab honestis ac laudabilibus præceptis abhorrent, ac imperitum vulgus pravis opinionibus imbutum, vitiisque variis obnoxium utilissima monita virtutis ac honestatis respuit, illaque fugit. Unde Horatius non exiguus morum magister pulcherrimam quandam Oden, multis utilissimis subjectionibus refertam, ita incipit:

Odi profanum vulgus & arceo:
Favete linguis.

Estque etiam Orphei versiculus hac in parte merito observandus.

Φθέγξομαι οἷς θέμις, ἐστι, φύρας δ' ὅτι πάντα βεβήλοις.
Iis fabor quos sancta decent, procul esse profani.

Ac Plato inquit: ὃ καθαρῷ γὰρ καθαρὸν ἐφάπτεσθαι μὴ ὃ καθαρόν ἐστι, id est, Nefas est, ab eo purum contrectari, qui purus ipse minime sit.

LXXV.

PULCHRIOR ATTRITA RESURGO.

Pulchrior ut crescat, teritur Crocus: ô furor ingens!
Latior ut possis surgere, nolle premi!

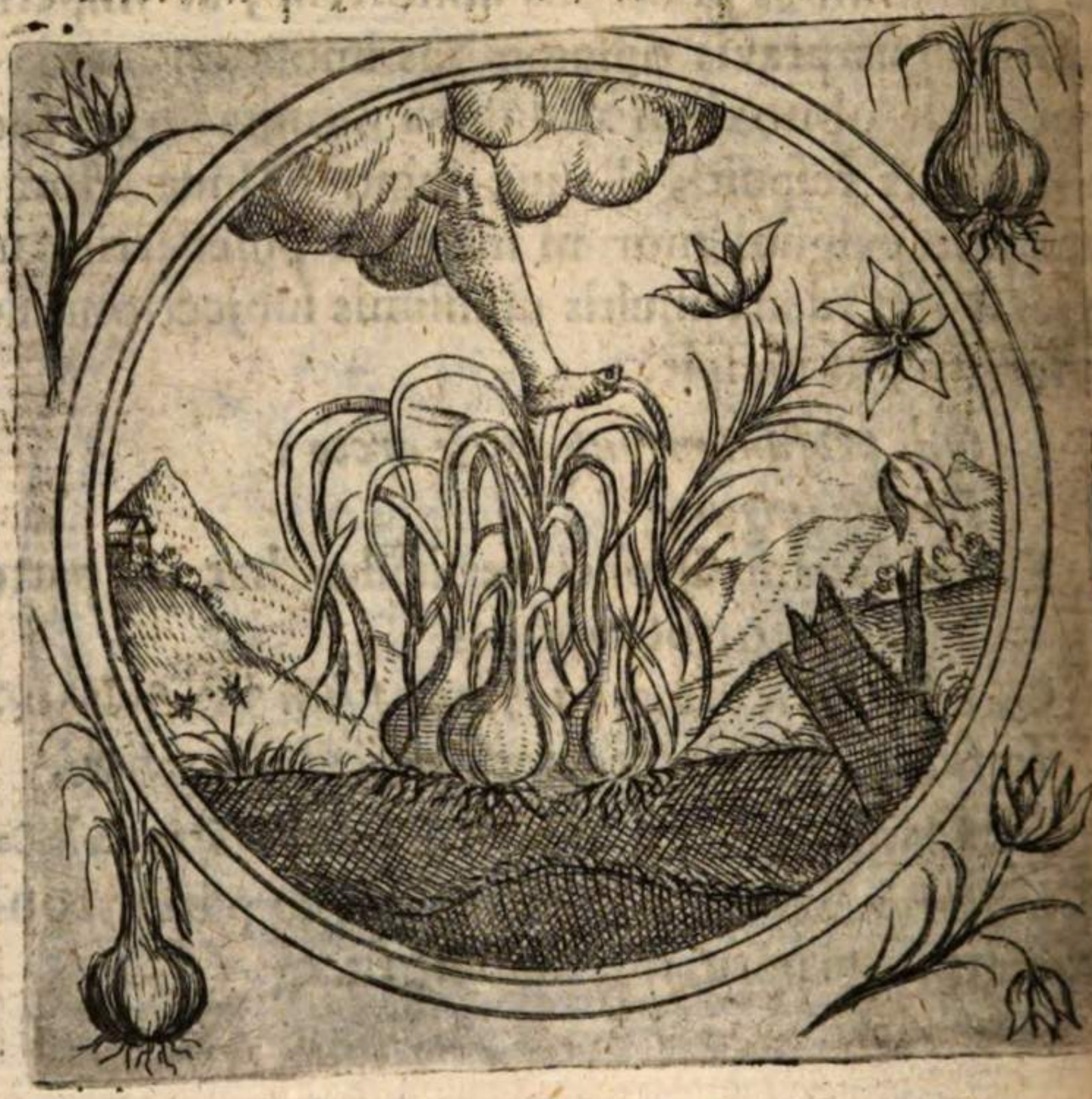

THeophrastus docet, & cultores rei herbariæ hoc testantur, Croci plantam priusquam in florem sese exerat, conculcatam nonnihil ac pedibus leviter attritam, postea pulchrius renasci feliciusque germinare. Sic viri fortes & animosi adque magna & egregia facta suscipienda ac expe-

diend

diendanati & parati, tantum abeſt ut rebus difficilibus ac adverſis frangantur, vel deterreantur, ut multo etiam inde reddantur alacriores & aptiores ad quævis virtutis opera præclara ſubeunda atque exequenda. Recte itaque Seneca dixit: Marcet ſine adverſario virtus. Tunc apparet, quanta ſit, quantum valeat, polleatque, cum quid poſſit, patientia oſtendit. Nec minus præclarè Thucyd. Ὡς ὅιτινες πρὸς τὰς ξυμφορὰς, γνώμῃ μὲν ἥκιστα λυπῶνται, ἔργῳ δὲ μάλιστα ἀντέχουσιν, ὅτοι καὶ πόλεων καὶ ἰδιωτῶν κράτιστοί εἰσι. Nam qui in calamitatibus animo quidem minime triſtantur: re autem & operibus max. obſiſtunt, optimi ſunt, ſive civitates, ſive privati homines fuerint.

Unde Dux Venetus præclariſſimus ac de ſua patria opt. meritus Petrus Lauredanus, difficilimis temporibus ſuæ Reipubl. fidelem ac promptam admodum operam præſtans hoc ſymbolo inprimis uti voluit. Alibi additum legimus, *CONCVLCATVM VBERIUS.* Quod ſi hoc ſymbolum, quamvis ab aliis multis poſitum, non adeo eſt omnibus numeris perfectum, ut cætera quoque nonnulla, ad Emblematum vel ſimilitudinem claſſem poterit ablegari.

(o)

LXXVI.

ÆQUARI PA-
VET ALTA MINOR.

Quid sibi Tarquinius? Cur summa papavera frangit,
Sors quia sic plebem terret iniqua Patrum.

VAlerius Maximus lib. VII. cap. IV. ex Livio & aliis historicis refert, (nam & Herodotus de Thrasybulo similem narrationem habet) Sextum Tarquinium filium, cùm diuturna obsidione expugnari ipsorum urbs non posset, tandem ad Gabios confugisse, tanquam sævitiam & verbera de-

deteſtantem, & ſic fictis blanditiis conſecutum fuiſſe, ut apud omnes ſua autoritate plurimum poſſet, & urbem in ſua quaſi manu haberet. Quo facto familiarem quendam ſuum ad patrem clam miſit quæſitum, quidnam deinceps fieri vellet. Juvenili calliditati ſenilis reſpondit aſtutia: Nihil enim penitus reſpondit: ſed ſeducto Legato in hortum, maxima & altiſſima papaverum capita ipſo vidente & præſente baculo decuſſit. Cognito adoleſcens patris ſimul ſilentio & hos ejus facto, non ignoravit, præcipi ſibi ut excellentiſſimum quemque Gabinorum aut exilio mulctaret aut morte conſumeret. Ergo ſpoliatam bonis propugnatoribus hoc modo civitatem patri tandem tradidit; Animadvertens, (ut inquit Paradinus) Principem ad pacandam ac ſedandam patriam etiam ſubditorum potentiſſimos quosque illi obtemperantes ac devinctos reddere debere. Quod tamen ſi tam manifeſta vi, quàm occulta fraude cum aliorum pernicie à Principibus fiat, facile in crimen affectatæ tyrannidis incurrere poterunt, quæ ſecundum Euripidem eſt ἀδικίας μήτηρ, id eſt, mater injuſtitiæ, quando violento unius ac injuſto imperio præter mores & leges pro arbitrio omnia adminiſtrantur. Quod Claudianus pulchre deſcribit, hiſce verſibus lib. IV. ad Honorium.

Qui terret, plus iſte timet, ſors iſta Tyrannis
Convenit; invideant claris, ſorteſq; trucident,
Muniti gladiis vivant, ſeptique venenis
Ancipites habeant arces, trepidique minentur.

LXXVII.

SEVERITAS ABDITA, CLEMENTIA IN PROMTU.

Quanta exto tellure juvo; nocet abdita radix.
Gratia sit celebris, non gravis ira ducum.

BEtonicam herbam vulgaris quidem notitiæ, sed multæ utilitatis Antonius Musa Augusti Imperatoris Medicus celeberrimus peculiari scripto celebrare non dubitavit. Radix tamen terræ abscondita si copiosior sumatur, vomitum concitat,

rat, & aliquid veneni in se continere existimatur. Sic Reges ac Principes clementiam ac benignitatem suam omnibus notam ac testatam reddere, severitatem autem occultare debent. Quod verbosius explicat Seneca in principio lib. I. de Clementia, quo in loco quædam principibus quasi monstrare ac dictare voluit, quæ singulis momentis secum meditari ac examinare merito deberent, Sic itaque inter alia multa utilissima præcepta eo in loco sub persona ipsorum loquitur, absque dubio Neronem discipulum suum ad meliora cupiens præcepta assuefacere: In hac tanta facultate rerum, non ira me ad iniqua supplicia compulit, non juvenilis impetus, non temeritas hominum & contumelia, quæ sæpè tranquillissimis quoque pectoribus patientiam extorsit, non ipsa ostentandæ per terrores potentiæ dira, sed frequens magnis imperiis gloria. Conditum immo constrictum apud me ferrum est, summa parsimonia etiam vilissimi sanguinis. Nemo non cui aliena desint, hominis nomine apud me gratiosus est. Severitatem abditam, clementiam in promtu habeo. Sic me custodio, tanquam legibus quas ex abdito & tenebris in lucem evocavi, rationem redditurus sim. Hæc ille. Quo pertinet quoque istud Ovidianum,

Est piger ad pœnas Princeps, ad præmia velox,
Cuique dolet quoties cogitur esse ferox.

Quamvis interdum etiam, secundum Cicero. in Epistola ad Brutum libr. XI. salutaris severitas vincat inanem speciem clementiæ.

LXXVIII.

NON METENTIS SED SERENTIS.

Pigra faceſſe manus, plenam ne collige meſſem;
Commoda frumenti qui petit, ille ſerat.

NIhil optatius accidere poteſt unicuiq; quàm ſuorum laborum ac operum videre & percipere tandem fructum aliquem & utilitatem convenientem, atque contra moleſtiſſ. eſt (quod ſæpe uſu venire ſolent) ſi alii in noſtram meſſem, ut in proverbio eſt, ſuam falcem immittere partisque

que aliorum frui conantur. Sic Agricolæ quoque per totum annum terram colunt, ac semina magna cura illi mandant, ut suo tempore messem optatam faciant, nec facile patiuntur ab aliis pigris ac inertibus proprios fructus sibi eripi. Docemur ideo ocium esse fugiendum, & semper honestis laboribus incumbendum, quod sacræ litteræ quoque ab initio & passim monent: inprimis vero cerebræ sententiæ in proverbiis Salomonis & Syracidæ hoc nobis abunde subjiciunt: quas hic exponere nimis longum esset. Convenit autem huic symbolo dictum S. Basilii valde elegans: πὶς ἐν καιρῷ ἀσωρᾶς ὁ κοιμηθήμενος ἐν σάνπος τὸ θερισμὸ πὸν κόλπον ἐπλήρωτε τῶν δραγμάτων, Quis sementis tempore domi sedens, instante æstate sinum suum manipulis implevit? Et S. Nazianzeni eadem verba leguntur in oratione *II.* contra Julianum, ὐ τὸ ἀμήσαντος ὁ σάχυς, ἀλλὰ τὸ ἀσπείραντος. Horatius quoque I. Sermonum Satyra IX. hæc suo more breviter ac nervose protulit:

Nil sine magno
Vita labore dedit mortalibus.

Quod ex Epicharmo illum desumsisse credibile est, ubi ait, τρεπόντων πόνων πολλῶι πάντα πάγαθὰ οἱ θεοί. Convenientibus laboribus divi cuncta venduntbona.

*** (o) ***

ET

LXXIX.

ET IUVAT AT-QUE NOCET.

Nerion antidotumq; viris, ſuibusque venenum eſt:
Pagina ſacra malis noxa, medela pijs.

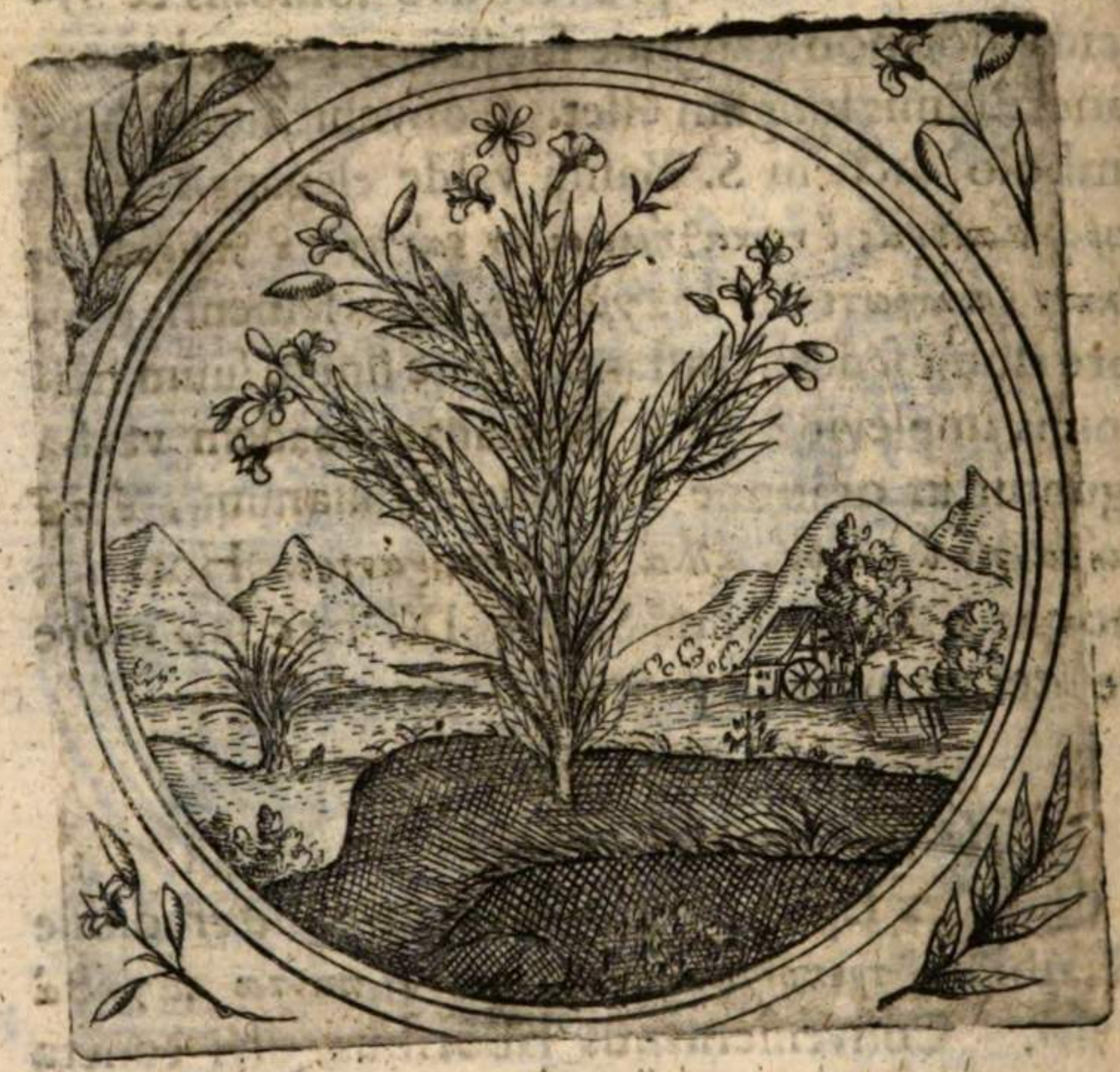

RHododendron ſive Rhododaphne, quod Nerion quoque vocatur, planta elegantiſſ. & per totam æſtatem amœniſſimos flores profe-rens, teſte Dioscoride lib. IV. cap. LXXII. mulis, canibus, aſinis & aliis beſtiis, quo ad flores ac fo-lia, venenum eſt; at ab hominibus adverſus ſer-

pen-

pentum morsus utiliter è vino bibitur, præsertim ruta addita, (quamvis Galenus lib. VIII. de facultatibus simplicium Medicamentorum hominibus quoque pernicioſum esse scribat.) Ita secundum *D.* Augustinum in commentariis Psalmi XLVIII. omnia divina elogia salubria sunt bene intelligentibus, periculoſa vero his, qui ea volunt ad sui cordis perversitatem torquere potius, quam cor ipsum ad eorum rectitudinem corrigere. Quod etiam S. Paulus I. ad Corinth. I. docet. Nam sermo crucis, inquit, iis qui pereunt stultitia est, at nobis qui salutem consequimur, potentia *DEI* est. Et pluribus etiam id confirmat *II.* ad Corinth. *II.* De hoc eleganter in suo pegmate Petrus Costalius ita scripsit.

Nobilis aspectu folioque virens Rhododaphne,
Dicitur ægrotis esse medela viris.
Tollit & humano conceptum in pectore virus,
Et læsis affert artubus antidotum.
Bruta tamen foliis animata extinguit eisdem,
Hæc sunt scriptura non aliena sacræ.
Illa pios recta cœli deducit in axem,
Sed nigrum reprobis addere Theta solet.
Et licet hoc toto nil sit præstantius orbe,
In latum errorem noxia corda trahit.

Alibi ascriptum legimus, *SIC SACRÆ LITERÆ*, sensu nimis manifesto.

HAC

LXXX.

HAC VENENA FUGANTUR.

Moly venena fugat, fraudem sapientia pellit,
Hanc pete, tum tot sint plurima monstra locis.

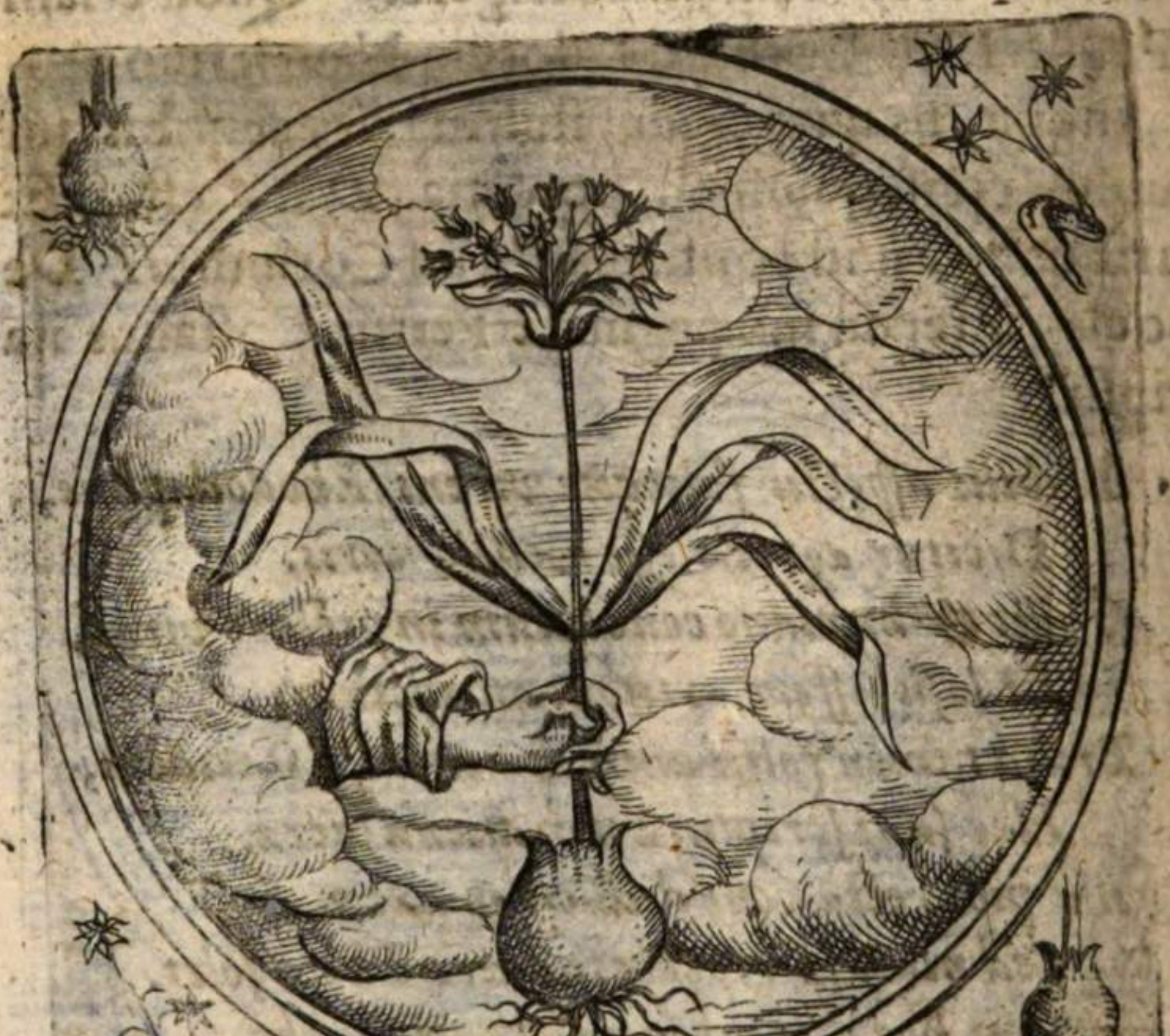

MOly herbam describit Homerus Odyss. X. eamque inventam tradit à Mercurio, qui contra veneficia & magicas artes Ulyssi illam tradiderit, ut ea adversus fraudes & illecebras Circes, quæ ejus socios in varias belluarum species mutabat, se munire. Quæ omnia mythologicè ac-

cipi

cipi debent. Facultates enim animi quædam conspirantes cum affectibus, rationisque obedientiam excutientes, & deinceps facile hinc inde exorbitantes, ad quævis vitia homines abripiunt, atque secundum Horatium, *Affigunt humo divinæ particulam auræ*, unde propria forma exuti in diversas bestiarum figuras transmutari dicuntur. At contra Ulysses vir prudens, ac multarum rerum usu præditus, veræ rationis normam ante oculos habens, ac Moly sapientiæ, adversus monstra pravorum affectuum unitum amuletum præ se ferens, hæc facile omnia depellit, nec à statu suæ constantiæ se dimoveri ullis illecebris patitur. Quod & Ovidius tangit XIV. Metam. Plinius ex Theophrasto libr. XXV. cap. IV. ita describit. Laudatissima herbarum est Homero, quam à Diis vocari putat Moly, & inventionem ejus Mercurio assignat, contraque summa veneficia demonstrat. Nasci eam hodie circa Pheneum & Cyllenen Arcadiæ tradunt, specie illa Homerica, radice rotunda nigraque magnitudine Cœpæ, folio Scyllæ, effodi autem difficulter. Alias hujus quoque differentias præter hanc, recentiores Herbariorum libri depictas exhibent.

(O)

LXXXI.

DULCESCIT AMARUM.

Felle carent Ponti pecudes absynthia pastæ:
Ferre mala assuetus non malè ferre solet.

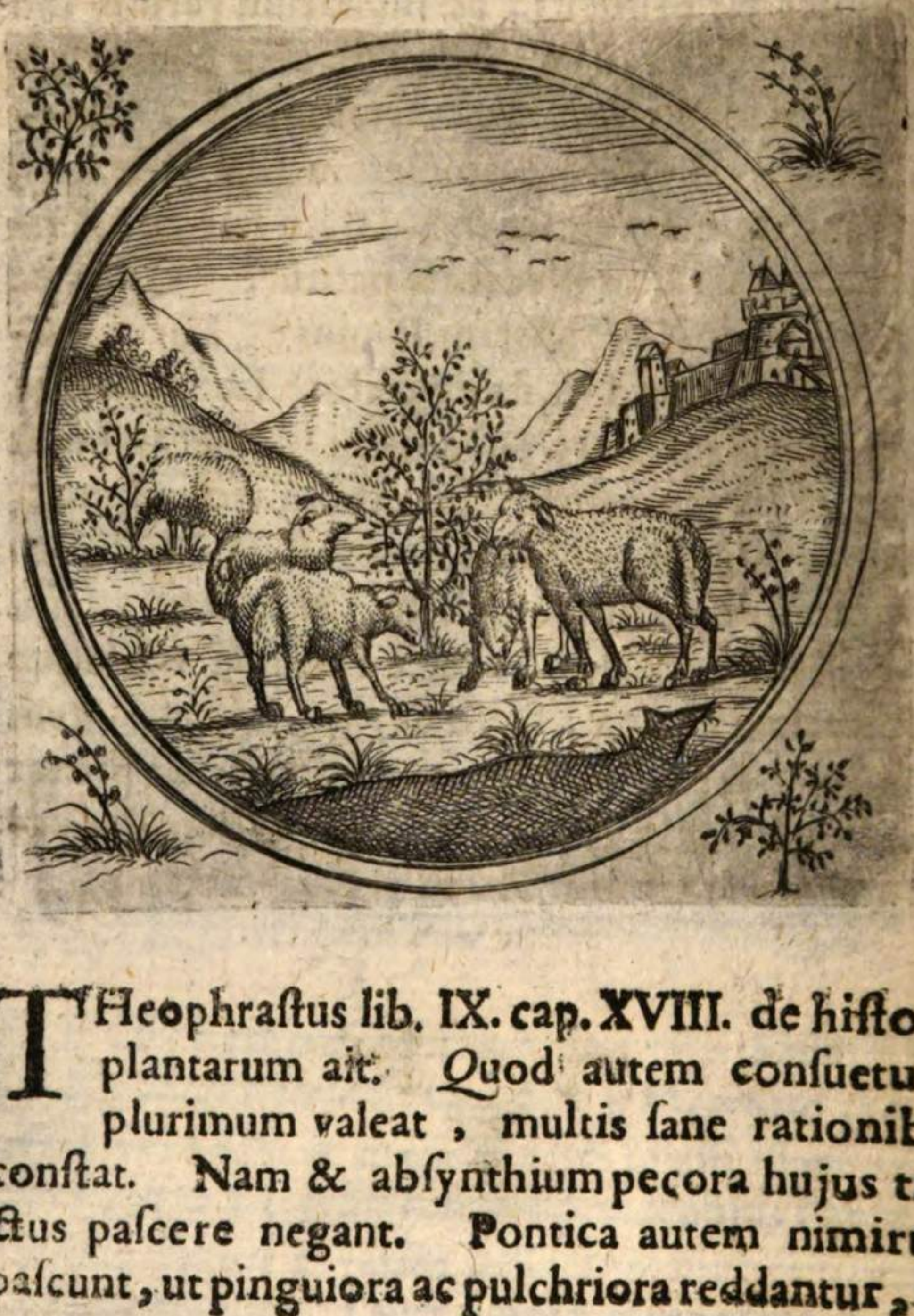

THeophrastus lib. IX. cap. XVIII. de historia plantarum ait. *Quod* autem consuetudo plurimum valeat, multis sane rationibus constat. Nam & absynthium pecora hujus tractus pascere negant. Pontica autem nimirum pascunt, ut pinguiora ac pulchriora reddantur, ac, ut

lit quidam volunt, ſine felle. Ad eundem modum Plinius lib. XXIV. cap. IX. ſues aſſuetos cibum capere in vaſis ſive alveis è ligno Tamariſci confectis, Liene carere dicit. Quod tamen Excellentiſſimus Medicus D. Proſper Alpinus, qui in Ægypto, ubi harum arborum maxima copia eſt, Artem Medicam aliquot annis cum ſingulari laude exercuit, in ſuis libris quos de Medicina Ægyptiorum & plantis in illa regione naſcentibus nuper edidit, fabuloſum eſſe arbitratur. Quanta vero vis ſit conſuetudinis tam in bonam quàm malam partem, pluribus ſententiis veterum, atque etiam exemplis prope infinitis probari poſſet; ſed non ſunt hujus loci. Breviter ſane multa complexus eſt Ariſtoteles in libello de memoria & reminiſcentia, ubi ait, ὥσπερ γὰρ φύσις ἤδη τὸ ἔθος, id eſt, Conſuetudo eſt velut ipſa Natura. Et Ovidius (quamvis ad amatoria male iſta applicaverit,) hiſce verſibus explicat.

Nil aſſuetudine majus.

Quod male fers, aſſuesce; feres bene, multa vetuſtas
Lenit.

LXXXII.

DISPAREM VITES.

Triſte filix calamis, filici quoque triſtis arundo:
Qui ſocium cupies quærere, quære parem.

SCriptores Rei ruſticæ tradunt naturale odium inter filicem & arundinem intercedere, ut ſimul enatæ non ſolum una alteram enecent, ſed etiam vulnera alterutrius ſtirpe facta, contuſa & impoſita altera rurſum ſanentur. Quod etiam Cornelius Celſus hiſce verbis memoriæ prodidit;

Peſſimæ

Pessima ex furculis arundo est, quia aspera, eademque offensa etiam in filice est, sed usu cognitum utramque adversus alteram medicamentum esse, si contrita superimponatur. Plinius verò ita scribit libro XVIII. cap. VI. Filices ajunt non renasci arundine sectas, aut exararas arundine vomeri imposita; similiter & arundinem exarari vomeri imposita: filice præcipiuut. *Quod* ratione alimenti fieri Doctissimus Costæus lib. *II.* de universa stirpium Natura, existimat. Filix enim pinguia, inquit, sponte amat loca, arundo verò macris facilius provenit, quamvis insuper addat, peculiarem formarum adversantem facultatem illis inesse. Admonemur hoc modo, eorum familiaritatem nobis esse fugiendam, qui ita sint animati, ut cum illis quasi innata contrarietate nobis nihil conveniat, quique in omnibus contentiose adversari aliis soleant. Cum (secundum Julium Cæsarem) magna ex dissensionibus incommoda oriri soleant, & apud Ciceronem in libello de Amicitia recte dicatur, dispares mores disparia quoque studia sequi. Inscriptio desumpta est est Horat. lib. IV. Od. *XI.*

LXXXIII.

QUO MOLLIUS EO SUAVIUS.

Officium ut faciat, nimis, ô Rex, ne preme plebem
Suavius ut ſpirent, Ocyma ne terito.

OCymum, vulgo Baſilicum dictum, ſuavi
eſt odoris ſi mollius attrectetur, ſin ver
prematur vel plane conteratur, ingratum ſpira
De qua re extat lepida hiſtoria apud Aug. Juſt
nianum Genuenſem hiſtoriographum lib. V
Franciſcus Marchio, inquit, juriſconſultus egr
gius miſſus à Republ. Genuenſi Orator ad D

cem Mediolanenſem, cum is eum nollet dimittere, nec pactis conventis cum Genuenſibus ſtare, captata occaſione, obtulit eidem Duci manipulum herbæ Ocymi. Qui admirabundus quid ſibi hoc donum vellet, quæſivit quid rei eſſet. Cui ille reſpondit, ejusmodi proprietatem huic plantæ ineſſe, ut leviter ac ſuaviter contrectata præberet gratum odorem, nimis autem duriter compreſſa & attrita, non ſolum omnem ſuavitatem perderet, ſed etiam tandem ſcorpios produceret; habere autem ſe ingenia Genuenſium eodem plane modo. Dux hoc ingenioſo admodum reſponſo plurimum delectatus, & ſententiam priorem mutavit, & legatum honorifice dimiſit. Clementia itaque & lenitate plura conſequimur quàm nimia vehementia. Nam vere Claudianus:

Peragit tranquilla poteſtas,
Quod violenta nequit, mandataq; fortius urget
Imperioſa quies.

Et Terent. Adel. *Reipſa reperi, nihil eſſe hominì melius facilitate atque clementia.*

LXXXIV.

TRIBULATIO DITAT.

Si tritura absit, paleis sunt abdita grana:
Nos crux mundanis separat à paleis.

REferti sunt tam sacrorum quàm ethnicorum libri non solum dictis pluribus egregiis, sed etiam nonnulli integros libros conscripserunt, quibus docemur, magnam sæpe nos utilitatem capere ex rebus adversis, quas ipse *DEUS* ad nostri emendationem immittit. Sunt enim bonis

& piis universa ista instar flagelli quo frugum fasciculos excutimus, frumentumque ipsum à paleis inanibus secernimus. Significat autem in sacris literis tritura laborum & calamitatum exercitationem, jubemurque esse similes frumento, quod per trituram ac ventilationem fit mundius. Unde D. Chrysostomus Homilia II. in 3. caput S. Matthæi, Sicuti granum, inquit, inclusum in palea, foras non egreditur, nisi fuerit trituratum: sic & homo de impedimentis mundanis & rebus carnalibus, quasi in palea involutus, difficile egreditur, nisi fuerit aliqua tribulatione vexatus. Idem D. Cyprianus Serm. IV. de Mortalitate tradit. *Quando* area fruges terit, ventos grana valida ac robusta contemnunt, inanes paleæ flatu portante rapiuntur. Sic S. Paulus post naufragia, flagella, post carnis & corporis gravia tormenta non vexari, sed emendari se dicit in adversis. Huc pertinet usitatum proverbium, παθήματα μαθήματα, id est, quæ nocent docent. Insigniter etiam Augustin. super Joan. Quod te Deus permisit pati flagellum, corrigentis est, non pœna damnantis. Ad hæreditatem æternam erudimur, & flagellari dedignamur?

LXXXV.

DIVITIÆ HAUD ALITER.

Ut volucres dementat Hyoscyami gravis herba,
Sic insana stupent pectora divitiis.

HYoscyamus sive Apollinaris herba (Alber
cum quoque veteribus dicta, propter m
miam suam frigiditatem inter Narcoticas plan
tas, id est, stuporem inferentes, refertur, sum
taque copiosior etiam propter quantam faculta
tem occultam amentiam parit. Unde hodi
etiam incolæ vallis Ananiæ, (ut Matthiolu

refert

refert) ſua lingua propter hunc effectum Italice nominant Diſturbio, id eſt, mentem turbans. Ad hyoſcyamum quoque ſi aves advolent, & potiſſ. ſemine ipſius non adeò ingrato paſcantur, tandem ſtupidæ in terram decidunt, ut facilè capi poſſint, exceptis tamen ſturno ac coturnice, quæ aves illo impune veſcuntur, idque ob certam quandam formam ſimilem, ut vult Theophraſtus. Ad hunc modum homines dulcedine divitiarum irretiti, ſæpiſſime à vera rationis ſemita aberrant, atque tandem in perniciоſiſſ. avaritiæ vitium, fontem omnium malorum, quaſi mente capti detruduntur. Hoc Seneca in ſuis Epiſtolis & libello de Paupertate ex illis centonum inſtar collecto paucis veriſſime explicat. Divitiæ, inquit, inflant animos, ſuperbum & arrogantem pariunt, invidiam contrahunt, & eousque mentem alienant, ut fama pecuniæ etiam nobis nocitura delectet. Quod infinitum ſtudium accumulandarum divitiarum ubique in ſacris etiam literis plurimum reprehenditur, & Syracidæ præſertim cap. 27. & 31. tanquam loci communes quidam de eo conſuli poſſunt. Pulcre Sappho poëtria: ἀπλύτος ἄνδρ' ἀρετᾶς, σὺν αἰσυνὴς πάροικος; Divitiæ absque virtute non innoxiæ ſunt hoſpitæ. Juvenalis Sat. X.

Sed plures nimia congeſta pecunia cura
Strangulat, & cuncta exſuperans patrimonia cenſus.

(o)

LXXXVI.

HINC REDIT AD VIRES.

Invidiæ ut virus vincas, imitare lacertam,
Vtq; chamæmelo hæc, pectore te abde bono.

LAcerta viridis dicttur cum serpentibus acerrime pugnare, & si quando ab illis læsa, aut alioqui nimium defatigata fuerit, ajunt remedium vulneris ac languoris nimii petere ab odorata Chamæmeli planta, totam in eam sese involvendo, atque hac ratione vires pristinas recuperando.

Con-

Constat autem hanc odoratissimis floribus abundare, quos lassitudini mederi, ac venenis quoque resistere autor est Plinius. Sic etiam animus generosus semper sese gravibus ac infestis opponens fortunæ telis, contraque invidiæ venena occulta continuè pugnans, si quando sese hisce inferiorem & quasi defatigatum senserit, subinde ad cogitationes honestas & actionum heroicarum meditationem sese confert, & in illis quasi involutus seipsum recolligit, ac pristinam acquirit industriam ac alacritatem, qua adversus rabiem & insaniam adversariorum & malevolorum jam jam quasi triumphantium eo fortius pugnare, illisque resistere, & subinde etiam aliquid novæ laudis atque autoritatis conquirere queat. Excellentissimus Medicus & suis accuratissimis scriptis optime meritus de posteritate, D. Petrus Forestus Hollandus, de Galega sive Ruta Capraria vulgo dicta, cujus contactu lacerta se contra viperam ita munierat, ut tandem superior evaderet, admodum luculentam historiam commemorat in suis commentariis de falsa urinarum prædictione. Usurpavit autem hoc symbolum Illustriss. Dux Mantuanus Vincentius Gonzaga, de cujus laudabilibus gestis historiographi multa præclara litteris mandarunt.

DUM

LXXXVII.

DUM VOLVITUR ISTE.

Sol prius à curſu, quàm mens proba tramite recto
Flectatur, ſemper vindice tuta DEO.

ALoe, quod vulgo ob perpetuam viriditatem in Italia Sempervivum quoque vocatur, à ſole inprimis fovetur, & cum ejus radiis flores illius elegantiſſimi circumaguntur. Ita quoque actiones præclaræ ac laudabiles à Sole juſtitiæ, id eſt, Deo Optimo Maximo conſervantur, ſemperque

que durant, nec à malis ac invidis hominibus, tanquam crassioribus nebulis unqnam possunt obscurari vel labefactari. Ad quod cum sibi omnino respiciendum censuisset clariss. ac fortiss. vir, Matthæus Bembus, Senator Venetus præcipuus, hoc symbolo non absque ratione ab ipso usurpato id indicare voluit. Cum enim Barbarossa summus Turcici tyranni thalassiarchus cum magno exercitu Castellum novum in Dalmatia oppugnasset ac tandem occupasset, Anno Christi M. D. *LXXI.* non sine ingenti clade Christianorum, & ob ipsius non contemnendos progressus, omnes deinceps metuerent, ne Italiæ ac inprimis Apuliæ vim inferret, Bembus eo tempore Prætor à Veneta Republ: Cathari constitutus, urbem sibi commissam contra ingentem hostium impetum non sine omnium admiratione fortiter defendit ac conservavit, cum neque minis nec blanditiis ullis hostium ab honestissimo suo proposito dimoveri posset, sicuti literæ tam ipsius quàm Barbarossæ editæ in Italica lingua satis superque demonstrant.

LXXXVIII.

LANGVESCO SOLE LATENTE.

Marcidus ut flos hic langueſcit ſole latente;
Cœleſti ſapimus ſic ſine luce nihil.

PUlcherrimus flos, & ſi quis alius intra omnes inſigni varietate colorum admirandus, quem à forma Turcici pilei Tulipam nominant, (quæ vero fuerit planta apud veteres nondum plane conſtat, quamvis pertinere ad Narciſſos peritiores nonnulli Rei Herbariæ conjiciant) nunc paſ-

passim in hortis colitur, qui celeriter ad radios solares sese pandit, illis vero sese occultantibus, aut pluvia tempestate superveniente, statim tursum clauditur ac langueſcit. Qua similitudine motus Carolus Gonzaga, ex nobiliſſima familia Ducem Mantuæ oriundus, hoc ſymbolum ſibi elegit cum dicto Hiſpanico admodum arguto, & brevi ejusmodi, Synſus raios, mys desmajos; id eſt, Sine tuis radiis ego marceſco. Licebit autem hoc diverſis modis interpretari. Nam, ut alia hujus generis jam expoſita, potiſſ. ad veram illuminationem cœleſtem poteſt referri, ut canitur in Eccleſiaſtico hymno: Sine tuo numine, nihil eſt in homine, nihil eſt innoxium. Et recte ille, quisquis eſt: Bona mens ſine Deo nulla eſt. Nam, ut Ambroſ. ait ſuper Luc. Ubique divina virtus cooperatur humanis: ut nemo poſſit ædificare ſine Deo: nemo cuſtodire ſine Deo: nemo quicquam incipere ſine Deo. Præterea non male quoque accommodabimus ad favorem & benignitatem alicujus magni Principis, cujus ope & ſubſidio ſperamus nos poſſe emergere, ac in ſtatu felici ſemper perdurare. Alii denique ad aliam rem adamatam, in qua floreſcente quaſi vivere ac valere ſele exiſtimant, transferre quoque ſolent.

LXXXIX.

SEMPER INCLYTA VIRTUS.

Quamlibet è mediis consurgunt lilia spinis:
Sic virtus ipsis crescit ovatque malis.

LIlii flos candidissimus ac odoratissimus, quamvis undique horridis spinis sit circumseptus & molestatus, nihilominus tamen eminet, & odorem ac candorem omnibus retinet, omnibusque communicat. Sic etiam virtus inclyta, quæ secundum Aristotelem II. Ethicorum semper versatur

fatur circa difficilia, tandem emergit ac conspicuam sese universis exhibet, quamvis improborum stimulis ac invidiæ morsibus sæpè petatur ac exerceatur. Nempe, ut P. Syrus ait, *Ignis suum calorem etiam in ferro tenet.* Rem igitur ipsam D. Chrysostomus graviter explicat, οὐκ ἐστι (inquiens) τὸν τῆς ἀρετῆς ἐπιμελούμενον, μὴ πολλοὺς ἔχειν ἐχθροὺς, ἀλλ' ὅδεν τοῦτο πρὸς τὸν ἐναρετον. Διὰ γὰρ τῶν τοιούτων λαμπρότερον ἔσται μειζόνως, id est, Non aliter fieri potest, quin ille qui virtutis sectator est, quam plurimos hostes habeat. Sed nihil hoc virtuti deditum movet: nam propterea longe illustrior evadet.

Usus est hoc symbolo doctissimus vir D. Nicolaus Stopius, ut Ruscellus in Italico suo libro indicat (qui olim in Italia singulari mihi familiaritate fuit conjunctiss cum integro hoc versiculo:

Fluctibus in mediis spinisque ut lilia crescit.

Alii addunt, *CASTA PLACENT SUPERIS.* Nam pudicitiæ ac virginitatis florem esse lilium D. Hieronymus quoque in explicatione Cantici canticorum tradit. Sunt autem integri versus Tibulliani tales,

Casta placent superis; pura cum veste venite,
Et manibus puris sumite fontis aquam.

XC.

VIGILATE TIMENTES.

Passim fraus cæcis latet insidiosa tenebris:
Ne capiare cave, & sobrius ad vigila.

APud Virgilium Ecloga III. ponuntur versus.

Qui legitis flores, & humi nascentia fraga,
Frigidus, ô pueri, fugite hinc, latet anguis in herba.

Qua similitudine admonemur, ne plausibilia qui-

quidem & ſpecioſa, reipſa vero non ſolum inutilia, ſed perniciosa quoque dum perſequamur, in opiniones abſurdas, pravas & à vero nos longiſſime abducentes incurramus, memores præcepti Theognidei.

Πολλάκι γὰρ γνώμην ἐξαπατῶσ' ἰδέα,
Ac mentem ſpecies fallere ſæpe ſolet.

Alii ita interpretantur, ut herbas ac flores elegantes accipiant pro divitiis, quæ deliciarum ac aliarum voluptatum odores ſuaviſſ. ſpargunt, in quibus tamen ſæpiſſime latet ſerpens iſte vitiorum, ſuperbiæ ſcilicet, prodigalitatis immodicæ, ac luxuriæ omnia tandem labefactantis, per quæ non ſolum valetudinem bonam, ſed vitam inſuper ipſam multi amittunt. Atque eodem modo per alia quoque felicitatis genera licet hæc deducere: ubicunque enim modum excedimus, nec veram moderationem animi ante oculos habemus, nunquam ad veram virtutem, quæ in mediocritate quadam conſiſtit, & animi tranquillitatem ſolidam pervenire poſſumus. Unde veriſimile eſt Julium Contarenum, Nobilem Venetum, cujus hoc fuit uſitatum ſymbolum, hoc pacto ab amoribus illicitis, in quibus veneni plurimum latitat, tacitè ſe voluiſſe abſtrahere. In Italico libro Camilli additur, *LATET.*

XCI.

DE PARVIS GRANDIS ACERVUS.

Spica fuit primò, quem nunc est cernere fascem:
A parvis facimus munera ad ampla gradum.

QUemadmodum à spicæ collectione progredi solemus ad manipulum coacervandum, ac pariter deinde à manipulo ad fascem ipsum: sic etiam sedulitate, industria ac prudentia paulatim, atque secundum Platonem in Theæteto, σμικρὰ ἀπὸ σμικρῶν κατὰ δύναμιν addentes, infimæ

mæ ſortis homines ad majora, & tandem ad maximum dignitatis gradum pervenire ſolent. Quò ſi divina liberalitate promoti aſcenderint, rectiſſ. faciunt, ſi tempeſtive gradum ſiſtant, ac ſibi laudabilem iſtam ac fortunatam reipſa αὐτάρκειαν, id eſt, rerum ſufficientem uſum, tanquam divitiarum terminum convenientiſſimum pro unico ſcopo proponant. Nam ſecundum Salomonem proverbiorum cap. XXVII. Qui cuſtodit ficum, comedet fructum ejus. Suntque ejusdem ſententiæ Heſiodi verſus in ore omnium.

Εἰ γὰρ κεν καὶ σμικρὸν ἐπὶ σμικρὸν καταθεῖο,
Καὶ θαμὰ τῶ θ' ἕρδοις, τάχα κεν μέγα κἠ τὸ γένοιτο.
Adde parum parvo, parvo ſuperadde puſillum,
Tempore ſic modico magnum cumulabis acervum.

Sic contra, parva ſi non cures, & magna dilabentur. Bene enim Menander:

Εἰ μὴ φυλάττεις μικρ', ἀπολεῖς τὰ μείζονα,
Ni cuſtodias parva: majora perdes.

XCII.

VITA TAMEN SUPEREST.

Vivacis ſucci ut plantam hanc mirantur, & ornant:
Sic homines præſtant dotibus ingenii.

NOnnullæ plantæ reperiuntur, quæ propter tenacem & copiosum adeo ſuccum alimentarium, humidique proprii cum calore miſtionem ſatis convenientem, diu integræ grato virore ſuperſunt, ac inſuper à terra avulſæ, ac laquearibus ædium ſuſpenſæ, ſi modo nonnihil circa radi-

ces

ces interdum humectentur, per annum & ulterius non solum virent ac crescunt, sed etiam flores producunt. Inter quas Aloë inprimis, itemque Sempervivum, ac Telephium quorundam, vulgo Crassula dicta, potissimum numerare licet. Ita viri docti & sapientes grato promptoque labore, sineque omni invidia suæ eruditionis, virtutis ac prudentiæ monumenta libenter posteritati communicant ac consecrant, memores voti egregii apud Propertium:

Attamen exiguo quodcunque è pectore rivi
Fluxerit, hoc patriæ serviat omne meæ,

Quare etiam recte in illis adhuc quasi vivere, & quam plurimis prodesse hoc pacto censentur, nec illorum præclara dicta ac facta ulla unquam abolere potest vetustas, ut recte Ovidius cecinit:

Vivitur ingenio, cætera mortis erunt.

Et idem III. Trist. VII.

Ingenio tamen ipse meo comitorque fruorque;
Cæsar in hoc potuit juris habere nihil.

Et alibi Propertius:

At non ingenio quæsitum nomen ab ævo
Excidet, ingenio stat sine morte decus.

XCIII.

NON TIBI SPIRO.

Pravis est animis virus doctrina salubris:
Sic lutulens fugiat porcus amaracinum.

HOc symbolum explicat Erasmus in suis Adagiis Chiliad. *I.* Centuria *IV.* proverbio XXXVIII. Nihil cum Amaracino sui, hoc est, stolidis ac impuris vel optima sordent ac displicent, non aliter ac Amaracus vel Amaracinum unguentum male olet sui, bestiæ fœtoribus sese oble-

oblectanti, cum sit secundum Horatium, amica luto. Servius in lib. I. Aneid. scribit Amaracum puerum fuisse Regis unguentarium, qui casu lapsus dum ferret unguenta, majorem confusione odorem excitarit, unde optima unguenta Amaracina dici cœperunt, & ideo hunc postea fabulæ tradiderunt in herbam Amaracum esse conversum. Sic etiam bonæ litteræ hominibus rudibus & male institutis sunt adversissimæ, quemadmodum suillo generi unguenta odorata: Quo pacto etiam A. Gellius in fin. Noct. ἀμύστους à suis scriptis abstinere jubet, vetus esse adagium dicens; Nihil cum fidibus graculo, nihil cum amaracino sui. Lucretius VI. libro quoque hæc habet.

Denique amaracinum fugitat sus, & timet omne
Unguentum: nam fetigeris subus acre venenum
est,
Quod nos interdum tanquam recreare videtur.
At contra nobis cœnum teterrima cum sit
Spurcities: eadem subus hæc tam munda videtur,
Insatiabiliter tori ut volvantur ibidem.

Scribunt etiam quidam in Arabia suillum genus non posse vivere, quod ea regio sit plena odoramentorum. Unde insuper alterum proverbium enatum, ὗς ἀλλ' ῥόδων, Sus per rosas. Et in Epist. Petri, est sus in volutabro cœni.

* * (o) * *

VUL-

XCIV.

NULLIS PRÆ-SENTIOR ÆTHER.

En orcubus fœcundæ inter Scyllamq́ Charybdim,
Herba viret, genus nonne ea fata pia?

IN opinionibus Italice conſcriptis ac editis de ſimplicibus Aloyſii Anguillaræ (olim præfecti horti Medici Patavini ;) legimus Tripolium naſci in ſcopulis quibusdam ſitis inter Scyllam & Charybdim ad mare Siculum, quod flores proferat ſimiles violæ quæ dicitur matronalis, ſemen vero

alii

alii volunt in ſuis capſulis referre figuram crucis, quale & nos habuiſſe meminimus. Sive autem hoc vere ita ſeſe de natali loco hujus plantæ habeat, ſeu ab aliis acceptum retulerit (cum alia quoque ab herbariis Tripolia, cujus flores ter in die mutentur, depicta exhibeantur) autor hujus ſymboli hac allegorica inventione voluit exprimere, etiam inter graviſſ. tempeſtates, & calamitates multiplices in hoc mundo, pios homines unicam ſpem in Deum æternum collocantes, ſemper conſervari, ac à præſentibus & imminentibus periculis protegi ac cuſtodiri: cujus rei in ſacris literis tot ſunt certiſſimæ promiſſiones, ac exempla evidentiſſima, ut vix uno volumine comprehendi poſſent. De ultima vero littera Tau Hebræorum, quæ crucis ſimilitudinem repræſentat, multa cognoſcere licet apud D. Hieronymum in commentariis Ezechielis cap. IX. & in Evangelium S. Marci. Plura etiam Goropius Becanus in ſuis Hieroglyphicis exponit.

XCV.

FLECTIMUR NON FRANGIMUR.

Flectitur obsequio, sic vincit arundo procellas:
Laditur adversum qui sua fata furit.

CUm Alexandri sexti Pontificis Romani temporibus, familia Columnensium amplissima ac potentissima, ex urbe exacta, ac omnibus bonis & honoribus spoliata esset, idque propter causas nonnullas, quas hîc recensere non est operæ pretium: omnes ex illa concesserunt in Regnum

Neapo-

Neapolitanum, cujus Reges ſemper ſingulari favore ipſos ſunt proſecuti; Perque hoc ſymbolum ſatis quidem aperte demonſtrare voluerunt, quod etiam ſi fortuna eo tempore plurimum illis adverſaretur, & graviſſimè ipſos premeret, nihilominus ita ſatis afflicti, generoſum tamen animum nullo modo deponentes, non nihil quidem adverſariorum furori ac vehementiæ ad tempus cedere vellent, ita tamen ut non dubitarent, ſuorum conſtantia ac magnanimitate, poſt tot procellas ac tam graves tempeſtates rurſum ad priſtinam dignitatem ſeſe perventuros eſſe. Quod etiam paulo poſt contigit, poſteaquam Fredericus Rex Neapolitanus ipſos in ſuam fidem recepiſſet, ac amplis ſtipendiis auxiſſet. Ajunt autem hujus ſymboli autorem fuiſſe doctiſſimum virum ac celeberrimum Poetam Jacobum Sannazarium. Adrianus Junius in Emblematis addidit ἴξας νικᾶ, *VICTRIXANIMI ÆQUITAS*, cui erudito tetraſticho, ad Victorem Giſelinum Medicum. Fabula autem de Quercu & Arundine nota eſt, quæ & apud Avianum inter alias eleganti carmine expreſſa legitur, cum hoc epimythio:

Hæc nos dicta monent magnis obſiſtere fruſtra,
Paulatimque truces exaſperare minas.

)(o)(

DIA-

XCVI.

DIARII OMNES.

Extremum ſtatuas ut quemlibet eſſe dierum;
Fida tibi monitrix Hemerocallis erit.

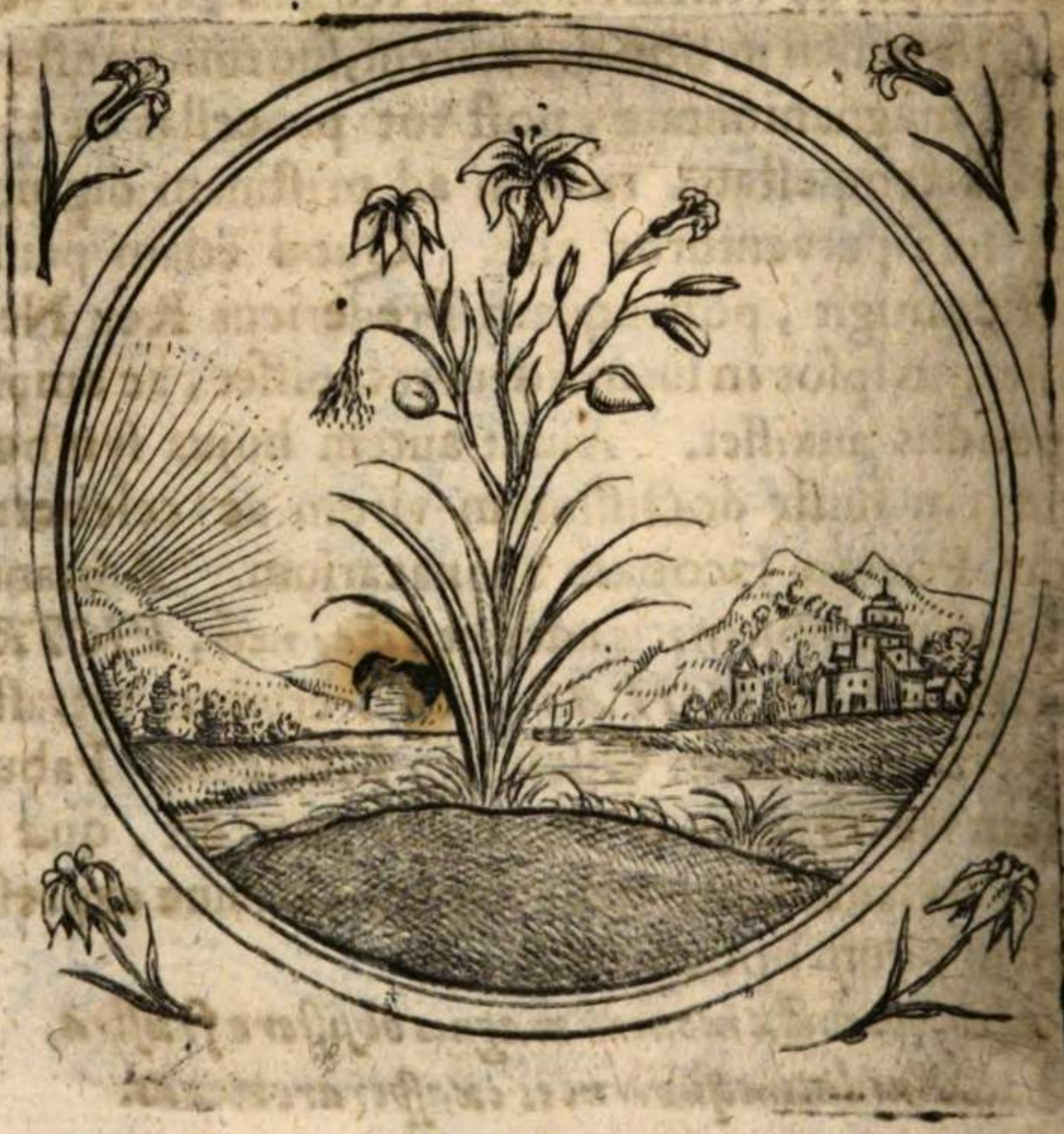

INgenioſiſſ. vir Ludovicus Vives in ſuo libello, quem inſcripſit Satellitium animi, ex Quintiliano in Mathematico hæc adducit. Si omnia vitæ diligenter excutiantur, quid eſt aliud vita quam dies unus? ut mirandum ſit non exatiari homines iisdem toties redeuntibus. Unde alius dixit, Diarii omnes, &c. Demetrius ſane Phalereus Euripidem

pidem etiam notat, quod τὸν πάντα ὄλβον ἥμαρ dixiſſet, cum ſit longè celerior rerum humanarum viciſſitudo. Igitur aliorum multorum de vita hominum dictorum, unum illud Pindari oraculum inſtar eſſe poterit, in Pyth.

Ἐπάμεροι, τίδ' ἔπις, τίδ' οὔτις;
Σκιᾶς ὄναρ ἄνθρωποι.
Diurni, quid autem aliquis, quid vero nullus?
Umbræ ſomnium homines.

Cum enim nihil ſit inanius umbra, reperit tamen adhuc aliquid inanius, nimirum umbræ ſomnium.

Et ſi autem alia planta rectius Hemerocallidi convenit, de quo aliàs: vulgo tamen hanc quoque hoc nomine appellant, quæ aliter Lilium Arundinaceum ſive tuberoſum, flore nonnihil croceo, vocatur. Vulgus apud nos lilia mortua, vernacula lingua nominat, ab effectu ſcilicet, nam ſingulis diebus unicus flos ſeſe aperit, reliquis ferme omnibus marceſcentibus, ut ita lilia ἐφήμερα dici queant. Apud Ludovicum Vivem legitur, *TOTA VITA, DIES UNUS.* Meum ſymbolum eſt, ἐφημερος ὁ βίος, id eſt, *VITA DIURNA MEA EST.* Huc pertinent: σπιθαμὴ τὸ βίος. Et Alcæi: δάκτυλος ἡμέρας, & ſimilia plura.

(o)

XCVII.

NULLO DOCENTE MAGISTRO.

Utilis attrahitur plantis, at noxius humor
Spernitur. Anne homines in sua damna ruent?

OBservatum est ab indagatoribus & cultoribus stirpium inter alia Naturæ admiranda opera etiam hoc, quod quædam Cucurbitæ generis aqua humiditate delectentur, eamque sibi appetant, ut vase ea pleno vel fructui vel radici applicato, manifeste paulo post deprehendatur, cucurbitam non solum ad istud vas liquore impletum

sese inclinare, sed etiam illum quasi pedetentim ex vase absorbere atque consumere : contra vero si oleum eodem modo cucurbitæ admoveatur, illud quasi contrahendo se respuere, ac incurvatam tandem tabescere. Cum itaque hæc & alia hujus generis plurima Natura, recte ideo ab Hippocr. VI. Epidemiorum section. V. vocata ἀπαίδευτος; id est, ab aliis non edocta vel instituta, factitare soleat, atque insita vi sine ulla hominum sagacitate tam in plantis quam aliis rebus expetat utilia, ac fugiat noxia : multo profecto magis homines ratione præditi ; atque οὐκ αὐθαιρέτως; ut philosophus loquitur, agentes, omnia quæ ad vitam honeste ac laudabiliter instituendam, virtutemque sequendam, prodesse possunt, semper appetere, contraria vero omnibus modis fugere debent. Idque vel max. quod, ut Cicero de Fin. ait : Natura homini dedit talem mentem, quæ omnem virtutem jam posset accipere, ingenuitque sine doctrina notitias parvas rerum maximarum, & quasi instituit docere, &c. Est autem hoc hemystichium ex Martiale sumtum. Quidam apponunt, *NATVRÆ NON ARTIS OPVS.*

XCVIII.

HOC OMNIS CARO.

Quisquis es, hunc fœni qui spectas fortè maniplum,
Respice te: Fœnum es: pone supercilium.

PLutarchus in vita Romuli scribit, eum primum populum in centurias distribuisse, quarum unamquamque vir unus ducebat, qui manipulum fœni ac herbarum siccarum in conto affixum gestabat, unde militibus manipulariis nomen est inditum. Idque Ovidius quoque libr. I. Fastorum notat,

Per-

Pertica ſuſſenſos portabat longa maniplos,
Unde maniplaris nomina miles habet.

Hoc poſtea imitati Chriſtiani (longe quidem ſenſu meliore) vitæ humanæ brevitatem & fugacitatem ita voluerunt exprimere, ſecundum graviſſ. dictum Iſaiæ cap. XL. Omnis caro fœnum, & univerſa gloria hominis ſicuti flos fœni, (velut alii) agri. Exſiccatum eſt fœnum & cecidit flos, quia ſpiritus Domini inſufflavit in eo, &c. Idemque Pſalmus CIII. exponit, cujus ſententiam Eobanus Heſſus hiſce verſibus deſcripſit.

Eſt homo per ſimilis fœno per prata virenti,
Ut brevis in pingui quæ roſa floret agro.
Quam ſimul attigerint urentis flamina venti,
Aret, & exiguo victa calore jacet.

Eſaiæ dictum vero ſic expreſſit amicus noſter, dum in terris agebat, optimus, Matthias Bergius, eruditione ſingulari prædituſ vir:

Inſtar eſt mollis caro noſtra fœni,
Quod per herboſos adoleſcit agros;
Suave dum flatu vegetante vernat
Aura Favoni.
Sirii fœnum feriunt calores,
Candidos Cauri perimuntque flores:
At DEI ſermo ſtat, & omne firmus
Durat in ævum.

XCIX.

HIS ORNARI AUT MORI.

Fronde oleæ, lauri, quercus contexta coralla
Me decoret, sine qua vivere triste mihi.

TRIa hæc ferta concinnata videmus ex Olea, Lauro, & Quercu, quarum arborum proprietates ac mythologicas veterum interpretationes, in aliis symbolis explicavimus. Hanc vero admodum ingeniosam inventionem symbolicam usurpare, semperque ante oculos habere volui illu-

illuſtris Franciſcus Columna Stephani filius, hoc pacto ſe & alios admonens, cogitationes & actiones noſtras ſemper eo intentas eſſe debere, ut aut hiſce tribus corallis, quibus indicatur ſapientia, doctrina ac rei militaris peritia, ad conſervationem communis patriæ laudabiliter ornemur, aut ſi aliter fieri nequeat, in tam honeſto ac utili Reipubl. inſtituto vitam quoque noſtram impendere non dubitemus. Ac profecto juvenis iſte generoſus, & ad quævis magna natus atque educatus, cum in hoc ſuo propoſito conſtantiſſime perſeveraret, in ipſo flore ſuæ juventæ in vivis eſſe deſiit. Tales videlicet illi fuere populi, de quibus Stobæus ex Nicolao: Ομβρικοὶ ἐν παῖς πρὸς τὺς πολεμίυς μάχαις ἄιχιστον ἡγῦνται ἡ τἶμένοιζῆν, ἀλ'αὐ αγκαῖον ἦ νικᾶν, ἦ ἀποθνήσκειν: Ombrici in pugnis adverſus hoſtes turpiſſimum ducunt victos vivere, ſed neceſſe eſt aut vincere aut mori. Nempe pulcrum & animoſum eſt Hectoris illud apud Hom. τεθνάτω, οὔ οἱ ἀ ἐικὲς ἀμυνομένῳ περιπάτρης: *Moriatur, non enim indecorum eſt defendenti patriam mori.*

C.

SPES ALTERA VITÆ.

Securus moritur, qui scit se morte renasci:
Non ea mors dici, sed nova vita potest.

FRumentorum ac leguminum semina ac grana in terram projecta, ac illi quasi concredita, certo tempore renascuntur, atque multiplices fructus producunt. Si nostra etiam corpora, quamvis jam mortua, ac terrestri sepulturæ destinata, in die tamen ultima resurgent, & piorum qui-

quidem ad vitam, impiorum vero ad judicium. Qua similitudine S. Paulus quoque uti voluit 1. ad Corinth. XV. ubi ait: Seminatur corpus in corruptione, & surget in incorruptione. Quem locum D. Ambrosius explicans præclare hæc subjicit. Si ergo, inquit, gramen seminatur, ut Dei nutu, quodammodo elementorum ministerio vestitum resurgat, multa secum habens incrementa utilitatis humanæ: cur non credibile sit, Dei virtute mortuum posse resurgere, meliore tamen reddita substantia, non numero multiplicatum? Et D. Chrysostomus in Hom. de Resurrectione idem tradit. Et enim semina, ait, nisi prius moriantur & putrescant ae corrumpantur, non pariunt aristam. Sicut igitur qui videt ibi gramen quod corrumpitur & dissolvitur, non dubitat de resurrectione, sed certissimam demonstrationem usurpat: (nam si ita maneret & non corrumperetur vel dissolveretur, certum, quod nunquam resurgeret) sic cogita & in corpore tuo; cum vides corruptionem, tunc potiss. de resurrectione philosophare. Quid quod Salvator ipse ad hanc considerationem nos revocat? Sic enim ait Joan. cap. XII. Amen amen dico vobis, &c. Et huc pertinent Ezech. XXXVII. ossa arida: Ecce ego dabo vobis spiritum & vivetis; dabo super vos nervos, & succrescere faciam super vos carnem Alibi legitur, *SPES UNA SUPERSTES*, nimirum post funus.

FINIS.

CENTUR. I.

JOACHIMI CAMERARII

SYMBOLORUM ET EMBLEMATUM

ETHIC. POLITIC.

CENTUR. SECUNDA.

I.

CASTA PLACENT SUPERIS.

Injiciat nobis brutorum hæc cura ſtuporem,
Quitarda incipimus quærere mente DEVM.

NOn tam propter molem corporis, qua alia animantia Elephas vincit, quam ob rationis quandam ſimilitudinem, atque inprimis ſpeciem pietatis, ab eo in his Symbolis ac Emblematibus exordiri placuit. Apud Aelianum enim lib. VII. cap. XLIV. pulchra eſt ſententia & commemora-

tione

ratione digna : ἐλέφαντες μὲν θεὸς προσκυνοῦσιν, οἱ δὲ ἄνθρωποι, ἢ οὐδαμοί εἰσι θεοὶ, καὶ ὄντες οὐ φροντίζουσιν ἡμῶν, ἀλογ. πορδοι ; id est, Ergo Deum Elephantes venerantur, homines autem sit ne Deus nec ne sit, dubitant, tum si sit, humanas ne res curare digne-tur ? Sed & alia multa admiratione digna, & propemodum fidem superantia de Elephante tam veteres quam recentiores autores litteris mandarunt, quæ legi pleraque poterunt apud Aristotelem, Plinium, Plutarchum, Ælianum, Strabonem, Solinum, ac qui nostris temporibus de illo scripserunt, apud Garziam de horto Hispanum, atq; eruditiss. virum Justum Lipsium in Epistolis. Scribit autem Solinus & alii confirmant, Elephantes Luna splendente gregatim amnes petere, ac mox aqua aspersos, solis exortum certis gestibus salutare, deinde in suos saltus reverti. Unde & θεόσοφον ζῶον Elephas Arriano dicitur lib. de rebus Indicis. Merito itaque exemplo hujus animantis nos quoq; assidue ad pietatem colendam, atque pura mente DEUM venerandum assuefacere debemus : quam quidam veterum ἀρχὴν καὶ τελετὴν πασῶν τῶν ἀρετῶν, id est, omnium virtutum principium atq; finem esse dixit ; cum quo Aristotelis sententia congruit, ἀρχὴ ἁπάντων μὲν ὁ θεὸς, ἀρετῶν δὲ ἡ εὐσέβεια. Omnium quidem rerum principium optimum DEUS, virtutum autem pietas. Alii alias inscriptiones addiderunt, ut *PIETAS NOS DEO CONCILIAT.* vel, *UT DIGNUS ADOREM.* vel, *SIC ARDUA PETO.* item, *PRÆLATA TRIUMPHO.* Nostra vero ex Tibulli notiss. versibus desumpta est:

MAN-

II.

MANSUETIS GRANDIA CEDUNT.

Præterit, haud Elephas animalia parvula lædit:
Nempe quod hinc clemens Rex imitetur habet.

STrabo lib. XV. de Indiæ loquens Elephantis, hoc encomium illis tribuit, quod sint natura mites, & mansueti, atque ad animal ratione præditum accedant propius. Sic Aristoteles lib. IX. Hist. animal. placidissimum & mitiss. omnium ferarum dicit Elephantem. Ajunt autem tantam il-

lius esse mansuetudinem erga debiliora animalia, ut gregatim occurrentia pecora proboscide paulatim removeat atque segreget, ne forsitan imprudens illa conculcet atque proterat. Addunt præterea φυσιολόγοι, illum nisi lacessitum non facile irasci vel sævire. Unde Sereniss. Dux Sabaudiæ Emanuel Philibertus occasionem Symboli sumens, àddidit; *INFESTVS INFESTIS.* Sed prior nobis magis arridet sententia, quamvis & hæc altera interdum locum habere debeat. Idque utrumque breviter admodum Cicero exponit, lib. 1. de Officiis hisce verbis: Nihil laudabilius, nihil magno ac præclaro viro dignius placabilitate ac clementia. Addit tamen hoc quoque non minus prudenter: Et tamen ita est probanda mansuetudo, ut adhibeatur Reipub. causa severitas, sine qua administrari civitas non potest. Et Homerus eandem virtutem commendans, ait:

σπεπταὶ μὲν τε φρένες ἐσθλῶν:
Placabiles sunt animi bonorum.

Ac noti sunt versus Ovidiani:

Quò quisque est major, magis est placabilis iræ,
Et faciles motus mens generosa capit.

Cujus generis multa præclara dicta leguntur apud Senecam in duobus libris de Clementia ad Neronem.

Alibi ascriptum reperitur. *REGNI CLEMENTIA CVSTOS.* desumptum ex Claudiani hemistichio, Mundi clementia custos.

NON

III.

NON IMPUNE FERES.

Contemnit mortem, qui non moriturus inultus.
Vna etiam est hostis certa ruina sui.

IN Æthiopiæ parte, cujus regni caput est Meroæ, teste Strabone & ÆlIano, reperiuntur Dracones, quibus cum Elephantis pugna esse solet. Plinius refert Indicos Elephantos esse maximos, ac bellantes cum ipsis perpetua discordia Dracones tantæ magnitudinis, ut & ipsos circumflexu

flexu facile ambiant, nexuque nodi perstringant: mutuamque illorum necem Philo quoque Judæus narrat tract. περὶ ἀφθαρσίας κόσμου. Hoc Symbolum Jovius scribit à se esse excogitatum in gratiam Sinibaldi & Ottoboni Fliscorum, qui illud usurparunt ad memoriam justæ ultionis (quemadmodum ipsi arbitrabantur) propter fratrem tertium Hieronymum Comitem, crudeliter ab æmulis suis Fregosiis interfectum, cum eam ob causam paulò post quinque etiam ex familia Fregosia violenta morte perierint. Addita fuit inscriptio Hispanica: *NON VOS ALABAREIS*, id est, non est quod vos gloriemini propter crudelitatem vestram, cum potius de Reip. Genuensis principatu legibus aut armis legitimis debuissetis contendere. CL. vir D. Sambucus in Emblematib de hac cruenta pugna tales versus composuit.

Qui victor sentit cum victo se perituru̇m,
Ambitione magis quam ratione tument.
Quid mihi profuerit vinctus, qui mutua collo
Vincula molitur, me interimatque cadens?
Sic Elephas stratus complexibus usq; Draconis,
Conterit hærentem mole, ruensque necat.
Ille mihi tandem pretium meritumq; triumphus
Pendit, qui factum non nece, laude beat.
Interdum causa melius cessisse videmur,
Dum mors vindictam leniat aut moveat.
Sed tamen è summo vinci, victoria quædam est,
Conditio servi corrigitur domino.

Usus est quoque hoc symbolo Delphinus Titio Comes Tesanæ, cum inscriptione non multum dissimili, *VINDICE DEO.*

IV.

NON ERGO REVERTAR INULTUS.

Vincere, vel pulchræ laus est occumbere morti,
Sed tremulo à pugna turpe redire gradu.

RHinoceros à cornu quod in naso unicum habet, quasi naricornis dici potest. Martialis de gemino cornu licentia poëtica loquitur, cum alterum in dorso potius tuberosum quippiam, non proprie cornu sit. Taurum Æthiopicum Pausanias lib. V. & lib. IX. vocat, nec apparet Aristotelem

telem hujus animalis feciſſe in ſuis ſcriptis mentionem. Hujus accuratam deſignationem curavimus exprimi ab icone in æs elegantèr inciſa, ex Hiſpania nuper allata. Tradit autem Suetonius Auguſtum Imperatorem primum Populo Romano Rhinocerotem ſpectandum exhibuiſſe, quamvis Plinius hoc Pompeio Magno aſcribat. Alterum hunc habet hoſtem Elephas cùm cornu ad ſaxa limato ſeſe ad pugnam præparet & in dimicatione cum Elephanto alvum adverſarii ut molliorem petat. Eamque pugnam deſcribit quoque Oppianus lib. II. de Venatione, ac exemplum commemorat Munſterus lib. V. Coſmographiæ, ubi Elephas à Rhinocerote victus ſuccumbuerit. Quod ſi ventrem hoſtis ſui non præoccupaverit Rhinoceros (ut Ælianus refert) proboſcide Elephanti feritur, ac dentibus tandem dilaniatur. Hoc Symbolo uſus eſt Alexander, Dux Florentinus, gener Caroli V. Imper. Roman. eò innuens, pro conquirenda nominis gloria, atque inſuper ad Imperatoris ſui exiſtimationem propagandam, magno animo ſe nullum periculum ſubterfugere, atque eam ob cauſam vel præclaram victoriam reportaturum, vel ipſam etiam mortem ſubituruin eſſe. Aſcriptum fuit dictum Hiſpanicum, *NON BVELVO SIN VINCER*, id eſt, non diſcedam ſine victoria, alludens ad verſiculum Martialis:

Rhinoceros nunquam victus ab hoſte redit.

:(o):

V.

VIM SUSCITAT IRA.

Non temere cæcam vir fortis fertur ad iram,
Iusta sed indignè læsus in arma ruit.

RHinocerotem non nisi admodum irritatum ad iram provocari, & commotum illam ægre deponere, Pierius in Hieroglyphicis annotat, unde excandescentiam vehementem, postremitudinem irascendi, per hoc animal veteres ex Oro indicasse refert. Quod etiam ex Martiale colligitur, qui hoc de eo epigramma composuit

Solli-

Sollicitant pavidi dum Rhinocerota Magistri,
Seque diu magnæ colligit ira feræ.
Desperabantur promissa prælia Martis,
Sed tamen is rediit cognitus ante furor
Namque gravem gemino cornu sic excutit ursum
Jactat ut impositas taurus in astra prlas.

Sic quoque viri fortes, nisi valde irritati, & aliqua insigni injuria stimulati, non cito deponunt animi sui moderationem, sed ad justam indignationem nimium provocati, tandem sese acrius incitant, & egregie viros exhibent. Quemadmodum autem ejusmodi heroicus impetus in magnis viris merito locum suum habet, ac laudem quoque meretur, sic absque discrimine non ubique imitandi sunt, sed potius aurea sententia ante oculos habenda, *QUO MAJOR, EO PLACABILIOR.* Quod dictum Nic. Reusnerus in Symbolis Imperat. prolixe explicat. Aristotel. quidem affirmat in Eth. τὰς ἀνδρείας εἶναι θυμοειδεῖς, fortes esse iracundos, & τὸν θυμὸν ἅυπερ συνεργεῖν, iram adjuvare eos, adducto etiam ibi Homeri testimonio. Sed Euripides præclarè monet, ἀ σκεῖν σώφρονα δ' ὀργησίαν, εἶναι πρὸς σοφὸν ἀνδρὸς, id est, sapientis esse operam dare, ut moderate indulgeat iræ. Versus autem integri, unde hæc desumta sunt, leguntur apud Virgilium de Entello, lib. V. Æneid.

*** (o) ***

VI.

NIHIL DECENTIUS.

Provida magnanimæ si adsit prudentia dextræ,
Dic mihi quærerum pulchrior esse queat?

PEr Leonem, animal generosum & validum, tam sacri quam profani scriptores fortitudinem & robur exprimere voluerunt, sicuti serpens fuit typus prudentiæ & intelligentiæ. Quapropter Albertus Baduarius Nobilis Venetus Leonem, cui circa collum serpens fuit circumvoluta, osten-

dere

dere voluit, fortitudinem semper esse cum prudentia conjungendam, addiditque græcam inscriptionem, ΟΥΔΕΝ ΚΑΘΗΚΟΤΕΡΟΝ, id est, nihil decentius nec præclarius. Officium enim prudentis viri est, ut Aristoteles tradit VI. Ethic. Nicomachi: δύναδζ καλῶς βυλέυσαδαι περὶ τὰ αὐτῷ ἀγαθὰ καὶ συμφέροντα, id est, posse recte in medium consulere de iis, quæ sibi ipsi sunt bona ac utilia. Idem autor III. Ethicorum vult ἀνδρείαν εἶναι μεσότητα περὶ φόβυ καὶ θάῤῥη, Fortitudinem esse medium inter metum & confidentiam. In quam sententiam eleganter & breviter D. Bernhardus lib. I. de Consideratione, Fortitudinis matrem vocat prudentiam, & addit paulò post; Bonus circuitus est, si justitia quærit, prudentia invenit, fortitudo vendicat, temperantia possidet, ut sit justitia in affectu, prudentia in intellectu, fortitudo in effectu, temperantia in usu. Præclare etiam Demosthenes in oratione funebri, ἀπάσης, ait, ἀρετῆς ἀρχὴν εἶναι μὲν σύνεσιν, πέρας δ' ἀνδρείαν, καὶ τῇ μὲν δουμάζεδζ τὶ πρακτέον ἐστι, τῇ καὶ δ' σώζεσθαι: Universæ virtutis principium quidem esse sapientiam, finem autem fortitudinem, & illam quæ agenda sunt explorare, hanc vero tueri. Euripides vero in Hercule, & prudentiam sine audacia, & hanc sine illa in vitio posuit.

(o)

VII.

NEC CÆSUS CEDAM.

Nunquam, cæsa licet, linquit canis Inda leonem,
Nec, licet accisus, facta decora bonus.

DE canibus Indicis (quos Aristoteles & Plinius scribunt ex cane & tigride procreari) plures apud veteres autores historiæ leguntur, Diodorus Siculus, & Strabo lib. XV. commemorant, duos canes Indicos miræ ferocitatis Alexandro M. à Rege Indiæ Sopithe fuisse donatos. Pol-

lux

lux vero unum tantum hujus generis à Poro Rege missum scribit. Ælianus, ut & Curtius, quatuor ejusmodi canum meminit, & multa de illis in medium profert. Omnes tamen in hoc consentiunt, istis canibus Indicis natura præ aliis esse inditum, ut spretis animalibus minoribus leones inprimis petant, atque ita obstinate retineat, ut sibi crura potius, nullo clamore edito, abscindi patiantur, quàm feras dimittant. Non aliter viri fortes & virtute præstantes, nihil nisi quod honestum ac laudabile est, constanter sibi imitandum & conservandum statuunt, atque ideo pro patria, pietate & sui nominis fama pugnare constanter studet, atque pro iisdem vitam denique profundere non dubitant. Posset autem (meo judicio) non inepte huic picturæ quoque accommodari hemistichium istud Virgilianum ex lib. IV. Æneid. *MENS IMMOTA MANET.* Quamvis hac quoque in parte cautio adhibenda sit, ne nos (quemadmodum Cicero 1. de Off. monet) offeramus periculis sine causa, quo nihil potest esse stultius, atque ideo tales homines temerarii & imprudentes à Græcis uno vocabulo nominantur ῥιψοκίνδυνοι. Et idem pro Roscio Amerino ῥιψοκινδυνίαν projectam audaciam nominat. Nec ineptè huc transferri posset proverb. *Nisi crura fracta sint.* Quod Cic. Philip. XIII. in Plancum jactat: Illud tamen verum, quod in hoc Planco proverbii loco dici solet, perire eum non posse, nisi crura ei, fracta essent, fracta sunt, & vivit, &c.

VIII.

AD MEDELAM.

Ipse sui est morbi medicus leo : vos quoq; Reges
Assentatores pellite sponte malos.

ÆGrotanti Leoni Simiam comestam singulare esse in morbo remedium, Plinius, Ælianus, & plures alii perhibent. Orus vero Ægyptius refert Leonem febricitantem, nam illi febris quartana (si Phile Græco autori fides est adhibenda) existimatur esse familiaris, Simia solere vesci, & illius esu convalescere. Aristophanes in Ranis assenta-

sentatores & parasitos δημοπιθήκας, id est, populares simias, qui alios suis fraudibus decipere consueverunt, non abs re vocat. Constantinus verò Imperator, secundùm Aurelium Victorem, tineas & sorices palatii nominare solitus est, quos sanè Principes & potentiores funditus ex suo consortio removere atque extirpare deberent. Quod si facerent, tum demum ad saniorem statum regna & Respubl. pervenire possent. Quare etiam Curtius historicus adulatorem perpetuum regum malum appellare non dubitavit, cum eorum opes sæpius pessundet & evertat, quam ipse etiam hostis apertus. Et Bias apud Plutarchum rogatus, quænam bestia omnium maxime esset noxia, Inter feras, respondit tyrannus, inter cicures adulator. Pierius ex Oro supra indicato, aliam etiam ipsi significationem attribuit, nimirum hoc Symbolo declarari hominem, qui sibi ipsi mederi queat. Unde Doctissimus Constantinus Landus Complani Comes, in explicationibus Romanorum quorundam nummorum, Leonem cum Simia in ore, addito dicto, *SIBI IPSI SALUS*, pro Symbolo habuit, innuens sua doctrina & virtute sibi in rebus adversis facile remedium esse comparaturum.

IX.

MAGNOS VANA FUGANT.

Non est ingentis vis expers ulla timoris.
Sic pavet infesto percitus igne Leo.

LEonem, quantumvis animal ferox, Plinius scribit circumactos rotarum orbes, & cantus gallinaceorum, & omnium maximè ignes timere. Cæterum quod ad primum atque tertium attinet, rem ita sese habere rerum Naturalium scriptores affirmant, secundum verò de gallinaceis non-

nonnihil adhuc esse controversum videtur. Nam nostris temporibus in aula Sereniss. Principis Bavariæ Monacensi unus ex Leonibus, miris saltibus in vicinam cujusdam domus aream sese demisit, gallinaceorum cantus aut clamores nihil reformidans, atque ipsos una cum pluribus gallinis devoravit. Ut igitur ignis subito & sine causa Leonem perterrefacit, ita videmus potentioribus vana quædam & abjecta terriculamenta, (Græci μορμολύκεια vocant) sæpe objici, quæ ipsos nimis alioqui sese efferentes terreant & in officio contineant. Sed & alii plurimi ex ignorantia quadam sæpe metuunt non metuenda, ut elegantiss. versibus expressit Lucretius:

Nam veluti pueri trepidant, atque omnia cæcis
In tenebris metuunt, sic nos in luce timemus
Interdum nihilo quæ sunt metuenda magis, quam
Quæ pueri in tenebris pavitant, finguntq; futura.

Adrianus Junius vir doctiss. paulò aliter hæc explicat atque hoc indicari vult, iræ esse quasi malagma Philosophiam, & vehementissimi affectus impetum non melius sedari, quàm hujus consideratione, ac inprimis meditatione cœlestis sapientiæ, quæ facis instar mentem nostram illustret atque regat. Cujus versus elegantes hic quoque placuit ascribere.

Getulus leo non sic aliud quam metuit
Tædam flammivomam, qua rabies sæva cadit.
Sidit tunc animus vel facibus luciferis
Cœlestis sophiæ: aut supplicii terriculis.

X.

IRAM PRUDENTIA VINCIT.

Si licet objecto ſagulo tractare leonem;
Quid tandem eſt, iram nolle domare ſuam?

AJunt Leonem, injecto capiti pallio, quo ſtatim acies oculorum illi adimatur, usque adeo feritatem ſuam deponere, ut etiam vinciendum ſe homini præbeat. Quam rem Plinius libro VIII. cap. XVI. annotavit, perhibens omnem vim in oculis conſiſtere. Quæ etiam copioſe refe-

runtur à Plutarcho in præceptis politicis. Nemo autem hoc emblema (meo judicio) melius explicuit ipso B. Chrysostomo in Homilia ad S. Matthæum IV. hocmodo: Leonem quidem mitigas reddisque tractabilem: furorem verò animi tui omni prorsus efficis leone sæviorem. Ponamus iram quoque bestiam esse, quantum igitur ab aliis erga mitigandum leonem studium datur, tantam tu erga iracundiam impende curam, & effice hujusmodi cogitationem mitem ac mansuetam, siquidem hæc fera & unguibus sævissimis armatur ac dentibus. Nisi illam solicite mansuefeceris, cuncta simul disperdet ac lacerabit. Et pulchrè Ambrosius: Præclarum est motum temperare consilio, nec minoris virtutis dicitur cohibere iracundiam indignationemque compescere, quàm omnino non irasci, cum plerumque illud levius, istud fortius æstimetur. Rectè itaque Menander:

Νίκησον ὀργὴν τῷ λογίζεσθαι καλῶς,
Adhibita ratio fac superet iram tuam.

Quidam generalius adscribunt, *SUPERAT SOLERTIA VIRES.* Nam validissima & robustissima quæque ingenio & prudentia tandem vincuntur. Quem locum communem egregie tractat Oppianus lib. V. Halieut.

SEM.

XI.

SEMPER IN METU.

Ardua sunt cujus commissa negocia curæ,
Fac animum usque habeat sollicitudo tuum.

ILlustris. Princeps laudatissimæ memoriæ Rudolph. Anhaltinus, ex antiquiss. Ascania stirpe oriundus, cum multis præclaris victoriis tam in Ungaria quam Geldria celebre nomen sibi peperisset, tandem in Italia sub Maximiliano Primo contra Venetos claruit, atque utilem operam illi na-

natavit, tandemque Veronæ (ut fama fert) veneno fuit è medio sublatus. Hic igitur præstantiss. Princeps in suis signis militaribus curavit depingi, virginem timidè leoni cibum ex patina porrigentem, addito Germanico dicto, **Allzeit in Sorgen** / cui quidam hoc addidit distichum,

Nuda à præsidiis ego virgo ministro leoni:
Danda opera est magnis sed comitante metu.

Quo ostendere voluit, viros prudentes, quibus reipub. cura est commissa, in perpetua versari solicitudine, & liberalem metum nunquam deponere debere, ne scilicet aliqnid negligenter aut temere, secundum Hippocratem, committant, quo potentiores offendi possint. Atque hunc metum Plato lib. III. ac V. de legibus, plurimum commendat, pudoremque illi adjungit comitem tanquam causam omnis honestatis, ac præterea in dialogo Euthyphrone sive περὶ ὁσίου ostendit Socrates, non rectè dici à Stasimo Cyprio ὅπου γὰρ δέος, ἔνθα καὶ αἰδώς; id est, ubi timor, ibi & pudor, sed potius, ubi pudor, ibi timor. Est enim alius quoque metus servilis, qui semper conjunctus est cum odio, secundum Ennium ex Ciceronе II. de Officiis.

Quem metuunt oderunt,
Quem quisque odit, perisse expetit.

Admonet etiam hoc Emblema potentiorum favore & gratia caute esse utendum, cum sæpe levi de causa mutentur,

Gratia fortunam sequitur, veluti umbra sereno
Sole aliquod corpus, Sol occidit, occidit umbra.

XII.

NIL INEXPLORATO.

Te quoq; ſerpentum ſitiunt mala ſecla ferarum,
Explora & cautus tetra venena fuge.

SÆpe admiratus ſum, qui fiat quod in tam indefeſſo hominum ſtudio inveſtigandi etiam in remotiſſ. regionibus varias res incognitas, nihil tamen adhuc certi vel perparum explorati habeamus de ipſo Monocerote ſic propriè dicto, cum etiam apud veteres autores de illo variæ opiniones

niones reperiantur. Et quamvis alia plurima animalia rara Romani populo ſpectanda exhibuerint, apparet, tamen ex hiſtoriis hoc animal nunquam illos oſtendiſſe. Eſt autem hoc Symbolum deſumtum ex veteri nummo, è cujus una parte Monoceros conſpicitur, cornu in aquam intingens, ex altera inſcriptio, NYΣAIΩN, id eſt, Nyſæorum, Indiæ nimirum populorum. Notum autem eſt, tribui huic cornui hanc peculiarem vim & proprietatem, quod contra pleraque venena ſit admodum efficax; unde quidam perhibent, priusquam Monoceros ex aquis impurioribus, quas circa aſpides & alia genera ſerpentum ac venenatarum beſtiarum ſtabulantur, bibat, cornu ſuum in illas immergere & quaſi depurgare ſalubriores que reddere. Qua ſimilitudine docemur, beneficio ſapientiæ atque laudabilis doctrinæ, in rebus dubiis ac periculoſis, poſſe nos omnes difficultates & remoras, quæ à virtutis & honeſtatis via avocant, removere, & mala à bonis ſegregare. Bartolomeus Alvianus Diux militaris Venetus, aſcribi curavit in ſuo vexillo, *VENENA TELLO*, innuens ſe inſtar unicornis noxia & venenata animalia fugantis, ſua virtute bellica contrariarum partium hoſtes eſſe extirpaturum.

XIII.

HOC VIRTUTIS AMOR.

Quem non vincat amor castæ virtutis & ardor
Virtus tanta potest, vincat ut illa feram.

PRimus (quod ego sciam) inter scriptores non adeo antiquos hujus Symbolicæ potius quam veræ inventionis author est Johannes Tzetzes in libro variarum historiarum, qui vixit circa annum à CHRISTO nato M. D. LXXVI Idem postea tradiderunt Albertus Magnus & alii.

Isi-

Isidorus quidem autor Tzetze multo antiquior lib. XII. Etymolog. capit. II. scribit Rhinocerotem amore virginis denudatæ capi. Videtur autem Rhinocerotem cum Monocerote (quod & aliis accidit) per errorem confundere, cum magnum inter has feras sit discrimen. Hi igitur μυθολογέντες scribunt, unicornem odore & amore castæ virginis captum, omni ferocitate deposita, ad eam accedere, caputque in ejus sinum ponere, atque ita tandem somno obrutam capi. Quam allegoriam Gesnerus putat inde esse natam, quod rerum Naturalium autores scribant, unicornem sui generis feras quoque hostiliter persequi, nec aliter cum fœmina assuescere, nisi libidine stimulatum. Typus est castæ & puræ vitæ, qualis inprimis virginibus convenit, quæ non solum hominibus moderatis summopere probatur, sed etiam à ferocioribus magni fieri, & ad se amandum allicere solet. Sic apud Senecam in Hercule furente Lycus quærit à Megara, an,

Objici feris monstris virtutem putet;

Quæ respondet:

Virtutis est domare quæ cuncta pavent.

Nonnullis potius placuit ascribere ad hanc picturam,

VIRTVS SECVRITATEM PARIT.

Aliis autem, *OPTIMA INSIGNIA.*

*** (o) ***

XIV.

PRETIOSUM QUOD UTILE.

Commoda quæ est usu non fama, res pretiosa est,
Displicet hæc paucis, at placet illa magis.

UT cornu Monocerotis non per se in tanto pretio habetur, sed propter ipsius contra venena efficacitatem & utilitatem desideratur, ita monemur in universa vita, non opinione nudæ æstimationis solummodo, sed experientia & usu cuncta esse perpendenda, cum nihil sit in pretio habendum

dum, quod non etiam sit verè utile & fructuosum. Horatius sane usum divitiarum & partorum bonorum non frustra toties nobis inculcat. Igitur præceptis ejusmodi admoniti, meritò etiam diligenter sumtus temperare ac metiri debemus. Quam enim multis (secundum Socratem apud Platonem) inutilibus & superfluis quoque carere possumus? præsertim hoc nostro superbo atque sumtuoso sæculo, ubi copia rerum non adeo necessariarum, & effusissimi luxus prodigalitate passim omnia, qua publicè qua privatim in pejus ruunt, paulò post (ut timendum) præcipitem casum allatura. Nam aurea ista frugalitas, quam διδάσκαλον σοφῶν καὶ ἀρίστων βουλευμάτων Sophocles nominat, id est, magistram consiliorum sapientum ac optimorum consiliorum, passim spernitur, atque è medio pellitur, è contrario autem crescit πολυτέλεια (juxta veterem Græcum scriptorem Ecphantem Pythagoricum, libr. de Regno, citante Stobæo) μήτηρ τῆς ἀκρασίας, αἰτία δὲ τῆς ὕβρεως, ἐξ ἧς πῶς ἐν ἀνθρώποις κακῶν τὰ πολλὰ, id est, Luxus & profusio, quæ est incontinentiæ mater, hujus verò petulantia, ex qua multa mala hominibus enascuntur. Describit hoc Emblema CL. vir Joannes Sambucus, & satis magnas vires tribuit cornui Monocerotis, de quo alibi, DEO volente, in peculiari commentario, accuratius disseremus.

(o)

XV.

TURBATA DELECTAT.

Turbat aquam sitiens cum vult haurire Camelus
Sic pacem ex bellis, qui lucra fœda sitit.

CAmelorum duo genera reperiuntur apud veteres, præsertim Aristotelem & Plinium: Bactrianum nimirum sive Asiaticum, & Africanum; illi bina, hi singula tubera in dorso habent. Hoc animal (ut Plinii verbis utar) sitim & quatriduo tolerat, impleturque cum bibendi occa-

occasio est in præteritum & in futurum, obturbata proculcatione prius aqua, aliter potu non gaudet. Quam proprietatem Ælianus quoque Elephanti ascribit. Theophylactus autem Simocatus in quæstionib. suis physicis ejus rei hanc causam affert, quod Elephas si umbram suam in aquis videat, terreatur; ideoque Indos illunem noctem observare, si quando trajiciant hoc animali flumen. Eundem profecto ad modum homines inquieti ac turbulenti omnia propter suam utilitatem pervertunt, tranquillitatis publicæ hostes (quorum utinam hodie non tantus extaret numerus) qui omnia sua consilia & cogitata eo dirigere student, ut alios inter se committant, ac bella non necessaria excitent. Et scimus nostris temporibus callidum quendam ducem militarem crebro solitum esse dicere, non nisi aqua bene turbata piscationem esse uberem. De hoc apud Jovium talis legitur historia: Virginius Ursinus strenuus alioqui bellator, contra aliorum sententiam, etiam suorum gentilium, quo tempore quasi universa Italia contra Gallos conspiraverat, nihilo tamen minus ipse castra Gallica sequi maluit. Atque ideo hoc Symbolo usus est cum Gallica sententia, *IL ME PLAIT LA TROUBLE*, mihi turbida placet, sed parum extitit ipsius conatus felix: nam in isto bello gravissimo obsessus Atellæ, in hostium potestatem pervenit, & tandem in carcere Castelli de Ovo Neapoli justas suæ temeritatis pœnas luens, misere interiit.

XVI.

NIL ULTRA VIRES.

Ne nimium imprudens teneris impone lacertis,
Et fortem ſternunt pondera iniqua virum.

INter alias proprietates Camelo hæc quoque aſcribitur, quod ſponte in genua procumbens (Herodoto etiam lib. VII. teſte) vel ſeſſionem recipiat, vel aliud onus conveniens admittat. Cumque juſtum ſarcinarum pondus ſibi impoſitum ſentiat, rurſum ſeſe erigit, & alacriter pro-

gre-

greditur, ubi verò nimium sese oneratum animadvertit, aut succumbit aut abjicit imposita. Quo monemur in omnibus rebus esse mediocritatem auream observandam, nam secundum Poëtam,

Qui sua metitur pondera, ferre potest.

Idemque nos docet Delphicum oraculum, πὰ, μηδὲν ἄγαν quod Terentius latinè expressit: *ut ne quid nimis.* At noster Hippocrates in Aphorismis non minus graviter quam breviter pronunciat: χὴ πᾶν πὸ πολὺ τῇ φύσει πολέμιον, τὸ δ' ἐκατὸν ὀλίγον ἀ φαλές: Omne nimirum est naturæ inimicum, quod verò paulatim fit, tutum. Præterea hoc Symbolo docemur, nihil ultra vires temere esse tentandum, sed Horatianum potius istud meditandum,

Metiri se quemque suo modulo ac pede verum est.

Hyppolitus Cardinalis, Estensis Senior eo quoque est delectatus cum inscriptione Hispanica, *NON SVFFROMAS DE LOQVE PVEDO*: Non plus quam possum tolerabo. Vel *TANTVM QVANTVM POSSVM.* Alii universalius ascripserunt: *RATIONABILE IMPERIVM.* Et extant Germanici in hanc sententiam rythmi satis concinni,

Lad auff mein Rück / daß ich vermag/
Sonst laß ich liegen / was ich trag.

XVII.

NEC META NEC ONUS.

Sternit humi, immensum quod pondus iter q; Camelum
Sternitur haud fortis laudis amore labor.

PLinius libro sæpius citato, inquit de Camelis: Velocitas inter equos, sed sua cuique mensura, sicuti & vires. Nec ultra assuetum procedunt iter, nec plus instituto opere recipiunt. Quod Symbolum cum priore non male convenit, à contrario sensu desumptum. Quamvis verò alii

ad

ad ſuos amores non tamen in honeſtos accommodarint, indicantes nulla ratione à ſuo propoſito ſeſe abſterreri poſſe, tamen ad alias omnes præclaras actiones, invicto animo conſtanterque proſequendas & abſolvendas, rectè hoc poterit quoque transferri. Quæ virtus græce proprie vocatur φιλοπονία, id eſt, induſtria & amor in laboribus capeſſendis. Eo Symbolo uſus eſt Veſpaſianus Gonzaga, Dux Sabionedæ, cum dicto, *ΗΔΥΑΤ ΕΜΤΑ ΛΑΒΟΡΕ ΓΛΟΡΙΑ.* Quo indicare voluit, ſe dies noctesque omni cura in hoc incumbere, ut ex ſtudiis & laboribus ſuis præclaram laudem ac gloriam acquirere poſſit, cum græcum proverbium quoque idem ſubjiciat, ἐκ τοῦ πόνου κλέος. Ex labore gloria. Et Xenophon κύρου παιδείας lib. 1 eleganter hoc quoque protulit, Ἐπικυδίζει ἡ τιμὴ τοὺς πόνους τῷ ἄρχοντι, id eſt, Ipſe honos leviorem facit Imperatori laborem, quemadmodum Cicero eſt interpretatus. Ac extat elegans carmen Claudiani in Epithalamio Honorii, quod oſtendit laboris impatientem ad virtutis culmen non aſcendere, nec ejus optatos fructus capere:

Non quiſpiam fruitur veris odoribus,
Hyblais latebris nec ſpoliat favos,
Si fronti caveat, ſi timeat rubos,
Arma ſpina roſas, mella tegunt apes.

XVIII.

DIVERSVM CONFUSA GENUS.

Cernis ut inconcinnam habet hæc fera longa figuram?
Quicquid agunt stulti, nil habet hermoniæ.

CAmelopardalis Græce ac Latine dicta; Æthiopibus Nabis, Arabibus verò ac Turcis Zurnapa, unde vulgare Giraphæ nomen, putatur apud Pausaniam in Bœoticis sive libro IX. esse Camelus Indica. Plinius Julium Cæsarem primum Romæ in Amphitheatro ludis Circensi-

bus

bus ſpectandum hoc animal dediſſe ſcribit, quod Dion lib. XLIII. Romanæ hiſtor. confirmat, atque ibidem Camelopardalin accurate deſcribit, quemadmodum & Oppianus III. Cyneget. Strabo ac Heliodorus, & inter recentiores Petr. Belonius lib. II. obſervationum ſuarum, quam ante paucos annos Germania quoque vidit. Strabo lib. XVI. propter ſuam aſymmetriam & partium inconcinnitatem nihil illi celeritatis tribuit, ac βόσκημα potius eſſe dicit. Unde Horatius lib. II. Epiſtol. 1. ad Auguſtum fecit,

Diverſum confuſa genus Panthera Camelo.

Recte autem hac ſimilitudine illi notantur, qui omnia dicunt vel faciunt ſtulte & confuſe, nec ullibi ſibi conſtant, ſecundum uſitatum verſiculum,

Diſſidet à cunctis ſibi qui contrarius ipſi eſt.

At contra in omnibus rebus commendatur verus ordo & εὐχημοσύνη ac harmonia mutua, de qua Plutarchus in commentario de Muſica inquit, ὅτι ἡ σεμνὴ ἡ ἁρμονία καὶ θεῖόντι καὶ μεγα, ἀριστοτέλης ὁ πλάτωνος τωὶ λέγει. ἡ ἁρμονία ἐσι θεφνία, πλὴ φύσιν ἔχουσα θείαν καὶ καλλιω δαμονίαν, id eſt, porro autem quod Harmonia res ſit divina, veneranda & magna, Ariſtoteles Platonis diſcipulus his verbis confirmat. Enim verò Harmonia res eſt cœleſtis, ejusque natura divina & pulchra atque admiranda. Quæ tametſi autor ad Muſicam tantum eo in loco referat, tamen de omnibus aliis, quæ rectè, εὐχημόνως κατὰ τάξιν (ut S. Apoſtoli verbis utamur) fiunt, rectè dici poterunt.

CUR.

XIX.

CURRENTI CEDE FURORI.

Quis furor eſt cæco temere ſe offerre furori?
Cede, parum exſpecta, nec mora, victor eris.

URus ἀπὸ τῶν ὀρῶν, id eſt, à montanis locis in quibus degit, ſecundum Iſidorum, nomen accepit, quem in Hercynia ſylva Jul. Cæſar lib. VI. de bello Gallico reperiri ait, & multa de illo Eraſmus Stella in libro de origine Boruſſorum narrat. Plinius lib. VIII. cap. XV. ſcribit excellenti vi ac velocitate eſſe Uros, quibus imperitum vulgus

gus Bubalorum nomen imposuit. Ac inter alios Munsterus in Cosmographia, ubi describit Borussiam, adeo esse feroces perhibet, ut si à venatoribus, qui post arbores latitant, telis & jaculis petantur atque vulnerentur, adeo exardescant in iram & afferantur, præsertim si senserint se esse sauciatos, & hostem ulcisci nequeant, ut crebriore in arbores impetu facto, tandem se quoque conficiant. Sic furores & impetus validi etiam potentiorum, qui nullo consilio innituntur, arte ac prudentia sæpe declinantur ac franguntur, cedendo quidem illis tempestive, & in tutum locum sese recipiendo: idque Ovidius quoque monuit hoc disticho lib. 1. de remedio amoris.

Dum furor in cursu est, currenti cede furori,
Difficiles aditus impetus omnis habet.

Ac nota est Horatii sententia lib. IV. Carm. Ode IV.

Vis consili expers mole ruit sua.

Oppianus quoque lib. v. Halieutic. hæc fecit.

ὡς δ' ἔτ' ἠνορέης δ' ἔτ' εἴδεος ἔπλετ' ὄνειαρ
πόσσον, ὅσον φρεσὶν ἀλκὴ δ' ἀνεμώλιος ἄφρων.

Id est, *Nec robur tantum quantum prudentia præstat,*
Nec species; stolidæ vires sine mente fatiscunt.

Raro autem hæc duo conjunguntur. Nam, ut recte ait Valerius Max. lib. XI. cap. XII. nimio robore membrorum vigor mentis habescit, quasi abnuente natura utriusque boni largitionem, ne supra mortalem felicitatem sit, eundem & sapientiss. & validiss. esse.

XX.

MAIOR POST OTIA VIRTUS.

Ceu lustris latitant ursi & sua membra relinquunt:
Sic meditatur opus doctus in arte novum.

URsos certo tempore latitare in suis antris, quæ si non alia habere contigit, ex ramorum fruticumque congerie sibi struunt, impenetrabilia imbribus, molique fronde constrata, in quibus residunt & priorum pedum suctu vivunt, eoque pinguescunt, Plinius, Oppianus, Ælianus, Artemidorus,

dorus, & alii tradiderunt. Unde etiam Theocritus φωλάδας ἄρκτους, id est, Ursos in lustris degentes nominavit: Ubi etiam videndus Scholiast. Græcus. Sane haud aliter ingenia vivida, quò plus recessus & ocii interdum sibi sumunt, eo postea alacrius rursum sese exerunt omniaque peragunt, secundum illud Sophoclis,

φίλει γὰρ ὀκνεῖν πρᾶγμ' ἀνὴρ μέγα.
Solet enim remissius agere vir magnum negocium tractans.

Quemadmodum autem vita solitaria nimis, & istud λαθεβιώσας (contra quod etiam Plutarchus eruditum commentarium conscripsit) intempestive & sine ratione susceptum, præsertim ab illis, qui Reip. & Patriæ præ aliis inservire possunt ac debent, non probatur: ita profecto hominum doctorum, & ad vitam philosophicam idoneorum secessus honesti minimè sunt vituperandi. Quod certe in hac infelicitate nostrorum temporum & tanta animorum distractione privato nemini vitio verti poterit. φίλον γάρ πως τοῖς ἀθυμοῦσι τὸ ἄμικτον καὶ φίλερημον, secundum Gregorium Nyssænum, id est, Gratum enim est quodammodo tristitia affectis locus secretus & solitarius. Ac præclara etiam est sententia Justini Martyris in Epistola ista aurea ad Zenam & Severum, συνελόντι εἰπεῖν, ὁ θέλων εὖ βιῶναι, μήτε ὁράτω πολλά, μητὲ ἀκούσιν ὑποδυέτω. Ut autem breviter dicam, qui bene vult vitam peragere, neque videre, neque audire multa studeat,

XXI.

NATURA POTENTIOR ARS.

Ars polit, haud fingit, natura utrumq; ministrat,
Quantum dissideant, indicat hic catulus.

PLutarchus in libello περὶ τῆς εἰς τὰ ἔκγονα φιλοσοργίας, multa de informi ursæ fœtu scripsit. Cui etiam astipulantur Plinius, Ælianus, Oppianus, Orus Niliacus, Phile, & alii plurimi. Aristoteles tamen lib. VI. cap. xxx. hoc distinctius explicat. Fœtum, inquit, minimum pro sui corporis magni

magnitudine Urſa edit, quippe quæ minorem cato, majorem mure parere ſoleat, nudum, & cæcum, & crurib. propemodum membrisque aliis indiſcretum & rudem, h. eſt, ἀπλάσιον. Ad ipſe venatores noſtros affirmantes audivi, in utero captæ Urſæ gravidæ ſuis membris nonnihil diſtinctos catulos ſeſe reperiſſe. Commenti autem hujus cauſam præbuiſſe quidam exiſtimant catulorum ortus craſſiſſimis ſecundinis obvolutorum, quas non niſi lambendo diutius mater revellere poteſt. Uſurpavit hoc Symbolum celebris iſte pictor Venetus Titianus, quo indicare voluit, in certis quibusdam rebus Artem plus valere quam Naturam ipſam. Quod quidem ut in nonnullis verum eſſe concedimus, ſicuti in arte pictoria & ſimilibus: ita in plurib. aliis locum habere nequit, Naturamque multo eſſe præſtantiorem quotidie experimur. Et Pindar. ait Olymp. IX.

Τὸ φυᾷ κράτιϛον ἅπαν.

Quod à natura eſt optimum omne.

Alibi legitur aſcriptum, *UTINAM PERPOLIATUR*, de operibus nimirum adhuc imperfectis & adhuc abſolvendis. Quo pertinet eruditum Epigramma veteris amici mei Greg. Berſmanni de Parthenopeo ſeceſſu Virgilii, ex Donati commemoratione in illius vita:

Ut nullo Muſis interpellante vocaret,
Parthenopes adiit rura quieta Maro.
Urſaque lambendo catulos ceu format inertes,
Cudebat verſus ſic poliendo ſuos.
Aſſidua docti ſua limant carmina cura,
Et ſub judicium ſingula verba vocant.

XXII.

SERENABIT.

Quæris cur saliant pluviis? spes certa sereni est:
Hac tu confisus, pelle animi nebulas.

COnstat Ursos pluvio interdum tempore & imbribus cadentibus solere potiss. una colludere & exultari, quasi præsagientes depulsis nubibus auræ serenitatem esse brevi consecuturam. Sic viri fortes & constantes è longinquo sæpe in rebus suis adversis prosperiorem fortunam prospicientes, tantum abest ut abjecto sint animo ac pertur-

turbentur, ut etiam ſpe certa ſibi omnia læta polliceantur, iſtud Horatianum crebro apud ſe meditantes,

Non ſi male nunc: & olim
Sic erit.

Nam ſecundum Ovidium quoque,

Nube ſolet pulſa candidus ire dies.

Atque ita fortitudinem cum prudentia conjungentes, tanquam ducibus duobus certiſſ. facile conſequemur, ut neque in rebus ſecundis nimis nos efferamus, neque in adverſis deſperemus, quod eleganter B. Gregor. Nazianzenus his Græcis verſibus expoſuit,

μὴ σφόδρα θαῤῥεῖν, μήδ' ὑπελπίζειν ἄγαν
τὸ μὲν γὰρ ἐκλύει σε, τὸ δ' ἀνατρέπει,
τὸ μὲν κατόρθου, τῷ δ' ἔχου, τῷ δ' ἀφθόνῳ,
ἀχὼς ὁδῷ τὸ λεῖπον ἀχρειοῖ πόνον.

Ne fide multum, neve deſpera nimis,
Illud ſolutos efficit, peſſundat hoc,
Hoc corrigens, illudlenens, reliquam ſine
Livore rectius peragrabis viam.

Pulchrè etiam Appollodorus apud Stobæum dixit:

Οὐδὲποτ' ἀθυμεῖν τὸν λαχὼς πρόσπλουτα θεῖ,
Ἄνδρες, τὰ βέλτιω δὲ προσδοκᾶν ἀεί.

Nunquam oportet animum deſpondere hominem infortunatum,
O viri, meliora verò ſemper expectare.

XXIII.

VIOLENTA NOCENT.

Vt favus exitio est Vrsu, sic sæpe malorum
Autorem illaque at visque dolusque suum.

DE Ursis hæc quoque Plinius litteris tradidit: oculi eorum hebescunt crebro, qua maxime cauta favos expetunt, ut convulneratum ab apibus os levet sangvine gravedinem illam. Et Solinus inquit, nihil avidius quam mel captant, atque ideo alvearibus ubique insidiantur. Narrant autem ali-

aliquando accidisse, ut Ursus cupiens alvearium in quercu veteri invadere, atque inde mel auferre, ita valide pedem anteriorem in ramum sese reflectentem impulerit, ut inde rursum sese liberare neutiquam potuerit, & hoc modo detentum & captum fame periisse. Accommodabit sibi recte hoc Symbolum quispiam probus ac innocens, qui contra aliorum violentiam & injustitiam, qui seipsos sæpe evertere, & in suam perniciem ruere solent, præter omnium opinionem conservatur, quod Lucretii egregii versus nobis subjiciunt,

Circumretit enim vis atque injuria quenque,
Atque unde exorta est, ad eum plerunq; revertit.

Recte igitur Xenophon lib. I. memor monet, prudentem non esse violentum, cum sciat, ὅτι τῇ μὲν βία παρεστιν ἔχθρα, καὶ κίνδυνος, Violentiam comites habere inimicitiam atque periculum: Additque eleganter, ἀνὴρ, ἀτῶν φρόνησιν ἀσκεύτων τὸ βιάζεσθαι, ἀλλὰ τῶν ἰσχὺν ἀνδρογνώμης ἐχόντων τὰ τοιαῦτα πράττειν ἐστιν: Quamobrem vim facere non est prudentiæ studiosorum: Sed qui robur sine mente possident, violentis gaudent facinoribus.

XXIV.

IN UTRUM-QUE PARATUS.

Ferre jugum, jugulumq; dare, est bos aptus utrinq;
Sic pia turba facit, grata DEO *referens.*

EX antiquo nummo Julii Cæsaris in cujus altera parte bos ad sacrificia destinatus, stans ante aram exprimitur, cum inscriptione *IOVI OPT. MAX. SACRUM*, hoc Symbolum videtur habuisse suam originem. Hic verò autor illius addidit quoque aratrum, cum hoc animal potiss. ad opera

opera ruſtica expedienda, aptum natum eſſe nemini ſit dubium. Unde in nummis tam Græcis quàm Latinis per boves vel tauros Coloniarum deductiones intelligebant, ſicuti quoque rei frumentariæ fuere inſignia. Quod ex Varrone quoque diſcimus, oppida (inquiens) condebant in Latio Hetruſco more multa, & junctis bobus, id eſt, tauro & vacca interiore aratro circumagebant ſulcum. Hoc convenit in illos, qui non ſolum pietate ac religione, ac omni laudabili doctrina cupiunt excellere atque aliis præire (quod per ſacrificium cum bove peractum oſtenditur) ſed etiam aliis pluribus laboribus, ſicuti bos arans, indefeſſo ſtudio hominibus uſui eſſe atque inſervire ſtudent. Nam, ut Menander ait: τὰ χρηςὰ πραττειν ἔργον ἐς ἐλευθέρε, Res bonas facere hominis eſt officium ingenui. Aſcripſit autem inprimis hoc Symbolum ſibi (ut Hieronymus Ruſcellus refert, & ex epiſtolis Italicis Hannibalis Cari itidem licet animadvertere) Onophrius Panvinius Veronenſis, ordinis Auguſtiniani Cœnobita, vir admodum laborioſus, ut ſcripta ab ipſo compoſita teſtantur.

XXV.

TERROR ET ERROR.

Fraudem fraude, astum non fallere dedecet astu,
Sæpe timore timor truditur, arte dolus.

LIvius lib. XXII. memorabilem historiam memorat de Hannibale in angustiis ad Casilinum à Fabio Max. Cunctatore incluso, quem ipsum tamen alioquin prudentissimum ducem militarem, mira arte & ingenioso strategemate deceperit, commentus (ut Livius loquitur) ludibrium

brium oculorum ſpecie terribile ad fruſtrandum hoſtem. Faces enim undique ex agris collectas, faſceſque virgarum & arida ſarmenta præligari curavit cornibus boum, quorum ad duo milia fuere, atque primis tenebris noctis, accenſis cornibus armentum in hoſtes, juſſu ipſius, concitatum fuit. Interea illi qui ex Romanis ad tranſitus ſaltus inſidendos locati fuerunt, circumventos ſe eſſe exiſtimantes, præſidio exceſſerunt: atque ita Hannibal ex illis faucibus evaſit, & in agro Alifano ſecurus caſtra poſuit. Apparet itaque ex hac hiſtoria, inter præcipuas boni ducis militares virtutes hanc non eſſe poſtremam, ut ſi quando ſe tempore loco que ac aliis in rebus hoſti ſuo inferiorem videat, neutiquam tamen planè deſperet, ſed in omnem occaſionem intentus non minus arte & ingenio, quam aperto Marte adverſario ſuo terrorem ſimul & errorem inſuriat, & hoc pacto ſe & ſuos incolumes conſervet, & ab omni periculo tutos præſtet. Sic elegánter Val. Maximus lib. VII. cap. III. Romanam virtutem præſidium ab aſtutia mutuaſſe dixit: Sed in hac parte nimis callida, atque multo etiam magis perfida conſilia locum habere non debent. Unde etiam apud Virgilium lib. XI. Æneidos ironice potius (ut quidam interpretes volunt) quam verè ex ſententia autoris dicit Choræbus,

Dolus an virtus quis in hoſte requirat?

QUAN-

XXVI.

QUANTUM MUTATUS AB ILLO.

Corniger ut blandus ſit amictus fronde : at inertem
Frugi vix facias, ni bene preſſus eat.

PLutarchus in Sympoſiacis lib. vi. cap. 8. de tauro ad ficum manſuefacto hæc litteris prodidit Equidem ſpiritum validum & vehementem in fico exhalare, cum viſus plane teſtatur, tum id quod de tauris fertur, ſcilicet ficui alligatum taurum etiam ferociſſ. quieſcere, tactumque admitte-

re;

re, & omnino ferociam quasi languescentem deponere. In acrimoniam tamen laboris major pars causæ collata est. Plinius vero lib. XXIII. cap. VII. sicuti Orus quoque hoc potius Caprifico ascribit: & quidem collo eorum hanc circumdatam [ut pictura repræsentat] mirabili natura compescere tauros ait, ut immobiles præstet. Cujus proprietatis causam Cælius Calcagninus lib. II. quoque investigare conatur. Sic frenum petulantiæ est sæpe adversa fortuna hominibus rebus secundis nimis sese efferentibus, vel aliis vitiis impune indulgentibus, & idem quoque præstat doctrinæ sanioris institutio, & ad virtutem ac honestatem assuefactio, quibus animi hominum effrenes ad modestiam & mansuetudinem reducuntur, quod præclare Horatius lib. I. Epist. I. ad Mecœnatem subjecit his versibus,

Nemo adeo ferus est, ut non mitescere possit,
Si modo culturæ patientem præbeat aurem.

Qui similiter lib. II. Serm. Satyra III. introducit Polemonem Athenienſem perditæ luxuriæ adolescentem, qui ebrius & coronatus forte ingressus scholam Xenocratis, cum Philosophus hic acriter de industria esset in luxuriam invectus, coëgit pœnitentia ductum oratione sua Polemonem, ut deposita priore mala vita philosophiæ serio operam daret, qui etiam eidem Xenocrati postea successor fuit datus. Ait autem Poëta de ipso

Potus ut ille
Dicitur ex collo furtim carpsisse coronas,
Postquam est impransi correptus voce magistri.

MIHI

XXVII.

MIHI PASCUA SOLI.

Solus opima tenet bos pascua, parta tuetur:
Tu quoque sic dotes solus habeto tuas.

BOs dicitur taurus castratus, hoc modo tam ad opera rustica quam ad saginam magis idoneus, quem Plinius etiam nominat socium laboris agrique culturæ. Et Aristoteles in Oecon. βοῦς ἀντὶ οἰκέτου πῶς πένησιν εἶναι: inquit, Loco servi bovem esse pauperibus. Perhibent autem bo-

ves

ves ferociores & magis generosos hoc quoque habere proprium, ut in pascuis & pratis quempiam locum peculiarem occupent, nec alios facile admittant. Ac descripsit graphice hujusmodi boum impatientium consortis pugnam Oppianus lib. XI. Cyneget. Usus autem est hoc Symbolo Rex Poloniæ Stephanus Batorius, magnanimus & prudens admodum, nec non literatus Princeps, satis quidem apposite, cum pascuis simul & bobus ista regio abundet, non obscure innuens, se ad Regni illius possessionem, magnis laboribus & periculis acquisitam, nullum facile socium esse admissurum, cum secundum Thyestem apud Senecam, *Non capiat regnum duos.* Quòd longe ante dixit Ennius, teste Cic. in Off.

Nulla sancta societas, neque fides regni est.

Secutusque illum Lucanus affirmat lib. I.

Nulla fides regni sociis, omnisque potestas
Impatiens consortis erit.

Illustriss. Princeps Maximilianus Sfortia, Dux Mediolanensis, eodem Symbolo delectatus est, cum inscriptione, *MELIORA QUÆRO*: Volens significare forsitan, se instar bovis, in pascuis semper optima quæque quærentis & seligentis, consiliis quoque melioribus & prudentioribus cupere frui: quidam tamen opinati sunt, tacite hoc Symbolo eum innuisse, se adhuc regionem adhuc uberiorem appetere. Ante ascriptum fuerat: *NEMINEM ADMITTO.*

XXVIII.

FRUSTRA RE-MORANTIBUS AUSTRIS.

Non remoratur equum vis venti aſſurgere in auras,
Virtutis nec ſors áſpera tardat iter.

IN antiquis numiſmatibus equus ad currendum ſe incitans, ſummam rei celeritatem & alacritatem Symbolice exprimit. Montis verò aſcenſus acclivior & alperior, virtutis iter difficile quidem, quo tamen ad veram gloriam tandem perveniatur, denotat. Venti autem procelloſi, equi curſum re-

moran-

tes, omnis generis adversitates & impedimenta plurima, quæ viros probos & virtutis amantes à præclaro suo proposito avertere vel saltem aliquantisper detinere solent, non male significant. De quo Euripides quoq; in supplicibus queritur,

πολλοὶ γεγῶτες ἀντῆρες ἐκ ἔχεσ' ὅπως
δείξωσιν αὐτὸς τῶν πατρῶν ἐξεσίᾳ.

Multi viri nati honesto loco non possunt
Seipsos palam ostendere, propter malorum potestatem.

Idemque Menander deplorat,

---- ὡς ἀδικὸν, ὅταν ἡ μὲν Φύσις
ἀποδῶ τι σεμνὸν, τοῦτο δ' ἡ τύχη κακοῖ.

Quam injusta res, cum natura quidem
Egregium aliquid contulerit, fortuna autem hoc depravat.

Nihilominus contra omnes insultus & procellas graviores, à via virtutis nunquam abscedendum, ac fortiter resistendum, donec superatis omnibus malis optatum finem consequamur. Quod Cicero quoque monet lib. III. Tusculanar. Quæstion. Nulla (inquit) potest esse diuturna gloria, quam labor strenuus ac indefessus primum non antecesserit. Quo pertinent Propertii lib. IV. Eleg. versus elegantes.

Magnum inter ascendo, sed dat mihi gloria vires,
Non juvat ex facili lecta corona jugo.

Fuit autem hoc Symbolum usurpatum à doctiss. Italo Ludovico Dulce, & ejus inscriptio: *TERRESTRIA FLAMINA VETANT.*

XXIX.

ETIAM PRÆCLARA MINATUR.

Fortis equi virtus primis se prodit in annis:
Nec latet excelsi vis generosa animi.

GEneroſi equi nobilem ſobolem accurate expreſſam à Virgilio III. Georg. (vel Apuleĩ etiam teſtimonio) feliciter imitatus eſt dulciſſ. Oppianus in I. *κυν.* Et ſane ſunt quædam quaſi incunabula & elementa virtutis: animique procedente tempore ad ſummum gloriæ culmen perven-

venturi, certo cum indolis experimento, uti Val. Max. lib. III. cap. 1. loquitur, & ejus rei pulcra exempla commemorat. Sed à pullo præcipue generoso & spem magnam concitante de se apud alios, atque in lætis pascuis exultante, adhuc in adolescentia (ut conjicio) sua Symbolum elegit hoc illustris Nicolaus Bathorius, Comes Sacmarienſis (cujus prosapia celeberrima ac antiquissima multos semper viros præstantiss. protulit) quo scilicet ob εὐφυίαν εὐχρειαν ad præclara facinora peragenda se ipsum incitare, & magni animi spem de se excitare voluit, atque id quidem paulatim & suo tempore, non instar ingeniorum quorundam nimia cupiditate celeriter evolantium, & rebus arduis intempestive se ingerentium, cum magna sui nominis infamia. Nam, ut Accius Poëta in colloquio ad Pacuvium apud Gellium lib. XIII. cap. 2. dicit, quod in pomis est, itidem in ingeniis esse ajunt, quæ dura atque acerba nascuntur, post fiunt mitia & jucunda. Sed quæ gignuntur statim victa & mollia, atque in principio sunt vivida, non matura mox fiunt putrida. Dixerat autem Pacuvius sibi duriora paulum & acerbiora videri, quæ scripsisset Accius in Tragœdia sua Atreo, quam ei recitaverat. Quintilianus etiam lib. I. Institutionum Oratoriar. de talibus ingeniis ante tempus sese ostendentibus recte ait: Ingeniorum veluti præcox genus non temere unquam pervenit ad frugem.

XXX.

ANIMO PETIT IMA PROFUNDO.

Totus equus naſo ceu fertur anhelus in undam,
Præſenti adverſis obvius ito malis.

INter alia boni & generoſi equi laudabilia ſigna non poſtremo loco hoc quoque eſſe ſcimus, quod ſitibundus inter bibendum non primis tantum (ut dicitur) labris, ſed ſubito profundeque ſatis, caput ſupra nares usque, in aquam immergat. Quod Plinius quoque retulit lib. VIII. cap. XLIX.

Quo

Quo acrior equus est, eo altius in bibendo nares mergit. Sic quoque viri fortes ac bellicosi, quo majora pericula ipsos circumstant, & pluribus difficultatibus urgentur, eo acriores & alacriores in illis ipsis se exhibent. Unde apud Lucanum lib. IX. Cato exercitum in Libyam ducturus inter alias egregias cohortationes militibus hæc quoque suggerit:

---- Serpens, sitis, ardor, arenæ,
Dulcia virtuti gaudet patientia duris,
Lætius est, quoties magno sibi constat honestum.

Et Claudianus præclarè.

Vile decus, quod non erexit prævius horror,
Ingentes geminant discrimina magna triumphos.

Ob quam causam familiare sibi hoc Symbolum esse voluit fortis & strenuus bellator ac eques celebris, Bernhardinus de Cardina Neapolitanus, qui in multis ac gravib. bellis, quib. interfuit, & præclare præfuit, omnibus post habitis periculis aut laboribus officium boni militis præstitit, & magna alacritate hostibus suis sese opposuit, atque semper eximiam inde reportavit laudem. Pulchre Euripides.

Τὰς πόνους χὠ ὅσιος χἀγαθὸς
Τολμῶσι, δειλοὶ δ' εἰσὶν οὐδὲν οὐδαμοῦ.
Boni viri subire labores
Audent, & nusquam ulla in re sunt timidi.

XXXI.

HÆC VERA POTENTIA EST.

Affectus quisquis mentis moderatur habenis,
Fertur equo domito, qui vagus, ille fero.

PLato in Phœdro sive in dialogo de pulchro, proponit elegantem similitudinem de duobus equis, quibus omnis generis cupiditates & appetitiones significare voluit, quæ si rationi obtemperent, bonæ, sin minus, pravæ evadant. Quare si ira, superbia & alia vitia Rationis rectæ quasi

vin-

vinculo non coerceantur ac constringantur, homo suæ potestatis esse amplius nequit, sed efferatur in omnes partes & extra se rapitur. Et, ut Socrates præclarè dixit: παῦπα πάσχει τοῖς ἅρμασι, τοῖς τῶν ἡνιόχων ἀποβάλλουσιν: ἐκεῖνά τε γὰρ ἀτάκτως φέρεται διαμαρτάνοντα τῶν εὐθυνόντων. ἥ, τε ψυχὴ πολλὰ σφάλλεται διὰ τὴν τῆς διανοίας: idem ei quod curribus evenit, è quib. aurigæ sunt excussi. Nam ut hi temere feruntur, carentes gubernatoribus; Sic animus in multa delicta impellitur, mente subversa. Accuratius etiam rem & magis theologice explicat Chrysostomus in Homil. v. ad Isaiam: Anima habenas laxans cupiditatibus extra rationem positis, quovis rapitur, nec aliter quàm equus ferociens, ubi frenum ore, sessorem tergo excussit, fertur quovis vento velocius, omnib. obviis intolerabilis. Timore itaque DEI, quæ est vera ratio Christianorum, undique constringenda, & intra suos limites continenda. Pulcre igitur Claudianus in Paneg. Mallii:

Diis proximus ille est,
Quem ratio, non ira movet.

Et eleganter Socrates ait, μόνῳ τῷ λόγῳ καθάπερ πατρόπῳ σώφρονι, παραχωρητέον τὸν βίον: Soli rationi tanquam consultissimo tutori vitam omnem credere convenit. Franciscus Tertius Bergomas in Genealogiis Serenissimæ Domus Austriacæ, cum iconibus Principum magna solertia in æs incisis, hoc Symbolum attribuit Luitfrido Comiti Habspurgensi Nono.

XXXII.

GRATO SERVIIS-SE PATRONO.

Gratus equo ut fuerit, magnus docet ille Macedo,
Ornat honore novo, condidit hic tumulum.

APud veteres maximæ commendationis fuerunt equi Theſſalici, quibus bovilli capitis notam incolæ inurebant, á qua dictos volunt Bucephalos, non quod capite bovis eſſent prædi-ti, ut Pomp. Feſtus voluit. Fuit autem κατ' ἐξοχὴν ita nominatus equus Alexandri Magni & ipſe Theſſalicus, qui nullum alium quam Regem ipſum ſeſe

ſeſſorem admittebat. Qui cum in prælio, quo Alexander porum Indiæ Regem vicit, fuiſſet interfectus, in memoriam grati animi ad Hydaspim fluvium Indiæ, urbem Bucephalam ab ipſo ſic denominatam condi juſſit, ut teſtantur Stephanus de urbibus, Plinius, Strabo, & Juſtinus. Quod exemplum nobis proponitur illuſtre, ut, ſecundum Senecam in libro de beneficiis, beneficiorum memoriam non ſinamus ullo pacto ſeneſcere, immo gratitudinem quandoque non ſolum ad homines, ſed etiam ad animalia bene de nobis merita ſe debere extendere. Apud Dionem quidem & Jul. Capitolinum hoc etiam nomine Adrianus Cæſar, & Verus Imp. celebrantur, quorum ille equo ſuo Boryſtheni mortuo columnam inſcripto epigrammate erexit, hic Volucri equo ſepulcrum in Vaticano fieri curavit. Herodotus etiam equorum monumenta ob victorias Olympicas reportatas commemorat. Alii ſolo Bucephalo quaſi ferociente utuntur, addito dicto: *INDIGNOS INDIGNOR.* Nam quemadmodum Alexander Magnus tantum fuit dignus habitus ab iſto equo, ut eum reciperet ſeſſorem, ita quoque generoſus animus omnia reſpuit præter virtutem & honeſtatem, nec unquam pravorum conſuetudinem admittit. Quandoquidem (ut Xenophon ἀπομνημ. α. ſcripſit) ἡ μὲν τῶν χρησῶν ὁμιλία, ἄσκησις ἐκ τῆς ἀρετῆς, ἡ δὲ τῶν πονηρῶν, κατάλυσις: Bonorum quidem conſuetudo virtutis exercitatio, pravorum autem, illius deſtructio atque everſio eſt.

XXXIII.

DEMENS ALIENA REQUIRIT.

Incertis inhiat, certissima spernit avarus
Ceu præsente alium lynx cupit ipsa cibum.

LUpum cervarium (quam appellationem hodie retinent Rheti, Sabaudi & Illyrii,) vocamus illam feram, quam nostri **Luchs** nominant, quod vocabulum videtur cum lynce convenire, estque sic dictus, quod cervos soleat infestare, vel quod hinnulos (secundum alios) suis maculis imitetur. An θώς sit Græcorum, adhuc disputatur;

tatur : tametsi Gaza contra sententiam Gesneri ita lupum cervarium vertit. Plinius perhibet, quamvis in fame mandenti, si respexerit, oblivionem cibi subrepere, digressumque quærere alium, & ita, ut Solinus refert, immemor præsentis copiæ, it quæsitum quam reliquerat satietatem. Quod pariter avaris & ambitiosis sæpe contingere solet, qui dementati vana spe fortunæ uberioris præsentia commoda per stultitiam negligunt, perinde ut Canis carnis frustum per flumen ferens in Apologo, cui Phædrus Aug. lib. hoc προμύθιον dedit :

Amittit meritò proprium, qui alienum appetit.

Hesiodi autem versus notus est :

νήπιος ὃς τὰ ἕτοιμα λιπὼν ἀνέτοιμα διώκει.

Stultus est, qui certis relictis, sectatur incerta.

Itemque Sophoclea sententia in Thyeste.

τῶν ἀμηχάνων δ' ἔρως
πολλοὺς ἔθηκε τῶν παρόντων ἀμπλακεῖν.

Non possibilium cupiditas
Multos fecit præsentibus frustrari.

Tractat idem Emblema sive Symbolum (nam diverso respectu utrinque accommodari poterit) Alciatus quoque in Emblem. Apud Scip. Amiratum Italicum scriptorem additur dictum : *QUOD TIBI DEEST MIHI OBEST.* Et apud alium, *UTINAM SIC IPSE FOREM.* Quæ ad ea, quorum recordatio est molesta, & libenter vellemus oblivisci, recte applicari poterunt.

IN-

XXXIV.

INSPICIT ET PERSPICIT.

Et muros penetrant fulgentia lumina Lyncis;
Et secreta acies perspicit ingenii.

LYnces scribit in Æthiopia reperiri Plinius, Lupos verò cervarios in locis Septentrionalibus. Videntur tamen esse animalia congenera, & utrique attribuunt scriptores visum acerrimum, pellisque varietatem. Plutarchus in libello contre Stoicos scribit, creditum fuisse de Lynceo quo-

dam,

dam, quod saxa quoque & arbores oculorum aciem penetraret : imò & per terram eum conspexisse, quæ agerentur apud inferos, Appollon. tradit in Argonaut. Meminit quoque illius Pindarus hymno x. Neme. & Horatius 1. epist. ad Mecœnatem :

Non possis oculo quantum contendere Lynceus.

Hæc nonnulli ad hanc feram transtulere, quod tamen fabulosum pluribus & nimis ὑπερβολικὸν esse videtur, nihilominus eleganter accommodari ad aciem mentis singularem, & ingenii acumen & perspicacitatem poterit, quæ Græcis est ἀγχίνοια, eximia & admodum utilis, si ad res laudabiles adhibeatur : è contrario verò plurimum nocens ac perniciosa, ubi tam egregio ac divino dono ad futilia homines perperam abutantur. Tribuit autem hanc quoque laudem Cyro Xenophon lib. 1. in ejus παιδείᾳ, ὅσα αὐτος ὑπ' ἄλλων ἐρωτῷτο, διὰ τὸ ἀγχίνους εἶναι, ταχὺ ἀπεκρίνετο, Quæcunque alii interrogassent, ad ea propter ingenii celeritatem promte respondit. Præposuit suis libris hoc Symbolum Joannes Baptista à Porta Neapolitanus, tacite eo ostendens, se præ aliis conari Naturæ arcana & maximè abscondita investigare atque aliis communicare, de quo ipsius studio aliorum esto judicium. Illius autem inscriptionem leviter, sed ad Symbolum accommodatius, immutavimus.

*** (o) ***

XXXV.

MINUIT VIN-DICTA DOLOREM.

Perſequitur ſobolis raptorem concita Tigris,
Et ſæpè eſt magnis ultio grata viris.

TIgridem apud Hircanos & Indos ferunt animal eſſe miræ velocitatis, ac maculoſum, teſte Plinio. Autores rerum Indicarum, qui noſtro ſæculo floruerunt, inter quos Oviedus & Petrus Martyr non poſtremi habentur, hanc feram deſcribunt, & leoni quoque parem vel majo-

rem

rem faciunt. Pausanias in Bœoticis suis lib. IX. putat Mantichoram Indorum esse, In nostris regionibus an sit visa dubitatur. Ælianus cum Plinio ait φιλόπαιδον, id est, sobolis esse amantem in hoc genere fœminam, usque adeo, ut ad naves usque prosequatur venatores, eosque cogat catulos interceptos rursum unum post alterum abjicere. Pierius verò in Hieroglyphicis memorat, venatorem conscensa navi vix duob. vel uno tantum catulo ablato aufugere, in continenti post se equo relicto, in quem Tigris omnem ultionis sævitiam convertens eum totum discerpat. Ex quo videmus, vindictæ cupiditatem minuere non solum in feris, sed in hominibus quoque dolorem solere, præsertim in iracundis & vera pietate minime imbutis, quæ nos multo aliter instruit, ac DEO vindictam esse relinquendam monet. Quæ Poëta Ethnicus Juvenalis quoque nonnihil intellexit, ubi inquit,

At vindicta bonum vita jucundius ipsa est.

Et statim addit.

Nempe hæc indocti, quorum præcordia nullis
Interdum aut levibus videas flagrantia causis,
Quantulacunque adeo est occasio, sufficit iræ.

Tandemque egregie concludit.

Semper & infirmi est animi exiguiq; voluptas
Ultio, continuo sic collige, quod vindicta
Nemo magis gaudet quam fœmina.

XXXVI.

FALLIT IMAGO SUI.

Ambigua ſplendens nos fallit imagine forma,
Fallitur ut vitreo Tigris acerba globo.

DE Tigride Ambroſius VI. Hexaemero cap. IV. & Albertus de animalibus hæc quoque literis mandarunt. Venatores quidam ſphæras vitreas inſequentibus matribus catulorum, quos rapuerunt, objiciunt, quas illæ intuentes imagine quam ipſæ reddunt, ita decipiuntur, nam catulos ſubeſſe putant,

putant, quod sphæra moveatur, ceu vivum animal in se continens. Sed cum tandem pedibus sphæram Tigris confringit, ut catulo potiri queat, delusam se videns pergit insequi. Illi alias subinde sphæras objiciunt, deludunt que feram, donec tuto ad urbes vel naves evadant. Ex quo Claudianus fecit,

Vitreæ tradatur imagine formæ.

Atque inter recentiores Poëtas vir doctiss. Petrus Angelius Bargæus lib. III. Cynegeticorum,

Speculo persæpe eluditur, ut se
Inspexit, natosque illic decepta putavit
Esse suis caveis & iniquo carcere clausos.

Sic nimis crebro in nostris rebus, secundum Simonidem, τὸ δοκεῖν καὶ τὴν ἀλήθειαν βιάζεται, opinio etiam ipsi veritati vim facit, &, ut Theognis ait,

πολλάκι τὴν γνώμην ἐξαπατῶσ' ἰδέα.
Et mentem species fallere sæpe solet.

Vel, ut præstantiss. Hospitalius in quodam carmine fecit,

Et veri specie nos ludit opinio falsa.

Quod inprimis in vera pietate & religione Christiana summopere est fugiendum, ut Basilius Magnus multis verbis monet in Homilia ἐν λακίζοις, quæ hoc loco ascribere nimis longum foret. Alii addunt: *TE PIETAS, NOS FALLIT AMOR.*

XXXVII.

ALLICIT UT PERIMAT.

Luxuriem juvenes, malefidos ſpernite amores,
Nam necat illectas Pardus odore feras.

PAnthera à Græcis ſecundum Varronem dicta eſt ab omnifaria feritate, cujus ſexum quidam diſtinguunt ut marem Pardum, fœminam Pardalim vocent. Panthera Latinis vocatur Varia, à pellis varietate. Africanæ quoque nominantur, cum in hac regione inprimis reperiantur, nunquam

quam in Europa. In picturis & sculpturis verterum Pantheras, Leopardos, Tigrides & Lynces, ut cognata animalia, non facile semper est invicem discernere. Nota autem nostris quoque temporibus est Panthera, ad quam refertur Leopardus. Legitur apud Plutarchum in commentario de sollertia animalium, ad Pantheram pleraque accedere animalia, suavitate odoris illecta, & maxime Simias. Idemque testantur Aristoteles, Solinus, Ælianus & Plinius, qui postremus hæc clarius exponit, ubi sic scribit: Ferunt odore earum mirè solicitari quadrupedes cunctas, sed capitis torvitate terreri, quamobrem eo occultato reliqua dulcedine ejus corripiunt. Idem ferè scribunt Theophrastus quoque lib. de Odoribus, & Philostrat. lib. II. Quare sapientes Ægyptii (ut Orus scribit) hominem sceleratum & malitiosum designaturi, qui animum suum subdole occultet, Pantheram alia animalia persequentem pingebant, vitium profecto ut Max. detestandum, sic hodie nimis usitatum: de quo Cicero III. Verrina orat.: Nullæ sunt, inquit, occultiores insidiæ quam hæ, quæ latent in simulatione officii: ac lib. I. de Off. recte ait. Nulla est totius in justitiæ capitalior quam eorum, qui cum max. fallunt, hoc tamen agunt, ut boni viri esse videantur. Et extat Dionis Chrysostomi libellus περὶ ἀπιστίας. Alii generalius ad omnia genera voluptatis pravæ referunt: de quibus Silius Italicus:

Nec ira Deum tantum, nec tela, nec hostis,
Quantum sola noces animis illapsa voluptas.

XXXVIII.

HAUD MUTA-BITUR UNQUAM.

Callida si varios sibi Pardalis exuit orbes,
Exuet & mores mens scelerata malos.

APud S. Prophetam Hieremiam cap. XIII. graviss. legitur increpatio, ubi ait, si mutare potest Æthiops cutim suam, aut Pardus maculas, & vos poteritis benefacere, cum didiceritis malum. Id quoque Gregorius Nazianzenus breviter repetiit, *πάρδαλις ὃν ἀποτίθεται πὸ κα-*

ποικίλον, οὐδὲ Αἰθιοψ τὸ μέλαν : Pardalis non deponit maculosum istud, nec Æthiops nigredinem. Notantur autem inprimis hac similitudine homines præter modum perverse mali & improbi, quorum subdoli & fallaces mores plane in naturam (ut dici solet) abierunt, nec salutaribus admonitionibus locum ullum concedunt. Qui etsi τόπον, non tamen τρόπον μεταβάλλουσι, ut Æschines in Ctesiph. loquitur. Nam ut Menander dixit:

Ανυθέτητόν ἐστιν ἡ πονηρία:

Audire monita non solent ulla improbi.

Definit autem Ambrosius in Hexæmero malitiam, id est, μοχθηρίαν, esse mentis atque animi depravationem deviam à tramite veritatis. Ac Cicero III. lib. de Natura Deorum: vult esse versutam ac fallacem rationem nocendi. Quæ etiam præclare explicat idem Nazianzenus, ὅπως (inquiens) ἀσυλλόγιστόν τι καὶ ἀπόχειρον πρᾶγμα ἡ μοχθηρία, καὶ οὐδὲν ἐστὶ τοὺς πονηροὺς βελτίους ποιήσειν, id est, profectò res est rationis expers improbitas sive malitia, nec quicquam est, quod pravos efficere possit meliores. Quod de illis intelligitur, qui emendationem nullam volunt admittere, ac dari sunt, secundum S. Paulum, εἰς ἀδόκιμον νοῦν, id est, reprobam mentem, quæ res profecto omnium quæ cogitari potest, est miserrima: nam ejusmodi deplorati homines (teste S. Petro) ταχινὴν ἀπώλειαν, id est, velox exitium sibi accersunt.

XXXIX.

AUT CAPIO AUT QUIESCO.

Ad vigila, prensa, momento occasio constat,
Elapso hoc, frustra quod facis, omne facis.

GEsnerus & alii, qui de Animalibus scripserunt, annotarunt hæc duo vocabula, Pardi ac Leopardi, interdum ab autoribus promiscue accipi, cum quidem nomen Pardi ante Lucanum & Plinium vix in usu fuisse deprehendatur, sed Pardalis de utroque sexu sumebatur. Leopardi verò denominatio adhuc est recentior, cujus antè

Julii

Julii Capitolini aut Ælii Spartiani tempora nemo (quod ego sciam) meminerit. Significat autem propriè feram natam ex Leæna & Pardali. Paulus Venetus lib. III. refert magnum Tartarorum Chan sive Imperatorem venationis esse studiosum, & equo insidentem secum ducere Leopardum circuratum, quem in cervos & damas emittat. Estque apud plures Principes & ipsum Imperatorem nostrum hæc venatio adhuc quoque usitata. Ac tale est ingenium Leopardi, ut nisi intra paucos saltus (aliqui ternos statuunt) feram vel leporem assequatur, ira efferatus recedat, quem venator haustu sanguinis ex lagena, vel frusto carnis placare solet. Usurpavit hoc Symbolum Senator præcipuus Venetus Jacob. Superantius (cujus gentile insigne quoque est Pardus) qui summis in sua Republ. honoribus perfunctus, tandem fortunam parum propitiam expertus est. Significare autem eo voluit, celeritatem & industriam in rebus arduis peragendis admodum esse necessariam, quæ si non habeat locum, quiescendum & optatiorem occasionem esse expectandam. Quod elegantiss. Heliodorus lib. IV. Æth. dixit: τῆς ὥρας εὐκαίρου θηρᾶν, temporis oportuni occasionem observare. Bargaglius Italicus scriptor addit, *AUT CITO AUT NUNQUAM.* Vel *AUT CITO, AUT SPERNO*, eodem ferme cum priore sensu.

XL.

NULLIS FRAVS TVTA LATEBRIS.

Dispereat fraus ficta dolis, candorque triumphet,
Tandem illa opprimitur, seu latebris coluber.

CErvum dicunt nominari, ἔλαφον quasi ἕλοφον διὰ τὸ ἕλκειν τοὺς ὄφεις, quod attrahat serpentes, vel ἀπὸ τοῦ ἐλαύνειν τοὺς ὄφεις, quod serpentes abigat. Plinius narium spiritu dicit extrahere repitentes, quod Ælianus quoque asserit, addens eos etiam à cervis devorari. Idem Lucretius lib. VI. refert,

Naribus alipedes ut cervi ſæpe putantur
Ducere de latebris ſerpentia ſecla ferarum.

Nec aliter Nicander in Theriacis, & Baſilius Magnus in Hexæmero. Ac ſecundum Oppianum II. Cyneget. & II. Halieut. & alios, cervi & ſerpentes mutuo odio tantopere flagrant, ut etiam cornu cervinum, ſecundum Dioſcoridem Scholiaſtem Apollonii lib. II. & Ælianum, ſuo ſuffitu abigat ſerpentes. Poteſt autem primum intelligi generaliter hoc Symbolum, de hominib. fraudulentis, & perverſis ſimulatoribus, qui tametſi aliquantiſper tanquam in antris ſuis & cæcis receſſibus latitent, tandem veritatis tamen vi ac potentia inde extrahuntur atque ab illa conficiuntur. Sic Peregrinus dictus quidam Philoſophus, teſte Gellio lib. XII. cap. IX. dicere ſolebat, errare eos qui ſpe & fiducia latendi peccent, cum nulla ſit perpetua peccati latebra, eorumque falſæ opinioni hos Sophoclis verſus opponebat,

πρὸς ταῦτα κρύπτε μηδὲν ὡς ἅπαντ' ὁρῶν
καὶ πάντ' ἀκοῦων, πάντ' ἀναπλώσει χρόνος.
Nihil occulta ad hæc: quando cuncta tuens,
Et cuncta audiens, omnia revelabit dies.

Poſſet quoque particulatim princeps aliquis, ſcelerum vindex juſtiſſimus, & improborum hoſtis acerrimus, ad aliorum terrorem ejusmodi Symbolo uti, qui ſit ſecundum Euripidem (citante hos verſus Stobæo)

τοῖς μὲν δικαίοις ἔνδικος· τοῖς οὐ κακοῖς
πάντων μέγιστος κἀπὶ γῆς κατὰ χθόνα.
Juſtis quidem æquus & juſtus: malis verò
Omnium maximus hoſtis in terra.

XLI.

HINC DOLOR, INDE FUGA.

Omnem tolle metum, mentem nec anxius urge,
Læsus enim frustra spicula fixa fugis.

QUi animi æger & multis curis atque ærumnis affectus, arbitratur non alia ratione se posse dolori mederi, atque mentis inquietudini consulere, quam hinc inde vagando & discurrendo, interea vera & efficacia sui mali remedia negligens, similis est cervo,

Quem

Quem procul incautum nemora inter Cress. a fixit
Pastor agens telis.
ille fuga silvas saltusque peragrat.
Frustra, nam
hæret lateri letalis arundo,

ut Virg. cecinit: & doctiss. Emblemate expressit Hadr. Junius. Chrysostomus autem hac ipsa similitudine utitur Serm. in Oziam: Quemadmodum cerva telum corpore fixum ferens, licet venatorum manus effugiat, perit tamen tandem: Sic & anima telo concupiscentiæ, ob intemperatum & curiosum visum saucia, tametsi discedat, perit tamen & corrumpitur. Quapropter tranquillitatis & rationis veræ norma in ejusmodi casib. semper nobis ante oculos proponenda, nam, ut Plutarch. in com. περὶ εὐθυμίας disputat, ποπαύτῳ ὁ λογισμὸς εὐκολίαν καὶ μεταβολὴν ἐγγενόμενος μεταποιεῖ πρὸς ἕκασον βίον, id est, Recta ratio si accedat ad quodvis genus vitæ, & quamvis mutationem, eam reddit facilem. Quod argumentum luculenter quoque tractavit Horatius in Epist. ad Bullat. lib. 1.

Nam si ratio & prudentia curas,
Non locus effusi late maris arbiter auffert,
Cœlum non animum mutant, qui transmare
currunt.
Strenua nos exercet inertia, navibus atque
Quadrigis petimus bene vivere; quod petis hic est,
Est Ulubris, animus si te non deficit æquus.

Alibi legitur ascriptum: HÆRET UBIQUE. Vel, NIL FUGA COMITANTE MALO.

UNA

XLII.

UNA SALUS.

Una salus DEUS est, pia mens solam hanc cape pressa
Ærumnis, sitiens cervus ut ardet aquas.

OPpianus (ut antea dictum est) quo in loco describit pluribus verbis odium inter cervos & serpentes, commemorat quoque, in finibus Libyæ, ubi maxima sit serpentum copia, cervos humi stratos, & quiescentes ab illis peti, atque universum ipsorum corpus hostiliter infestari. Quibus cruciatibus illi exagitati fugere tentant. & contra suos inimicos dentibus & cornibus pugnant,

pugnant, eosque conficere conantur. Cumque ita sese affectos sentiunt, Naturæ quodam instinctu fluvios petunt, frigidosque fontes, cum alioquin natura sint calidissimi, ibique cancellos comedentes sibi medicinam faciunt, quo facto statim serpentum reliquiæ ex eorum cute excidunt, ac cicatricibus vulnera obducuntur. Alii præter Aristotelem cancrorum non meminerunt. Explicat hoc Symbolum prolixe Hieronymus Ruscellus, & Cardinal. Carolum Borromæum sibi id vindicasse scribit. Vult autem per cervum intelligi hominem, totum pietati & divino cultui deditum, in uno DEO opt. max. tanquam salutari fonte spem suam collocantem: quod ex Psalmo XLII. quoque apparet, ubi S. Vates dicit: Quemadmodum desiderat cervus ad fontes aquarum, ita desiderat anima mea ad te DEUS. Sitivit anima mea ad DEUM fontem vivum. Serpentes autem hoc loco, ut & alibi in sacris literis, peccata, & diabolum, & quicquid sanctis ac bonis conatibus adversatur, significant. Non male quoque huc quadrat dictum Salom. Proverb. cap. XIV. Φόβος κυρίου πηγὴ ζωῆς, τοῦ ἐκκλίνειν ἐκπαγίδος θανάτου. Timor DOMINI fons vitæ, facit autem declinare à laqueo mortis. Ac notus est egregius versiculus,

Sola salus servire Deo, sunt cætera fraudes.

XLIII.

MENS INTENTA DEO.

Ore capit patulo rorem vaga cerva cadentem;
Rore riges nobis torrida corda DEVS.

NOn multum abeſt à priore ſimilitudine hæc quoque ingenioſa & elegans inventio Symbolica, qua exprimitur cerva matutino tempore, Sole jam exoriente æſtivis menſibus, tam propter ſui corporis caliditatem, quam cœli æſtum, puriſſimum rorem hianti ore jucundè excipere atque

eò

eo sese reficere. Designat autem cerva hominem religioni ac pietati deditum, ac cupide rebus omnibus aliis spretis divinorum oraculorum suavissimis meditationibus, præsertim sub aurora, quando animus debet esse purioribus & sanioribus cogitationibus intentus, vacantem, ut quibus tanquam saluberrimo pabulo & desideratiss. rore mens nostra cœlitus nutriatur & recreetur. Sic veteres sancti Doctores quoque per rorem significari in sacra Scriptura doctrinam cœlestem tradunt, qua nos sola sustentamur ac proficimus. Quod abunde etiam ostendit S. David in Psalmo isto pulcherrimo CXVIII. quem omnes pii semper meditari, & memoriæ mandare debent. Idque inter alia infinita præclara dicta Gregorius Nazianzenus quoque hoc distichо nos monuit.

δεῦρ' ἄγε κόσμιον ἅπαντα καὶ ἄχθεα τῆς δ' ἀπολείψας,
ἴσθι ἐς ζωὴν οὐράνιον πέτασον.

Eja age & hic omnem mundumq; falcesque relinquens,
In cœlum cursu dirige vela tuo.

Et alter ejusdem Nazianz. versiculus notus est:

Θυμὲ βλέψον ἄνω, χθονίων δ' ἀπολήθεο πάντων:

Aspice mens sursum, terrenas abjice curas.

Apud alios, eodem ferè sensu, magis ad omnia liberalia & honesta studia refertur, addito dicto, *MENS INTENTA SERENIS.* Alii addunt: *NIL AMABILIUS.*

XLIV.

NON MIHI, SED POPULO.

Rex bonus est pastor populi : tutorque paterque,
Nec sua, sed populi commoda sola cupit.

IN Scythiæ latiff. campis animal qúoddam reperitur, paucis (ut opinor) adhuc cognitum, Snhak ab incolis dictum, silvestri Capræ simile, quod, ut à fide dignis viris accepimus (qui etiam veram ejus iconem nobis communicarunt) quotannis ad fines Podoliæ usque adventare so-

let,

let, miræ pernicitatis, nec minoris ferocitatis, cornibus præditum ſtriatis, albicantibus, pellucidis, acutis & validis (qualia apud meum quendam amicum hic quoque oſtenduntur.) Hoc ſe quaſi ductorem præbet Capreolorum gregibus, ipſisque præire ſolet, acerrimo viſu ſimul & auditu præditum, quare longe lateque circumſpiciens & omnia obſervans, facile hominum perſequentium inſidias è longinquo deprehendit, & comitibus ſibilo acuto ſignum dat fugæ, ut in loca tutiora ſe recipiant. Qui typus profecto eſt pulcherrimus Principis ſoliciti ac ſolertis, rectorisque vigilantis, quem Homerus ideo ποιμένα λαῶν, id eſt, paſtorem populorum vocat. Et Chryſanthas apud Xenoph. VIII. κύρου παιδείας ait, ὅτι ἄρχων ἀγαθὸς οὐδὲν διαφέρει πατρὸς ἀγαθοῦ, quod nullum ſit diſcrimen inter bonum Principem & patrem bonum. Quidam attribuunt hujus Symboli inſcriptionem Hadriano Imperat. Rom. qui etiam (ut Dion commemorat) in frequenti Senatu publice hæc verba protulit, ὅτως διοικήσω τὴν ἀρχὴν, ὡς ἐγνωκὼς ὅτι ἐκ τῆς ἐμαυτοῦ πραγμάτων, ἀλλὰ τῶν ἀρχομένων ἐπιμελοῦμαι. Ita imperium adminiſtrabo, ut ſciam non mearum rerum, ſed ſubditorum me cura affici debere. Sic legum quaſi colophon, clauſula hæc additur, *SALUS POPULI SUPREMA LEX ESTO.* Et digniſſima tanto Rege vox eſt illa apud Homer. λ. α.

Βούλομ' ἐγὼ λαὸν σόον ἔμμεναι, ἢ ἀπολέσθαι:
Volo ego populum ſalvum eſſe potius quam perire.

XLV.

PRÆMIA DIGNA FERAM.

Munera quæ dominis fuerint data, tempore fiunt
Uberiora, velut Moschus odore placens.

DE Capreolo Moschum proferente, diversæ sunt apud recentiores sententiæ, cum Arabum potius quam Græcorum sit inventum. Simeon Sethi non adeo antiquus autor Græcus illius meminit, sed satis confuse describit, cum maximum esse dicat animal (nisi sit mendum in græco textu) & unicornem faciat. Quod utrumque fal-

sum

ſum eſſe conſtat. Immo dentes quidem habet exertos inſtar verris, ſed nulla cornua. Hanc Gazelam vult eſſe Scaliger Arabum exerc. CCXI. contra Cardanum, & ἐκ τῆς ἀνατομίας eam deſcribit. Circa umbilicum ſolet tempore novilunii huic capreolo ſive capreæ Indicæ abſceſſus quidam protuberare, qui maturus vel ſponte rumpitur, vel ob quendam pruritum terræ aut ſaxo affricatus, humorem ſanioſum emittit (hinc à quibusdam pus aromaticum vocatur) evacuataque hac vomica rurſum ſanguinem quaſi menſtruum colligit, & iterum ſuo tempore emittit. Maximus verò Moſchi proventus eſt in China, ut in ejus hiſtoria recenſet Hiſpanus ſcriptor Jo. Mendozza. Existimant autem peritiores hunc tam pretioſum ſuccum producere & tanquam liberalitate uberiore compenſare quod accepit, propter paſcua odoratiſſ. herbarum, quæ in ſanguinem convertantur & hunc odorem illi concilient. Alii ad quandam potius hoc ἰδιοσυγκρασίαν referre malunt. Imago hæc eſt Principis, qui ſubditorum ſuorum opibus & ſumtibus ſuſtentatur, atque ideo majora illis, vice verſa, ſi fieri poſſit, reddere cupit, ut ſcilicet ejus opera contra aliorum injurias ſemper poſſint vitam tranquillam & felicem agere. De quibus accurate diſputant, Plato lib. 1. de Republ. & Xenophon lib. 1. & VIII. κύρου παιδείας. Suntque noti verſiculi Claudiani ad Honorium,

Tu civem patremque geras, tu conſule cunctis,
Nec tibi, nec tua te moveant, ſed publica vota.

XLVI.

ET INFIMA PROSUNT.

Vilior haud pars est Alci, nec dignior ungue:
Ergo etiam parvis gratia magna data est.

DE Alce tam veterum aũtorum quam recentium descriptiones non parum quoque inter se discrepare videmus. Nam quam Julius Cæsar lib. VI. de bello Gallico Alcem describit, doctiorum judicio est Machlis Plinii, quam in Moscovia adhuc reperiri, sunt qui dicant. Prutenica autem

autem & Succica Alce, Germanice vocatur Ellend / quasi ipsa sit miseria, cum timidum sit animal admodum, statimque homines olfaciens fugiat, ac præterea quovis vulnere parvo accepto moriatur. Ajunt etiam Epilepsia laborare crebro, & ungula posteriore auri apposita inde liberari, quod tamen apud incolas etiam quosdam nondum fidem reperit. O laus Magnus nescio qua de causa Onagrum fallo vocat. Albertus melius Equicervum: Cardanus, & alii magnum animal. Scaliger verò in Exercitationibus cum Rangifero (ut & alii) videtur confundere. Jubatos Bisontes nominari à Plinio putat Apollonius Menabenus Medicus ante hoc tempus Joannis Regis Sueciæ, qui etiam peculiarem de eo commentarium conscripsit. Dodeneus existimat Strabonem, Solinum, Pausaniam (quamvis plenam illius cognitionem non habuerunt) de nostra Alce esse intelligendos. Facultatem autem Ungulæ singularem inesse asserunt, quamvis infimæ parti corporis, contra Epilepsiam, & Hysterica mala, non solum intra corpus, sed amuleti quoque instar adhibitæ. De Cornibus idem alii affirmant, non pauci negant, tametsi contra venena instar cetvini cornu usurpari posse, non dubitem. De quo alibi plenius disputabimus. Discere autem inde debemus, sæpe etiam humilia & abjecta atque contemta non exiguam in se utilitatem continere. Quare Plinius recte dicit lib. xv, cap. xiv. Nihil tam pavum est, quod non gloriam (& utilitatem) parere possit. Cujus rei exempla plurima afferri possent, nisi ubiq; essent illa nota & obvia, & brevitas argumenti hoc loco id non permitteret.

XLVII.

FACTI FOR. TASSE PIGEBIT.

Concitus ira Aper in truncum se reddit inermem,
Ira ultrix quoties in sua damna ruit?

APer iratus ac frendens, nimiaque vindictæ cupiditate irritatus, magno impetu arborem etiam validam dejicere cupit, quo tamen conatu irrito nihil aliud consequitur, quàm quod dentes sibi ipsi confringat, seque frustra conficiat; atque ita declarat, quam detrimentosa & noxia sit ira-

cun-

cundia, omnis rationis expers. Unde Xenophon dicit, ὀργὴν εἶναι ἀπρονόητον, id est, iram esse improvidam. Pulchrè Hierax in opere de Justitia apud Stobæum: πολλοὶ γ' ἂν ἀνεχείρουντες τὴν ἐν αὐτοῖς χολὴν, ἐκ τῆς πρὸς ἀλλήλους ὀργῆς, αὐτοὶ προαπέθανον, πρὶν τὰς ἐχθρὰς τιμωρήσασθαι: Unde multi cognatam sibi bilem excitantes, ex iracundia mutua prius obiere, quam hostes suos ulti sunt. Cicero autem longam & accuratam disputationem de ira in IV. Tuscul. tandem ita concludit: Non igitur desiderat advocatum fortitudo iracundiam; satis est instructa, parata, armata per sese. Sciendum tamen, non solum ab aliis iram dictam esse cotem fortitudinis, sed etiam Aristotelem IV. Ethic. Nicomach. scribere, τὸν θυμὸν συνεργεῖν fortitudini, ubi non accipi debet ὀργιλότης, id est, proprie dicta iracundia, quæ semper est in vitio, sed vis quædam acrior & ardentior animi, quamvis hæc nomina quandoque non adeo accurate distinguantur. Qui vero de his plura velit cognoscere, legat inter alia Plutarchi libellum περὶ ἀοργησίας, & Senecæ tres libros de ira. Ante omnia verò Basilius Magnus consulendus, qui luculentum de hoc pernicios. affectu commentarium nobis reliquit. Nostra inscriptio est ex Ovid. Heroid. ubi Medea ait:

Quo feret ira, sequar: facti fortasse pigebit.

(O)

XLVIII.

AUT MORS. AUT VITA DECORA.

Dixeris hos fortes, quos nec formidine mortis,
Pro patria lætos occubuisse juvat.

A Canibus agitatus in venatione Aper, & irruens ſumma vi in venabulum, quod aut excutere conatur, aut illo confici cupit, Symbolum eſt viri fortis ac plane imperterriti, periculum præſens non fugientis. Petrus Angelius Bargæus doctiſſ. Poëta lib. IV. Cynegetit. ita deſcribit,

Non

Non ille iras, non ille superbos
Demittitque animos, & sæva pericula vitat
Ignavus, neque etiam cursu pedibusque salutem
Quærit, & hostiles præceps evadere terras,
Sed ruit in medias hominum carumq; cohortes
Ultor, atrox, certusq; mori, quem ceperat unum
Ante locum tutatur habens, nec deserit unquam.

Sed longè pulcrius Virg. IX. Æn. ubi Helenor.

medios moriturus in hostes
Irruit, & qua tela videt densissima tendit.

Certe non aliter magnanimus & strenuus bellator, urgente necessitate, omnia alia contemnit, plane sibi persuadens, quod secundum Horatium,

Dulce ac decorum est pro patria mori.

Quam sententiam uberius exprimit Pindar. Isthm. VII. Estque etiam Musonii (citante Stobæo) præclarum in hanc sententiam præceptu ἁρπαζε τὸ καλῶς ἀποθνήσκειν, ὅ τε ἔξεστι, μὴ μετὰ μικρὸν τὸ μὴ ἀποθνήσκειν σοι παρῇ, τὸ δὲ καλῶς μηκέτι ἐξῇ: Arripe dum licet mortem honestam, ne paulo post moriendum sit tibi quidem, sed honeste facere tibi non sit amplius integrum. Hoc autem Symbolum ascribitur ab aliis, verè Magno Imperatori Ottoni primo, Autor vero Genealogiæ Austriacæ in ære incisæ Bernero Comiti Habspurgensi XVII. cognomento Justo, cum dicto *UNA SALUS*, attribuit, quod desumtum est ex lib. II. Æneid. Virgil,

Una salus victis, nullam sperare salutem.

(o)

XLIX.

HAUD ALITER PRODEST.

Nec ſus, ni mactes, poterit prodeſſe: nec ulli
Dum vivit, prodeſt, quicquid avarus habet.

SCipio Bargaglius in Italicis Symbolis, quas proprie vocant impreſas vulgo, commemorat quendam ſuo tempore fuiſſe admodum ſenem pecunioſum, ac multa pretioſa ſuppellectile ac prædiis locupletem, ita tamen avarum ſimul & ſordidum in univerſos, ut nihil quicquam beneficii aut libe-

liberalitatis ab ipso ulli esset expectandum. Hunc igitur Euclionem quidam ipsius familiaris saginato sui comparare solitus est, è quo nisi occiso, nihil commodi aut emolumenti capi potest, cum ex Chrysippi sententia sus præter escam nihil habeat; Et Cato dixerit, animam ei pro sale datam, ne carnes putrescerent. Talem nempe secundum Horatium lib. 1. Serm. 1.

Non uxor salvum vult, non filius: omnes
Vicini oderunt, noti, pueri atque puellæ.
Miraris, cum tu argento post omnia ponas,
Si nemo præstet, quem non merearis amorem?

Verè igitur ac rotundè P. Syrus dixit: *Avarus nisi commoritur, nil recte facit.* Ubi adduntrationem: *Etenim cum moritur, tum demum permittit alios frui suis opibus.* Rectè igitur existimemus cum S. Apostolo Paulo 1. ad Timoth. VI. & ad Ephes. v. esse ῥίζαν πάντων τῶν κακῶν, id est, radicem omnium malorum avaritiam, atque insuper cultum idololatricum, avaros autem ipsos εἰδωλολάτρας, & secundum Chrysostomum, fomitem omnis injustitiæ, vel, ut Phocylides fecit,

ἡ φιλοχρημοσύνη μήτηρ κακότητος ἁπάσης.

Omnium avaritia est mater nutrixq; malorum.

Alii hinc sumserunt imaginem tyranni. Nam ut porcus, cum contrectatur, semper grunnit quasi metuens, ne mactetur, cum sciat se nec lanam nec lac præbere homini, nullique rei esse utilem dum vivit: sic Tyrannus quicquid increpuerit timet, necem sibi paratam existimans.

NON

L.

NON BENE CONVENIUNT.

Quid ſubus atque roſis? nunquam mens ebria luxu
Virtutis ſtudiis eſſe dicata poteſt.

AEgyptii deſignare volentes (ut Orus refert) hominem impurum ventrique & abdomini deditum, ſuem pingebant in luto ſe volutantem, roſasque conculcantem, per quas veteres vitæ puritatem & ſenſuum ſinceritatem exprimebant; ut inde facilè ſit colligere, cur Judæis eſus illius olim interdictus fuerit. Roſæ ſane inprimis

mis odor fertur huic animali natura esse contrarius. Unde elegantiss. Lucretius lib. VI.

Denique amaracinum fugitat sus & timet omne
Unguentum, &c.

Quos versus in priore quoque centuria retulimus Symb. XCIII. Inde etiam proverbium natum, quod Crateti Philosopho ascribitur, ὗς διὰ ῥόδων, id est sus per rosas, quanquam Erasmus in Adag. potius legendum existimet, διὰ ῥοίδων ut sit diminutivum ἀπὸ τῆς ῥόιας, id est, à malo punico. Sed cum Suidas priorem lectionem retineat, haud scio an aliquid sit mutandum. Declarat autem hoc Symbolum, neutiquam χαρμμαχίαν, id est, in sanam cupiditatem ventris cum studio virtutis & sobrietatis posse convenire. Unde Rhadamanthus apud Claudianum lib. II. in Ruffinum, homines luxui & gulæ deditos in sues transformare dicitur:

At qui desidia semper vinoque gravatus
Indulgens Veneri voluit torpescere luxu,
Hunc suis immundæ pingues detrudit in artus.

Atque ideo Ulysses apud Homerum à Circe non potuit in hanc bestiam commutari, ut quibusdam ex sociis ipsius contigerat, quia ex instructione Mercurii, id est, rectæ rationis contra stimulos luxuriæ temperantia & frugalitate se muniisset, herbæ Moly instar antidoti utens. Et graviter hæc quoque protulit Cicero in libello de Senectute. Ubi ait; Impedit consilium voluptas & rationi inimica est, ac mentis, ut ita dicam, perstringit oculos, neque ullum habet cum virtute commercium.

LI.

HOC ORIENTE FUGOR.

Quis ferat ardentis fumantia sceptra tyranni?
Sic fuga aurotos Syrius ipse lupos.

OPpianus lib. III. de venatione quinque lupo-
rum genera enumerat, nimirum πρόσωπα,
id est, sagittarium, harpagem sive circu. χρύσεον,
id est, aureum, & duos ac mones, quorum unum
ἔτινον, alterum sine peculiari nomine ita vocat.
Tertium genus aureum pulchritudine ait esse con-

spicu-

ſpicuum, multis comarum pilis, illisque reſplendens (unde Geſnerus ad Hyænam proximè accedere conjicit) atque incolere Tauri montes, Ciliciæ rupes & Amani juga. Hoc luporum genus, eodem Oppiano teſte, Syrium orientem maxime metuit, & eo exorto in aliquod antrum aut terræ hiatum ſe abſcondit, uſque dum Solis æſtus abierit. Hac ſimilitudine uſus eſt magnus quidam Princeps, cum ad ejus adventum quidam Reguli minus juſte erga ſubditos ſeſe gerentes, vehementiam & autoritatem illius metuentes, in alias regiones ſe ſubducere coacti fuiſſent. Teſtantur autem hiſtoriæ omnium temporum, injuſta imperia non eſſe diuturna. Unde Seneca in Medea,

Iniqua nunquam regna perpetuo monent.

Et idem in fine Thebaidos:

Inviſa nunquam imperia retinentur diu.

Quem locum egregie explicat Demoſthene Olynthiaca II. Et Herodotus breviter hoc lib. III. confirmat, τυραννὶς (inquit) χρῆμα σφαλερὸν, id eſt, Tyrannis eſt res fallax. Sic Seneca lib. I. de Clementia: Reges conſeneſcunt ac nepotibus tradunt regna, Tyrannorum brevis & execrabilis poteſtas eſt. Qui verò plura & exactiora de Regis & Tyranni diſcrimine cognoſcere tanquam in aliqua ἀνακεφαλαιώσει voluerit, legat Joannem Bodinum lib. II. de Repub. cap. IV.

LII.

SUA ALIENAQUE NUTRIT.

Non cives tantum Princeps, sed nutrit & hostes,
Alterius fœtum ceu lupa cæna ferax.

PAulus Jovius in Italico de hac materia libello, Symbolum hoc usurpatum fuisse scribit à Joanne Scepusiense, qui Solimanni Imperatoris Turcici auxilio, & quorundam procerum opera regnum Hungariæ invasit, quod sumsit ex avitis sui stemmatis insignibus, in quibus lupa uberibus lacte plenis conspiciebatur, huicque picturæ Cancella-

cellarius ipsius Stephanus Brodericus, sententiam jam indicatam adjunxit, ea significans, quod non solum suæ fidei commendatos subditos juvare & tueri, sed etiam alios ab ipso antea alieniores in gratiam recipere, illisque benefacere constituisset, memor Salustiani dicti ad Cæsarem: Qui benignitate & clementia imperium temperavere, his candida ac læta omnia fuisse, etiam hostes æquiores quam aliis cives. Rectè enim de Principe Democritus dixit: οὐ γὰρ διὰ τοῦτο ἡ ῥίζη, ὡς κακὸν ποιήσων, ἀλλ' ὡς εὖ: non ideo creatus est, ut læderet, sed ut juvaret. Sed CL. V. Joannes Sambucus in Emblematibus de laudatiss. ac fortissimo Rege Ungariæ Matthia Corvino hæc commemorat, cujus aliquot versus hic apponere placuit,

Ut lupa non proprios, alienos sed quoque fœtus
Ubere nutrivit, Roma, tibi unde duces:
Sic Rex Matthias Hunnorum maximus auctor
Dum superat cunctos, ingeniosa fovet.
Hujus ad imperium concursus totius orbis,
Et fuit invicto principe dignus honos.
Undique cogebat veterum monumenta, superstes
Quo foret autorum fama decensque labor.
Condidit indomitos vel solo nomine Thraces,
Et pavidos multo sanguine fudit homo.

(O)

LIII.

JAM PARCE SEPULTO.

Atro qui lacerat jam cassum lumine dente,
Defuncti tumulum turpis hyæna fodit.

DE Hyæna quoque inter autores non omnino convenit, atq; ideo de illius cognitione nihil certi adhuc nostris temporibus constat. Bellonius lib. II. cap. IX. suarum observ. Cyvetam vulgo dictam esse Hyænam probare conatur. Julius Capitolinus in vita Gordiani III. Belbos tum fuisse vocatos

catos ait, & decem Romæ eo tempore conſpectos, ac illos habere dentium ſolidam ac perpetuam ſeriem, cui Plinius quoque conſentit, quod tamen in noſtra Civetta non obſervatur. Item Plinius ut Herodotus, ſcribit Hyænam eſſe in Africa frequentem, ac multa habere cum Lupis communia, præſertim quo ad colorem, & quod, teſte etiam Ariſtotele, uterque noctu vagetur, ſed Hyænam inſuper ſepulchra inquiſitione ſua eruere, avidam carnis humanæ. Solinus & alii perhibent, vocem humanam quoque imitari, & ita allectos interficere. Geſnerus vult (ut antea diximus) cum aureo lupo habere aliquid ſimilitudinis ex Oppiano, apud quem plura de eo Cyneg. lib III. legi poſſunt. Notantur autem hac ſimilitudine homines maledici, qui nec vivis neque mortuis virulenta ſua rabie parcunt, ſed ſemper aliorum famam arrodunt. Quod deteſtandum vitium uno ore omnium bonorum vehementer improbatur. Et hoc verſus Moſchionis recte prohibent,

κενὸν θανόντος ἀνδρὸς αἰκίζειν σκιὰν,
ζῶντας κολαζειν δ' θανόντας ἀσεβές.
Inane eſſe umbram hominis mortui affligere,
Vivos punire, non defunctos, docere.

Et Homerus inquit,

ἠχόσίη φθιμένοισιν ἐπ' ἀνδράσιν ἀϊχετάασθαι.
Impiam eſſe gloriationem, quæ contra mortuos fiat

Unde Virgilius feciſſe videtur, II. Æn.

Nullum cum victis certamen & æthere caſſis.

Ac commendatur hac in parte inprimis Lycurgi quædam lex qua hoſtium cadavera quoq; nudari interdixit. Nonnulli ſententiam ex verſu Virgiliano apponunt: *Parce pias ſcelerare manus.* NE-

LIV.

NESCIT GULA MODUM.

Qui plenas lautásque dapes ſectatur & ambit,
Hunc ſimilem brutis, vel ſuperare reor.

ANimal quoddam in Suecia & vicinis regionibus reperitur, quod Suecis Jerff / aliis Roſomaca, Germanice Vielfraß / ac inde Latine Gulo dicitur. Jul. Cæſar Scalig. in exerc. contra Cardanum, vulturem quadrupedem vocat. Geſnerus putat eſſe Hyænæ vel Crocutæ congenerem.

nerem. Descripsit autem accurate illud Michovius lib. II. Sarmatiæ Europeæ in hunc modum: In Litvania & Moscovia animal voracissimum est, magnitudine carnis, facie felis, colore nigro (Olaus Magnus Sept. hist. lib. XVIII. tribuit illi mustelinum nigricantem & nitentem, in pilis longis nec adeo mollibus, crura brevia, caudam vulpis, breviorem tamen) cadaveribus vescitur, quibus ita repletur, ut tympani instar extendatur, atque per angustiam aliquam inter duas arbores ingreditur, perque vim ventrem exonerat: & sic extenuatum, rursus ad cadaver properat atque iterum impletur. Ac forsitan natura tam insatiabile animal in illis regionibus produxit, ut homines simili voracitate laborantes redarguat. Hæc ille. Fugiamus itaque nos quoque hoc insigne exemplum ingluviei & helluationis nimis passim consuetæ, quam sectantur omnes,

Quibus in solo vivendi causa palato est,

secundum Juvenalem. Ac diligenter observemus Socraticum præceptum, edendum & bibendum ut vivamus, non autem vivendum, ut ventri tantum ceu Deo inserviamus, quemadmodum de sese apud Euripidem gloriatur Cyclops. Ac noti sunt Horatii lib. II. Saty. II. elegantiss. versus,

Quin corpus onustum
Hesternis vitiis, animum quoq; prægravat una,
Atque affligit humo divinæ particulam auræ.

Salvator quoque noster ipse Lucæ XXI. graviter monet, Cavete ne corda vestra graventur crapula & ebrietate.

LV.

FIDE ET DIFFIDE.

Omnibus esto salutaris tibi cautio rebus,
Ni prius explores, aggrediare cave.

VUlpes in Thracia, secundum Plinium lib. VIII. cap. XXVIII. locis rigentibus, animal alioqui solerti auditu, amnes gelatos lacusque non, nisi ad ejus itum reditumque (sic enim legitur in correctioribus libris) transeunt. Observatum, eam aure ad glaciem apposita, conjectare crassitudinem

dinem gelu. Quod adhuc copiosius Plutarchus in comment. de solertia animalium exposuit hisce verbis: Thraces in hunc usque diem, quando concretum gelu flumen volunt transire, vulpe utuntur ad soliditatem glaciei explorandam. Sensim enim accedens aurem admovet, & siquidem strepitu oblato sentiat aquam prope subterlabi, ratiocinatur non in profundum congelasse aquam, ideoque subsistit, & nisi prohibeat aliquis, retro abit: Si nullum sonitum percipiat, jam audacter transit. Ex quo per universam vitam nostram præceptum utiliss. nobis est hauriendum, in omnibus rebus ut adhibeamus quandam singularem ὀλάβειαν, id est, cautionem convenientem (ut vocabant Stoici) quæ efficit ne temere cuivis vel homini vel rei fidem habeamus, neve è contrario obstinate omnibus diffidamus. Quo pertinet Euripideum istud in Hecuba,

σώφρονος δ' ἀπιστίας
οὐκ ἔστιν, οὐδὲν χρησιμώτερον βροτοῖς.

Prudenti diffidentia
Nil est melius, nil utilius mortalibus.

Ac notum est istud ὄπιχάρμειον νῆφε καὶ μέμνης ἀπιστεῖν, ἄρτρα ταῦτα τῶν φρενῶν. Quod-in libello de petitione consulatus Cicero ita vertit: Nervos atque artus esse sapientiæ, non temere credere. Idemque etiam in Epistolis ad Atticum sæpe commendat. Extat quoque (ut antea dictum) Dionis Chrysostomi commentarius, De non temere credendo, quem olim in latinum transtulit pater meus, piæ memoriæ.

LVI.

INTREPIDA SECVRITAS.

Prudens insidiasque fugit fraudesque malorum:
Sic vulpes, uterum dum geris, haud capitur.

DOctiss. Italus Lucas Contilis in libro elegan-
ti de Symbolis sive Impressis edito, testa-
tur, approbante etiam experientia, vix ullam gravidam vulpem à canibus esse captam, quoniam tum maxime de suis refugiis ac foveis diligenter sibi prospicit, ut scilicet canum improvisos insultus tempestive cavere queat. Quod videtur

esse

esse desumtum ex Aristotele lib. VI. de histor. animalium, cap. XXXIV. ἰταν ᾖ μέλλῃ τίκτειν ἐκποπίζει ὥστε, ὥ στε ἀνιον εἶναι τὸ ληφθῆναι κύησαι. Gaza sic ista vertit. Parturiens ita secedit, ut raro gravida capiatur. Unde & versus proverbialis apud Græcos factus videtur:

χέρων ἀλώπηξ οὐ λίσκεται παγῃ.
Vetula vulpes laqueo haud capitur.

Non aliter homines circumspecti & prudentes mature sibi à fraudibus & insidiis malorum prospicere, & sanis consiliis sese præmunere debent, cum tela prævisa, secundum proverbium, minus noceant, & Seneca in Epistolis recte dicat: in ipsa securitate animus ad difficilia se præparet, & contra injuriam fortunæ inter beneficia firmetur. Qui enim in ipsa re trepidare noluerit, ante rem exerceat. Quam in sententiam Cicero copiose disputat, lib. IV. Tusculan. quæst. Sapientem præsumere ac præcipere oportere omnia, quæ homini acerba & gravia accidere possunt. Tali enim præmeditatione efficiilla leviora & toleratu faciliora. Idque autoritate Euripidis & Terentii comprobat. Et apud Virgilium Æneas inquit,

non ulla laborum,
O virgo, nova mi facies, inopinave surgit,
Omnia præcepi, atq; animo mecum ante peregi.

Quem locum & Seneca Philosophus laudat, & Petrarcha in præfatione lib. I, de remedio utriusque fortunæ commendat.

LVII.

QUOD PETIS ALTER HABET.

Quæ tua sunt serva, ne fors hæc occupet alter,
Ne temere excipias quemlibet hospitio.

MEles sive melis (utrumque enim reperitur) putatur ita nominari, quod sit mellis avidiss. idemque animal censetur esse cum Taxo, cujus apud Græcos nullum proprium nomen invenire Gesnerus annotat. Plinius lib. VIII. cap. XXVIII. scribit, ejus in metu esse talem solertiam, ut suff-

latæ cutis distentu ictus hominum & canum morsus arceat. At superatur à vulpecula alia astutia, nam hæc absente Taxo foveam illius occupat, suisque incrementis ita inquinat, ut Taxus reversus ad eam propter fœtorem cogatur illam relinquere, & insolenti hospiti inhabitandam concedere. Hoc exemplum nos admonet, vigilantia & diligentia opus esse, ut nostras res conservemus, & ab aliorum fraudibus tueamur, secundum tritum versum proverbialem Ovidii,

Non minor est virtus quam quærere, parta tueri.

Ac idem nobis subjicit fabula Æsopica de serpente, qui in cavernæ suæ contubernium admiserat Erinaceum, à quo importuno hospite paulo post fuit vi expulsus. Non tamen ideo prohiberi existimandum est, virtutem pulcherrimam, & præsertim homini Christiano convenientissimam φιλοξενίας, id est, studium hospitalitatis, quam inprimis S. Paulus Epistol. ad Roman. cap. XII. studiose sectari jubet. Ac scimus apud Ethnicos & Romanos potiss. jus hospitii pro re admodum sacrosancta fuisse habitum, ut hujus necessitudinis præsidem ac vindicem fecerint ipsum DEUM, indeque Jovem Xenium appellarint. Et est apud Homerum,

ξεὺς δ' ἱκετάων τε ξείνων τε.
Supplicum & hospitii vindex est Jupiter ipse.

Est autem hoc hemistichium sumtum ex versu Ovidiano.

Spes tua vana fuit, quod petis alter habet.

UNA

LVIII.

UNA SALUS AMBOBUS ERIT.

O tutos ſatis hos cives, populumque beatum,
Queis velut in patrio fas habitare ſinu.

SCriptores rerum Indicarum quoddam rarum animal deſcribunt ac depingunt veteribus incognitum, Geſnerus ſimivulpem vel græce σιθηκαλώπηκα, Jul. Cæſar. Scaliger ἀλωπηκαπίθηκον vocant. Hoc, ut ſcribit Gellius, ex Vincentii Pinzonii delineatione reperitur in regione Indiæ Parienſi,

rienſi, quod idem teſtatur Petrus Martyr Oceanicæ Decadis primæ lib. IX. Refert autem anteriore parte vulpem, poſteriore Simiam, caudamque habet cercopitheci, aures ferme veſpertilionis, ac ſubter ventrem uſitatum aliud geſtat receptaculum inſtar crumenæ latioris, in quod catulos ſuos recipit, ibidemque occultat, donec tuto per ſe hinc inde vagari, & ſibi victum quærere poſſint. Ferdinand. autem Lopeſius II. part. hiſt. Indicæ lib. VI. cap. IX. aliud deſcribit animalculum, quod in Moluccis inſulis zurzos appellent, ſitque inſtar cuniculorum, infra ventrem habens crumenas aliquot, veluti ſacculos, in quos recondat recens natos catulos, cumque illis currat, ac ſaltet ex una arbore in aliam. Et quidem de cane marino tradit Oppianus lib. I. de piſcatione, quod periculo ingruente ſuos catulos intra ventrem recipiat, & iterum quaſi pariat, ubi omnia videt eſſe tuta. Idemque de vitulo marino refert Baſilius Magnus VIII. Hexaem. & de Delphine Nazianzenus in carmine eruditſſ. Nicobuli ad patrem. Indicant hæc omnia Φιλοτεργίαν, id eſt, ſtudium & ſolicitudinem parentum erga liberos, qui potiſſ. ſub horum fideli cuſtodia vitam agunt ſecuram & felicem. Poteſt etiam iſti dicto Biantis, unius ex ſeptem Sapientibus, vel, ut alii, Stilponis accommodari, *OMNIA MEA MECUM PORTO.* Nonnulli addunt, *DUM LICET*, forſitan hoc intelligentes, quod ſub parentum & aliorum, qui nobis bene volunt, cuſtodia ac cura quamdiu nobis fuerit conceſſum, perſeverare, illaque grato animo frui debeamus.

A TE-

LIX.

A TENERIS ASSUESCERE MULTUM.

Vincit naturam consuetudo atque reformat,
Cui quisque assuevit, deditus esse solet.

PLutarchus in Laconicis Apophegmat. refert Lycurgum, ut cives suos ab usitata victus ratione nimis delicata ad sobriam magis ac temperatam traduceret, & hac ratione virtutis studiosiores redderet, catulos duos educasse iisdem natos canibus, horumque alterum domi desi-

dentem

dentem ad voracitatem, alterum ad venationem assuefeciſſe. Tandem vero ambos in concionem produxiſſe, projectis ossibus aliisque gulæ irritamentis, leporem simul etiam emiſiſſe: utroque ad id se incitante, ad quod erat assuefactus, cumque leporem alter cœpisset, dixisse fertur, videtis, ô cives, hos catulos, iisdem natos parentibus, educatione tamen admodum dissimiles redditos, & sic exercitatione magis quoque quam natura ad virtutem nos formari. Alii perhibent, domesticum canem ab eo fuisse venationi, venaticum autem voracitati assuefactum, utroque ad id se proripiente, quod ei factum fuerat usu familiare, civibusque ostendisse, quantum ad meliora aut deteriora studia conferret educatio. Ex quibus apparet, quæ utilitas sit rectæ & liberalis institutionis in tenera ætate, ad universam reliquam vitam recte & laudabiliter absolvendam. Atque idem Plutarchus in comment. de Educatione liberorum, ubi hæc quæ retulimus, repetiit, præclare hanc quoque sententiam commemorat: φύσεως μὲν γὰρ ἀρετὴν διαφθείρει ῥαθυμία, φαυλότητα δ' ἐπανορθοῖ διδαχή. Naturæ enim bonitatem socordia corrumpit, pravitatem vero doctrinæ institutio corrigit. Et Aristoteles idem docet, II. Eth. cap. I. ὃ μικρὸν διαφέρει τὸ ὅπως σὶ θὺς ἐκνέωνέθίζεθαι, ἀλλὰ παμπολύ, μᾶλλον δὲ τὸ πᾶν, id est, Non parum refert, sed per multum, sicne an sic à pueris assuescamus: imo vero totum in eo positum est. Quod Horat. quoq; car. lib. IV. Ode IV. de laudibus Drusi his versibus declarat,

Doctrina sed vim promovet insitam,
Rectique cultus pectora roborant

Quidam addunt, *Intentus in unum.*

LX.

LIBERTAS NON LIBERA.

Quid juvat abruptis in libertate morari
Vinclis, si maneant & tibi colla premant?

CIcero in paradoxo isto, quo probare studet, omnes sapientes esse liberos, stultos autem servos, de vera libertate ita differit. Quid est enim libertas? Potestas vivendi ut velis. Quis igitur vivit ut vult, nisi qui recta sequitur, qui gaudet officio, cui vivendi via considerata ac provisa est, qui legibus quidem non propter metum paret, sed eas

eas sequitur atque colit &c. Quæ Horatius imitatus est lib. II. Serm. Saty. VII.

Quisnam igitur liber? sapiens sibique imperiosus,
Quem neq; pauperies, nec mors nec vincula terrent
Responsare cupidinibus, contemnere honores,
Fortis, & in seipso totus teres atque rotundus.

Sed licentia, qua omnes (secundum Comicum) deteriores sumus, sub libertatis specie multis imponit, & cupiditatibus suis indulgentes à virtutis actione avocat, de quo Lucan. lib. VIII.

Libertatis amor, miserum quid decipis orbem?

Sic canis acruptis vinculis, quibus tamen implicatus adhuc est, seipsum rursum intricat, & in novam servitutem trahit. Præclare itaque Plato hoc etiam docuit in VIII. Epistola ad Dionis propinquos & familiares scripta: τοῖς δὲ δὴ ἐλεύθερα διώκουσιν ἦϑη, καὶ φεύγουσι τὸν δύσκλειον ζυγὸν, ὡς ὂν κακὸν, ὅτ' λαβεῖσθαι ξυμβουλείοιμ' ἄν, μήποτε ἀπλησία ἐλευθερίας ἀκαίρου τινὸς εἰς τὸ τῶν προγόνων νόσημα ἐμπέσωσιν, ὃ δὴ τὴν ἄγαν ἀνὰ ἀρχίαν οἱ πότε ἔπαθον, ἀμέτρῳ ἐλευθερίας χρώμενοι ἔρωτι, id est, Iis autem qui liberum vivendi genus persequuntur, jugum vero servile ut vere malum fugiunt, etiam atque etiam sum autor, ut caveant ne insatiabili importunæ libertatis cupiditate, in eundem majorum suorum morbum incidant, quo quidem illi laboraverunt, quod immoderato libertatis amore perciti, imperiorum ordine proculcato in vagam confusamque perturbationem inciderint.

(o)

LXI.

DESPICIT ALTA CANES.

Irrita vaniloquæ quid curas ſpicula linguæ?
Latrantem curatne alta Diana canem.

QUo pacto contra aliorum quorundam opinionem Emblema transferre poſſimus ad Symbolum, vel ab Italis vulgo dictam Impreſam, doctiſſ. vir Julius Cæſar Cappaccius Neapolitanus in III. libro Italico accurate docet. Quare & hoc non dubitavimus ex Alciati Emblemate CLXIV. mutuare; cujus hi ſunt verſus,

Luna-

Lunarem noctu, ut ſpeculum, canis inſpicit orbem,
Seque videns alium credit ineſſe canem.
Et latrat: ſed fruſtra, agitur vox irrita ventis,
Et peragit curſus ſurda Diana ſuos.

Monemur autem hac imagine, inanes minas & obtrectationes eorum, quibus eſt, ſecundum Plautum, uberrimus quæſtus in lingua poſitus, omnino eſſe contemnendas. Commendantur autem inprimis in hoc genere verſus Philemonis Comici ſequentes,

ἥδιον οὐδὲν, οὐδὲ μυσαπώτερον
ἢ ἐς ἢ δύναθ' λοιδορούμενον φέρειν.
ὁ λοιδορῶν γὰρ, ἂν ὁ λοιδορούμενος
μὴ ἀντιποιῆται, λοιδορεῖτ' ὁ λοιδορῶν.

Quos Gregorius Berſmannus eodem genere carminum ita vertit:

Haud auribus concentus eſſe jucundior,
Quam devorare criminantis jurgia.
Nam muſſitando ſi quis hæc redarguat,
Ipſum refutat criminantem crimina.

Seneca lib. II. de ira cap. XXXII. inter alias plurimas ſimiles ſententias hanc quoque affert: Magni animi eſt injurias deſpicere. Ultionis contumelioſiſſimum genus eſt, non eſſe viſum dignum, ex quo petatur ultio. Multi leves injurias altius demiſere, dum vindicant. Ille magnus & nobilis eſt, qui more magnæ feræ latratus minutorum canum ſecurus exaudit. Eſt autem huic argumento ſimile id, quod in priore Centuria noſtra poſuimus XXIV.

LXII.

NEUTER SOLUS.

Quid vis fida canis? quid vult sibi candidus anser?
Sit monet integritas, sit vigilaxque fides.

Fidelissimi ante omnia (inquit Plinius lib. VIII. cap. IX.) homini canis & equus. Ac de canis fidelitate plura exempla apud Plutarchum, Oppianum, Solinum, Ælianum, & inter recentiores apud Cælium Rhodiginum, & Alexandrum ab Alexandro, leguntur. Plura etiam cognitione digna frater meus in horis succisivis sive meditationibus

nibus historicis collegit. Apud Platonem in Phædone & alibi, Socrates νὴ τὸν κύνα, id est, per canem tanquam fidei tesseram jurat. De anseribus vero Plinius lib. x. cap. XXII. scriptum reliquit: Est & anseri vigil cura, capitolio testata defenso. Quæ historia extat apud Livium lib. v. & Plutarchum in vita Camilli. Sic etiam νὴ τὴν χῆνα, per anserem Socrates jurabat, tanquam vigilantiæ autorem. Ex hac conjunctione duorum animalium istorum Julius Delphinus Medicus Ticinensis celebris (ut refert Ludovicus Contilis) ostendere voluit, sibi in omnibus actionibus suis fidem simul & vigilantiam esse propositam, nec unum sine altero posse consistere. Ac profecto quid magis decet bonum Medicum quam indubitata fides & integritas una cum assiduitate & diligentia indefessa? Quare Hippocrates (ut solet) graviter & breviter in VI. Epidem. monet, μηδὲν εἰκῇ, μηδὲν ὑπεροπτῶν, id est, Nil temere, nihil negligenter esse agendum. Quod utiliss. præceptum ad omnes totius vitæ partes recte poterit transferri. Pausanias in Corinthiacis perhibet, à Thrasimede Pario fuisse exsculptum Æsculapium in solio sedentem, cum baculo in una manu, altera vero caput draconis mulcentem, cui canis accubat. Quæ omnia admodum erudite explicat doctiss. Adrianus Junius in Emblemat. XXV. ad quem locum lectorem remitto.

(o)

LXIII.

GLORIA FINIS.

Cuncta facis bene, dum finit tua gloria facta,
Laudem veneris, ceu canis hic leporem.

ÆLianus lib. VIII. de Animal. cap. II. de canibus hæc commemorat: Omnem canem venaticum, ex eo quod ceperit feram, non mediocri voluptate affici, & tanquam præmio, si dominus ei permittat, ea capta uti: sin vero hoc illi non concedatur, bestiam servare integram, donec venator adventarit, deque illa capta pro arbitrio statuerit. Quod si in aprum vel leporem

jam

jam mortuum inciderit, non attingere quidem, nec alienorum laborum se facere participem, ne quicquam quod ad ipsum non pertineat, sibi vindicare velle videatur. Ex quo, inquit idem autor, apparet φιλοτιμίας, id est, cupiditatis gloriæ non esse expertem. Non enim carnes, sed victoriam amare videtur. Plutarchus in libello sæpius allegato, de solertia animalium, paulo aliter hæc recitat, leporem nimirum, si se mortuum simulet, relinqui à cane, qui astans & caudam movens, quasi indicare vult, se non carnis sed victoriæ causa certasse. Unde Ovidius,

Pugna suum finem, cum jacet hostis, habet.

Est autem *GLORIA* laudabilium factorum approbatio conjuncta cum judicio recte sentientium: sicuti *AMBITIO* sive κενοδοξία vanam gloriam ex applausu imperitæ multitudinis vel etiam obtrectationibus aliorum captat. Aristoteles IV. Eth. Nicomach. inquit, τῆς ἀρετῆς γὰρ ἆθλον τὴ τιμὴ καὶ ἀπονέμεται τοῖς ἀγαθοῖς, id est, virtutis præmium est honor, & attribuitur bonis viris. Unde Romæ quoque, ut Livius Decad. III. lib. VII. scribit. Bina templa inter se quasi contigua, virtutis & honoris conspiciebantur, quorum in hoc non nisi per illud aditus cuiquam pateret. Quidam alcribunt ex Virgilio, *TANGIT HONOS ANIMUM.* Vel, *FINIS NON PUGNA CORONAT.*

LXIV.

VIRES ANIMOSQUE MINISTRANT.

Nulla venena probis vitii sortisque malignæ
Obsunt ; quin potius robora dant animis.

QUamvis Medici Arabes, & inprimis Serapion ac Rhasis lapidis Bezar sive Bezoar, cujus magna vis contra venena esse perhibetur, mentionem fecerint, non tamen exacte vel hunc vel ipsum animal, unde eximi solet, descripserunt, quemadmodum præstiterunt recentiores, potiss. Gar-

Garzias de Horto, & Nicolaus Monardes; quorum de rebus Indicis scripta, utili admodum opera doctiss. Caroli Clusii latina leguntur. Scribunt autem hi duo, eum lapidem reperiri in ventriculo, vel potius in receptaculo quodam fasciæ modo formato & ventriculo parte interiore adhærente. Animal dicitur esse figura hirci vel capræ, Clusius cervicapram nominat, propter similitudinem quam habet cum utroque animante. Præfertur autem lapis ex montanis ejusmodi capris ablatus, cum sit ob pabulum odoratiss. plantarum aliis multo præstantior. Addunt nonnulli hoc animal serpentibus quoque vesci, partimque in succum & sanguinem, partim in hunc lapidem eos convertere. Quo declaratur ab iis vitiis, vel rebus etiam adversis, quibus alii succumbere, aut omnino perire solent, viro forti ac virtute prædito nihil periculi esse metuendum, sed insuper inde propter constantiam & recti judicii robur magis confirmari, & spiritus alacriores conquirere. De quibus Gregorius Nazianzenus hos versiculos fecit,

μέγιστος ἄκμων ὑ πλοῆταις τὰς ψύφους,
καὶ νὰς ἐχέφρων πᾶσαν ἐκκρύει βλάβην,

Id est,

Gravibus nihil movetur incus pulsibus,
Infracta casus mens repellit anxios.

LXV.

NULLO FLECTITUR OBSEQUIO.

Præda lupo fit capra, suo quem lacte cibarat:
Sic cedunt homini quæ bene facta malo.

SYmbolum hoc quoque ex Alciati Emblemate LXIV. huc transferre placuit, quod ipse sumsit ex græco Epigrammate lib. 1. Anthologiæ. tit. εἰς σ' χαρίσας ϗ ἀχαρίστας.

τὸν λύκον ἐξ ἐδίων μαίζων τρέφω οὐκ ἐθέλουσα,
ἀλλὰ μ' ἀναγκάζει ποιμὴν ἀφροσύνη.

αὐξη-

αὐξηθεὶς δ' ἐπ' ἐμοῖ, κατ' ἐμοῦ πάλι θηρίον ἔσαι.
ἠχάρις ἀλλάξαι τὰν φύσιν οὐ δύναται.

Capra lupum non ſponte meo nunc ubere lacto,
Quod male paſtoris provida cura jubet.
Creverit ille ſimul, mea me poſt ubera paſcet,
Improbitas nullo flectitur obſequio.

Apologus ſimilis quoque extat apud Theocritum in Hodœporis, & proverbium apud Eraſmum Chiliad. II. Centur. I. proverb. LXXXVI. Ale luporum catulos. Convenit autem in homines ingratos, qui nullis officiis aut meritis à ſua perverſitate flecti poſſunt, imo loco gratitudinis benefactores, ſi poſſunt, in extremam perniciem adducunt: quo peſſimo τῆς ἀχαριστίας vitio nullum deteſtabilius reperiri poteſt, adeo ut ſcribat Salomon in proverbiis, à domo ejus qui malum rependit pro bono, nunquam receſſurum malum. Cappacius Neapolitanus in Italico ſuo libro aliam ſententiam illi adjungit: *MORTEM DABIT IPSA VOLUPTAS*, quod hemiſtichium legitur apud Claudianum in Epigram. de Sirenibus. Nec multum differt explicatio à priore, quod nimirum viri humani & benefici ſæpe aliis ingratis cum voluptate inſerviant, non ſine max. tamen ipſorum incommodo & aliquando extremo exitio. Intelligi etiam poterit de quibusvis aliis detrimentoſis voluptatibus, quæ tandem ſuos ſectatores evertere ac præcipitare in mortem ſoleant.

(○)

IN-

LXVI.

INSUETUM PER ITER.

Rupis inaccessæ Virtus habet ardua culmen,
Hinc tendis? Sudor multus ad alta levat.

IBex, quem hodie quoq; in Insubria ac vicinis locis Steinbuccum germanica voce nominant, & cujus Plinius & alii meminere, in Alpium præruptis & altis rupib. præsertim in Helvetia & vicinis montibus frequens reperitur, in quibus nives raro vel nunquam liquescunt. Nam calidissimum est animal, pernicitatis mirandæ, cornibus sese fulciens;

ciens, quorum adminiculo ex altis montibus desilit, & cavet hoc modo ne saxis allidatur. Vivit autem continuo in locis asperis & inaccessis, ne facile in conspectum hominum venit. Ex quo legimus in Job. c. xxxix. Nunquid nosti partus ibicum in petris? Ob has proprietates hujus animalis, quidam nobilis juvenis, hoc Symbolum excogitavit, quo designare studuit, sibi eundem ad modum esse propositum, à consuetudine & consortio vulgi remotum, nihil aliud quærere ac desiderare, quam virtutem ipsam quamvis arduam, nec ullis illecebris aut voluptatib. persuasum ab hac sententia sua discessurum. Clemens Alexandrinus Stromat. lib. IV. hujus argumenti laudat Simonidis Poëtæ lyrici versum,

τὰν ἀρετὰν ναίειν δυσαμβάτοις ἐπὶ πέτραις,

Id est,

Virtutem habitare in rupibus accessu difficilibus.

Quem imitatus est Silius Italicus lib. XV.

Ardua saxoso perducit semita clivo
Aspera principio (nec enim mihi fallere mos est)
Prosequitur labor ad nitendum intrare volenti.

Cujus generis sunt tantopere commendati à Ciceroне versus Hesiodei,

Virtutem posuere dii sudore parandam, &c.

Quos in priore centuria quoq; adduximus. Musæ etiam dicuntur in monte Parnasso versari, propter secessum & tranquillitatem, qua studia gaudent plurimumque adjuvantur, & antiquitas Palladem μονίαν quasi solitariam eandem ob causam nominavit.

ERI-

LXVII.

ERIGOR UT ERIGAR.

Ardua ſecteris ſcanſurus culmen honorum,
Vt lauri capræ ſumma petunt folia.

CApra magno conatu ſeſe erigens, & lauri furculos teneriores depaſcens, ac indetanquam ex nutrimento convenientiſſ. alimentum corpori & incrementum præbens, robuſtiorque inde exiſtens, ſymbolum habetur Julii Capræ patricii Mediolanenſis, quo demonſtrare voluit,

ſe

se magnò artis poëticæ (laurus enim Apollini erat dicata, & inde poëtæ coronabantur) & omnium liberalium artium studio teneri, ceu quarum auxilio speraret se famam ac celebritatem nominis perpetuam esse consecuturum, cum secundùm Horatium quoque,

Dignum laude virum Musa vetet mori;
Cœlo Musa beet.

Cujus generis plurima præclara dicta passim sunt apud bonos autores obvia, & hic omnia recensere, instituti operis brevitas non patitur. Alter vero ejusdem familiæ Jurisconsultus excellens Hieronymus, similiter Capram salicum & aliorum amariorum virgultorum summitates ; neglectis humi nascentibus etiam suavioribus herbis, carpentem, cum dicto, *Mihi dulce*, pro Symbolo usurpavit, ostendens sibi nullos labores nec molestias esse graves vel ingratos, imo illi videri jucundissimos & suavissimos ob virtutis & aliarum rerum laudabilium cognitionem & acquisitionem. Quod Phocylides poëta quoque testatur hisce versibus :

οὐδ' ἐν ἄνοι καμάτῳ πέλει ἄνδρασιν οὐ πτερὸς ἔργον,
οὐδ' αὐτοῖς μακάρεσσι. πόλος δ' ἀρετὴν μὲν ὀφέλλει. i. e.
Nullum sine labore est hominibus facile opus,
Nec ipsis diis, labor autem virtutem valde adjuvat.

Et Manilius lib. IV.

Pro pretio labor est : nec sunt immunia tanta.
Ac nisi perfossis fugiet te montibus aurum.
Impendendus homo est, Deus esse ut possit in ipso.

Et autem utraq; hæc inventio eo ingeniosior, quod desumta fuit ex insignibus familiæ avitæ, in quibus capra depingitur, cum inde nomen quoque habuerint.

LXVIII.

EFFUGIA PERDUNT.

Æstus sæpe nocet : qui cavit ne caperetur,
Hoc ipso captum commemini citius.

RUpicapra, quod nomen inter veteres scriptores latinos (quantum sciam) apud solum Plinium legitur, Græcis forsitan est ἄιγαρος, quasi ἄιξ ἄγριος, id est, fera capra, secundum latinæ linguæ quoque usum. Hæc à canibus agitata in præcipitia montis, alioquin effugia illis tutissima, non satis

satis cautè sese confert, atque ibidem à canibus undique obsessa, tandem nullum exitum fugæ prospiciens à canibus capitur. Quod etiam sæpenumero ibicibus accidere perhibent. Idque sane in illos recte po est convenire, qui suis consiliis atq; actionibus nimis callidis & astutis, quibus se fore tutissimos opinantur, ac ideo temere & audacter omnia aggrediuntur, non raro seipsos evertunt, vel in ea conjiciunt pericula, unde vix sese possint extricare, cujus rei historica exempla plurima sese offerunt, quæ hic commemorare nimis esset longum. Sic festive ludit Plautus in Captivis,

Qui cavet ne decipiatur, vix cavet cum etiam cavet,
Etiam cum cavisse ratus sæpe is cautor captus est.

Qua in parte cujusdam veteris autoris (cujus nomen modo non succurrit) egregiam sententiam me aliquando annotasse memini: Omnes, qui magnarum rerum consilia suscipiunt æstimare debent, an quod inchoatur, Reipub. utile, ipsis glorioſum, aut promtum effectu, aut certe non arduum sit. Simul ipse qui suadet considerandus est, adjiciat ne consilio periculum suum, & si fortuna cœptis affuerit, cui summum decus acquiratur. Consiliis enim non semper respondet eventus, & sæpè quæ rectè instituta videbantur, turpiter in contrarium relapsa sunt. πολλὰ τὰ καλῶς δοκοῦντα βεβουλῆσθαι, ἐς τἀναντίον αἰσχρῶς πεσόντα.

(o)

LXIX.

VULNUS, SALUS ET UMBRA.

Ejicit è capræ dictamus vulnere telum,
Sic fugat ex animo spesq́ salusq́ metum.

DE Capris ſylveſtribus dictamno tela ex corpore educentibus extat locus apud Ariſtotelem lib. IX. de hiſtoria animalium talis: πολλὰ καὶ τῶν ἄλλων ζώων τῶν τετραπόδων ποιεῖ πρὸς βοήθειαν ἑαυτοῖς φρονίμως, ἐπεὶ καὶ ἐν κρήτῃ φασὶ ταῖς αἰγρίας, ὅταν πεπαθῶσι, ζητεῖν τὸν δί-

δίκταμνον. δοκεῖ γὰρ τοῦτο ἐκβλητικὸν εἶναι τῶν ὀξυμάτων ἐν τῷ σώματι. Quæ Gaza ita vertit: Sed ex ceteris quoque quadrupedibus multa sibi prudenter opitulari videntur. Nam & in Creta insula capras sylvestres sagittis transfixas dictamnum herbam quærere ajunt, hoc enim spicula ex corpore ejici. Idem tradunt Theophrastus, Dioscorid. Plutarchus, Ælianus, & inter latinos Cicero. Solus Plinius hanc proprietatem cervis ascribit, quod tamen videtur esse aut erratum γραφικὸν librarii, aut scriptoris μνημονικὸν, quemadmodum etiam Gesnerus existimavit. Hieronymus Ruscellus hoc Symbolum attribuit Ferdinando Caraffæ Comiti Neapolitano, & quamvis dicat esse satis difficilem & intricatam ejus interpretationem, conjectura tamen ducitur, propter amorem quendam honestum, qui non fuerit expers alicujus rivalis, hoc ab eo fuisse excogitatum. Ut scilicet vulnus à sagitta Capræ inflictum declarat animum ipsius rei desideratæ stimulis vehementer affectum. Salus vero referenda sit ad Dictamnum, cujus auxilio speret se sanitatem esse recepturum. Umbra autem sub arbore palmæ indicet spe victoriæ, cui est dicata, tandem superatis cunctis difficultatibus, se omnia mala esse superaturum. Potest similiter transferri ad aliquem, qui magnis conflictatus calamitatibus, se tandem inspirato aliquo auxilio superiorem & voti compotem fore confidit.

I.XX.

NUNC NOSCITO VIRES.

Hoſtem quid ſpernis? Quamvis objectior ille,
Sæpe irritatus maxima damna dedit.

OVis, pecus alioquin imbelle, quod tamen inſtar validi arietis ſceptrum & coronam regiam dejicit, typus eſt illius, qui à potentiore non levi affectus injuria, fert quidem ad certum tempus patienter ſe contemni, inter ea tamen obſervans occaſionem aliquam, ut ſe tandem quoque virum oſtendat, & adverſarium ſuum proſternat. Nam ut ait P. Syrus,

Furor

Furor fit læsa sæpius patientia.

Est autem hoc desumtum ex Tragœdia Accii antiqui Poëtæ, Bruto, cujus versus exponit Cicero lib. 1. de divinatione, quibus introducitur Tarquinius somnium quoddam recitans, ubi inquit,

Visus est in somnis pastor ad me appellere,
Pecus lanigerum eximia pulchritudine,
Duos consanguineos arietes inde eligi,
Præclariorem que alterum immolare me:
Deinde ejus germanum cornibus connitier
In me arietare, eoque ictu me ad casum dari, &c.

Ubi additur, à conjectoribus somniorum hanc interpretationem esse factam de Bruto illum expulsuro Roma.

Proin vide, ne quem tu esse hebetem deputes æque ac pecus,
Is sapientia munitum pectus egregie gerat,
Teque regno expellat.

Nota autem est historia de L. Tarquinii superbi filio, vim inferente Lucretiæ, quomodo Brutus antea se stolidum esse simulans, patrem una cum filiis, ob tam nefandum facinus, regno exuerit, quæ prolixe describitur à Livio lib. 1. Decad. 1. Nullum itaque hostem quantumvis infirmum & despectum esse contemnendum, admonemur, cum secundum proverbialem versum,

Sæpe aquilam ad pœnas vel scarabeus agit.

Et Pausanias in Arcadicis sive lib. VIII. recte ait: At enim vilioribus & abjectioribus plerumque rebus vim eam indidit DEUS, ut ea superarent, quæ max. essent inter homines existimationis; quo in loco plura hujus rei exempla commemorat.

LXXI.

UNDIQUE INERMIS.

Commoda plurima ovis præbet, nocumentaq; nulla:
Sic benefac cunctis, nemini obesse velis.

QUis græce πρόβατον quasi πρέβατις, secundum Hesychium, quod proventum eorum quæ ad vitæ sustentationem requiruntur, significet, animal simplex est, innocens, & generi humano utile (unde in sacris literis multæ præclaræ similitudines sumuntur) nam propter lanam, lac, carnes atque ipsam fœturam plurimum commo-

dare

dare poteſt. Quare ex hoc pecore omnibus temporibus & locis, apud plurimas gentes divitiarum non exigua pars conquiſita, atque ideo vita paſtoralis olim in magno pretio habita fuit. In lege quoque Moſaica, inter mundas & innocentes pecudes primum locum obtinet. Quapropter hoc ſymbolum optime quadrat in hominem pium, innocentem, qui quamvis ſit deſtitutus aliorum auxilio atque ſubſidio, nihilominus omnibus inſervire & gratum facere ſtudeat, quemque innocentia ſæpe inter medios hoſtes tutum & incolumem ſervet. Unde Nazianzenus præclare hoc quoque ſcripſit: ἐὐ Φύλακτον ἡ ἀπλότης, καὶ ἥκιςα κακίαν ὑφορᾶται τὸ κακίας ἐλεύθερον, id eſt, Expers cuſtodiæ eſt plicitas, & minime mali quicquam ſuſpicatur is, qui a malo eſt immunis. Quali in ſua ſimplicitate & innocentia acquieſcenti ſemper eſſe debet ante oculos ſententia verſuum horum,

Hic ſcopus unus erit, cunctis prodeſſe, nocere
Nulli, & amare bonos & tolerare malos.

Itemque hoc alterum,

Juvare cunctos, at nocere nemini,
Eſt ſumma vitæ Chriſtianæ regula.

Quemadmodum & Cicero lib. 1. de Offic. Virum bonum eſſe dicit eum qui proſit omnibus, noceat nemini, niſi laceſſitus injuria. Alibi additur ex Claudiano in Epiſtola ad Hadrianum, MENS IGNARA NOCENDI.

LXXII.

FIT SUAVIOR.

Dum premitur justus, fit gratior hostia Olympo,
Sic quoque fit morsu suavior agna lupi.

PHiles græcus autor, recentior tamen (floruit enim Michaelis Palæologi tempore) in libello de proprietatib. animalium scribit, pellem ovis, quam lupus suis dentibus laceraverit, non esse pro indumento corporis usurpandam, nam prurigi-nem quandam & cordis palpitationem excitare, causam vero hujus rei addit nullam. Plutarchus autem cib 11. Symposiac. *Quæst.* IX. aliam quæ-

stionem

ſtionem proponit, cur ovis à lupo demorſæ caro fiat ſuavior, lana autem pediculos generet, Rationem reddit de dulcedine, quod caro ejus, lupi morſu colliquetur: Eſſe enim iſtius feræ ſpiritum adeo fervidum & quaſi ignitum, ut oſſa etiam duriſſima in ventre emolliat atque colliquet, atque ideo à lupis morſa, celerius quam alia liqueſcere. Et olim propterea gulæ dediti expetebant hœdum lupi faucibus ereptum, quod Horatius quoque indicat in Epodis.

Vel agna feſtis cæſa terminalibus,
Vel hœdus ereptus lupo.

Et Martialis verſus idem declarant:

Parvus onyx, una ponetur cœnula menſa,
Hœdus in humani raptus ab ore lupi.

Convenit ſymbolum hominibus piis & probis, qui in hoc mundo propter innocentiam vitæ, ac veritatis ſtudium, variis periculis & tormentis ſunt ſubjecti, ac ſæpe ideo ab impiis extrema omnia patiuntur, tandemque DEO acceptam hoſtiam ſeſe offerunt, quo in numero omnes ſancti Martyres ſunt ponendi. Sic legimus apud Euſebium lib. III. cap. XXXVI. Eccleſiaſticæ hiſtoriæ ex Irenæo, quod S. Ignatius ante martyrium hæc verba protulerit: ὅ πιπος εἰμι θεοῦ, καὶ δι' ὀδόντων θηρίων ἀλήθομαι, ἵνα καθαρὸς ἄρτος εὑρεθῶ, id eſt, DEI frumentum ſum, & beſtiarum dentibus molor, ut purus & ſincerus panis reperiar. Et B. Polycarpi apud eundem lib. IV. c. XV. inter alias ipſius religioſiſſ. preces hæc verba leguntur; προσδεχθείη ἐνώπιόν σου σήμερον ἐν θυσίᾳ πίονι καὶ προσδεκτῇ, id eſt, Quæſo ut hodie in conſpectu tuo pro hoſtia pingui & accepta admittar.

LXXIII.

VIGILANDUM.

Luminibus dormit patulis lepus. Advigilandum est:
Insidiis quoniam cingimur innumeris.

LEpores inter dormiendum apertos oculos tenere tanquam vigilantes, vel statim evigilaturi, constat, unde in proverbium abiit, leporinus somnus, cujus usus est creber etiam in nostra lingua. Hinc, secundum nonnullos, λαγὼς græce dicitur ἀπὸ τοῦ λάειν, quod est videre, quia oculos non claudit in somno; Quod Plinius & Suidas quoque annotarunt. Et Ægyptii ideo in suis Hieroglyphicis,

cis, ut Orus habet, & ejus interpres Pierius, per leporem hominem Vigilantem significare voluerunt. *Quod* ad mentis vigilantiam & attentionem transferre recte possumus, idque argumentum tractavimus quoque in priore centuria Emblemat. xc. Sic Cicero in orat. pro Plancio, Vigilandum est, inquit, semper, multæ insidiæ sunt bonis. Potest similiter hæc vigilantia de Demosthenica intelligi, qui antelucanas opificum operas prævenire solitus est, qua & alii plurimi viri celebres laudem & gloriam perpetuam sibi acquisiverunt. Est & elegans admodum sententia Platonis III. de Legibus hæc: ὕπνος γὰρ δὴ πολὺς, οὔτε πρὸς σώμασιν, οὔτε ταῖς ψυχαῖς ἡμῶν, οὐδ' αὖ παῖς πρᾶξις ταῖς περὶ ταῦτα πάντα ἀρμόττων ἐστὶ κατὰ φύσιν. καθεύδων γὰρ οὐδεὶς οὐδενὸς ἄξιος, οὐδὲν μᾶλλον μὴ ζῶντος. ἀλλ' ὅστις τῶν ζῆν ἡμῶν καὶ τῶν φρονεῖν μάλιστα ἕστι κηδόμενος, ἐγρήγορε χρόνον ὡς πλεῖστον, πρὸς ὑγιείαν αὐτῶν μόνον φυλάττων χρήσιμον. ἔστι δ' τοῦτ' οὐ πολὺ καλῶς εἰς ἕξιν, id est, Somnus enim multus neque corporibus nec animis nec rebus gerendis ex natura aptus est. Nemo enim profecto dum dormit, ullius est pretii, nihilo magis quam qui non vivit. *Qui* igitur vitæ & sapientiæ curam gerit, plurimo tempore vigilat, id solum providens atque observans, ut somni tantum capiat, quantum ad sanitatem potest pertinere. Ad cujus quidem conservationem non multo somno opus est, dummodo recte sit constitutus somni capiendi modus.

ASTUS

LXXIV.

ASTUS SOLERTIA MAJOR.

Lana sali haud eadem est neq; spongia mersa sub undas
Quæque asinus nescit cernere scit sapiens.

DEsumsimus hanc quoque historiam festivam, ex Plutarcho de sol. anim. ubi sic eam describit: Versutiæ autem cum sint multa exempla, omissis vulpium, luporum, gruum, graculorumque commentis callidis (sunt enim nota) testem producam Thaletem antiquiss. Philosophum, quem ferunt non minimam laudem eo inveniſſe, quod

quod artem arte dextrè ſuperaſſet. Salem portantium mulorum quidam fluvium ingreſſus, fortuito concidit, & ſale in aqua colliquato, cum ſurgens onere ſe animadvertiſſet levatum, cauſam ſenſit & memoriæ mandavit, ac quoties per amnem transiret dedita opera ſe demiſit & in utramque partem verſavit, ut vaſa in aquam demergerentur: *Quod* cum Thales audivit, juſſit loco ſalis lana & ſpongiis vaſa impleri, iisque oneratum mulum agi. *Qui* cum pro more ſuo egiſſet, & aqua onus ſuum impleviſſet, ſentiens ſuas ſibi argutias male ceſſiſſe, poſt hac ita caute fluvium tranſiit, ut ne in vitio quidem ipſo vaſa aqua attingerentur. Hæc ille. Et Ælianus eandem refert hiſtoriam. *Quare* verum eſt quod breviter Sophocles in Ajace dixit:

ὁι γὰ φρονῶν ες εὖ κρατῶσι πανταχῆ.

Ubique prudentes viri palmam obtinent.

Ac Ariſtot. 1. Met. Sapientiæ divinam potius quam humanam dicit eſſe poſſeſſionem. Sed vera hujus Encomia melius ex ullo autore cognoſcere non poterimus, quam quæ de illa Salomon in proverbiis, & Syracides in libro, cui ideo titulum fecit, σοφίαν ἢ παναρέτον. id eſt, ſapientiam ſive de univerſa virtute, copioſe ſcripſerunt, quæ ab omnibus piis crebro & diligenter ſunt cognoſcenda non ſolum, ſed etiam animis plane infigenda, & ſtudioſe moribus exprimenda. Aſcribi quoque poſſet, *ASTU DELUDITUR ASTUS*, Vel: *FRAUDEM SAPIENTIA PELLIT.*

ET

LXXV.

ET PARVIS SUAVIS.

Parvula, quæ de asino vindictam sumit acanthus;
Vim magnam & parvis rebus inesse monet.

DE naturali inimicitia inter asinum, & acanthidem avem, quam Spinum & Ligurinum vertit Gaza, & quæ differre censetur à nostra carduele, utque Gesnerus conjicit, potius pro nostra luteola vulgari sumenda, hæc leguntur apud Aristotelem lib. IX. de hist. anim. cap. I. ὄνος καὶ ἀκαν-

ἀκανθίδες πολέμιοι. αἱ μὲν γὰρ ἀπὸ τῶν ἀκανθῶν βιοπτύουσιν, ὁ δ' ἀπαλὰς ὄσας ἐθίει πὰς ἀκανθας, id est. Asinus & Spini inter se sunt inimici. Victus enim Spinis è vepribus, quas asinus tenellas adhuc depascit. Quod Plinius iisdem ferme verbis expressit lib. X. cap. LXXIV. De quo Achilles Bochius lib. III. symbol. quæst. hos versus composuit,

Cur tantula asinum tantum acanthis oderit,
Obscura non est causa, spinis affricas
Sese ille acutis, in quibus cubilia
Texens avicula nidulatur, ejus &
Depascitur flores. Acanthis usque eo
Terretur, ut procul rudentem si audiat,
Dejiciat ova, decidant pulli metu
E nidulo, nec fert multum hoc. Nam illius
Qua fustibus, qua sarcinis facta ulcera
Parvo fodit rostro, atque pungit narium
Mollissimas partes. Id omnes admonet,
Ne humillimis quidem inferendam injuriam.
In parvulis vim sæpe inesse maximam.

Brasidas, auctore Plut. cum manum in caricas temerè immisisset, & á mure inibi fortè latente morderetur; Papæ, inquit, ut nullum est animal tam pusillum, neque tam invalidum, quod lacessitum non cupiat ulcisci se. Pertinet huc proverb. Formicæ etiam est sua bilis.

LXXVI.

PENDET AB ILLA.

Cum luna Caniceps visum perditque capitque,
Sunt & conjugibus mutua fata bonis.

INter varia genera Simiarum apud Aristotelem & alios habentur quoque Cynocephali, quos Gaza canicipites interpretatus est. Sunt tamen ex sententia Plinii, Solini, Gellii, atque etiam B. Augustini & homines monstrosi, qui capita instar canum habere dicuntur, de quibus hic non loquimur.

mur. Cynocephalus vero noſter putatur illa eſſe beſtia, quæ Italicè & à noſtris quoque vulgo Babion nominatur, & interdum apud magnates conſpicitur. Eſt autem animal admodum irritabile & iracundum, quod Ariſtoteles etiam de hiſt. animal. lib. II. cap. VIII. annotavit, quare Hieroglyphicè, teſte Oro, iracundiæ typus eſt. Proprietas autem illi hæc ineſſe peculiaris perhibetur, quod luna ſilente triſtetur & inſuper cæcutiat, ac rurſum ad illius ortum exultans, & viſum recipiens, eam quaſi veneretur & lætabundus adoret. Unde Ægyptii aliquid divini illi ineſſe arbitrantes cum aliis animalibus nonnullis in ſuis templis coluerunt. Quo ſymbolo vir quidam nobilis, & ſuæ conjugis, nomine Dianæ, quæ apud poëtas eſt Luna, admodum amans, declarare voluit, amorem erga ipſam ita ſingularem eſſe, ut illius non aliter tam in ſecundis quam adverſis rebus afficiatur, ac ſi ad ipſum proprie pertineret. Quod Euripides quoque in Andromacha breviter retulit,

ὅσοι γὰρ εἰς ἔρωτα πίπτουσι βροτῶν,
ἐσθλῶν ὅταν τύχωσι τῶν ἐρωμένων,
τὸν ἐπ' ἀοίας λείπεται τὸ θ' ἡδονῆς, id eſt,
Quicunque homines amore capti fuerint,
Si commodos nanciſcantur amores,
Nullum eis abeſt voluptatis genus.

Plura qui volet de hoc legere poterit apud Plutarchum in præceptis conjugalibus, & conſolatione ad uxorem.

LXXVII.

CÆCUS AMOR SOBOLIS.

Sæpè & amare nocet. Suffocat simia amando
Simiolum. Exemplum hoc ô fugizose patres.

SImiarum generi, inquit Plinius lib. VIII. cap. LIV. præcipua erga fœtum affectio. Gestant catulos, quos manuefactæ intra domos peperêre, omnibus demonstrant, tractarique gaudent, similes gratulationem intelligentis. Itaque magna ex parte complectendo necant. Oppian. lib. II. Cyneget. paulo aliter hæc exponit. Simias enim

ait ex duobus, quos pariunt, alterum amare, atque alterum odisse, & hunc statim arctiore complexu necare; quæ Solinus quoque in hunc modum commemorat: Immoderatè fœtus amant, adeo ut catulos facilius amittant quos impendio diligunt, & ante se gestant, quoniam neglecti pone matri semper hærent. Quod & Orus Niliacus tradit, & lepidè, quamvis paulo diversè, describit Avianus in fabulis. Icon hæc est convenientissima nimiæ indulgentiæ parentum erga liberos, quæ sæpe illis detrimentosa vel etiam exitiosa esse solet, ut rectè monet græcus versiculus,

τὸ τεξᾶον πατέρων ἀγαθὴν φθεῖρεν τέκνα πέφυκεν.

Quem eruditiss. vir Gabriel Faernus in fabulis sic vertit:

Exitium natis parit indulgentia patrum.

Et ante eum Baptista Mantuanus fecerat,

Blanda patrum segnes facit indulgentia natos.

Nam, ut Plato v. de legibus dicit, τυφλᾶται πᾶς ὁ φιλῶν περὶ τὸ φιλούμενον, id est, Amans omnis fit cœcus circa rem amatam. Cujus indulgentiæ plurima mala & incommoda post Solonem, multis in locis Syracides enumerat, & exempla ejus rei tam ex sacris quam profanis historiis non pauca afferre possemus, etiam nostrorum temporum, nisi ea ubique essent in promtu. Inter quæ illustre admodum est illud pontificis Judaici Heli, qui ob nimiam erga suos filios indulgentiam, divinitus gravissimè fuit punitus. Alibi legitur ascriptum, *PERDIT AMANDO.* Vel, *SIT MODUS IN REBUS.*

LXXVIII.

ARBITRII MIHI JURA MEI.

Invicta letum pro libertate paciſci,
Gentis erat quondam gloria Teutonicæ.

FElem dici Catum quaſi cautum vulgo, quo nomine Palladius quoque uſus eſt, ἄϊλυρον vero græcis & Varino quoque *κάτ]ω*, nemini eſt dubium. Varro tamen & Columella felem videtur de marte vel ictide intellexiſſe, ut Auguſtinus Niphus quoque obſervavit, Apud Philoſtratum putatur eſſe *γαλεώτης*. Gaza *γάλη* non ſemper

etiam

etiam muſtelam, ſed interdum felem interpretatur, cum tamen Plinius ubique αἴλουρον felem, & γαλῆν muſtelam verterit. Huic animali innatum ac proprium eſt; ut ſit libertatis cupidum admodum, & propterea carceris impatientiſſimum. Quapropter, Methodio teſte (ut refert in ſymbolis Heroicis Guilhelmus Paradinus) antiquis Alanis, Burgundionibus & Suevis inſigne militare fuit felis libere excurrentis delineatio, quo innuebant, ſe pro libertate defendenda animis paratis ac totis viribus ſemper pugnaturos eſſe, quod vere Germanicum & heroicum propoſitum firmiter multis ſæculis continuarunt. Præclarè apud Saluſtium C. Manlii Legati ad Martium Regem: Nos non imperium, neque divitias petimus, quarum rerum cauſa, bella atque certamina inter mortales omnia ſunt: Sed libertatem, quam nemo bonus niſi cum anima ſimul amittit. Nam etiam ſecundum Plautum in Captivis:

Omnes profecto liberi lubentius
Sumus quam ſervimus.

Si qui dicebantur olim milites Auguſtales ſub magiſtro peditum, idem proculdubio ſignificantes, felem in vexillo praſini coloris, & alii, qui Felices nominabantur, in rubro eandem: Milites vero Alpini appellati, in vexillo puniceicoloris geſtabant. De quibus omnibus qui plura velit cognoſcere, legat inter alios Pierium Valerianum in Hieroglyphicis de fele.

LXXIX.

CAUTIUS UT PVGNET.

Obfirmet fortis prudentia pectus in hostem,
Mustelæ veluti ruta dat antidotum.

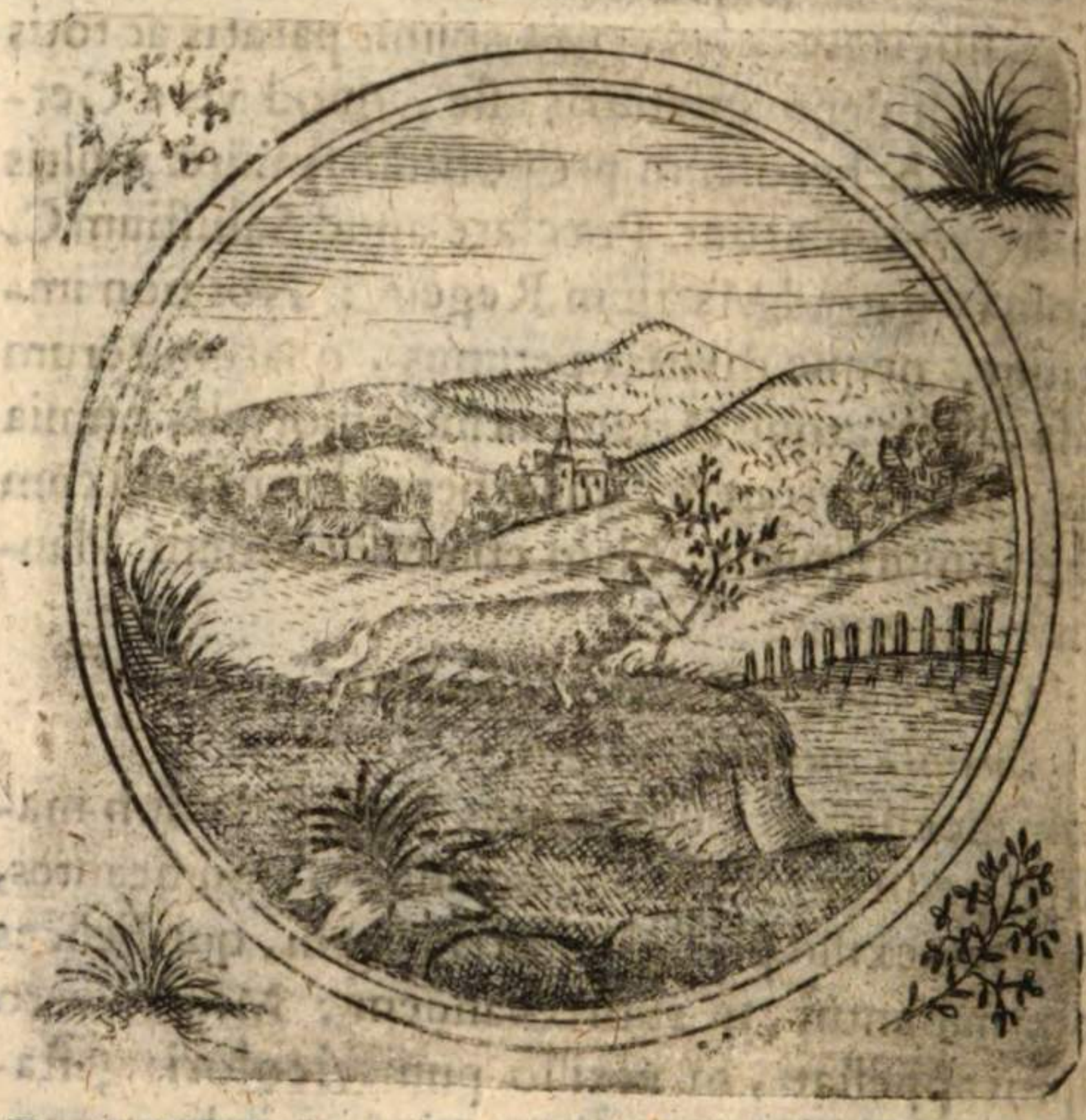

MUstelarum non unum genus habetur, inter quas ea quæ minima est, & Plinio vulgaris ac domestica dicitur, ubique est nota. De hac & testudine apud Aristotelem lib. ix. hist. animal. cap. vi. naturalis tam φρονήσεως, quam ἀντιπαθίας exempla leguntur memorabilia, quæ cum Græce

eleganter sint expositа, placuit hoc loco referre. ἡ δὲ χελώνη, ὅταν ἔχιν φάγῃ, ἐπιθεῖα τὸν ὀρίγανον, καὶ τοῦτο ἔδεται. καὶ ἤδη κατιδών τις τοῦτο πολλάκις ποιοῦσαν αὐτὴν, καὶ ἐπειδὴ γευσαμένη τῆς ὀριγάνου πάλιν ὑπὸ πολλοῦ ἔχιν πορευομένου, ἐξέτιλε τὸ ὀρίγανον τούτου δὲ συμβάντος, ἀπέθανεν ἡ χελώνη. ἡ δὲ γαλῆ, ὅταν ὄφει μάχηται, ἐπισθίει τὸ πήγανον. πολέμια γὰρ ἡ ὁσμὴ πᾶσι ὄφεσιν. Gaza hæc ita transtulit. Testudo cum viperam ederit, mox cunilam edit (Plinius bubulam cunilam origanum vocat) quod cum ita sæpe factum animal advertisset quidam, ut gustata cunila viperam testudo repeteret, herbam evulsit, quo facto testudo interiit. Mustela vero quoties dimicatura cum serpente est, rutam comedit. Odor enim ejus herbæ infestus serpentibus. Hoc symbolum egregio Polemarcho Sfortiæ Palavicino contra Turcas sub Imperatore Ferdinando militanti, Jovius obtulit, monens illum, simul prudentiam cum fortitudine esse conjungendam, de quo & supra aliquid dictum est. Sereniss. Dux magnus Hetruriæ Franciscus addit bufonem, qui minatur se mustelam devoraturum, & ascribi curavit, *AMAT VICTORIA CURAM.* Nam bufo quoque similiter ut serpens rutam ferre nequit. Estque hemistichium hoc sumtum ex catullo in carmine nuptiali.

Jure igitur vincemur, amat victoria curam.

Non absimile huic est, quod posuimus in priore nostra Centuria num. LXXXVI.

LXXX.

VERSUTIOR ERRAT.

Cætera qui vincis, tibi cur dominata voluptas
Te haud improvisum mergit in exitium?

DE inimicitia muſtelæ cum ſerpente & bufone, & ipſius cum ruta munimento jam dictum eſt. Nihilominus perhibent hoc cautum & aſtutum alioqui animalculum (in quod propterea Galanthidem, quia partum Alcmenæ in vita Lucina callide procuraſſet, transformatam fuiſſe fin-

fingit Ovid. lib. IX. Metamorphoſ.) perhibent neſcio quo errore vel temeritate in dictum ſponte ſua interdum in os bufonis inimici ſui irruere atque ita nonnunquam perire, haud aliter quam vipe-ram caput maris ori ſuo inſertum præmordere quidam ajunt. Camillus de Camillis, & Joannes Baptiſta Pittonus in Italicis ſuis ſcriptis de impreſ-ſis vulgo dictis, hoc quidem ita ſe habere affir-mant, ſed apud veteres rerum Naturalium autores (quod memini) nusquam reperitur annotatum. Quadrat autem hæc ſimilitudo in illos, qui in allis ſuis rebus ſatis caute ac prudenter verſantes, in-terdum tamen per cœcum impetum & impoten-tiam animi, vel ab aliis voluptatibus, vel inprimis amorum illecebris ſinunt ſe à virtutis tramite abdu-ci, ac ita ſæpe in manifeſtam perniciem abripi-untur. Quem affectum admodum impetuoſum Seneca poëta in duobus locis egregie deſcribit, quorum prior extat in Tragœdia Hippolyto:

Furor cogit ſequi
Pejora: vadit animus in præceps ſciens
Remeatque, fruſtra ſana conſilia appetens.

Alter eſt in Medea,

Cœcus eſt ignis ſtimulatus ira,
Nec regi curat, patiturque frenos,
Haud timet mortem, cupit ire in ipſos
Obvius enſes.

Ipſa Medea apud Ovid. Heroid. ſimiliter ait:

Quo feret ira ſequar: facti fortaſſe pigebit.

LXXXI.

MALO MORI QUAM FOEDARI.

Omnibus antistat recti mens conscia rebus:
Hoc bene emi vita tu quoque crede deum.

PUtat Pierius lib. XIII. Hieroglyphicorum, Ælianum & alios per album murem intellexisse eum, quem Albertus Armenium & vulgo Armelinum nominant, quem videtur quoque sequi Georgius Agricola, atque idem existimat apud Plinium in sæpius allegato lib. VIII. cap. XXXVII. murem

rem ponticum esse enim, quem album duntaxat conspici ait, murem autem Fennicum vel Venetum potius, aut varium vocant, qui Agricolæ est Sciurus Fennicus. Sed Armelini proprietas fertur esse sane mira, quod nimirum fame aut siti prius moriatur, aut à venatoribus sese capi ferat, quam luto aut simili re immunda, quib. circumdata sit, suam pellem candidam & elegantem patiatur defœdari. Quod ingeniosiss. symbolum usurpavit Ferdinandus filius Alphonsi Regis I. Arragoniæ & Neapolis, propter Marinum de Marciano Ducem Suessæ ac Principem Rossani (ut Jovius memorat, & sculptura supra portam Castelli novi Neapolitani hoc confirmat) qui tametsi ejus esset propinquus, ad partes tamen sui hostis Ioannis Andegavensis se contulit, & insuper per insidias conatus est Regem è medio tollere. Sed Rex sibi cavens Marinum paulo post cepit, & suadentibus amicis, ut illum interfici curaret, non est illis obsecutus, dicitans quamvis in se proditiorè egisset, propter sanguinis tamen cognationem omnino nolle hoc facere. Quidam ingeniosè rythmis hisce germanicis descripsit,

Eh ich wider mein Gewissen thett/
Viel lieber sterb ich an der stätt.

Sic Claudianus.

Nempe mori satius, vita quam ferre pudorem.

Et Pindarus in Olympiis, Hymno VIII.

οἶδα τοι λάθεται, ἄρμενα πράξας ἄνηρ:
Orci obliviscitur, qui facit ea quæ conveniunt.

UNDI-

LXXXII.

UNDIQUE INSIDIÆ.

Protrahit abstrusis mustela cuniculum ab antris,
Et quis se tutum speret ab insidiis?

QUamvis multæ regiones abundent cuniculis, cum sint admodum fœcundi, maximus tamen eorum in Hispania semper fuit proventus, unde Catullus vocat cuniculosam Celtiberiam. Quin etiam Balearici auxilium militare ab Augusto Imperatore olim contra eos petierunt, teste Plinio lib. VIII. cap. LV. & Strabone lib. III. atq; etiam

etiam oppidum ab iis esse subversum narrat Varro, quem adducit Plinius eodem libro c. xxix. Et Strabo quidem in Turditania (quæ putatur esse Hispania ulterior sive Bætica) contra illorum copiam niam, plures esse modos inventos eos venandi & capiendi scribit, quorum unus fuit, quod γαλᾶς ἀγρίας Africæ, id est, mustelas sylvestres, quas viverras esse putant (quamvis interpretes feles feras habeant) studiose adhibeant, ac ore obligato in foramina cuniculorum immittant, quæ eos unguibus extrahant aut expellant, ut ab astantibus capiantur, quod Plinius quoque commemorat. Atque hoc venationis genus adhuc in Anglia & alibi est usitatum. Nam venator viverras funiculo tenens in cavernas immittit, quæ ubi cuniculum apprehenderint, ita mordicus tenent, ut una cum ipsis extrahantur. Admonemur autem hoc Emblemate, quantopere clandestinæ insidiæ nobis sint cavendæ, quod quidem inprimis de calumniæ pessimo & valde occulto malo est intelligendum. Unde proverbium dicit: Non esse remedium contra sycophantæ & calumniatoris morsum, desumtum ex Aristophanis Pluto, ubi cuidam jactanti annulum se habere magicum, efficacem contra omne malorum genus, addit alter,

ἀλλ' οὐκ ἔνεστι συκοφάντῃ δήγματος,

scilicet φάρμακον, id est, Non illi inest remedium contra sycophantæ morsum.

(o)

VIR.

LXXXIII.

VIRTUS LORICA FIDELIS.

Virtus ipsa suis firmissima nititur armis,
Sævam hiemem sortis spernere docta malæ.

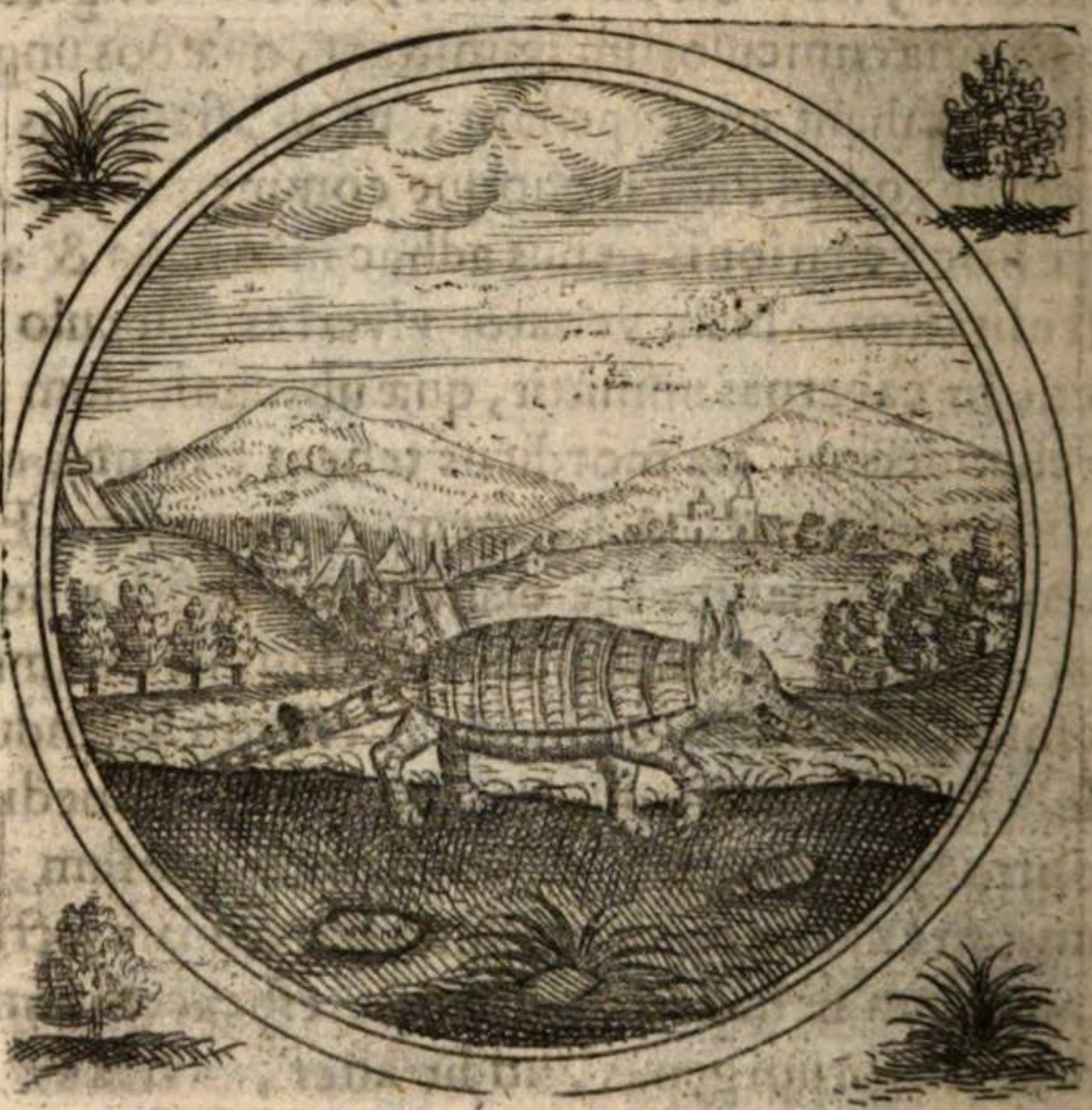

INdicarum rerum scriptores, Gomara, Monardes, Lerius & alii plures, atque Bellonius quoque in Observationibus Hodœporicis describunt depingunrq; animal quoddam veteribus fortasse incognitum, cujus binas etiam exuvias, quæ inter se non parum differunt, in nostro rerum naturalium

turalium penu habemus. Hiſpani nominant Armadillo, id eſt, armatum ſive cataphractum, quod quaſi panoplia vel armatura quadam loricata à capite uſque ad pedes ſit contectum. Inde Mexicani & Guincnſes, apud quos copioſe reperitur, & ſubterraneum animal eſſe dicitur magnitudine erinacei, ſed longius; appellant in ſua lingua Tatou. Quemadmodum itaque hoc rarum animal munitur naturalibus armis, quibus ſeſe defendit, nec externis indiget ſubſidiis: ſic quoque virtus inſtar loricæ in ſe munita tuta conſiſtit, & inſultus adverſæ fortunæ facile ſuperat ac comtemnit. Quæ Claudianus in Panegyri de conſulatu Mallii Theodori his verſibus pulchre expoſuit:

Ipſa quidem virtus pretium ſibi ſolaque late
Fortunæ ſecura nitet, nec faſcibus ullis
Erigitur, plauſuque petit clarescere vulgi:
Nil opis externæ cupiens, nil indiga laudis
Diviſiis animoſa ſuis, immotaque cunctis
Caſibus, ex alta mortalia deſpicit arce.

Nec minus eleganter Horatius lib. III. Ode II.

Virtus repulſæ neſcia ſordidæ,
Intaminatis fulget honoribus,
Nec ſumit aut ponit ſecures
Arbitrio popularis auræ.

Menander: ὅπλον μέγιστόν ἐστιν ἡ ἀρίστη βροτοῖς ἀρετή, Armatura maxima virtus eſt mortalibus.

LXXXIV.

COMINUS ET EMINUS.

Cominus ut pugnat jaculis, atque eminus hiſtrix,
Rex bonus eſto armis conſiliisque potens.

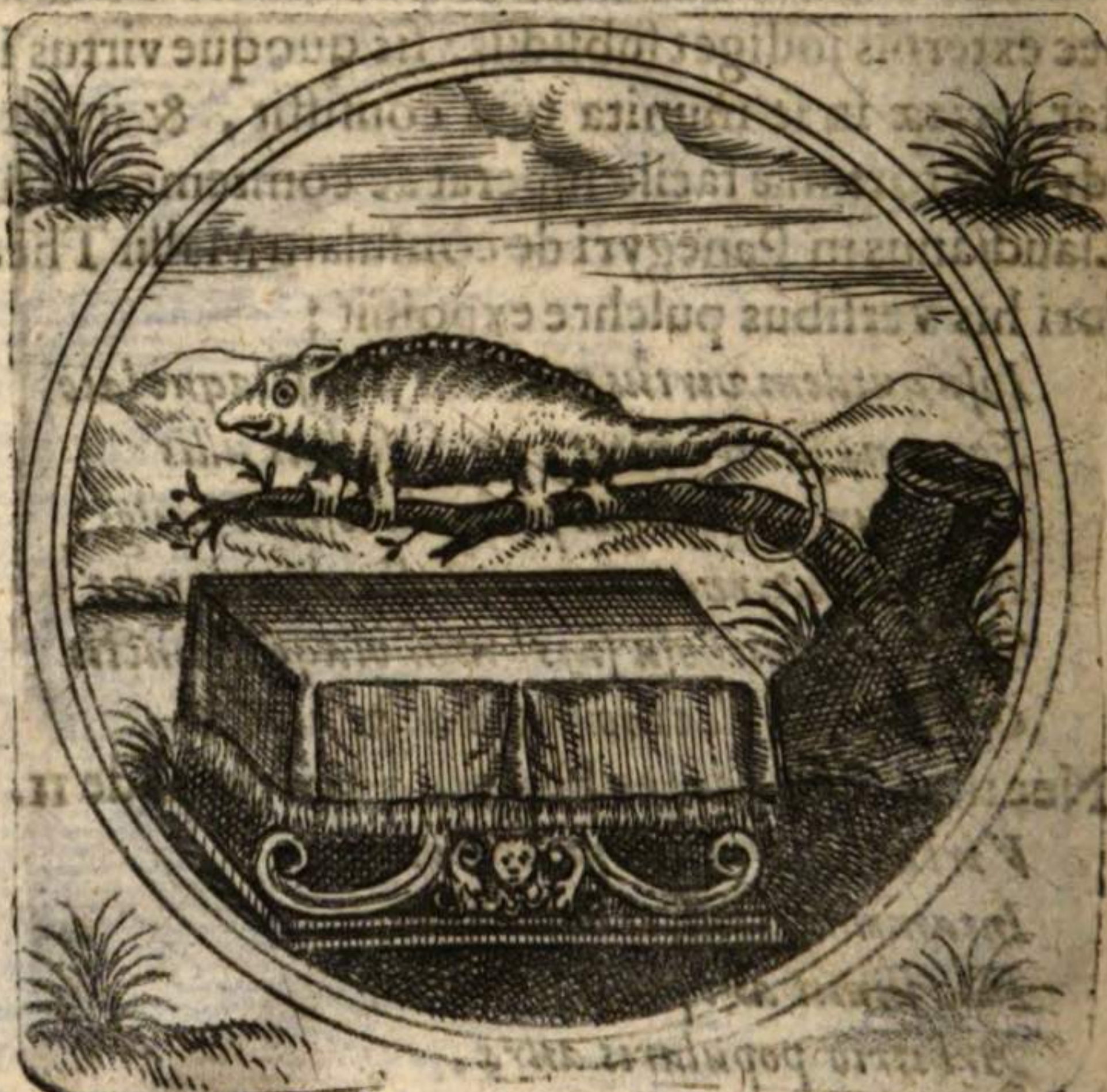

HIſtrix, qui vulgo porcus ſpinoſus nominatur, ſicuti apud Suidam ἀκανθοχοιρος, cum quo germanicum quoque vocabulum, **Stachel-Schwein**/ convenit, è genere Erinaceorum eſt, ſed multo longioribus & acutioribus aculeis armata, atq; iis quidem (ut Plinius & Ælianus narrant,) cum cutim intendit, miſſilibus: unde non ſolum pun-

pungit illis & ſauciat ora canum, ſed longius quoque in eos ejaculatur. Quod Ariſtot. quoq; Athenæus & Suidas referunt. Hoc animal eruditi quidam arbitrantur apud Plautum in Pœnulo, nomine muris Africani notari, cum ſit in Africæ & Indiæ regionib. frequens, quod interdum hodie quoque ſpectandi cauſa in Germania circumfertur, nec eſt ἀμφίβιον, ſed terreſtre tantum, ut Oppianus quoq; III. Cyneget. affirmat. Extat autem apud Claudianum integrum poema de Hiſtrice, ex quo nonnullos verſus huc transferre placuit:

Ecce brevis propriis munitur beſtia telis,
Externam nec quærit opem, ſert omnia ſecum,
Se pharetra, ſeſe jaculo, ſeſe utitur arcu.
Unum animal cunctas bellorum poſſidet artes,
Quod ſi omnis noſtræ paulatim induſtria vitæ
Fluxit ab exemplis, quicquid procul appetit hoſtem
Hinc reor inventum.

Similia ferè de Mantichora, Indiæ fera, Phile in Jambis ſcribit, eam videlicet è cauda ſpiculis armata ſagittas emittere, quibus ſe perſequentes feriat. Gratum hoc & familiare fuit ſymbolum Ludovici XI. Regis Galliæ (unde corona illi additur) qui eo oſtendere voluit, arma ipſi talia eſſe in promtu, quibus & in propinquo, & longius, ſi opus ſit, hoſtem ſuum poſſit petere, ἀγχέμαχος nimirum pariter atq; πλέμαχος. Quidam ex vertibus Claud. addunt: *FERT OMNIA SECUM.* Bene igitur Seneca in Medea dixit:

Nemo potentes aggredi tutus poteſt.
Gravis enim, ut ibid. ait, *ira regum eſt ſemper.*

LXXXV.

NON SOLUM NOBIS.

Ericium hic qui ceu gradientem conſpicis uvam,
Frugi ſis, & opes tu quoque linque tuis.

ERinaceus, vel ſecundum Plinium Herinaceus, torſitan quia infixa ſpinis illius inhæreant, dicitur quoque Ericius, & apud Plautum in Menechmis, ac Nemeſianum in Cyneget. Eres, græcis eſt ἐχῖνος. De quo apud Plutarchum in comment. de ſolertia animal. extat hæc jucunda narratio. Ele-

gantior

gantior tamen est Erinacei pro catulis procuratio. Autumni enim tempore sub vites obrepens uvarum acinos Pedibus in terram decutit, eosque circumvolutans se spinis suis excipit, ac nobis aliquando omnibus hoc spectantib. speciem exhibuit ambulantis uvæ, deinde in cavernam suam discedens, catulis eas à se decerpendas præbet. Est autem dictum hoc, Non solum nobis &c. ex Ciceron. lib. 1. de Officiis nota omnib. sententia desumpta, quam ille transtulit ex epistola Platonis ad Archytam Tarentinum, quæ omnia huc transferre nimis esset longum futurum. De amore vero erga liberos parentum eruditus commentar. Plutarchi περὶ φιλοστοργίας legi poterit. Ac Menander unico versiculo id est complexus,

τοῦτ' ἐστὶ τὸ ζῆν, οὐχ ἑαυτῷ ζῆν μόνον.

Hoc vivere est, haud sibi uni vivere.

Guilhelmus Paradinus in symbolis heroicis addit, *Magnum Vectigal*, ex Cicerone in Paradoxis: O dii immortales, non intelligunt homines, quam magnum sit vectigal parsimonia. Apud Plinium lib. VIII. cap. XXXVII. habetur, præparare hieme Erinaceos sibi cibos, & volutatos supra jacentia poma affixa spinis, unum non amplius tenentes ore, portare ea in cavas arbores. Quod etiam Ælianus refert. Sic Plutarchus in comment. περὶ φιλοπλουτίας, id est, de cupiditate divitiarum (quamvis ibi ab avaro in alium sensum detorquentur) ait, παῦτα γὰρ ἐστιν, ἃ παραινοῦσι καὶ διδάσκουσι· κέρδαινε καὶ φείδου, τοσούτου νόμιζε σεαυτὸν ἄξιον, ὅσου ἂν ἔχῃς, id est, Hæc enim sunt quæ monent atque docent: Lucrare & parce, & tanti te esse crede, quantum est quod possides.

LXXXVI.

NIL MOROR ICTUS.

Integritas, virtusque suo munimine tuta,
Non paret adversæ morsibus invidiæ.

ECHinus non sine vafricie quadam naturali, quando sentit canes in se impetum facere, convolvit se in formam pilæ, ut tantum in aculeos vim suam exerceant, Plutarchus in commentario toties adducto, de solertia animalium, paulo aliter de vulpe hæc commemorat, & inde proverbium natum dicit,

Scit multa vulpes, magnum echinus unum habet.

Nam accedente, ut ajunt, vulpe,

Corpus convolvens pineæ in morem nucis
Spinas riget horrens, ne vel morderi queat,
Vel tangi.

Estque prior senarius, secundum Xenodotum Archilochi,

πολλ' οἶδ' ἀλώπηξ, ἀλλ' ἐχῖνος ἓν μέγα.

Posteriores verò versus leguntur quoque apud Athenæum Dipnosophi. lib. III.

σροφιλος ἄμφ' ἄνανδρον ἱλίξας δέμας
κεῖται, δακεῖν τε χ' ὑγεῖν ἀμήχανος.

Significat autem hominem virtute ac integritate sua fretum, fraudes & obtrectationes malevolorum facile contemnere & ab illis se conservare posse: ac attribuitur hoc symbolum à C.L.V. Joan. Sambuco illustri Baroni Carinthiaco Joanni Kevenhülero. Academici Brixienses occulti, solum Echinum pingunt in globum convolutum cum dicto, *Undique tutus*: quod cum priore explicatione congruit. Scipio autem Amiratus in libello suo Italico attribuit hanc inventionem fortiss. Duci militari Vespasiano Gonzagæ, una cum parte versus Virgiliani Æneid. v. *Decus & tutamen in armis*, quod præstantes & fortes milites constantia & animositate in pugnando, non fugiendo turpiter, & seipsos salvos ac incolumes conservare, & veram gloriam bellicam conquirere studeant, quibus convenit istud Catulli in Argonaut.

Expers terroris Achilles
Hostibus haud tergo, sed forti pectore notus.

LXXXVII.

LATET ABDITA.

Nucleus arridet? Spinosa putamina rumpe;
Non vult felices absq; labore DEVS.

SCiurus castaneam, quamvis aspero & spinoso cortice circumdatam, tam diu versat & laboriose tractat, donec aperiat, fructuq; illius interiore frui ad vescendum queat. Quo indicatur, sine labore ac sudore (ut sæpe jam dictum) ad res laudabiles nullum aditum nobis patere. Estq; hac similitudine quoq; Plautus usus in Curculione,

Qui è nuce nucleum esse vult, frangat nucem,

Figura

Figura nimirum paoverbiali monens eum, qui commodum quærit, laborem quoque non ſubterfugere debere. Quod B. Hieronymus ad diligentem lectionem ſacrarum literarum accommodavit. Cicero quoque ex Accio vetere poëta refert hos verſus in orat. pro P. Seſtio.

Sed te id quod multi invideant, multique expetant,
Inſcitia ſit poſtulare, ſi tu laborem ſumma cum cura
efferas nullum,

Idque de ſapientiæ adeptione peculiariter pronunciat Turpilius Comicus referente Nonio in verbo ſpiſſum.

Ita eſt: verum haud facile eſt venire illo, ubi ipſa
eſt ſapientia,
Spiſſum eſt iter, adipiſci haud poſſis niſi cum magna
miſeria.

Et Pindarus (qui ubiq; ejusmodi ſententiis plenus eſt) Pyth. Ode ult.

εἰ δ' ἔστις ὄλβος ἐν ἀνθρώποισιν, ἄνοις καμάτοις φαίνεται.

Si vero aliqua eſt inter homines felicitas, ea non
ſine labore exiſtit.

Cui ſimilis eſt Epicharmi ſententia, τοῖς ἐπόντων πόνων πωλοῦσιν πάντα τ' ἀγαθὰ θεοί: Convenientibus laboribus vendunt omnia bona dii. Totum vero hoc ſymbolum eleganter explicat Philo de vita Moſis lib. III. Alius quidam aſcripſit, *Virtute & ſapientia*, quibus duobus omnia laudabilia & præclara comparare ſibi homines poſſunt. Ac Claudianus inter alias laudes Stiliconis lib. II. eadem quoq; refert.

Durum patientia corpus
Inſtruit, ut nulli cupiat ceſſiſſe labori.

LXXXVIII.

VINCIT SOLERTIA VIRES.

Exiguus tranat ceu flumina magna sciurus,
Res gerimus magnas viribus ingenii.

DE eodem Sciuro, quem græci quoq; καυ-
ρον appellabant, Olaus Magnus lib. XVIII.
Historiæ Septentrionalis hæc literis mandavit.
Tranat bestiola ista per amens exiguo ligno, cau-
dam habens pro velo expansam. Non enim natura
alium concessit natandi modum, propter exiguum
corpus & nimiam pilorum densitatem, in cauda
vil-

villoſa, qua cito imbuta aqua mergeretur in fundum. Quam rem Oppianus longe ante ipſum elegantibus verſibus deſcripſit græcis, & Sciurum cum pavone caudam explicante confert. Nec abſimilis eſt natatio piſcis Nautili ab eodem copioſe deſcripta in Halieut. lib. 1. de qua, DEO volente, plura in IV. noſtra Centuria de Aquatilibus & reptilibus dicemus. Eſt autem ſymboli hujus cum aliis nonnullis commune argumentum hoc, quod ſæpe ingenio & ſolertia in reb. difficilibus & admodum impeditis plus obtineatur, quam magnis viribus. In quam ſententiam præclara extat oratio graviſſimi hiſtorici græci Polybii, ubi loquitur de Xanthippo Lacedæmonio, nam inquit, καὶ μὲν τὸ παρ' ὀλίγον πάλαι καλῶς εἰρῆσθαι δοκῶν, ὡς ἓν σοφὸν βούλευμα τὰς πόλλας χεῖρας νικᾷ, τὸ τε δι' αὐτῶν ἔργων ἔλαβε τὴν πίστιν, εἰς γὰρ ἄνθρωπος καὶ μία γνώμη τὰ μὲν ἀήττητα πάλαι καὶ πολὺ διαφανῆ δοκοῦντα εἶναι, καθεῖλε, τὸ δὲ προφανῶς πεπλανημένον ἄρδην πολίτευμα καὶ τὰς ἀπυλγηκυίας ψυχὰς τῶν δυνάμεων ὅτι τὸ κρεῖττον ἤγαγεν, id eſt, interprete Nic. Perotto: Præterea quod olim ab Euripide ſapientiſſime dictum fertur, unicum rectum conſilium multorum manus vincere, hoc tempore ex iisdem operibus fidem accepit. Siquidem unus homo atque una ſententia multitudinem, quæ antea invicta & inſuperabilis fuerat, vicit ac profligatam urbem (Carthaginenſem) & collapſos tot virorum animos inſtauravit atque erexit. Quidam addunt, *VIRIBUS INGENIUM POTIUS.*

LXXXIX.

CAPTIVAM IMPUNE LACESSUNT.

Hoſtem qui captum rides, fuge robur habentem:
Perrumpet felis carcere clauſa diu.

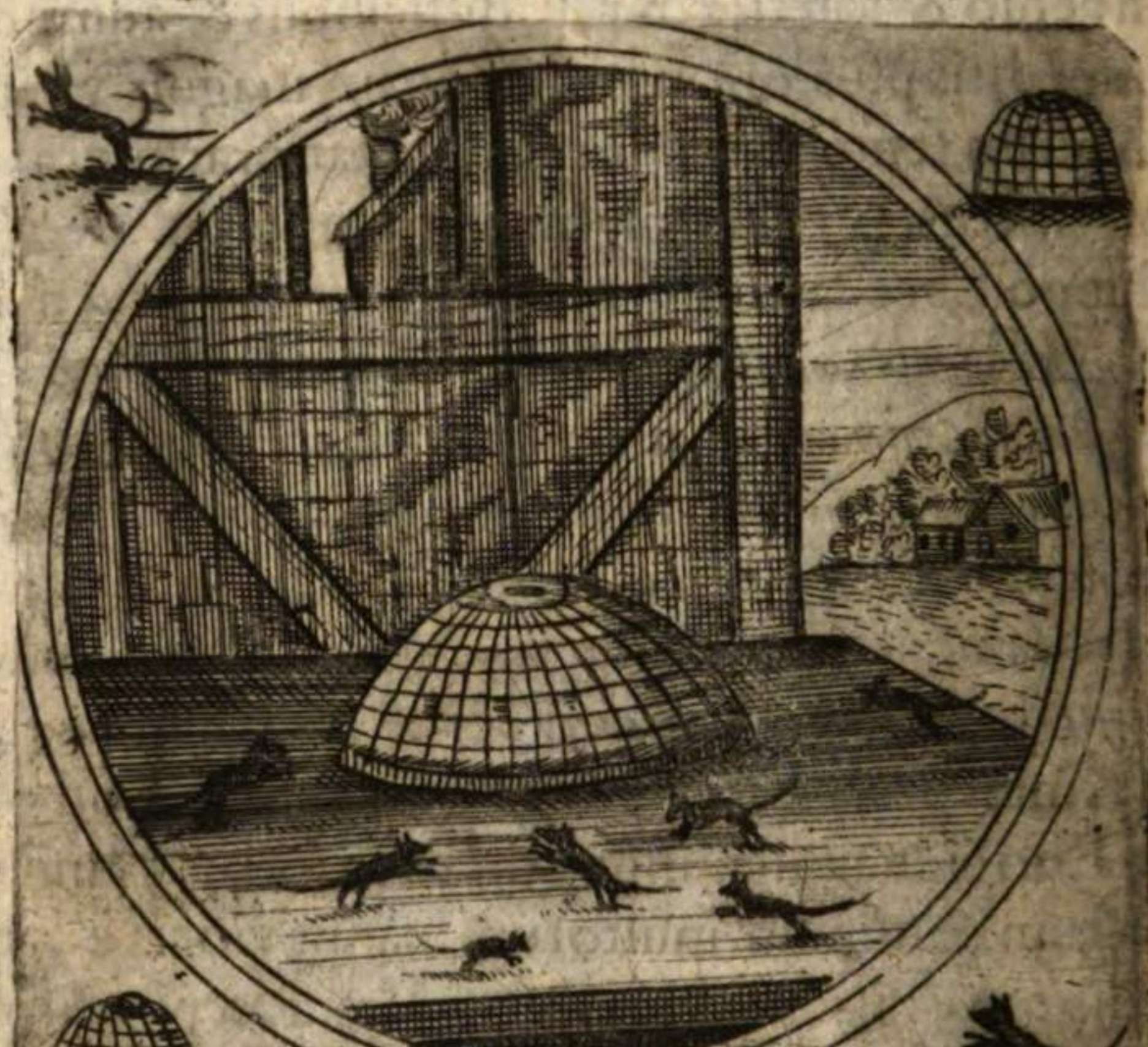

FElis, muſcipulæ incluſa, circa quam captam ſaltãnt undique mures, & ſuo adverſario petulanter inſultant, donec tandem illa effractis repagulis liberata, meritas pœnas inſolentiæ ſumat, ſymbolum eſt, quod etiam Suidas & Adrianus Junius in Emblemat. notarunt, nimiæ inſolentiæ ex

ſum-

ſumma impunitate ortæ, qua homines plusquam oportet ſuperbire, & ferociores fieri ſolet. Maxima enim eſt illecebra, Ciceronе in oratione Miloniana teſte, peccandi, impunitatis ſpes. Idque etiam Arithmologica ſententia non improbanda declarat, quæ dicit à quatuor bonis matribus totidem peſſimos liberos procreari. nimirum, à veritate odium, proſperitate ſuperbiam, ſecuritate periculum, & familiaritate contemtum. *Quod* ſane inprimis de vulgi moribus intelligendum. Hæc enim, ut ait Livius lib. XXIV. natura multitudinis eſt; aut ſervit humiliter, aut ſuperbe dominatur; libertatem, quæ media eſt, nec ſpernere modice, nec habere ſciunt; & non deſunt magiſtri, qui intemperantes animos irritent. Quapropter neceſſe fuit, ut reſpectu legum & ſupplicіorum homines petulantes & ſcelerati in officio ſevere continerentur, ne licentia ipſorum creſcente impune in alios quidvis tentare auderent. Itaque Horatius quoque ait, 1. Serm. Sat. III.

Jura inventa metu injuſti fateare neceſſe eſt,
Tempora ſi faſtosque velis evolvere mundi.

Et Iſidorus II. Etymol. Factæ ſunt leges, inquit, ut earum metu humana coerceatur audacia, tutaque ſit inter improbos innocentia. Contra verò, ut in Paradoxis Cicero præclare docet, ſapiens vir nonniſi recta ſequitur atque colit, quia id ſalutare maxime eſſe judicat. Itemque II. de legibus. Conſtat profecto ad ſalutem civium, civitatumque incolumitatem, vitamque hominum & quietam & beatam, inventas eſſe leges.

NIL

XC.

NIL SOLIDI.

Turpis adulator formas se vertit in omnes,
At verax similis mens manet usque sui.

CHamæleon (cujus accurata descriptio est Aristot. 11. de hist. anim. cap. xi. animalculum Africanum est, nec infrequens Indiæ, magnitudine Lacertæ grandioris, crura tamen sunt magis recta & alta, quod in varios colores mutari proverbium indicat, quo dicitur aliquis esse Chamæleonte mutabilior. Estque satis appositè typus hypocritæ & assentatoris. Quod Plutarchus in erudito com-

commentario de dignoſcendo amico ab adulatore ſic explicavit: Adulatori evenit quod Chamæleonti, hic enim omni colori ſe poteſt ſimilem præſtare demto albo, & adulator in iis quæ operæ pretium habent ſimile ſe præſtare non valens, nihil niſi turpe imitando exprimit. Idem autor alibi in comment. de ſolertia animalium, ex Theoph. & Ariſtot. rationem conatur reddere, quod ſi natura admodum meticuloſus Chamæleon. Cum enim parum abſit, quin totum ejus corpus pulmone impleatur, in ſpiritu plenus ob raritatem & pellucidam cutim ita deſtenditur, ac aptam ad mutationem reddit ſuperficiem corporis. Plinius verò paulo aliter lib. VIII. c. XXXIII. hæc de eo recenſet. Ipſe celſus hianti ore ſolus animalium nec cibo nec potu alitur, (notandum tamen, interdum muſcis, formicis, & aliis inſectis veſci) nec alio quam aëris alimento. Et coloris natura mirabilior, mutat namque eum ſubinde, & oculis & cauda & toto corpore, redditque ſemper quemcunque prox. attingit præter rubrum candidumque. Quæ profecto aſſentatorib. opt. conveniunt, quorum ſcopus præcipuus eſt, omnia imitari, & aſſenſum cunctis præbere quam iis, à quorum ingenio longè abſunt, qui ſcilicet candido ſimplicitatis & innocentiæ decore, ac pudoris verecundiæq; rubore ſunt præditi. *Quare* Seneca Epiſt. XLIV. recte differit, veritas in omnem partem ſui ſemper eſt eadem. Quæ decipiunt, nihil habet ſolidi. Tenue eſt mendacium, perlucet ſi diligenter inſpexeris. Tractavit autem idem argumentum quoq; Alciatus, quod lector poterit cum his conferre. Additum etiam alibi legitur, *NON DURAT HYPOCRISIS.* DO-

XCI.

DOMUS OPTIMA.

Est sua cuiq; domus tutissimus usque receptus,
Hanc seu restudo fœmina casta colat.

EX apologo Æsopico symbolum hoc originem duxit. Cum enim (ut est in fabula) Juppiter ad Junonis nuptias animantes universas invitasset, aliis omnibus tempestive advenientibus, sola testudo nimium cessavit. De qua cum moræ causam scisciteretur, respondisse fertur οἶκος φίλος, οἶκος ἄριστος, domus amica, domus optima. Et Euri-

pidis

pidis versus in hanc sententiam adducitur à Clemente Alexandrino στρωμαΤ. 5.

μακάριος ὅστις δ' ἐυτυχῶν οἴκοι μένει, id est,
Beatus est, domi qui agit feliciter.

Atque vetus est verbum Hesiodeum, οἶκοι βέλτερον εἶναι: quia nusquam aliquis commodius ac liberius vivit quam domi suæ, & addit idem poëta, ἐπεὶ βλαβερὸν τὸ θύρηφι, id est, quia molestum & noxium est foris versari. Quod tamen ita simpliciter non accipiendum, quasi etiam liberales & utiles peregrinationes non sæpe haberent suum locum, sed proprie ad αὐτάρκειαν quandam & animi tranquillitatem ab omni curiositate alienam & remotam referendum est, non ad ignaviam & negligentiam inutilem. Nam Pythagoram, Lycurgum, Solonem, Platonem & alios plurimos, doctrinæ liberalibus causa, suo tempore, etiam longinquas & difficiles profectiones suscepisse historiæ testantur. Et Plutarchus in libello περὶ δ' ἀυτάρκειας nimiam οἰκουρίαν καὶ ἀπραξίαν, id est, propriæ domus custodiam & inertiam plane improbat, sicut etiam in altero commentario, quem scribsit contra τὸ λάθε βιώσας, id est, latenter esse vivendum, idem testatur. Referendi etiam huc sunt versus Ennii apud Cicer. in Ep. ad Trebatium, desumpti ex Medea Euripidis. Quidam ascribunt, *INTRA ME MANEO*: conveniens maxime virgini vel matronæ honestæ, domi se libenter continentis; atque ideo secundum Plutarchum in præceptis conjugalibus traditur, Phidiam pinxisse Venerem insistentem testudini.

XCII.

ÆQUE TANDEM.

Tardigrada assequitur Cygnos testudo volucres,
Assiduus quo non scit penetrare labor?

CYgni in vertice montis Parnassi Phœbo & Musis sacri commorantes, animi eandotem ac integritatem designant, quæ propria & peculiaris inprimis verè doctis viris esse consuevit, qui suavi suo cantu, & dulcedine doctrinæ omnibus grati atque fructuosi sunt. An verò Cygni ante mortem

tam

tam ſuaviter canant, quemadmodum multi ex Poëtis & Philoſophis, atque ipſe Plato in Phædone ſive animæ immortalitate, meminerunt, & Euſtathius græcus interpres Homeri in Il. β. ſcribit, experientia eſſe cognitum, Cygnos eſſe canoros, cum Plinius, Ælianus, Athenæus aliique non pauci hoc negent, adhuc dubitatur, quamvis apud Græcos & latinos κύκνειον ἆσμα, id eſt, Cygnæa cantio in proverbium abierit. Ad montis verò hujus faſtigium teſtudo tardigrada ſuo lento ad ſedulo greſſu aſcendere, eoque tandem pervenire nititur. Quo indicatur, nonnullos, quamvis ingenii tarditas vel alia eos non parum remorentur, aſſiduitate tamen & diligentia id omne compenſare, ac tandem ad ſapientiæ & doctrinæ veram poſſeſſionem aſcendere, cum etiam Cato dicat (qua ſententia B. Hieronymus quoque uſus eſt) ſat cito, ſi ſat bene. Quod breviter Ariſtoteles III. Ethic. dixit, βραδέως ἐγχειρεῖν πῶς πραττομένοις, ὅδ' ἀνέλῃ, βεβαίας δ' μένειν, id eſt, Negocia quidem aggredienda cunctanter, ſed in ſuſceptis conſtanter inhærendum. Ac Periandro uni è ſeptem ſapientibus aſcribitur, μελέτη τὸ πᾶν. In cura & diligentia conſiſtunt omnia. Alibi legimus, *PEDETENTIM*, Vel, *AD LOCUM TANDEM*. Pertinet inprimis huc Homeri illud:

κιχάνει τοι βραδὺς ὠκὺν:

Nonnunquam aſſequitur tardus celerem citumq;

XCIII.

MODO VITA SUPERSIT.

Vt vivat Castor sibi testes amputat ipse.
Tu quoque, si qua nocent, abjice, tutus eris.

QUamquam ex veteribus tàm Græcis quàm Latinis quidam, interque hos Ælianus, & Orus Niliacus, tradiderint, Fibrum sive Castorem, urgentibus venatoribus & canibus, sibi ij si partes genitales amputare, gnarum se propter ipsas peti: contrarium tamen Dioscorides, & Sextius quidam

dam antiquus autor apud Plinium ſcribunt, & plures etiam recentiores hoc non poſſe fieri oſtendunt, propter teſtes ipſius ſpinæ admodum inhærentes. Ad receptam tamen vulgo opinionem reſpiciens Tertullianus argutè dixit lib. 1. adverſus Marcionem: Quis enim tam caſtrator carnis Caſtor, quam qui nuptias abſtulit? Et ſanè cùm Alciatus, Jovius, Gazonius & alii hoc ad Symbola & Emblemata ſua accommodaverint, ac Marcellus Virgilius Florentinus in comment ad Dioſcoridem lib. II. de Caſtore, talia ſcribat fuiſſe olim excogitata, quo aliqua autoritate munitæ ejusmodi ſubjectiones facilius vulgo poſſent imprimi, nos quoque hic ipſi locum concedamus, cum doctrinam perutilem in ſe contineat, quæ cognoſci poteſt ex brevi ἐπιμυθίῳ, huic apologo Æſopico addito, ὅτι τῶν ἀνθρώπων οἱ φρόνιμοι ὑπὲρ τῆς ἑαυτῶν σωτηρίας οὐδένα λόγον τῶν χρημάτων ποιοῦνται, id eſt, homines prudentes propter ſuam ſalutem nullam habere rationem pecuniæ. Quæ admonitio ad alia omnia impedimenta vel famæ bonæ vel etiam vitæ cauſa, abjicienda tempore neceſſitatis referri poteſt. Cujus rei tum aliæ tum præclaræ expoſitiones extant apud Ammianum Marcellinum lib. XVII. & Conſtantinum Manaſſem, quem autorem nobilis & domus vir Ioannes Leunclavius in latinam linguam ex Græca erudite convertit. Paulus Jovius adhuc juvenis unica addita dictione, ΑΝΑΓΚΗ, hoc ſymbolum ipſe uſurpavit; quod ex Euripide in Hecuba forſitan ſumſit, ubi ait, σὲ γὰρ ἀνάγκη: Dura eſt neceſſitas,

XCIV.

ARTIS OBSCURA TENEBRIS.

Heu mortale genus ceu talpæ, lumine captum,
Cœlesti donec restituatur ope.

DE Talpa ex Aristotele hæc Plinius, ejus hac in re interpres, lib. IX. cap. XXXVII. commemorat: Quadrupedum talpis visus non est, oculorum effigies inest, si quis prætensam detrahit membranam: atque non levia etiam rudimenta pupillæ & albi circuli apparere in illis, sciunt qui diligenter

ter per anatomen inſpexerunt. Et ſecundum eundem Plinium, quamvis ſemper in terra defoſſa vivat, liquidius audit obruta terra tam denſo elemento. Oppianus lib. III. Cyneget. vocat αὐτόχθονα φῦλα, quod ex terra & pluvia credantur gigni. Apud Suidam proverbium legitur, ἀσπάλακος τυφλότερος, Talpa cæcior: Quo Cleomedes in Epicurum utitur lib. II. Et Ægyptii, teſte Oro, hominem cæcum per eam denotabant, & apud Heſychium, ut Pierius refert, hieroglyphicum eſt ignorantiæ. Hinc nobis diſcendum, quam cæca ſit mortalitas, niſi aliunde cœleſti luce illuſtretur. Unde Socrates apud Platonem conqueritur, homines pauca ſcire vel potius nihil. Ac notum eſt Ariſtotelis dictum non quidem de talpis ſed veſpertilionibus, Metaphyſ. lib. II. cap. I. ὥσπερ καὶ τὰ τῶν νυκτερίδων ὄμματα πρὸς τὸ φέγγος ἔχει τὸ μεθ' ἡμέραν, οὕτω καὶ τῆς ἡμετέρας ψυχῆς ὀνὸς πρὸς τὰ τῇ φύσει φανερώτατα πάντων, id eſt, Quemadmodum oculi veſpertilionum ſeſe habent ad meridianam lucem, ſic animi noſtri mens ad ea quæ ſuæ natura omnium manifeſtiſſima ſunt. Similesque querelæ extant multæ apud Pindarum, Lucretium, Perſium & alios poëtas. Quibus tamen approbari Scepticorum & Pyrrhoniorum ἀκαταληψίαν, id eſt, nullius rei veram & certam apprehenſionem, minime eſt cenſendum; ſed potius illis incitari debemus, ut eo accuratius veritati indagandæ & rerum cauſarumque inveſtigationi operam dare ſtudeamus. Inſcriptio eſt ex Symphoſii Ænig.

XCV.

SÆVIT IN OMNES.

Plures lutra necat pisces, quam condat in alvum
Sic rabie tumidus sæva tyrannus agit.

VIsum est in fine horum Symbolorum & Emblematum, quædam etiam ἀμφίβια & ἀμφιπεριζώντα, id est, animalia ancipitia (ut Cicero vocat) quæ promiscuè in aqua & terra vivunt, ad nostrum institutum transferre, qualia sunt lutra, fiber, & crocodilus. Lutram quidem græci vocant

cant ἐνυδρίν, vel ſecundum Varinum, ἐνυδρὸν, notam omnibus, præſertim illis qui piſcinas habent uberiores, in quibus interdum magnas ſtrages edit, Ælianus videtur caniculam fluviatilem nominare, quam nos ciſuratam etiam vidimus. In piſcibus & quidem meliorib. capiendis mira illi agilitas, & tanta ſagacitas, ut dicatur ex aqua per rivulum effluente, longe admodum piſcium odorem ex vivariis percipere, quæ ubi invaſerit, in omnes ſævit, quamvis non univerſos poſſit devorando abſumere. Quæ profecto imago eſt admodum evidens tyrannicæ crudelitatis, quæ nil niſi cruentum & nefarium ſpirans omnibus eſt infeſta, inprimis verò bonos & virtute præſtantes viros è medio tollit. Nam ſecundum Claudianum de IV. Conſulatu Honorii,

Sors iſta tyrannis
Convenit, invideant claris fortesque trucident.
Munitique gladus vivant, ſeptique venenis
Ancipites habeant artes, trepidique minentur.

Et Cicero in libello de amicitia ait; Hæc eſt tyrannorum vita, nimirum in qua nulla fides, nulla charitas, nulla ſtabilis benevolentiæ poteſt eſſe fiducia, omnia ſemper ſuſpecta atque ſolicita ſunt, nullus locus eſt amicitiæ. Nam, ſecundum Sophoclem in Oedipo,

Ὕβρις φυτεύει τύραννον.
Injuria creat tyrannum.

Quare Antiſthenes Philoſophus, ut eſt in Stobæo, carnifices tyrannis in pietate præferebat, cujus cauſam interroganti cuidam reſpondit: A carnifice quidem homines injuſti interimuntur, à tyranno autem etiam innocentes.

XCVI.

PERSEVERANDO.

Quid non perficiat labor improbus? aspicis, arbor
Ut cadat à morsu Castoris assiduo.

CAstor Festo fiber quasi fimber dicitur, quod in extremis fluminum oris ac tanquam fimbriis degat, horrendi, quemadmodum Plinius loquitur, morsus, ut arborem ceu ferro cedat, adeo constans in suo proposito atque solers, ut quam ad ripas delegit primam dissecandam, eam non mutet, etiamsi diutius huic labori sit insistendum. Unde Plautus: sic me subes cotidie, quasi, fiber sali-

salicem. Quod si hominis partem aliquam apprehenderit, nisi fracta concrepuerint ossa, non desistit. Quod tamen Aristoteles lib. VIII. de histor. animal c. v. de lutra retulit, sicuti alterum de arborib. lataci, quam vulgo Noerzam vocant, ascribit. Nos hoc symbolo admonemur ad constantiam & perseverantiam in laboribus perferendis, secundum Virgilii II. Georgic. tritam γνώμην,

Labor omnia vincit
Improbus, & duris urgens in rebus egestas.

Et sunt præclari hi versus Lucretii quoque meritò discendi, lib. I. & in fine lib. IV.

Nam leviter quamvis quod crebro tunditur ictu,
Vincitur in longo spatio tamen atque labascit.
Nonne vides etiam guttas in saxa cadentes
Humoris longo in spatio pertundere saxum?

Atque Ovidianum quoque distichum omnibus est notum?

Quid magis est durum saxo? quid mollius unda?
Dura tamen molli saxa cavantur aqua.

Hinc Chærili versus proverbialis græcus apud Galenum lib. III. de Temperament.

πέτραν καὶ λαίνει ῥανὶς ὕδατος ἐντελεχείη,

Id est,

Gutta cavat lapidem non vi sed sæpe cadendo.

Ac Seneca VI. Epist. ad Lucil. Nihil est quod non expugnet pertinax opera & intenta ac diligens cura. Item Epist. XVI. Perseverandum est & assiduo studio robur addendum, donec bona mens sit, quod bona voluntas est.

XCVII.

TEMPORE ET LOCO.

Nosse modum tempusq; doces, Crocodile magister
Et ventura diu tempora prospicere.

CRocodilus Ægypti & Indiæ inquilinum animal est, & de eo Plutarchus in comment. de solertia animalium hæc tradit: Divinationi, non rationi imputetur hujus animalis prænotio. Nam neque infra nec ultra illud spatium, ad quod Nilus sua annua eluvie perventurus est, progressus ova ponit,

ponit, ut quicunque agricola in ea incidat, cum ipse intelligere tum aliis prænarrare queat, quousque sit effluxurus amnis, adeo scite dimensus est, ne humidus ipse humido incubet. Plura idem autor in altero comment. de Iside commemorat, Plinius lib. VIII. cap. XXV. parit ova, inquit, quamta anseres, eaque extra eum locum semper incubat prædivinatione quadam, ad quem summo auctu eo anno egressurus est Nilus. Huc etiam pertinet proverbium sive præceptum Pittaci, unius ex septem Sapientibus, γνῶθι καιρόν, id est, Tempus nosce. Et Hesiodus monet,

μετὰ δὲ Φυλάσσεσθαι, καιρὸς δ' ἐπὶ πᾶσιν ἄριστος.
Observato modum, nam rebus in omnibus illud,
Optimum erit, si quis tempus spectaverit aptum.

Et Pindarus Olymp. XII. ἔστι δ' ἐν ἑκάστῳ μέτρον, νοῆσαι δ' ὃ καῖρος ἄριστος, id est, consentaneus autem unaquaque in re est modus, quem intelligere, opportunitas est optima. Quæ providentia quàm sit utilis, Sophocles in Electra demonstrat,

προνόιας οὐδὲν ἀνθρώποις ἔφυ
κέρδος λαβεῖν ἄμεινον, οὐδὲν σοφῷ:

Id est.

Providentia nullum hominibus aptum natum est
Lucrum capere melius, neque mente sapiente.

Et breviter Pindarus in Pythiis:

ὁ δὲ καιρὸς ὁμοίως παντὸς ἔξει κορυφὰν,
Tempus pariter in omni re fastigium obtinet.

XCVIII.

ACCEPTUM REDDITUR OFFICIUM.

Vel trochili meritis Crocodili gratia constat,
Præclare meritis tu quoque redde vicem.

ARistoteles lib. IX. de hist. animal. cap. VI. ubi loquitur de nonnullis animalibus, quæ ipsa natura quadam instruxit quasi prudentia, ait, Crocodilis hiantib aves trochilos involantes depurgare dentes, quo munere & ipsi aluntur, & Crocodilus sentiens commode secum agi, nihil ei nocet, sed cum egredi avem vult, cervices movet ne com-

pri-

primat. Quidam hirudinibus, quib. os refertum Crocodilus habeat, ipsum à Trochilo liberari scribunt, ut Orus, (ex Phasianini versione,) Herodot. in Euterpe, Apulejus Apol. 1. Amm. Marcellin. & Phile in Jamb. Plutar. in libello sæpius indicato paulo aliter hæc exponit: Trochilum nimirum avem ex earum genere, quæ circa lacus & fluvios versantur (quare de alio trochilo, quem ad regulum referunt, hic locus vix erit intelligendus) Crocodilum custodire, non proprio victu, sed ejus reliquiis enutritam. Cum enim sentit Ichneumonem luto, sicut athletæ pulvere solent, oppletum crocodilo dormienti insidiari, vociferans & tundens rostro hunc excitat. Crocodilus viciſſim ita se huic cicurem præbet, ut eum aperto ore intromittat, gaudeatque eo tenues carnium particulas, quæ dentib. suis inhæserant, rostro sensim legente & deradente auferre, ac ubi jam os claudere vult, leniter mandibulam inclinans id significet, neque etiam prius demittat, quam trochilum evolasse senserit. Est hoc insigne exemplum gtatitudinis, quod semper ante oculos nobis obversari debet, ἀγαθοὶ γὰρ (ait Xenophon) μεγάλα ἀντὶ μικρῶν ἐυνεργετεῖν πέφυκασι, id est, Boni pro parvis magna beneficia conferre solent. Ac Cic. in orat. pro Cn. Plancio summopere hanc virtutem plurib. verbis commendans, Hæc inquit, est mater omnium virtutum reliquarum, & paulo pòst: Equidem nihil tam proprium hominis esse existimo, quam non modo beneficio, sed etiam benevolentiæ significatione alligari, nihil tam inhumanum, tam immane, tam sævum, quam committere, ut beneficio non dicam indignus, sed victus esse videare.

NUS-

XCIX.

NUSQUAM TUTA TYRANNIS.

Quem minime credas properabit fata tyranno:
Exitio Ichneumon sic crocodile tibi est.

ICHneumon Hesychio & Nicandro in Theriacis est ἰχνευτὴς, magnitudine felis, vel, secundum Aristotelem, ictidis, lutræ colore & pilo, cujus species esse putatur, vulgò vocant murem Pharaonis. qualem ante paucos annos vivum Francofurti ostenderunt. Plutarchus hæc de illo refert. Parum differt ab induto thoracem ad prælium mi-

milite, tantum sibi circumdat cœni, tamque densam sibi circumlinit tunicam, aggressurus Crocodilum. Quod Isidorus etiam scribit lib. XII. cap. VI. Plinius addit, saturum crocodilum in littore se supinum abjicere, ibi tum trochilum aviculam ejus os purgare, in qua voluptate somno pressum eum Ichneumon conspicatus per ejus fauces, ut telum aliquod immissus erodat alvum, & sic bestiam illam conficiat. Idem ferme scribunt Strabo, Diodorus Siculus & Oppianus, atque hic quidem III. Cyneg. eleganter admodum & copiose. Et extat de eadem hac re ænigma apud Athæneum, eique subjecta λύσις ex Eubulo Comico. Aristoteles & alii Ichneumonis ita armati, etiam cum serpentibus pugnantis mentionem faciunt. Est autem icon tyranni, qui ut crocodilus in Nilo injustum imperium exercens: hominibus & animantibus non parcit, attamen à parvo & contemtibili Ichneumone interficitur, ita quoque non raro à viliss. homine tyrannus è medio tollitur, Unde Juvenalis Sati. X.

Ad generum Cereris sine cæde & sanguine pauci
Descendunt reges & sicca morte tyranni.

Qui vero hujus argumenti plura cognoscere cupit, legat inprimis Xenophontis scriptum admodum eruditum, cui titulus Hiero, in quo tyrannum planè graphice depingit.

C.

AMOR CAUSA OMNIUM.

Si rerum quæras fuerit quis finis & ortus,
Define, nam causa est unica solus amor.

QUidam eruditus vir Cæsar Trevisanus inte-
grum commentarium edidit Italicum, de quodam Symbolo sive Emblemate, quod ipse vel impressam vulgari nomine, vel Insigne, vel saltem quandam ingeniosam & amœnam inventionem appellare voluit. Ex hoc scripto nos

prx-

præcipua quædam capita tantum, paulo tamen verbosius quam in aliis factum est, enarrare, & illo huic nostræ secundæ Centuriæ finem imponere constituimus. Curavit autem autor depingi quatuor diversi generis animalia, eo modo ut unum alterum respiceret. Inter alia aquila & leo è regione superius, & inferius Siren cum Dracone conspiciebantur. His autem animalibus, amorum quatuor genera voluit repræsentare, nimirum desiderium & amorem veræ gloriæ & famæ, secundum virtutis & præstantiæ animi, tertium pulchri, quartum divitiarum; quibus eorum proprietates accommodat. Nam ad primum quod omnia inferiora in altum ducit, & famæ ac gloriæ rebus præclaris & laudabilibus conquisitæ incumbit, aquila pertinet, quæ inter omnes alias aves volatu suo partes superiores cœli petit, & acie præterea oculorum singulari prædita est, unde veteres poëtæ Jovis esse ministrum fabulati sunt. Soli autem aquilæ corona in capite est addita, quæ amorem sanctum & divinum circa res cœlestes designat. Leo secundo generi accommodatur, qui robore & quasi fortitudine quadam cæteris universis animalibus dominari dicitur, adeo generosi animi, & timiditatis atq; ignaviæ expers, ut autores rerum naturalium scribant, quod hominibus dormientibus, vel in terram, quasi mortui essent, prostratis, vel etiam infantibus parcat, nec illis ullam noxam inferat, ac præterea in campis apricis & latentibus securus, spretis venatoribus, non mutato consueto ingressu, procedat: quod virtutis & magna-

nimitatis conveniens est exemplum. Ad tertium genus amoris, quod in vera rerum pulchritudine appetenda consistit, Siren additur, cui, ut fingunt poëtæ, tam suavis vox est, ut omnes qui audiant ita demulceat, quod etiam somno inde corripiantur. (Alibi tamen ad illicitum amorem hanc similitudinem transferri, non est ignotum.) Draco ultimo generi comparatur, quod versatur circa divitias & opes mundanas; nam his illum præsidere ac custodire eas perhibent, & oculis quoque utitur acutissimis, quæ omnia divitiis conquirendis non male possunt applicari. *Quod si cum μικρο-κόσμῳ* quoque, id est, parvo mundo sive homine hoc conferre voluerimus, Aquilæ semper in altis locis viventi, & prædæ inhianti caput respondet, in quo est intellectus in perpetua rerum inveniendarum meditatione occupatus, deinde os quoque illi ad cibum ingerendum inest; Leoni cum pectore conveniet, in quo consistit fortitudo; Sireni tanquam voluptuariæ & in aquis degenti inferior venter; & tandem Draconi per terram repenti pedes & crura attribuentur. Circum hæc vero animalia undiquaque flamma mollis & lucida conspicitur, qua nobilitas & excellentia amoris denotatur, nam inter alia elementa ignis præcipuum locum obtinet, tanquam magis efficax reliquis. Occupat autem hæc flamma universum spacium circa quatuor animalia, quoniam ipsius vis & potentia per cuncta as res penetrat atque sese diffundit. *Quod* etiam catena indicat, quibus animalia invicem colligantur, & sæpe unum ad alterum pertrahitur. Est autem illa in superiore parte aurea

circa

circa Aquilam & Leonem, cum amor divinus & universalis sit præstantiss. circa inferiora autem animalia plumbea humanum atque etiam bestialem significans. Huic μυθολογικῷ figmento autor addidit inscriptionem Græcam hanc, ὁ ἔρως ἀπάντων ἄιτιον, καὶ πρὸς αὐτὸν ἅπαντα, id est, Amor causa omnium, & ad ipsum omnia: quod nimirum ex amore vero omnes res originem ducant primumque rerum sit principium, & sic tandem in ipsum universa quoque revertantur. Ingeniose hæc sane & eleganter excogitata fateor, quæ tamen in schola pietatis Christianæ multo melius & rectius explicantur. Nam, ut taceam de Amore DEI erga genus humanum (cujus vim & præstantiam nulla unquam lingua humana satis exprimere vel laudare potest) primum est Amor sive dilectio, quo DEUS diligitur propter se, & proximus propter DEUM, ut docet B. Augustinus de doctrina Christiana: qui lib. VIII. de Civitate DEI quoque ait, Platonem non dubitare hoc esse philosophari, scilicet DEUM amare, de quo habemus præcepta sacrarum literarum plurima, quæ nunquam ex animis nostris sunt deponenda. Est deinde amor erga proximum, qui proprie Charitas dicitur, qui ex priore quasi uberrimo fonte promanat, qui enim DEUM amare negligit, diligere proximum nescit, ut veterum quidam dixit. Et secundum S. Paulum, 1. ad Timoth. I. Finis præcepti est charitas ex corde puro, conscientia bona ac fide non ficta. Et SALVATOR noster, Joan. XIII. certum ac indubitatum signum suorum discipulorum dicit esse mutuam dilectionem. Huc etiam

referri debet amor patriæ, nam quid illa nobis poteſt eſſe proximior ? quam Ethnici etiam adeo magni fecere, ut pro illa mortem ſæpe obierint. Et Seneca dicat,

Præferre patriam liberis regem decet.

Maxime autem charitati adverſatur amor ſui, cum quo congruit amor hujus ſeculi, quæ græcis eſt φιλαυτία, quæ omnium vitupetabilium affectionum dicitur eſſe principium, ſicut ſuperbia eſt finis. Hunc ſtultum & improbum merito appellat Horatius, & Ariſtoteles VI. Ethic. infamem, alii cœcum : à quo vitio omnes quam longiſſ. abeſſe debemus. Eſt denique amor honeſtus & laudabilis in rem aliquam vel animatam vel inanimatam (quem Plato etiam videtur deſcribere in dialogo, quem ſympoſium ſive de amore inſcripſit) qui longe lateque ſeſe extendit, ea tamen conditione, ne ullo modo limites honeſti excedat. Atque extat egregium dictum apud Dionyſium) ut fertur) Areopagitam in libro de divinis nominibus. Amorem ſive divinum ſive angelicum, ſive ſpiritualem, ſive animalem aut naturalem dicas, inſitam quandam intellige & connaſcentem virtutem, quæ ſuperiora quidem ad inferiorum Providentiam prolicit, æqualia rurſum ad ſocialem ſui invicem communionem conciliat, ac poſtremo infima quæque incitat, ut ſublimiora potioraque convertantur, immo veluti fomite quodam igneo amplius ſuccenſa reſiliant. Hæc ille. Poſtremo loco eſt inhoneſtus & voluptarius amor, priori plane contrarius, præſertim ille impudicus & ἐρωτικὸς, qui belluarum ſimiles homines reddit,

atque

atque ideo ἀκριόπτα quandam Aristoteles vocat. Quantum vero libidines vagæ nocuerint omni tempore, & quo pacto propter illas non solum privati homines à DEO puniti graviss. sed etiam ideo sæpe numero integra regna funditus, eversa fuerint, tam sacræ quam profanæ historiæ plurimæ testantur.

FINIS.

10073008

JOACHIMI CAMERARII

SYMBOLORUM ET EMBLEMATUM ETHIC. POLITIC.

CENTUR. TERTIA.

I.

CUIQUE SUUM.

Lævatenet fulmen, sed olivæ dexteraramum,
Vt pace & bello sim memor officii.

CUm Aquila οἰωνῶν βασιλεὺς, regina avium Pindaro dicatur, & huic alitum, secundum Plinium, maximus honor, & max. vis insit, recte, ut opinor, huic centuriæ tertiæ ab ea exordium sumere licet. Ejus genera sex recenset Aristoteles lib. IX. cap. XXXII. quorum hæc sunt nomina. I. πύγαργος, id est, albicilla, ab albicante cauda,

vel

vel νεβροφόνος, id est, hinnularia. II. μορφνὸς, Nævia, vel νηττοφόνος anataria, vel πλάγγος, id est, planga vel clanga, Homero πρηνὸς. III. μελανναίετος fulva, λαγωφόνος leporaria. IV. περκνόπτερος ab alarum notis, aut γυπαίετος, à vulturis specie, item ὀρειπέλαργος, id est, Ciconia montana, degenerans ab aliis. V. ἀλιαίετος, marina aquila. VI. γνήσιος ἀετὸς. Vera germanaque Aquila, quæ Æliano videtur esse χρυσαίετος sive stellaris. At paulo aliter Plinius lib. x. cap. III. hæc enumerat, de quibus hic disputandi locus non est. Constat autem tàm ex profanis quàm sacris literis, Aquilam semper insigne fuisse alicujus imperii, ut apparet quoque ex cap. XVII. Prophetæ Ezech. quo in loco per eam regnum Babylonicum & Ægyptium designatur. Xenoph. lib. VII. de Cyri disciplina & Q. Curtius lib. III. præcipuum signum exercitus Persici auream Aquilam fuisse scribit. Idemque Romani longa serie ab Hetruscis acceptum observarunt, secundum Dionys. Halicar. lib. III. & Dionem lib. XL. Atque hunc etiam Imperatores Romani felici auspicio eam gestant. Extant quoque antiqui aliquot nummi, in quibus aquila fulmini insidens addito olex ramo conspicitur, tam pacem, quam bellum repræsentans. Quod symbolum ab invictiss. & nunquam satis laudato Imperatore *CAROLO V.* multo rectius fuit usurpatum cum inscriptione, *Cuique suum* simul ita & potentiam, & clementiam suam declarante. Opt. verò Imp. *MAXIMILIANUS* II. idem cum græco dicto usurpavit, ΕΝ ΚΑΙΡΩ Ε'ΚΑΤΕΡΟΝ, id est, tempore opportuno utrumque, eadem significatione.

II

DOMINUS PROVIDEBIT.

Et lætæ simul est tristis provisio sortit,
Inprimis Virtus Principe digna viro est.

IN Trajani Imp. antiquo nummo exprimitur fœmina quædam, statura erecta, stola amicta, sceptrum una manu tenens, ad alteram globum ad ejus pedes devolutum ostendens, quo significatur universum mundum ab ipsa providentia Imperatoris, tanquam opt. matrefamilias, gubernari.

Sed

Sed piiſſ. & laudatiſſ. Imperator MAXIMILIANUS aquilam mundo inſidentem potius alterius loco uſurpare voluit, cum admodum pia inſcriptione, DOMINUS PROVIDEBIT, ex hiſtoria immolandi Iſaaci deſumta, Gen. cap. XXII. Non enim de ſua prudentia, ut Imperatores iſti Ethnici jactitabant, multum gloriari, ſed potius divinæ providentiæ, tanquam veræ & ſtabili, omnia tribuere voluit. Ac poterit lector luculentam hujus ſymboli explicationem cognoſcere ex oratione funebri ſummi viri D. Johannis Cratonis à Crafftheim Archiatri Cæſarei, quæ publicæ extat. Reſpexit autem procul dubio Sacratiſſ. Imperator ad dictum Salomonis: Proverb. XXI. Cor regis in manu Dei eſt: &, non eſt ſapientia, non prudentia, non conſilium contra *Dominum*. Sic in oratione de providentia, ex D. Baſilii ſcriptis collecta per Simeonem Logothetham legitur: οὐδὲν γὰρ ἀπρονόητον οὐδὲ ἠμελημένον παρὰ τῷ θεῷ, πάντα σκοπεύει ὁ ἀκοίμητος ὀφθαλμος, πᾶσι πάρεστι, σκορπίζων ἑκάστῳ τὴν σωτηρίαν, id eſt, nihil non cognitum, nihil neglectum apud *Deum*, omnia perſpicit ipſius oculus nunquam dormiens, univerſis adeſt, ſingulis diſtribuens ſalutem. Præclare igitur dixit quiſpiam veterum, cujus nomen jam non ſuccurrit (quanquam Joan. Damaſcenus quoque hujus diſtinctionis mentionem faciat, lib. II. cap. XLVI. aliique græci patres) providentiam eſſe actionem Dei vel generalem κατ' οἰκονομίαν cum cauſis ſecundis, vel peculiarem, eamque κατ' εὐδοκίαν ἢ κατὰ συγχώρησιν, idq; ſine cauſis ſecundis.

III.

ET PROFUNDISSIMA QUÆQUE.

Sublimis volat, ima videt, regina volucrum,
Nonne vides, sit ut hæc regis imago boni?

ARistoteles lib. IX. Histor. animal. cap. XXXII. Aquilæ, inquit, volant sublimes & perquam procul adspiciunt, quapropter homines solam avium omnium Aquilam esse divinam perhibent. Hinc etiam Romani suorum Imperatorum ἀποθέωσιν, id est, in Deorum numerum posituram indi-

indicare volentes, Aquilam ex rogo evolantem in nummis expreſſerunt, de qua conſecratione Herodianus lib. IV. cap. VII. prolixe agit. Aquilam etiam Ælianus lib. I. cap. XII. nominat ὀρνίθων ὀξυωπέσεφον, quod ex avibus maxime habeat acres & acutos oculos: additq; idem autor in fine, quod Aquila non ſolum ſibi ipſi, ſed etiam hominum oculis utilis habeatur. Nam vel ejus melle Attico exceptum, & hebeſcentibus illitum viſum acutiſſimum efficere ajunt. Libro verò II. cap. XXVI. inquit, Aquila ſublime fertur, ſurſumque in cæleſti loco volans, maximè procul ab alto æthere acutiſſ. inferiora videt. Unde Horatius l. I. ſerm. Satyr. III.

- - - - tam cernis acutum
Quam aut aquila, aut ſerpens Epidaurus?

Sic in Jobo cap. XXXIX. legimus: In longinquum proſpiciunt oculi ejus. Poteſt autem hujus ſymboli (quod Invictiſſ. Imperat. *RUDOLPHO II.* rectiſſ. Bargaglius Senenſis diligens & accuratus ſcriptor in hoc argumento Italicus dedicavit) explicatio ex Pindaro ſumi, qui tum alibi tum potiſſ. in Næmeis ingenii promptitudinem & velocitatem mentis ab Aquilæ ſimilitudine accepit. Huc pertinet Ariſtophaniçum proverbium in Nubib. αἰετὸς ἐννεφέλῃσι γενήσεαι, id eſt, Aquila in nubibus fies. Quemadmodum enim Aquila in nubibus aliis avibus univerſis ſublimior ſimul ac proſpicacior eſſe conſuevit, ita quoque Imperatores ac magni Principes ſua tam potentia & autoritate, quam ſapientia & vigilantia omnes alios ſuperare ac anteire ſolent.

IV.

PER TELA, PER IGNES.

Nec me prærupti montes, nec fulgura terrent,
Quo minus in summo vertice conspiciar.

ANtiqua admodum ac celebris familia Fregosa Genuensis, ex qua plures Duces istius Reipub. & alii clari viri prodierunt, in gentilitatis suis insignibus aquilam quoque gestare solet, cujus occasione Galeacius Fregosius triremium Magni Ducis Florentini generalis Vicarius,

sive

sive, ut jam usitato nomine nuncupantur, locum tenens, Aquilam (referente hoc Hieronymo Ruscello) Symboli loco usurpavit, magno impetu contendentem suo volatu adversus montem, circa quem cœlum existit admodum turbidum, plenum pluviis, grandine, fulminibus & aliis sævis tempestatibus, contra quæ universa Aquila nihilominus illis omnibus spretis alacriter contendit, aciem oculorum ad Solem supra montem apparentem semper dirigens, atque eo tandem per tot pericula pertingens, cui inventioni Hispanicum dictum adjunxit, *Ni Matarmi*, *Ni Spantarmi*, id est, nec occidere me, nec terrere, scilicet, potest. Quo iste fortiss. heros indicare voluit, nullum periculum, nullam rem quantumlibet terribilem, nec ipsam denique mortem sibi extimescendam proposuisse, réspectu mandati muneris, & propter res ab eo laude dignas suscipiendas. Quandoquidem in omnibus suis actionibus nihil aliud cogitet, nec ante oculos habeat, quam solidam virtutem & veram gloriam, ad quæ per multos labores & varias difficultates, tanquam ad montem altum & aditu difficilem (nam secundum Ovid. IV. Trist.

Ardua per præceps gloria vadit iter)

animo intrepido & constanti adspiret, à quorum accessu quamvis multiplicia genera tempestatum, id est, fortunæ incursiones variæ & plurima alia discrimina illum retrahere & avertere conentur, se tamen ad solem, id est, veram rationem & mentis aciem oculos dirigere, & tandem superatis omnibus difficultatibus ad optatum finem pervenire.

V.

ERGO MOVEBOR.

Nunquam Aquila imbelles cornices celsa fatigat,
Nec generosum animũ lingua maligna movet.

AQuilam sæpius à cernicibus frustra irritari atque impune provocari Ælianus annotavit lib. XV. cap. XXII. unde proverbium quoque extitit, ἀετὸν κορώνη ἐρεθιζελεῖ, id est, Aquilam cornix provocat. Atque idem de aliis quoque avibus dici potest. Quemadmodum verò generosa avis hosce in-

insultus inanes & vanam ac maledicam petulantiam deridet, (quod etiam de molossis importunos canicularum latratus contemnentibus dici solet) ita quoque animus excelsus & fortis leviusculorum & abjectorum hominum, qui neque prodesse nec lædere quicquam possunt, conatus & insultus ne dignatur quidem ulcisci, & minoris facit (ut in altero proverbio dicitur) quam Elephas culicem. Sapienter Plutarch. lib. Quomodo quis ab hostibus juvetur, ait, Silentium in aliorum conviciis esse egregium, Socraticum, aut potius Herculeum, siquidem Hercules,

ὐδ' ὅσσον μυίας συγερῶν ἐμπάζετο μύθων,

Non quantum muscam, odiosa verba curabat.

Sic Demosthenes à quodam conviciis lacessitus, dixit: Nolim tecum in hoc genus certaminis descendere, in quo qui vincitur, ipso victore est melior: ὐ συγκαταβαίνω εἰς ἀγῶνα ἐν ᾧ ὁ ἡττώμενος τοῦ νικῶντος ἐστι κρείττων. Nonnunquam tamen, ubi hæc malitia & insignis conviciandi libido modum excedit, & suæ importunitatis cursum nimis effrenem prosequitur, tandem secundum Publ. Mimum,

Furor fit læsa sæpius patientia.

Ascribitur autem hoc symbolum Alberto Comiti Habspurgensi XVI. qui Dives fuit cognomento dictus, cujus magnanimitatem, simul & bonitatem ac sapientiam singularem Historici magnis laudibus ubique extollunt.

VI.

NON. USITATA VEHOR.

Regulus in Aquilæ auxilio defertur in auras:
Sic quisquis docti nititur ingenio.

REgulum Aristoteles, Plinius & alii nominant quoque Regem & Senatorem avium, eumq; cum Aquila pugnare ferunt : ac esse hunc alium à passere Troglodyte, quem Ætius lib. XI. cap. XV. tanquam efficax remedium contra calculum tam renum quam vesicæ commendat, facile probari

posset,

posset, si brevitas nostri instituti operis pateretur. Quamvis verò & à germanis nomina hæc confundantur, putant tamen rerum naturalium periti Regulum sive Trochilum esse **ein Königlein** / passerem verò Troglodytem (pro quo quidam recentiores perperam Motacillam, sive græcis σεισόπυγίδα accipiunt) **ein Zaunschlüpfferlein** / vel **Göldhänlin**. Notus autem est Apologus, Regulum cum Aquila de celeritate volandi, qua hæc alias aves antecellit, contendisse, ac instituto certamine, clanculum supra dorsum hujus regulum consedisse, & ad præfinitum locum delatum subito inde evolasse, & ita victoriam obtinuisse: atque ideo ajunt ab eo tempore inter ipsos inimicitiam extare. Non aliter cum multi suo ingenio vel natura parum præstare possint, sæpenumero tamen adjumenta ab alis sibi ascifcunt, quibus facile emergere, & non rarò ad majora ascendere queant. Idque si fieri concedatur absque injuria & detrimento ac supplantatione aliorum, non adeo est improbandum. Alioquin præceptum Plutarchi, in libello de gerenda Republ. expositum, cui etiam hæc fabula eleganter est inserta, hac in parte locum habebit. Sic enim ille inquit: Tales igitur viri sunt tenendi, iisque adhærendum (nimirum de quibus ex maxima opinio virtutis & autoritatis) nec quomodo Æsopi regulus humeris aquilæ vectus subito evolavit, & sic antevertit; ita eorum suffuranda gloria, sed ab iis amice & cum benevolentia accipienda. Lucas Contilis ascribit: *Nec usitata nec tenui feror*, ex Horatio lib. III. oda XX.

Non usitata nec tenui feror
Penna, - - - - - -

VII.

IN TEMPORE MUNIT.

Non bene firmum animum abripient vanissima rerum
Quare hunc doctrina constabilito gravi.

HOrapollo tradit Ægyptiacos pinxisse Aquilam gestantem lapidem, pro homine qui tuto urbem quampiam incolat. Nam scribunt eam, vel è mari vel terra sublatum lapidem in nidum suum referre, quo tutior ac firmior esse possit. Hunc verò plerique Ætiten esse putant, cujus meminit Plinius lib. x. cap. III. quamvis cum gagate videa-

videatur confundere : cujus quatuor genera enumerat, lib. xxxvi. cap. xxi. Dioscorides quoque & Galenus ejus faciunt mentionem. Oppianus verò in Ixeuticis ad partum accelerandum hunc Aquilam nido imponere scribit. Ælianus lib. i. cap. xxxv. existimat id fieri ut sis contra fascinationis injuriam quoddam amuletum. Georgius Agricola lib. v. de natura fossilium prolixè de eo tractat, & ostendit in Saxonia & Misnia quoque Ætiten reperiri, quamvis frequentior & præstantior ex Gargano monte afferatur. Sunt autem omnes cari & lapide alio vel aranea quasi prægnantes & inde sonitum edentes. Nec multum ab illis distat Geodes, quem Dioſc. seorsim describit, terramque in se continet. Intelligi autem debet per nidum (ut Scipio Bargaglius interprætatur) lapide ingesto stabilitum, animus juvenilis bene institutus, cui nihil prius nec antiquius est, quam se summo studio munire contra omnes affectus effrenes & vehementiores affectuum impetus, contraque rerum caducarum vanas & quandoque pernitiosas cupiditates, idque auxilio Timoris erga *Deum*, & veræ rationis, tanquam lapidibus admodum firmis & stabilibus, quibus imperare nobismet ipsis & modum statuere immoderatæ libidini possimus. De quo præclaro regnandi modo Horatius lib. ii. od. ii. ita cecinit.

Latius regnes avidum domando
Spiritum, quam si Libyam remotis
Gadibus jungas, & uterque Pœnus
Serviat uni.

DUM

VIII.

DUM DETONET IMBER.

Nubila si fuerint, sapienter comprime linguam;
Tunc loquere, illuxit si qua serena dies.

AQuila serpentem in ore tenens, ac in alto monte ex omni parte conspicuo sedens, ex quo imbres & tempestates horribiles imminentes undique respicit, pro symbolo fuit usurpata ab excell. viro Andrea Canutio Medico Aulico sacratissimi Imperat, MAXIMILIANI II. laudatis-

datissimæ memoriæ, quo innuere dubio procul voluit, se instar Aquilæ reginæ avium suis oculis perspicacibus, in omnes partes hujus mundi, unde aliquid adversi vel incommodi oriri posset, intentum, constituisse omnino vera ratione ac solerti prudentia omnia mala diligenter observare, & quasi è longinquo præcavere ac vitare, à quibus lædi forsitan posset, inprimis verò à se in tempore amovere omnes machinationes invidiæ plenas & obtrectationes maledicorum hominum, sibique de loco tutiore tempestive prospicere. Serpentem autem Aquila in ore detinet, non ad devorandum (quod alioquin fieri scribitur) sed ut admoneat, caute & circumspecte esse agendum, cum sciamus tam in sacris quam profanis litteris prudentiæ iconem esse serpentem. Sperat autem ipse quoque autor hujus symboli, se in aliquo loco securo & à vulgi turba remoto placide meliora tempora esse expectaturum, & interea ocio honesto & literato operam daturum. Hinc Cicero quoque in epistola quadam ad Brutum graviter paucis verbis monuit: Tempori cedere, id est, necessitati parere, semper sapientis est habitum, quam sententiam Phocylides uno versu nobis proposuit,

καιρῷ λατρέυειν, μήτ' ἀντιπνέειν ἀνέμοισι.
Temporibus servire, nec Euro velle restare.

IX.

SUSTINUERE DIEM.

Ut ſobolem ingenuam ad Solem Jovis æſtimat ales,
Cernitur adverſis rebus amica fides.

FEſtus ait Aquilam ab acute videndo dictam, vel ab acumine oculorum, ut Iſidorus vult. Nam, inquit, contra radium ſolis fertur obtutum non flectere, unde & pullos ſuos ungue ſuſpenſos radiis ſolis objicit, & quos viderit immobilem tenere aciem, ut dignos genere conſervat, ſi quos verò flectere obtutum, quaſi degeneres abiicit.

Idem

Idem commemorat Aristoteles lib. IX. cap. XXXIV. de historia Animal. & Ælianus lib. II. c. XXVI. itemque Oppianus & Scholiastes in Homerum λ, ϱ, & alii tradunt, & elegantiss. expressit Claudian. in præf. in III. Consul. Honorii. Hinc factum existimant sacrarum literarum interpretes, quod S. Johanni Evangelistæ Aquila fuerit attributa, quæ sicuti intendit oculos immotos in Solem, ita hunc sanctum Scriptorem divinitatis Solem contemplando, aciem mentis ad cœlestia tantum direxisse constat. Est autem hujus symboli hemistichium desumtum ex Lucano lib. IX. ubi integra similitudo exponitur.

Utque Jovis volucer, calido dum protulit ovo
Implumes natos, solis convertit ad ortus,
Qui potuere pati radios, & lumine recto
Sustinuere diem, cœli servantur in usus,
Qui Phœbo cessere, jacent----.

Potest autem universaliter hoc intelligi de illis, qui suammet virtutem, & industriam conjungunt cum splendore nobilitatis ac opulentiæ, & ex illis perpetuis bonis, non his fluxis & instabilibus apud alios nomen præclarum & autoritatem singularem obtinent, nam secundum Boetium splendidum aliquem, si non suam habet, aliena claritudo non efficit, necminus quoque peculiariter de fide & constantia amicorum in reb. maxime adversis accipi recte solet. D. Chrysost. homil. 49. in cap. XXII. Matth. ad filios Dei accommodat, qui pleno corde verba justitiæ suscipiant. Aliàs additur, *Mea non degenerant.* Vel: *Sic crede.* Item: *Probatos fovet.* Aut: *Degeneres Lux arguit.*

X

INSTANTI VICTORIA.

Aspicis ut torquet volucris Saturnia cervum,
Nempe docet, virgili cuncta labore dari.

DE pugna aquilarum cum cervis Plinius lib. x. cap. iii. hæc habet. Multum pulverem volutata (Aquila) collectum, insidiens cornibus excutit in oculos, pennis ora verberans, donec præcipitet in rupes. Qua icone indicatur, multo labore, animo constanti ac industria singulari opus esse ad magna facinora subeunda, & res difficiles ac arduas

tam

tam aggrediendas quam consequendas. Quod idem Pindarus præclare quoq; Olymp. v. cecinit.

αἰεὶ δ' ἀμφ' ἀρεταῖσι πόνος δαπα-
νατε μάρναται, θεὸς
ἔργον κινδύνῳ κεκαλυμένον, *id est,*

Semper autem circa virtutes labor sumtusque pugnant, adversus opus periculo tectum. Ac Sophocles in Tragœdia Euryphile, quæ non extat, Apud Stobæum ait:

ἀνδρῶν γὰρ ἐσθλῶν στῆθος οὐ μαλάσσεται,
Pectus virorum fortium haud fit languidum.

Cujus rei exemplum memorabile legitur apud Pausaniam lib. VIII. in Achaicis de Philopœmene, qui in prælio fortiss. pugnans, atque hasta trajectus circa utrumque femur, in genua se dimisit, tantisper impediente telo progredi conatus, dum infringeretur hastile inter femora medium. Victis deinde hostibus, eo in castra reportato, ex altero femore spiculum, ex altero missilis fragmentum extractum est. Cujus viri ingentem animositatem, virtutem ac fortitudinem eximiam summopere admiratus Antigonus, omni studio in Macedoniam eum ad se alicere conatus est, ad quem tamen ille se conferre noluit. Atque hic inter alias sententias hujus argumenti præclaras, dictum Senecæ in epistola XXII. ad Lucilium videtur non habere postremum locum: Non vir fortis est & strenuus, qui perterritus laborem fugit, sed cui crescat animus in ipsa rerum difficultate, cum turpe sit cedere oneri, luctarique cum officio, quod semel accepisti. In Paradino ascriptum legitur. *ARDUA DETURBANS* vis animosa quatit.

XI.

COELO UT SE PERMITTANT.

Vos virtutis iter gnatis monstrate parentes,
Ipsa Aquila ut pullos fida volare docet.

ΑΕΤΟΣ ἀπὸ τοῦ ἀΐσσειν, id est, ab impetu volandi deducunt Etymologi, vel ἀπὸ τοῦ ἀεὶ ἔτον εἶναι, id est, quod semper sit vera & genuina. Hanc nidificare in locis non planis, sed excelsis, & quidem præcipue in arduis saxis & præcipitibus, nonnunquam tamen quoque in arbo-

ribus,

tibus, Aristoteles scribit lib. IX. de Hist animal. cap. XXXII. Dicitur autem Aquila paulatim quoq; suos pullos ad volandum assuefacere, atque adeo provocare. Cujus etiam Deut. cap. XXXII in cantico suo Moses meminit, DEI bonitatem erga nos conferens cum Aquilarum φιλοστοργία erga pullos, Sicuti Aquila, inquit, excludit pullos suos & eosdem fovet calore vitali, & expandens pennas suas assumit eos & gestat ipsos super alas suas: ita DOMINUS solus duxit eum (Israëlem) & non erat cum eo Deus alienus. Sed similitudo hæc recte etiam de omnibus istis, qui juventutem ad virtutem & omnia laudabilia facta assuefacere student, & illos paulatim ad vitam meliorem, quasi attollere docent, accipi poterit, sicuti Horatius quoque epist. II. lib. puerum instruit,

---- *nunc adhibe puro*
Pectore verba puer, nunc te melioribus offer.
Quo semel est imbuta recens, servabit odorem
Testa diu ----

Et Æneas ad Ascanium ult. Æneid.

Disce puer virtutem ex me, verumque laborem.

Sic legimus apud Suidam de Apollonio, cujus rei etiam facit mentionem Philostratus in vitia ipsius; Quemadmodum Aquilarum pulli teneras adhuc pennas sortiti juxta parentes volitant, iisque magistris advolatum sese exercent, cum verò sese efferre possunt, parentes antevertunt: sic Apollonius Euxenum puer audiebat, eique auscultabat, sed anno decimo sexto ad vitam Pythagoricam se contulit.

XII.

TUTA SILENTIO MERCES.

Ne pereant clangore grues lapide ora saburrans,
Obstrue sic linguam garrule, ne pereas.

LUcas Contilis in Italicis suis symbolis sive impresis, de gruibus Taurum montem prætervolantibus, scribit eos propter Aquilarum metum, ne scilicet clangore suo illis prodantur, ora lapillis obturare, quod tamen veteres plærique de anseribus sylvestribus memoriæ prodiderunt. Sic enim Plu-

Plutarchus in Commentario de ſolertia animalium. Similes ſunt Cretenſium apum, & anſerum in Ciliçia artes. Illæ enim ventoſum aliquod circumvolaturæ promontorium, ne disjiciantur, ſeipſas exiguis lapillis in os ſumtis quaſi ſaburrant: hi quando Taurum trajiciunt, animalia alioqui vocalia & obſtrepera, tum metu aquilarum in os juſtæ magnitudinis lapide ſumto taciturnitatem ſibi imperant, ut fallere in tranſitu eas poſſint. Atque hoc copioſius quoque Ammianus Marcellinus lib. XVIII. ſed de gruibus expoſuit, exponens Barbationem pedeſtris militiæ rectorem ob linguæ petulantiam tandem eſſe interfectum, quem ait ignoraſſe profecto notum Ariſtotelis ſapiens dictum, qui Caliſthenem ſectatorem & propinquum ſuum ad Regem Alexandrum mittens, ei ſæpe mandabat, ut quam rariſſime & jucunda apud hominem loqueretur, vitæ poteſtatem & necis in acie linguæ portantem, & addit idem autor, Ne ſit hoc mirum, homines profutura diſcernere nonnunquam & decentia, quorum mentes cognatas cœleſtibus arbitramur; animalia carentia ratione ſalutem ſuam interdum alto tueri ſilentio ſolent, ut exemplum eſt hoc per quam notum, linquentes orientem grues ob calorem plagamque petentes occiduam, cum montem penetrare cupiunt Taurum Aquilis abundantem, timentes fortiſſimas volucres, roſtra lapillis occludunt, ne illis eliciat vel extrema neceſſitas clangorem, iisdemq; collibus agiliore volatu transcurſis projiciunt calculos, & ita ſecuri pergunt. ἐσὶ γὰρ σιγῆς ἀκίνδυνον γέρας, ſilentii præmium periculo vacat, ut Chares dixit, eoq; reſpexit fortè Horatius, loco, ex quo noſtra inſcriptio deſumta eſt. BIS

XIII.

BIS PEREO.

Ipſa ſuis pennis aquila interit icta: refertur
Scilicet hac hodie gratia pro meritis.

AQuilam, quæ ſagittis de ſuismet pennis concinnatis, configitur, emblema fuiſſe Juliani Imp. Apoſtatæ, Jo. Bodinus ſcribit lib. IV. & V. de Rep. quo ſignificare voluerit, commune eſſe ferè omnibus imperiis, ut ab iis, quibus nimiam & infinitam potentiam conceſſerunt, penitus tandem evertantur. Pertinet autem huc omnino ille apud Gabriam Æſopicus apologus: Βλέ-

Βλέπει τὸ σῆθος αἰετὸς πρωθὲν πάλαι
Ἀλγῶν δὲ λοιπὸν ἧσο πολλὰ δακρύων.
Βλέπων δ' ὅτι ὂν εἶπεν ἐπτερωμένον,
Βαβαὶ, πτερὸν μὲ τὸν πτερωτὸν ὤλυσε. id est:

Quoniam icta pectus aquila vulnus inspicit,
Multumque lacrimans, præ dolore constitit.
Pennatum ut autem spiculum cernit, Papæ,
Ait, ala me aligeram gravi exitio dedit.

Nota etiam est Ovidii exclamatio:

Hei patior telis vulnera facta meis!

Et P. Syri illud:

Bis interimitur, qui suis armis perit.

Videndum etiam Adag. Nostris ipsorum alis capimur: Et, Capra contra se cornua, cum similibus. Usus autem est hoc symbolo quidam vir magnus, qui alios plane neglectos studiose promovere & ad magnas dignitates evehere conatus est, à quib. postea ingratissimo animo non solum contemtus, sed insuper quoque multis injuriis affectus, & tandem de suo gradu dejectus fuit. Sic apud Val. Maximum legitur de Cn. Popilio Lenate, quem rogatu M. Cœlii cum Cicero non minore cura quam eloquentia in judicio defendisset, tamen hic flagitiose ingratus homo, nec verbo nec re unquam à Cicerone læsus, ultro M. Antonium rogavit, ut ad eum proscriptum persequendum & jugulandum mitteretur, quo facinore detestando perpetrato, caput ipsius Romam tanquam opima spolia retulit, quod antea pro illius capite tam præclare peroraverat.

XIV.

NON CAPTU FACILIS.

Nubibus, ecce, Iovis volat altior omnibus ales,
Tu quoq; ad alta animum, si sapis, astra leva.

* Symbolorum fuit Joannis Baptistæ Rasarii (viri doctiss. & nostro seculo celeberrimi, sicuti ipsius scripta abunde testantur) Aquila nigra supra nubes volare contendens, quod Lucas Contilis scriptor Italicus explicat, cujus verba in hunc modum convertere in linguam latinam volui. Est opinio

opinio græcorum quorundam autorum, quod ſpecies quædam Aquilæ nigræ ſit, quæ quando timet ne quid damni illi inferatur, neve per inſidias capiatur, ad nubes usque & ulterius, evitandi periculi cauſa ſuo volatu aſcendere conetur, neque ceſſet donec ſe in tuto fore exiſtimet. Veriſimilius tamen eſt, Aquilam tanquam reginam avium iſta proprietate admiratione digna eſſe præditam, quod ad Solem fixis oculis propter viſus acumen, & abſolutam hujus ſenſus perfectionem ſeſe convertens, facise illum eximium ſplendorem ferre queat. Alii exiſtimant, Aquilam beneficio iſtius luminis incomparabilis non ſolum vitæ longitudinem ſibi conquirere, ſed ſimul etiam pennas & vires renovare ac inſtaurare; qnare ajunt, tempore potiſſimum autumnali, quando per plures dies cœlum nubilum & obſcurum nobis Solis conſpectum adimit, aquilam ad ſuperiora loca ſe conferre, intentisque oculis ſolares radios intueri, ac illis foveri ac ſuſtentari. Hinc clariſſ. iſte vir oſtendere voluit, ſe animo conſtanti & obfirmato, unicum hoc ſemper deſideraſſe ac expetiiſſe, atque omnes eo ſuas cogitationes direxiſſe, ut nimirum ſuperatis omnibus rebus adverſis, & quocunque diſcrimine contemto, tandem ad certum portum & aſylum, ac veluti ad verum lumen ac ſplendorem perpetuum, bonarum ſcilicet artium ac laudabilium ſcientiarum cognitionem ac poſſeſſionem perveniret, quarum ope & auxilio tuto & ſine impedimento acquieſcere, ac ſeſe quaſi ſua virtute involvere poſſet.

SEM-

XV.

SEMPER ARDENTIUS.

Reginam volucrum dipsas necat, ardor amoris
Sic animum accendens te dabit exitio.

Dipsas ex genere viperarum serpens est, qui secundum Dioscor. lib. VI. cap. L. vocatur quoque ἀρήσειρ & καύσων, propter continuam sitim, qua illos, quos morsu læsit, afficere ac veluti urere soleat. Idem Galen. lib. IX. de Simpl. Medicam facultatib. tradit, easque in Libya non Italia reperiri ait. Ætius vero lib. XIII. prolixius insuper

insuper describit, ac dicit esse magnitudine cubitali, ex crassa in tenuem desinentem, cum notis fulvis & nigris per totum corpus, capite autem angustiore. Sitis vero, secundum eundem, est intolerabilis ex ipsorum veneno, ut si etiam multus potus exhibeatur, ea non sedetur, nec tamen per urinas vel vomitum aut sudorem quicquam excernatur. Duobus igitur percunt modis, aut ob multam sitim exusti, si potum non sumant, aut ob ejusdem repletionem nimiam venter rumpitur. idque infra circa inguina, vel imum ventrem, ut in aqua intercute sæpe evenit. Eadem Ælianus lib. VI. cap. XI. & Lucianus in dissertatiuncula, περὶ τῶν διψάδων, copiose describunt. Notatur autem hoc loco per Aquilam tanquam invictam avem à dipsade in pectore ictam (quemadmodum Hieronymus Ruscellus exponit in Italicis Impresis) vis & ardor nimius amoris, qui secundum Plautum in Mercatore, in pectore & in corde facit incendium, & ex conspectu & consuetudine mulieris adamatæ, semper majores vires, & desiderium ardentius sumere consuevit. Cui tam venenatæ bestiæ, & rabioso animali, omni ratione & cura statim in principio obviam eundum, ac totis viribus resistendum est, illique priusquam vulnus immedicabile infligat, præsentibus ac efficacibus remediis sobrietatis occurrendum, & animus vera ratione, & salutarib. præceptis instructus ad meliora convertendus. Quod Ovidius quoque I. lib. de remedio amoris recte monet.

Opprime dum nova sunt subiti mala semina morbi,
Et tuus incipiens ire resistat equus,
Nam mora dat vires. VETU.

XVI.

VETUSTATE RELICTA.

Inveterata tuæ jam tandem crimina culpæ,
Exue, ſi redieri læta juventa tibi.

ARiſtoteles lib. ix. cap. iii. refert, Aquilis ſenescentibus roſtrum ſuperius accreſcere & ſemper incurvari, ut tandem fame pereant. Quod Plinius quoque lib. x. cap. i. confirmat, unde (ut in Horapolline lib. II. cap. XCVI. habetur) veteres ſenem fame pereuntem exprimere volentes, pin-

pinxerunt aquilam cum aduncо roſtro. Sed D. Epiphanius in phyſiologo addit, oculis jam caligantibus & roſtro nimis incurvato, aquilam in ſublime ſeſe attollentem ad altam rupem conferre, & ibidem roſtrum allidere, ac denique frigidis aquis immergere, quo facto ſe poſtea ſolaribus radiis exponere, & ſic quaſi re juveneſcere. Quod idem D. Auguſtinus quoque exponit in explicatione dicti ad Pſalmum CIII. Renovabitur ut Aquilæ juventus tua. D. Hieronymus tamen & alii in Pſalmi hujus expoſitione; renovationem hanc tantum de oculis & pennis ipſius intelligendam eſſe perhibent. Cum quo etiam dictum Iſaiæ cap. xl. convenire videtur, ubi ait, Suſtinentes DOMINUM mutabunt vires, & renaſcentur eis pennæ in modum Aquilarum. Quod etiam aquilæ cum accipitre, ut poſtea audiemus, eſt commune. Sed quocunque modo accipiatur, potiſſimum quædam ex Epiphanio, quæ hujus ſymboli piam interpretationem complectuntur, aſcribenda duximus. Ait enim, ſi quis multitudine criminum fuerit oppreſſus, in altum debet aſcendere, id eſt, in propriam conſcientiam, & ad petram, hoc eſt, fidem orthodoxam ſe projicere, & deflere peccatorum multitudinem perpetuis aquis, id eſt, lachrymis ea abſtergere, denique ſolis radiis incaleſcere, id eſt, in cœtu fidelium & in Spiritu ſancto ad calorem pœnitentiæ properare, ſquammas, peccata nimirum, abjicere. Statim etiam renovabitur ut aquilæ juventus tua, & juſtus vocaberis apud DEUM. Hæc ille. Clemens etiam Alexandr. docet, quomodo debeamus ἀναπλάσσεσθαι & rejuveneſcere: lib.

XVII.

CURSU PRÆ-TERVEHOR OMNES.

Quantumvis humilis, cursu tamen anteit omnes
Struthio: Sic virtus quolibet alta loco est.

STruthiocameli, vel secundum græcam derivationem, & quorundam eruditorum sententiam Struthocameli, appellatio apud veteres latinos non fuit usitata, legitur tamen apud Plinium. Festus autem, Ausonius & alii passerem marinum nominant, Aristoteles στρουθὸν λιβυκὸν καὶ μέγαν.

Hero-

Herodotus lib. IV. καπύγιον σρυθὸν vocat, non quod ſubterraneus ſit, ſed quia à terrâ non attollitur in aerem, unde Luciano quoque χαμαιπετὴς dicitur. Ariſtoteles lib. IV. de part. Animal. cap. ult. Struthio, inquit, etiam Africus eodem modo partim avem, partim quadrupedem refert, quippe qui ut non quadrupes pennas habet, ut non avis, ſublimis non volat. Sed Plinius lib. X. addit, pennas ei ad hoc datas, ut currentem adjuvent. Idem Ælianus (quemadmodum etiam Diodorus Siculus lib. III.) ſcribit lib. II. cap. XXVII. his verbis: At celerrime duabus alis explicatis graditur, quas ventus quaſi vela implens propellit. Jovius hoc ſymbolum pro magno illo bellico Duce Marchione Vaſtio, ſe excogitaſſe perhibet, cum illi indignabundo à pontifice Clemente VII. Antonius de Leva in quibusdam dignitatibus militaribus præferretur. Innuebat autem per id, ſe nihilo tamen minus in ſuo munere, quamvis non adeo ſublimi, ita progreſſurum, ut merito alios antecelluiſſe videretur: quod profecto illum pleniſſime præſtitiſſe plures hiſtoriæ de illo conſcriptæ abunde teſtantur. Paradinus addit, *NIL PENNA, SED USUS*: atque explicationem aliam affert ex Gregorio Magno: qui ait, Sicuti hæc avis plumarum oſtentatione volatum præclarum videtur conari expedire, nec tamen unquam è ſolo levatur, ſic hypocritis eſt proprium, oſtendere quidem ſplendidam foris ſanctimoniam, præter ſimulationem tamen, ſi diligenter obſerventur, nihil ſolidi, ſed ficta & humi nitentia omnia apparent.

XVIII.

DIVERSA AB ALIIS VIRTUTE VALEMUS.

Passer ut ova fovet flatu veget ante marinus &
Sic animat mentes gratia dia pias.

HOratius Epod. 11. Struthocamelum vocat Aframavem, quia in desertis Africæ plurimi reperiantur. Romani in suis nummis Arabiam per eam notarunt, ut apparet ex nummo Trajani æneo, cum inscriptione, *Arabia acquisita.* De quo Dion in hujus Imperatoris vita plura. Volunt autem nonnulli, inter quos etiam est Cælius Rhodigi-

diginus lib. xx. cap. v. locis fervidis ova in arena fovere, & radiis suis halituque tandem vivificare. Ac in Jobo cap. xxxix. legitur. Quando dereliquit ova sua in terra, tu forsitan in pulvere calefacies ea? Isidorus tamen lib. xii. Originum scribit ava negligenter fovere, quæ projecta fotu pulveris animentur. Observatione quoque dignum videtur, quod Ælianus lib. ix. de animal. cap. LVIII. tradit, nimirum, ex tribus minimis animalia maxima generari; Crocodilum inter aquatilia, Struthiocamelum ex avibus, & Elephantum ex quadrupedibus. Est autem & hujus Symboli autor Jovius, in gratiam Petri Navarei celebris admodum CAROLI V. Polemarchi excogitati, cum ille inventor esset peculiarem quarumdam machinarum antea non cognitarum, quas singulari industria, & inaudita ingenii dexteritate ad expugnanda atque evertenda etiam munitissima propugnacula primus in usum protulisset. Quod pariter aliis quoque rari alicujus & ingenioſi operis inventoribus attribui poterit. Quidam ascripserunt, *Sic Diva lux mihi.* Vel etiam brevius, *Lux vitam* scilicet præbet. Quod etsi ad amores referri solet, multo tamen rectius & melius dici debet de hominibus piis & divinitus illuminatis, qui vitam omniaque bona ac sibi salutaria à cœlestibus radiis, quod est ἀγαθοῖς Φῶς λαμπρόταπον, ut quidam veterum Theologorum dixit, unice expetunt, & studioſe conquirunt,

(O)

XIX.

SPIRITUS DURISSIMA COQUIT.

Magno animo fortis perferre pericula ſuevit,
Vllo nec facile frangitur ille malo.

ESt inter alia hæc quoque mira Struthocæmeli proprietas, qua (ut teſtatur Plinius) ſine delectu concoquit devorata: & Alexander Aphrod. in præfat. problemat. τρυθοκάμηλου σίδηρου πεπτικὸν ἰδιότητι τινὶ perhibet: itemque Ælianus hunc lapides concoquere diu in omaſo prope ventriculum aſſervatos ait. Sed Albertus aſſerit, à ſe ferrum plu-

plurib. hujus generis avibus objectum fuisse, quod tamen illi devorare noluerint, ossa vero magna & lapides avide commediſſe. Convenit autem optime ſymbolum viris fortibus, ad duriſſ. ac adverſiſſ. quæque ſua virtute ſuperanda paratis. Quare Valerius Max. lib. III. recte ait, Æqualiter ſe in adverſis gerere, quid aliud eſt, quam ſævientem fortunam in adjutorium ſui pudore victam convertere? Quod ſi inſuper hoc ad fortitudinem & animi conſtantiam, quam pii & vera religione imbuti in rebus adverſis & omnibus periculis evincendis uſurpare debent, transferre voluerimus, latiſſimus campus tot martyrum ſanctorum nobis ſeſe obtulerit, de quibus aliorum ſcripta & exempla ſunt in medio. Quod etiam B. Baſilius in ὁμιλίᾳ ῥηθείσῃ ἐν αὐχμῷ καὶ λιμῷ præclare probat hiſce verbis: κυβερνήτου μὲν χεὶ ἐ χειμὼν, καὶ τὸν ἀθλητὴν τὸ σάλιόν, τὸν στράτηγον ἡ τάξις, τὸν μεγαλόψυχον ἡ συμφορὰ, τὸν χρισιανὸν ὁ πειρασμὸς δοκιμάζει καὶ βασανίζει. καὶ αἱ λύπαι μὲν ψυχὴ ὡς τὸ πῦρ τὸν χρυσὸν ἀπελέγχεσι, id eſt, Gubernatorem quidem tempeſtas, & athletam ſtadium, imperatorem acies, magnanimum calamitas: at Chriſtianum tentatio probat & explorat: atque ægritudines animam ut ignis aurum arguunt. A quibus non abludunt illa Sidon. Apollinaris in Epiſt. Medicus in deſperatione, gubernator in tempeſtate cognoſcitur. Horum omnium famam præcedentia pericula extollunt: quæ profecto deliteſcit, niſi ubi probetur, invenerit. Poſſet etiam aſcribi, *CURA PLACENT FORTIBUS.*

XX.

SIBIMET PULCHERRIMA MERCES.

Pulchra suis veluti est volucris Iunonia pennis:
Sic virtus proprio lumina clara nitet.

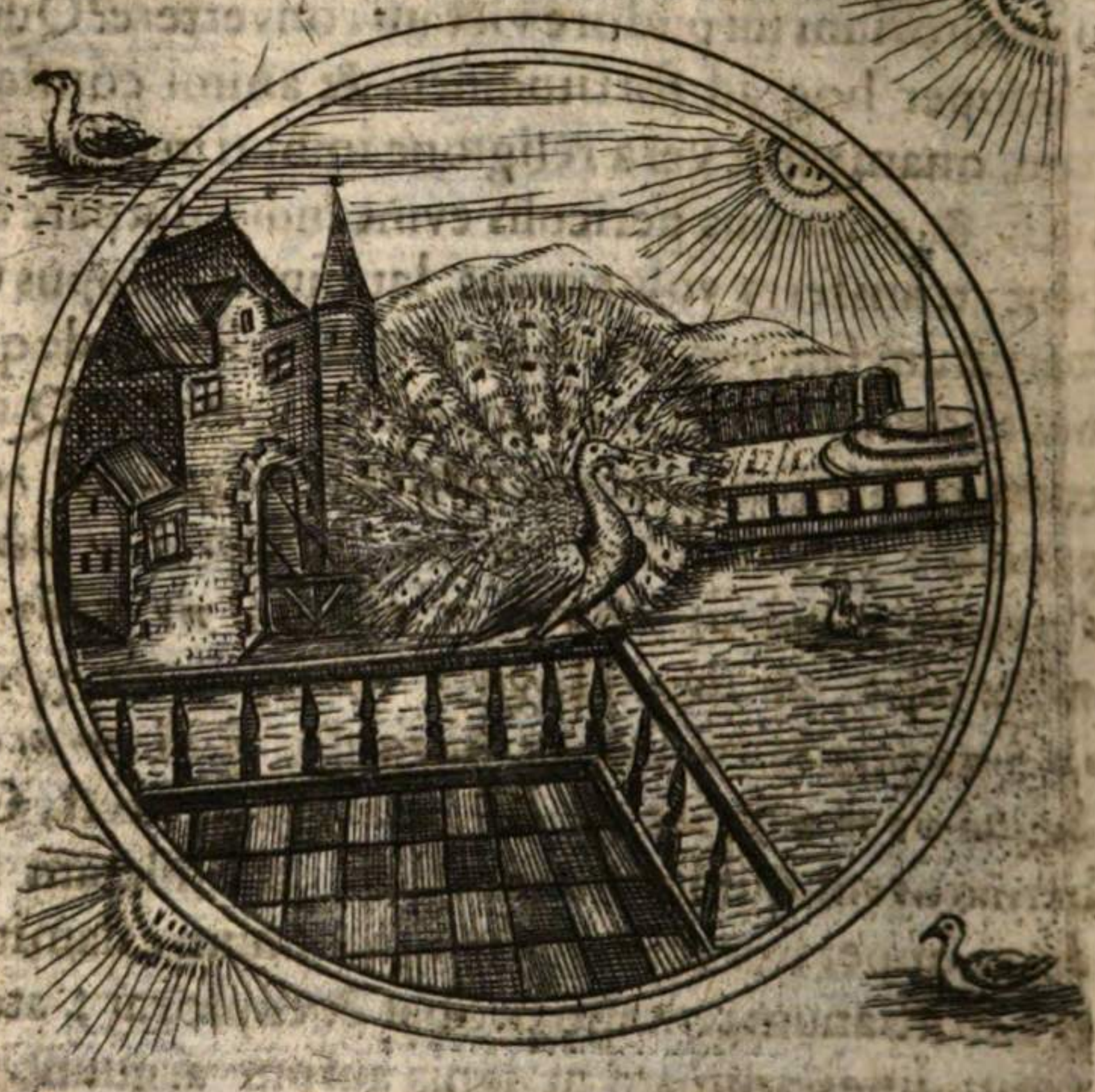

PAvo, vel secundum Gellium Pavus, à sono vocis, ut opinatur Isidorus, sic dictus, græcis est ταὼς, vel ταὼν, ἀπὸ τῆς τάσεως τῶν πτερῶν (quemadmodum placet Athenæo) ab extensione peñarum; Quas instar gemmarum vel oculorum (unde Argum, qui secundum Plautum totus oculeus fuit, in hanc avem transmutatum fingunt Poëtæ, ut appa-

ret

ret ex Ovidio Metam. I.) variis coloribus adverſus ſolem expandit, idq; potiſſimum quando laudatur, quare Ariſtoteles vocat φιλόκαλον, id eſt, ornatus & elegantiæ ſtudioſum. Ælianus elegantem ejus formam accurate deſcribit, dicitq; hanc avem à barbaris ad græcos fuiſſe importatam initio tam raram, ut Athenis ſit pretio ſpectata, & ex illo ſpectaculo quæſtus factus: atq; Alexandrum Magnum ejusmodi aves apud Indos conſpicientem, earum admiratione affectum, in omnes, qui illas occiderent, gravem pœnam inſtituiſſe. Unde Martialis,

Miraris quoties gemmatas explicat alas,
Et potes hunc ſævo tradere dure coco?

Notandum quoq; ejus carnem, quod D. Auguſtinus quoq; lib. XXI. de civitate Dei cap. III. & Iſidorus lib. XII. affirmant, non putreſcere. Quemadmodum itaq; pavo gaudet ſua pulchritudine, & inprimis adverſus Solem de hoc innato ornatu expanſis alis gloriatur, ita quoque virtus ipſa propria laude digna, & per ſe pulcherrima æſtimari debet, nam ſecundum Ovidium lib. II. de Ponto Eleg. III.

per ſeque petenda eſt
Externis virtus incomitata bonis.

Habetur autem integer hujus ſymboli verſus apud Silium, l. XIII. *Ipſa quidem virtus ſibimet pulcherrima merces*

Hieronymus Ruſcellus aliud dictum Gallicum uſurpatum fuiſſe ad hanc picturam ab Arone Cibo Genuenſi perhibet, nimirum, *LOYAUL TE PASSE TOUT*: Fidelitas omnibus antecellit. Nam ut pavo cunctam ſuam pulchritudinem in ſeipſo oſtendit ſine omni fuco & alcititio ornatu, ita animus generoſus & fidelis univerſum ſtudium, in ſuo proprio candore & probitate collocat.

XXI.

CUM PUDORE LÆTA FOECUNDITAS.

Me beat & formæ & numerosæ copia prolis,
Vt sim matronis dulcis imago bonis.

IUnonis avem dici pavonem notum est, & inde Ovidius lib. 11. Metamorph. currum illius à pavonibus trahi fingit.

habili Saturnia curru
Ingreditur liquidum pavonibus æthera pictis

Hinc in antiquis nummis consecrationem Augustarum pavone indicari notum est, idque factum est

est tam propter pulchritudinem quàm fœcunditatem hujus alitis. Aristoteles lib. VI. de hist. Animal. cap. IX. hæc refert. Parit max. pavo à trimatu, & colores pennarum varios recipit, excludit diebus tricenis aut nonnihil tardius. Semel tantummodo in anno parit ova duodecim aut paulo pauciora, nec continuis diebus, sed binis ternisque interpositis. Principaræ octona maxime edunt. Columella lib. VIII. ter anno ferè partus edere, ac quæ foveat ova, totam tempus fœcunditatis aut excludendis aut etiam educandis pullis consumere. Quapropter vere icon debet esse fœminæ pudicæ & fœcundæ, quæ tam propter πολυτεκνίαν honestam, quam felicem εὐτεκνίαν merito commendatur. Cujus utriusque rei Aristoteles I. Rhetoric, meminit, ubi ait: Si ergo ea est felicitatis natura, necesse est ejus partes intelligi, præclarum genus, amicitias tum multorum tum bonorum, divitias, sobolem & copiosam & probam, senectutem vegetam. Multo autem adhuc præclarior est sententia D. Augustini in libro de viduitatis bono. Non ideo, inquit, laudanda es, quia filios habes, sed quia pie illos nutrire & educare studes. Ut enim nascerentur fœcunditatis, ut vivant felicitatis est, ut autem pie instituantur, voluntatis est & potestatis. In illis homines tibi gratulantur, in hoc imitantur. Hæc ille. Quantæ autem fuerint immunitates & privilegia eorum, qui in utroque genere πολυτεκνίας & εὐτεκνίας excelluerunt præsertim apud Romanos, testantur passim Jurisconsultorum libri.

XXII.

UNIUS COLORIS.

Salvete ingenii divum unica cura poëtæ;
Pectora salvete ô candidiora nive.

O Lorem vult Isidorus lib. XII. Originum sic nuncupatum, quod totus sit plumis albis præditus, græca derivatione, cum ὅλος totum significet. Exprimit autem hæc avis ob suum candidum colorem apud poëtas & alios (quod & Pierius testatur) animi candorem & simplicem integritatem.

Eam-

Eamque ob causam hoc sybolum familiare habuit Ludovicus de Aquino, quo ostendere voluit, eundem animi candorem & fidem, quam majores ipsius semper erga Reges suos constanter observassent, se quóque toto suæ vitæ cursu religiose retenturum esse. Non minus autem spectat ad omnes viros egregios, placidis & apertis erga cunctos moribus præditos, quive, quantum honeste possunt, quævis in optimam partem interpretari solent. Commemorat autem Pierius Valerianus in Hieroglyphicis ejusmodi candidorum virorum suis temporibus extitisse tria exempla maxime memorabilia. Jovianum nimirum Pontanum, nobilitatis Neapolitanæ præcipuum, quem testantur ingenia quævis bona & præclara singulari animi promtitudine fovisse ac promovisse. Alterum nominat M. Antonium Sabellicum, ipsius Pierii præceptorem, quem affirmat ne adversarios quidem apertos voluisse lacessere, sed potius omnes alba, ut dicitur, linea notasse. Tertius Romæ fuit Pomponius Lætus, nomine, re & animo erga omnes hilaris, facilis & placidus, tantum suis studiis sine injuria, immo cum aliorum multorum utilitate, intentus. Utinam nostra quoq; ætas talia candidissima pectora, & cygnos unius coloris plurimos proferret; minus profecto esset ubique locorum & gentium contentionum & rixarum pernicioſissimarum. Sed hæc optare quidem licet, sperare vero vix conceditur, quia

Candor in hoc ævo res intermortua panè est.

SIBI

XXIII.

SIBI CANIT ET ORBI.

Ipsa suam celebrat sibi mens bene conscia mortem,
Ut solet herbiferum Cygnus ad Eridanum.

DE Cygnis aliquid dictum est quoque in priore centuria, ubi exposuimus veterum de cantu ipsorum ante mortem dissentientes opiniones. Major tamen eorum numerus esse videtur, qui hunc musicum concentum illis attribuant, tam ex sacris quàm profanis autoribus. Sic Aristoteles

lib.

lib. IX. de hist. Animal. cap. XII. expresse scribit: Canere soliti sunt, ac præcipue jam morituri. Volant enim in pelagus longius, & jam quidam in maxi Africo navigarunt, & multos canentes voce flebili, & mori nonnullos conspexere. Cum quo consentit Ovidius, ubi ait:

Carmina jam moriens canit exequi alia Cygnus.

Et Horapollo lib. II. cap. XXXIX. scribit: senem musicum volentes Ægyptii commonstrare Cygnum pingunt, quod senescens ἡδύπαν μέλος, id est, suavissimum concentum edat. D. Nazianzenus etiam oratione de Theologia II. & in carmine ad Nemesium hac similitudine utitur, sicuti quoque D. Chrysostomus in comment. ad Epistolam S. Pauli Philippensibus inscriptam εὐφωνίαν hanc illis tribuit. Faciunt itidem hujus rei mentionem Plato in Phædone. Cicero I. Tusc. quæst. Isidor. lib. XII. & alii plures. Et proverbium est notum: κύκνειον ἆσμα, Cycnæa cantio. Dubitant contra de hoc cantu, Plinius lib. X. cap. XXIX. & Ælianus variæ Hist. lib. I. cap. XIV. quamvis in lib. V. de Animal. & lib. X. Aristotelis locum confirmet. Usus est autem hoc symbolo vir quidam magni nominis, qui mundi hujus vanitatibus valedicens, totum se tradidit divinis meditationibus & sacris rebus, nihil aliud cogitans quam de felici exitu ex hac vita, atque ideo Cygnum sepulchro imposuit. Alii generatim viris doctis hoc tribuunt, qui ante obitum nihil aliud agunt, neque meditantur, quam quæ posteritati, tanquam Cygneæ cantiones, plurimum utilitatis afferre possint. Legitur etiam adjectum,

SUAVIUS UT CANAT.

ASPI-

XXIV.

ASPIRET MOLLIOR AURA.

Dulciſonum mollis Zephyrus demulcet olorem:
Et vatum extimulat pectora dulcis honos.

PHiloſtratus lib. 1. Iconum de Phaethonte (quod etiam Ælianus lib. 1. de Animal. notavit) de Cygnis ait, leni atque in itinere congruo ad cantum utuntur Favonio. Et D. Nazianzenus in eleganti illa epiſtola ad Celeuſium præſidem, improbans loquacitatem, & contra commendans taciturni-

turnitatem, hæc habet: Sed nos quorum gratia quispiam vel in solitudinem concesserit, ut musicam audiat, si quando Zephyro spiranti alas nostras permiserimus, jucundum quid & concinnum modulamur. Præfert autem eo in loco Cygnorum suavem quamvis rarum cantum hirundinum intempestivæ garrulitati, ac introducit Cygnos eo, ut diximus, modo hirundinibus respondentes. Sunt qui velint ventis istis Favoniis spirantibus Cygnos etiam facilius concipere, quod in medio relinquimus. Est autem hæc similitudo admodum conveniens viris doctis & litteratis, atque inprimis poëtis, quibus ad sua studia prosequenda & excolenda, & doctrinæ præclara monumenta elaborandа, opus est Mæcenatum favore, & auxilio, quibus ad omnia reddantur alacriores, secundum versum Martialis,

Sint Mæcenates, non deerunt Flacce Marones,

Ac Senecam in Hippolyto,

Ingenia melius recta se in laudes ferunt,
Si nobilem animum vegeta libertas alit.

Extat quoque hujus argumenti Petri Costalii Galli haud indoctum carnem,

Non canit assueta Cygnus vocalis in unde,
Ni Zephyri spiret mollior aura sibi &c.

Quare alibi additur: *Zephyris aspirantibus.* Quidam à contrario sensu ascribunt, *Abest cur aura paratis?* quibus scilicet ad studia omnia subsidia sunt denegata,

(o)

XXV.

NIL FULGURA TERRENT.

Fulgura non metuo, pellunt ea germina lauri:
Fortuna insultus despicit integritas.

KYKNOY græcum vocabulum latini quoque retinuerunt, ἀπὸ τῆς κυκᾶν τὸν ἰλὺν, id est, quod cœnum scrutari ac turbari propter cibum soleat, ut vult Varinus. Estque fabula apud Ovid. lib. 11. Metamorph de cygno nota, quod libenter versetur in locis paluſtribus, ut evitet fulmina, quæ plurimum metuit. Nam fingunt poëtæ, re-

gem

gem Liguriæ filium Stheneli Phaethonti materno genere proxæ, in Cygnum mutatum. Pausanias in Atticis Cygnum Ligurum regem Musicæ laude clarum post mortem ab Apolline in sui nominis avem transformatum scribit. Sic Laurum quoque, sub qua hic Cygnus securitatem quærit, immunem esse à fulmine, & hoc quasi privilegio à Jove donatam, vetustas existimavit, de quo plura in prima Centuria disseruimus. Intelligitur autem sub Cygni imagine integritas, modestia, candor & animi bonitas, quæ universa protectione & umbra solius virtutis tutum præstare, vitamque ab omni labe integram conservare possunt. Quemadmodum enim laurus etiam in horridissima hyeme sua folia virentia retinet, ita quoque virtus semper viget floretque etiam in rebus asperis & adversis, suique sectatores quovis tempore egregie tuetur & conservat. Cum autem Ethnici scriptores tantopere virturem commendent tantique faciant, quid nobis, Christianis de vera pietate, cui omnes virtutes merito famulantur, sentiendum dicendumque erit? Quare S. Paulus quoque 1. ad Tim. IV. recte nos admonet, ubi inquit: ἡ γὰρ σωματικὴ γυμνασία πρὸς ὀλίγον ἐστιν ὠφέλιμος: ἡ δὲ εὐσέβεια πρὸς πάντα ὠφέλιμός ἐστιν, ἐπαγγελίας ἔχουσα ζωῆς τῆς νῦν καὶ τῆς μελλούσης. Quod Plato quoque quasi per transennam vidit in Epinomide. Nemo sane nobis unquam persuadeat, majorem esse virtutem generi humano, quam pietatem. Quibuscunque utiliter conferantur versus Lucilii, quos refert Lactantius lib. VI. c. V.

XXVI.

NEC SPERNO, NEC METUO.

Nec pugnam occipias, ſed te oppugnantibus offer,
Sic hoſtis poteris victor abire tui.

ARiſtoteles lib. IX. cap. XII. οἱ κίρκοι, inquit, εἰσὶ εὐβίοτοι, καὶ εὐηθεῖς, καὶ ἄτεκνοι, καὶ ἔυ-γηροι, καὶ τὸν ἀετὸν ἐὰν ἄρξηται, ἀμυνόμενοι νικῶσιν, αὐτοὶ δ' οὐκ ἄρχουσι μάχης. Quæ ita vertit Gaza: Nec probitate victus, morum, prolis, & ſenectutis vocant; Aquilam, ſi pugnam inceperit, repugnantes vincunt; ipſi autem nunquam niſi provocati

vocati inferunt pugnam. Quod idem quoque Oppianus, Plinius, Ælianus & ali tradunt. Exprimitur autem hæc similitudine is, qui sine justa causa neminem offendere, aut cum ullo contendere cupit, quive adversarios animo magno contemnit, attamen eosdem prudens quoque & cordatus non plane negligat, ac nimium provocatus ac lacessitus quoque de sua defensione cogitet. Quare Aristoteles quoque III. Ethic. Nicomach. fortitudinem tradit esse quoddam medium inter metum & confidentiam. Quæ copiosius explicat Seneca in quadam Epistola ad Lucilium, his verbis: Fortitudo non est inconsulta temeritas, nec periculorum amor, nec formidabilium appetitus, sed est scientia distinguendi quid sit malum & quid non sit. Atque hæc quidem, ut ἠθικῶς dicta, non sunt improbanda, cum defensio justa jure divino at humano sit concessa. Sed in schola veræ pietatis Christianæ, quæ etiam inimicis benefacere jubet, adhuc multo meliora præcepta traduntur. Magna enim est virtus (inquit Isidorus) si non lædis à quo læsus es. Magna est fortitudo, si etiam læsus remittas. Magna est gloria, si cui potuisti nocere, parcas. Eodemque sensu Lactantius lib. VI. cap. XVIII. reprehendit Ciceronem, quod lib. I. offic. dicens, eum virum bonum esse, qui prosit quibus possit, nemini noceat, nisi lacessitus injuria, simplicem veramque sententiam duorum verborum additione (nimirum, lacessitus injuria) corruperit.

(O)

XXVII.

NE IMPROVISO.

Excubias vigilanter agas, tibi ne irruat hostis,
Ceu vigil exemplo te monet ordo gruum.

GRus à sono dicta putatur, græcis γέρανος, quod generis epicœni est, sicuti & latina vox: videtur autem germanica appellatio à græca derivari. De gruum vero excubiis & vigilantia Aristoteles lib. IX. de hist. Animal. cap. x. Plinius lib. x. cap. XXIII. Ælianus lib. III. cap. XIII. Plutarch. de solertia animal, Basil. M. homil. VIII. Hexæm.

Hora-

Horapollo lib. II. cap. XCIV. & plures alii eadem prorsus tradunt, quæ omnia Isidorus lib. XII. Orig. quasi in epitomen contrahens ita expressit. Nocte autem excubias dividunt, & ordinem vigiliarum per vices faciunt, tenentes lapillos suspensis digitis, quibus somnos arceant; hoc quod cavendum erat, clamor indicat. Quæ vera est imago hominis industrii & dilgenter ab hostium insidiis sibi caventis, secundum Horapollinem. Hinc Alexander Magnus (ut refert Ammianus Marcellin. lib. XVI.) vigilandi exemplum sumpsisse videtur, cum fortunam tàm suam quàm suorum non temere aliis in exercitu crederet. Dicitur enim ænea concha pelvi supposita, brachio extra cubile protento, pilam argenteam in manu tenuisse, ut cum nervorum rigorem sopor luxasset infusus, gestaminis lapsi tinnitus abrumperet somnum. Quod alii Aristoteli attribuunt. At contra Thrasybulus Athenas à jugo triginta tyrannorum liberans, noctu suis omnibus nimis secure stertentibus, irruptione hostili in domum facta fuit oppressus. Quare Plato V. legum præclare hoc etiam subjicit. Universi enim homines cujuscunque actionis participes, quandoquidem sibi ipsis & actionibus animum advertant, omnia pulchre & bene conficiunt, non autem attendentibus aut vecordibus contraria eveniunt. Cum quo Plautina sententia in Rudente convenit,

vigilare decet hominem
Qui vult sua tempori conficere officia,
Nam qui dormiunt libenter, sine lucro & cum malo quiescunt.

Alibi ascriptum legitur, *NUNQUAM DECIDET.*

XXVIII.

LOCO ET TEMPORE.

Mirafides, Palamedis avis lapide obstruit ora.
Tu quoque ne noceat garrula lingua cave.

DE gruum volatu, Cicero lib. II. de natura Deor. ex Aristotele (qui lib. IX. Hist. Animal. illas ab ultimis Schytharum campis & Troglodytica regione advenire, memoriæ prodidit) eleganter hæc exponit. Grues, cum loca calidiora petentes maria transmittant, trianguli formam efficiunt, ejus autem sommo angulo aër ab iis adver-

verſus pellitur, deinde ſenſim ab utroque latere tanquam remis, ita pennis curſus avium levatur. Baſis autem anguli, quam efficiunt grues, ea tanquam è puppi ventis adjuvatur, eæque in tergo prævolantium colla & capita reponunt. Quod quia ipſe dux facere non poteſt, nam non habet ubi nitatur, revolat ut ipſe quoque acquieſcat. In ejus locum ſuccedit una ex iisque acquieverunt, eaque viciſſitudo in omni curſu conſervatur. Hæc ille: Atque ex eo congruere, id eſt, convenire invicem, à gruibus dictum, quæ non ſe ſeparant, ſive cum volant, ſive cum paſcuntur, ut Feſtus habet. Sed Æliænus inſuper lib. II. cap. I. addit, unamquamque gruem ante volatum lapidem devorare, ut & unde pandere poſſit habeat, & adverſis incurſiones ventorum firmamentum aſſequatur. Id tamen Albertus & alii improbant. Rectius itaque Plinius libro ſæpe commemorato cap. XXIII. Certum eſt, inquit, Pontum transvolaturas, primum omnium anguſtias petere inter duo promontoria Criu-metopon & Carambin; mox ſaburra ſtabiliri, cum medium tranſierint; abjici lapillos è pedibus cum attigerint continentem, & è gutture arenam; cui etiam Solinus aſtipulatur. Repræſentatur hac icone prudentia ſingularis, quæ apto & opportuno tempore ita verba & facta omnia moderatur, ut inde nihil detrimenti ulli accidere queat. Additur quoque Vel, *Cum pondere*, oſtendens ſine labore, ac moleſtia, ac vigilantia nihil laude dignum effici poſſe. Vel *Iter tutiſſimum.*

XXIX.

SPONTE MEA, NON VI.

Sponte mea redeo, mihi cum victoria parta est,
Nec vis me vocat, ast aucupis obsequium.

QUi velit de diversis Accipitrum generibus exquisitè omnia cognoscere, Gesnerum, & nuper Augustæ Vindelicorum ex nostris membranis librum Friderici II. Imperatoris de Aucupio elegantibus typis excusum, consulat. Quidam nostros Sparvieros, veterum Nisos esse existimant, non-

nonnulli vero accipitrem palumbarium vocant. Qua ratione autem sint accipitres tractandi, ne temere oberrent, aut difficulter ad dominum redeant, idem Gesnerus ex pluribus autoribus copiose tradit. Solet autem aucupi familiarior & obsequentior redditus Accipiter, tantum invitatione sibili ad scapum sive, ut vulgo vocant, revocatorium sponte rursum advolare. Porro instrumentum istud alatum, cui in medio aliquid carnis alligatur (ut diximus) revocatorium vulgo nominant, Budæus in Philologia scapum, Galli vero rappel & loirre dicunt, fortasse à loyer, quod præmium significat, germani, **ein Luder**. Etsi autem secundum Plautum in Captivis,

Omnes profecto liberi libentius sumus huam servimus,

Ac homini ingenuo nihil sit difficilius quam imperium præsertim durius ferre, cum Homerus quoque Odyss. VII. dimidium virtutis ille perire asserat, quam servilis necessitas captum teneat,

ἥμισυ γὰρ τ' ἀρετῆς ἀποαίνυται εὐρύοπα Ζεὺς
ἄνερος, ὅν τ' ἂν μιν κατὰ δυλιὸν ἦμαρ ἕλῃσι, i. e.
Dimidio meritis privavit Juppiter illum,
Servilis quemcunque virum sors cœperit unquam.

Hoc tamen omne de nimis aspera & iniqua servitute accipiendum, cum idem Plautus in Milite dicat,

Facile & imperium in bonis.

Ac Claudianus lib. III. de laudibus Stiliconis.

Fallitur, egregio quisquis sub principe credit
Servitium: nunquam libertas gratior extat.

Alii ascribunt. *Ultro ad vincula redit.*

XXX.

FIDEM SERVA-BO GENVSQUE.

Non necat accipiter, tenuit quem nocte volucrem,
Sic servare solet mens generosa fidem.

FAlcones alibi nobiliss. (ut testatur Sigismundus Baro ab Herberstain, in descriptione Moscoviæ) magnitudine eximii, quos Gyrofalcones alii appellant, in illius provinciæ asperis ac inaccessis rupibus inveniuntur, quos incolæ ad cygni, gruis & aliarum avium aucupia usurpare solent. Paulus

Jo-

Jovius ſimiliter in libello de legatione Moſcovitica ſcribit, apud Jungros & Ugolicos in altiſſ. montibus capi Falcones præſtantiſſ. quorum quidam ſint candidi guttatis pennis, & Herodios vocat, quanquam Ariſt. hoc nomen potius Ardeis attribuerit. Horum ſingularem generoſitatem commemorat Olaus Magnus in hiſtoria Septentrionali, lib. XIX. cap. IV. Nam ſub auroræ tempus avem aliquam, quam per noctem ad calorem naturalem fovendum in iſtarum regionum frigoribus acerrimis tenuerat, rurſum incolumem dimittere fertur. Hieronymus Ruſcellus, qui hoc ſymbolum Nobili Anglo Richardo Scelleio aſſignat, de Phaſiano dimiſſo loquitur, eoque hunc nobilem declarare voluiſſe ſcribit, ſe nihil prius neque antiquius habiturum, quam ut in omnibus dictis & factis integram fidem retineat, generisque ſui nobilitatem ſartam tectam conſervet, parcendo inferioribus, & erga omnes comitatem & benignitatem ſingularem uſurpando. Non aliter Claudianus quoque lib. II. cum Stilliconi clementiæ laudem tribuiſſet, adjungit illi ſimul germanam ſororem ipſam fidem:

Huic diva germana fides, eademque ſororis
Corde tuo de lubra tenes.

Et paulò poſt,

Hæc ad amicitias longo poſt tempore firmat,
Manſuroque adamante ligat, nec nobile mutat
Ingenium, parvæ ſtrepitu nec vincula rixæ
Diſſolvi patitur.

NEC

XXXI.

ET VOLUISSE SAT EST.

Sæpius excelsis tenuis rès officit ausis,
Et tamen attollit mens generosa caput.

FAlco capitis velamento (quod vulgo capellum vocant, de quo prolixe agit Fridericus II. Imper. lib. II. de arte venandi cum avibus) involutus, atque vinculis sive loris pedum, quos calceos Accipitrarii nominant, impeditus, quamquam liberè hinc inde vagari nequeat, nihilominus tamen

men in altum evolat, & saltem cupiditatem suam persequendi, capiendi aves promptam & alacrem præ se ferre videtur. Eoque symbolo vir doctiss. Alphonsus Massarius exprimere studuit voluntatem suam cupidiss. bene de aliis merendi, atque in hoc suo proposito constanter perseverandi, licet multa impedimenta illi objiciantur, & sæpe ab aliis laudabile hoc suum institutum impediatur. Cum quo Alciati Emblema de puero manum alatam erigente, & alteram à lapide depressam gestante convenit. Nec ullum dubium est, nostris quoque temporibus multa ingenia præclara, ad quævis magna ac laudabilia apta, propter contemtum & neglectum torpescere, quod Plautus quoque in Captivis deploravit.

Sæpe summa ingenia in occulto latent.

Ac nota est Juvenalis sententia,

Haud facile emergunt, quorum virtutibus obstat
Res angusta domi.

Quod si major liberatas in ejusmodi homines ab illis, qui in vesanum luxum, & alias voluptates illaudabiles sua bona inutiliter & male insumere sæpenumero solent, impenderetur, ac benignius foverentur, procul dubio non sine ingenti utilitate Reip. plures præstantes viros utiles essemus habituri. Est autem integrum distichon, unde hoc dictum est sumtum, Propertii lib. II. Elegiarum ad Musam.

Quod si deficiant vires, audacia certe
Laus erit, in magnis & voluisse sat est.

EXL.

XXXII.

EXITUS IN DUBIO EST.

Sunt dubii eventus incertaq; prælia Martis
Vincitur haud raro, qui prope victor erat.

cum illo in aëre contendit, donec tandem occasione oblata superior factus ardeam magno impetu deturbet. Quis magis evidenti similitudine belli incertos ac fallaces eventus repræsentari posse existimet? de quo omnium veterum scriptorum plurimæ graves extant sententiæ; & notus est versiculus Homericus, λ. σ.

ξύνος ἐνυάλιος, ϗ πὸν κτανέοντα κατακτα,
Communis Mars inque vicem perimit perimentum.

Seneca quoque Natural. Quæst. lib. IV. ubi de Pompeio ac Iepido illi sermo est, cum ille alienum exercitum fugeret, hic verò suum, inquit: Ex quo liquere mortalibus posset, quam velox foret ad imum lapsus ex summo, quamque diversa via magnam potentiam fortuna destrueret. Legitur quoque ascriptum, *Nulla Salus bello*: pacem te poscimus omnes, ex Virgil. XI. Æneid. Item: *Ut Lapsu graviore ruant*, ex Claudiano lib. I. in Ruffinum.

jam non ad culmina rerum
Injustos crevisse queror: tolluntur in altum
Ut lapsu graviore ruant.

Cum quo congruunt versus poetæ veteris, relati ab Aristot. II. Rhetor. ex Mureti versione.

Fortuna multos sæpe in altum provehit.
Non quod bene illis esse consultum velit,
Sed ut inde casu insigniore corruant.

XXXIII.

PRO RE NATA.

Et tardus nimis, & præceps nimis esse cavero,
Ille sapit medium qui inter utrumq; tenet.

IN priore Centuria dictum est, testudinem esse symbolum tarditatis quæ tamen conjunctam habeat constantiam aliquam & assiduitatem. Accipitrem vero celeritatis non quoque nimis temeratiæ notam esse constat. Si igitur hæc duo, salutaris cunctatio, & bene præmeditata celeritas pro re nata recte usurpentur, actiones inde felicem sortiuntur exitum, Cum quo convenit tritum pro-

verbium græcum σπεῦσε βραδέως, id est, festina lente, quod à duobus præcipuis Imperatoribus Roman. Augusto & Tito crebro fuit usurpatum. Et Gellius lib. x. cap. xi. eo monuisse Augustum perhibet, ut ad rem agendam simul adhibeatur & industriæ celeritas, & diligentiæ tarditas, ex quibus duobus contrariis fiat maturitas, cum maturum, secundum Nigidium, ex eodem Gellio sit, quod neque citius est neque serius, sed medium quippiam & temperatum. Notum autem est, quantum Fabii Maximi cunctatio utilitatis Reip. & contra Minutii ipsius Magistri Equitum præcipitantia detrimenti attulerit. Unde Plato VII. de Rep. ait, τὸν σπεύδοντα ταχὺ πάντα διελθεῖν, μᾶλλον βραδύνειν, id est, Eum qui festinant celeriter omnia percurrere, magis retardari. Ex quo vulgaris factus est versiculus,

Tardius absolvit, qui nimium properat.

Est autem hoc symbolum inprimis convenientiss. principibus & aliis magnis viris, qui aliis præsunt, quo admoneantur, ne aut voluptatibus & affluentia omnium rerum, aut successu prospero, & nimia potentia insolentiores facti, sua ignavia & socordia, vel ex adverso temeritate & vehementia, interdum suæ dignitati & existimationi indigna committant, & perpetrent. Rectè etiam Sophocles:

φρονεῖν γὰρ οἱ ταχεῖς, οὐκ ἀσφαλεῖς,
Periculosa est præpropera prudentia.

XXXIV.

RENOVATA JUVENTUS.

Exuviis vitii abjectis, decus induerecti,
Ad Solem ut plumas accipiter renovat.

GEsnerus ex pluribus autoribus, qui de Aucupio aliquid litteris mandarunt, tradit quo pacto Accipitres ad radios solares vitia pennarum, veteribus abjectis, corrigere, & quasi rejuvenescere soleant: docetque simul, quæ applicari debeant, ut hoc defluvium acceleretur, & eo celerius novæ renascantur. Quo indicatur, alicujus in flagitiis ven-

ventis propositum laudabile in mutando eo genere vitæ in meliorem statum. Idque inprimis piis Christiana μετανόιᾳ sese ad Deum convertentibus convenit, qui nihil aliud cogitant, nec in votis magis habent, quam depositis omnis improbitatis & humanæ depravationis sordibus, in vera innocentia & puritate secundum divinam voluntatem & mandata ipsius vivere, ac secundum S. Paulum ad Corinth. veterem hominem exuere, novumque induere, qui desideria carnis vincat, & semper τὰ ὑπερφράνια sapiat. Atque ita quoque nonnulli Doctores sacrarum literarum dictum Jobi cap. xxxix. interpretantur, ubi ait: Numquid per sapientiam tuam plumescet accipitur, expandens alas suas ad Austrum? quamvis in græco textu legatur, ἐκ σῆς ἔπτησε ἴεραξ; id est, numquid per intelligentiam tuam volat accipiter? Sed inter alia plura sanctorum Patrum hujus argumenti præclara dicta, placuit admodum eruditum & grave carmen B. Nazianzeni hic ascribere.

σκέυαζε σεαυτὸν ὡς πάχος πρὸς ὕρανὸν,
ψυχὴ πτερώσας τῷ λόγῳ τὴν πμίαν,
μηδ' ἐν πδείοις, ἀλλὰ πᾶν ῥίψας βάρος
βίου ματαίου καὶ κακῶν τῶν ἐνθάδε.

Quos versus ita reddidit amicus noster singularis, D. Cunradus Rittershusius, totidem senariis,

Sic te para, ut se mens cito ad cœlestia
Alata libret vi rationis optima,
Superfluum nil te aggravet, jactis procul
Inaniis vitæ hujus ac molestiis.

XXXV.

PARTA TENENS, NON PARTA SEQUOR.

Multa licet fido sapiens in pectore condat,
Plura avido tamen usque appetit ingenio.

FIngitur hic accipiter per aërem volans prædæ causa, ut Ovid. quoque lib. xi. Metamorph. fecit. *Rapto qui vivit, & omnes*
Terret aves
Perdicem jam captam suis unguibus tenens, qui tamen nihilominus alias hujus generis aves avolantes, comite cane, qui illas excitat, intentis oculis per-

perſequitur. Quo ingenioſo ſymbolo (quod extat apud Lucam Contilem) homo induſtrius laboriosus ac cupidus diſcendi repræſentatur, qui non ſolum ſingularem doctrinam ſibi comparavit, ſed etiam in dies uberiorem ſcientiam conquirere, & luculentiorem cognitionem adipiſci ſtudet. Nam ſecundum Menandrum,

ἁλωτὰ γίνετ' ὀπιμελείᾳ καὶ πόνῳ,
ἅπαντα πάντα τὰ ζητούμενα:
Comprehendi poſſunt induſtria & labore,
Omnia prorſus quæ inquiruntur.

Quod Sophocles adhuc brevius voluit exprimere.

τὸ ζητούμενον ἁλωτὸν, ἐκφέυγει δὲ τ' ἀμελούμενον,
Quod quæritur, comprehendi poteſt, effugit autem
quod negligitur.

Aſcriptum quoque legitur, *Provide accelero*, quo commendatur utilis εὐλάβεια & prudens cunctatio, &, ut Sophocles in Electra ſubjicit,

φιλεῖ γὰρ ὀκνεῖν πρᾶγμ' ἀνὴρ πρᾴοτων μέγα,
Qui facinus ingens tentat ille lentus eſt:

Eſt autem ſecundum Suidam εὐλαβὴς, ὁ εὖ πραγμάτων ὑπολαμβάζομενος, id eſt, qui bene & circumſpecte res capeſſat: & Euripides in Phœniſſis eam commendans plurimum, dicit eſſe χρησιμωλάτων θεῶν, id eſt, maxime ſalutare numen. Pulcrè Philemon in Catapſeudomeno:

πάντ' ἐστὶν ἐξευρεῖν, ἐὰν μὴ τὸν πόνον
φεύγῃ τις ὃς πρόσεστι τοῖς ζητουμένοις:
Omnia poſſunt inveniri, ſi modo non laborem
Fugerit aliquis, qui rebus indagandis adhæret.

XXXVI.

QUAM CUPI-DE EXPECTO.

Vultur præda inhians est captatoris imago.
Heu quam plena etiam sunt fora vulturibus!

DE vulturibus, qui græcis γῦπες sunt, hæc apud Plinium sæpius laudato libro legimus: Triduo ante vel biduo eos volare, ubi cadavera sunt. Quod Ælianus lib. II. cap. XLVI. copiosus ita exponit: In hominum cadavera vultures infestissimi feruntur, in quæ incurrentes tanquam hostilia invadunt, & hominem vicinum ad moriendum,

quando

quando ſupremum vitæ diem agat, diligenter obſervant. Expeditos in bello exercitus præſenſione quadam conſequuntur, plane ſcientes, quod ad bellum proficiſcantur, & quod omnis pugna ſtrages edere ſoleat. Idem D. Baſilius & D. Ambr. in Hexæmero tradunt. Sic Plautus in Truculento,

Illud eſt, vide ut jam quaſi vulturii triduo
Prius prædivinant, quo die e ſuri ſient,
Illum inhiant omnes.

Horapollo quoque lib. I. cap. XII. tradit hieroglyphice inter alia vulturem noſcere rerum præcognitionem. Nam ad eam partem exercitus ſeſe convertere ſolere, ubi major eſt futura clades, ſibi ex cadaveribus alimentum ſeponentem, & in futurum promtè reſervantem. Eſt autem icon certe con veniens in homines avaros, rapaces, & per fas nefasque aliorum bonis inſidiantes. Unde Apuleius cauſidicos & improbos rabulas forenſis vocavit vultures togatos, ſicuti Cicero quoq; in Orat. pro Sextio, Gabinium & Piſonem, qui pretio omnia nundinarentur, ac ad ſe raperent, vulturios paludatos nominavit. Quo etiam pertinent hæredipetæ & teſtamentorum captatores. Unde & græcum proverb. ἅτερ γῦπες: vulturum ritu. Et hos quidem Lucianus in ſuis dialogis, & Martialis irridet, cum alibi paſſim, tum in illo Epigrammate:

Cujus vulturis hoc erit cadaver?

Ac Seneca lib. XV. Epiſt. XCVI. hos deſcribens: Amice, inquit, aliquis ægro aſſidet, probamus. Adhoc ſi hæreditatis cauſa facit, vultur eſt, cadaver expectat.

XXXVII.

PRO LEGE ET GRECE.

Sanguine vivificat Pelecanus pignora, sic rex
Pro populo visa est prodigus ipse sua.

PElecanus sive Pelecanis, quæ græcis est πελεκὰν, describitur ab Aristotele lib. VIII. Animal. & lib. IX. quam avem Plinius, & eum secutus Gaza, verterunt plateam, estque apud Ciceronem lib. II. de Natur. Deorum platalea (nisi sit error scribarum.) Oppianus lib. II. de Aucupio, non Pelecanum, sed πελεκῖνον nominat, nec videtur ab Onocrotolo

crotolo distinguere, quod tamen Gesnerus improbat, & Pelecanum germanice interpretatur **ein Löffelgantz**/ quæ frequens admodum in Anglia esse dicitur. Quamquam vero de sauciante proprio nostro pectus, & pullis ex eo sanguinem excipientibus apud veteres scriptores (quantum ego sciam) nulla fiat mentio, & Isidorus quoque lib. XII. orig. dubitanter de hoc loquatur, ubi ait: Ferrur enim, si verum est, eam occidere suos natos, eosque per triduum lugere, deinde seipsam vulnerare, & aspersione sui sanguinis vivificare filios: cum tamen tam sacri quam profani autores hac similitudine crebrò utantur, & omni laude digniss. Rex Alphonsus eo symbolo uti voluerit, nos quoque hoc loco ejus facere mentionem non inconveniens esse putavimus. Quo indicare voluit, nihil sibi esse antiquius, quam populum sibi commissum & vera justitia ac æquitate regere, & simul ab omni vi adversariorum illos salvos & incolumes conservare. Seq; ideo non solum opes omnes suas, sed sanguinem quoq; & ipsam vitam constituisse impendere. Potest etiam ad φιλοστοργίαν & amorem parentum & qui eorum loco sunt, in liberos referri, de quo memini me Ravennæ legisse ad hanc picturam additum hoc distichon.

Magnus amor, per magna fides, quam maxima virtus,
Alterius vitam morte parare sua.

Quare sancti patres, hoc mystico sensu ad Christi nostri Salvatoris unici sacro sanctam passionem pie admodum retulerent, ut videre est apud D. Hieronymum, & D. Augustinum, ac inprimis in physiologo, qui S. Epiphanio ascriptus est. AL-

XXXVIII.

ALTIORA NE QUÆSIVERIS.

Noli altum ſapere, aut aliena inquirere, ne mox Culpa det ex alto te tua præcipitem.

DE Pelecano præter ea quæ jam dicta ſunt, in Hieroglyphicis Horapollinis habetur, hunc non aliarum avium more nidum ſuum ſupra terram elatiorib. locis conſtruere, ſed potius quadam innata ſimplicitate in ſcrobe aliqua humili, terra egeſta, ova ſua excludere. Sedidem Horapollo vult eſſe

esse typum imprudentiæ potius quàm simplicitatis, nam dicit hanc avem, cum circa nidum in terra constructum ex bubulo stercore, aucupes ignem excitent, suis alis eum extinguere, conantem, seipsam amburere, & ita facile capi. At nobis priorem expositionem tanquam magis ἠθικὴν retinere placuit, una cum ascripta sententia, quæ legitur in Syracide inter alia utilissima modestiæ ac submissionis præcepta cap. III. Altiora te ne quæsiveris, & fortiora te ne scrutatus fueris, sed quæ præcepit tibi Deus, illa cogita semper, & in pluribus ejus operibus ne sis curiosus. Græca paulo aliter se habent, hoc modo: χαλεπὼ τεράσῃ μὴ ζήτει ἀναιδέως, καὶ ἰσχυρότερά σου μὴ ἐξέταζε ἀφροσύνῃ. ἃ προσετάγεσοι, ταῦτα διανοοῦ ὁσίως, οὐ γὰρ ἐστί σοι χρεία τῶν κρυπτῶν βλέπειν ὀφθαλμοῖς, id est, difficiliora captu tuo ne incogitanter vestigia, & fortiora viribus tuis ne exquire insipienter, Quæ mandata tibi sunt, de his pie cogita, Non enim opus tibi est intueri oculis abscondita. Quæ omnia graviter reprehendunt nimiam curiositatem & stultam animi elationem, ac contra commendant simplicitatem ac humilitatem, cum circumspectione tamen & prudentia conjunctam, non fatuam & inertem. Cum quo S. Pauli in Epistola ad Romanos cap. VIII. sententia insignis congruit, μὴ ὑπερφρονεῖν παρ' ὃ δεῖ φρονεῖν, ἀλλὰ φρονεῖν εἰς τὸ σωφρονεῖν, id est, non sapere supra quam oportet sapere, sed ad sobrietatem sapere. Euripides quidem in Medea σωφροσυνὴν dixit δώρημα κάλλιστον θεῶν, modestiam pulcerrimum donum Deorum esse.

SOLI

XXXIX.

SOLI PATRIÆ.

Nunquam excedit Ibis terræ Mareotidis arvis,
Vt moneat quantum possit amor patriæ.

IBis à quibusdam ciconia Ægyptiaca nominatur, propter magnam cum ipsa similitudinem, sic in veterum nummis, potissimum Adriani, Ægyptum denotat, quod ex regioni propria & inquilina sit. Aristoteles lib. IX. Histor. Animal. cap. XXVII. (quem Plinius, Ælianus, Solinus, & alii sequuntur) distinguit in candidam & nigram. Candidæ apud Pelusium (vulgo Damiata, vel secundum

alios

alios Teneſſa) nullæ reperiuntur, cum in univerſa reliqua Ægypto habeantur. Nigræ vero contra ſolæ apud Peluſium ſunt, alibi nusquam apparent. Ælianus lib. IX. Animal. cap. XXVII. ita peculiarem avem eſſe Ægypto tradit, ut ſi quis vi & impetu velit ex ea tranſportare, ſibi ipſi mortem conſciſcat; & Plinius lib. X. cap. XLVIII. ſcribit à M. Egnatio Calvino præfecto aliquando tanquam rem inuſitatam in Alpib. viſam. Vocatur autem ἰφιοφάγος ab eſu ſerpentum, & ovorum ſerpentinorum, quod Cicero lib. I. de natura Deor. teſtatur, atque eam ob cauſam ab Ægyptiis hanc avem coli refert (idq; Diodorus Siculus & Ammianus Marcellinus quoque aſſerunt) quod à ſerpentibus & aliis venenatis beſtiolis regionem mundam conſervet, atque ideo teſte Alexand. Aphrodiſienſi lib. XII. primæ philoſophiæ, & ante illum Herodoto lib. II. capitale fuit ibidem Ibin interficere, Docemur autem ante omnia curam & ſolicitudinem max. impendendam patriæ, quam Plato in Critone inquit eſſe τιμιωτέραν μητρὸς καὶ πατρὸς, id eſt, in majore honore patriam habendam quam matrem & patrem. Eumque imitatus Cic. in lib. de Repub. & in Epiſtolis ad Atticum, patriam antiquiorem parentem appellat. Et Euripides in Phœniſſis, ni fallor:

εἰκὸς ὃ παντὶ καὶ λόγῳ καὶ μηχανῇ
πατρίδος ἐρῶντας ἐκτανεῖν σωτηρίαν.
Convenit omni ratione & arte
Amantes patriam, ſalutem ejus curare.

(o)

HOC

XL.

HOC PIETATIS OPUS.

Orare illustris pietatis imago, parentem
Quando humeris gestat filius ipse suis!

DE Ciconiæ in parentes gratitudine tam veterum quam recentiorum scripta plurima sunt in medio, & inter cæteros Platonis, Aristotelis, Ciceronis, Plutarchi, Oppiani, Æliani, Horapollinis, Plinii, Valerii Max. Suidæ, & inter sacros autores Basilii Magni in Hexæmero, homilia. VIII. ac in libello, de honore quo afficiendi sunt patres

in

in senectute, & Ambrosii in Genesin cap. v. legi possunt. Qui quidem universi in hoc consentiunt, quod gratam memoriam educationis & nutricationis præstitæ; juniores Ciconiæ diligenter observent, atque ideo senio confectos parentes nunquam deserant, sed mutuis officiis eos foveant, ac magna cum cura pascant. Unde græci elegans verbum ἀντιπελαργῖν derivarunt. Ac Budæus in pandectis, quasdam leges ἀντιπελαργικὰς exposuit ex Scholiaste Aristophanis, quibus cavebatur de alendis in senectute parentibus; & Petronius Arbiter vocat Ciconiam pietati cultricem. Quod Romani quoque in suis nummis observarunt, ut in primis in Hadriani, Ciconia est expressa, cum inscriptione; *PIETAS AUGUSTA.* Ac notus est veteris cujusdam poetæ versiculus,

ἱκανῶς βιώσεις γηροβοσκῶν τὰς γονεῖς;
Diu vives, senectam si parentum nutrieris.

Quæ autem ex adverso, mala, & tandem extrema pernicies, sint expectanda ingratis & erga parentes injustis liberis, exempla plurima tristia & horrenda satis superque testantur, & S. Paulus in Epistola ad Ephesios cap. vi. ostendit quartum præceptum singularem habere hac in parte adjunctam promissionem. Unde Homerus quoque (quamquam Ethnicus) de quodam graviter, ιλ. δ. protulit;

ὃς δὲ πατεῦσι

Θρεπτα φίλοις ἀπέδωκε, μινυνθάδιος δὴ οἱ αἰὼν·

Quos versus Pierius Hieroglyphicis ita vertit:

Et quoniam caris nunquam genitoribus æquum
Reddidit officium, immatura est morte peremtus.

XLI.

AUDENTIUS
OBSTAT.

Virtuti invidia est hostis, verum illius omnes
Sincera insultus dessicit integritas.

ÆLianus lib. I. cap. XXXVII. autor est. Ciconiam vespertiliones ejus ovis pernicium mollientes admodum caute vindicare. Nam cum hæ solo contactu ova illius sterilia & irrita reddere soleant, hoc remedio utitur, ut folia platani in nidos suos inferat, quæ vespertiliones ferre neque-

unt,

unt, ſed inde torpore affectæ, nihil amplius nocere poſſunt. Non diſſimilem proprietatem (ut idem autor habet) natura hirundinibus eſt largita nam cum pariter blattæ ipſorum ovis ſint perniciosæ, matres apii folia aute pullos projiciunt, atque hinc omnis acceſſus blattarum prohibetur. De quibus proprietatibus Diodorus Siculus lib. II. præclaram habet ſententiam, ubi ait: Proba enim natura omnibus animantibus magiſtra eſt, non ſolum ad ſui conſervationem, ſed etiam ab illis procreatorum, idque ob innatum ſtudium & amorem vitæ, ſucceſſiones in perpetuum ſtabilitatis perducens circulum. Recte autem uſurpari poterit hoc ſymbolum à magnis, viris qui contra *invidiæ* morſus quaſi efficaciſſ. amuleto ſuam virtutem ac bonitatem opponunt, & æmulorum occultas machinationes ſingulari conſtantia ac fortitudine arcere ac irritas facere norunt. Quare Euripides, referente Stobæo, virtutem non immerito ita commendavit.

οὐκ ἔστιν ἀρετῆς κτῆμα τιμιώτερον,
οὐ γὰρ πίφυκε δῆλον οὔτε χρημάτων,
οὔτ' ἀσφαλείας, οὔτε θωπίας ἴχλυ,
ἀρετὴ δ' ὅσῳ περ μᾶλλον ἂν χρῆσθαι θέλῃς
τόσῳ σὺ μᾶλλον αὔξεται τελειωμένη.

Non eſt virtute illa poſſeſſio pretioſior,
Non enim ſubmittit ſe neque pecuniis,
Neque ſecuritati, neque adulationi vulgi;
Sed virtus quo frequentius ea uti libet,
Eo magis creſcit, perfectiorque fit.

XLII.

NATURA DICTANTE ERROR.

Prospicit at q; fugit fortunæ flamina prudens,
Ceu fugit imbriferos Ardea celsa notos.

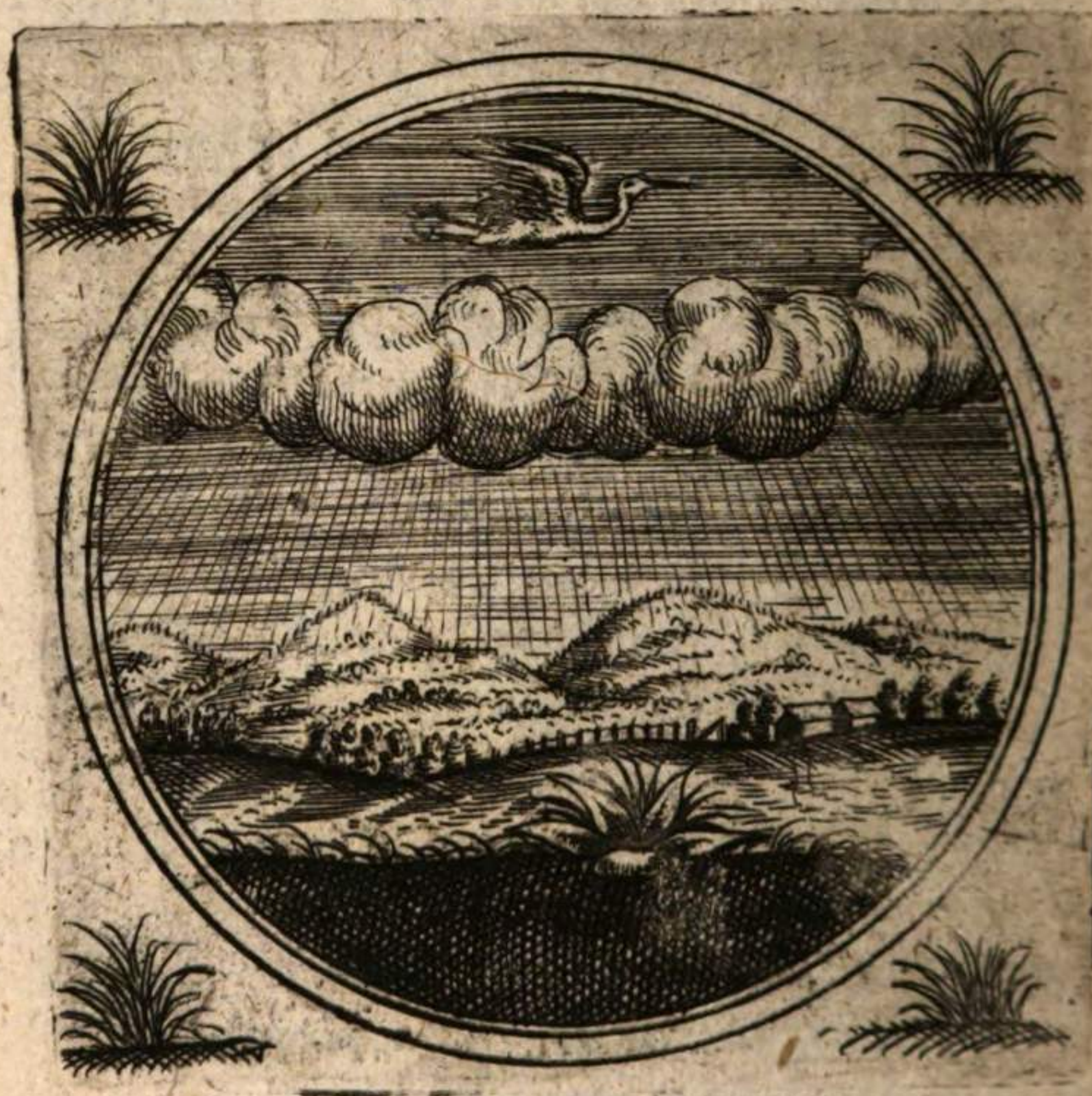

ARdea, græcis ἐρῳδιὸς, quasi ardua dicitur secundum Isidorum lib. XII. propter volatum in altiora loca: Formidat enim imbres, & ideo supra nubes evolat, ut earum procellas evitet. Quo autem altius volaverit, eo majorem tempestatem indicat. Ob quam causam Italice vulgo

Æro-

Aerone vel Airone nominatur. Atque hoc præsagium tempestatis Aristoteles quoque lib. IX. de hist. Animal. & Ælianus lib. VII. cap. VII, retulerunt. Unde Virgilius lib. I. Georg.

notasque paludes
Deserit, atque altam supervolat ardea nubem.

Sunt autem ardearum sive ardeolarum tria genera ex Aristotele loco indicato, & Plinio lib. X. c. LX. πίλλος: id est, ardea pella: Leucon sive alba vel λευκερώδιος, & Asterias sive Stellaris, quæ & ἴχνος, hoc est, pigra dicitur. Quadrat autem hoc symbolum in hominem prudentem & cordatum, qui fortunæ adversæ tempestates in tempore prævidens, sibi mature cavere ac prospicere studet. Atque ideo Cicero I. de legibus à providendo prudentiam esse dictam ait, & lib. I. de Divinat. prudentes nos posse appellare providentes scribit. Sophocles quoque hanc virtutem commendans inquit,

προμήθεια γὰρ κέρδος ἀνθρώποις μέγα.
Providentia enim hominibus lucrum est maximum.

Ac Seneca de virtutibus præclare scribit; Si prudens esse cupis, in futura prospectum intende, & quæ possunt contingere, animo tuo cuncta prospice. Nihil tibi subitum sit, sed totum ante prospicias. Qui enim prudens est non dicit: Non putavi hoc fieri, quia non dubitat, sed exspectat, non suspicatur, sed cavet Cujuscunque facti causam require, cum initium inveneris, exitum cogita. Alias additur: *SUBLIMITATE SECURIOR.*

XLIII.

TERRÆ COMMERCIA NESCIT.

Felices nimium quorum ſuper æthera mentes,
Sublatæ cunctа hæc infera deſpiciunt.

AVis quædam pulcherrima & rariſſima, qualis jam exiccata cum pulmis apud nonnullos viſitur, in Moluccis reperitur inſulis, quæ mole corpore ſatis eſt parva, ob pennas verò longiores putatur mediocris eſſe magnitudinis. Hæc (ut incolæ affirmant) nunquam in terra eſt conſpecta viva, ſed interdum ex animis in eam ex alto aëre decidit,

ac

ac inventa apud istos populos in magna habetur veneratione. Appellant autem lingua vernacula Manuco diatta, id est, Aviculam Dei, quia putant eam in paradiso nasci, quare apud nos quoque inde nomen sortita est. Hanc pedibus omnino carere constat, quamvis Aristoteles negat talem in avium genere reperiri, cum hirundines ἄποδες, sive κύψελοι, secundum eundem, pedes habeant pilosos, sed ita minutos, ut his carere videantur. In maris vero dorso fila gemina nigra, cornuum instar utrinque in rectum extensa observantur, quorum usum peritiores rerum Naturalium esse existimant, ut fœmina dum ova fovet in eodem dorso cavitatem efformante, istis vinculis mari alligetur atque ita in ipso pullos excludat. Melchior Quilandinus putat apud veteres esse Rhyntacen, cujus meminit Plutarchus in vita Artaxerxis: nec non Ctesias & Dion. Scriptores rerum Indicarum, alias tradunt in Mexicana regione existere aviculas, Cinzonos dictas, carentes pedibus & rore tantum viventes, ex quarum pennis Chinenses artificiosiss. picturas concinnant. Congruit autem hoc symbolum in eos optime, qui rebus terrestribus ac caducis spretis ac contemtis ad cœlestia & æterna semper toto animo se convertunt. Qstare alibi additum legimus, *SUPERATA TELLUS SYDERA DONAT.* Vel, ΜΕΤΕΩΡΟΣ ΨΥΧΗ, id est, Sublimis anima, secundum pulcherrimum Nazianzeni versum.

Θυμὲ βλέφον ἄνω, χθονίων δ' ὅπι λήθεο πάντων,
Sursum anime specta, terrenaque spernito cuncta.

XLIV.

TEMPORE DU-RESCIT.

Cornua ceu molli nascuntur dura cerebro,
Virtutem assiduus firmat alitq; labor.

JUlius Cæsar Scaliger exercitat. 232. satis breviter aves describit cornutas, hisce verbis: Insula Catigan, quæ est in mari Sur, aves fert gallinæ magnitudine cornutas. Subtus arenas ad duos pedes ova alte condunt, unde vi Solis excludanter pulli, ut per se prodeant. Sic avis cujusdam cornigeræ

vel

vel unicornis in ære eleganter inciſæ, cujus hic picturam exhibemus, ante aliquot annos iconem ad me miſit Medicus quidam Romanus, cum ejusmodi deſcriptione: Avis hæc Japonica, quam hactenus à nemine viſam exiſtimo, gallo gallinaceo aliquando major eſt, toto corpore nigricans, præterquam ſub inguine, quod albis plumis eſt conſperſum, oculis promicantibus, collo oblongo, roſtro rubro, cui ad ſummam partem capitis lapidoſum cornu, primum molle, deinde indureſcens metæ inſtar cineritio colore prominet. Hujus generis duæ aves mas & fœmina ex inſula Japonica fuerunt transmiſſæ Romam ad Pontificem Pium V. ſed mas periit, fœmina verò planè eicur facta diu ſupervixit. Hæc ille. Sicuti igitur ex molliſſima cerebri materia, progreſſu temporis Natura producit ſolidum ac durum corpus (quod etiam non ſine admiratione in tam vaſtis cervorum cornibus quotidie obſervamus (ita quoque conſuetudine & exercitatione aſſidua, virtutem nobis comparare, & paulatim tanquam habitum firmiorem conquirere debemus, ejus rei nobis Ulyſſem Horatius pulchre proponit lib. I. epiſt. II.

Qui domitor Trojæ, multorum providus, urbes
Et mores hominum inſpexit, &c.

Præclarè item Muſonius lib. de Exercitatione, & prolixè de utilitate exercitationis, tam animi, quam corporis diſſerit, omnesque qui in ulla virtute proficere cupiunt, ſerio & graviter ad illam adhortatur, quæ apud Stobæum quæri & legi poſſunt.

XLV.

HUMANAS DE-PROMIT VOCE LOQUELAS.

Humanæ mihi quid prodest lingua æmula vocis,
Cum cantem domini carmina sola mei?

DE Pſittaco Ariſtot. lib. VIII. cap. XII. de hiſt. Animal. hæc ſcribit: omnes denique aves uncæ brevi ſunt collo & lingua lata, aptaque ad imitandum. Nam & Indica avis, cui nomen Pſittaco, quam loqui ajunt, talis eſt, & loquacior cum vinum biberit redditur. Idem Solinus, Plinius, Apu-

Apuleius, Ælianus, Isidorus & alii plures affirmant. Versibus quoq; Psittacum celebrarunt Oppianus, Ovidius, Statius, & inter recentiores Vespasianus Stroza, Eroticon VI. & omnium elegantissimè Jo. Passeratius, Professor Regius Lutetiæ Parisiorum, in suis Kalendis Januariis. Hujus avis diversa genera, quæ nostris temporibus sunt nota, describit Scaliger in exercitationibus contra Card.num. Quod autem tam meditando quam loquendo mira præstet, inter alias plurimas historias, Zonaras Animal. lib. III in vita Basilii patris Leonis Philosophi, memorabilem admodum hanc exponit: Cum filius à patre propter quorundam calumnias, quasi ejus vitæ insidiaretur, in tetrum carcerem esset conjectus, accidit ut Imperator cum præcipuis regni senatorib. splendidum convivium celebraret, Psittacus verò forte fortuna in eodem conclavi inclusus cavea voce flebili semper exclamavit, o Leo Leo (quam vocem ab aliis, calamitatem illius juvenis deplorantib. audiverat) Qua occasione arrepta pro filio apud patrem intercedentes deprecati sunt, & ipsum in gratiam reduxerunt. Indicatur autem hac similitudine cura ac diligentia imitandi alios, qui sua industria alioqui parum efficere possunt. Quapropter alibi ascribitur, *Alieno loquitur ore.* Vel brevius, *Ore alieno*, quod convenit cum vulgari proverbio: loquitur ut Psittacus. Aliis magis placet esse symbolum libertatis à contrario sensit, quæ secundum Jurisconsultos, res est inæstimabilis, nullo auro comparanda, & optima omnium (ut vult Diogenes apud Laertium) inter homines: secundum verò Horatium, potior metallis: unde addiderunt, ARBITRIUM DITIUS AURO, Nostra inscriptio est ex Autore carminis de philomela.

XLVI.

MOX VERNO TEMPORE PRODIT.

Dum mala sæ vit hyems, latita, mox veris amica
Profer maturum tempore consilium.

IOannes de Boria in Hispanicis symbolis ait, à scriptoribus rerum Indicarum speciem quandam Psittaci describi, quæ sese mense Novembri incipiente hyeme soleat in trunco alicujus arboris densæ abscondere, & ibidem dormiens usque ad tempus vernum commorari, atq; tum pristinum rur-

rursum vigorem recipere, majoremque alacritatem conquirere. Tractat autem Aristoteles quoque lib. VIII. de avibus & quadrupedibus, quæ per hyemem sese abscondunt: & Plinius lib. X. cap. IX. scribit coccyga sive cuculum verè procedere, canículæ ortu latitare, idque fieri in cavis arborum Agricola testatur. Sic viri prudentes & circumspecti suorum consiliorum & actionum tempestivum exitum caute circumspectant, & interea quamdiu opus esse existimant, in aliquam rei bene gerendæ occasionem intenti quiescunt. Quod Dionysius Halicarnassensis quoq; paucis verbis recte subjicit: χρήσιμον πρᾶγμα ἐν πολλοῖς καὶ ἄπιστος σφαλερὸν ἀναβολή: Inprimis res utilis & minime periculosa est cunctatio. Breviter & pulcrè P. Syrus:

Deliberare utilia, mora est tutissima.

Quamquam verò singulari quadam fortuna Alexandro Magno, Julio Cæsari & aliis τὸ μηδὲν ἀναβαλόμενος, id est, nihil differens vel procrastinans, absque tamen stulta præcipitantia ac temeritate, potius placuerit, atque in rebus potiss. bellicis celeritas amplius profit quam virtus: cicero tamen in illa præclara oratione pro Lege Manilia, vel potius de laudibus Pompeji, inter virtutes imperatorias laborem in negociis, fortitudinem in periculis, industriam in agendo, celeritatem in conficiendo, nec minus consilium in providendo commendat. Ac præceptum est alterius nescio cujus autoris, utendum consilio in arduis, celeritate in urgentibus, mora in periculosis, & experientia in dubiis.

XLVII.

RABIE SUCCENSA TUMESCIT.

Quam deforme malum ferventi accensa furore
Ira sit, iratis Indica monstrat avis.

VArro lib. III. de re rustica, cap. IX. Meleagridas vocat gallinas Africanas, quæ aliis sunt Numidicæ, quæ ad nos quoque deferuntur. Quamquam vero Gesnerus nostras vulgo dictas Indicas gallinas ad Meleagridas recenseri posse existimet (sicuti quoque Turnerus Anglus, & Bellonius

nius Gallus) rectius tamen pavonem Indicum vel Gallopavum nominari, idem Gesnerus putat, Sed Gellius interpres & commentator Æliani lib. XVI. de Animal. cap. II. existimat, Gallinaceum Indicum debere appellari. His verò avibus quasi peculiare hoc est insitum, ut ad iram provocatis, cutis circa collum sanguineo colore splendescat, & crista ipsius varii coloris infletur, & ad nares usque protendatur, caputque nudum pelle purpurascente obducatur, quam antea laxam & quasi vacuam, cum irritatur sic inflat, ut ad brachii nonnunquam crassitudinem accedat, ac tum vox cum fragore aliquo per collum redditur. *Quæ* omnia in hac ave peregrina vere ἦθος & mores iracundiæ exprimunt, ut vix aliquid accommodatius excogitari posset. Est autem hoc dictum ex Claudiano de IV. consulatu Honorii desumtum, ubi ait:

Iram sanguinei regio sub pectore cordis
Protegit, imbutam flammis, avidamque nocendi,
Præcipitemque sui, rabie succensa tumescit,

Cum quo convenit Persius lib. III.

Nunc face supposita, fervescit sanguis, & iræ
Scintillant oculi, dicisque facisque quod ipse
Non sani esse hominis, non sanus juret Orestes.

Seneca quoque in lib. de ira eam luculenter describit his verbis: Nam in ea facies turbatior ora pulcherrima fœdat, torvos vultus ex tranquillitate reddit, linquit decor omnis iratos. De remediis verò contra hunc tam impetuosum affectum aliorum scripta consulantur.

DE

XLVIII.

DEFICIAM AUT EFFICIAM.

Consiliis suffulta bonis constantia, multum Rebus in inceptis utilitatis habet.

COlumella lib. viii. rerum rusticarum de pullo anserino tractans, cavendum est, inquit, ne aut aculeis urticæ compungatur, aut esuriens mittatur in pascuum. Nam si adhuc parum firmus & indigens ciborum pervenit in pascuum, fruticibus aut solidioribus herbis obluctatur ita pertinaciter, ut collum abrumpat. Paulo aliter Varro, & Plinius, è qui-

& quibus posterior lib. X. cap. LIX. ita scribit: Pullis anserum urtica contactu mortifera. Nec minus aviditas nunc satietate nimia, nunc suamet vi, quando apprehensa radice, morsu sæpe conantes avellere, ante colla sua abrumpunt. Sic unusquisq; magna constantia in rebus laudabilibus ac honestis perseverare post habitis omnibus difficultatib. debet. Dicit autem Cicero II. de Invent. perseverantiam esse in re bene considerata stabilem ac perpetuam permansionem, sicuti ibidem patientiam ait honestaris ac virtutis causã esse arduarum rerum ac difficilium voluntariam ac diuturnam perpessionem, ac constituit utramque virtutem partes fortitudinis. Plutarchus in Laconicis institutis quandam Lacænam filio scutum tradentem refert dixisse, τέκνον ἢ ταὺ ἢ ἐπὶ τᾶς: Fili aut hanc aut super hac, nimirum aspide. Unde Sybarita quidam, ut est apud Stobæum, cum peregrinatus Lacedæmonem venisset, moribus civium perspectis, & inprimis considerata patientia, ad quam statim à pueris sese assuefacere coguntur, Cicerone etiam teste Tusculanis Quæstionibus, nihil illos mirum præstare dixit, quod ita facilè mortem in bello obeant, veriti scilicet ne ita duriter vivere cogantur. Sic quoque legimus apud Xenophontem de Cyri institutione lib. I. Non ita victum illum refugisse, ut hollet in eo ipso quo inferior fuisset, amplius occupari, sed versatum esse in experiundo idem itetum facere rectius.

XLIX.

PARVUS NON SUFFICIT AMNIS.

Qui nequis expleri ventrem, mentemque vel arcam,
Piscivori effigiem cernito Onocrotali.

ONocrotali dictionem græcam volunt esse, à voce asini rudentis desumtam. Itali hodie adhuc Grotto vel Agrotto vocant, Galli gouttereſe quasi gutturosam, ab angluvie, quæ strumæ instar dependet. Olim à Trua vasis genere (ut vult Verrius Flaccus) dicebatur Truo, unde Cæcilius Comicus, secundum Festum, irridens quendam

ob

ob nasi magnitudinem, Truonem nominabat. Huic refertur avis illa Mechlinicatis; quem vulgo **Vogel Hein** nominabant, & ultra octoginta annos vixisse dicitur, de qua plura non sine admiratione apud Gesnerum & alios leguntur. Bellonius in observationibus Hodœporicis refert, ad Gazaram Ægypti urbem se vidisse greges Onocrotalorum versus mare volantium. Plinius sæpius indicato lib. cap. XLVII. ita describit: Olorum similitudinem Onocrotali habent, nec distare existimantur omnino, nisi illis inesset alterius uteri (quidam legunt ventris) genus. Huc omne animal inexplebile congerit, mira ut si capacitas, mox perfecta rapina sensim inde in os reddita in verum alvum ruminantis modo refert. Gallia hos septemtrionali proxima Oceano mittit. Qua icone representatur egregie gulæ & ingluviei dedidus, qui Græcis est γαστρίμαργος, & Julio Polluci γλωσσογάστωρ; scilicet, qui sua helluatione & voracitate omnia consumit, & cui

in solo vivendi causa alato est;

secundum Juvenalem.

Quod vitium sane detestandum quamvis nimis vulgatum, Lucanus non parum reprehendit, lib. IV.

- - - - - o prodiga rerum

Luxuries, nunquam parvo contenta parátu, &c.

Potest quoque intelligi de alio; nimia cupiditate habendi, & immodico appetitu laborante, præsertim avaritiæ causa, cum immensæ opes per fas nefasque cum aliorum maximo damno corradantur. Quo Pittaci illud pertinet:

ἄωλησον πὶ διαπαντὸς κέρδος,

Quæsitum ubique lucrum inexplebile. Cui

L.

CURA VIGIL.

Vt cum laude geras res, expergiſcere, magnas,
Et tibi ſit galli cura magiſtra vigil.

CAnorum animal Cicero lib. II. de Divinat. gallum gallinaceum vocat, & ante lucem canere inquit, quem Plin. lib. x. ita deſcribit: Proximè gloriam ſentiunt & hi vigiles noſtri nocturni, quos excitandis in opera mortalibus, rumpendoque ſomno natura genuit. Norunt ſidera, & ternas diſtinguunt horas interdiu cantu. Cum ſole

eunt

eunt cubitum, quartaque castrensi vigilia (id est, secundum Vegetium lib. III. hora tertia post mediam noctem) ad curas laboresque revocant. Nec solis ortum incautis patiuntur obrepere, diemque venientem nunciant cantu, ipsum verò cantum plausu laterum. Idem Ælian. plurib. verbis exponit lib. IV. cap. XXIV. Causam hujus rei Cicer. II. de Divinat. & Lucianus in Dialogo de somnio sive gallo, & Heliodorus in Æthiop. reddere conantur. Non etiam sine ratione legitur apud Jobum cap. XXXVII. Quis dedit gallo intelligentiam? Convenit itaque hoc symbolum homini industrio, omnia magna attentione ac vigilantia peragenti: quales inprimis omnes pietati addicti, & præterea aliis in religione præfecti esse debent. Quare D. Ambr. lib. V. cap. XXIV. hanc similitudinem eleganter explicat, ubi ait: Galli cantus suavis est in noctibus, nec solum suavis sed etiam utilis, qui quasi bonus cohabitator & dormientem excitat, & solicitum admonet, & iter facientem solatur, pressum noctis canora significatione protestans. Hoc canente, latro suas relinquit insidias; hoc ipso lucifer exercitatus oritur, cœlumque illuminat; hoc canente mœstitiam trepidus nauta deponit, omnisque crebro vespertinis flatibus excitata tempestas & procella mitescit; hoc canente devotus affectus exilit ad precandum, legendi quoque munia instaurat, &c. Additum alibi legitur: *EXCITAT AURORA.* Paradinus adscriplit, *PACIS ET ARMORUM VIGILES*: quæ cum prioribus conveniunt.

LI.

PINGVESCIT DUM ERUIT.

Rimatur vigili Sophiæ secreta labore,
Qui cupit Aoniæ frondis honore frui.

VEterum sapientum quidam adhortans adolescentes ad dilgentiam adhibendam in suis studiis ac laborum perseverantiam & quandam ἀοκνίλω, solitus est dicere, aves cohortales suavissimas habere carnes si non abundantiore esca sagimentur, sed διὰ τὸ σκαλεύειν, id est, rimando & fodiendo

diendo ipsum solum, sibi quærant cibum. Sic qui veram & solidam doctrinam & laudabilem rerum utilium cognitionem conquirere studeant, in eruendis & perscrutandis accurate ac sedulo veterum scriptis ac monumentis multum temporis & laboris impendere debent. Nam secundum proverbium græcum, ἐκ τοῦ πόνου κλέος, id est, ex labore gloria: Vel ut Euripides breviter dixit, πόνος εὐκλείας πατήρ, id est, labor gloriæ genitor: cui simile est dictum Æschyli.

τῷ πονοῦντι ἐκ θεοῦ
ὀφείλεται τέκνωμα τοῦ πόνου κλέος.

Laborantia Deo
Debetur fœtus (præmium) illius gloria.

Versatur quoque in ore quidem multorum, sed non semper in animo aut opere Epicharmi versus, quem etiam Xenoph. l. II. ἀπομνημονευμάτων commendat,

πρὸς πόντων πόνων πωλοῦσιν πάντα τ' ἄγαθ' οἱ θεοί,

id est,

Convenientibus laboribus vendunt nobis omnia bona divi.

Plutarchus tamen in comment. περὶ πολυπραγμοσύνης aliter nimirum ad curiositatem hæc accommodat. Sicuti, inquit, gallina proposito sæpe alimendo in angulum aliquem sese subducit, ubi vel instarquilino unicum apparet hordei granum: ita curiosi in medio sitos sermones & historias, & de quibus nemo prohibet aut indignatur quæri, prætereuntes, occultata & latentia cujusque familiæ mala colligunt. Alibi legitur ascriptum *RIMANDO PINGUESCUNT*, Vel: *PRÆBET INDUSTRIA VICTUM*, quod cum priore symboli hujus explicatione convenit.

LII.

DULCE ET DECORUM EST.

Gallina ut timidos defendit provida pullos,
Sic populum auxilio Rex tegit ipse suo.

GAllinarum amorem in pullos, & defensionem illarum acerrimam Plutarchus in comment. περὶ Φιλοτεκνίας, id est, de amore prolis describit his verbis: Gallinas autem quotidie ante oculos habemus, ac cernimus, quomodo pullos suos foveant, alias sub alas recipientes, aliis tergum con-

scen-

ſcendendum & undiquaque aditum præbentes, ſimulque blandam & gaudii indicem vocem edentes, eædem canes & angues fugiunt, cum ſibi metuunt, cum vero pullis timent, defendunt, & ultra quam vires patiantur iis propulſandis certant. Hæc ille. Inprimis vero ſeſe opponunt milvis & accipitribus rubetariis, qui pullis inſidiantur, quod certamen pulcherrimè deſcribit Oppianus lib. III. Cynegeticorum. Ac ſcimus ipſum Salvatorem noſtrum charitatem & ſolicitudinem pro genere humano oſtendentem hac ſimilitudine uſum Matth. cap. XXIII. & Lucæ XIII. quæ etiam legitur Esdræ lib. IV. cap. I. Et ſanctus vates Pſalmo LVII. hac quoque metaphora utitur: In umbra alarum tuarum ſperabo, donec tranſeat iniquitas. Sic rectè ad alios fideles Principes & magiſtratus ſolicitos transferri poteſt. Quare hoc elegans ſymbolum aſcribitur in Genealogia Auſtriaca Alberto Comiti Habſpurgenſi XVIII. Principi optimo ac fortiſſ. patri Rudolphi I. Imperatoris Romanorum: qui contra infideles gentes egregiam navavit operam, ut teſtantur plures de illo hiſtoriæ. Deſumtum autem eſt hoc dictum ex Horatiano verſu lib. III. carm. od. II.

Dulce & decorum eſt pro patria mori.

Georgietta Montana nobilis fœmina Galla in ſuis Emblamatis Chriſtianis voluit aſcribere, *Ibi licet eſſe ſecuris* cum gallico tetraſticho, quod ita quidam in latinam linguam convertit:

Gallina ut teneros alis tegit anxia pullos,
Ex alto accipiter dum facit inſidias:
Sic quoque curabit Chriſtus, contraria nobis
Ne ſceleratorum facta nocere queant. FAL-

LIII.

FALLIT OPINIO.

Ah miser, ersi quis cause sua crimina celat,
Hæc tamen æterno sunt manifesta DEO.

SUnt quædam animalia, potiss. ex avibus, quæ capite tantum quocunque modo occultato, se universo etiam corpore reliquo similiter latitare opinantur, qua stulta persuasione decepti sæpe capiuntur. Quod Struthocamelus quoque referente Plinio lib. IX. ab initio, & perdix, secundum

Olaum

Olaum Magnum, atque Phasianus in nive factitare dicitur. Idem de Sciæna pisce Oppianus IV. Halieut. tradit. Nos hic Phasianum proponimus, qui à phasi vel phasido fluvio apud Colchos, ubi id genus avium copiosè reperitur, nomen accepit, unde in alias regiones fuit exportatum, ut Martialis habet,

Argiva primum fum transportata carina,
Ante mihi notum nil nisi phasis erat.

Proponitur hic nobis stolidæ persuasionis luculenta imago, cum videamus multos, qui vano opinionis errore seducti ac excæcati sua enormia flagitia apud Deum & homines se posse tegere existimant, instar infantum, qui male sibi conscii apposita manu faciem velant, vel oculos claudunt, & sic se putant à nemine conspici. Hoc vitium juvenibus nimis usitatum ita Menander describit.

ἐγὼ γὰρ ὦνδρες, ἡνίκ' ἦν νεώτερος,
ἐδόκουν μὲν, ἐφρόνουν δ' οὐδέν. ἀλλὰ πάντα μοι
κατὰ χειρὸς ἦν τὰ πράγματ' ἐνθυμουμένῳ,
νῦν δ' ἄρτι μοι τὸ γῆρας ἐντίθησι νοῦν, id est,
Ego enim o viri cum junior essem,
Opinabar quidem, sed nihil sapiebam. Verum
omnia mihi
In manu erant negocia, quæ cogitabam.
Nunc demum vero mihi mentem senectus inserit.

Demosthenes quoque alibi dicit, ῥᾷστον ἁπάντων εἶναι, αὑτὸν ἐξαπατῆσαι, id est, omnium facilimum esse, seipsum decipere. Et vetere proverbio effertur; Sabini quod volunt, somniant.

LIV.

MUTATUR NATURA FIDE.

Quæ semel est promissa fides, servanda perenni
Fœdere, & est ipsa sanguinitate prior.

* IN libello mirabilium narrationum Aristotelis ascripto, de insula Diomedea, quæ hodie S. Maria de Tremita vocatur, hæc leguntur. Ajunt in ea esse templum Diomedis sacrum & mirabile, idque circumsideri undique avibus insigni magnitudine, quarum magna & dura sint rostra. Eas si Græci homines advenerint, quiescere: sin vero

ex

ex vicinis locis barbari aliqui, ſubvolare & è ſublimi præcipites capita eorum ferire, roſtrisque ad mortem usque vulnerare. Quod tamen noſtris temporibus à nemine obſervatum fuiſſe putatur. Et de Diomedeis avibus idem ferè narrat Ælianus de animal. lib. I. cap. I. ſimile quippiam de avibus Memnoniis lib. V. Animal. cap. I. Fabulantur autem poëtæ, Diomedis ſocios, cum ipſe ab Æneæ regionum illarum rege dolo occiſus eſſet, naufragio circa hanc inſulam facto, in aves ejusmodi eſſe mutatos: cujusque Strabo lib. VII. & Ælianus lib. I. Animal. cap. I. una cum Plinio meminere. Vocant adhuc noſtro tempore has aves vulgo incolæ Ardennas, tanquam ardeas, cum Plinius dicat eſſe inſtar fulicarum. Miſit autem hujus accuratam deſignationem ad me D. Ulyſſes Aldrobandus rerum Naturalium peritiſſ. profeſſor Bononienſis, cujus libri abſolutiſſ. de Avibus & aliis rebus, quos ad editionem adornat, avide exſpectantur. Paratur nunc etiam ex pinguedine harum avium unguentum, quod in morbis articularibus in Italia magnifieri ſolet. Placuit autem hoc ſymbolo Duci Neapolitano de Matalona dicto uti eo tempore, quo una cum Duce Albano contra Pontificem Romanum Paulum IV. propinquum ſuum bellum gereret, ut eo oſtenderet, multo pluris ſe facere fidem datam ac juratam Regi ſuo, quam conſanguinitatem arctiorem cum Pontifice, absque quo fuiſſet potius ad exemplum iſtarum avium ſuos, defendere & exteros abigere voluiſſe.

NO-

LV.

NOBIS SUNT TEMPORA NOTA.

Ni via tuta maris, navem ne credito ventis,
Providus ut exemplo se monet Alcyone.

HAlcedo, quæ ſecundum Varinum Cerylus & Ceyx eſt, græcis dicitur ἀλκύων, ἀπὸ τὸ κύειν ἐν ἁλί, id eſt, quod in mari pariat, non quaſi ales Oceana, ut opinatur Iſidorus. An verò cum aſpiratione vel ſine illa ſit hæc vox exprimenda, diſputant grammatici, cum apud veteres utrumque fuerit

fuerit in uſu. Ariſtoteles lib. IX. de hiſt. Animal. cap. XIV. dicit non multo eſſe majorem paſſere, colore tum cæruleo tum viridi, tum etiam leniter purpureo inſignem, roſtro ſub viridi, longo & tenui. Quem colorem Cælius Calcagnnius hirundini marinæ vulgo nuncupatæ convenire ſcribit. Eſt autem adeò maris amans, ut etiam, ſecundum Oppianum, prope fluctus nidificet, idque in hyeme circa brumam mari tranquillo, quos dies Alcedonia nominat Plautus. De admiranda quoque nidi conſtructione Ariſtoteles, Plutarchus, Ælianus, Oppianus, & alii, nec non D. Baſilius & S. Ambr. in Hexæmer. multa annotarunt: ac Lucianus integrum dialogum Alcyonis nomine inſcripſit. Eſtq; typus hæc avis prudentis viri, qui in mediis Rep. procellis ſibi proſpicere, & quietiora ac tranquilliora tempora expectare novit. Quare Jovius hoc ſymbolum voluit excogitare in gratiam Fliſcorum Nobilium Genuenſium, qui contra multorum alio-rum ſententiam à Rege Galliæ ad cæſaris Caroli V. partes ſeſe contuliſſent, fuitque hæc gallica addita inſcriptio, *Nous ſavons bien le temps*, id eſt, nobis eſt bene notum, quando tempus vel occaſionem adverſus noſtros adverſarios aliquid agendi debeamus arripere. Alii addiderunt: *Sat cito, ſi ſat tempeſtive.* Quod congruit cum præcepto Pittaci, unius ex ſeptem ſapientibus, γνῶθι καιρὸν, id eſt, noſce opportunitatem, & cum Heſiodea ſententia,

καιρὸς δ' ἐπὶ πᾶσιν ἄριστος,

Occaſio omnium rerum optima eſt.

MER-

LVI.

MERSUS UT EMERGAM.

Non raro mediis vir fortis mergitur undis
Adverſæ fortis, nec tamen obruitur.

MErgus, inquit Iſidorus, ab aſſiduitate mergendi nomen accepit. Sæpe autem in profundum dimiſſo capite aurarum ſigna ſub fluctibus colligit, & prævidens æquoris tempeſtatem, cum clamore ad littora tendit. Quod Plinius quoq; confirmat, & hujus fabulam exponit Ovid. xi. Metamorph. quam tali verſu concludit, *Æquor*

Æquor amat, nomenque manet, quia mergitur illi.

Græcis, ut sentit Gesnerus, ex Gaza & Scaligero, putatur esse ἀφυΐα à colore, quamvis Wottonus aliter sentiat. Hoc symbolum inprimis convenit illis, qui rebus difficilibus & aspetis agitati, nunquam animum despondent, sed forti animo ac constanti semper sese sustentant, & tandem etiam eluctantur. Talis fuit Ulysses, de quo Horatius 1. Ep. 11. canit, quod fuerit:

adversus rerum immersabilis undis.

Sed inter alia multa præclara dicta locum aliquem etiam habere potest Boethii carmen lib. 1. metro IV. expositum.

Quisquis composito serenus ævo
Fatum sub pedibus regit superbum,
Fortunamque tuens utramque rectus,
Invictum potuit tenere vultum,
Non illum rabies, minaque ponti
Versum funditus excitantis æstum,
Nec ruptis quoties vagus caminus
Torquet fumificos Vesevus ignes,
Aut celsas soliti ferire turres
Ardentis via fulminis movebit.

Voluit autem hoc symbolo Cæsar de Aquino Comes Maturani declarare, familiam ipsius fermè submersam & extinctam, per eum rursum invicto animo avitam gloriam & celebritatem recuperasse. De cujus magnanimi viri fortissimis factis plenæ sunt historiæ Neapolitanæ à diversis editæ.

LVII.

CONCORDES VIVITE.

Iuncta pudicitiæ si sit concordia, sancto
Conjugio haud quicquam dignius orbis habet.

DE Cornicum maritali amore, castitate simul & concordia, multa apud scriptores rerum Naturalium habentur, & Aristoteles ac Plinius perhibent, cornicum fœminas solas incubare, mares vero his cibum suppeditare & incubantes pascere. Ac secundum Plinium sola cornix pullos volantes aliquandiu alit, In nuptiis quoq; (referente Hora-

pol-

pólline) Græci ob harum avium concordiam duas cornices appingi curarunt, acclamantes ἐκκορὶ κορὶ, cum cornicem κορὶ, appellarent, prius verbum ignorantes. Romani similiter per ciconiam & cornicem in suis nummis concordiam representabant, ut apparet in Faustinæ posterioris nummo, ubi ad cornicem ascriptum est: *CONCORDIA.* Jucundiss. autem sunt Phocylidis versiculi:

Στέργε τὴν ἄλοχον. τί γὰρ ἡδύτερον καὶ ἄρειον
ἢ ὅταν ἀνδρὶ γυνὴ φρονέῃ φίλα γήραος ἄχρι,
καὶ πόσις ἢ ἀλόχῳ, μήδ' ἐμπέσῃ ἄνδιχα νεῖκος;

Tuam ama conjugem. Quid enim suavius & præstantius;
Quam si viro consentit caro uxor usq; ad senectam;
Et maritus suæ uxori, neque inter eos incidit contentio?

Ac D. Augustin. lib. i. de civitate Dei cap. xxi. rectè ait: Quæ harmonia Musicis dicitur in cantu, eam esse in civitate concordiam, arctissimum atq; optimum vinculum in Rep. incolumitatis, eamque sine justitia (quæ hic per Sceptrum innuitur) nullo pacto esse posse. Sed tam concordiæ encomia, quam discordiæ vituperationes à pluribus autoribus abunde sunt expositæ. Volui autem hoc symbolum eo libentius apponere, quod tres corniculæ nostræ familiæ antiqua sint insignia, quibus jam ultra trecentos annos nunquam interrupta serie, Dei benignitate, utimur. De quibus parentis nostri, p. m. Epigramma græcolatinum Rhetoricis ipsius & aliis libris præfixum legi poterit. Dictum verò picturæ ascriptum desumsimus ex. ii. Eclogæ Calpurnii. Este pares & ob hoc concordes vivite, &c.

LVIII.

EGOMET MIHI GESTO QUOD USU'ST.

Ne pende ex aliis, in te tua cuncta repone
Id te etiam volucris, sed medicata, docet.

PIcarum, quæ græcis est *πίτα*, duo habentur genera: quorum unum est illud varium & caudatum ubique notum, olim tamen, ut apparet ex Plinio, in Italia rarius: alterum picam glandariam sive garrulum vocant, **ein Häher**/ secundum Gesnerum. Utrumque genus sermonem humanum addiscit; minor tamen illius nobilitas

(ut

(ut Plinii verbis utar) quia non ex longinquo venit. Ovidius v. Metamorph. Pieri filias in has aves mutatas fingit. Constantinus Landus doctiss. Comes in veterum Numismatum eruditis interpretationibus docet Hieroglyphica Ægyptiorum pro homine sibimet ipsi medente pinxisse vel picam lauri folium ore tenentem, vel leonem simiam comedentem, de quo posteriore in II. Centuria aliquid diximus. Sed in Hieroglyphicis Horapollinis nuper ab eruditiss. viro Davide Hœschelio, Rectore Scholæ Augustanæ, amico meo singulari, græce ac latinæ editis, hoc legitur de Palumbo, quæ φάσσα est græcis, non multum absimili dictione à ἰσσα. At quomodocunque hæc se habeant, symbolum hoc non male convenit cordatis & animosis, qui non ab aliis pendentes & auxilium eorum expetentes, seipsos in rebus adversis sua virtute, patientia & ἀυταρκείᾳ sustentant, & sibi satis firma remedia inde conquirunt: quales tanquam publice privatimque optimos esse apud Thucydidem lib. II. Pericles ait, ὅτινες πρὸς τὰς ξυμφορὰς γνώμῃ μὲν ἧσσα λυπῶνται, ἔργῳ δὲ μᾶλισα ἀντέχουσιν, ὅποι καὶ πόλεως καὶ ἰδιωτῶν κράτισοι εἰσι, id est, qui in rebus adversis non franguntur animo, sed reipsa maxime resistunt, & in Repub. & in vita privata sunt optimi Referri etiam huc possit apologus de cassita ex Gel. lib. II. cap. XXIX. ubi hic Ennii versus refertur:

Ne quid exspectes amicos, quod tute agere posses.

De quo infra Emblem. LXXIII.

LIX.

DIVINÆ NUNCIA PACIS.

Ore columba oleæ fert ramum, insignia pacis,
Quam seris in verbo Spiritus alme tuo.

DE Columbis emissariis, quæ Veredariorum loco habentur, & litteras in remota quoque loca perferunt, plura tam apud veteres quam recentiores fide digna exponuntur, quod inprimis Plinius lib. x. confirmat his verbis: Quin & internunciæ in rebus magnis fuere, epistolas annexas earum pedibus obsidione Mutinensis in castra consulum

ſulum Decimo Bruto mittente. Similia legimus apud Ælianum lib. IX. de animal. cap. II. & multos alios. Sed & in Geneſ. cap. VII. habemus, Nohamum ceſſante paulatim ex divina gratia univerſali diluvio, columbam (avem propter ſimplicitatem & caſtitatem, etiam teſtimonio ſacrarum literarum commendatam) ex arca emiſiſſe, & hanc quidem prima vice nondum reperiiſſe locum, in quo conſiſtere poſſet, atque ideo ad eum rediiſſe, ſed poſt ſeptimum diem (quem numerum tradunt Doctores ſignificare iræ mitigationem & remiſſionem) veſpere reverſam attuliſſe in ore ramum oleæ, quod & ipſum ſignum pacis & divinæ reconciliationis extitit. Pulchrè igitur Auguſt. doctr. Chriſt. lib. XI. cap. XVI. Pax perpetua ſignificatur oleæ ramuſculo, quem rediens ad arçam columba, pertulit, quia olei lenis contractus non facile alieno humore corrumpitur, & arbor ipſa frondet perenniter. Ad eundem modum æternus Deus per ſanctum Spiritum petentibus pacem & gratiam ſuam offert, idque propter ſacratiſſ. meritum Chriſti. Contilis albam columbam in aere cum ramo oleæ pingit, adjecto dicto, *INTUS ET EXTRA*. Nam quemadmodum columba dicitur carere felle, & candidum colorem exteriorem præ ſe fert, ita quoque unusquisque vera pietate & ſimplicitate præditus operam dare debet, ut cunctæ ipſius actiones externæ candidis ac bonis cogitationibus reſpondeant, omniaque ipſius dicta ac facta cum ſaluberrimis præceptis divinis ſemper congruant. Quicquid enim fide integra & mente ſobria offertur, à Spiritu ſancto perficitur, ut D. Ambroſius in XV. S. Pauli Epiſtola ad Romanos docet.

VD17

[illegible]

[illegible] LABE

[illegible]

[illegible]

I O

[illegible] & alios,

[illegible] puri-

[illegible] quod Ovid.

Per-

Perque leves auras junctis invicta columbis,
Littus adit Laurens -------

Adduntur faces nuptiales, quæ conjugii amorem & ardorem apud veteres innuebant. Unde hoc symbolum conjugib. unanimiter & pudice viventibus veroque amore devinctis destinatum est. Atque hac similitudine columbarum quoque utitur Tertullianus in libro de Monogamia, & noti sunt Propertii versus lib. II. Eleg. O me felicem.

Exemplo junctæ tibi sint in amore columbæ,
Masculus & totum fœmina conjugium.

Syracydes quoque cap. xxv. inquit, De tribus fornia mea (dicit sapientia) emituit, & surrexi fornosa coram Domino & hominibus. I. De concordia fratrum. II. Et amicitia proximi. III. Et terrium est vir & mulier qui se mutuo tolerant. Quo in loco multa in vituperationem improbarum mulierum adduntur, cum veterum quispiam etiam de talibus scripserit, omnium bestiarum sævitiam harum immanitatem superare. Extant quoque numismi argentei Faustinæ, ac Juliæ pie conjugis Severi Imperat. in quibus conspicitur matrona sedens in sella, tenens una manu sceptrum, ad cujus pedes sunt duæ columbæ candidæ indicantes puritatem & castitatem conjugii. Ut enim Eusebius dixit: γάμου ἄριστη ξυμφωνία, ἀμφοτέρας σωφρονεῖν ἀσκεῖν: Optimus consensus est nuptiarum, si uterq; conjux temperantiam exerceat.

LX.

SIT SINE LABE FIDES.

Conjugii ſervant ſocialia jura columbæ,
Et grata eſt ſuperis ſancta in amore fides.

Columba eſt græcis περιστερὰ, ὅτι ἐπὶ πολὺ περιστᾷ ἐρᾷν, id eſt, quod ſupra modum amori ſit dedita, quare veteres dicarunt Veneri, & Æneas ideo apud Virgil. VI. Æneid. maternas aves nominat, utque eſt apud Apuleium, Phurnutum & alios, μυθολογικῶς currum Veneris propter ipſarum puritatem & caſtitatem trahere finguntur. Quod Ovid. quoq; XV. Metamorph. teſtatur. Per-

Perque leves auras junctis invicta columbis,
Littus adit Laurens -------

Adduntur faces nuptiales, quæ conjugii amorem & ardorem apud veteres innuebant. Unde hoc symbolum conjugib. unanimiter & pudice viventibus veroque amore devinctis destinatum est. Atque hac similitudine columbarum quoque utitur Tertullianus in libro de Monogamia, & noti sunt Propertii versus lib. II. Eleg. O me felicem.

Exemplo junctæ tibi sint in amore columbæ,
Masculus & totum fœmina conjugium.

Syracydes quoque cap. xxv. inquit, De tribus forma mea (dicit sapientia) emituit, & surrexi formosa coram Domino & hominibus. I. De concordia fratrum. II. Et amicitia proximi. III. Et tertium est vir & mulier qui se mutuo tolerant. Quo in loco multa in vituperationem improbarum mulierum adduntur, cum veterum quispiam etiam de talibus scripserit, omnium bestiarum sævitiam harum immanitatem superare. Extant quoque nummi argentei Faustinæ, ac Juliæ pie conjugis Severi Imperat. in quibus conspicitur matrona sedens in sella, tenens una manu sceptrum, ad cujus pedes sunt duæ columbæ candidæ indicantes puritatem & castitatem conjugii. Ut enim Eusebius dixit: γάμυ ἀρίστη ξυμφωνίη, ἀμφοτέρυς σωφροσυνὴν ἀσκέειν: Optimus consensus est nuptiarum, si uterq; conjux temperantiam exerceat.

(O)

LXI.

UNDE AURI PER RAMOS AURA REFULSIT.

Auricomum geminæ ramum monstrate columbæ
Vt nobis sancti fulgeat aura Dei.

Virgilius. VI. Æneid. eleganter describit geminas columbas Æneam ad lucum & arborem in qua aureus ramus positus erat, deducentes, quo μυθολογικῶς videtur poëta voluisse designare illas duas alas, quas animo humano in Phædro longa oratione attribuit Plato. Ac erudite admodum hoc sym-

ſymbolum explicat vir doctiſſ. Iohannes Anton. Viperanus in oratione IV. de perfecto hominis habitu, ubi ita ſcribit: Ad quam perfectionem (quando ſcilicet ad virtutem actiones exequendas quiſpiam bene affectus & rerum intelligentia perpolitus eſt) aſſequendam quia non ſolum naturæ & doctrinæ adjumentis, ſed etiam divini numinis afflatu opus eſt, egregie inquit poeta,

--------Pauci quos æquus amavit
Jupiter, aut ardens evexit ad æthera virtus
Dis geniti potuere.

Id quod idem poëta ſuis commentis ſapientiſſimis commendavit. Nam Æneam inter denſam atque aſperam ſylvam ramum aureum quærentem introducit, ſine quo ad patrem aditu prohibitus fuiſſet, atque eum duas columbas à matre Venere immitti facit, quæ inter ſylveſtres ſepes ad Junoni ſacram arborem volatu ſuo viam monſtrent,

Tollunt ſe celeres, liquidumque per aera lapſæ
Sedibus optatis gemina ſuper arbore ſidunt,
Diſcolor unde auri per ramos aura refulſit,

Aurum propter eximium ſplendorem, ſapientiam mihi deſignare videtur, qua nihil optabilius nihil præſtantius eſt. Sed tum inter falſas hominum opiniones & errores, tum inter acres aut honorum aut divitiarum curas, tum inter turbidos animi motus delitеſcit: tamen fas eſt nobis eam cum Deo comprehendere, actione & cognitione ducibus, quas geminæ columbæ ſignificant.

LXII.

DURISSIMA PERFERT.

Vt vigeant gnati, genitor se affligere suevit,
Insuper & propriis se spoliare bonis.

PAlumbos, quos vulgo Torquatos vocant, non nisi peracto solstitio parere, autor est Plin. lib. x. cap. xxxiv. & in lib. xviii. ait, transiisse Solstitium caveto putes, nisi cum incubantem videris palumbum. Alciatus vero Emblemate CXCIII. ait, palumbos in frigore nidificantes sibi proprias pulmas

pulmas evellere, ut pulli mollius foveantur, etiam cum suo incommodo, exemplum appositum admodum Φιλοστοργίας. Sed in græco Epigrammate Antipatri, unde sumsit Alciatus, gallinæ fit mentio, idque integrum propter ejus elegantiam ascribere visum fuit.

χειμερίαις νιφάδεσσι παλυνομένα τιθὰς ὄρνις
τέκνοις ἐυναίας ἀμφέχει πτέρυγας,
μίσφα μὶν ἀγάνιον κρύος ὤλεσεν, ἢ χθὶ ἔμεινεν
αἰθὴρ ἀρανίων ἀντίπαλος νεφέων.
πρόσχυν καὶ μήδεια κατ' αἶδος αἰδέσθητε
μητέρες, ὀρνίθων ἔργα διδασκόμεναι.

Græca ita vertebat D. Cunradus Rittershusius a

Undique ab hiberna gallina nive obruta matrix,
Alas in pullos explicat, hosque fovet:
Nec prius absistit, quam frigore mortua cœli:
Sic quque defendens permanet usque nives.
Medea & Progne, si quid sentitis, ad orcum
Talia none avium cernere facta pudet?

De magnitudine autem amoris parentum erga liberos præclare disputat Xenophon lib. II. ἀπομνημον. in colloquio Socratis cum filio, & Plutarchus in peculiari libro περὶ φιλοστοργίας in quo non pauca exempla quoq; ex brutis desumta, nimirum Alcyone. Fele, Ursa, Perdice & Gallina proponit, quæ hic verbosius exponere non est nostri instituti. Breviter, sed vere Euripides in Alcmene:

Δεινόν τι τέκνων φίλτρον ἔθηκε θεὸς ἀνθρώποις,

Vehementem in liberos amoris affectum Deus dedit hominibus.

CON-

LXIII.

CONIUNCTIO FIDA.

Castæ persistunt æterno in amore columbæ,
Quo sint humani regula conjugii.

TUrturem, dicit Aristoteles lib. ix. hist. Animal. uno mare contentam sicuti palumbum vivere, nec alterum recipere. De qua multa Ælian. lib. III. cap. XLIV. ubi refert inter palumbos adulterii quoq; pœnam morte luere utrumque sexum: in turturum vero & albarum columbarum genere ma-

matrem tantum fœminæ agnoscere. Placuit autem hoc loco elegantissimum carmen doctiss. poetæ D. Nathanis Chytræi, quod legitur in sacris ipsius fastis in Februario, ascribere:

At tu præ reliquis avibus blandissime turtur,
Exemplum fidei & specimen constantis amoris,
Dic mihi, quid matres aris adhibenda docebas?
Unius & solius amor te comparis urget,
Cum quo dulce tibi viridi considere ramo,
Cum quo dulce novis implere nepotibus agros,
Cum quo dulce mori. Sed enim dum vivitis, unus
Est animus vobis, est mens, est una voluntas,
Una fides studiumque unum; simul occidit alter,
Non genere aerea viduus de sistit ab ulmo,
Implens flebilibus late nemus omne querelis.
Non illum novus urit amor: memor ille prioris
Conjugii, solus superantes exigit annos,
Solus & in sterili expectat sua funera ramo.
Fallor an hæc matres imitari exempla volebat
Turturis ipse Deus? nihil illis aptius omne
Conjugis officium laudataque fœdera pingit.

Typus profecto eximius matrimonii fidelis, de quo etiam Horatius lib. I. od. XIII.

Felices ter & amplius
Quos irrupta tenet copula, nec malis
Divulsis querimoniis
Suprema citius solvet amor die.

Estque hoc symbolum inventum & celebratum cum hac pictura in gratiam sereniss. Johannæ Austriacæ, cum nuptias celebraret cum sereniss. Magno Duce Florentiæ Francisco, &c.

IDEM

LXIV.

IDEM CANTUS GEMITVSQVE.

Fortis in adversis, timidus sed vive secundis,
Neu te hæc extollant, illa ve dejiciant.

TUrtur secundum Isidorum & alios à vocis sono ita vocatur, græcis est τρυγὼν à τρύζειν ut vult Eustathius & Varinus, cum quoque στένειν dicatur, quod utrumque est gemere: unde Virg. in Bucolic.

Nec gemere aerea cessabit turtur ab ulmo,

Solent autem eundem sonum in cantu & gemitu ultra

uſurpare, ſive læti ſeu triſtes eſſe videantur. Idem faciunt illi, qui in fortuna tam ſecunda quam adverſa rerum humanarum viciſſitudines æquabili quaſi harmonia ferunt. Cujus rarum exemplum nobis proponitur in Socrate, de quo Cicero Tuſc. Quæſt. lib. III. hæc memoriæ prodidit. Hic eſt ille vultus ſemper idem, quem dicitur Xantippe prædicare ſolita in viro ſuo Socrate fuiſſe, eodem vultu ſemper ſe vidiſſe eundem illum domo & revertentem. Itemq; 1. lib. offic. inquit: Præclara res eſt æquabilitas in omni vita, & idem ſemper vultus eademq; frons, ut de Socrate, idemque de Lælio accepimus. Quod Horatius quoque monet lib. II. carm. in illa præclara ode III. ad Q. Delium.

Æquam memento rebus in arduis.
Servare mentem, non ſecus in bonis.
Ab inſolenti temperatam
Lætitia moriture Deli.

An vero facilius ſit res ſecundas aut adverſas eodem modo, & animi æquabilitate ferre, ambigitur, & diſputant de eo Philoſophi, quemadmodum apud Ariſtotelem in Ethicis, Senecam & alios videre poſſumus, quæ omnia colligens ſatis verboſe tractat Petracha in præfatione librorum de Remediis utriusque fortunæ, ubi tam præcepta quam exempla admodum utilia non pauca proponuntur. Extat quoq; de eadem re diſputatio apud Muretum variarum lectionum lib. V. cap. XV.

LXV.

UTRAQUE FELICITAS.

Vivere præclare ac, rerum cognoscere causas,
Unica & ad, landem atq; unica ad astra via est.

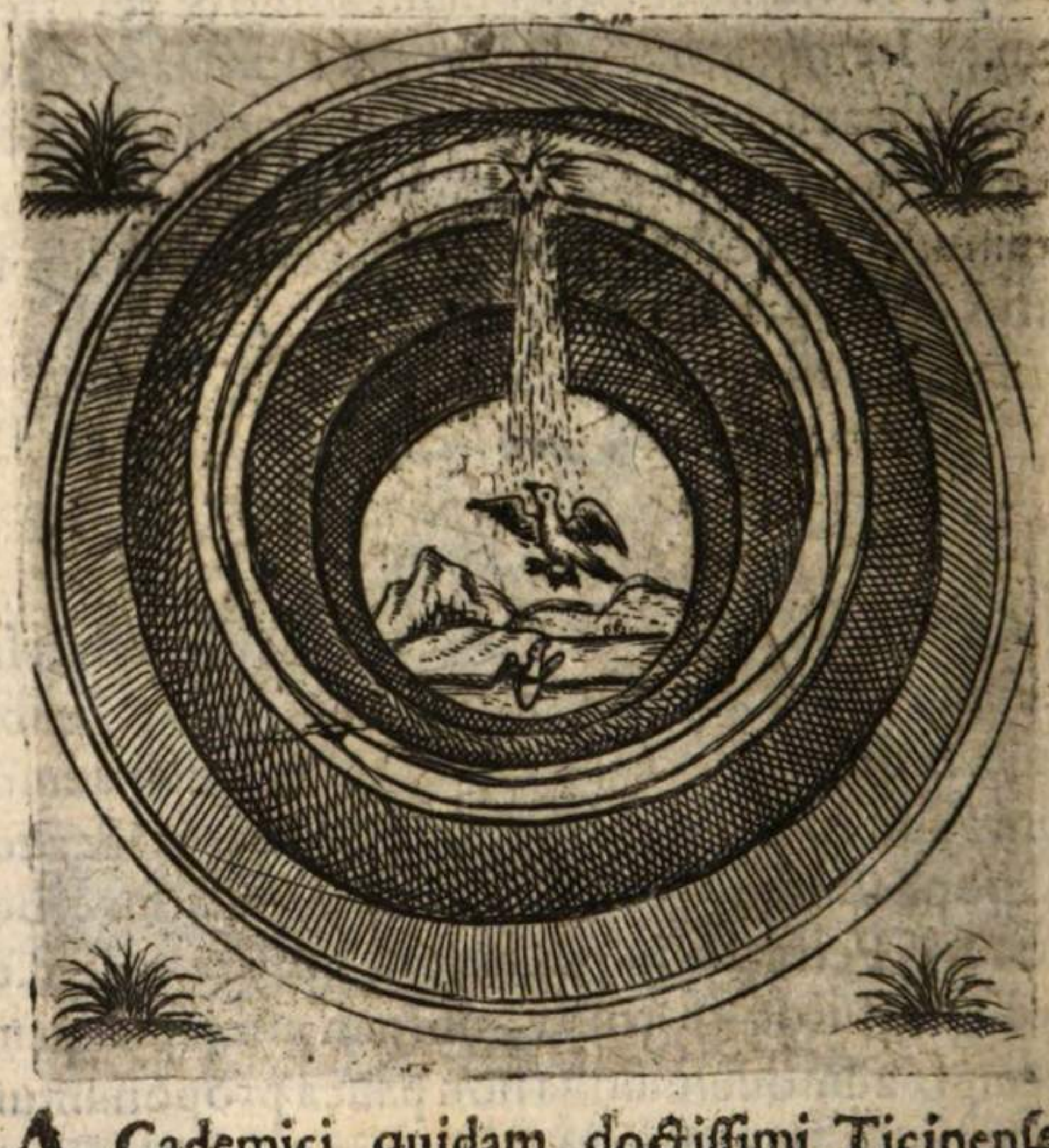

ACademici quidam doctissimi Ticinenses, qui se Affidatos, id est, receptos in fidem aliorum nominarunt, pro suo Academiæ symbolo elegerunt avem, quæ volatu suo ad stellam Mercurii tendit, infra quam pullus ex ovo quasi prosiliens & alas quoque ad volandum expandens conspicitur.

tur. Vocant autem avem hanc Stellinum, quod tamen nomen nec apud veteres neque recentiores invenitur, uno excepto Asculano, ut refert Contilis, ex cujus Italico libro hæc desumsimus. Alii volunt esse Asteriam vel Stellarem Aristotelis, cujus facta est mentio inter ardeas. Scribit autem Asculanus ille de Stellino, eum pulchritudine cœli & inprimis stellæ Mercurii mirificè affici, atque Asteriam dictam, quia tendit ad astra: intentamque in hanc stellam oculis, illiusque radiis oblectatam, ovi quod ungulis complectitur, oblitam in torram id delabi sinere, ex quo pullus enascatur, qui propter stridorem matris, ad ipsam nititur advolare. Sed cum Ardea stellaris in locis potiss. palustribus vivat, ex sententia Aristotelis & aliorum, eaque raro in altum sese attollat, Stellini nomen illi haud conveniet, quare hanc vocem fictam esse, sicuti quoque illud de pullo ex ovo statim delapso putant. Quicquid verò sit, docti statuunt, hanc ingeniosam inventionem inter symbola alia rectè posse collocari, Per quod ab Academicis istis studium & cupiditas tam ad vitam θεωρητικὴν quam πρακτικὴν amplectendam notatur. Priorem quidem per avem ad cœlum & potiss. ad sydus Mercurii aspirantem, in qua vera sapientia & rerum divinarum scientia continetur, posteriorem autem per pullum eo quoque respicientem, quæ in actionibus laudabilibus versatur. Disputat vero prolixè Aristoteles x. Et hic. Nicom. quod perfecta felicitas sit θεωρητικὴ alteram verè circa virtutes existentem priore esse inferiorem.

LXVI.

NOS ALIIS.

Qui prodesse aliis studet, is sua commoda spernat.
Ne pereat turpi gloria pulchra lucro.

SEleucidum avium (ut Plinius refert lib. X. cap. XXVII) adventum à Jove precibus, impetrabam Cassii, vel secundum alios Caspii montis incolæ, fruges eorum locustis vastantibus. Nec unde veniant quove abeant compertum, nunquam conspectis, nisi cum præsidio earum indigent. Has doctis. Jacobus Dalechampius in commentariis. huic autori additis existimat esse ex Eloriorum ge-

nere

nere. Meminit autem harum quoq. Galenus lib. VI. de locis affectis: ac Antonius Galatheus in libello de Japygiæ ſitu, annotavit ſimili ratione avem quandam marinam, quam in Apulia Gainam nominant, bruchos ibidem cupioſiſſimos non ſolum devorare ſed etiam ova & fœtus eorum ubiq; conſumere. Sic Aelianus lib. III. de Animal. cap. XII. idem ſcribit de monedulis locuſtarum fruges vaſtantium, ova & fœtus perdentibus, unde tanquam bene meritis Theſſali, Illyrii & Lemnii, illis victum publicum præbendum decreverunt. Poteſt autem hoc ſymbolum convenire omnibus beneficis & liberalibus, & nihil niſi commoda & utilitatem aliorum inprimis egentium & calamitoſorum ſpectantibus. Quod rectè etiam militibus ſtrenuis ſine privato emolumento patriæ tantum juvandæ cauſa ſuam operam aliis præſtantibus, accommodari poterit, quorum utinam hiſce temporibus periculoſiſs. ob Turcarum immaniſs. tyrannidem plures numero quam proh dolor fieri ſolet, exiſterent: cum videamus potius (ſecundum Aurelianum lachrymis ſociorum quam præda hoſtium multos ex illis delectari. Sed conſulatur hac in parte eruditis. Juſtus Lapſius lib. X. cap. ult. de re militari Romanorum ſecundum Polybium, quo in loco noſtram militiam cum antiqua accuratè confert. Utiliter etiam legetur Adrianus Turnebus in Panegyri de Caliſio capto, ubi illum locum graviſſ. huc verſu concludit,

Virg̃ in Chriſticolas, in Turcam fœmina pugnat.

LXVII.

MERCES HÆC CERTA LABORUM.

Spernit bonum picus, petit ardua: sic quoq; virtus
Appetit excelsis sacra reposta locis.

Picus Martius, quod Marti sit dicatus ab Aristotele l. IX. c. IX. appellatur δρυοκολάπτης, quasi δρῦν κολάπτων ist est, quod suo rostro arbores (quas sub quercus nomine veteres intelligunt) fundat atq; excavet. Poetæ fabulantur Picum Regem Latinorum in hanc avem mutatum à Circe propter denegatos amores, quod Servius in VII. Æneid. (ubi hujus rei fit mentio) ideo confictum ait,

ait, quod Picus augur esset. & domi istam avem aleret. per quam futura noscebat. Apud Aelianum lib. 1, de Animal. cap. XLV. Plinium & Oppianum plura de illo legimus, quomodo in cavis arborum nidificet, & foramen ab aliquo obstructum, herba nescio qua rursum aperiat. Aristoteles quidem dicit picum humi nunquam consistere, sed scandere omnibus modis per arborem, aut resupinum more stellionum ingredi: & in fine addit; Jam verò mitescens quidam amygdalum, quod rimæ inseruisses ligni, ut fixum constanter ictum reciperet, tertio ictu pertudit, ac nucleum comedit, quod se quoq; observasse aliquoties Albertus asserit. Lucas Conrilis hoc symbolum refert esse usurpatum à quodam nobili viro, qui suum nomen dederat privatæ Academiæ Ticinensi, quam intelligi voluit per abietem semper viridem & crescentem fore, quamdiu radiis solaribus illustretur ac foveatur, in qua arbore rara hæc proprietas observatur, quod cacumine illius abscisso, non raro deinceps tota arbor exarescat. Seipsum verò intelligit per hanc avem, indicans se animo certo ac deliberato, quasi in sinu hujus Academiæ, ex qua non exiguum suorum laborum & studiorum fructum ac præmium expectet semper cupere permanere ac conservari. Additur radius a stella Mercurii per arborem ad avem usq; penetrans: quo doctrinam & peritiam singularem hujus Academiæ exprimere voluit: quod sane ut nimis longe petitum, non omnibus probari apparet, de quo aliorum esto judicium.

LXVIII.

FOVET QUÆ NON PEPERIT.

Quæ sunt alterius perdix illa incubat ova,
Quasque alius peperit, possidet alter opes.

IN Hieremia Propheta cap. XVII. hæc habentur: Clamavit perdix, incubavit quæ non peperit, fecit divitias & non in judicio, in dimidio dierum suarum derelinquet eas, & in novissimo suo erit insipiens. Quem locum B. Hieronymus ita interpretatur: Perdix aliena ova calefacit, si pro-

pria

pria furto amiserit, sed cum creverunt in nidis, pulli evolant, & ad parentes suos redeunt, ementitum omittentes. Eademque ferè tradunt B. Ambrosius in Hexæm. & Augustinus contra Faustum Epistol. lib. XIII. ac Isidorus lib. XII. Accommodat etiam hoc symbolum, vel adagium B. Ambros. Epist. lib. VII. in hominem avarum, ubi ait: Quidam naturæ perdicis etiam istud aptandum putarunt, eo quod aliena diripiat ova, & foveat suo corpore, atq; hac sua fraude alienos studeat partus accipere: Ita avarus quoq; opes malis artibus conquirit ac corradit, quas tamen mox aut invitus veris possessoribus jure reddere, aut usum earum morte præventus amittere, ac aliis sæpenumero ingratis relinquere cogitur. Pierius Valerianus aliter explicans lib. XXIV. Hieroglyph. scribit, Theologos quosdam per perdicem malum dæmonem intelligere, qui *DEI* fœtum in pravitatis nido adulterina educatione sibi velit enutrire, per eam autem avem, quæ verè mater est, & ova ediderat, piorum conventum interpretari, ad quem ut legitimam matrem, simul ac vocem ejus audierint, deserta falsa esse procurrendum. Tradit idem secundum Adamantium, etiam hac similitudine notari hæreticos, quorum genus instar perdicum sit malignum ac fraudulentum, ubi tamen ab aliis veræ matris, sanctioris quippe institutionis vox audita fuerit, eos deseri, atq; tandem pœnas suæ desipientiæ luere.

LXIX.

NULLA MIHI MORA EST.

Vix excluſa volat perdix : ſed ſæpe ruinæ
Ingenium præcox unica cauſa fuit.

DE Perdicis pulli nimis præcipitata excluſione Ælianus lib. IV. de Animal. cap. XII. inquit : Perdicum fœtus intra ovum nunc etiam complicatione teſtarum comprehenſi, à parentibus ſui excluſionem ex ovis minime expectant, ſed à ſeipſis tanquam fores pulſantes ova elidunt, & jam extra emi-

eminentes se impulsu suo impellunt, ovique etiam nunc tegumento circumvestiti currunt, atque à dimidia testæ parte, si adhuc circa caudam adhæreat, semet excutientes liberant, & velocissime ad cibi investigationem procedunt. Qua similitudine repræsentatur aptissime nimis præcox & celer in rebus suscipiendis progressus, cum festinatio modum excedens & præcipitantia inconsulta in omnibus consiliis & actionibus plurimum obesse soleat. Quare Herodotus rectè monet, ἐπείγεσθαι πᾶν πρῆγμα τίκτει σφάλματα, id est, omnis res properando parit errores, Quod Plato etiam subjicit VII. de Rep. τὸν εὐσύνοπτα ταχὺ πάντα διελθεῖν μᾶλλον βραδύνειν, id est, Eum qui in omnibus expediendis festinat magis retardari. Quo etiam spectat Luciani dictum: ἡ βραδυβουλία βουλὴ μεγ' ἀμείνων, ἣ δ' ὑπὸ ταχείας αἰεὶ ἑλκομένων τὴν μετάνοιαν ἔχει: quod quidam hoc distycho vertit:

Tardum consilium est melius quàm præcipitatum:
Nunquam non jungi cui metanœa solet.

Et notum est præceptum sapientissimum Biantis, γόει καὶ τότε πράσσε, id est, cogita & postea rem aggredere. Eleganter etiam Apuleius de Deo Socratis: Nulla, inquit, res potest esse eadem festinata simul & examinata: nec esse quicquam omnium, quod habeat & laudem diligentiæ simul, & gratiam celeritatis. Ac exempla plurima tam recentia quam vetera in promtu sunt, quæ temeritatem ac præcocem celeritatem semper multum detrimenti attulisse satis clare ostendunt.

LXX.

MELIOR DOCTRINA PARENTUM.

Vt canere alma docet nullos philomela tenellos,
Sic genitor gnaros format & ipse pius.

LUscinia tanquam lucinia putatur dicta Isidoro, quia suo cantu indicare diei surgentis exortum solet. Varro & Plautus Luscinio lam quoque vocant, quod luctuosè canat. Estque latinis philomela, ac græcis φιλομήλα, quod cantus amet: itemque ἀήδων, ab Æolico verbo ἀείδειν, quod simili-

similiter est canere. De pullorum verò institutione à parentibus Aristoteles lib. IV. de hist. Animal. cap. IX. ex versione Gazæ satis rem ranam in medium affert. Jam verò, inquit, luscinia modulos docere suos pullos, versusque quos imitarentur tradere visa est, utpote cum non perinde locutio ut vox per naturam proveniret, sed acquiri posset per disciplinam & studium. Unde homines quoque locutione utuntur varia, cum vocem omnes reddant eandem. Idem Plutarchus in lib. de solertia animal. & Ælianus lib. III. cap. XL. testantur. Commendatur autem hac similitudine domestica & laudabilis institutio sive parentum seu præceptorum, qui loco parentum consendi sunt. Nam secundum poëtam,

Adeo à teneris assuescere multum est.

Quod à philosophis sumsit. Nota enim est Aristotelis sententia II. Ethic. Nicom. cap. I. ὃ μικρὸν διαφέρει, τὸ ὅτως ἢ ὅτως ἐυθὺς ἐκ νέων ἐθίζεσθαι, ἀλλὰ παμπολὺ μᾶλλον, μᾶλλον δε, τὸ πᾶν, id est, non parum refert, sed per quam multum, sic ne an sic à pueris assuescamus, imo verò totum in eo positum est. Et Claudianus IV. Consul. Honorii idem monet,

Interea Musis animus dum mollior instet,
Et quæ mox imitere legas, nec desinat unquam
Tecum Graia loqui, tecum Romana vetustas.

Disputat autem Plato de hac puerili institutione ac disciplina, tum alibi sæpius, tum potiss. in lib. II. & VI. de legibus, quæ omnia cognitione sunt admodum digna. Posset etiam adjici: *SUAVIUS UT CANTENT.*

LXXI.

TACITURNIOR.

O decus eximium mentis ſapientis, & apte
Noſſe tacere ſuo & tempore noſſe loqui.

TUrtu σκίχλη græcis, abliſidoro putatur à tarditate ita dictus, quanquam Gesnerus potius per ὀνοματοποιίαν ſic nominari exiſtimet. Ariſtoteles de hiſtor. Animal tria genera recenſet, ex primo genere eſt ἰξοφάγος viſci vorus. II. ῥιχτὰς pilaris, & III. ἰλιὰς iliacus. Alii plura addunt, de quibus ni-

mis

mis longum esset hoc loco differere. Habuit autem hoc symbolum in crebro usu prudentiss. simul ac doctiss. vir Albertus Lollius, qui in Academia Brixiensi se Arcanum nuncupari voluit, propter singulare studium secretiorum consiliorum, quibus delectabatur, Turdo autem non ideo taciturnitas attribuitur, quod semper taceat vel plane expers sit vocis, sed quia ab omni garrulitate abstineat, idq; potissimum faciat, quando solus in prato viridi vel simili aliquo plano ac patente loco versetur. Hincq; factum, quod antiquitas Harpocrati silentii deo turdum sacrificarit. Quamquam verò Erasmus, & Pierius ex Xenodoto proverbium κωφότερος κίχλης, surdior turdo, interpretentur apud Zenodot. tamen & Varinum ex Eubuli Dionysio, videtur potius de taciturnitate esse intelligendum. Sunt autem innumeræ sententiæ apud autores, quibus silentium & taciturnitas commendatur, & nos superius quoq; de eo aliquid attigimus, idq; paucis verbis Menander studuit exprimere, ubi inquis.

οὐδὲν σιωπῆς ἐστὶ χρησιμώτερον,

Id est.

Nihil silentio est utilius.

Plura de hoc qui velit cognoscere, legat Isocratem ad Demonicum, Plutarchum in comment. περὶ ἀδολεσχίας, & in libello de Iside & Osiride, Gellium lib. XI. cap. X. Plinium lib. III. cap. V. & lib. XXVIII. cap. VI. & præterea Erasmum in proverbio, Tutum silentii præmium.

LXXII.

SOBRIETATIS OPUS.

Quisquis difficiles præsentit pectore motus,
Is norit præscriptum à ratione modum.

UPupa sive ἔποψ cristam gerit plicatilem, quam contrahere & explicare potest secundum capitis longitudinem. Mutat quoque pennas tempore æstatis & hyemis, secundum Aristotelem. Extat autem fabula de Tereo in hanc avem mutato apud Ovid. vi. Metamorph. Ac legitur quoque hoc symbolum sive Emblema apud Adrianum Junium

ex

ex Hieroglyphicis Horapollinis acceptum lib. II. cap. XCIII. ubi ita ſcribitur : Uvæ eſu offenſum & ſe curantem notantes, pingunt upupam cum herba adianti, vulgò capilli Veneris, in ore tenentem. Hæc enim avis ſi uva comeſta læſa fuerit, adiantum ori inſerens, certo decurſu ſpacio, priſtinam valetudinem recipit. Ælianus lib. I. de Animal. cap. XXXV. upupam contra faſcinationes adiantum, quod callitrichum quoque vocant, in nidum ponere ait. Quo oſtenditur ebrietatis & temulentiæ aptiſſ. & efficaciſſ. remedium eſſe abſtinentiam & frugalitatem. Quod ſimiliter ad alios vehementiores affectus & perturbationes animi transferri poterit, quibus omnibus Philoſophiæ præcepta, & vita moderata ac placita optimè mederiſolet, ex quo poſtea omnium victoriarum laudatiſſima, nimirum ſeipſum vincere, exiſtere conſuevit. Sicuti teſtatur Plato lib. I. de Legib. ubi ait, ὦ ξένε, τὸ νικᾶν αὐτὸν νικῶν πασῶν πρώτη καὶ ἀρίστη. τὸ δ' ἥττασθαι αὐτὸν ὑφ' ἑαυτοῦ πάντων αἴσχιστόν τε ἅμα καὶ κάκιστον, id eſt, ita habeto, Hoſpes, maximam optimamque victoriam eſſe ſeipſum vincere : at ſi quis à ſeipſo ſuperetur, omnium eſſe peſſimum ac turpiſſimum. Noti ſunt verſus :

Fortior eſt, qui ſe, quam qui fortiſſima vincit
Mœnia, nec virtus altius ire poteſt.

LXXIII.

NEMO QUIDEM MELIUS.

Cum sua quis rectè curare negotia possit,
Alterius stulte pendet ab arbitrio.

OCcasio hujus symboli desumpta est ex Apologo, quem Gellius lib. II. cap. XXIX. elegánter & cupiosè describit in hunc modum: Cassita in segetib. nidulari solet, pullióq; ejus adhuc in volucres fere existunt, frumentis flavescentibus. Cumq. Dominus agri amicos primum cognatos, deinde & affines & labores messis capessendos invitasset,

vitaſſet, ſed illi rogati non apparuiſſent, valeant, inquit dom nus filio, amici cum propinquis. cras ipſe ego & tu frumentum noſtris manibus meremus. *Quod* factum caſſita à pullis cum intellexiſſet, tempus eſt cedendi, ait, & abeundi in alia loca. Fiet enim procul dubio quod futurum dixit dominus, atq. ita caſſita migravit, & ſeges ab ipſo domino fuit demeſſa. Hinc apparet, quàm ſape ſit levis & inanis amicorum & propinquorum fiducia, & proinde melius eſt, ut in nobis tantum ipſis nitamur alia autem omnia, quæ extra nos extraq́ noſtrum animum ſunt, neq; pro noſtris, neq́; pro nubis ducamus. Unde idem autor ibidem monet, operæ pretium eſſe, ut Ennianos verſus, de hoc Apologo ſcite admodum & venuſte compoſitos, cordi atque memoriæ habere ſtudeamus.

Hercule puto, hoc erit tibi argumentum ſemper in promtu ſitum
Ne quid expectes amicos, quod tu agere poſſis.

Quod Plautus in Mercatore argutè dixit,

Suam quisque homo rem meminit.

Nihilominus tamen verorum amicorum opera neceſſitate urgente ſæpe etiam utilis eſſe ſolet, quare Homer. ιλ. σ. quoque finxit unam ex Gratiis Vulcani eſſe ſociam, vel, ut alii, uxorem, quod nimirum ardenti quadam cupiditate debeamus amicis gratificari, nec in ejuſmodi officiis multum cunctari. Eſt autem hujus ſymboli integer verſus,

Nemo quidem melius, quam ſua quiſque facit

LXXIV.

IMPURA QUID AUDES.

Impietas cœlum probris superosque lacessens,
Nulla dabit superis, maxima damna sibi.

COturnix, quæ nunc etiam corruptè in Græcia ὄρτυκι nominatur, cum proprie sit ὄρτυξ, mare transvolando (quemadmodum Oppianus in Ixeuticis scribit) ut deprehendat superatum ne hoc illi sit necne, ternos lapillos in ore fert, eorumque unumquemque per intervalla dimittit, diligenterque observat, utrumne in mare lapillus decidat, atque ideo ulterius volandum esse, an vero in terram,

ram, & jam tempus instare quiescendi. Idem Plinius quoque asserit. *Quamvis* vero hanc contra lunæ protervam insultationem, ut pictura demonstrat, apud Horapollinem Oryci potius quam Coturnici à doctoribus attribuatur; cum tamen facilis lapsus sit unius tantum litteræ inter ὄρυγα & ὄρτυκα, Pierius Valerianus lib. lib. XXIV. Hieroglyph. potius huic avi quam illi quadrupedi convenire, pluribus ostendit, ac perhibet ideo hanc avem impuram haberi, quod luna oriente (nos simile aliquid in priore Centuria de Cane attulimus) inauspicatos clangores contra eam excitare soleat cum manifestissimæ indignationis indicio. Quod quidem proprie est σκιαμαχεῖν, id est, cum umbra pugnare & inaniter laborare, quod magnopere improbatur à Platone in Apologia Socratis, & VIII de legibus, sed multo adhuc vehementius tam hic quam alii detestantur τὸ δισόμαχεῖν, quod est ipsi divinæ potentiæ ac naturæ velle se opponere atque repugnare, dum quis secundum Homerum λλ. β. conatur.

ἀπρήκτον πόλεμον πολεμίζειν ἢ ἰὼ μάχεσθαι.

Pugnam infrugiferam & inutile ducere bellum.

Sic Gamaliel Act. V. monet reliquos collegas Synedrii, ne velint inveniri δεσμάχοι, Et alii Pharisæi S. Paulo causam dicente coram Anania, Act. XXIII. pronunciant, μὴ θεομαχῶμεν. Ne bellum Deo gigantum more inferamus. Et talis ab Æschylo & Euripide describitur Capaneus Hipponoi; & apud Virgilium Salmoneus Æoli filius: quorum similes utinam nostro etiam sæculo non pauci reperirentur.

LXXV.

HIS EGO SUSTENTOR.

Adversos casus fortis sua pabula aucit,
Pro victu ut spinas mollis acanthis habet.

CArduelis (ut Isidorus ait) ita nominatur, quia spinis & carduis pascitur, quare Græcis est ἀκανθὶς. Apparet autem ex Aristotele lib. IX. Carduelem potius esse veterum σφενπίδα, quemadmodum etiam Plinius & Gaza verterunt, ἀκανθίδα verò spinum sive ligurinum, ut in priore Centuria quoq; attigimus. Nostram vero carduelem, ut nomen

men indicat, ſpinas quoque appetere, ac illis veſci Ariſtoteles ait, & Germani ideo **Diſtelfinck** appellant. Ad eundem modum viri fortes & ſtrenui, res difficiles & aſperas pro pabulo ſuæ virtutis habent, & inde ad omnia pericula ſubeunda promptiores & alacriores efficiuntur. Quod inprimis factitant homines militares & vera diſciplina bellica exercitati, qui pro religione & patria ſemper intrepide in armis verſantur, & neceſſitate poſtulante ſe vitamque ſuam ideo fortiter hoſtib. objicere non dubitant. *Quibus* plane diſſimiles ſunt mercenarii noſtri quidam, quorum (ſecundum Claudianum) emta eſt fides; venales que manus, venalia caſtra, ut ex Lucano ait Guntherus: quos Eraſmus alibi ingenioſe laniis conparat, nam quemadmodum hi pecudes, ſic illi homines ſpe lucri jugulant. Cæſar Cappacius Neapolitanus ſcribit alio quodam ſenſu hoc ſymbolum uſurpaſſe quendam ſuum amicum, virum probum & ſapientem, cui uxor eſſet non quidem formoſa, ſed virtute ac moribns eximia, cum Italico dicto, *ED ALTRO NON MICALE*, iſt eſt: hæc mihi ſola placet: quod Seneca in Octavia quoque ſubjicit.

Probitas, fides, moresq; pudorq; conjugis
Placeant Marito.

Et Lucretius:

Nam facit ipſa ſuis interdum fœmina factis
Morigeriſq; modis & mundo corpore culta,
Ut facile inſueſcat ſecum vir degere vitam.

(o)

LXXVI.

QUOD CÆTERIS VENENUM.

Est uni jucundus amor, nocet alteri amasse,
Quodque uni prodest, alteri obesse potest.

STurnus φαὴς sive φάρος, catervatim, secundum Plinium, volat, & quodam pilæ ordine circumagitur, omnibus in medium agmen tendentibus, & est quoque hæc avis sermonis humani æmula. Ajunt autem cicutam illi esse alimentum conveniens, sicuti helleborus coturnici, utrumque

que quidem homini venenum, ut Galenus lib. III. de Alimentis & alibi tradit. Alii vero semen Sturnum interimere Aelianus docet lib. VI. de Animal cap. XLVI. Deque hac *idiosyncrasia* extant elegantes versus Lucretii lib. IV.

Tantaq; in his rebus distantia differitasque est,
Ut quod aliis cibus est. aliis fuat acre venenum.
Estque utique ut serpens, hominis quæ facta salivis.
Disperit, ac sese mandendo conficit ipsa.
Præterea nobis ver atrum est acre venenum,
At capreis adipes & coturnicibus auget.

Galenus verò lib. III. de simpl. Medicam facultatibus rationem hujus proprietatis in Sturno reddere conatus est his verbis: Sic hominem quidem cicuta necat, tum ob meatuum amplitudinem, calorisque multitudinem, tum ob attractionis arteriarum robur validum etiamnum ad cor pertingens. Sturnos vero ab causas contrarias non enecat, quandoquidem retineatur ac cunctetur, & sese temporis tractu concoqui præpararique à corde tanquam à foco incalescens sinat, non secus ac lignum extrinsecus. Sicuti autem quidam vir nobilis ad honestos suos amores hoc symbolum accommodavit, eo innuens, omnia alia quæ cæteris amara & contraria in amore contingant, sibi esse accepta & grata: ita multo rectius usurpari poterit ab iis, qui amore virtutis & pietatis cuncta alia quantumvis laboriosa & injucunda, sibi reputent pro condimento saavissimo & admodum salutari.

LXXVII.

SORTEM NE DESPICE FATI.

Non temere, quicunq; ſapit læva omnia ſpernit.
Cum ferat & ſpretum ſæpius exitium.

QUamquam nocturnarum aviúm plura ſint genera, noctua tamen potiſſ. à nocte nomen accepit, ſicuti apud Græcos νυκτερὶς, id eſt, veſpertilio, quibus noctua γλαῦξ dicitur, à glauco oculorum colore. De Nyctimene vero propter inceſtum in hanc avem converſa extat fabula moralis apud Ovid. II. Metamorph. Sed per noctuam mortem indicabant veteres, cum nox quoq; eam de-

designet apud Poëtas. Sic apud Virg. ult. Aen. Turno cum Aenea singulari certamine congressuro noctua, ut Servius explicat, lethum portendit, in quam unam ex Furiis se convertisse poëta fingit. Refert quoq; Aelianus lib. x. de animal. c, xxxvii. hanc avem extitisse in faustum augurium mortis infelicis ac ignominiosæ in Rege fortissimo Epirotarum Pirrho, cujus hastæ in itinere, dum Argos expugnare contendit, insedit. Nam urbem hostiliter ingressus, à cujusdam aniculæ filio leviter vulneratus, dum in percussorem impetum facit, Argivi mater, quæ superne hoc spectabat, tegulam magnam vi arreptam super Regis galeam dejecit, quo ictu ille exanimatus concidit. Pierius lib. xx. Hieroglyphic. dicit, in tabula iconem à lictore ad damnatum publico judicio fuisse delatum apud. Aethiopas, quo viso reum sponte sibi mortem conscivisse, magno sibi ac patriæ dedecori futurum, ni obtemperasset. Hoc itaq; symbolum Duci Paliano ex familia Caraffarum fuit attributum. qui Anno *CHRISTI M. D. LIX.* cum aliis fuit in carcere mori jussus sub Pio IV. cujus extat Italica epistola, ante obitum ad filium conscripta, plena bonis & utilibus præceptis. Nec tamen nesciendum, in auguriis noctuam significasse etiam vigilantiam, ut Saris beriensis observavit in Policratico, ubi scribit; Bubonis, strigis, & noctuæ semper infausta sunt omnia. Noctua tamen, eo quod noctis tenebris non cæcatur, diligentis hominis vigilantiam signat, ut in portento, quo in hasta Hieronis, cum primũ progredereturad bellum, noctua dicitur consedisse, significans eum futurum diligentissimum.

IM-

LXXVIII.

IMPLACABILE BELLUM.

Non tenebris cornix, non luce est noctua tuta
Alterius sævis hostis ab insidiis.

ARistoteles lib. IX. de hist. Animal. cap. I. inter alias inimicitias innatas quibusdam animalibus, hæc de noctua & cornice quoq; refert. Cornix cum noctua dissidet: nam cornix meridie surripiens ova noctuæ ea absumit, cum non clare interdiu noctua videat. Contra verò ova cornicis noctu exedit noctua, Estq. altera noctu, altera interdiu

interdiu potentior. Idem Plinius lib. x. cap. penult. & Aelianus lib. v. cap. XL. affirmant. Plutarchus in libello de odio & invidia addit insuper, hanc avium occisarum sanguinem non permisceri, & si etiam quis confundat, utrumque seorsim diffluere. Sed non videmus quotidie ferme homines ipsos tot capitales inimicitias exercere, ac sæpe numero absque omni justâ causa ἀνοσιώτατον πόλεμον, id est, irreconciliabile bellum inter se gerere? Quod si ista vehementia & inimicitia contra communes hostes, Turcas istos & Scythas aliasque similes barbaras & crudeles gentes usurparetur, non quidem esset culpanda, sed hoc inter illos, qui debebant esse conjunctiss. fieri, quantopere est deplorandum; Gravissimè igitur Seneca in Hercule fur.

Si æterna semper odia mortales agant.
Nec cœptus unquam cedat ex animis furor:
Sed arma felix teneat, infelix paret;
Nihil relinquent bella, tum vastis ager.
Squalebit arvis, subdita tectis face
Alius sepultas obruet gentes cinis.
Pacem reduci velle, victori expedit,
Victo necesse est.

Benè etiam Menander monuit:

Ἀδάνατον ἐχθρὰν μὴ φύλαττε θνητὸς ὤν:
Immortalem ne serva inimicitiam, cum sis mortalis.

Quod de se quidem Cicero præclarè testatur in Orat. pro C. Rabirio Post.

INGE-

LXXIX.

INGENIO EX-PERIAR.

Mira est ingenii vis & solertia corvis,
Natura ut doceat quam sit ubiq; potens.

PLutarchus de solertia animalium hæc de corvis Africæ commemorat: Hæc omnia ejusmodi sunt (loquitur autem de mirabili aranеæ textura) ut nisi quotidie conspectui nostra offerentia fidem facerent, non minus fabulæ putarentur, quam corvorum in Africa solertia, qui potu indigentes lapidibus injectis in aquam, eousque eam impleto ca-

vo

vo continente elevant, dum roſtro attingere licet. At cum vidiſſem canem in navi, abſentibus nautis lapillos in amphoram oleo non repletam injicere, miratus ſum quomodo intelligeret à gravioribus immiſſis leviora ſurſum elabi, Idem verboſe Aelianus quoq; de corvis Libycis exponit lib. II. de Animal. cap. XLVIII. & dicit eos ſcire natura quadam recondita duo corpora unum locum eundemq; non capere. Cui conſentit Plinius lib. X. cap. XLIII. Atque inde exiſtimant quidam proverbium ortum, κόραξ ὑδρεύει, corvus aquat, quod de illis dicitur, qui rem optatam ingenio ſingulari conſequuntur, aut nova quadam ratione obtinent quod deſiderant, alii tamen ad fabulam Ovidii retulerunt, de qua in prox. ſymbolo. Et Avianus etiam fab. XXVII. Cornici ſitienti hoc attribuit. Sibi vero metipſi hoc ſymbolum propter multa ingenii ſui monumenta edita voluit aſcribere Cæſar Capaccius Neapolitanus, quod in illis ſæpe ab aliis non tractata attigerit. Paradinus ex Perſiano exordio habet: *INGENII LARGITOR*: eadem ſignificatione. Alius, *LABORE ET INDUSTRIA*. Quo monemur in omnibus rebus difficilibus & neceſſitati obnoxiis ſingulari ſtudio & cura opus eſſe, quod etiam indicat proverbialis verſus apud Suidam.

χρεὼ διδάσκει κἂν ἄμουσος ἢ σοφὸν.
Rudes docet ſapientiam neceſſitas.

EX-

LXXX.

EXPECTO MI-TIORES.

Dum maturescunt consueto tempore fructus,
Exiguum sapiens fert patienter onus.

HYgynus de signis cœlestibus, in Hydra fabulam quandam satis festivam refert. Corvus, inquit, Apollinis tutela usus, eo sacrificante missus ad fontem. aquam puram petitum, vidit arbores complures ficu[illegible] immaturas, eas expectandum matureſcerent, in arbore earum quadam consedit. Itaq; post aliquot dies coctis ficis, & à corvo pluribus

plnribus eorum comesis, expectans eum Apol[illinem], vidit cum tratere pleno volare festinantem, pro quo admisso ejus, quod diu moratus sit Apollinem, qui coactus mora corvi, alia aqua est usus hac ignominia illum affeciſſe dicitur, ut quamdiu ficus conquerentur, corvus bibere non posset, ideo quod guttur habeat pertusum illis diebus. Quam fabulam Ovidius verbose II. Fast. exponit. & hoc disticho concludit.

At tibi dum lactens harebit in arbore ficus,
De nullo gelida fonte bibantur aquæ,

Voluit autem quidam Aulicus hoc symbolo aliis declarare, se apud quendam principem, cui fideliter diu inservierat, nullam unquam potuisse inire gratiam, vel quicquam beneficii recipere, sed post ea oblata occasione liberaliorem alium quendam herum, maturis scilicet redditis ficubus, id est, fortuna meliore aspirante nactum, tandem plenissimum laborum suorum fructum diu expectatum cepisse. Talis est querela duorum fratrum Anglorum, quam tetrasticho hoc expresserunt.

Vitam animum, atque operam, sumtus impendimus aulis.
Præmia pro meritis quæ re tributa putes?
Aula dedit nobis rescripta, notata papyro,
Et sine mente sonos, & sine corde manus.

Et altera Borbonii poëtæ non indocti.

In prædivite sum domo moratus,
Contrivique: bonos miser tot annos,
Gustando mala, gratiasque agendo,
Sperando, ingenueque inserviendo.
Tantorum mihi præmium laborum
Sunt, sero sapere atque pœnitere &c.

Quo

LXXXI.

QUOD SIS ESSE VELIS.

Mutatis de te narratur fabula verbis,
Qui ferre alterius parta labore studes.

OMnibus est nota fabula de cornice, alia tum avium pennis sese exornante, quas tamen illæ rursum ipsi abstulerunt, illamque ludibrio habuerunt, quam exposuit quoq; Horatius lib: 1. Epist. ad Florum,

Ne si forte suas repetitum venerit olim
Grex avium plumas, moveat cornicularisum
Furtivis nudata coloribus - - - - -

Sym-

Symbolum hoc contra nimis ambitiosis & arrogantes, aliorumque labores sibi temere ac fraudulenter attribuentes recte usurpari potest, de quo etiam recens quidam non indoctus poeta in Microcosmo hoc hexastichon exposuit de corvo,

Dic mihi cur plumis alienis corve superbis?
Dic adeo tumido cur aliena placent?
Agmine jam facto repetitum cursitat omnis
Grex avium, plumis undique nudus eris.
Nemo sibi dotes furtivas arroget unquam,
Nec decus alterius sorripuisse velit.

Quidam hoc ipsum ad graculum Æsopicum referunt, quod graviter enarrat Theophylactus Simocatus epist. xxxiv. Et notum est proverb. αἰσώπιος χολιὸς Æsopicus graculus quod etiam Tertull. alicubi tangit. Sed recte B. Gregorius Nazianzenus in sermone Epitaphio patris ait, πᾶν ὃ προσποιητὸν οὐδὲ μόνιμον Quod Cicero explicat lib. II de offic. Ficta omnia celeriter tanquam flosculi decidunt, nec simulatum quicquam potest esse diuturnum. Alibi ascriptum est, *PONE PERSONAM*, eodem sensu. M. Aurelio Numeriano Imper. etiam ascribitur simile dictum: *ESTO QUOD AUDIS*, ex Horatio lib. I. Epist. XVI.

Tu recte vivis, si curas esse quod audis.

Et Martialis;

Quod sis esse velis, placeat, moneo, tibi cautus;
Sors tua, nil aliud si sapis esse velis.

Item in alio loco,

Quos sis esse velis, nihilque malis, &c.

LXXXII.

DABIS IMPROBE POENAS.

Iustitia pereat semper sic vindice, quisquis
Alterius vitæ struxerit insidias.

EST & altera apud eundem fabula de corvo ac serpente. Nam corvus dormientem illum rapiens, cum tandem jam experrectus esset serpens, in gyrum sese convertendo ita eum læsit, ut ex illo vulnere paulo post extingueretur. Alciatus Emblemate, Justa ultio, ex græco quodam epigrammate idem de corvo & scorpione habet.

Ælia-

Ælianus lib. VII. cap. XI. de aquila & polypo tale quippiam commemorat, & addit exempla de cambyſe Cyri filio ex Herodot. lib. III. & de Polycrate dirripiendi auri cauſa ad Orætem profecto & turpiter decepto. Et ſunt noti verſus Heſiodei,

ὃι τ' αὐτῷ κακὰ τεύχει ἀνὴρ ἄλλῳ κακὰ τευχών,
ἡ δ' κακὴ βολὴ τῷβουλευσαντι κακιστη

Id eſt, ut Eraſmus vertit,

Ipſe ſibi nocet ille alium qui ladere quærit,
Conſultum male conſultori peſſima res eſt.

Ac Vulgaris eſt Senarius ex Varrone & Agellio notus:

Malum, conſilium conſultori peſſimum eſt.

Ac ſane memorabile admodum eſt quod apud Suetonium legimus de I. Cæſaris, & apud Jul. Capitolinum de Gordiani interfectoribus, qui propriis gladiis, quibus alios interemerant, vel ſeipſos confecerunt, vel ab aliis occiſi ſunt. Legitur quoque aſcriptum *RAPTORI NOXIA PRÆDA SUA.* Vel: *INFAUSTA LUCRA*: quod explicat inter alias multas ſententia Antiphanis poetæ veteris,

τὰ πονηρὰ κέρδη τὰς μὲν' ἡδονὰς ἔχει
μικρὰς ἔπειτα δ' ὕστερον λύπας μακρὰς

id eſt:

Lucra male quæſita voluptates quidem pariunt
Breves, longam vero deinde triſtitiam.

Δὼς ἀγαθὴ, ἅρπαξ δ' κακὴ θανατοιο δότειρα

Præclarè idem Heſiodus:

Bonum eſt donum, ſed rapina mala mortis cauſa.

LXXXIII.

SILVA PLACET MUSIS.

Secessus præclari aliquid meditantibus æpri.
Namque boni in strepitu quid cecinisse queas.

PAsser solitarius græcis στρουθίον μοναίζον, quo etiam nomine in Psalmo CI. (quamvis aliqui de eo disputent) appellantur. nunc etiam in alpibus Tridentinis ab Incolis Italice vocatur, merulo solitario. In Germania verò reperiri vix existimatur, estque ex merularum genere, colore fusco, magnitudo tamen illis minor, ac solivaga. Nostris etiam temporibus

rib. Mediolani & Venetiis mascicur redditus, & canorus sæpe numero aureo comparatur. Cumque illi sit proprium & innatum amare solitudinem, & in illa suavius quam alibi cantare, non male repræsentat eum, qui propter studia graviora aut aliorum rerum laudabilium gratia, vitam solitariam expetit, nam ex Horatio lib. II. Epist. II.

Scriptorum chorus omnis amat nemus & fugit urbes.

Ac ovidius præsertim de petis I. Trist. I. cecinit,

Carmina successum scribentis & ocia quærunt.

Quamvis vero Petrarcha in duobus libris de vita solitaria, magnis laudib, eam extollat, fatetur tamen solitudinis studio amicitiæ jura non esse contemnenda, & turbas non amicos fugiendos. Sed propter nimis enormia vitia profecto his nostris dissolutissimis temporibus multis civitas carcer, & solitudo paradisus merito fieri incipit. Idem Petrarcha & ex illo Guazzius de civili conversatione laudabilem solitudinem (non de altera vitiosa, qualis fuit Tiberii Cæsaris Capreis, ubi sævitiæ ac libidinis detestantæ officinam aperuit) distinguunt in perfectam, quæ est piorum & religiosorum hominum, & minus perfectam, quam & ipsam trifariam partiuntur, I. in solitudinem temporis, qualis est noctis silentium & similia. II. Loci, quando sibi quispiam idoneum secessum ad utiles meditationes eligit, de qua hic potiss. agitur. III. Animi, quando corpore quidem in medio aliorum versamur, animo autem & cogitationibus toti in nobismet ipsis sumus.

LXXXIV.

INCERTA SEDE VAGANTUR.

Vt celer huc, ſed mox volitat paſſerculus illuc,
Sic nusquam eſt, quisquis vivere ubique volet.

PAſſer noſter vulgaris quibusdam videtur à patiendo dictus, quod ſæpe morbo caduco laboret, quæ etymologia ſatis longe petita eſſe videtur. Nulla vero avicula ferme invenitur, quæ certa ſede carens pervolitando ſic locum mutet & incerta vagetur. Quare etiam proverb. xxvi. dicitur paſſer quolibet vadens. Eſt tamen nihilominus teſtimo-

ſtimonium divinæ providentiæ ac protectionis in rebus quoque vilibus & deſpectis: quod ipſe *SALVATOR NOSTER CHRISTUS* nos monet, Matth. cap. x. Nonne, inquit, duo paſſeres eſſe veneunt, & unus ex illis non cadet ſuper terram ſine Patre veſtro? Videtur autem hoc ſymbolum illis conveniens, qui in continuis peregrinationibus ſive voluntariis, ſive neceſſariis verſantur, quod ſtudium ſi moderatum eſt, non ſolum gratum, ſed utile quoque eſſe conſuevit, ſed ubi modum excedit, plurimum profecto moleſtiæ & incommoditatis ſecum afferre ſolet, de quo Menandri ſententia intelligenda,

ξενιτεία γὰρ χαλεπὴ κατὰ πολλὰς τρόπους
Peregrinatio enim multis modis difficilis eſt.

Quid quod peregrinatio ipſa morbus eſſe dicitur à Symmacho in Epiſtolis? At recte etiam ad priorum hominum in hoc mundo tanquam diverſorio aliquo peregrinationem accommodare poterimus de quo epiſtola ad Hebræos, οὐκ ἔχομεν, dicit ὧδε πόλιν μένουσαν, ἀλλὰ τὴν μέλλουσαν ἐπιζητοῦμεν, id eſt, non habemus hic civitatem permanentem, ſed futuram inquirimus: deque hujus vitæ brevi & inſtabili curriculo B. Nazianzeni extant verſus:

τροχὸς γὰρ ἐστιν ἀσάτως πεπηγμένος
ὁ μικρὸς ὅτος καὶ πολύτροπος βίος
Trochus eſt parum certus parumque ſtabilii
Fallacis hujus curſus & vitæ brevis.

Et Plato etiam ab omnibus celebratam illam ſententiam laudat: παρεπιδημία τίς ἐστιν ὁ βίος. Vita peregrinatio quædam eſt.

LXXXV.

CONCORDIA REGNI.

Sollicitam Prognes curam ſpectate regentes,
Atque fovete pari pignora veſtra fide.

QUatuor genera hirundinum habentur, quorum primum eſt domeſticum, & paſſim notum, alterum ruſticum ſive agreſte. quod ab imo imo ventre albicat. Tertium riparium, minimum omnium, quæ hirundines falculæ quoque dicuntur, & ripas excavant, inque illis nidificant. Quartum eſt Apodum, quæ & marinæ & κύψελοι vocantur

tur. Commendat autem industriam hirundinis Aristot. lib. IX. de Hist. Animal. cap. VII. his verbis. Omnino ratio brutorum magnam refert vitæ humanæ similitudinem, magisque in minori genere quam majore videris intelligentiæ rationem, quod primum in avium genere hirundo in effingendo & constituendo nido existit. Quo in loco plura de artificiosa hujus constructione commemorat, quæ postea à Plinio, Plutarcho, Aeliano & aliis quoque sunt exposita. Ac addit ibidem Aristoteles: In nutrienda prole mira tam mas quam fœmina æquitate laborat. Impartit pullis singulis cibum observans consuetudine quadam, ne qui acceperit, his accipiat. Plinius similiter ait (cujus & Oppianus meminit) in fœtu summa æquitate alternare cibum, & Aelianus lib. III. cap. XXVI. justitiam servare adversus suos filios refert. Quare Horapollo scribit esse apud Aegyptios symbolum parentum, omnes suas facultates & opes filiis sicis destinantes. Estq; similiter icon boni ac justi principis, qui singulari æquitate & justitia suos subditos regit, illisq; necessaria suppeditat. Qua propter Robertus Rex Neapolitanus passim in illis conclavibus, quibus ipse utebatur, hanc picturam appingi curavit. Itaque Phocylidis quoque versus monet:

μνῖρα ν πᾶσι νέμειν, ἰσότης δ' ἐν πᾶσιν ἀρίστη,

Id est.

Partem scilicet suam cunctis tribue: æqualitas sane in omnibus rebus optima.

De justitia autem tam comutativa quam distributiva (ut in scholis loquuntur) extant v. Eth. Nicomach. luculentæ disputationes.

LXXXVI.

AMICA NON SERVA.

Tecta hominis subit, ipsum hominẽ fugit anxia progne
Gratum est hospitium, sed grave servitium,

HIrundo veris nuntia putatur ab hærendo ita dicta, quod ædium trabibus adhæreat, χελιδὼν vero Græcis ἀπὸ τῦ πῖς χείλεσιν ἄδειν, quod labiis cantet. Plutarchus scribit quantum ipsis opus est, domos hominum subire, umbram securitatemq; quærentes, ipsum autem hominem fugere tanquam feram. Ac Plinius vult hirundines è volucribus

lucribus esse in dociles, sicuti è terrestribus mures, cum elephanti jussa faciant, leones jugum subeant, in mari vituli totque piscium genera mitescant. Quod etiam asserit Plutarchus VIII. Symposiac. Albertus tamen perhibet, se vidisse mansuefactas hirundines, quæ ad manum quoque volarent, quod quidem rariss. accidit, cum experientia constet, hirundinem cavea inclusam mori potius, quam quod servitutem istam ferre queat, quod Aelianus lib. XVI. Animal. cap. III. de Cercione sive motacilla Indica quoque scriptum reliquit. Sic honesta & pudica matrona ita sese cupit gerere erga maritum, ut habeatnr tamen pro amica, non serva, fugiens nimis illiberalem submissionem, aut durum præter modum imperium, quo nihil excogitari potest gravius, præsertim erga hunc sexum imbecilliorem, cum secundum Iuvenal, Satyr. VI.

--------faciant graviora coactæ.
Imperio superius----------

At contra ut Ovidius cecinit,

Penelope mansit, quamvis custode careret,
Inter tam multos intemerata procos.

Et veterum quispiam recte statuit,

ἄριστον ἀνδρὶ κτῆμα, συμπαθὴς γυνή
Optima viri possessio, uxor mutuo consensu illi amica.

De quo præclare sententiæ tum apud alios autores tum passim in proverbiis Salomonis, & apud Syracid. cap. potissimum XXVI. leguntur.

(o)

ALIO.

LXXXVII.

ALO HIBERNAN-DVM.

Ardorem quisquis fugere optat tempore amoris,
Dum fervet, fugiat, namque hyeme arcta fuga est.

TEmporum magna differentia avibus, (inquit Plinius ſæpius laudato lib. x. cap. xxv.) perennes ſunt, ut columbæ; ſemeſtres, ut hirundines, trimeſtres, ut turdi & turtures: quædam cum fœtum eduxere, abeunt, ut galguli, upupæ. Abeunt autem hirundines, idem autor priore capite ex Ariſtotele refert, hibernis menſibus circa prid. Id Septembris ad arcturi ortum, & ultra illud tempus de-

deprehensæ pereunt, redeunt vero circa VI. Cal. Martii. Sed invicina abeunt, apricos secutæ montium recessus, ubi repertæ sunt nudæ ac deplumes, secundum Aristotelem quoque lib. VIII. de hist. Animal. cap. XVI. Sunt tamen nonnulli, qui existimant eas etiam mare transvolare instar aliarum quarundam avium, præsertim in locis mari propinquis. Quod etiam Petrus Martyr affirmat lib. II. legationis suæ Babylonicæ his verbis: Hiematum Alexandriam hirundines, milvosque cæterasque volucres, pontum hieme adveniente è nostris regionibus Europæis transvolantes, tendere cognovimus. Quemadmodum igitur hirundo vernum tempus tanquam amœniss. totius anni partem expetit, ac ante illud non apparet: ita quoque se habet amantis ratio, qui amore non capitur, nisi sensib. animi & corporis infixis in aliquod subjectum pulchrum. Est autem quatuor affectibus amans subjectus, lætitiæ ac spei, qui ambo cum veris amœnitate, quam hirundo tantopere desiderat, conferri possunt, nec non timori ac dolori, asperæ hiemi convenientes. Unde Ovidius,

Pessima mutati cœpit amoris hiems,

Sed qui laudabili proposito ac singulari generositate flammas & illecebras amoris nimii ablentia sua restringuere, & propterea ad alia loca, ubi hiems minus sit aspera, id est, impetus cupiditatum sedatior, sese conferre studeant, sapienter faciunt, idq; monet quoque Ovid. I. lib. de remedio Amoris hoc disticho:

Tu tamen & quamvis firmis retinebere vinclis,
I procul, & longas carpere perge vias.

LXXXVIII.

SEMPER IN AXE.

Hic licet usq; orbis celerem volvatur in orbem:
In se immota tamen mens generosa manet.

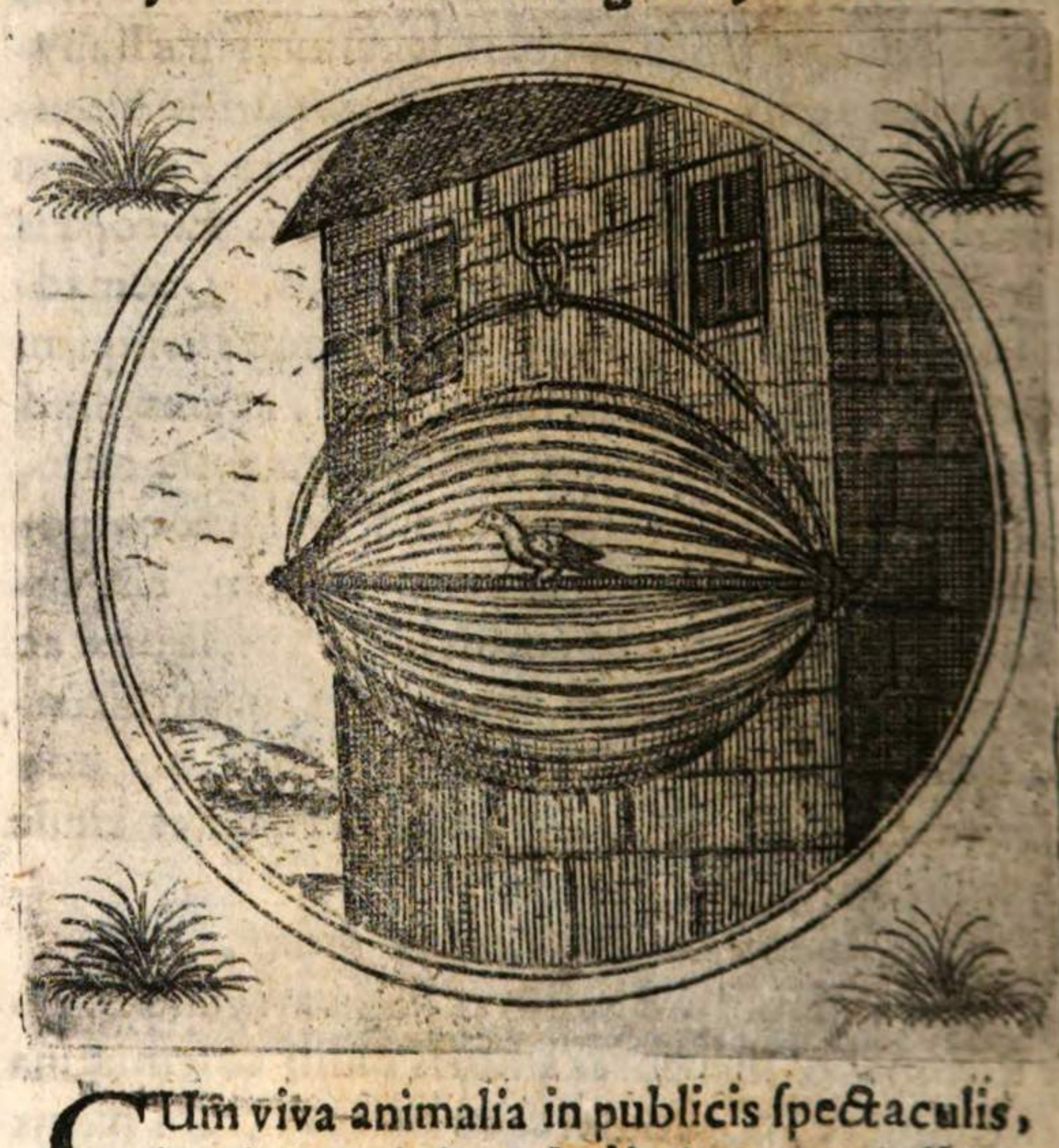

CUm viva animalia in publicis spectaculis, & inprimis nobilium ludicris certaminibus, tam pedestribus quam equestribus, insignium vel symbolorum loco gesta ac usurpata, plus animos afficiant, & oculos quoque magis oblectent, quam solæ figuræ eorum aliqua pictura repræsentatæ; ideo quidam Nobilissimus vir in Italia simili tempore & loco;

co, quibus ejusmodi ludi solent celebrari, cassidi suæ imponi curavit caveam rotundam affabre elaboratam & ita in æquilibrio suspensam, nec minus tamen in suis polis se moventem, ut avicula illic inclusa: in quamcunque partem verteretur, semper in medio firmiter consisteret, & in axe tantum permaneret. Quod etsi ille de suo honesto amore quodam erga fœminam quandam nobilem intelligi voluit, nihilo tamen minus quoque de omnibus aliis laudabilibus & egregiis actionibus magna constantia susceptis, ac confectis, idque auxilio veræ virtutis, accipi recte ac usurpari merito hoc ingeniosiss. symbolum poterit. Nam secundum Illud Evagrii πᾶσα συμφορὰ κούφη ἐστὶν ἀνδρὶ μὴ κούφῳ: Omnis calamitas levis est viro constanti. Bene etiam Theoctistus: Ἀλλ' εὖ βεβηκότων ἀνδρῶν, τὸ ἀκλινὲς ἔχειν τῆς ψυχῆς ἔρεισον ἐν τοῖς δεινοῖς διαφυλαττόντων: Virorum constantium est, animi statum in periculis rectum & immobilem conservare. Ac Socratis dictum admodum memorabile fertur tale: ἀνδριὰς μὲν ὅτι βάσεως, σπουδαῖος δ' ἀνὴρ ὅτι καλῆς προαιρέσεως ἀμεταπλήτου ὀφείλει εἶναι, id est, ut statua in sua basi, sic etiam vir bonus & virtutis studiosus in suo proposito constans & immobilis esse debet. Hinc vir beatus Aristotelis in Eth. dicitur τετράγωνος qui omnes fortunæ casus, sic ut oportet, ferre sciat ac soleat.

LXXXIX.

INTER UTRUMQUE.

Vita fugit lucem diræ male conscia culpæ,
Vt quæ avis à sero vespere nomen habet.

VEspertilio à vespertino tempore dictus à nobis & græcis appellatur νυκτερὶς. Hanc avium solum animal sive vivum fœtum parere & lacte nutrire Plinius lib. x. cap. LXI. memoriæ prodidit. Extat autem elegans fabula apud Ovidium lib. IV. Metamorph. de Alcithoe & sororibus, Minei Thebani filiabus, ob contemtum sacrificium Bacchi in vespertiliones conversis. Notantur verò per vespertilionem

pertilionem tria genera hominum (quod Alciatus quoque in Emblematis nonnihil innuit) quorum primum est, qui ob malam famam, æs alienum, vel aliam similem caussam, lucem & homines fugere coguntur. Alterum Philosophos nonnullos continent, qui dum nimis abdita & incerta & longe supra ipsorum captum posita perscrutari conantur, sæpe cæcutire solent, quod etiam Aristot. lib. 11. Metaphys. monuit, ubi ait, ὥσπερ καὶ τὰ τῆς νυκτερίδων ὄμματα πρὸς φέγγος ἔχει τὸ μεθ' ἡμέραν, οὕτω καὶ τῆς ἡμετέρας ψυχῆς ὁ νοῦς πρὸς τὰ τῇ φύσει φανερώτατα πάντων, id est, Quemadmodum vespertilionum oculi ad lumen diei se habent, ita & intellectus animæ nostræ ad ea, quæ manifestissima omnium sunt: Tertium est quorundam versipellium & callidorum, ac plane ancipitis fidei, jam hoc probantium, jam aliud: de quib. versus commemorantur veteres ex Agathone apud Varronem de lingua latina.

Quid multa? fallus sum vespertilio, neque
In muribus plane, neq; in volucribus sum.

Quales fraudulenter ἀπαμφοτερίζοντας neutri parti in civili discordia adhærentes, lex Solonis (ut in ejus vita tradit Plutarchus) ab omnib. publicis muneribus removit, quod quidem non ideo factum est, quod pacis tranquilitatis necessario tempore studiosi improbarentur, sed potius ut hac ratione facilius ac commodius cives tam in concordia retinerentur, quam disjuncti rursum ad illam rectius perducerentur. De vespertilione quidem à cæteris avibus nudata pennis, & ad nocturnos volatus damnata, nota est Æsopi fabula.

XC.

LABOR OMNIBUS UNUS.

Doctus aptum & studia mores & jura revolvat.
Qui bene vult populis dicere jura suis.

APes sive apis, μέλισσα vel μέλιττα ἀπὸ τοῦ μέλιτος Græcis dicta, à melle nimirum conficiendo ab Aristotele lib. IX. de histor. animal. cap. XL. vocantur τῶν ζώων ἱκανὸν ἀριστότατον καὶ ἐργατικώτερον, id est animalium omnium mundissimum laboriosissimum. Quo in loco apum natura & proprietas, & quasi politia quædam concors accuratè describitur.

Unde

Unde postea alii fere omnes, ut Plutarchus, Plinius, Aelianus, Virgilius, & reliqui desumserunt: inter quos Plinius lib. XI. c. V. ait. labores tolerant, opera conficiunt, rem publicam habent, consilia privatim, & duces gregatim, & quod max, mirum est, mores habent. Et cap. VI. Nullusque cum per coelum licuit, otio perit dies; & cap. X Mira operis observatio. Cessantium inertiam notant, castigant mox & puniunt morte. Sic Virgilius inter alia IV. Georg. dicit:

Omnibus una quies, operum labor omnibus unus,

Qua imagine clarissime exprimitur tam gubernationum solicitudo ac diligentia, quam subditorum in aliqua bene ordinata Republica studium obediendi & fideliter fungendi officio suo. Eodem sensu quidam addunt, *MENS OMNIBUS UNA EST.* Ruscellius ascribit hoc symbolum Antonio de Leva, præcipuo Cæsaris *CAROLI* V. polemarcho, cum dicto, *SIC VOS NON VOBIS* scilicet mellificatis apes. Cum enim hic omnino speraret. Ducatum Mediolanensem sibi gubernandum tradicturum Imperatorem, quoniam potiss. ejus opera fuerat recuperatus nihilominus tamen Francisco Sfortiæ, ut promiserat Cæsar, bona fide fuit ille restitutus,

XCI.

SINE INJURIA

Quæ multis prosint, sapiens fert, colligit, auget
Vt varios flores sedula libat apis.

PLato lib. VI. de legibus ait. δὶς τὸ καλὸν ῥηδὲν ἀδὲν βλάπτει id est, Bis pulchrum & laudabile dicere, nihil nocet. Quare etsi hoc symbolum in prima que Centuria exposuimus, hoc loco tamen diversa quidem expositione propter illius elegantiam repetere placuit. Varro lib. IV. de re Rustica, naturam api plurimum artis ac ingenii tribuisse scribit, ut quæ minime sit maleficia, & quod nullius

opus

opus vellicans faciat deterius. Nam neutiquam floribus insidiendo officit, ac impedit quo minus fructum afferant. De quo Aristoteles lib. XI. cap. VIII adhuc multo prolixius agit, nec non Plinius, ipsius hac in parte copiosus interpres. Rectiss. autem hoc symbolum ab illis usurpari poterit, quorum omnium actionum & universæ vitæ finis eo spectat, ut sine nulla injuria & damno semper quam pluribus possint inservire, nec illi quicquam mali inferre. Est autem innocentia, secundum Ciceronem, puritas animi, omnem injuriæ allationem adhorrens, quam in Tusculan. *Quæstionibus* ἀβλάβειαν id est, affectionem animi quæ nemini noceat, nominare solitus est. Apud alios adjecta est græca inscriptio, ΑΦ' ΕΚΑΣΤΟΥ ΤΑ ΧΡΗΣΙΜΑ, id est, *AB UNOQUOQUE UTILIA*. Quen admodum enim apicula in florido prato ad quosvis flores advolat, atque ex illis solum ea, quæ sibi utilia sunt, carpit & inde aufert: sic nos quoque relictis aliis superfluis vel etiam detrimentosis studiis, ad ea tantum animũ applicare debemus, quæ aliquid utilitatis ac doctrinæ bonæ ac salutaris afferre possint.

Floriferis ut apes in saltibus omnia libant, &c.

Secundum Lucretii melliflua carmina. Quo etiam notari potest ex Aeschine ad Ctesiph. selectas veterum poëtarum γνώμας olim pueris ediscendas propositas fuisse, ἵνα ἄνδρες ὄντες αὐταῖς χρῶνται, ut viri facti eas ad usum transferrent. Plura in Centuria primæ symbolo LXVII. Ut prosim.

(o)

XCII.

UNI SALUS ALTERI PERNICIES.

Utrosa mors, scarabæe, tibi est, apis una voluptas?
Virtus grata bonis, est inimica malis.

ESt & hoc symbolum antea in prima Centuria aliqua ex parte expositum, cujus tamen hic tractationem pleniorem repetere voluimus. Quod Apes floribus odoratis & inprimis rosis apprime delectentur, & inde suaviss. alimentum sibi comparent, untea dictum est, & libet insuper afferre in medium B. Basilii egregiam similitudinem, quam

ponit

ponit in commentario de legendis libris Ethnicorum: ὡς γὰρ τῶν ἀνθέων τοις μὲν ἀνθρώποις ἄχρι τῆς εὐωδίας ἢ τῆς χρόας ἐστιν ἡ ἀπόλαυσις, ταις μελίτταις δ' ἄρα καὶ μέλι λαμβάνειν ἀπ' αὐτῶν ὑπάρχει: οὕτω δὴ καὶ ταῦτα τοῖς μὲν τὸ ἡδὺ καὶ ἐπιχαρὲς μόνον τῶν τοιούτων διώκουσιν, ἐφ' ᾧ τιν' καὶ ὠφέλειαν ἀπ' αὐτῶν εἰς τὴν ψυχὴν ἀποθέσθαι, id est, velut enim florum hominibus quidem usque ad odorem & colorem est usus, apes autem mel ex ipsis excipere noverunt: Sic etiam hic qui diligentes in legendo existunt, non solum quod dulce jucundumque fuerit in eorum libris persequuntur, sed quandam ex illis utilitatem in animum reponere student. τροφὴ γάρ, ut Aristides ait in Panathen. ὡς ἀληθῶς καθαρὸς καὶ διαφερόντως αὐτοῦρπυς, ἡ ἐν μαθήμασι καὶ λόγοις: Verè purum & homi- hominis proprium alimentum, artes & litteræ. Et contrario autem Scarabæus: ut Aelianus refert lib. xv. cap. xviii. ab odoratis lædituꝛ, ac fœtidis oblectatur, inprimis vero rosæ adeo illi sunt contrariæ ut illis involutus quoque intereat. Quod propriè etiam convenit ingenio agresti ac ab omni liberali institutione, ac doctrina laudabili plane abhorrenti, cum alii bene educati & instituti tantopere his sese oblectent, ac sustentent. Quo portinet proverbium tritum, Scarabæo unguentum, quod Plutarchus vii. Symposiac. Quæst. vii. in philosophum austeriorem quendam, qui psaltriam in convivio colebat, ferre convenire ait.

CXIII.

MORER EXTRA.

Turpe est in propriis fixum consistere tectis.
Nec cœlo innata conditione frui.

DE animalculis tam in nive quam igne viventibus locus habetur apud Aristotelem lib. v. cap. XIX. de hist. Animal. satis memorabilis, quem integrum ascribere placuit. Quin etiam in iis quæ putredinem nullam posse recipere existimantur, nasci animalia novimus, ut vermes in nive vetustiore, qui hirti sunt pilis & rubidi, quoniam & ipsa nix

vetustate

rubescit, sed in nive mediæ terræ candidi & grandiores inveniuntur. Torpent omnes ac difficulter moventur. In Cypro insula ærariis fornacibus, ubi chalcitis lapis ingestus compluribus diebus crematur, bestiolæ, in medio igne nascuntur pennatæ, paulo muscis grandibus majores, quæ per ignem saliunt atque ambulant. Emoritur & hoc genus & illud nivis alumnum, cum alterum ab igne, alterum à nive dimotum est. Hæc ille. Plinius lib. XI. cap. XXXVI, eadem repedens vocat pyralin sive pyraustam, de quo in symbolo proximo plura. Seneca quoque lib. V. cap. VI. cum admiratione potius quam caussæ explicatione idem affirmat, itemque Aelianus lib. II. cap. II. à quo πυρίγονοι, id est in igne nati vocantur. Hoc tamen nescio, qua ratione inductus Ovid. VI. Fastor. negare videtur.

Nec tu aliud Vestam, quam puram intellige flammam:

Nataque de flammis corpora nulla vides.

Erasmus in Adagiis proverbio, πυραύστα μόρος, id est, pyraustæ intertius, hoc symbolum interpretatur vel de ὠκυμόροις id est, qui celeriter intereunt, vel etiam de illis, qui nullibi alibi vivere possunt, quam in propriis ac consuetis laribus & domiciliis, à quibus si paulo longius abesse cogantur, sibi moriendum existiment. Alii ex Plinio ascripserunt *MORIAR SI EVASERO*, quod non absimile est illi, ἀπωλόμεθα ἄν, εἰ μὴ ἀπωλόμεθα, id est, perimus, si non perimus à contrario sensu.

XCIV.

MEUS IGNIS AB ORTU.

Ne forte in tenebris offendas, sum tibi summi
Flamma iter ostendens provida cura Dei.

NIteτula sive Cicindela, quam vulgo noctilucam appellant, insectum est pennatum instar muscæ, cujus quoque meminit Aristoteles lib. 1. de part. Animal. cap. III. vocatque λαμπυρίδα, vel secundum alios, λαμπτερίδα quia noctu per arva luceat, instarque flammæ micet, Plinius lib.

lib. XVIII. cap. XXVI. de his ita ſcribit. Eſt ſignum illius (hordei maturitatis, & horum (milii ac panici) ſationis commune, lucentes veſpere per arva cicindelæ, ita appellant ruſtici ſtellantes volatus, græci vero lampyridas incredibili benignitate naturæ. De quo plura apud eundem autorem legi poterunt, libro jam commemorato, & lib. XI. cap. XXVIII. Apud nos quidem vermis eſt Erucæ ſimilis qui eandem parte qua cicindela noctu fulgorem tam clarum emittit, ut etiam ad illum litteræ legi poſſint, ut ſcribit Geſner. de Lunar. & reb. noctu lucentibus. Quamquam verò & hoc ſymbolum autor illius ad honeſti amoris ſignificationem accommodaverit, inprimis tamen ille forſitan demonſtrare voluit, conjugium, optatum & felix à cœlo, id eſt, Deo opt. max. peculiariter hominibus procurari, nec noſtro judicio aut induſtriæ, ſed ſoli providentiæ divinæ eſſe aſcribendum. Quod probat iſta memorabilis ſententia Salomonis in proverb. cap. XIX. ubi græca ita leguntur, δόμοι καὶ ὑπαρξιν μερίζεσι πατέρες παισι, ἀπὸ δ' ὑ γυνὴ ἁρμόζεται γενὴ ἀνδρὶ, ubi uſitata verſio ſic habet, Domus & divitiæ dantur à parentibus; à Domino autem proprie uxor prudens. Quod amicus meus D. Conradus Rittershuſius vir doctiſſ. hoc aliquando diſticho incluſit,

χρήματα μὲν παίδος γονέων ἄπο κληρονομεῦσιν,
ἡ ἀγαθὴ δ' ὑ θεῦ σύζυγός ἐστι δόσις.

Heredes patrum gnati bona plurima cernunt;
Morata eſt dator eſt conjugis ipſe Deus.

(o)

XCV.

PURUS UT ERUMPAM.

Caca voluptatum, ô juvenes, abrumpide vincla
Libera erunt vestra his pectora vindictis;

ADmirandam prorsus Bombycum generationem & variam mutationem legere possumus apud Aristotelem lib. v. de histor. Animal. cap. XIX. & Plinium lib. XI. cap. XXII. & XXIIII. Quæ omnia Hieronymus Vita Cremonensis eleganti poëmate elaboravit. Fit autem primum ex ovo vermis, ex verme eruca, deinde bombylius, ex hoc Necyda-

lus;

lus, & tandem ſpatio ſex menſium Bombyx. Poſt quadrageſimum verò diem, quo eruca ſe abdidit & in Bombylium eſt mutata. ſubnaſcens papilio (quem Ariſtoteles videtur νεκύδαλον vocaſſe) exeſo folliculo, ut exitum quærat, filam proſcindit & fit quatuor alis pennatus. Vida ita verſibus expreſſit lib. II.

Nonne vides ; cum carceribus exire recluſis
Inſtant ardentes. quanta nitantur opum vi!
Clauſa obſtat domus, & fili denſiſſimus ordo,
Nec mora nec requies, veſtigant omnia circum.
Explorantque aditus omnes, ſi qua potis extra
Rumpere, & optata rurſum ſe reddere luci.

Hinc quidam nobilis juvenis mature ex carcere amoris ac Veneris laqueis & illecebris, quaſi ex dura ſervitute ſeſe liberans, & ad bonam frugem rediens, totus ſe ſtudiis gravioribus & cognitioni rerum laudabilium addicere, & tanquam alas, quibus ex ſordibus prioribus evolet, comparare ſtuduit. Alius græcum hemiſtichium ex Epigrammat. lib. II. addidit Α'ΠΤΕΡΟΣ'ΟΥ ΔΥ ΔΥ'ΝΑΤΑΙ, Id eſt, ſine pennis non poteſt, ſcilicet avolare. Alius aſcripſit, *ET FECI ET FREGI*, ingeniole innuens, quod ſicuti incautius in juventute voluptatibus & amoribus fuiſſet irretitus & ſponte ſua illis ſerviſſet, ſic paulo poſt maturiore judicio & vera ratione ſuperveniente illa omnia reliquiſſe, ac tandem tanquam fracto ergaſtulo ad meliores partes avolaſſe.

XCVI.

EXPECTO DONEC VENIAT.

Frigora fert patiens, ſpe veris parva cicada:
Sperat & infeſtis mens bona ſemper opem.

CIcadam quaſi cito cadentem, id eſt, celeriter evaneſcentem dictam eſſe quidam volunt: apud græcos τέττιξ eſt ἀπὸ τοῦ τετταλίζειν id eſt, ſtridere. Ariſtoteles lib. v, cap. xxx. in minores & majores dividit, & has argutas, illas mutas eſſe, maresque canere, fœminas ſilere ait. Cujus rei eleganter red-

dit

dit rationem Theophilactus Simocatus in probl. physicis. *Quod* si quis pleniorem de his cognitionem desideret, legat quæ Cælius Rhodiginus lib. XVII. cap. VI. prolixe disseruit. Sicuti autem cicada hieme recondita torpet & in terra latitans frigora patienter tolerat; expectans tempus æstatis calidius; cujus tempore & simul roscido florum ac herbarum humore quasi reviviscat: ita vir prudens ferens aliquantisper patienter adversæ fortunæ insultus, fortunam meliorem animo constanti & æquo in terra expectat. Quod quidem piis hominibus indubitanter divinum auxilium suo tempore sperantibus in omnib. calamitatibus assidue est meditandum. Quale evidentiss. exemplum in S. Jobo proponitur, ex cujus libro c. XIV. hoc dictum desumtum est, ubi ait: Cunctis diebus militiæ meæ expecto donec veniat immutatio mea. Hadrianus Junius aliter accepit, nam cum cicada tantum rorem lambat ex floribus jam apertis & reliquos immaturos & occlusos prætereat, donec suo tempore quoque illis frui liceat, præsentib. interea fruens: ita quoque unusquisque in sua αὐταρκείᾳ contentus vivere, quamdiu necesse est, debet. Addidit autem Italicum proverbium, *DI QUESTO ME CONTENTO, ET MEGLIO SPERO*, id est Præsentibus contentus meliora spero. *Quo* pertinent Lucret. versus lib. IV.

Quod si quis vera vitam ratione gubernet,
Divitiæ grandes hominis sunt vivere parce
Æquo animo, neque enim est unquam penuria parvi, &c.

Notandum autem, pictorem pro cicada perperam hic locustam appinxisse.

XCIV.

BREVIS ET DAMNOSA VOLUNTAS.

Qui circumvolitat deceptus amoris ad ignes,
Nunquid naturam papilionis habet?

DE Pyrausta proprie sic dicta Aristotelis & aliorum sententiam paulo ante exposuimus, nunc de altera ejus significatione aliquid adjungemus, de qua inprimis Aelianus lib. XII. cap. VIII. hæc habet. Ex ignis fulgore pyrausta, quod vehementi afficiatur voluptate, iccirco cum flamma vel maxime viget, ad lucernas advolat, atque non-

nihil captare videtur. Cujus meminit quoque Aeschylus Tragœdiarum scriptor hoc senario,

Δέδοικα μωρὸν καρτα πυραύστου,

id est,

Magnopere stultum metuo pyraustæ exitum.

Aristoteles lib. VIII. de histor. Animal. cap. XXVII. Πίλον vocat quoddam genus minus papilionum, quod lucernarum luminibus advolat, idque Italii vocant farfallam. Idem tamen & culices & muscas factitare scimus. Hinc proverbium, χαρὰν πυραύστου χαίρεις, Gaudium pyraustæ gaudes, de momentanea voluptate. Quamvis vero hoc symbolum, finem breviss. ac pessimum omnium pravarum voluptatum abunde exprimat, atque ideo Horatius lib. I. Epist. XII. moneat,

Sperne voluptates, nocet empta dolore voluptas.

Et similiter Alexis:

Φεῦγ' ἡδονὴν, φέρουσαν ὕστερον βλάβην.

Fuge voluptatem quæ ferat in posterum damnum.

tamen inprimis ad perditos & immoderatos amores referri solet, quibus capti non aliter ac vehementi igne consumi soleant. Quare Itali apposite huic symbolo ascripserunt, *PIACER CONDUCE A MORTE*, id est, Voluptas ad mortem perducit. Quidam addunt, FUGIENDA PETO; quod non solum cum prioribus convenit, sed etiam adhuc magis generalius de omnibus periculosis consiliis & actionibus intelligi poterit.

XCVIII.

SCABRISQVE TENACIVS HÆRENT.

Rebus in adverſis ſis fortis: nempe ea parvæ
Laus eſt virtutis, proſperitate frui.

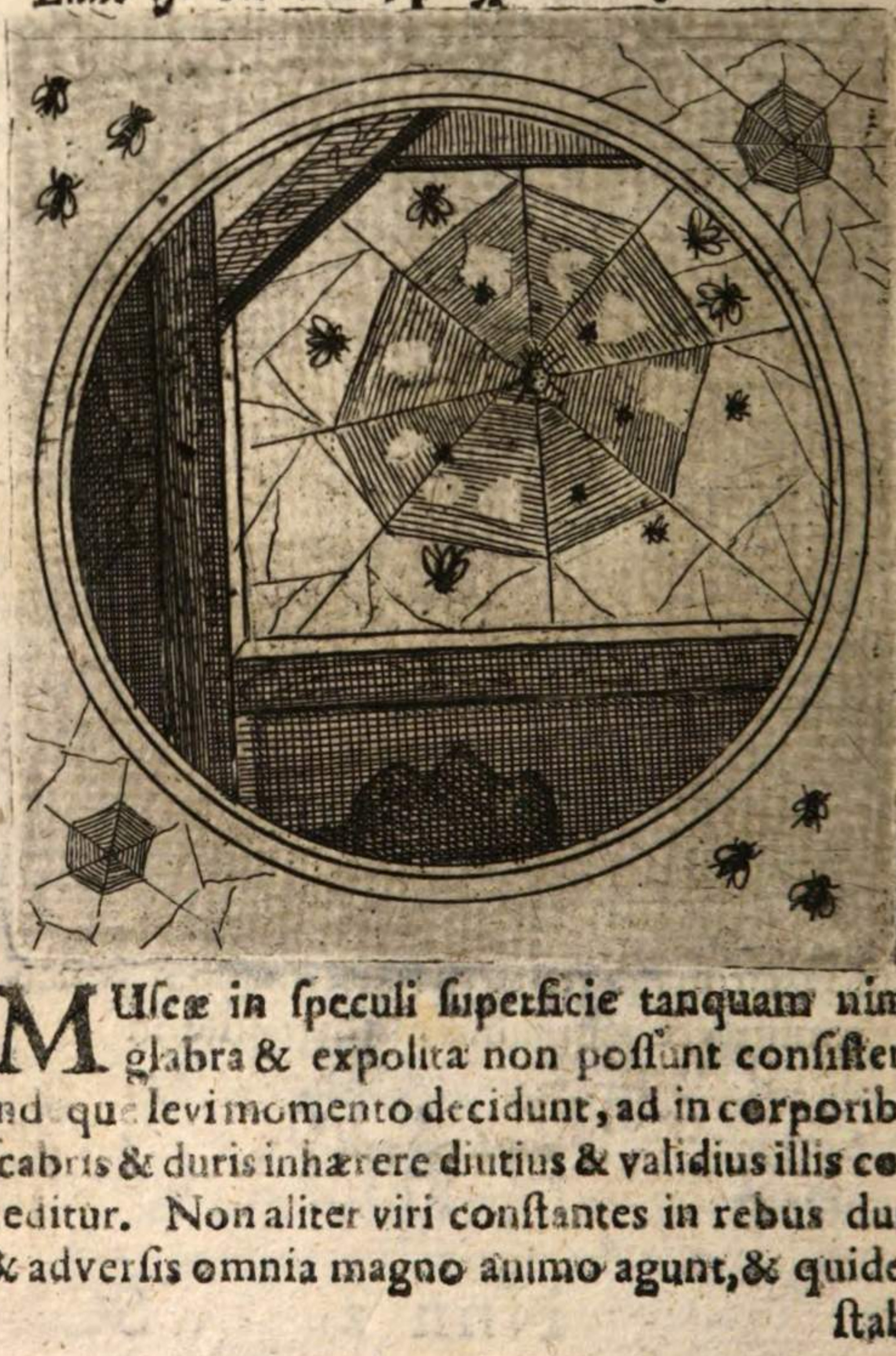

MUſcæ in ſpeculi ſuperficie tanquam nimis glabra & expolita non poſſunt conſiſtere, ind que levi momento decidunt, ad in corporibus ſcabris & duris inhærere diutius & validius illis conceditur. Non aliter viri conſtantes in rebus duris & adverſis omnia magno animo agunt, & quidem ſtabi-

ſtabilius ac alacrius quam in ſecundis, quas Xenophon ait difficilius eſſe moderate ferre quam adverſas. Et Plutarchus in erudito commentario παραμυθητικῷ ad Apollonium, inter alia egregia dicta, quæ huc pertinent, hoc quoque exponit. παιδευμένου γὰρ ἐστι καὶ σωφρόνων ἀνδρῶν πρὸς πᾶσας δοκούσας εὐτυχίας τὸν αὐχμὸν εἶναι, καὶ πρὸς ἀτυχίας φυλάξαι τὸ πρέπον, id eſt, Rectæ enim inſtituti hominis eſt atque cordati, neque mutari ob eventum rerum quæ videntur proſperæ, & conſtanti animo decorum in adverſitatibus ſervare. Minimum enim illi obeſſe fortuna poteſt, qui ſibi firmius in virtute quam in caſu ſubſidium collocavit, ut autor in Rhetoricis ad Herennium inquit. Videtur etiam ita non in concinne accommodari poſſe ad innocentiam probitatemque vitæ, quod in ea nullæ ſordes adhæreſcere, nulla malevolorum reprehenſio, nullus fortunæ impetus locum invenire poſſit, ſicuti de viro bono fecit Auſonius.

Secernis, mundi inſtar habens, teres atq; rotundus:
Externa ne quid labis per levia fidas,

Et ante ipſum Horat. lib. II. Sermon. Satyr. VII:

---- In ſeipſo totus teres atque rotundus,
Externi ne quid valeat per læve morari,
In quem manca ruit ſemper fortuna &c.

(O)

XCIX.

VIOLENTIOR EXIT.

Innodat culicem, ſed veſpæ pervia tela eſt,
Sic rumpit leges vis, quibus hæret inops.

ENumerat Ariſtoteles lib. IX. de hiſt. Animal. cap. XXXIX. tria aranearum genera, ex quibus tertium dicit eſſe ſapientiſſ. & de illarum venatione & artificio in tela conficienda plurima lectu digna proponit. Quem ſecutus Plutarch. in comment. de ſolertia Animal. non minus hoc argumentum eleganter tractat, nec non Ælianus lib. I.

cap.

cap. XXI, & Plinius lib. XI. cap. XXII. itemque Cicero II. lib. de natura Deorum, Anacharsis autem, ut in vita Solonis Plutarchus & Valerius Max. referunt, aranearam telis leges comparabat. Nam ut in his animalcula & insecta infirmiora, quales sunt muscæ, papiliones & similia, retinentur, validiora autem, ut vespæ, & crabrones perrumpunt: ita legib. humiles & pauperes constringuntur, divites vero & potentes illis non alligantur. Sed Stobæus hoc Zaleuco Locrensium legislatori tribuit. Quod quidem de legum in æqualitate potius, quam recta ipsarum observatione intelligendum. Nam Trajanus justiss. Imperat. (ut Dio in ejus vita perhibet) præfecto prætorio tradens gladium dixisse fertur: Hoc gladio pro me utaris, donec justa facio. Sin injuste egero, contra me. Ac similiter Antiochus tertius civitatibus sibi subditis scripsit, si quid unquam per literas mandasset, quod legibus adversaretur, ne curarent, sed haberet pro illo, quod se nesciente esset scriptum. Quo pertinet Platonis graviss. sententia lib. IV. de legibus, ἐν ᾗ (πόλει) μὲν γὰρ ἂν ἀρχόμενος ἢ καὶ ἄκυρος νόμος, φθορὰν ὁρῶ τῇ τοιαύτῃ ἐποίμιον ὄσαν. ἐν ᾗ δ' ἂν δ' ἐωσότης τῶν ἀρχόντων, οἱ δ' ἄρχοντες δοῦλοι τῷ νόμῳ, σωτηρίαν καὶ πάντα ἀγαθὰ, ὅσα εἰ θεοὶ πόλεσιν ἔδοσαν γιγνόμενα καθορῶ, id est, paratum illi civitati exitium video, in qua non lex magistratibus, sed legi magistratus præsunt. Salutem vero illi, ubi lex servientibus magistratibus dominatur, cuncta certe bona, quæ dii civitatibus præbent, huic affore cerno. Et Cicero quoque alibi dicit, leges cum omnibus una & communi voce loqui.

C.

VITA MIHI MORS EST.

Ex seipsa nascens, ex se reparabilis ales,
Quæ exoriens moritur, quæ moriens oritur.

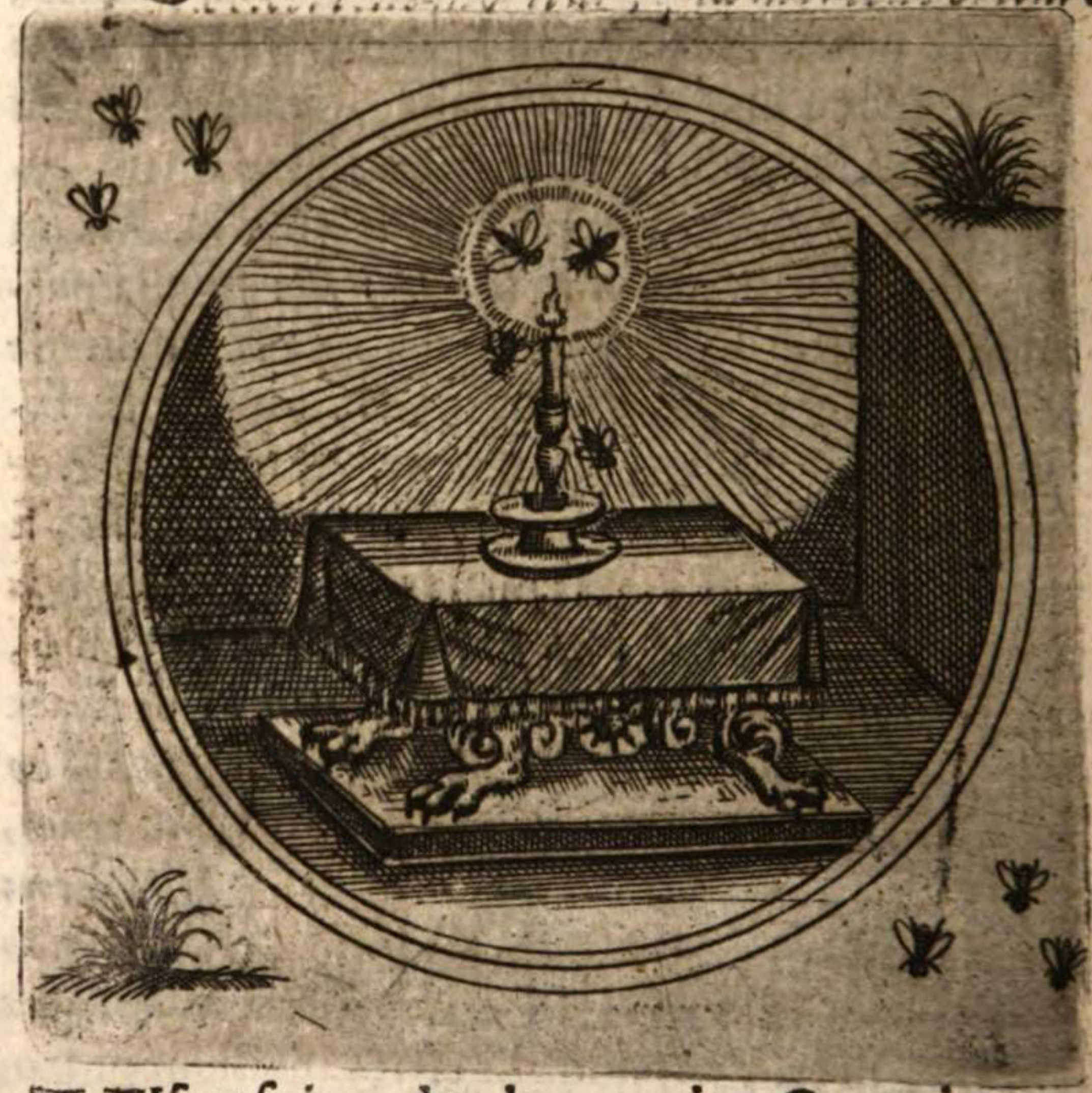

VIsum fuit tandem hanc tertiam Centuriam nostram cum Phœnice concludere, & de illo paulo verbosius, quam antea factum est, disserere. Idque tum propter autorum plurimorum de eo varias ac interdum discrepantes opiniones, tum ob symbola, ex hac ave ingeniosa nonnulla & præ-

clara

clara desumta. Ac quantum ad primum attinet, si omnium eorum, qui de illo aliquid litteris mandarunt, sententias in medium proferre vellem, non aliquot paucæ pagellæ, sed vix liber quispiam grandior sufficeret, quare satis esse putavi, saltem nomina præcipuorum scriptorum hoc in loco notare. Inter quos vetustissimus mihi occurrit Herodotus lib. II. sive Euterpe, quamvis dubitanter de eo loquatur. Philostratus quoque in vita Apollonii, addit istud, ὡς φασι, id est, ut ajunt. Scripserunt de eo etiam Horapollo lib. I cap. XXXIV. & XXXV. Plinius lib. X. cap. II. qui & ipse veretur, ne quid fabulosi subsit. Solinus cap. XXXVI. Seneca passim. Cornelius Tacitus lib. V. Annal. Ælianus lib. V. cap. LVIII. Lucianus, Sextus Aurelius Victor. Suidas. Xiphilinus in vita Tiberii, qui ait in Ægypto visum, ac Tiberio mortem denunciasse. Glycas Annal. par. I. Artemidorus lib. de insomniis, cap. XLIX. Æneas Platonicus. Aristides in oratione de Smyrna beneficio M. Aurelii Imperat. re ædificata: atque inter poetas Oppianus. Ovidius XV. Metamorph. Claudianus. Poema Lactantio falso ascriptum. Tzezes. Statius lib. III. Inter Ecclesiasticos verò scriptores Gregorius Nazianzenus in præceptis ad virginem, & oratione ultima de Spiritu sancto. Basilius. Tertullianus in libro de resurrectione carnis. Cyrillus, Cyprianus, Epiphanius, Eusebius Pamphilus, in vita Constantini Imperat. Rufinus. Ambrosius de fide resurrectione & V. Hexa. Isidor. lib. XII. Inter recentiores sunt, Albertus Magn. Volateranus lib. XV. Scaliger contra Cardanum Exercit. CCXXXIII.

vocatque Semendam, ex ſcriptoribus recentioribus rerum Indicarum Piorius Valerian. in Hieroglyphicis. Eraſmus in Adagiis Chil. II. Centur. I, proverb. XXI. & LVII. Adrianus Iunius proverb. XCIII. Centura V. Geſnerus de Avibus & plures alii, quorum nomina jam non ſuccurunt. Sed meo quidem judicio, inter omnes, quos jam enumeravimus, nullus videtur exquiſitius ac certius de Phœnice ſcripſiſſe, quam Cornelius Tacitus lib. VI. Annal. Cujus ideo verba integra hic apponenda eſſe cenſuimus: Paulo Fabio & Lucio Vitellio Coſſ. poſt longum ſeculorum ambitum Phœnix in Aegyptum venit, præbuitque materiem doctiſſimis indigenarum & Græcorum, multa ſuper eo miraculo diſſerendi, de quibus congruunt, & plura ambigua, ſed cognitu non abſurda promere libet. Sacrum Soli id animal, & ore ac diſtinctu pinnarum à cæteris avibus diverſum, conſentiunt qui formam ejus deſcriere. Denumero annorum varia traduntur, maximè vulgatum, quingentorum ſpacium, ſunt qui adſeverent, mille quadringentos ſexaginta unum interjici, prioresque aliter Seſoſtride primum, poſt Amaſide dominantibus, dein Ptolemæo, qui ex Macedonibus tertius regnavit, in civitatem, cui Heliopolis nomen, advolaviſſe, multo cæterarum volucrum comitatu, novam faciem mirantium. Sed antiquitas quidem obſcura. Inter Ptolomæum ac Tiberium minos ducenti quinquaginta anni fuerunt, unde nonnulli falſum hunc Phœnicem, neque Arabum è terris credidere, nihilque uſurpaviſſe ex his, quæ vetus memoria firmavit. Confecto quippe annorum numero, ubi mors propinquet, ſuis in terris ſtruere nidum, eique vim

genitalem

genitalem affundere, ex qua fetum oriri, & primam adulto curam fepeliendi patris, neque id temere, ſed ſublato myrrhæ pondere, tantoq; per longum iter, ubi per oneri ,par meatui ſit, ſubire patrium corpus, inque ſolis aram perferre atque adolere. Hæc incerta & fabuloſis aucta. Cererum aſpici aliquando in Aegypto eam volucrem, non ambigitur. Hæc ille. Sed notandum, præter Claudianum, & Poema Lactantio perperam attributum, nec Plinium, neque Tacitum vel alium ex veteribus tradidiſſ. Phœnicem ſeipſum comburere, quod tamen poſtea recentiores univerſi ſecuti ſunt. Sed veniamus jam ad ſymbola, quorum primum eſt, *UT VIVAT*; à Ruſcello aſcriptum Madrucio Cardinali, quod alii plenius efferunt, *SE NECAT UT VIVAT*: Cujus interpretatio multiplex eſſe poteſt. Nam primum generalius ſignificat hominem, qui omnes ſuas cogitationes & actiones eo dirigere conatur, ut ſuæ vitæ previtatem egregia fama compenſet, & inde ſeſe quaſi immortalem reddere queat. Alii potius ad veram pietatem exercendam referunt, intelligendo per ſolem, ad quem Phœnix aſpirat, & cujus beneficio regeneratur, *CHRISTUM*, noſtrum redemtorem, unicum juſticiæ ſolem, cui omnia noſtra merito debemus referre accepta, & ejus cauſa quævis libenter in hoc mundo perferre, quo tandem per ipſum vitam beatam & æternam vivere queamus, certe nobis perſuadentes, hanc mortem noſtram eſſe initium vitæ melioris, de quo præclarum diſtichum & à multis commendatum legitur Ravennæ ad picturam Phœnicis:

Securus moritur qui ſcit ſe morte renaſci,
Mors ea non dici, ſed nova vita poteſt.

C.

VITA MIHI MORS EST.

Ex seipsa nascens, ex se reparabilis ales,
Quæ exoriens moritur, quæ moriens oritur.

VIsum fuit tandem hanc tertiam Centuriam nostram cum Phœnice concludere, & de illo paulo verbosius, quam antea factum est, disserere. Quæ tum propter autorum plurimorum de eo variis ac interdum discrepantes opiniones, tum ob symbola, ex hac ave ingeniosa nonnulla & præclara

clara desumta. Ac quantum ad primum attinet, si omnium eorum, qui de illo aliquid litteris mandarunt, sententias in medium proferre vellem, non aliquot paucæ pagellæ, sed vix liber quispiam grandior sufficeret, quare satis esse putavi, saltem nomina præcipuorum scriptorum hoc in loco notare. Inter quos vetustissimus mihi occurrit Herodotus lib. II. sive Euterpe, quamvis dubitanter de eo loquatur. Philostratus quoque in vita Apollonii, addit istud, ὡς φασι, id est, ut ajunt. Scripserunt de eo etiam Horapollo lib. I cap. XXXIV. & XXXV. Plinius lib. X. cap. II. qui & ipse veretur, ne quid fabulosi subsit. Solinus cap. XXXVI. Seneca passim. Cornelius Tacitus lib. V. Annal. Ælianus lib. V. cap. LVIII. Lucianus, Sextus Aurelius Victor. Suidas. Xiphilinus in vita Tiberii, qui ait in Ægypto visum, ac Tiberio mortem denunciasse. Glycas Annal. par. I. Artemidorus lib. de insomniis, cap. XLIX. Æneas Platonicus. Aristides in oratione de Smyrna beneficio M. Aurelii Imperat. re ædificata; atque inter poetas Oppianus. Ovidius XV. Metamorph. Claudianus. Poema Lactantio falso ascriptum. Tzezes. Statius lib. III. Inter Ecclesiasticos verò scriptores Gregorius Nazianzenus in præceptis ad virginem, & oratione ultima de Spiritu sancto. Basilius. Tertullianus in libro de resurrectione carnis. Cyrillus, Cyprianus, Epiphanius, Eusebius Pamphilus, in vita Constantini Imperat. Rufinus. Ambrosius de fide resurrectione & V. Hexa. Isidor. lib. XII. Inter recentiores sunt, Albertus Magn. Volateranus lib. XV. Scaliger contra Cardanum Exercit. CCXXXIII.

vocatque Semendam, ex ſcriptoribus recentioribus rerum Indicarum Piorius Valerian. in Hieroglyphicis. Eraſmus in Adagiis Chil. II. Centur. I, proverb. XXI. & LVII. Adrianus Iunius proverb. XCIII. Centura V. Geſnerus de Avibus & plures alii, quorum nomina jam non ſuccurunt. Sed meo quidem judicio, inter omnes, quos jam enumeravimus, nullus videtur exquiſitius ac certius de Phœnice ſcripſiſſe, quam Cornelius Tacitus lib. VI. Annal. Cujus ideo verba integra hic apponenda eſſe cenſuimus: Paulo Fabio & Lucio Vitellio Coſſ. poſt longum ſeculorum ambitum Phœnix in Aegyptum venit, præbuitque materiem doctiſſimis indigenarum & Græcorum, multa ſuper eo miraculo diſſerendi, de quibus congruunt, & plura ambigua, ſed cognitu non abſurda promere libet. Sacrum Soli id animal, & ore ac diſtinctu pinnarum à cæteris avibus diverſum, conſentiunt qui formam ejus definiere. Denumero annorum varia traduntur, maximè vulgatum, quingentorum ſpacium, ſunt qui adſeverent, mille quadringentos ſexaginta unum interjici, prioresque aliter Seſoſtride primum, poſt Amaſide dominantibus, dein Ptolemæo, qui ex Macedonibus tertius regnavit, in civitatem, cui Heliopolis nomen, advolaviſſe, multo cæterarum volucrum comitatu, novam faciem mirantium. Sed antiquitas quidem obſcura. Inter Ptolomæum ac Tiberium minos ducenti quinquaginta anni fuerunt, unde nonnulli falſum hunc Phœnicem, neque Arabum è terris credidere, nihilque uſurpaviſſe ex his, quæ vetus memoria firmavit. Confecto quippe annorum numero, ubi mors propinquet, ſuis in terris ſtruere nidum, eique vim genitalem

genitalem affundere, ex qua fetum oriri, & primam adulto curam fepeliendi patris, neque id temere, ſed ſublato myrrhæ pondere, tantoq; per longum iter, ubi per oneri ,par meatui ſit, ſubire patrium corpus, inque ſolis aram perferre atque adolere. Hæc incerta & fabuloſis aucta. Cererum aſpici aliquando in Aegypto eam volucrem, non ambigitur. Hæc ille. Sed notandum, præter Claudianum, & Poema Lactantio perperam attributum, nec Plinium, neque Tacitum vel alium ex veteribus tradidiſſ. Phœnicem ſeipſum comburere, quod tamen poſtea recentiores univerſi ſecuti ſunt. Sed veniamus jam ad ſymbola, quorum primum eſt, *UT VIVAT*; à Ruſcello aſcriptum Madrucio Cardinali, quod alii plenius efferunt, *SE NECAT UT VIVAT*: Cujus interpretatio multiplex eſſe poteſt. Nam primum generalius ſignificat hominem, qui omnes ſuas cogitationes & actiones eo dirigere conatur, ut ſuæ vitæ previtatem egregia fama compenſet, & inde ſeſe quaſi immortalem reddere queat. Alii potius ad veram pietatem exercendam referunt, intelligendo per ſolem, ad quem Phœnix aſpirat, & cujus beneficio regeneratur, *CHRISTUM*, noſtrum redemtorem, unicum juſticiæ ſolem, cui omnia noſtra merito debemus referre accepta, & ejus cauſa quævis libenter in hoc mundo perferre, quo tandem per ipſum vitam beatam & æternam vivere queamus, certe nobis perſuadentes, hanc mortem noſtram eſſe initium vitæ melioris, de quo præclarum diſtichum & à multis commendatum legitur Ravennæ ad picturam Phœnicis:

Securus moritur qui ſcit ſe morte renaſci,
Mors ea non dici, ſed nova vita poteſt.

Quo & noſtra hæc inſcriptio, ex Sympoſii Aenigmat. ſumta pertinet: *VITA MIHI MORS EST.* Sic B. Tertullianus in libro de reſurrectione carnis inquit, pleniſſimum ac firmiſſimum ſpecimen eſſe hujus ſpei (reſurrectionis) ex hoc alite ſumendum, quod B. Ambroſius quoque & Epiphanius in Phyſiologo aſſerunt. Quare quipiam græcum dictum aſcripſit. ΘΝΗΣΚΩΝ ΟΥΚ ΑΠΟ ΘΝΗΣΚΩΝ, id eſt, moriens non moriens. Cujus argumenti plurimæ extant ſententiæ apud ſacrarum literarum interpretes præclaræ. Quidam Bortolomæus Taegius, qui de ſymbolis ſive impreſſis Italice breviter & accurate ſcripſit, addidit: *NE PEREAT*: quo ait exprimi hominis pii ac religioſi propoſitum & ſtudium laudabile, in fugiendis, & compeſcendis voluptatibus ac illecebris hujus mundi, & affectibus & cupiditatibus ſuis nimis moderandis ac vincendis, denique in caſtigando proprio corpore, ne vitis cum jactura animæ obſequatur. Quod B. Nazianzenus lib. 1. Sententiarum ſpiritualium his jambicis verſibus breviter de quibusdam vitiis expoſuit.

ἔρως, μέθη, ζῆλος τε κὴ δαίμων, ἴσα.
ὅις ἂν προσέλθῃ, τὸ φρονεῖν ἐπέκλυσε.
τῆξις προσευχὴ, δάκρυον, τὰ φάρμακα,
ἡ δ' ἰατρεία τῶν ἐμῶν νοσημάτων.

Id eſt,

Vinum, libidio, livor & demon, idem:
Quorum occuparint, opprimunt hæc pectora.

Medentur

Medentur hisce, lacryma, fames, preces,
Sic est mea curatio agritudinis.

Aliud præterea symbolum Phœnix suppeditat, nimirum, *NUTRIX IPSA SUI*, ex pœmate Lactantio ascripto.

Ipsa sibi proles, suus est pater, & suus hæres,
Nutrix ipsa sui, semper alumna sibi.

Quod illis recte tribuitur, qui suamet industria & virtute ad res magnas sine aliorum adminiculo pervenerunt. Serenissima quoque Helionora Austriaca, *CAROLI* V. soror, ex hocalite desumere voluit symbolum, cum inscriptione: *UNICA SEMPER AVIS*, secundum Ovidium II. Amor.

Et vivax Phœnix, unica semper avis.

Quo demonstrare studuit (ut Paradinus refert) sicuti optima & pretiosiss. quæquæ rara sint & inventu difficilia, ita quoque sibi esse persuasum, se nunquam talem alterum maritum, qualis fuerit *FRANCISCUS* I. Rex Galliæ, in posterum esse reperturum. Est autem notum, quod proverbii loco vocemus aliquem propter raras ingenii dotes unicum Phœnicem, quia alios omnes ita excellat, ut neminem parem habere videatur. Illustrissima quoque princeps Bona Sabudiensis, Joannis Galeatii Mediolanensium Ducis mater, orbata marito, curavit in numismate cudi Phœnicem, additis his verbis: *SOLA FACTA SOLUM DEUM SEQUOR*. Quo indicaret, quemadmodum hæc avis sola & unica in orbe

inveniatur; ſi etiam ſe propter ſolitudinem ob mariti obitum, eo redactam eſſe, ut in poſterum reliquis omnibus ſpretis & poſthabitis omnino apud animum ſuum conſtituerit, ſoli *DEO* æterno inſervire, ac omnia ſua illi addicere. *Quamquam* verò plura hujus generis ſymbola ſeſe offerant, quæ in ſe non contemnendam doctrinam continent; tamen hæc ſufficere hoc loco putavimus atque ita Centuriæ huic bono omine finem imponamus.

FINIS.

CENTVRIA. III.

10375865

IOACHIMI CAMERARII SYMBOLORUM ET EMBLEMATUM ETHIC. POLITIC. CENTURIA. QUARTA.

I.

QUAM BENE CONVENIUNT.

Hoc balæna suo ruta est ductore per undas,
Principe & est felix plebs vigilante sue.

IMmanus illos Oceani alumnos, quales sunt cete, orcæ, physeteres, pristes & alii. (de quibus post Plinium aliosque veteres, ampliss. ex recentioribus Gu. Rondeletius, Conr. Gesnerus, & Olaus M. scripserunt) cum ob vastitatem corporum in vadis periclitantium, oculorumque caliginem, tum etiam ob bella inter ipsosmet, & fraudes insidian-

diantinm, duce uti exiguo piſciculo, quem ἡγεμόνα & ἡγητῆρα vocant, ejusque ope & vigilantia ſecuritatem illis; ſed capto eo, exitium adferri. Oppianus, Aelianus & Plutarchus ſcribunt, & elegantiſſ. verſibus expreſſit Claudianus quoque II. in Eutr. Quidam piſcem illum Ariſtoteles μυστικὴν, quem Gaza Plinium ſecutus muſculum vertit, cujusque etiam Phile meminit in Jambis, faciunt. Ad rem autem hunc typum ipſe Oppianus pulcerr. mehercle ſententia accommodat:

ἀλλὰ δ' ἀνεμώλιος ἄφρων.
Καί τε μέγα βριάοντα κατέσβεσεν, ἠδ' ἐσάωσε
Βαιὸς ἀνὴρ ἐυμητις.

robor mentis expers, res inanis eſt.
Et vel potentiſſimum viribus perdat ſervetve
Parvus vir, qui valet conſilio.

Nec incongrue huc referri poſſit Xenophontis illud in παιδ: τὸν ἄρχοντα χρὴ δὲ τῷ ῥαδιουργεῖν διαφέρειν τῶν ἀρχομένων, ἀλλὰ τῷ προνοεῖν καὶ φιλοπονεῖν: Principem ſubditas ante ire debere, non luxu & otio, ſed providentia & induſtria. Nam, ut Plutarchus inquit in vita Lycurgi: ἡ εὐπειθαρχία μάθημα μέν ἐστι ἄρχοντος, ἐμποιεῖ γὰρ ὁ καλῶς ἄρχων, τὸ καλῶς ἕπεσθαι: Ut populus ſit dicto audiens, hoc diſcit à principe. Nam qui bonum præbet ducem, is facit, ut alii bene ſequantur. Sed hanc quidem hujus ſymboli explicationem pluribus verbis exornavit CL. V. Io. Leunclavius, in procœmio in Greg. Niſſeni de hominis opificio librum, ad Illuſtriſſ. Chriſtophorum Palatinum Principem. Elogia autem boni Principis apud ſcriptores cui vis ſunt obvia.

II.

HIS ARTIBUS.

Vt te ipsum & navim serves, comitesq; pericli,
In pontum cunctas abjice divitias.

CEte quædam, & quas vulgo balænas vocant, tantæ esse magnitudinis in comperto est, ut náves etiam, quamvis prægrandes, evertere ac pessundare valeant, & Oppianus in ἁλιευτ. idem affirmat. Tradunt autem quasdam ex istis, cum naves recens picatæ sunt, sentire illum odorem, eoque attractas afficare se navibus, atque ita, ni præcaveatur periculum, illas evertere. Nautæ igitur Picata dolia illis objiciunt, cum quibus dum ludunt,

illi

illi effugiunt. Ferunt hoc ſymbolo uſum fuiſſe maximum heroem, Mauricium Saxoniæ Ducem, cujus excelſus animus, & inprimis illuſtres virtutes bellicæ ad omnem poſteritatem erunt celebres. Fieri autem poteſt, ut prutentiſſ. princeps innuere voluerit, non temerè occurrendum, ſed obludendum eſſe potentioribus, ſi illorum vim & inſultus aliter vitare & frangere nequeas. Nam protectò, ſecundum Paccuvii illud.

Cum contendi nequitum eſt, clam tendenda eſt plaga.

Neque etiam illud Spartani Regis apud Plutarchum apophthegma, de leoninæ & vulpinæ pellis uſu ignotum eſt. Referri denique hoc poſſunt egregia illa belli furta & ſtratagemata, ab omni prorſus reprehenſione, ſecundum Valer: Max. ramota, per quæ, ut Thucydides loquitur, τὸν πολέμιον μάλιϛ' ἄν τις ἀπατήσας, τὸϛ φίλουϛ μέγιϛ' ἂν ὠφελήσειεν: hoſtes max decipiuntur, & amici plurimum juvantur. Veriſſimum igitur eſt Polybianum illud apud Suidam: μία ψυχὴ τῆς ἀπάτης πολυχειρίας ἐν ἐνίοις καιροῖς ἀνυσικωτέρα: Unius mentis ſolertia aliquando efficacior, quam mille manus. Docere etiam poteſt hoc ſymbolum, imminente gravi aliquo periculo omnem honeſtam eſſe rationem expediendæ ſalutis, & vitæ ſervandæ cauſſa inſuper habendas omnes divitias. Verè namq; Alceſtis apud Eurip. ait:

ψυχῆς γὰρ οὐδὲν ἐστι πλοῦτος:
Nam nihil eſt vita pretioſius.

(O)

III.

NOCET ASSENTATIO MAGNIS

Vilis adulator blandè mentitus amicum.
Se ingerit, admissus maxima damna dabit.

INter symbola Octavii Stradæ, Cæsaris antiquarii, hoc de balæna cum piscibus colludente Edovardo III. Angliæ Regi, qui devicto Joanne Gallorum Rege res maximas gessit, tribuitur, quo forte innuere voluit, vel nocere hos grandissimæ belluæ, si nimis se indulgentem illis præstet, vel certe ab illis allectam in minus tuta loca deferri,

cum

cum ejus certo exitio. Nobis enim & de inventore, & de inventionis argumento veritas nondum comperta est. Hoc igitor teneamus, etiam maximis quibusque animalibus, à minimis sæpè paratam esse perniciem. Nam & Crocodilum, vastum illud Nili monstrum, ichneumon, exiguum animalculum interficit, ut Embl. pen. 11. Centur. ostendit. Nempe haud aliter adulatores, homines contempti, & quos nullare lædere, ne dum Principibus damnum adferre aliquod posse putares maximè tamen noxii sunt, & ampliss. sæpè imperia concutiunt ac evertunt. Argutè Antisthenes malle se dixit εἰς κόλακας, ἢ εἰς κόλακας indice: illos quippe mortuos, hos vero viventes devorare. Stobæus autem ex Phavorino citat. ὥσπερ ὁ Ακταίων ὑπὸ τῶν τρεφομένων ὑπ' αὐτῷ κυνῶν ἀπεσπάσθαι: οὕτω καὶ τοὺς κόλακας τοὺς τρέφοντας καταλύεσθαι. Quemadmodum Actæon à canibus quos ipse nutriverat, dilaceratus fuit: ita adulatores hos, qui ipsos alunt, evertunt. Sed Plutarchus pulcrè ait, adulatores more aucupum vocem suam ad imitationem Regum componere, itaque eos subire ac decipere. Mellitum enim illis venenum est, ut Plinius loquitur, & rectè Diogenes orationem adulatoriam μελιτίνην ἀγχόνην, mellam præfocationem, appellavit quod assentatione quidem delectaret, ceterum mendacio strangularet et admittentem. Grævis etiam est Aristonymi apud Stobæum sententia: τὰ μὲν ξύλα τὸ πῦρ αὔξοντα, ὑπ' αὐτοῦ καταναλίσκεται, οἱ δὲ πλοῦτος ἐκτρέφων τοὺς κόλακας, ὑπ' αὐτῶν ἀπόλλυται: Ligna dum augent ignem ab ipso consumuntur. Opes dum alunt adulatores, ab eis ipsis pereunt.

IV.

TUTOS CONJUNCTIO PRÆSTAT.

Nos tamen hæc glomerata simul conjunctio servat,
Quos facile sparsos perderet una dies.

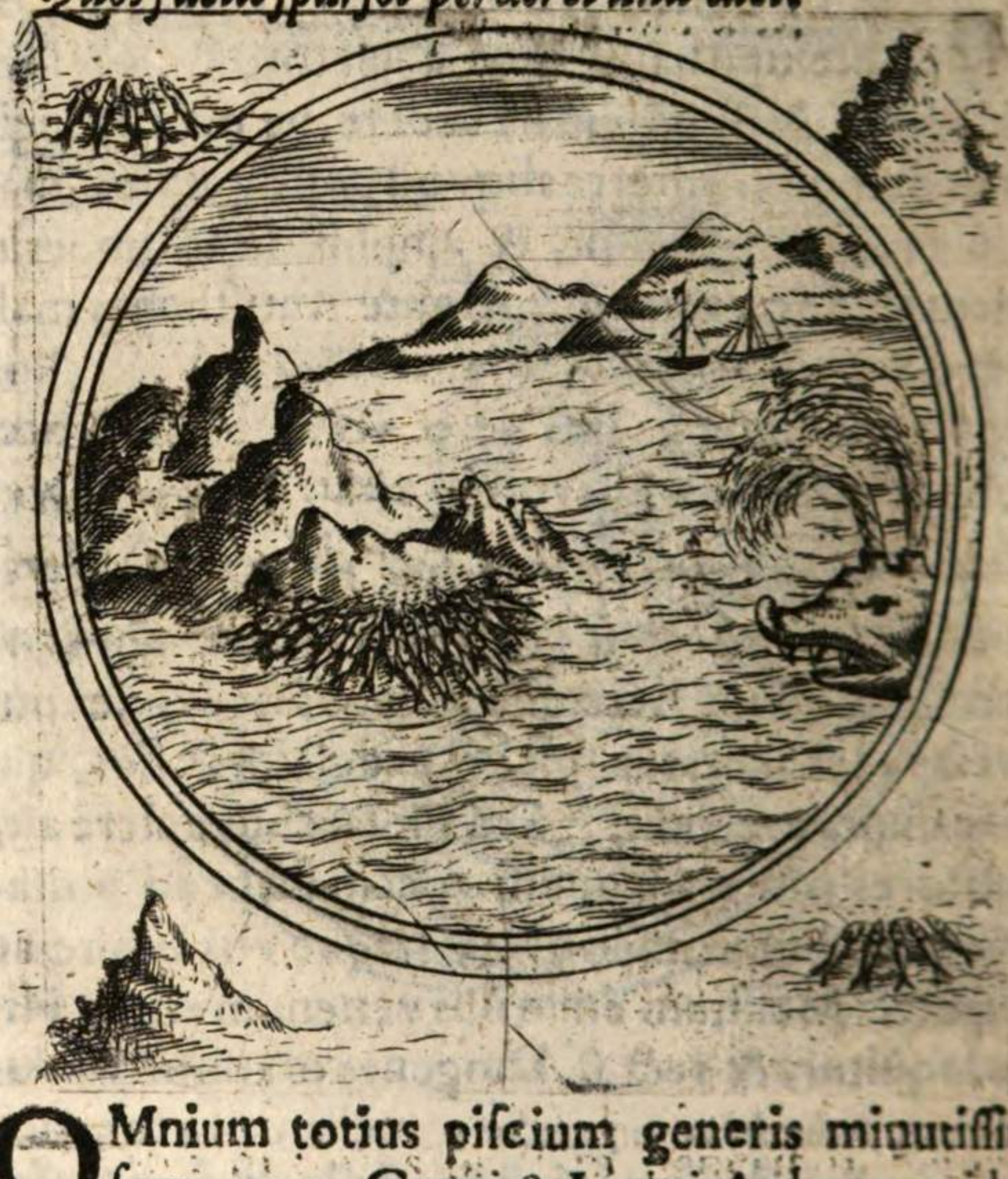

OMnium totius piscium generis minutissimi sunt, quos Græci & Latini Aphyas, quidam Apuas appellant, Si paulo sint remotiores, nihil præter oculos ferè conspicitur, ut multitudo oculorum colle&a videri queat, teste Aug. Nipho. Plinius illos ex pluvia: Aristoteles ex spuma: (Unde & ἀφρὸς, quod Jonum esse nomen tradit Archestratus, is piscis dicitur) Aelianus & Oppianus

ex

ex limo gigni narrant. Injuriis & maris voracium piſcium inprimis expoſiti celerrimè intereunt. Subvenit tamen illis natura quoque ad diuturniorem conſervationem. Si enim Oppiano, Suidæ, aliisque credimus, in denſiſſima agmina conglomerate, & in ſe invicem veluti complicati, maximè ad maris ſcopulos circumnatant, & hoc modo ne magnis piſcibus præda fiant, præcavent: itaque in unum conjuncti globum ſe tuentur, qui diſjuncti & diſſipati ne unum quidem diem ſupereſſe poſſent. Sic ſcilicet eſt invicta concordia, & periculi expers virium conjunctio, quamvis imbecillium, quos.

Defendit numerus, junctæque umbone phalanges.

ut Juvenalis cecinit. Quo etiam Homericum illud pertinet:

Συμφερτῇ δ' ἀρετῇ πέλει ἀνδρῶν καὶ μάλα λυγρῶν.

Conjunctipollent etiam vehementer inertes.

Pulcrè etiam T. Quinctius apud Livium: Adverſus conſentientes nec Regem quemquam ſatis validum, nec trannum fore. Nec minus prudenter Micipſa moriens apud Salluſtium ad filios: Regnum vobis trabo firmum, ſi boni eritis: ſi mali, imbecillum. Nam concordia parvæ res creſcunt, diſcordia maximæ dilabuntur. Evidentius vero Scilurus Scytha, uti Plutarchus refert, qui moriturus filiis ſuis, quos LXXX. habuit, jaculorum faſciculum ſingulis porrexit, ac rumpere juſſit. Quod cum recuſaſſent, tanquam impoſſibile quid: ipſe ſingula jacula exemit, facilimeque confregit: concordes ſi fuiſſent, invictos; diſjunctos animis, imbecilles futuros innuens. Referenda eſt huc & fabula Babriæ ſive Gabriæ XXX. de trib. bobus concordib. & diſcordib.

V.

MOLE RUIT SUA.

Mersa ad interitum moles pertraxit acerbum,
Impressit, quisquis robore fidus abest.

SOlere sæpe numero Balænas, vel procellarum vi in litora ejici: vel etiam dum ipsæ apricandi studio terræ nimium propinquant & siduntur, ob refluxum maris aqua destitui, atque ita in sicco relinqui, ut mole illa sua corruant, experientia testis est, suntque ad Oceanum crebra ejus rei spectacula: & in Batavis insigne superiori año M.D.LXXXIIIX. contigisse meminimus. Balænam sane nonnunquam

quam è mari prodire, & ad solem apricari, ipse Oppianus scribit. Unde & Grammatici quidam volunt dictam. παρὰ τὸ πρὸς φῶς ἅλισθαι: eoq; hodie nomine cunctas ferè majores pelagi belluas vulgo intelligunt, cum veterum quidem balæna ex Rondeletio & Gesnero satis nota sit. Emblema autem hoc se ipsum ex inscriptione Horatiana ferè explicat: cum quo Isocrates consentiens, Robur prudentiæ conjunctum profuisse quidem, verum ea destitutum, magis fuisse habentibus detrimento, dixit. Et Nestor apud Homerum idem pæne pronunciat. Exemplo sunt Milo Crotoniates ille, & Polydamas athleta: quorum ille dum quercum manibus insertis divellere, hic speluncam ruentem solus humeris sustentare conatur, miserè uterque periit, sicuti apud Valer. Max. legimus. Possit hoc etiam accommodari fortassis ingenti alicui imperio, quod ipsa magnitudine sua laborat, minaturque ruinam. Illud enim, dum cuncta immensæ duntaxat potentiæ suæ & tribuit & ascribit, Dei omnipotentis manu & potectione merito tandem destituitur, quod si fit, magno cum fragore subito corruit. Ut enim Apollodorus Comicus ait:

ὄγκου μεγάλου πῶμα γίνεται μέγα,
Ingentis molis ingens ruina erit.

Sapienter itaque Gr. Nazianzenus monuit:

Μὴ ἐπαιρόθῃς μέγα ἵνα μὴ μεῖζον καταγνοχθῇς,
Nec efferaris altè, ne deferaris altius.

Si quidem, ut pulcerrimus habet Claudiani versiculus:

Magna cadunt subito, summa repente ruunt.

VI.

NEC AURA, NEC UNDA.

In nos nempe omnis cœli pelagique rapina est:
Et fatale rapit, quem manet, exitium.

INter pisces marinos volantes etiam recensentur hirundines, qui Aristotele, Oppiano, aliisque referentibus, sublimes extra aquam evolant, cumque pinnas suas explicant, nostris hirundinibus non sunt absimiles, uti Plinius innuit: & vivos se eos vidisse attestatur Jul. Cæs. Scaliger. Evolant autem more avium gregatim, ut effugiant instantes sibi

in

in mari hoſtes, quemadmodum Oppianus & Aelianus ſcribunt; & oculatus teſtis eſt Ant. Pigafetta Vincentin. in deſcriptione ſuæ Navigationis circa univerſum orbem, ubi narrat ſe ſæptus hoc obſervaſſe non procul a freto Magellanico. Verum non in aquis tantum hæc illis parata pernicies, ſed in aëre etiam fugitivos excipiunt rapaces volucres, quæ miſerè captos enecant ac devorant. Et avium quidem iſtius modi marinarum, quæ è mari prædam pro victu habent, in Braſilia maximam eſſe copiam Io. quoque Lerius obſervavit. Alciatus ſimile commentatus eſt emblema de Sardis piſciculis, quos ſimul in mari hinc Aurata, hinc mergi fulicesque perſequuntur, quod Claud. Minos in litigatores, qui fruſtra ab uno judice ad alium usque provocant, nec ad exitum litis pervenire unquam poſſunt, accommodat. Congruit autem hoc noſtrum generaliter in omnes, qui evitata, quod dicitur, Charybdi in Scillam incidunt. *Quo* pertinet Amos prophetæ illud: *Quomodo* cum fugiat homo è conſpectu leonis, & obviam ei fiat urſus, & inſiliat in domum ſuam, & innitatur manu ad parietem, & mordeat eum ſerpens? Referendum etiam huc eſt adagium: *Fumum fugiens in ignem incidi.* Idem aliud: *De fumo ad flammam*: cum ſimilibus. *Quos*dam adeo affligit fatum, ut illis non parcat quamvis mortuis. *Quod* elegantèr expreſſit Auguſti libertus Phœdrus fabella LIX.

(O)

VII.

METUENDA PROCELLA.

Contrahe vela, licet ludant Delphines in altos;
Nam tunc tempestas non procul esse solet.

UT inter quadrupedes Leo Rex est: in volucrum genere Regina Aquila: Sic in pelago Delphines principatum obtinent, ut pulcherr. Oppinianus in aureo suo de piscat. Poemate cecinit, qui & alibi ἁναλίους ἡγητῆρας eos appellat, quasi dicas marinos principes. Illos tranquillo mari lascivientes, flatus ex qua veniunt parte præsagire,

Plinius

Plinius auctor est : Ejusque rei causam ex Th. Aquinate adfert Cœl. Rhodiginus in Aut. Lect. & de re tota eruditè Gu. Rondeletius in opere suo de piscibus disserit. Non igitur nec placido ac tranquillo mari, cœloque sereno, quo max. colludere Delphines solent, nec fortunæ, quamvis mirè blandienti, bene creditur. Quo pertinet inprimis pulcèrr. illa Palinuri in fin. v. Æn. cygnea cantio, Graviſſime etiam Livius dixit : Maximæ cuique fortunæ minime credendum esse. Et P. Syri illud in omnium ore fertur : *Fortuna vitrea est, quæ cum splendet, frangitur.* Sed & Aristoteles init. VIII. Ethic. pronunciat : ὅσῳ γὰρ πλείων (σωτηρία,) τοσούτῳ ἐπιφαλεστέρα Quanto major est rerum prosperitas, tanto pluribus casibus & periculis proposita est. Elegantissimi etiam sunt versus Apollodori Comici:

τὰ μεγάλα δῶρα τῆς τύχης ἔχει φόβον,
Καὶ τὸ πάνυ λαμπρὸν ἧκ ἀκίνδυνον κυρεῖ,
Οὐδ' ἀσφαλὲς πᾶν ὕψος ἐν θνητῷ γένει,
Ὃ' πελιέτρεψεν ἢ χρόνος τις ἢ φθόνος,
Κἂν ἐς ἄκρον τις καλῶς περᾶν σπάνιον.

Habent perampla dona fortunæ metum,
Periculoque non carent præclustria:
Nec ulla celsa tuta sunt mortalibus,
Quæ evertere vel invidia, vel tempus solet,
Felicitatis culmen ubi quis attigit.

Exempla infinita in omni historia occurrunt, & notiss. illud de Polycratis felicitate refertur. Embl. V. hujus Cent. ubi plura in hanc sententiam.

CO.

VIII.

COGNOSCE ELI-GE, MATURA.

Quid virgo hæc delphino equitans in fluctibus erras?
Numquid & in vasto justitia est pelago?

ACHilles Bocchius Bononiensis in Symbolicis suis *Quæstionibus* CL. V. Berguncio inventionem hujus typi ascribit, quo is significare voluerit, acumine, ratione, diligentia quemvis beari posse: remque ipsam elegantissimis versibus minutatim excutit ac persequitur. Astrææ quidem seu Justitiæ imago, quæ vulgo virginis decoræ bilan-

cem

cem manu gestantis pictura repræsentatur, efficaciter nos adhortatur, ad cognitionem veritatis rei causæque cujusvis, tum eo cognita ad integram & circumspectam distributionem, quæ in Geometrica proportione potissimum consistit, suum cuique tribuit, præmia bene meritis constituit, pœnas nocentibus pro cujusque delicto irrogat. Unde convenienter admodum quidam dixit justitiam hanc, quam distributivam vocant, cujusque propria sunt Cognitio & Electio, admittere adhibereque in consilium Gratias & Ὀπώρειαν; & Plato tum demum beatas fore Resp. prædicat, cum ad hanc justitiæ analogiam constituuntur. Delphinus vero, cum in perpetuo & constanti semper motu sit, etiam cum dormit, neque ante movendi quam vivendi finem faciat, ut Plutarch. tradit in lib. de solert. an veram & genuinam Justitiæ notam adumbrat. Est enim ea constans ac perpetua voluntas jus suum cuique tribuendi, ex Ulpiani IC. definitione. Et justus vir semper juste agit, nec unquam juste agere cessat aut defatigatur, secundum descriptionem Aristotelicam. Delphinus etiam hieroglyphice maris imperium denotat, ut docet *Pierius*. Atque ut in bello, sic in navigationibus & maritimas negotiationibus justitia vel primum sibi locum vendicat. Quo pertinet Rhodiorum navalis disciplina, quam ad suam usque ætatem perduxisse scribit Cic. pro L. Manil. & quam Strabo Εὐνομίαν admirabilem nominat, quamque omnes populi, etiam Romani ipsi, secuti sunt, ut annotat doctiss. Jac. Cujacius in ἀνέκδοτα, Dig. ad tit. de L. Rhodia, de jactu.

IX.

TUTIUS UT POSSIT FIGI-

Auſpiciis noſtris tutum te littore ſiſtam,
Stabit & inportu veſtra carina ſuo.

DElphinum anchoræ circumplicatum, ad demonſtrandam ſalutarem illam in rebus maturitatem, quæ inter nimiam celeritatem & tarditatem media eſt, pro inſigni fuiſſe cum Auguſto, Titoque Impp. tum ſuperiori ſæculo Aldo Manutio, celeberrimo Typographo, res ſcilicet omnibus eſt notiſſima: & aurum quidem plane illud & *βασιλι-*

κὸν

ὦν, τὸ σπεῦσ᾽ βραδέως, *Festina lentè*, luculenter & copiosè enarrat Erasmus in Chil. Nostrum hoc ex Alciato desumptum est diverso significatu Tradit enim Delphinum, *mare magnum turbantibus æquora ventis*, ut Lucretius loquitnr, cum a nautis anchora jacitur, eam singulari erga homines pietate complecti, & quasi humano quodam instinctu, ut eò tutius infigatur, dirigere. Nam peculiarem hanc Delphinis proprietatem inesse, ut tempestates veluti prænuncient, prox. præcedente Embl. retulimus. Anchora autem stabilimentum & securitatem: Delphinus φιλανθρωπίας, & incolumitatis simulacrum hieroglyphicè exprimit, ut viderc est apud Pierium. Talis profecto est Rex bonus & prudens, qui non tantum prævidet imminentem Reip. motum, sed tumultu etiam exorto ita dirigit consiliorum suorum auchoram, ut tuto possit consistere curæ suæ & tutelæ demandatus populus. Nam, ut verè Am. Marcellin. dixit: Imperium cura est salutis alienæ. Inter alia autem memorabile Cyri dictum refert Xenop. παιδ. VIII. παραπλήσια ἔργα εἶναι νομέως ἀγαθοῦ καὶ βασιλέως ἀγαθοῦ, Boni pastoris & Regis boni opera esse consimilis; ubi leguntnr plura in eandem sententiam, sicut apud Aristotelem quoque Ciceron. in Off. & de rep. tum Embl. XLIV. Cent. II. & alibi.

X.

FORTUNAM RE. VERENTVR HABE

Fortunam reverenter habe, cum ſumma tenebis,
Subtrahe venturis tum tua colla malis.

OMnibus ſcilicet eſt cognita portentoſa illa Polycratis Samii tyranni felicitas, qui ut ſuam perpetuam lætitiam mœſtitia aliqua temperaret, pretioſiſſ. ſibique cariſſ. anulum projecit in mare. Sed eum piſcis eximia magnitudine captus, fortunæ inſidiantis manu reddidit. Igitur paulo poſt à Perſarum Satrapa & ipſe dolo interceptus, ſuſpen-

ſuſpendio turpiter interemptus eſt. Tradunt eam hiſtoriam Herodotus. Strabo, Plinius, Val. Max. & alii. Admonet autem nos hic Polycratis piſcis cum Auſoniano hemiſtichio, quàm vanum & ridiculum ſit τὸ διαπίσαι τῇ τύχῃ, καὶ μάλιστα κατὰ τας εὐπραγίας, id eſt, ob res ſecundas & bene geſtas aliquam in fortuna ſpem ſitam habere, ut Polybius loquitur lib. 1. ubi ſingulari M. Attilii exemplo hoc comprobat. Et verè B. Nilus Epiſcopus & Gregor. Theologus, quæ hommi proſpera contingunt, rotæ, fumo ac umbra comparant. Prudenter itaque etſi tecte, Tiberius apud Tacit. cuncta mortalium incerta jactabat, quanto plus adeptus foret, tanto ſe magis in lubrico dictitans. Sit igitur oraculi inſtar Senecæ dictum: Neminem cò fortuna provexit, ut non tantum illi minaretur, quantum permiſerat. Noli huic tranquillitati confidere. Momento mare vertitur: eodem die, ubi luſerunt navigia, ſorbentur. Pulcre etiam Iuſtin. de Xerxe ex Græcia fugiente differit: Erat res ſpectacula digna, & ad æſtimationem rerum humanæ ſortis varietate miranda, in exiguo latentem videre navigio, quem paulo ante vix æquor omne capiebat: carentem etiam omni ſervorum miniſterio, cujus exercitus propter multitudinem terræ graves erant. Nempe, ut argute Simonides ait in Threnis?

ὠκεῖα γὰρ ἁ δὲ ταναυπτερύγων μύας
ἅ τως ἀμετάϛασις:

Fit enim citius, quam volucris muſcæ,
Status mutatio præſentis.

XI.

QUEM GENUIT, PERDIT.

Crudeli ingratum mare Delphinem expulit æstu.
Sæpè etiam Civis fert bonus exilium.

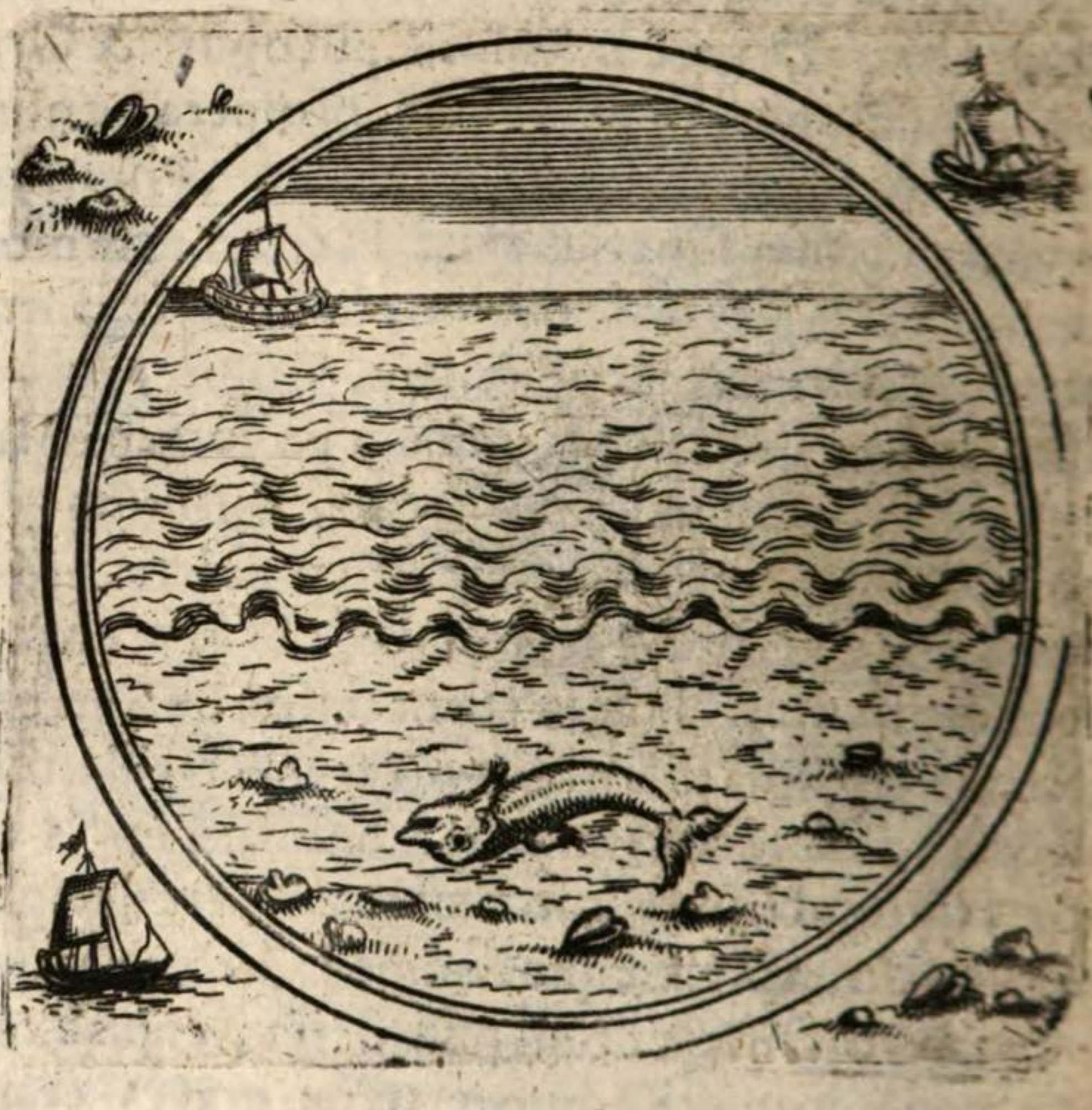

IN l. III. ἐν δολῳ. Græcum Epigramma terſim legitur, in quo Delphin lamentatur, ſe è mari, quod tamen ſibi parens ſit & patria, ejectum in terram: ſed ſuſceptum ab hac, decorum invenisse tumulum. Oppianus verò Delphinem jam moribundum ſponte ad litus appellere, ut in terra exſpirans forte in ea ſepeliatur ab hominibus, dulciſſ.

eiſt. verſibus commemorat. Sed Epigramma illud ex Græco verſum Alciatus quoque inter Emblem. ſua retulit, cujus ſententia per ſe ſatis manifeſta eſt. Cui enim Reip. vel regni alicujus vaſtum corpus potius, quam mari, Delphinem autem magis, quám bono vel civi vel principi Reip. compares? Fit itaque ſæpiſſ. ut & hi, quamvis innocentes, indigne ejiciantur aliorum invidia & malevolentia ex patria in miſerum exilium. Athenienſium quidem Oſtraciſmus notus eſt, quo bene meriti cives, qui vel gloria rerum geſtarum, vel virtutis opinione, multitudinis invidiam provocaverant in decennium relegabantur: Quo etiam Ariſtides condemnatus fuit, tantum, quod Juſti cognomen cum applauſu illi tribueretur, uti hæc referuntur à Plutarch. in Ariſtide. Meminit & pœnæ illius Ariſtot. in *Pol.* & Jul. Pollux lib. VIII. In Rep. autem Romana Scipionis Africani & Ciceronis exilia clara ſunt: & exempla quam plurima alia facile quærenti ſe offerunt. Diodor. Siculus lib. XI. apud Syracuſios ſimilem quandam exemplo Athenienſium (qui tamen ipſi Oſtraciſmum illum ſuum, quamvis infamia carentem, tandem ſuſtulerunt) relegationem, quam μετανάſτον appellaverint, in uſu fuiſſe ſcribit, ſed fatetur correctionem eam talem eſſe, quam non adhiberi foret melius: ut in eo medicinæ genere hanc poni conveniat, quo malum interdum tollere conantur. Exili denique miſerias & moleſtias etiam Siracides commemorat cap. XLIX.

XII.

HÆC CURA PARENTVM.

Mirus amor ſobolis: mater quod comprobat ecce
Delphinis, captæ quæ ſoboli immoritur.

OPianus, divinus omnino poëta, v. ἁλ. ſcribit, contra cœlitum fœdera impios Thraces delphinem audere inſequi, & tridente ad id parato configere, & primum quidem vulnerari ab ipſis generam eſus ſobolem, quam miſera mater continuè ſubſequens, ita illi adhæreat, ut nulla vi, nullis ictibus inde queat abige, quin ſimul & ipſa capia-

capiatur & interficiatur una cum filio, cum quidem ante alterum ex filiis, incolumem adhuc, ad effugiendum pæne adegerit. Quod similiter Aelian. & Io. Tzetzes tradunt, estque adductum φιλοσοφγίας exemplum simile in Embl. LXII. Cent. III. pertinentque huc etiam Embl. LVIII. Cent. II. & quæ de vulpanser e Orus Niliacus & Ælianus referunt. Quod si brutis animalibus tam ingentem φιλοτεκνίαν natura instillavit, quid non homines ratione præditos æquum est facere,? Profecto enim pietatis & affectus plena est vox illa:

Omnis in Ascanio cari scat cura parentis.

Igitur non inepta est Angeli Aretini, celebris inter ictos, doctrina: Amorem descendere, non ascendere: Et, quod etiam vulgo dicitur, minore molestia patrem alere decem liberos, quàm decem liberos unicum parentem. Quo referenda est Aristot. disputatio lib. VIII Eth. cap. XII. affectum parentum erga liberos tam vehementem ex eo esse affe-rentis, quod liberi sint veluti sanguis & radix eadem cum parentibus. Quamvis ejus ratio illa, cur videlicet mater ardentius amet sobolem, quod nimirum & se genitam illam esse certo sciat, quam tamen Homerus quoque, Menander, & juris civilis auctores tangunt, sane videatur leviuscula: cum tanta sit στοργὴ φυσικὴ erga tandem prolem etiam in bestiis, quantam his expressimus, quarum tamen nulla est cogitatio, quid magis minusve suum sit.

XIII.

NIL DESPERANDUM.

Me duce ſquammigerum tutò genus ambulat undis,
Quoquo loco verſor beſtua nulla manet.

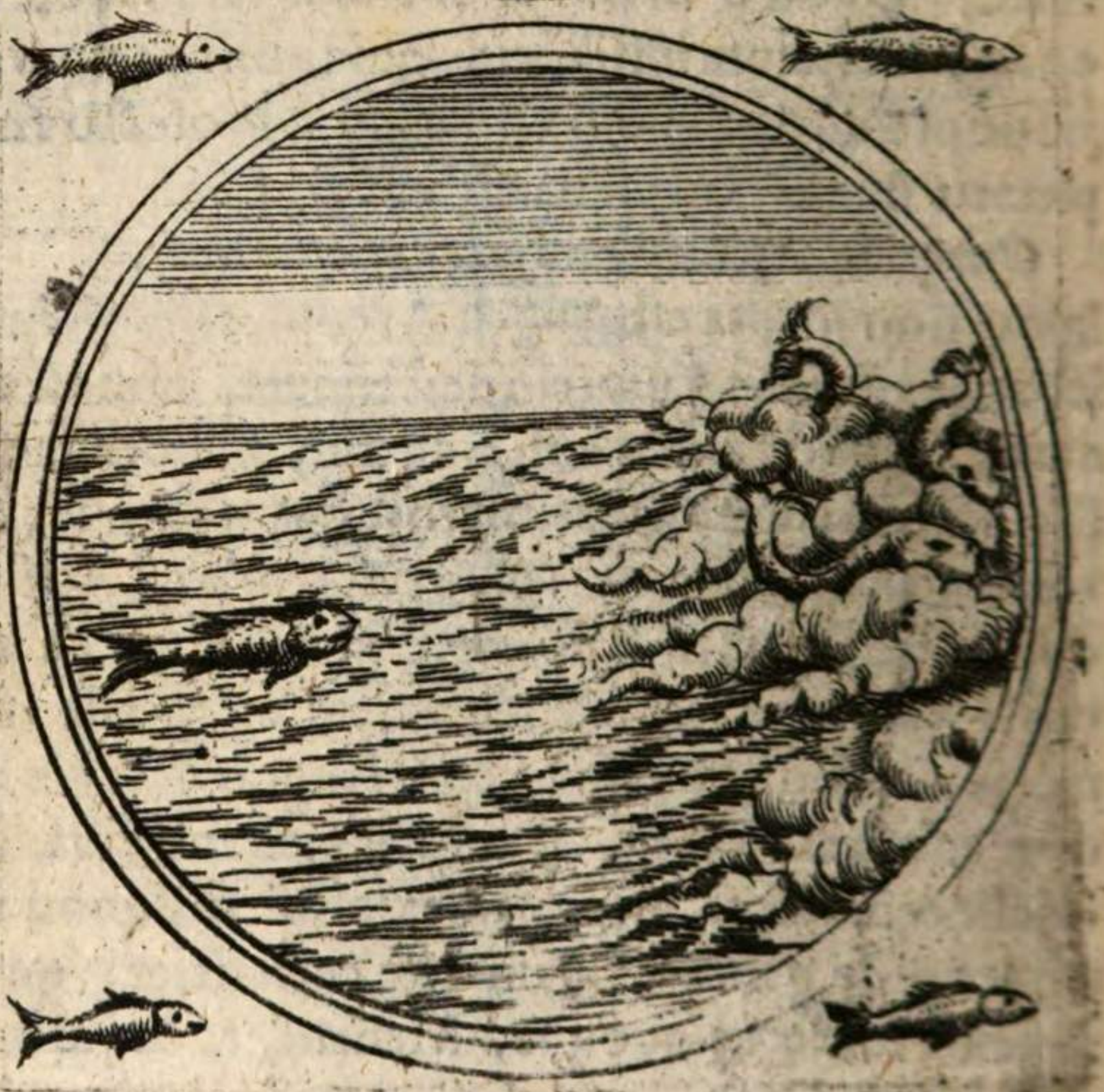

ANthiarum diverſa genera cum veteres, tum recentiores ſcriptores recenſent, ut apud Conr. Geſnerum videre eſt. ſed Anthias à Græcis ἐπὸ τῶν ἰχθύων dicitur, ſacer piſcis, teſte Ariſtotele. Quod cognomen etſi cum multis aliis commune habet, Anthiæ tamen jure quodam peculiari tributum videtur, quòd quem locum in mari incolit,

&

& belluarum expers, & urinatoribus tutus sit, quodque ejus fiducia confirmati pisces ibidem audacter fetificent ac pariant, tanquam obsidem securitatis nacti, ut Aristot. Aelianus, Plutarchus aliique tradidere, quibus tamen causa in obscuro est, fugiant ne natantia illa monstra anthiam, an præsentia ejus signum sit locorum belluis istis carentium, quæ agnoscat ille ac observet, ut calliditate & memoria præditus. Sed & Delphini hic tripudiantes conspiciuntur, tanquam anthia præsente securi à marinorum Theonum atque Cleonum immanitate. Usus autem fuit hoc symbolo Illustris quidam & bellicosus vir, in regno Neapolitano Marchio, quo innuere voluit, se excisis communis tranquillitatis perturbatoribus securitatem publ. peperisse patriæ suæ: nec inconcinne addidit ex Horat. I. Carm. Od. VII. *NIL DESPERANDUM.* Quod elegantius appareat, si sequentia istic verba memoria simul colligas. Et certe Principe bono, justo ac forti, amanteque pacem & quietem pub. duce & auspice, subditis nil desperandum est. Hinc illa tot Romanorum Impp. qui urbi & orbi pacem securitatemque præstituerunt, in vetustis numis elogia: *SECURITAS PERPETUA. SECURITAS AUG. SECURITAS P. R, SECUR. ORBIS. SECURITAS REIP.* Quæ inter alios explicat Const. Laudus. Complani Comes, in suis Numism. miscell. Et pulcre Seneca: Hi, inquit, quibus ad propositum benevivendi aditum confert securitas publica, necesse est auctorem hujus boni ut parentem colant.

XIV.

ARMIS NON OMNIA CEDVNT.

Piscibus ipse aliis formidabilis hostis,
Mox hostis miserè me necat exiguus.

XIphias piscis, Latinis Gladius, insigni corpóris robore, & rostri potissimum, quod in formam gladii & usum à natura accepit, fretus, insolenter in mari grassari, ac obvios quosque pisces fugare solet, adeo ut balænis quoque sit formidabilis. Tantæ enim duritiei & acuminis est ejus ἀχάλκου πυ ὄπλον, ut Aelian. vocat, ut illo etiam naves

ves perforet cum submersionis periculo, quemadmodum Plinius scribit, ac idem Aelian. confirmat, qui visum ait navigium, quod reparandum erat, cujus carinæ Xiphiæ caput rostro impacto infixum remanserat, & quod rostrum, dum ad cetaceam magnitudinem Xiphias excrescit, simul increscat, adeò ut tandem τριήρες ἐμβόλῳ, tuiremis rostro, comparari possit. Sed & Oppianus non minus accuratè illud describit in II. ἁλ. Hic igitur piscis tam sævis armis instructus, ut maximis etiam pelagi belluis sit formidabilis, à pusillo tamen hoste superatur & conficitur. Sub caniculæ enim exortum, ab œstro sive asylo, insecto vix aranei magnitudine, quod sub pinnas ejus se insinuat, percitus, adeò in rabiem agitur, sæpe ut in naves vel terram exsiliat, donec tandem immensos cruciatus cum morte commutet, veluti idem Oppianus scribit, & rem ex Aristot. confirmat Athenæus lib. VII. meminitque Eustathius ἰδ ὠν. X. Exemplum me hercle evidens, quàm parum prosint arma absque ratione & prudentia, imo & noxia illa sæpe numero esse. Armis enim non cedunt omnia, sed rationi potius & consilio, quibus ista regi necesse est, Igitur ex Comici scito:

Omnia prius sapientem experiri, quam armis decet

Pulcrè etiam Q. Curt. lib. VII. Nihil, ait, tam firmum esse, cui periculum non sit, etiam ab invalido. Et idem lib. IV. Patere vel unius insidiis Regem.

XV.

SOLUS IAM GRANDIOR ERRAT.

Turmatim juvenes, aſt gaudent æquore ſolū:
Majores Thunni: dic mihi utri ſapiant?

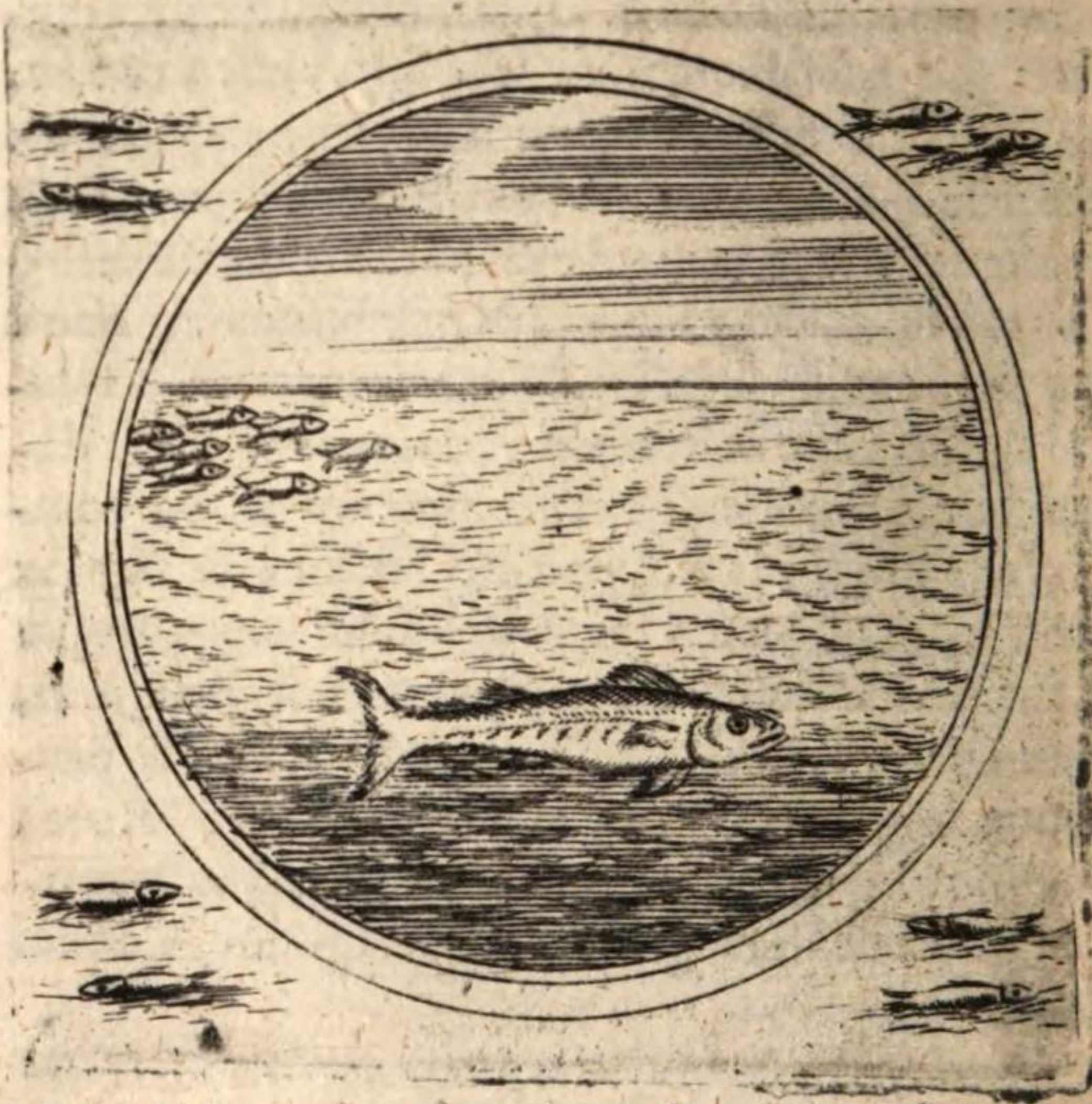

THunni, ſive thynne, ut Dorion & Oppianus tradunt, ſoli ex Oceano migrant, & per fretum Gaditanum ingrediuntur in mare mediterraneum: Vere autem ſubeunt in Pontum Euxinum; nec alibi, quam in illo fetificant, uti Ariſtot. Plinius & Solinus aſſerunt. Illorum maximi ſoli ſemper & ſeparatim natant: minores vero gregatim, adeò

ut

ut horum agmen exercitui Oppian. comparet. Figuram enim semper Cubi efficiunt, & quadratum in natando ordinem observant, ut si thunnispex eminentes thunnos probe numeret, statim totius gregis numerum inire possit; quod facile colligat, altitudinem latitudini & longitudini æquali ordine respondere, ut Plutarch, refert lib. de sol. anim. Igitur non solitariis illis, sed totis gregibus piscatores inhiant, ut quæstus illis sit uberior sicuti Gesnerus innuit. Fit etiam mentio piscationis thynnariæ in l. venditor D. Commun. præd, &c. Varius autem hujus symboli usus esse poterit. Satius enim est vel in solitudine tuto latere, quam temere perire cum stolida multitudine. Sunt & juvenum mores illo luculenter expressi, qui multo gaudent, quamvis pernicioso, consortio; Sed senes, ut prudentiores, remoti à turbis & strepitu, sibi potius vivunt, & reip. vigilant, & ita cum privata, tum publica evitant pericula. Quo pertinent illi versus Menandri, qui leguntur Embl. LIII. Cent. II.

Præclare etiam Euripides Menalippe:

τὸ γῆρας ὦ παῖ τῶν νεωτέρων φρενῶν
σοφώτερον πέφυκε, κ' ἀσφαλέστερον.
ἐμπειρία τε τῆς ἀπειρίας κρατεῖ.

Senectus, o filii juvenilibus annis
Sapientior est, atque tutior.
Et experientia vincit imperitiam.

Videatur & Nestor apud Q. Smyrn. l. V. Paral. p.

(O)

OMNI-

XVI.

OMNIBVS IN-

FESTUS.

Appetit omne animal grassator dente Silurus,
Hunc avidè contra luxuriosa cohors.

Sllurum veterum male à Th. Gaza apud Aristotelem Glanim esse versum, & imprudenter à Jovio aliisque cum Sturione confundi, recte notavit Rondeletius. Sed Ausonii Silurum in ejus Mosella non esse Silurum veterum & Plinii, verum ipsum Sturionem, erudite evincit Ios. Scaliger

in

in Aus. Lect. Certè veterum Silurum in rerum natura non esse desiisse, sed hodieque cum in maritum in Danubio aliisque majoribus fluminibus reperiri, certum est, & Rondel. atque Gesnerus latè de re tota differunt: ejusque veram effigiem Gesnerus exhibet, ad quam nostræ quoque conformata est. Grassator est Silurus & voracissimus, piscibus aliis sine discrimine se explens, & omne animal appetens: ut ex Plinio constanter ferè omnes tradunt. Unde & à Germanis ad Danubium Schaid dicitur, à damno, quod voracitate sua dare solet. Silurus igitur ut omne animal appetit, sic ipse ab hominibus contra ad delicias epularum studiosissime appetitur, Variæ igitur à piscatoribus struuntur ipsi insidiæ, & aliquot illum capiendi modos recenset Gesnerus. Sic videlicet ex Rhadamanti lege, & ex talionis pœna, quæ & Decem viris & Mosi visa est æquissima, merito quisque patitur, quod fecit aliis. Nec refert, etiam si non statim, sed lento gradu vindicta veniat. Nam ut pulcerr. Heliodor. ait in Aeth. lib. I. ὃ παντὰπασιν ἐκλέλοιπεν ἡμᾶς ἡδικη, καθ' ἡσίοδον, ἀλλὰ μικρὸν μὲν ἄντι χ' ὡαείδοι ποτὲ, τῷ χρόνῳ τιν' ἄμυναν ὡαρέλκουσα, τοῖς ὕ ἄτως ἀθέσμοις ὀξυ' ἐμβάλλει τὸν ὀφθαλμὸν: Non omnino deseruit nos justitia, secundum Hesiodum. Sed quamvis interdum aliquantisper, connixerit in sceleribus hominum, in longum tempus ultionem protrahens, tamen in ejusmodi nefarios acrem injicit oculum. Lege Plutarh. ὡερὶ τῆ θείᾳ βραδέως τιμωρουμένη: Et in hac Centur. Embl. LII. LXXIX. XCI. & Similia.

XVII.

AD SIDERA VULTUS.

Sursum oculos, o Mens, vani oblivisce mundi
Te manet in cœlis non peritura domus.

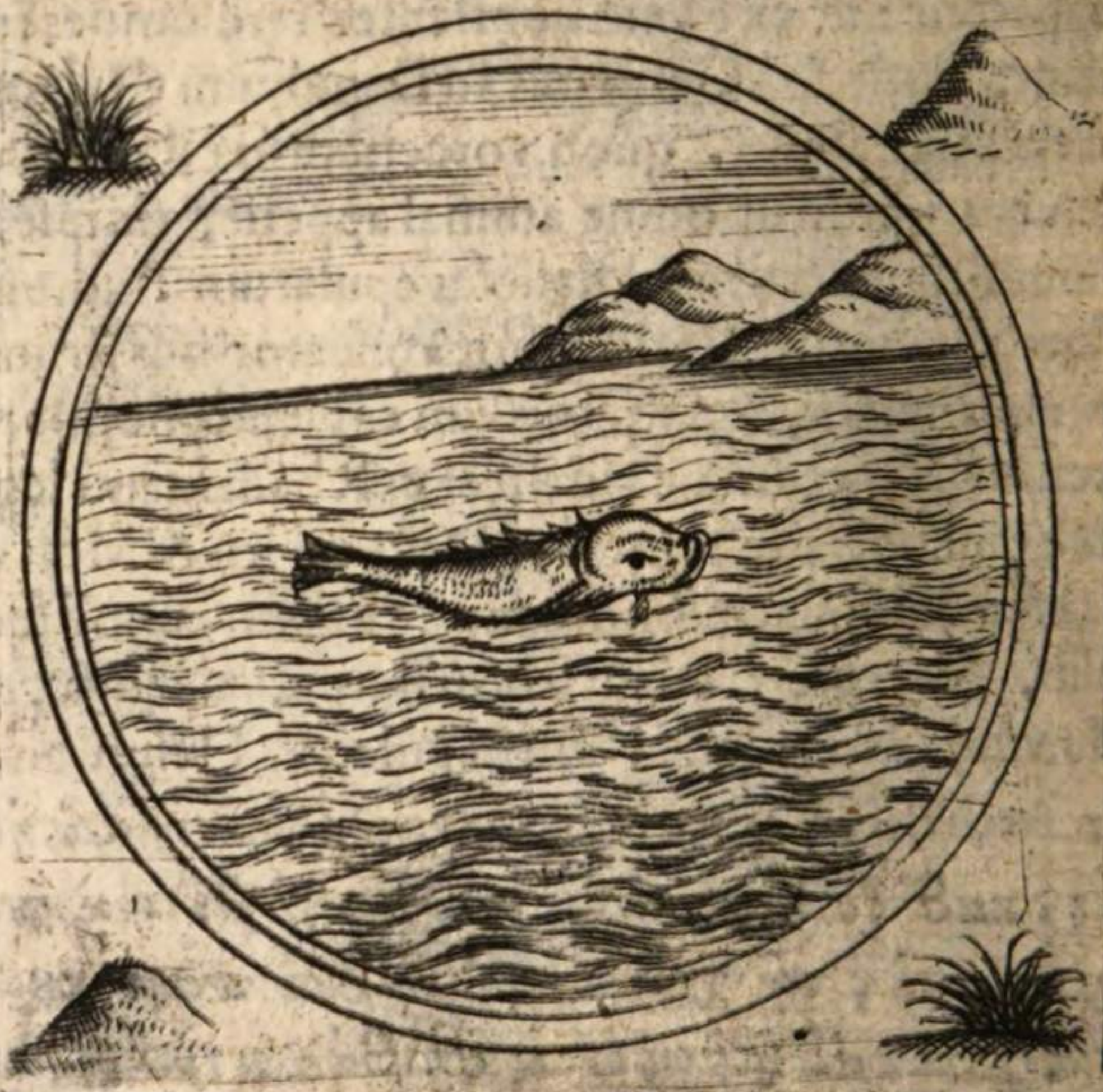

VRanoscopos piscis est Græcis, (Latinum enim nomen non habet, unde & Plinius Græcum retinuit) qui iisdem καλλιώνυμος dicitur, ut ex Athenæo & Plinio liquet, Oppiano ἡμεροσκοίτης dicitur, Ejus oculi supra caput siti recta in cœlum semper erecti sunt, unde & illi nomen, & Latinus interpres cœli speculatorem vertit. Hinc argute

Galenus

Galenus ridet eos, qui existimant idcirco hominem erectum stare. ut cœlum prompte suspiciat. Nam illos hunc piscem nunquam vidisse ait qui etiam invitus cœlum semper intueatur : hominem autem si contemplari illud velit. collum retorquere necesse sit. Riderit igitur Galenus Ciceronem & Ovidium, huncque sequutos Claudianum, Silium Boët. & Manilium, Rideret multo magis ipsum Platonem in Cratylo, cui ἄνθρωπος est ὁ ἀναθρῶν ὄπωπας. & Etymologum, qui deducit ὡς δεῖ τὸ ἄνω θρεῖν, quod debeat.

erectos ad sidera tollere vultus.

Rideret denique B. Augustin. Ambros. Lactantium, & alios, & inprimis Lactant, qui toties idem inculcat, & lib 11. de orig. err. velut in sublimi aliqua specula constitutus, Persianum illud proclamat

O curuæ in terras animæ, & cœlestium inanes.

Cœlum potius(inquit) intuemini : ad cujus spectaculum vos excitavit ille artifex verus DEUS. Ille vobis sublimem vultum dedit : vos in terram curvamini : vos altas mentes, & ad patrem suum cum corporibus suis erectas, ad inferiora de primitis : tanquam vos pæniteat, non quadrupedes esse natos Igitur tantum absit ut Galeni nos impietas moveat, (quam etiam accurate refellit. p. m. avus meus in Comment. in II. Tusc. Ciceronis)ut potius semper in corde nohis sit S. Pauli III. ad Coloss. τὰ ἄνω φρονεῖτε. Jungenda autem sunt cum hoc, Embl. LXXII. Cent. I. & LIII. Cent. II. & similia.

XVIII.

FULGET IN UNDIS.

Sic lux veri inter mendacia fusca refulget,
Piscis ut in media nocte Lucerna micat.

INter tot immensi maris admiranda non in postremis Milvus piscis consendus est, quem Græcorum ἱέρακα, & Oppiani ἱρήκα esse contendunt Hipp. Salvianus Tiphernas, & Gu. Rondeletius. Is cum linguam, palatum, & reliquas oris internas partes splendentes ac rubicundas habeat. tranquillis noctibus adeò relucet, ut ex ore ignem flammamque

namque evomere & ejaculari credi possit. Qua
tiam de causa à Plinio Lucerna dicitur, qui tamen
quibusdam in eo erroris arguitur, quod vibratæ
x ore illius linguæ igneæ hunc splendorem tribuat
um tamen ejus palato adeo hæc affixa sit, ut nul-
o pacto possit eam exercere. Sane autem nescio, an
on etiam Gr. Nax. in ὑποθήκαις παρ ξένοις, hunc
iscem intellexerit, cum ait:

Ἰχθὺς δ' ἔμπυρός ἐστι, καὶ οὐ πυρὶ δάμναται ἁπίσῳ.
Ἔμπυρος, αἰδόμενος δὲ, μέσης ἅλὸς λάμπεται ἀλμης:
Piscis vero est igneus, qui non damnatur ab infide
igne,
Igneus, ardens autem per medium mare refulget.

Verum ut inventor hujus symboli ad amorem for-
e suorum difficultates respexit: ita nos rectius &
honestius tribuere possumus viro, cujus, ut Horatii
erbis utar.

Pudor, & Justitiæ soror.
Incorrupta fides, nudaque veritas,

quascunque etiam iniquioris fortunæ tenebras, &
dversitatum cæcos fluctus, adde etiam maligno-
um hominum fuscas calumnias, splendore integri-
atis suæ adeo discutit ac dispellit,

stellas exortus uti aethereus Sol,

ut Lucret. loquitur. Talis fuit in vita & morte di-
vinus Socrates, lucidissimum virtutis & Constan-
tiæ fidus, quod nec adversa sortis tristia nubila ob-
scurare, nec indignum tandem supplicium extin-
guere potuit, quin ad omnem posteritatem æter-
num fulgeat. Talis nempe verè, secundum Ari-
stot. ἀντυχῶν μεγαλόψυχος, ut idem Horat. cecinit,

Rebus angustis animosus atque. Fortis appare

XIX.

ME MALUS ABSTULIT ERROR.

Ridiculum ô caput abſcundis, credisque latere,
Præcipitans toto corpore in inſidias.

QUod de Sciæna Oppianus refert eam cum caput & oculos ſaltem occultarit, totam ſe latere putare: idem mugili tribuitur a Plinio, forte ex Ariſtot. lib. VIII. hiſt. an. Pierius Cephalo hoc aſcribit, quem & nos hic exhibemus depictum. Ut autem ſimiies inter ſe ſunt iſti piſces, itæ ſæpe confunduntur. Ideoque conſulendus hic erit Geſnerus

le piſcibus. Similis eſt ſtultitia & avium quarun-
am, de quibus in Embl. LIII. Cent. III. & hyænæ
ıter quadrupedes, de qua lepidam narrat hiſtori-
m Busbequius Ep. I. de Legat. Turcica. Eſt au-
:m hæc imago illorum hominum, qui opinionis
rrore flagitia ſua occulta eſſe putant, Deique ju-
am animadverſionem ſe effugere poſſe impie ar-
itrantur, Fruſtra. Nam, ut habet Græcum Epi-
ramma lib. I. *ἀνθολ.*

Ἀνθρώπως μὴν ἴσως λήσεις ἁμαρτόντι πεισήσας,
ὑλήσεις δὲ θεὸς, οὐδὲ λογιζόμενος.

Improba facta homines poſſis clam forſan habere:
Verum animi ipſa Deo ſingula ſenſa patent.

Quo & Properti illud pertinet:

Ah miſer, etſi quis primo per juria celat,
Sera tamen tacitis pœna venit pedibus.

ulcerrime igitur Iſocrates dixit ad Demon:
ἢ ἴσωτε μηδὲν αἰσχρὸν ποιήσας ἐλπιζε λήσειν: ἢ
δ' ἂν τὰς ἄλλως λήσῃς, σαυτῷ γε συνειδήσεις:
lunquam ſperare debes, ſi quid turpe feceris, re la-
taturum. Quamvis enim latea's alios, tute tamen
bi conſcius eris. Erſi autem de Providentia in pri-
is divina Sacri libri pleni, & exempla, quibus
eus ſæpe mirabiliter ſceleſtos ex latebris ſuis ad
pplicium & pœnam protraxit, ignota ſunt nemi-
, nihil tamen in hoc genere luculentius, nihil ad
oc ſymbolum illuſtrandum accommodatius mo-
o mihi ſuccurrit. quàm Pſalmus Davidicus CXXXIX:
uo Lectorem uno verbo: emitto.

(O)

XX.

IPSA SUIS POLLENS OPIBVS

Nobis noſtra ſatis: aliena haud indiga curæ:
Et Superum nectar nego & ambroſiam.

ΦΩΛΙ Σ piſcis Heſychio & Varino dictus, ἀπὸ τοῦ φωλεῖν nomen accepit, quod intra ſuum mucum, veluti pholeum quendam, id eſt, latibulum ſe contineat, quod ex Ariſtot. IX. hiſt. XXXVII. palem eſt. Pierius in hieroglyph. ſubdubitat, an non idem hic piſcis ſit cum Tinca. Auſonii, ſed cauſſam eum dubitationis non habere apparet, cum

procul

proculdubio diversi sint. Ceterum idem Pierius lib. xxx. scribit, Aegyptios hominem, iis quæ sudore proprio compararit fruentem, indicaturos, pholim (melius pholidem, ut notat Gesnerus) piscem pinxisse. Eam enim mucorem, quem ipsa emittat, ad altam crassitiem sibi obducere, ut tota visco delibuta videatur, eoque pro nutrimento uti. Partis igitur bonis & facultatibus modeste nos uti hic piscis admonet. In quam rem sunt tot præcepta Horat. inprimis I. Sat. I. II. Sat. III. II. Ep. II. Hæc si quis respiciat, facilè discet, ad vitæ usum necessarium homini frugi & forte sua contento nihil deesse posse. *Quo pertinent Euripidis versus a Chrysippo philosopho toties usurpati,* teste Gellio VII. Noct. XVI, quib. Gereris munus, & aquæ poculum mortalibus ait sufficere, quorumque nulla unquam sit saties: In ceteris autem epulis versari luxum, ut ex-cla lis è Varrone petitis hoc Gellius illustrat. Certè enim, ut divinè Horatius cecinit III. Od. XVI.

Bene est cui Deus obtulit.
Parca, quod satis est, manu.

Pulcre etiam Chrysost. ὁ μὴ δεόμενος τῶν ἀλοτρίων, ἀλλ' ἐν αὐταρκείᾳ νομίζων εἶναι, πάντων ἐστὶν ὁ πορώτατος: Non indigens alienis, sed sua sorte gaudens, omnium est ditissimus. Inscriptio est ex Lucret. vers. lib. I.

Ipsa suis pollens opibus nihil indiga nostri.

XXI.

ANIMUS NON OMNIBVS IDEM.

Isti intrare volunt, ast hi perrumpere nassam,
Multi & cum Scombris desipiunt pariter.

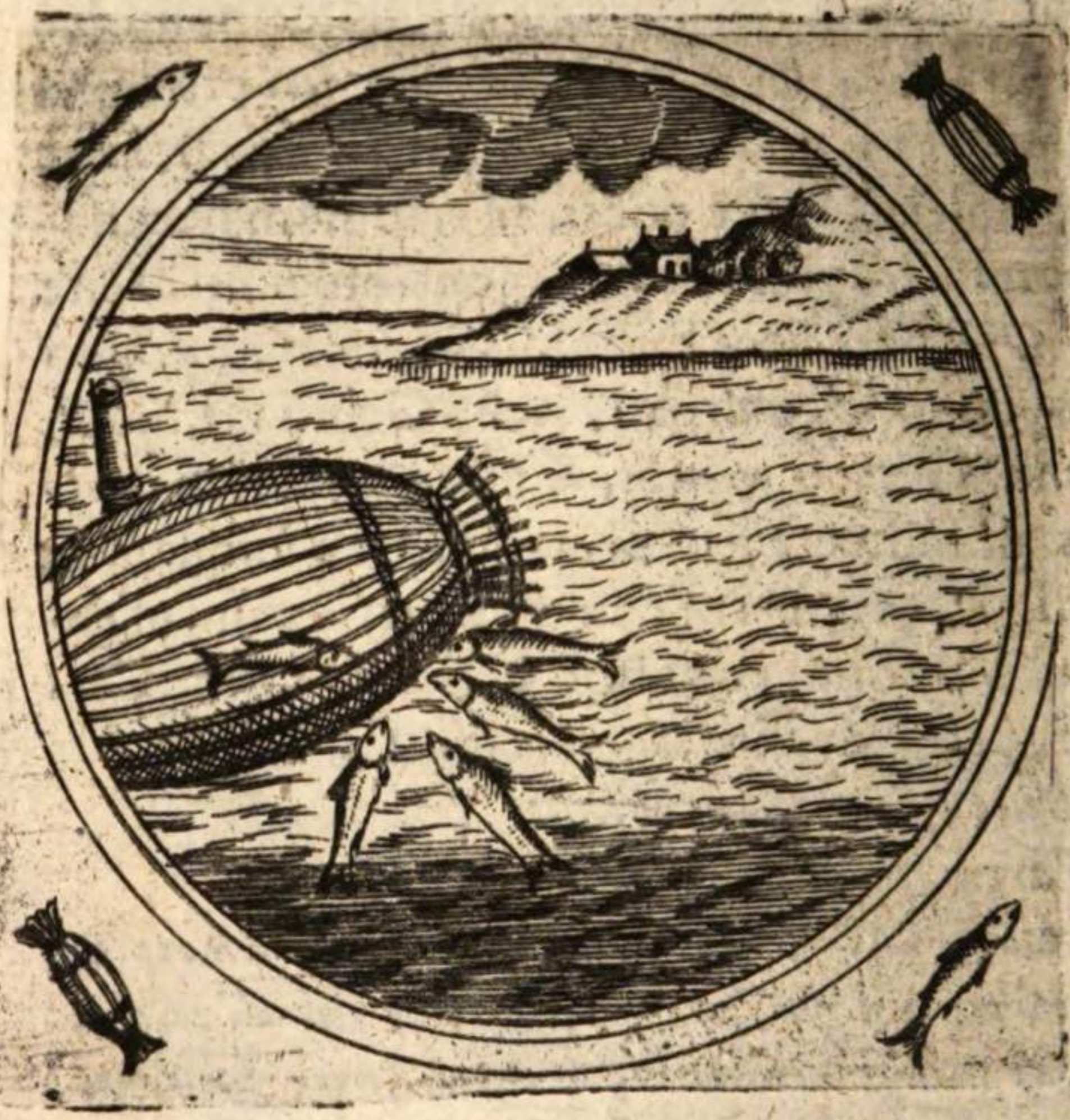

SCombri, ut & alii pisces non pauci, temeritatis & stultitiæ suæ pœnas luunt captivi. Nam cum alios *Scombros* vident reti aut nassæ vimineæ incluſos, ad eos & ipsi ingredi cupiunt, ingressi, detinentur. Et dum nassa ad litus trahitur, multos in illa ſcombros hærentes, ac instar cunei impactos videas utrinque aliis adhuc ingressum, aliis

vero

vero exitum molientibus. *Quod* illorum sane diversum desiderium elegantiss. carmine Oppianus describit, & similitudine à pueris sumpta illustrat, qui ignis abblandientem fulgorem magno suo cum malo attingere gestiunt. *Quo* referantur Bapt. Mantuani versus:

Est facile incautos offendere: parvulus infans,
Innocuos rutilum digitos extendit in ignem,
Nec, nisi jam læsus, vires intelligit ignis.

Et eodem pertinet usurpatum á B. Hieronymo proverb. *Prudens in flammam mitto manum.* Ad symboli autem declarationem valde congrua est Socratis illa comparatio, qua dicebat, Juvenes cœlibus similes esse piscibus, qui circum nassam alludunt, in eamque se penetrare gestiunt: contra, qui jam inclusi tenenter, exire, & pristinam libertatem recuperare nituntur. Unde idem Socrates interrogatus, τίνες μεταμέλονται τῶν ἀνηρῶσων, qui nam homines pœnitentiam incurrerent: respondit juxta Stobæum, οἱ γήμαντες, Qui uxorem duxerunt. Sic qui hostili prælio nunquam interfuerunt, aspirant ad militiam. Nam ut est apud Pindar. γλυκὺ δ' πόλεμος ἀπείροισιν, ἐμπειράων δὲ τις ταρβεῖ θεσσίον ταν᾽ ἐν καρδίᾳ περισσῶς. Dulce bellum inexpertis est, experius quispiam horret si accesserit corde supra modum. *Quod* & Vegetius tangit de re militari Sed de hoc plura egi possunt in Adagio: *Dulce bellum inexpertis*: & in aliis.

(O)

XXII.

HÆRET UBIQUE.

Non adeo Salomonem exſugit turpis hirundo.
Conficit ac ſontes conſcia mens ſcelerum.

SAlmo veteribus Græcis cum Oceano pariter Signotus, nominatur à Plinio, eumque in Moſell. eleganter deſcribit Auſonius. Pro diverſitate anni vel nomen hoc retinet, vel amittit, ut Eberus, G. Agricola, & Peucerus annotarunt. Hunc piſcem ob carnoſitatem hirundinibus valde obnoxium,

xium, atque ab iis adeo vexari & privari sanguine tradunt, ut neque in aquis, neque in petris, neque saltu, neque fricationibus molestos hospites excutere unquam possit, donec tandem continuis cruciatibus fractus vel alicubi tabescens reperiatur, vel ad littora adnatans extinctus reperiatur. Sane etiam Aristot. docet, pisces à bestiolis quibusdam, quales sunt pulices & pediculi, frequenter exagitari, & de Oestro Xiphiam tandem etiam ad mortem adigente, exemplum supra vidimus. Non aliter improborum animi ultricib. furiis exagitantur, quo pertinent, quæcunque apud Platonem, Ciceron. & utrumque Senecam possim, Juvenal. aliosque de Conscientiæ morsib. disseruntur: & vetus dictum: σωτείδησις πλήθει τλεὼ ψυχίω. Nam ut Rhadamantus Luciani ait κατάπλω: ὁσσα ἄν τις ὑμῶν πονηρά ἐργάσηται περὶ τ βίον, ἕκαστον αὐτῶν ἀφανῆ σίγματα ἐπὶ τῆς ψυχῆς φέρει. *Quæcunque quis malè in vita perpetraverit, eorum singulorum obscura in anima stigmata circumfert.* Graviter Cor. Tacitus de Tiberio VI. Ann. Si reludanter tyrannorum mentes, posse aspici laniatus & ictus: quando ut corporæ verberibus, ita sævitia, libidine, malis consultis animus dilaceretur. Quippe Tiberium non fortuna, non solitudines protegebant, quin tormenta pectoris suasque ipse pœnas fateretur. Nempe, secundum Plautum: *Nihil est miserius, quam animus hominis conscius.*

(O)

OF.

XXIII.

OFFICIOSA ALIIS, EXITIOSA SVIS.

Hostis apertè, ast clam falsius nos perdit amicus,
Nec quisquam est structis tutus ab insidiis.

SAlmoni ad delicias noſtras nato variæ à piſcatoribus ſtruuntur inſidiæ, cum retibus majorib. tum machinis in fluminibus extructis. Eſt & hæc ejus capiendi ratio, cum alibi, tum præcipuè in Anglia. Salmonem viventem feminam funi alligant, inque flumen demittunt. Aſtat navicula aut ponticulo in aquis facto piſcator, obſervans, ſi

quos

quos fortè alios sui generis alliciat hic proditor. Quod ubi fit, ille de longe adventantes prospiciens, funem paulatim ad se retrahit, sicque Salmones vel fœminæ desiderio, vel pugnandi causa insequentes incautos ex improviso obruit, stimulisque ad id paratis conficit, aut in casses optatam prædam conjicit. Non absimile ferè Emblema Alciatus habet de anate allectatore, quod numero est L. ex quo & nostram inscriptionem desumpsimus. Sane autem istiusmodi insidis omnis nostra vita plena est, ut longè difficilius sit amico non fidere nimium, quam hosti manifesto resistere. Quotus quisque enim, cum moribus sit improbissimis, amicitiæ tamen prætextu non & bonus videri vult, & alios reddere sibi quam similimos? Nam, ut Plautus dixit in Trinum. *Malus bonum malum esse vult, ut sit sui similis.* Convenit etiam hoc in mulierum impudicarum blanditias, de quibus dicetur alibi inferius. Convenit & in proditores & Sycophantas, qui suis versutiis & dolis incautos in discrimen adducunt, & non raro miserè perdant: quibus voluptati etiam est, ubi contra sanguinem suum insidiantur, & in animas suas fraudem moliuntur, ut Salomon loquitur. Illorum igitur casses qui evitare volet, semper in animo Siracid. illud habeat: Ab inimicis tuis separare; & ac amicis tuis attende. Quo & Martialis illi decantatissimi versus pertinent:

Si vitare voles acerba quædam, &c.

XXIV.

PROPRIIS NON PARCIT ALUMNIS.

Lucius in proprium ut ſua viſcera congerit aluum,
Sic ipſi ſeſe conficiunt homines.

QUod ex Plin. proœm. in lib. VII. infra Embl. XLIII. adduximus, non ſævire piſces, niſi in diverſum à ſe genus, id cum ex Ariſtot. IX. hiſt. I. falſi convincitur, tum ex Polyb. loco, quem Embl. LXXVI. hac Cent. aſcripſimus. Horapollo etiam ait, piſces non parcere ſuo generi. Unde piſcem rei abominandæ fuiſſe ſymbolum Ægyptiis. CL. Alex.

Alex. v. σφωμ. & Plutarch. lib. de Iside oſtendunt & ſacerdotes Ægyptios ejus eſu & uſu in ſacrificiis abſtinuiſſe, idem Plutarch. auctor eſt VIII. Symp. q. VIII. Lucium certè ſui etiam generis minuſculos & perſequi & vorare, docet experientia: Et Scaliger in Exerc. ad Cardan. ſe integrum Luciolum in Lucii ventre vidiſſe affirmat. Icon hæc eſt hominum in alios homines, etiam ſanguine aliisve neceſſitudinibus ſibi junctos crudeliter ſævientium cum tamen, ut eſt in Proverb. *Lupus non voret lupum.* Vetiſſimè B. Ambroſius: Avaritiæ, inquit, potentiorum ſubjecti ubique inferiores ſunt. Quo quisque infirmior, eo prædæ magis patet. Minor eſca majoris eſt Rurſus ipſe major à validiore invaditur, & fit eſca alterius prædator alieni. Nam, ut Ovid. I. Met. cecinit:

Vivitur ex rapto: non hoſpes ad hoſpite tutus, &c.

At ne putent iſti truces, quibus miſeros conculcare & conſumere jocus eſt, ſemper hoc ipſis impune fore. Nam, ut breviter, ſed vere Seneca, Thyeſte:

Omne ſub regno graviore regnum eſt.

Conſentit & alter Seneca graviſſima mehercle ſententia: Quod regnum eſt, cui non parata ſit ruina, & proculcatio, & dominus, & carnifex? Nec magnis iſta intervallis diviſa: ſed horæ momentum inter eſt inter ſolium & aliena genua.

XXV.

ASTU NON VI

Lucius imbelli miserè succumbere ranæ
Cogitur: en vires vincimus Ingenio.

IAnus Dubravius, qui postea Olumicensis Episcopus in Moravia factus. Joannem se nominavit, cujusque extat historia Bohemica, in libello suo de piscinis & piscibus lepidum mehercle duellum Lucii piscis & Ranæ palustris commemorat, cujus ipse & antecessor in Episcopatu suus, Stanislaus Turzonius, spectatores fuerint. Ranam in insidiis latitantem in Lucii forte ad insidiarum locum

cum

cum delati, ibique secure apricantis caput insiliisse, lateque divaricatis pedibus frontem piscis circumplexam oculos potissimum ejus invasisse: at illum molestum insessorem nulla vi, nec corporis rotatione, nec ad arundines attritu excutere valuisse, sed victum tandem & viribus exhaustum succubuisse, secumque ranamque una in ima gurgitis demersisse. Exsiliisse paulo post ranam victricem miris modis tripudiantem, & tanquam opimis de hoste spoliis receptis in palatia sua se recepisse. Extractum vero continuo retibus & lucium devictum, utroque lumine orbatum repertum fuisse, affirmasseque tum piscatores, rem non novam hanc, sed se certaminibus ejusmodi assuetos sæpenumero lucios à ranis excæcatos piscari, quibus ad hunc modum amissis oculis piscium captura adempta sit. Sunt autem pulcerrimæ divini Oppiani de piscium ἀμηλοφονίᾳ sententiæ qua Deum illis, qui nec robore, nec armis præstant, eò majorem animi promptitudinem inseviisse canit, qua validissimos etiam hostes suos vincant ac superent. Et eleganter Plin. scripsit: Callent in hoc cuncta animalia, sciuntque non sua modo, verum & hostium adversa norunt sua tela, norunt occasiones partesque dissidentium imbellis. Generaliter usurpari hoc poterit, cum ingenii solertiam corporis robori potiorem esse ostendere volumus.

(o)

XXVI.

NON ILLAUDATA SENECTUS.

Ausonio vetus his laudatur piscis? An ergo
Perpetuam hanc laudem cana senecta tenet?

BArbo pisci, quo nullus est frequentior alius in Bpræter fluente Nicro nostro, nullum Græcum nomen est. Errat enim Raph. Volaterranus, qui τρίγλιον, mullum, Barbum facit, cum ille marinus, hic aquæ dulcis alumnus sit. Sed & inter Latinos veteres solus Ausonius Barbum & nominat, & immortalitati consecrat in divina sua Mosella, iis versibus ex quibus & hoc emblema, & inscriptionem

ejus

ejus accepimus. Dicit autem ibi Ausonius, Barbum, quo grandior natu & magis longævus sit, eo meliorem esse. *Quæ* laus ceteris animantibus, ut etiam piscibus non æquè convenit. Unde manet in hunc usque diem celebre: *Piscis nequam est, nisi recens.* Sic profecto ætas hominum etiam pejor & declinans, melior est juvenilis incremento, & majori tum laude, tum honore digna. Solon quidem Athenienſis etiam lege vetuit, valdè juvenem magistratum gerere, vel consulere, etiamsi opt. à mente constitutus esse videretur, ut scribit Juncus lib. de Senect. apud Stobæum. Lycurgus etiam, referente Justino, max honorum in sua Rep. senum esse voluit, quod & Cicero & Gellius laudant. Unde proverb. ἐκ παίρτη μὸνη λυσιτ λεῖ γηρᾶσκειν, *In sola Sparta expedit senescere.* Nec cesserunt hac in parte Romani Lacedæmoniis. Gravissimè enim Callistratus in l. Semper D. de Jure immun. Semper, inquit, in civitate nostra senectus venerabilis fuit. Namque majores nostri pænè eundem honorem senibus, quem magistratibus tribuebant, Et Gellii cap. xv. lib. II. prorsus huc convenit. Et noti sunt præterea Juvenalis in hanc rem locus Sat. XIII. & versus Ovidii. Agamemnon quoque apud Homer. Δ. γ. non optat Ajacis similes decem, sed Nestoris: *Quod* & Cicero de Senect. tangit,

XXVII.

CAUSA LATET.

Sistere currentem Remora alta per æquora navim
Fertur; sic vis est maxima in exiguis.

Ἐχενηὶς ἀπὸ τ῀ ἔχειν τὰς ναῦς. unde etiam ναυκρά-της Suidæ, à retinendis navibus, Latinis Remora dicitur, Non eondem vero piſciculum hac proprietate prædituin veteres deſcripſiſſe, ex collatione Ariſtot. Oppiani & aliorum apparet. Oppian. enim 1, ἁλιευτ. videtur muſtelam marinam, Auſonii lampetram intellexiſſe, ubi Pindari imitatione pulcram ſententiam ſubjicit:

ἀεὶ γὰ ἀπειρήτων νοὸς ἀνδρῶν,
Δύσμαχον, ἠδὲ θέλξαι καὶ ἀτρεκέως πιθέσθαι.
semper enim in expertorum mens virorum
Expugnata difficilis, neque volunt etiam veris fidem adhibere.

Idem videtur Aelianus quoque sensisse. Et mustelam sane seu lampetram nostram eandem vim obtinere ipse Rondeletius αὐτοψίᾳ sua evincit. Plinius limaci magnæ similem facit, testimonio eorum, qui eam videre Caii Imp. quinqueremem inhibuisse, narratque eandem pugna Actiaca Antonii properantis Prætoriam retinuisse, Quamvis vero Plutarch & alii in perveſtiganda hujus tanti arcani causſa laborent, & Rondeletius ore hujus piſciculi clavo aut gubernaculo puppis affixi id velit effici, nobis tamen ſummi Scaligeri candidiſſ. placet judicium, qui non defugit hic ſalutare illud aſylum occultæ proprietatis, & ad manifeſtas deducere omnia qualitates, ſummæ impudentiæ eſſe cenſuit. Hinc noſtra ἐπίγραφη: *CAUSA LATET.* Nam & Plin. ubi de adamante hircino ſanguine fracto, differit: Nec querenda, inquit, eſt in ulla parte naturæ ratio, ſed voluntas. Hoc igitur conſtet, ex Hippocratis præcepto: τὸ μικρὸν μεδὲν πανδαφρονητέον, cum etiam ſpreta omnib. maximas ſæpenumero mutationes afferant. Egregie Pauſan. in Arcad. ἔδωκε δ' ἄρα ὁ θεὸς τοῖς μάλιστα ἀπερριμμένοις κρατεῖν τῶν ὑπερῃρκότων τῇ δόξῃ, At enim vilioribus plærunque rebus Deus indidit, ut ea ſuperent, quæ max. erant inter homines æſtimationis.

XXVIII.

PRETIOSA PASCI-TVR ESCA.

Scilicet est quovis doctrina potentior auro,
Has ergo ingenii collige divitias.

CArpio, solius Benaci lacus in Italia alumnus, (ut vult Bellonius, cum Hipp. Salvianus etiam in lacu quodam prope Aluitum Campaniæ opidum reperiri eum tradat) videtur esse piscis ex truttarum genere, teretiori tamen est corpore, pedem raro excedens. Facit hujus mentionem Bembus in hist. Veneta, qui & ipse affirmat, tantum in

Be-

Benaco illum pasci. Cum vero optimi sit nutrimenti, & propter raritatem magni pretii, lautioribus Italorum mensis plurimum expetitur, atque ideo frixus & salitus, vel etiam aromatibus consperſus ad longinquiora loca deferri solet. Hunc auri fabulo vesci vulgo creditur, ut etiam de thymallis & aliis nonnullis piscibus traditur: & Io. Pallazius in symbolis Italicis scribit se experientia observasse, rem ita habere. Alludit eodem & Hier. Fracastorius in tersissimo Carmine, quod inscripsit, *Carpio.* Omnium autem optima erit hujus rei accommodatio ad animarum nostrarum præstantiss. pabulum, quod ex sacris litteris illæ petere possunt & debent. Quo pertinet insignis locus CL. Alexandr. *ϛρωμ. α.* sub init. Operamini, inquit Dominus, non cibum qui perit, sed qui manet in vitam æternam. Sumitur autem nutrimentum & per cibos & per verba &c. Sunt enim etiam animæ propria habentes nutrimenta, & aliæ quidem augentur per agnitionem & scientiam, aliæ vero per Græcam pascuntur philosophiam, cujus, quemadmodum hucum, non est quidvis esculentum. Præclara etiam sententia est VIII. Proverb. λάβετε παιδείαν καὶ μὴ ἀργύριον, καὶ γνῶσιν, ὑπὲρ χρυσίον, Accipite disciplinam meam & non argentum, doctrinam magis, quam aurum diligite, ut habet vetus versio.

XXIX.

ULTRO SE VOLUERE CAPI.

Dum capimus, capimur: si linquimus, haud capiemur.
Instructas vitat, qui sapit, insidias.

NOn est usitatior, nec jucundior, utpote omnis penè laboris & periculi expers, piscandi modus, quam, ut Martialis cecinit, *piscem tremula salientem ducere dextra*: eumque dulciss. versibus graphicè descripsit Oppian. init. α'λ. ubi Antoninum Imp. hamo piscantem fingit, cui se pisces ultro

ultro ad capiendum objiciant. Hinc nata nobis Emblematis inscriptio ex III. Claudian. de laud. Stilic. ubi de leonibus loquitur, qui à Diana se capi gaudeant, Lud. Dolcis in suis impressis Italico verbo communiter sic dictis, addit: *NON CAPIO, NI CAPIOR.* Quod ut ambiguum, vel de hamo vel à pisciculo intelligere possis. Quo non inepte, quamvis à magno argumento ad rem ludicram, Senecæ illud in Thyeste referas.

Non poterit capi,
Nisi capere vellet. Ut & Proverb.

Inescare homines. Nihil autem melius, ut puto, hæc explicare poterit, quam insignis ille Senecæ locus Ep. VIII. Clamo, vitate quecunque vulgo placent quæ casus attribuit: ad omne fortuitum bonum suspicioси pavidique subsistite. Et fera & pisces spe aliqua oblectante decipitur. Munera ista fortunæ putatis? Insidiæ sunt. Quisquis nostrum tutam agere vitam volet, quantum plurimum potest, ita viscata beneficia devitet, in quibus hoc quoque miserrimi fallimur, quod habere nos putamos. Habemur. Hinc Martialis illa:

Munera magna quidem misit, sed misit in hamos,
Et piscatorem piscis amare potest? Et:
Qui potes in sidias dona vocare tuas?

Sic Plato in Timæo, Cicer. teste, τὴν ἡδονὴν δέλεαρ κακῶν, voluptatem escam malorum dixit. quod ea scilicet homines capiantur, ut hamo pisces, quod & Plaut. in Merc. vertit.

XXX.

PRÆDÆ SPES VANA CAPIT.

Piſciculos viden' ut pompoſa cucurbita fallat?
Nil ſolidi illa tamen, ſed tegit inſidias.

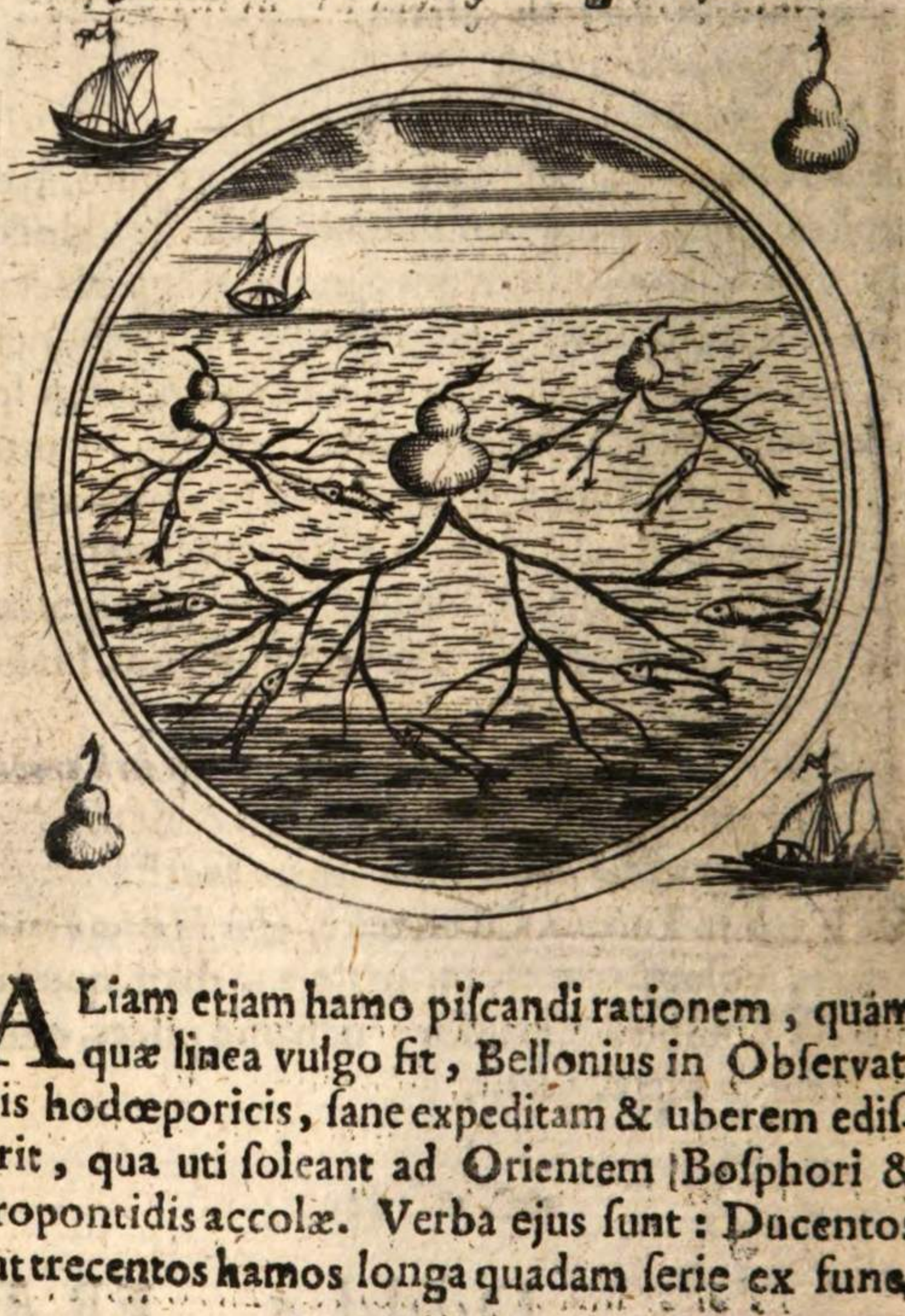

ALiam etiam hamo piſcandi rationem, quàm quæ linea vulgo fit, Bellonius in Obſervat. ſuis hodœporicis, ſane expeditam & uberem ediſſerit, qua uti ſoleant ad Orientem Boſphori & Propontidis accolæ. Verba ejus ſunt: Ducentos aut trecentos hamos longa quadam ſerie ex funes

quem

quem cucurbitæ ſuſtinent, pendendes diſponunt, quibus eſcam è carnibus aut piſcibus conſtantem affigunt: eum deinde funem noctu ad integrum vel dimidium milliare in mare deferunt, iſticque tota nocte relinquunt, ut piſces, qui cibum quærunt, quales ſunt muræna, ſquatinæ, caniculæ, raiæ, atq; alii ſimiles, hamis capti hæreant. Poſtridie mane, niſi tempeſtas impediat, hamos, quos è longinquo propter annexas ingentes cucurbitas ſtatim agnoſcunt, repetitum eunt, & prædam domum referunt. Compendioſam meherele absque ſumptu magno & labore conſtantiam piſcationem, cujus periculum facere non fuerit difficile. Cum autem illi piſces ſpe prædæ ex cucurbitis in rectas illas hamorum inſidias incurrant, ac miſerè pereant, idem ferè hujus Emblæ qui prioris poterit eſſe ſenſus & explicatio. Cucurbitæ illæ in ſpeciem magni quid polliceri videntur, ſed intus vacuæ ſunt, & in aquis noxia illa tela abſcondunt. Igitur, ut P. Syri ſententia habet: *Grave eſt malum omne quod ſub aſpectu latet.* Sic argutè neſcio quis apud auctorem Etymologici: ὡς οὐκ οἶδ' ἔιτις ἰχθὺς ὑπὸ τῆς δελεατος τῆς ἡδονῆς ἀσφαλιοῦ ἦν, Attractus fui à voluptatis eſca, ita ut neſciam, an ullus piſcis potuerit magis,

(O)

STER.

XXXI.

STERTENTES OPPRIMIT HOSTIS.

Vt capiat pisces, piscator nocte laborat,
Vt se ipsum servet surgere nemo paret?

PBellonius in iisdem Obs. suis hanc ad Euxinum, Bosphorum & Propontidem piscandi rationem, quæ obscura nocte fieri soleat, inter alias commemorat. Binos viros cymbam occupantes, unum quidem hanc impellere, alterum vero & tædam accensam & fuscinam tenentem observare dormientes pisces, datoque rectori naviculæ signo;

no, quo illam impellere debeat, si prædæ certus jam sit, magno impetu tridentem in quiescentis piscis dorsum vibrate, eumque captum ad se attrahere. Affirmat autem hunc piscandi modum ad lumen cum fuscina, cum ad polypos, loligines, magnas & parvas, tum ad omnis generis pisces squamis peæditos max esse accommodum. Dormitè vero pisces non minus, quam terrestria animalia, certum esse: nec de esse, qui eos ronchos ducentes exaudiverint. Id quod & Plinius tangit lib. x. c. ult. quamvis Oppian. II. ἁλιευτ. pisces plerosque omnes, præter scarum, somnum neget capere, quo sibi metuant à potentioribus. Profecto autem ad excitandam in hominibus vigilantiam, & vitandam omnem omnino securitatem hoc Emblema conducit. Nam. ut horat. canit.

Ut jugulent homines surgunt de nocte latrones.
Ut te ipsum serves non expergiscaris?

Nemo enim celerius opprimitur, quam qui nihil timet: Et frequentissimum initium calamitates securitas, ut præclarè Vell. Paterculus dixit. Pertinent autem huc præclara enarratio sententiæ Homericæ in progymnasm. Theonis Sophistæ:

Οὐ χρὴ παννύχιον εὕδειν βουληφόρον ἄνδρα,
Dedecus est totam consultum sternere noctem:

quam ipse Jupiter protulit. unde & Theon. omnibus ceteris in Homero γνώμαις eam præfert, & exemplis illustrat ac confirmat.

XXXII.

GUSTARE NEFAS.

In vita quisquis niger est, hunc disce cavere.
Nausea Pythagoræ cen Melanurus erat.

Hicesius apud Athenæ. lib. VII, ait, nomen Melanuri ideam quoque ipsius nobis proponere, ut ex caudæ nigra nota statim iuternoscatur ab aliis piscibus. Eundem cum Plauti ophtalmia, & Plin. oculata piscem esse. Rondelet. vult. & oculatam vertit Th. Gaza. Meminit ejus Aristot. quoque Artemidor. II. Onirocrit. Oppian. & Ovid.

in Halieut. Isidorus item & alii. Hujus autem nominatim esu & usu Pythagoram suos vehementer prohibuisse apud Suid. & Diog. Laertium reperio, his verbis: παντὸς δὲ μᾶλλον ἀπηγόρευε, μήτε ἐρυθῖνον ἐσθίειν, μήτε μελάνουρον, ut erraſſe videantur, qui ad ſepiam referunt natum inde proverb. Μὴ γεύεσθαι τῶν μελανούρων. Quod minus etiam recte Mars. Ficinus, vel quisquis primus fuit, generaliter vertit, eosque ſecutus Eraſmus retinuit: *Negustes ex iis quibus nigra eſt cauda*, ac ſi Pythagoras non ſpeciatim Me lanurum piſcem nominaſſet. Quamvis ſciam Pythagoricos alias omnino à piſcibus abſtinuiſſe, cujus reic auſſam reddit Athen. lib. VII & Plut. in Sympos. Idem Plut. in fin. lib. περὶ παιδῶν ἀγ. hoc etiam Symbolum explicat: non eſſe habendum commercium cum improbis, qui nigris ac infamibus ſunt moribus. Quo ſenſu Antiphanes quoque á melanuro & mugile abſtinendum eſſe ſuaſit. Tryphon autem Grammaticus Græcus inter ænigmatum exempla hoc commemorans, in hunc modum interpretatur: Ne mendacem ſermonem protuleris. Mendacium enim ad extremum nigreſcit & obſcuratur, Sed & Horat & Catullus, aliique homines malos, nigros vocant. Vitanda igitur eſt improborum ſocietas, ne & alteri cuidam Proverb. quod ex Numenio & Eubulo Athenæus adfert, & tangit Suidas, locus ſit, ἕπεται πέρκη μελανούρῳ, *Comitatur perca melanurum.* Nam & hic piſcis niger eſt, quod nomen ejus ſimiliter indicat.

XXXIII.

CONTENTUS CONJUGE SOLA.

Conjuge contentus laudatur Cantharus una,
Masculus & totum femina corjugium.

INter pisces ferè omnes unius Canthari castitas & odium promiscuæ Veneris Oppiani versibus in 1. α' λ. celebratur:

Uxores largi multas, & merulus ardens
Ducunt, est alii contenti conjuge sola.
Cantharus atneus, contemnens agmina lecti.

Idem etiam Phile in Jambis asserit. Oppianum imitatus

mitatus Aelianus scribit, Cantharum pro una uxore decortare, non aliter, quam Menelaus olim cum Paride: quam quidem si semel sortitus sit, non attingere illum aliam: neque ad fidem tuendam tabulis illis ei opus esse, nec dote: neque malæ tractationis pœnam timere, neque Solonem vereri. Et adjungit exclamationem dignam memoria: Ὦ νόμοι γυναῖοι, καὶ πόλεις σεμναὶ; οἷς ἀκόλαστοι, ἄνθρωποι οὐκ αἰδοῦνται μὴ πειθεσθαι: O nobiles verò leges, & resp. graves, quibus libidinosi homines non parere nihil verentur! Eant igitur nunc, quibus adulteria commixtionesque nefandæ, ludibrium & jocus sunt, & piscis hujus memoria tandem se excrucient. Certè enim ut Seneca dixit in Agamemn.

Nec regna socium ferre, nec tedæ sciunt.

Quin etiam inter quadrupedes Cameli & Elephantes, inter volucres columbæ turtures, cornices, & ciconiæ, ut rerum naturalium scriptores trudunt, unius comparis consortium norunt, turpes hymæneos detestantur. Quod de re in priorib. Centuriis quadam. Sed insigne est de Meleagro Oenei filio exemplum ix. qui cum in expugnatione patriæ neque à civibus neque à parentib. commoveri potuisset, tandem Cleopatræ uxoris precibus excitatus cives & urbem excidio eripuit, Ceterum de mutua & reciproca in matrimonio fide plura notatu digniſſima collegit patris mihi loco referendus, Philippus Camerarius, iC. in meditationibus suis historicis, & nos etiam alibi quædam attigimus.

XXXIV.

VIOLENTO ABSUMITUR ÆSTU.

En radii passint quid Solis, & æstus amoris,
Si torrent piscem, torret at hic hominem.

A Carnanis piscis est marinus, pagri vel erythrini forma, cum quibus etiam confundi eum plerumque scribit Rondeletius. Ab Athenæo dicitur ἀκαρνάν, & commendatur à dulcedine. A carne apud Plinium legitur in Catalogo piscium. Aristot. autem acarnam scribit æstate laborare & extenuari,

ri, VII. hist. an. XIX. Unde nobilis quidam Italus in ludis equestribus Symbolum hoc ostendavit, quemadmodum refert in suis Impresis (utamur enim hac voce usu ferè facta latina) Scip. Bargaglius Senensis. Non autem dubito, quin inventor more gentis ad amoris sui ignes respexerit. Est enim, ut de Didone canit Virg. *mollis flamma medullas.* Et ut Delphis ille apud Theocritum ait Idyl. II.

ἔρως δ' ἄρτι καὶ λιπαρείῃ
Πολλάκις Ἀφαίστιο σέλας φλογερώτερον ἄϊθει.
amor enim vel Lipareo
Sæpè Vulcano flammam ardentiorem excitat.

Quæ etiam pertinet pulcerrimum epigramma Græcum IV. ἀνθολ. quod vertit Alciatus Embl. CVII. Et quæcunque apud Poëtas passim de amoris ignibus leguntur. Quin & B. Augustinus etiam in sacris litteris non semel ignem pro amore usurpari observavit, ut Job. XXXI. & Psalm. LVII. Caveat igitur sibi unusquisque ne dum amoris illecebras veluti Solis sui radios excipit, aduratur ab iis, & sic non tantum corpore & facultatib. extenuetur, sed quod longe gravius est, in animæ quoque periculum, ac veluti Phœdria Terentianus in exitium ruat voluntarium. Argute sane & lepide, atque ad hoc Emblema non impertinenter de Thrasilli amoribus L. Apulejus VIII. Metam. ait, *Quidni?* Cum flamma lævi amoris, parva quidem primo, vapore delectet, sed fomento consuetudinis exæstuans, immodicis ardoribus totos comburat homines. Simile autem huic est Embl. XV. Cent. III.

XXXV.

ME DUCE NAVIS EAT.

Pompilus hic navim tuto prope littora ducit:
Unus sed mihi sit dux que comesque Deus.

POmpilus piscis est pelagius. & circa naves frequens, quas, & comitari eum, & in portum tuto deducere tradunt Oppian. Athen. Ælianus Ovid. & Plinius. De experientia autem ipsa attestatur Gu. Rondeletius. Hinc & κάλλιχθυς ἢ ἱερὸς ἰχθὺς dicitur, tanquam servator navigantium, u apud Eustathium & Varinum in ἱερός legimus

Quo

Quod ubi minus ſecurè naves agi in pelago animadvertat, prænatatione ſua tutum iter demonſtret, ut P. Bellonius tradit. Hinc & Neptuno, & incolis Samothraciæ ſacratus eſt. Quod ſi nautæ huic ſuo duci magnam habent gratiam, & eum ſanctè venerantur: & quam gratiam referent memores diſcipuli fidis ſuis magiſtris, qui Ulyſſis exemplo illorum aures adverſum noxios Sirenum cantus obſtruentes præter horrendos ſcopulos Scyllæ & Charybdis eos ad virtutis & ſapientiæ portum ſalvos perducunt? Juvenalis quidem in hanc rem divinum votum eſt Sat. VII. & acurata Ariſtot. diſputatio IX. Eth. I. Graviſſ. etiam Artemidorus II. Onirocrit. LXXIV. dixit: Γονεῖς καὶ διδάσκαλοι. ἢ γὰρ ὅτοι ὅμοιοι εἰσὶ θεοῖς. οἱ μὲν, εἰσάγοντες εἰς τὸ ζῆν. οἱ δὲ, ὅπως χρὴ τῷ ζῆν χρῆσθαι διδάσκοντες: Parentes & præceptores: Ethi namque ſunt diis ſimiles. Alteri ſcilicet in vitam inducentes: alteri vero, quomodo vita inſtituenda ſit, docentes. Non minus rectè uſurpari etiam hoc Embl. poterit ab iis, qui inter varios hujus mundi caſus, tanquam in Oceano quodam jactati, omnem ſpem ſuam in Deo collocant, eoque duce & comite ex omnibus periculis emergunt. Igitur ſecundum Synesium in Epiſt. θεὸς ἡγείσθω παντὸς ἔργου καὶ λόγου: Deus cujusvis & dicti & facti auſpex eſto. Quem ſic alloquitur Boetius lib. III. metr. IX.

Tu requies tranquilla piis, te cernere finis,
Principium, vector, dux, ſemita, terminus idem.

Inſcriptio Symb. eſt ex Ovid. I. de amore.

XXXVI.

ADVERSIS NON DE ESSE DECET.

Ecce sacri socios prendant ut vimine clausos,
Scilicet est veræ hoc symbolum amicitiæ.

INsignis fides & mire ingeniosa calliditas Sacros pisces celebrat. Scarus enim, tene Plinio, inclusus nassa non fronte erumpit, nec infestis viminibus caput inserit, sed aversus caudæ ictibus crebris laxat fores, atque ita retrorsum erumpit, Quem luctatum ejus si forte alius scarus extrinsecus viderit, apprehensa mordicus cauda adjuvat nixus e-

rumpentis. Quæ ad verbum ex Plinio exscripsit Isidorus. Rem porro ipsam Aelianus quoque, Oppianus, Plutarch. Ovid. in fragm. halieut. & Jo. Tzetzes, satis superque confirmant: Et propterea apud Athenæum λαβραξ ὁ πάντων ἰχθύων σοφώτατος dicitur. Nam profecto admiranda hæc illius cum ad se, tum ad socios liberandos solertia est, & fides non minori laude digna quam vel Thesei & *Pirithoi*, vel Damonis & *Pythiæ*, vel Orestis & *Pi*ladis, vel quorumcunque aliorum, quos sinceræ amicitiæ cultus immortalitati inservit. *P*ræclare autem Val. Max. lib. IV. cap. VII. disserit: Sinceræ fidei amicos præcipue in adversis rebus cognosci: in quibus quidquid præstetur, totum à constanti benevolentia proficiscatur. Et quæ ibi sequuntur plura, lectu utilissima. Quibus omnino conveniunt & illa Orestis Euripidei:

τὰς φίλας

Ἐν τοῖς κακοῖς χρὴ τοὺς φίλους ὠφελεῖν.

amicos in malis.

Prodesse amicis convenit,

Ubi & ratio subnectitur eadem, quam Valer. Max. exprimit. Nervosse Seneca in Agamemn.:

Poscunt fidem secunda, at adversa exigunt.

Igitur non male, ut puto, hæc nostra inscriptio symbolo huic convenit, quæ est ex Lucani vers. lib. VIII. de bello civil.

Adversis non de esse decet, sed læta secutos.
Nulla fides unquam, miseros elegit amicos.

XXXVII.

FALLACIS FRUCTVS AMORIS.

Vt ſtolidus capitur ſpecie deceptus amati
Sargus, ſic capitur quisquis amore furit.

SArgorum mirum erga capras amorem, & quæ ſit ejus occaſione illorum cæptura, cum Oppian. admodum poëticè deſcribit, tum rem ipſam Aelian. quoque Phile in Jamb. & Plinius confirmant. Aeliani locum, ut eum Gellius vertit, aſcribam: Sargi capras vehementiſſ. amant. namq. cum caprarum prope litus paſcentium, unius aut alterius umbra in litore apparuerit, protinus gaudio

dio exilientes, ſummo ſtudio adnatant, ac ſaltu non admodum ad ſaltandum idonei, capras contingere affectant, ſenſum caprini odoris percipiunt, etiamſi ſub fluctibus natent, itaque voluptate geſtientes ad eas accedere ſtudent. *Quod* autem tanta amoris inſania in capras exiſtunt, ex iis idcirco capiuntur, quæ tantopere deſiderant, Nam piſcator caprinam pellem extractam cum carnibus induens, inſidias parat, ſole à tergo relicto, atque farinam caprino jure madefactam in eam maris partem ſpargit, ubi habitare ſolent ſargi, qui tanquam philtro quodam odoris allecti accedunt, farina veſcuntur, pellis aſſimilatæ capræ conſpectu permulcentur; ex his autem piſcator multos hamo robuſto capit. &c. Miranda mehercle hujus piſcis cum à natura ad amorem quadrupedis & terreſtis animalis inclinatio, tum ex eodem noxia ſtultitia. Sed eo Emblemate meretricius amor rectè exprimitur, quod eſt Alciati Lxxv. ubi elegantiſſ. Epigrammate rem depingit. Apud Athenæum, niſi fallor, Nico Attica meretrix, αἴξ, Capra cognominatur, quod Thallum adoleſcentem, qui in Atticam mel & caricas empturus advenerat, abliguriviſſet, Et plane jucundum eſt de capra & hædo Senis *Plautini* ſomnium in Mercat. act. II. ſc. 1. Satyri quidem capripedes finguntur eſſe monſtra libidinoſiſſ. De quibus præter alios videatur *Plinius* & *Pauſanias*.

XXXVIII.

INDUSTRIA PROPRIA NVTRIT.

Fallax rimoſas piſcatrix rana paludes
Obſidet, incautos piſciculosq; capit.

SCite Ariſtot. IX. hiſt. an cap. XXXVII. Ἔστι δὲ καὶ ἐν τοῖς θαλαττίοις ζῴοις πολλὰ τέχνικα θεωρῆσαι πρὸς τὰς ἐκάστων βίους, ſed in marinis quoque animantib. per multa intelliguntur non ſine ſolerti ingenio effici ratione vitæ commodioris. Subjicitque ſtatim & primo loco Ranæ piſcatricis exemplum, quam in cœno abſconditam gemina ante oculos

de-

dependentia fila exerere, & creberr. commovere ſcribit, quæ occurrentes piſciculi præhendant, at ipſa poſt ſubducens fila occultis quibusdam viis, in latas maxillas ſuas deceptos ingerat. Ex quo Ariſtot loco & Ælianus hanc hiſtoriam, & Plin. quoque ac Plutarch. tranſcripſerunt, & meminit etiam Cicero II. de N. D. Sed Oppian. II ἁλ. admodum poëtice hanc ipſius fraudulentam ſolertiam depingit, eamque ſimilitudinibus pulcerrimis ſuo more illuſtrat. Ad quarum priorem quidem de aviculis, tritico & ante & intra portam à captante diſperſo illectis & captis, locus Dionis Sophiſtæ pertinet ἐν τῷ περὶ ἀπιστίας: τὰς νήπλας δ' ποθ' τε, ρον ἥρπ'ομεν, πρὶν ἄνφάγωσι παρ' ἡμῶν, Anates haud prius capimus, quam à nobis objecta edant. Id quod ad falſos amicos, qui benevolentiæ ſimulatione homines in naſſam illectos peſſundant, accommodat, quod & noſtrum hoc ſymbolum exprimit. Nam, ut præclare Livius dicit, fraus fidem in parvis ſibi præſtruit, ut cum opera pretium ſit, cum magna mercede fallat. Et verè Seneca init Declamat: Magis nocent inſidiæ, quæ latent. Convenit etiam hoc ſymbolum ex inſcriptionis indicatione in homines induſtrios, qui ſuo labore & ſolertia victum & res neceſſarias ſibi acquirunt ac comparant. *Dii* enim, ut eſt in Proverb. *facientes adjuvant*, quia non ceſſantibus & ignavis, ſed induſtriis, & pro virili ſua laborantibus ſolent eſſe auxilio.

MI-

XXXIX.

MISERIS SUC-CURRERE PROMPTA.

Sum pietatis amans, hominis nam Raja cadaver
Non patior pelagi monstra vorare fera:

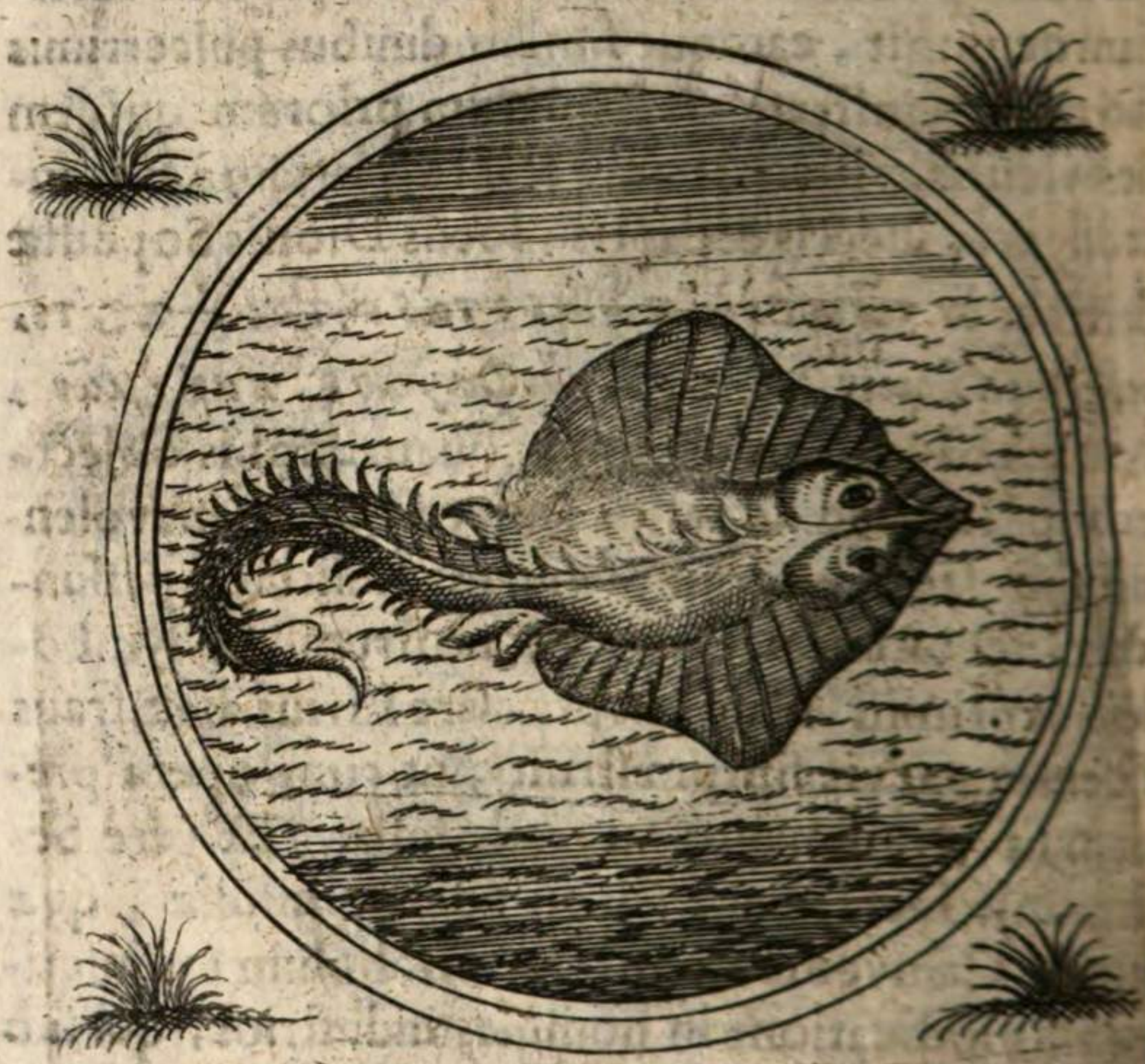

RAia à Græcis βάτος & βάτις, pro sexus differentia, ut ex Aristot. potest colligi, dicitur. Ex eo scilicet, quod caudam & dorsum recurvis aculeis, agrestis rubi instar, quem, Græci βάτον appellant, armatum habeat. Marinus piscis est, & ad magnitudinem non contemnendam excrescit. Aelianus quidem non majores Argolico clipeo in

Indi

India non procul à littore gigni prodidit. Sed longè maximas esse in mari Gothico Olaus M. observavit. Variæ autem sunt Rajæ species, & non raro illa cum Rana piscatrice confunditur, cum toto genere tamen inter se differant: etsi pisciculos capiendi eadem fere utrique sit ratio & calliditas. Cæterum Jul. Cæsar. Scaliger de Subtill ad Cardanum scribit: Solam Rajam inter omnes pisces in mari Gothico, ubi Rocca dicatur, Gesnerus eam Germanis & Flandris nominari dicit, Rooch) observatam esse, insigni pietate, naufragorum cadavera à grassatoribus piscibus tueri. Quod fortassis ab Olao M. accepit, qui commemorat, hominem naufragum in mari natantem à canibus sive caniculis, marinis piscibus tanto cum numero & impetu impeti, ut non tantum crebis morsibus, sed pondere etiam in profundum eum demergant, ac devorent. Ubi vero Raja caniculis illis supervenerit, tam eam ut in juriarum vindicem, magno conatu (cum quidem naturalibus aculeorum armis instructa sit) grassatores abigere, hominemque ut enatet, adjuvare pro virib. Tamdiu etiam illum sæpe tueri, donec spiritu penitus intercluso post dies aliquot, dum mare naturaliter se purgat, sursum feratur. Unde hominem, qui afflictis calamitate opem ferat, eosque tueatur contra improborum injurias, quinque in extinctus pius sit, Rajæ symbolo significabimus.

XL.

MUNERA SIC ANIMUM.

An ne manus torpent tibi eum clam munera sumis?
Non sentis? certe mens animusque stupent.

TOrpedo piscis, Græcis Νάρκη, qua vi polleat ejus nomen exprimit. Suo enim contactu pisces in stuporem & ἀναίσθησιαν conjectos, capit & devorat, quamvis tarda ipsa, velocissimos, ut scribit Aristot. Nec in suum tantum genus hæc illi potentia, sed etiam in hominem. Nam licet illa non tangatur, stuporem tamen manibus piscatoris im-

pingit, per lineam aut ſetam aſcendens ac ſubiens. Tradunt hæc præter Ariſtot. & Oppianum, Theophraſt. Galenus, Averrhoes, Alex. Aphrodis. Plinius, & alii, & de hoc etiam piſce extat terſiſſ. Epigramma Claudiani XIV. Et Platoo ejus meminit in Menone: ἡ ναρκη τ πλησιάζοντα ναρκᾶν ποιεῖ. Diphilus autem Laodiceus in lib. de Nicandri Theriacis non totum piſcem ſcribit torpore inducere, ſed partem ejus tantum. Sed ut iſta ſe habeant, certè ad munerum illicitam & clandeſtinam acceptationem, quæ non quidem corpus, ſed quod pejus eſt, animum ipſum obſtupefaciunt, rectè transferri poſſe videntur. Illorum ſane quanta vis ſit, expreſſit Euripides, cum etiam Deos muneribus duci ſcribit: πείθειν δ' ὥρα καὶ τοὺς θεούς. Cui & Ovidius aſtipulatur. Et pulcrè Seneca Thyeſt.

moventes cuncta divitiæ;

dixit. Apuleius etiam IX. Met. ait, pecuniæ difficultates omnes eſſe pervias, auroque adamantinas perfringi fores. Referenda huc eſt Horat. Ode XVI. lib. III.

Inclusum Danaën turris ænea, &c.

Philippus quidem Maced. Rex. ut Cic. meminit ad Att. omnia caſtella expugnari dicebat, in quæ modo aſellus onuſtus auro poſſet aſcendere. Non mirum, Nam Pythia ei conſulenti reſponderat:

ἀργυρέαις λόγχαισι μάχου, καὶ πάντα νικήσεις,

Ex argento haſtis pugna, ſic omnia vinces.

Verum τῆς ναρκήσεως in Torpedinæ piſce cauſam pulcrè enucleat Theophylactus Simocat. ἄπορ. φυσικ. δ'. ex quo loco hoc Embl. quis in contagia malo & perniciosa uſurpare non ineptè poſſet.

XLI.

QUIESCENS LÆDIT.

Sæva venenatæ cautus fuge ſpicula linguæ,
Plus ea quam ferro vulnera facta dolent.

PAſtinaca, quam τρυγόνα Græci vocant, radiu
ſive aculeus adeo venenatus eſt, ut tam piſca
tores, quam pices lethaliter vulneret, quibus etiam
eo ictus intra paucas horas, niſi remedia adhibean
tur, occumbendum eſt. Ea de re poſt Ariſt. Athe
Aelian. Nicand. Plin inter veteres vel inprimis Op
pian. legendus eſt, cujus pulcerr. de Paſtinaca ve
ſiculos Had. Junius Embl. VIII. latinè reddidi

Cla

Clam autem in mari delitescit, adeo ut stabilis ac quieta videri possit, accedentes igitur incautius pisces, radio, quem in media parte oblongæ caudæ infixum, quo vult, dirigere potest, miro astu & nocendi libidine ex occulto figit & enecat. In piscatorem quidem quod radium etiam ejaculetur, inde Proverb. natum esse quidam existimant: *Piscator ictus sapiet.* Tales sunt homines pestiferi, qui cum virus suum palam in bonos effundere nequeant, latent in insidiis tamdiu, & calumniis sibi occultè ad nocendum viam sternunt, donec eos vel otio suo, vel aliena fraude securiores factos, tandem ex aperto aggrediantur, & omnibus fortunis exuant. Nam, ut verè Achill. Tatius lib. VI ait: ἔστι μὲν ἡ διαβολὴ μαχαίρας ὀξυτέρα, πυρὸς σφοδροτέρα, Calumnia est gladio acutior, igne ardentior. Sic Dionysius Syracusarum tyrannus, cum ob facinora ferri amplius non posset, ocio se & inertiæ, ad eximendam tyrannidis suspicionem suis, dedidit, donec eam denuo consecutus, longè crudelius, quam antea exercuit, ut de eo Plutarch. refert. Sed & arbores pastinacæ radius enecat, Aeliano & Plinio testibus, Ex quo est Hadr. Junii Embl. doctissimum, in delatores itidem contortum, Busbequius in Itinerar. suis, pastinacam sævo aculeo metuendam a suis comitibus captam fuisse narrat, quodum ipsos appetebat, se ipsam transfixerit. Quod & Scorpioni consuetum esse sæpè vidimus.

XLII.

HAC NOCEO, HAC NUTRIO.

Noxia tela quidem mea sunt innoxia cuncta.
Sed reliqua, & sanum dat caro nostra cibum.

RAdii *Pastinacæ* tam exquisita virulentia est, ut
etiam à corpore reliquo piscis avulsus, tamen
noceat, & ejus contactu herbæ, arbores, & saxa
exarescant, quod proximo etiam symb. attigimus.
Hoc igitur Telegonum Ulyssis filium à Circe dona-
tum, eoque hastili suo præfixo; patrem, sed inscie
enter interfecisse canit Oppian. & meminit Par-
thenius ἐν ἐρωτικοῖς. Qua etiam de re B. Ambros. v

Iexae. c. x. Quid, inquit, loquar turturis (pastinaam intelligit) aculeum, & hoc mortuæ? sicut eim viperæ os si quis calcaverit recens, nocere peribetur, & immedicabile vulnus serpere: ita etiam irtur aculeo suo mortua amplius, quam viva periuli asserre memoratur. Hæc quamvis ita sint, requam tamen pastinacæ corpus salubre nutrimenim præbere, & jucundi cibi esse constat, adeò ut tiam Galenus inter boni succi alimenta referat, um caro ejus mollis sit, & facilis concoctionis. Convenit in illos, qui nocendi facultate & viribus nstructi, iidem tamen juvare etiam & benè de Rep. nereri possunt. Quo Plauti illud referri queat in Bacch. *Nemo frugi esse potest homo, nisi qui & benè & male facere norit.* Et Adag. *Qui nocere potest, & idem prodesse.* Sed rectius convenit in illos, qui itiorem malitiæque aculeis refectis & abjectis, alutare in Rep. alimentum in posterum honestis & laudabilibus virtutis actionibus esse annituntur. Nam ut Seneca pulcrè dixit:

Sera nunquam est ad bonos mores via.

Sic Phædo ex lupanari, Socratis: Polemon ex Bacchi Schola, Xenocratis beneficio in Academiam perducti philosophi facti sunt. Sic Gelonem ex Plutarch. scimus & Hieronem & Pisistratum, cum malis artibus tyrannidem occupassent, moderatos tamen postea & reip. salutares fuisse principes.

(O)

XLIII.

BELLI DISCRIMINA VBIQVE.

Nusquam tuta fides, sunt undique tristia bella.
In terris, cælo, maximo & Oceano.

MUrænam, quæ adeo Romanis in deliciis fuit ut ex Macrob. Cicer. Plin. Columella, & aliis constat, recte, nifallor. exhibet Hipp. Salvianus in pulcerr. suo opere Histor. aquatil. & an eadem illa sit cum lampetra nostra, & Auson. Mustella, multa affert aliis non animadversa Ios. Scaliger in Auson. Lect. Ejus capitale odium cum polybo,

lypo, præter Ælian, & alios Oppian. elegantiss. describit II. ἁλ. Posse nimirum Polybum nullis artibus, nullis viribus, murænæ evitare insultus, sed cogi quamvis invitum ad necessarium prælium devenire, & frustra quidem miserum suis cirris & flagellis, vel ut spiris ac vinculis, muræ nam implicare. Nam & sua lubricitate illiam elabi, & denuo adorientem hostem, brachia illi abscindere & discerpere, ac ita tandem devictum conficere. Sic videlicet ratione etiam carentibus implacabile quiddam natura ingenuit, ut Aelian. queritur, Sed cur ita? cum ubiq; fere terrarum, ut est in versu Timonis Phliasii apud Cl. Alexandr. & Euseb. lib. ult, præparat. Evangel.

Φοιτᾷ ὴ βροτολοιγὸς ἔϑος κενεὸν λελακυῖα,
Lixa hominum pestis stridore vagatur inani.

Et muræna quidem in polypum, in murænum locusta, in diversum nempe à se genus piscium, odia sua exercent: at in se ipsos & genus proprium, & viscera sua, sæviunt homines. Veriss*i*ma igitur est Juvenalis querela: Sat. xv.

Sed jam serpentum major concordia, &c.

Et eodem pertinet Plinii hic locus: Cetera animantia in suo genere probè degunt: congregari videmus, & stare contra dissimilia. Leonum feritas inter se non dimicat: Serpentum morsus non petit serpentes: nec maris quidem belluæ ac pisces, nisi in diversa genera sæviunt. At hercule homini plurima ex homine sunt mala. Junge cum hoc, quod est in III. Cent. LXXVIII.

XLIV.

FACTI FOR. TASSE PIGEBIT.

Non semper nimium promptis audacia felix,
Sæpius est miserum duxit in exitium.

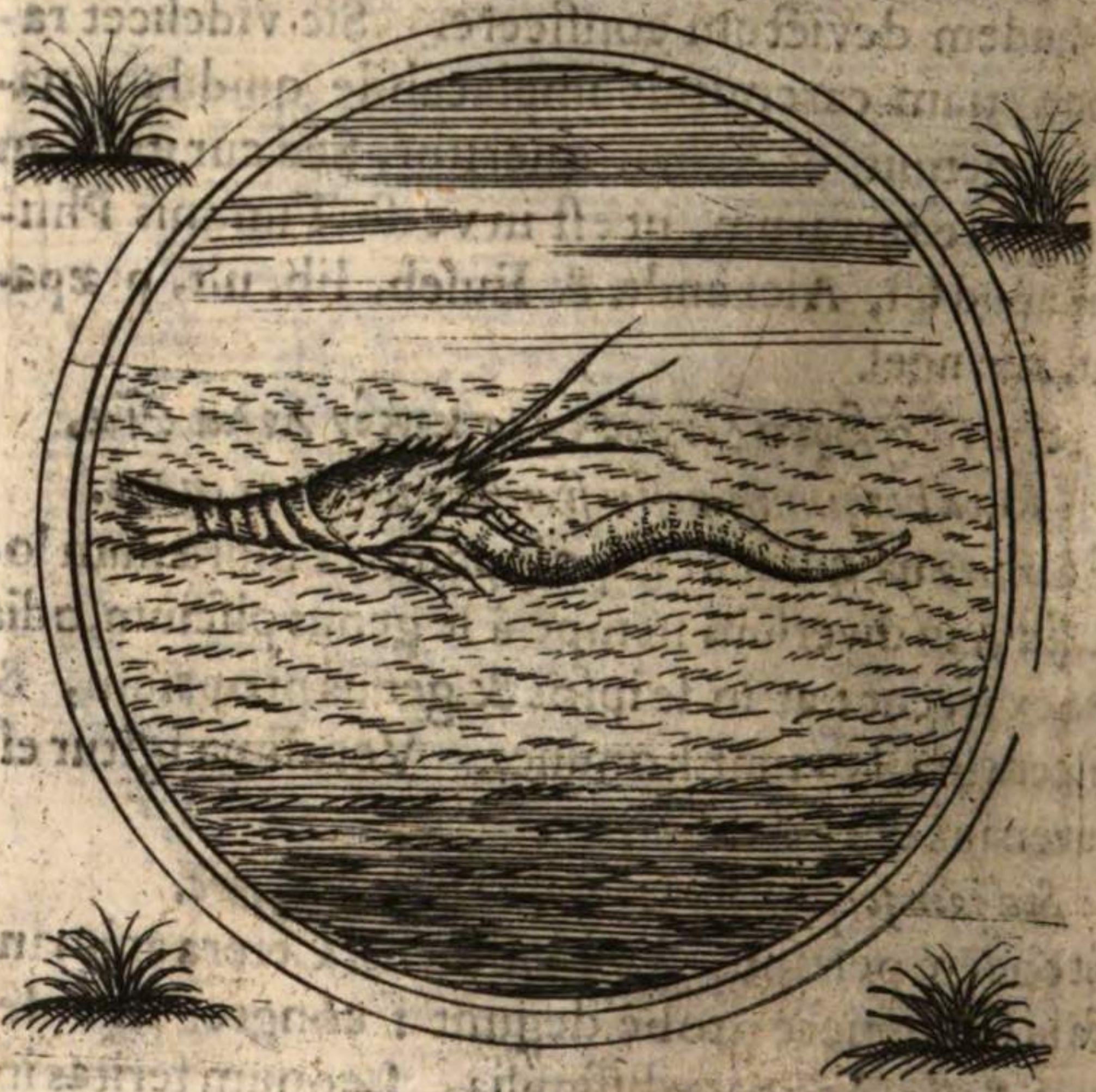

MUræna de polybi victoria facta ferocior, & dentium firmitati confidens, provocatæ vicissim a carabo seu locustæ. non cunctatur, sed audacter descendit ad prælium quod ibidem eleganter describunt Oppian. & Ælianus. Ut autem ab initio superbè contemnit hostem, ita temere etiam cum illo congreditur, frustra suis dentibus lo-

custæ

cuſtæ aculeatum dorſum & partes duriores com-plectens. Nam hujus ſiliceis forcipibus & robuſtis aculeis, in quæ cæco furore ipſa incurrit, transfixa tandem, ſtultitia miſere occumbit. Sic videlicet, ut præclare Livius ait, ſæpe contemptus hoſtis cruentum certamen edidit, & inclyti populiregesque perlevi momento victi ſunt. Quo magis præceptum illud in omnium animis eſſe debet: Nihil in bello oportere contemni; nec ſine caſſa dici, Matrem timidi flere non ſolere, ut Aem. Probus in Thraſib. ſcribit. Poterat Muræna in ſuo domicilio tuto conſiſtere, & ſpernere Locuſtæ provocantis minas: ſed nimia fiducia protracta in proprium volens ruit exitium. Unde rectiſſ idem Livius, Temeritatem, præterquam quod ſtultaſit infelicem etiam eſſe, pronunciat. Et pulcre Polyb. προπέτειά γε μὴν καὶ θρασύτης καὶ θυμὸς ἄλογος, ἔτι δὲ κενοδοξία καὶ τῦφος, ἀχείρωτα μὲν τοῖς ἐθροις, ἀπιστοφαλέσατα δὲ τοῖς φίλοις. πρὸς γὰρ πᾶσαν ἐπιβουλὴν, ἐνεδρα, ἀπάτην ἕτοιμος ὄγε τοιοῦτος: Celeritas & audacia & impetus præter rationem, & vanitas & typhus, hoſtibus quidem percommoda, noxia vero maximè amicis. Nam ad omnes inſidias, fraudes atque aſtus obnoxius eſt talis. Poteſt etiam hoc Embl. ſignificari Martis τὸ ἀμοτρίσαιμον, qui ſe ab alio ad alium confert, & modo harum modo illarum eſt partium. Homer. ιλ. σ.

Ξωὸς ἐνυάλιος, καὶ τὸν κταιέοντα κατέκτα,
Communis Mars; ingq; vicem perimit perimentem.

Et eod. lib. νίκη δ' ἐπαμείβεται ἄνδρας,
Nunc his, nunc illis contingit vincere.

XLV.

TURBATO FLUMINE CAPTA

Turbato anguillæ capiuntur flumine, sic res
Turbare in patri seditiosus amat.

ANguillas vel max. turbatis & limosis aquis capi, præter Aristotelem, Athenæus quoque & Cl. Alex. tradunt, & docet experientia. Basilius M. xi. Hexaëm. πᾶς ὴ ἐγγέλεις δ᾽ἐ ἄλλως ὁρᾶμεν, ἢ ἐκ τῆς ἰλύος σωιςαμένας. Ex quo loco & Athen. indicare recte Dav. Hoeschelius, doctiss. vir, amicus noster Etymologum corrigit, apud quem

ἐγ-

ἐγγελὺς παρὰ τὸ ἔχειδαι ἐν τῇ ὕλῃ, legitur, pro ἐν τῇ ἰλύι. Symbolum autem hoc vel ex Æsopi apologo, vel ex Aristophanis Equitib. rem in turbulentos cives, qui ex Reip. motu ditescere, & sæpe, ut Taucit. loquitur, privata vulnera reip. malis operire statuunt, detorquentis, desumpsit Alciatus, cujus elegantiss. in divites pub. malo Epigramma legitur Embl. LXXXVIII Ad illos pertinet Ciceron. in Orat. in Catilin. II. dictum: Honores quos quieta reg. desperant, turbata consequi se posse arbitrantur. Nam, ut Apud Plutarch. Callisthenes ait:

ἐν ᾗ διχοστασίῃ καὶ ὁ πάγκακος ἔλαχε τιμῆς,
In seditione honore afficitur etiam pessimus.

Cui simile est & illud, quod à Suida Diogeniano, & Plut. refertur:

ἐν ᾗ διχοστασίῃ κ' Ανδροκλείδης πολεμαρχεῖ:
In seditione orta dux est etiam Androclides.

Sunt similia proverbia alia, quæ itidem huc referri possunt: Sed inprimis illud: ἐγγελεις θηρᾶσαι, *Anguillas captare.* Junganturque cum hoc Embl. XV. Cent. II. & Embl. LXX. hac IV. Cent. Sed illam quidem διχοστασίην Philippo Maced. Regi, magnitudinis & potentiæ occasionem & causam extitisse, ajebat Callisthenes: *Qui*, ut Justinus inquit, veluti è specula quadam libertatio omnium (*civitatum Græcia puta*) insidiatus, dum contentiones civitatum alit, auxilium inferioribus ferendo, victos pariter victoresque subire regiam servitutem coëgit.

(O)

XLVI.

NON NISI CONTVSVS.

Durus asellus amat fustes, & verbera numquid Sic piger attrahitur verbere ad officium?

A Selli piscis species est, qui Germanis Stockfisch dicitur, à trunco videlicet, cui aridus & induratus tundendus imponitur. Riget enim tanta ariditate, ut nisi præmaceratus aqua, & insigniter contusus, coqui nequeat. Alius piscis est Salpa, licet & is, sed recens, ferulæ ictibus præmolliatur, ut ex Plin. discimus. Erasmus à re ipsa fustuarium

rium piscem hunc appellavit : sed à trunco potius eum sic nominati, notavit Georg. Fabricius. Congruit in homines stupidos, insulsos & tardos, quos frustra obsequio aut rectis præceptis emendes, sed plagis verberibus adigere necesse habeas, ut faciant officium. *Quo* enim Adag. pertinet : *Phryx plagis emendatur.* Quod falsè Cicero adducit pro L. Flacco in testes Asiaticos : Asia vestra constat ex Phrygia, Mysia, Caria, Lydia. Utrum igitur nostrum, aut vestrum est hoc Proverb. *Phrygem plagis fieri solere meliorem.* Quod & apud Suidam similiter extat:

Φρὺξ ἂν ἢν πληγεὶς ἀμείνων καὶ διακονέστερος:
Verberatus Phryx melior & obsequens erit magis.

Servos sane natura etiam quosdam esse, Aristoteles in polit. disputat, & quidam ingenio adeo sunt duro, ut nisi severè coerceantur, frugi esse nequeant. Sed & hic tamen modus tenendus est. Nam & M. Varro servos quoque verbis potius, quam verberibus castigari putat oportere. Et rescripto D. Antonini nimia dominorum asperitas in servos adeò punitur, ut cogantur eos bonis conditionib. vendere. Expedit enim, ut Justinianus Imp. ait in Iustit. Reip. nemo re sua malè utatur. Sed modica castigatio servorum legibus permittitur, ut & propinquorum, tit. C. de emendat. serv. & propinqu.

(○)

HAC

XLVII.

HAC ELUDIT RETIA FRAVDE.

Hic niger eſt piſcis, fallitque cruore ſequentes,
Nomine etiam mendax fallit ubique niger.

SEpiam piſcem inſectantibus ſe ad capturam piſcatoribus atramento, quod pro ſanguine ipſi eſt, effuſo ipſum mare offuſcare, atque ita oculis illorum ſubtractam per incerta itinera elabi ac effugere, ex Ariſtot. Oppian. Aelian. & Plin. diſcimus, qui etiam ex Anaxilao tradit, atramenti illius

lius tantam vim esse, ut in lucerna additum, summotis aliis luminibus efficiat, ut cuncti astantes videantur esse Æthiopes. Meminerunt etiam sepiæ Nicand. in Theriacis, Phile in Jamb. Plutarch. & Horapollo in hierogl. Et similia nostris sunt apud Nazianz Orat. ad Cl. Episcopos, & Carm. I. vers. ecccc. Sepia autem omnium elegantiss. versus sunt Ovid. in fragm. hal. Ex quo inscriptio etiam est hujus Embl. Ægyptii Sacerdotes hominem qui magna polliceretur, sed fœdè spem de se conceptam falleret hac figura demonstrarunt, ut paulo aliter quam Horapollo annotavit Pierius. Vafri enim & tecti hominis, & simulatione artificiosa cunctos fallentis signum fuisse sepiam, Sebast. Erizius in expositione antiquorum nummorum Italica affirmat, ubi numisma, sub Neronis Cæs. nomine valdè, ut ait, vetus describit, in quo piscis, vulpis, sepia, pelagii cuncti, & fluviatilis gammarus incisi fuerint, quæ cuncta in Neronis infamiam fuisse ita composita existimat. Nostrum quidem hoc etiam in Sophistam torqueri possit, secundum Platonem, δυσθήρατον ζῶον, quem dum veritatis reti comprehendere niteris, ille effusa fumorum atra fuligine subito evanescit. Horat. etiam I. Sat. IV. per nigræ loliginis (est hæc è sepiarum genere) succum, livorem mentis intellexit, uti vetus ejus Comment. innuit. Ipsum denique Aristot. Picus Mirandul. sepiæ comparat, fortè quod de animæ immortalitate animi sui sensum obscurius proposuisse illi visus fuisset. Quod nos in medio relinquimus.

(o)

EM-

XLVIII.

EMTA DOLORE VOLVPTAS.

Nemo voluptatum facile hamis se explicat, iustam
Vt testudo nequit mergere sole cutim.

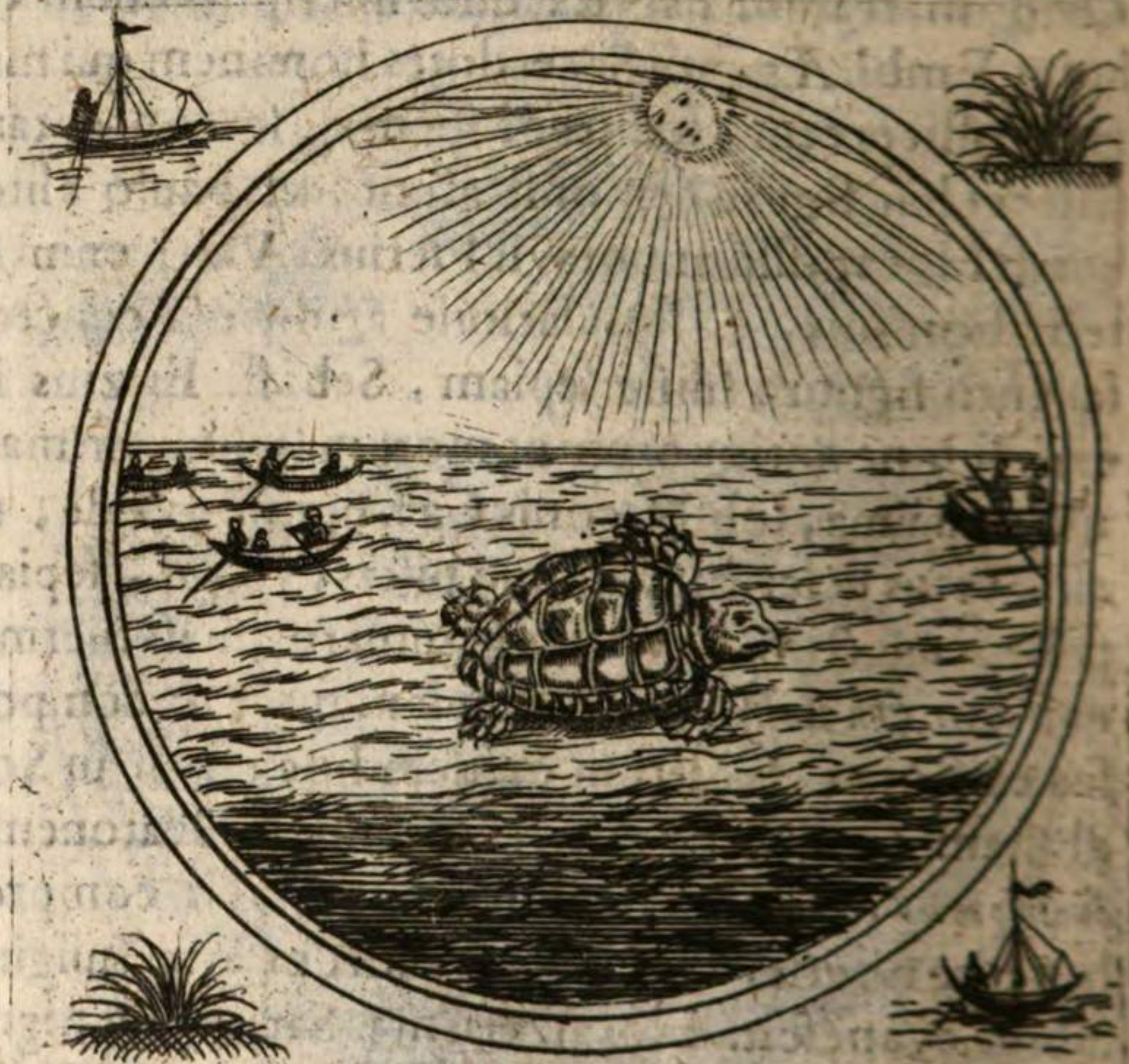

INter marinas testudinas, de quibus cum veteres, tum recentiores, quædam miræ sunt magnitudinis. Et Indicæ quidem, Taprobanicæ max. ut Plin. Ælian. & ex Plin. Solinus scribunt, tantæ, ut singularem superficies habitabiles casas integant. Rondeletius in mari Gallico captam fuisse anno M. D. xx. tam magnam refert, ut funibus tractæ bo-

homines tres ſupra dorſum ſtantes veheret. Tradunt autem de marina teſtudine Ariſtot. Oppian. & Plinius, illam fervente ſole, circa meridiem maximè, liberius ſe radiis ejus in ſummitate maris exponere, donec ſui oblita, cortice interim teſtaceo Solis calore exiccato, amplius in ima maris ſe immergere nequeat, Hoc igitur pacto voluptate libere ſpirandi deceptam, fruſtraque ſe ſuperne volventem gurgitem deſiderantem, in piſcatores hoc obſervantes incidere, illisque prædæ fieri. Simili modo ex Varrone Macrobius aſſerit, murænas ſolaribus radiis ſiccatas & torrefactas amplius ſe curvare non poſſe, nec in aquam immergere, atque ita in ſummo fluitantes opportunam præbere venantibus capturam. Sic Martialis in Xeniis:

Quæ natat in Siculo grandis muræna profundo,
Non valet exuſtam mergere ſole cutim.

Contra illos locum habebit, qui cæca voluptatis libidine capti, ei adeò ſe exponunt, ut non animadvertant paratam ſibi perniciem, donec ab ea pæne conſumpti fuerint, ita ut omnium direptioni, adde etiam ludibrio, pateant. Sit itaque cunctis perpetuo in mente graviſſima illa Muſonii apud Gell. lib. XVI. cap. I. nota ſententia: & illud etiam, quod Phornutus refert, ut vulgo jactatum.

Μὴ τὰ μαλακά μώεο, μὴ τὰ σκληρὰ ἔχῃς,
Ne quære mollia, ne dura feras.

XLIX.

TUTUS PER SUMMA, PER IMA.

Nautilus ut placidum & ſavum mare ſuſtinet æquè.
Sic itidem fortis ſorte in utraque animus.

NAutilus, ut de eo Ariſt. Athen. Oppian. Plinius, aliique memoriæ prodiderunt, in mari veluti remigans & velificans, ut verbis utar doctiſſ. Scaligeri, adeo ſcite, miro naturæ luſu, concham ſuam regere novit, ut mari tranquilliore pedes duos extra illam tanquam rudentes extendat, intra quos tenuis membrana velut velum panditur ven-

to

to aſpirante, ſubter verò alii duo aquam contingentes gubernaculis ſimiles & domum & navem & piſcem deducunt: Sic ut ad hanc ſimilitudinem naves primum exædificatas & conformatas Oppian. exiſtimer. *Quod* ſi mali quid alicundæ immineat, tum rudentes omnes, vela, gubernacula contrahens, impletusque multa aqua in fundum maris tuto ſe demergit. Et hanc Nautili navigationem elegantiſſ. epigrammate Callimachus quoque deſcripſit. Icon autem hic piſcis eſt hominis ad utramque fortunam rectè compoſiti. Sapiens enim, ut præclare Apulejus ait, nec in ſecundis rebus effertur, nec contrahitur in adverſis. Sed rectos oculos tenet, ut Seneca loquitur, nihil ex vultu mutat, ſive illi dura, ſive ſecunda oſtendantur. *Quin* imo dura prævidet, & declinat. Ergo unicuique in promptu eſſe debet Terentii admonitio:

Quam obrem omnes cum ſecunda res ſunt, maxume.
Meditari ſecum oportet, quo pacto adverſam aerumnam ferant.

Nam ut pulcerr. B. Baſilius ſcripſit: ὅτος γὰρ ἐστὶν ὁ νοήμων κυβερνήτης, ὁ ἐσοχασμένος τῆς ὑποκειμένης φύσεως, μεταχειριζόμενος τὰ συμπίπτοντα, καὶ ὁμοίως αἰεὶ ἀυτὸς ἑαυτῷ δόξμενων μή πε ἐπαιρόμενος ἐν ταῖς εὐθυμίαις, μήτε κατα πίπτω ἐν ταῖς συμφοραῖς. Nam ille demum prudens eſt gubernator, qui naturæ ſcopum, quo tendat, ſibi proponens, ea quæ accidunt, moderatur, ſibique ſemper ſimilis, neque proſperis extollitur, neque adverſis corruit.

(o)

L.

TUMIDIS NON MERGIMVR VNDIS.

Disce meo exemplo casus prænosse futuros:
Prævisa ante minus namque pericla nocent.

ECHini marini tempestatem ingruentem vi naturæ præsentientes, lapillis in tergum conjectis se operiunt, & arena saburrant, ne fluctibus obortis ob levitatem evertantur aut allidantur ad litora, sed ut hac veluti anchora nixi, in concussi consistant. Quod quidem nautæ animadvertentes, statim pluribus anchoris naves infrenare & ipsi solent. Id

cum

cum alii (inter quos præcipui sunt Ælian. Oppian. Plut. & Plin.) constanter affirmant : tum Basilius M. & B. Ambros. uterque in Hexæm. eleganter adducunt, & explicant. Quæ autem possit esse accuratior prudentiæ adumbratio ? Hæc enim, Seneca paucis omnia complectente, præsentia ordinat, futura providet, præterita recordatur. Quo etiam pertinet *P*anætii aurea sententia, quam ex II. ejus de Officiis A. Gellius recitat. Argutè *P*indarus :

Σοφοὶ δὲ μέλλοντα τριταῖον ἄνεμον ἔμαθον :

Sapientes futurum perendie ventum noverunt,

Nam, ut præclarè Aristotel. in Eth. disputat : Φρονίμους οἰόμεθα εἶναι, οἱ τὰ αὑτοῖς ἀγαθὰ, καὶ τὰ τοῖς ἀνθρώποις δύνανται θεωρεῖν : Prudentes censemus, qui ea, quæ sibi, quæque aliis conducent, possunt dispicere. Cui & Platonis illud plane par est : φρόνιμόν γε φήσομεν ἀποχρῶντα ξύμβουλον καὶ αὐτὸν αὑτῷ καὶ τῇ πόλει : Prudentem dicemus, sibi & Reip. consulere potentem ac validum. Unde Achilles apud Hom. ιλ. α. Agamemnonis accusans imprudentiam, cum is Briseidem abduxisset, ait :

Οὐδέτι οἶδε νοῆσαι ἅμα πρόσσω καὶ ὀπίσσω :

Nec potest prospicere simul præterita ac futura :

ubi omnino videndus est Eustathius Commentator. *P*ertinent huc Proverb. *Sapiens divinat* : & similia.

LI.

AD MOTUM LUNÆ.

Crescentè adcresco luna, decresco minuta,
Aulæ num melius pingitur effigies?

CAncrorum genus, inquit Arist. IV. hist. LL. multiplex est, nec facilè enumerandum. Conveniunt autem in hoc omnes. quod universis sit pars dura & testacea foris procute, mollis & carnea intus, supina corporis planiora & tabellata magis, quibus & ova deponunt, quando pariunt. De his etiam Plin. lib. IX. cap. XXXI. Omnia ejus generis hieme

hieme læduntur, autumno & vere pinguescunt, ac plenilunio magis, quia nocte sidus tepido fulgore mitificat. P. Bellonius scribit, eos plena luna uberiores, silente flaccidos fieri. Quod ex Ciceron. 1. de divinat. habet, qui generaliter ait, ostreis & conchyliis omnibus contingere, ut cum luna crescant pariter, pariterque decrescant. Sed & Lucilii illud apud Gel. lib. xx c. vii. notum est: *Luna alit ostrea, & implet echinos.* Sed hoc quidem symbolum, quamvis quidam ad suos potissimum amores applicuerunt, indicantes se ad vultum feminæ adamatæ vel crescere, vel decrescere, rectius tamen, & ἠθικωτέρως nos ad Principum & magnatum erga suos ministros gratiam, vel contra neglectum ac contemptum referre poterimus. Quin & ad litteratos, doctos & ingeniosos viros accommodare, quorum vigor & incrementum, sicuti econtra miseriæ & squalor ferè in manu sunt potentum, secuudum usitatiss. versiculum:

Sint Mæcenates, non deerunt Flacce Marones.

In quam rem sane est memorabills Plutarchi in Orat. ii. de fortuna & virtute Alexandri sententia: ita latinè reddita: Ut enim frugum copiam bona temperics & tenuitas aëris gignit, ita artium & bonorum ingeniorum incrementa, benignitas, honor & humanitas regis efficit: & contra principum invidia, sordes aut studium contendendi omnia ista extinguit & perdit.

Lii.

DECIPIENS CAPITVR.

O benè factum, aliis qui fata inimica parabat,
Se magis astutum repperit artificem.

REM totam hujus sive Symboli sive Emblematis & narrat & explicat omnium pulcerr. B. Basilius in Hexaem. prout hunc ejus locum selegit Simon Logotheta, eumq; latine vertit Simon à Maille. Archip, Turon: Velim itaque, ô homo, dolosorum ac maleficorum exemplum fugias, in imbecilli etiam animalculo fraudis plurimum doliqúe animadvertens, Cujusmodi istud est: Cancer summo

carnis

carnis ostreorum desiderio tenetur: sed propter testæ ambitum. difficilis illi est huius Præda. Tenecram enim ejus carnem firmiss. natura munimento circumvallavit, quo fit, ut ὀστρακόδερμα, testam habere siliceam dicantur. Atque ubi duæ illæ conchæ cavæ adamussim inter se comissæ ostreum circumplexæ fuerint vanas atque inutiles cancro denticulatæ forcipes sint necesse est. Quid igitur facit? Cum deprehendit eam in serenis ventoque carentibus locis cum voluptate apricantem, atqne ad Solis radios suas pandentem conchas, tum calculo clam interjecto commissuram impedit, atque virium suarum imbecillitatem ille hoc artificio adjuvare dignoscitur. Hæc illa est animalium, quæ & ratione & voce carens, malitia. Talis est qui fratrem dolo aggreditur, quique proximi angustias observat, atque alienis calamitatibus insolentius exultat. Eodem ferè modo B. Ambros. & ipse in Hexaem. Veteratoriam autem hanc cancri calliditatem latè describunt Oppian. Plutarch, Plinius Volunt quidam, dum ostrea piscibus capiendis aperta testa inhiant, sic illorum dolum à cancro confundi: Unde etiam originem hujus Symb. desumpsit Jul. Cæs. Capaccius, Sed verè ne illa sic se habeant, Rondeletius disputet. Symbolica certe sunt, atque ideo huc pertinet veteris Poëtæ apud Ciceron. illud. *Qui ælteri exitium parat, eum scire oportet, sibi paratam pestem. ut participet, parem.* Adagium item: *Captantes capimur*, & similia.

(o)

LIII.

SECRETA RE-VELAT.

Elicit obſcuris cancros lux clara cavernis,
Falſa etiam vero ſic veniente vides.

FAcibus nocturno tempore accenſis & piſces elici, & inprimis paguros, aſtacos, & cancros, expenitiſſ. etiam cavernis extrahi, capique cum Oppianus, tum Olaus item M. inter recentiores, ſcribunt: nec fallit experientia. Plato quidem in Sophiſt: hoc τῆς θηρευτικῆς τέχνης μυριῆρες vocat θήρευν πυρευτικὴν: Quam prolixè admodum de-

describit Q Smyrn. lib. VII. ubi Neoptolemum in Trojanos pugnantem cum piscatorib. noctu ad hunc modum piscantibus comparat. Simile autem nonnulla ex parte huic est Embl. LXXIII. Infra, docetque nihil tam esse abditum, quod non veritatis lux in conspectum proferat: *quæ*, ut Seneca ait in Troad. *Nunquam latet.* Nam, ut *Pindar.* inquit x. Olymp. ὅτ' ἐχελέγχων μόνος ἀλάθειαν ἐτήτυμον χρόνος, πὸ ἢ σαφανὲς ἰὼν πόρσω κατεφρασεν: Et solum tempus quod veritatem certam prodit, quodque latebat in obscuro, progrediens enarravit. Cui congruit Matth. x. illud: οὐδὲν ἐστι κεκαλυμμένον, ὃ οὐκ ἀποκαλυφθήσεται, καὶ κρυπτὸν, ὃ οὐ γνωσθήσεται: Nihil opertum, quod non revelabitur, nihil occultum, quod non scietur. Potest etiam hujus Embl. hic usus esse, ut quemadmodum luminis fulgore deteguntur in tenebris pisces & paguri: ita quoque veritatis splendore detegi & dispelli omnia fusca mendacia. Utrumque certè præclara *Polybii* γνώμη complectitur, quæ legitur in ejus libri XIII. Epitome, sed quia prolixior est, hic inseri non potuit. Pulcre Menander:

Ἔρχεται τ' ἀλνθὲς εἰς φῶς ἐνίοτ' οὐ ζητούμενον:
Venit veritas in lucem, interdum non quæsita.

Et idem Menander:

Ἀλάθεια θεῶν ὁμόπολις, μένη θεοῖς συνδιαιτωμένη:
Veritas cœli civis est, & sola fruitur convictu Deorum.

LIV.

ORBIS ITER.

Miraris cancri dorso consurgere mundum?
Desine: sic hodie vertitur orbis iter.

VEteres hieroglyphicorum auctores, cum re alicujus irritum eventum & spem frustratam exprimere voluerunt, cancrum sive gammarum potius nostrum fluviatilem, retrogradientem, sæpius, quam recta prorepentem, pingere solebant, ut apud Pierium Val, legere licet: Et notus est versus Proverbialis Aristophan. in Pace, quamvis de Cancro:

Οὔποτε ποιήσεις τὸν καρκίνον ὀρθὰ βαδίζειν,
Ambulet ut cancer rectà haud efficeris unquam.

Hujus quidem picturæ inventor fuit Rever. & Nobilis. vir ex antiquiss. Francanica equestri familia, Laurentius Truchlesius, Canonicus Wirtzburgensis, bonarum litterarum amantissimus. Est autem vetus hæc & communis de Mundi perversitate querela, de qua insignis Horatii loeus III. Carm. VI.

Ætas parentum pejor avis, tulit &c.

Cui convenienter etiam Seneca: Hoc, inquit, majores nostri questi sunt, hoc nos querimur, hoc posteri nostri querentur, eversos esse mores, regnare nequitiam, in deterius res humanas & in omne nefas labi. Similiter Euripides in Hipp.

Φεῦ τῆς βροτείας τοῖ προβήσεται φρενός;
Τί τέρμα τόλμης ἢ θράσος γενήσεται;
εἰ γὰ κατ' ἀνδρὸς βίοτος ἐξογκώσεται,
ὁ δ' ὕστερος τὸν πρόσθεν εἰς ὑπερβολὴν,
πανδέργος ἔσται, θεοῖσι προσβαλεῖν χθονὶ
Ἄλλην δεήσει γαῖαν, ἢ χωρήσεται
Τοὺς μὴ δικαίους καὶ κακοὺς πεφυκότας:

Hei; quo progredietur humana mens?
Quis finis temeritatis & audaciæ erit?
Si enim uniuscujusq; viti vita superbe propagatur,
Et posterior priore longè
Deterior sit, Deos adjicere terræ
Oportebit aliam terram, quæ capiat
Eos qui sunt in justi & mali.

LV.

SIMUL ANTE RETROQVE.

Ne tibi confidas nimium, ne cepta ferantur
Mantua, retrogradus cancer ut ire solet.

CAmmari sive Gammari nostrates caudati, quos Cardanum cum Cancris confundentem Scaliger acriter castigat, & prorsum & retrorsum promoventur. Illud collecta leniter & sublata parum, citoque impulsu rursum correcta cauda: hoc contracta ea celeriter, & retrorsum collecta. Sic uti volunt, se movent, & imminenti atque urgenti

se

se subtrahunt incommodo. Dionysius Lebeus Batillius, Regius Medio matricum Præses. acri cum invectiva in Sophistam hæc dirigit, quamvis non gammarum, sed cancrum ab Hercule debellatum exhibeat depictum) qui quidem adeo lubricus ac versatilis esse solet, ut cum jam te constrinxisse fugitivum putas,

Effugiat tamen hæc sceleratus vincula Protheus,

Unde & Plato Sophistam describit ποικίλον εἶναι θηρίον, καὶ (τὸ λεγόμενον) ἐν τῇ ἐρᾷ λεπτέον: multiplicem esse belluam, & (ut est in proverbio) non unæ manu apprehendendam. Scipio verò Bargaglius in Italicis libris de Impressis, ut vocant, nos docet, rectè etiam eos uti hoc symbolo, qui dum in virtutis curriculo, atque bonarum artium studiis retrogredi existimantur, tanto in illis sæpè promoventur celerius, atque ad illustrem Honoris metam tandem pertingunt; Tribuitque hanc Inventionem Ludovico Ludovici Bononiensi Comiti, cum dicto: *RETROCEDENS ACCEDIT*: Nos in adjecto disticho magis ἠθικῶς eos, qui sibi jam ad propositum felicitatis gradum perveniisse videntur, monuimus, ut caveant, ne res ipsorum subito retro sublapsæ ferantur. Nam ut *P.*

Fortunam citius reperias, quam retineas.

igitur juxta vetus monstichon:

ὅτ' εὐτυχεῖς μᾶλισα, μὴ μέγα Φρόνει:

Minus insolesce, quo magis beatus es.

SE-

LVI.

SEMEL EMIGRABIMVS OMNES.

Hic nusquam certis habitamus ſedibus, aſt hinc Ibimus ad ſuperi cælica regna Dei.

CAncellus hic vulgo Bernhardus eremita dicitur, quod ſolus in aliena domo diverſetur. Eum accuratè deſcribit Ariſt. IV. hiſt. an. IV. Scaliger vacuarum teſtarum inquilinum vocat. Cogit. n. in alienis ædibus habitare, quia cauda cruſtis careat. Conchas igitur, quas ad litus vacuas invenit, turbinum puta, buccinarum & purpurarum, ingre-

greditur, teneriores sui partes illis abscondens. Factus grandior, capaciores usque conchas quærit, & incolit, nec unquam nisi ob jam dictam causam eas deserit. Quo Emblemate an non vita hæc nostra egregie exprimitur? Nam præclare Cato Major apud Cicer. de Senect. dixit: Ex vita ista discedo, tanquam ex hospitio, non tanquam ex domo. Commorandi enim natura diversorium nobis, non habitandi dedit, Et pulcrè Clem. Alexandr. IV. στρωμ. differit, quod libenter relinquere debeamus tabernaculum hoc mundanum, & ad cœleste potius transire. Quæ igitur insanit est, tam operose & splendidè ædificando thesauros profundere? cum verissima sit Horatii sententia:

Multo' ille rutius vitam exigit
Quicunque parvit primus in ædibus,
Nullum timens, nulli timendus
Pelle sub exigua quiescit.

Perpendant igitur illi, qui ac si æternum in hoc mundo victuri essent, ita domos sibi & palatia extruunt, & ista Hor. II. Sat II.

Nam propriæ telluris herum natura neque illum,
Nec me, nec quenquam statuit: nos expulit ille,
Illum aut nequities, aut fabri inscitia juris.
Postremum expellet certè vivacior heres.

Usurpari etiam potest hoc symbolum ab iis, qui avitis sedibus vel ob egestatem, vel alias causas necessario relictis, in peregrino solo stationem tamen Dei beneficio tutam & commodam alicubi nanscisuntur, unde etiam non facile, nisi & hujus in melius commutandæ occasione recedunt.

LVII.

COMMUNIA TECTA.

Quam benè conveniunt, & in una ſede morantur?
Quos natura, uſus junxit & unus amor.

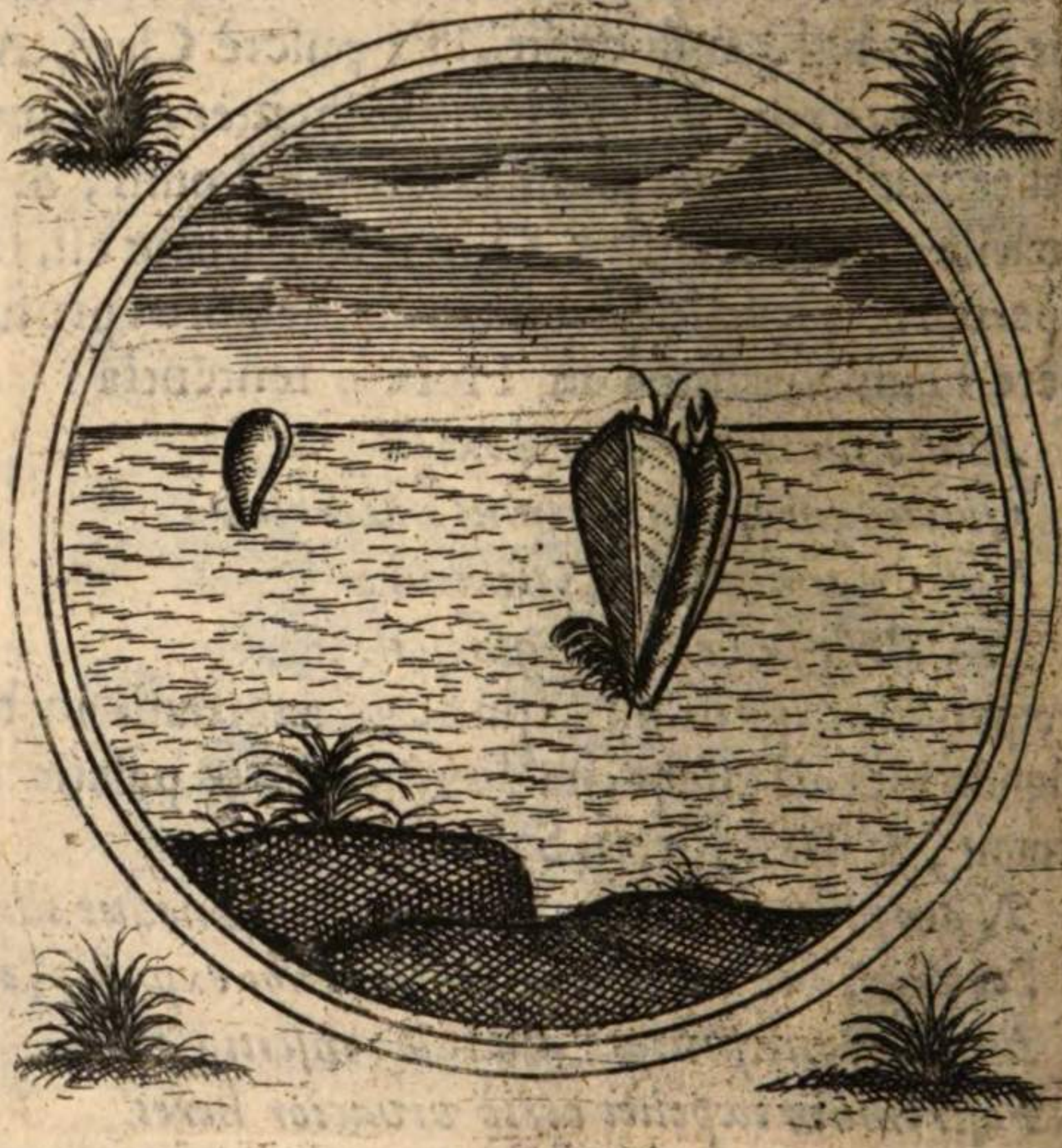

AThæneus ex Chryſippi Stoici lib. περὶ κατὰ πόδας ἡδονῆς hæc refert: *P*inna (inquit, interpretante Dalechampio) ac pinnæ cuſtos mutuas operas præſtant, nec vivere ſeorſum queunt. *P*inna quidem oſtreum eſt. *P*innæ vero comes & tutur, exiguus cancer. *P*inna igitur diſcluſa teſta, otioſa, & quieta expectat adventantes piſciculos. Aſtans ver

cuſto

uſtos ſi quis ſubierit, morſu ſignificat. Vellicata i concha os comprimit, & eo quod intus eſt ex-:eptum ac incluſum, communi dape cum ſocio veſ-:itur. Eadem etiam ex *Chryſippo Plutarch*, de ſo-ert. an affert, ubi ait, *Chryſippo* plurimum atra-nenti in omnibus libris abſumpſiſſe hunc pinno-herem. Eadem tradunt Ariſtot. quoque Theo-ɔhraſt. Aelian. Oppian: *Phile* in Jamb. *Cicero* & *Plinius*. *Pinnæ* eriam meminit Nemeſius cap. 1, de nat. hom. Et pinnotheris Scholiaſtes Ariſto-ɔhan. in veſpis. Horapollo quidem, eumque ſecu-tus *Pierius*, ſcribunt, Aegyptios hominem qui à propinquis curetur, hoc hieroglyphico expres-ſiſſe. *Sed* nos ex *Ciceron*, II. de Nat. Deor. ad ci-vilis ſocietatis conjunctionem inter homines refe-rimus, quam primum, conſtituit ἡ ἔνδεια, indigen-tia. Nam, ut Artemidor: ait III. Onirocr. IX. δεῖ δὲ τοῖς ἀνθρώποις βοηθείας, δεῖ καὶ τῶν συλλαμβα-νομένων: Auxilio homines opus habent, & adju-mento aliorum. *Qua* de re in Platon. & Ariſtot. politicis leguntur plurima. Ad hoſpitalitatis etiam, cujus Jupiter ipſe ξείνιος, Homor & Virg. teſtibus, præſes ſit, iconem exprimendum non inepta for-te hæc pictura fuerit. *Qua* ſi quis in paraſitos quo-que ἀμοτροφάγους, ut eos Athenæus vocat, utatur, non male fecerit. Nam & Plinius hunc pinnothe-rum cancrum dapis affectatorem nuncupat, & Pi-erius à nonnullis piſcem paraſitum eum dici ſcribit, quamvis ſi hoc paraſito pinna careat, fame ipſi per-eundum foret.

LVIII.

INSIDIIS CA-PIOR PROPRIIS.

En quæ piſciculos capere inſidioſa ſolebam.
Sum Pinna inventis mox peritura meis.

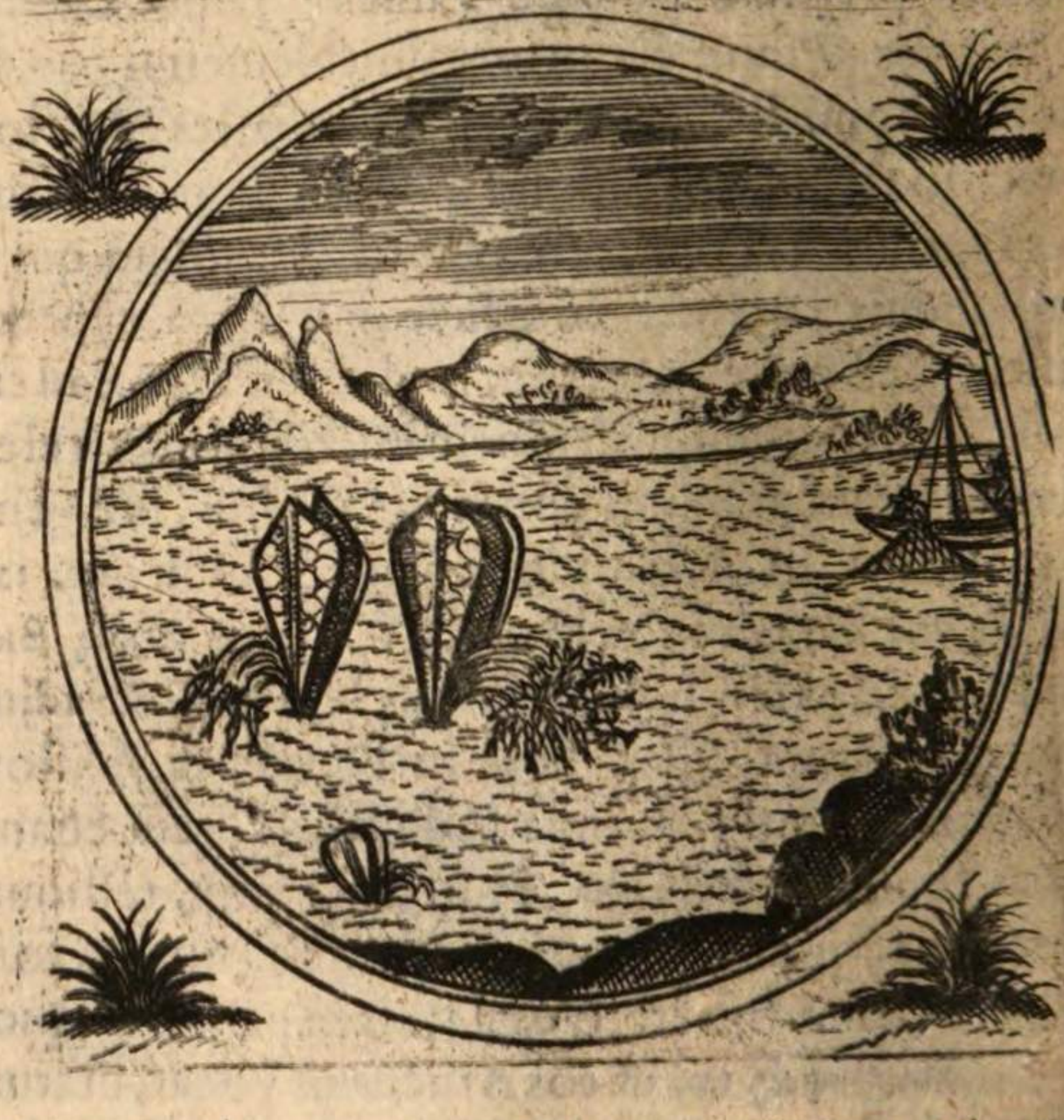

PInna fundo maris ad litora perpetuo affixa, lana quadam ſeu villo extra concham propendente, tanquam radice nititur. Ea lana tenuiſſima eſt, & biſſus Ariſtot. dicetur, ex qua ſunt biſſinæ veſtes nobiliſſimæ, quas IC. per byſſicum opus videtur intelligere in l. ult. §. ſpecies. D. de publican & vectig. Certum autem eſt, quod pinna hanc ſuam

lanam

lanam, veluti mænum quandam, ad alimentum attrahendum, expandat, ut apud Aelian. legimus: plane ad similitudinem retis piscatorii: in quam ubi pisciculos & minuta conchilia, ceteras que maris quisquilias attraxerit, illis delicate vescitur. Et Ælianus quidem hanc ejus lanam σαρκίον vocat: καὶ προτείνει σαρκίον ἐξ ἑαυτῆς, οἱονεὶ δέλεαρ τοῖς ὑποδυομένοις τῶν ἰχθύων: & carunculum extra conchas eminentem ex sese prætendit, tanquam escam circum natantibus piscibus. Sed quid fit? Ipsa pinna suis his inventis & piscatori ad retia conficienda primitus monstravit viam, & simul illi ostendit, hoc ipso pacto & astu etiam se capiendem esse. Quod plane ita accidit. Nempe, ut præclare Seneca in Herc. fur. admonet:

Quod quisque fecit, patitur auctorem scelus
Repedat suoque premitur exemplo nocens.

Nec reprehendi potest, qui hostium artes & dolos similiter eludit, eosque propriis ipsorum inventis & machinationibus circumvenit ac superat, atque ita in auctores technas rejicet. Sic enim, ut idem Seneca ait in Thyeste: *Sæpe in magistrum scelera redierunt sua.* Pertinent huc noti versus Ovidii:

Judice me fraus est concessa repellere fraudem
Armaque in armatos sumere jura sinunt,

Et isti M. Palingenii in Capricorno:

Nam jus fasque sinunt, vim vi propellere, fraudem
Fraude, velut meritum merito pensare decorum est.

(o)

LIX.

CLARESCUNT ÆTHERE CLARO.

Profuude ô veræ fidei me Chriſte liquore.
Iunc meæ in æternum vita ſerena fluet.

PUlcerrimi Plinius conchas margaritiferas de-
ſcribens ait, eas anni genitalis impetu ſtimu-
latas naturali quadam oſcitatione pandere ſe, atqu
ita impleri roſcido conceptu, gravidas poſtea enit
& ſi ſereno cœlo purum nitidumque rorem imbi
berint, lucidiſſimas puriſſimasque margaritas pro
gignere. Sed hoc ut fabuloſum Hieronymus Car-

lanus deridet. Nos utut ea ſint, rectè tamen & piè, opinor, ad hoc accommodabimus, ut quemadmodum margaritæ exiles & nullius adhuc decoris Solis & roris beneficio, creſcunt, augentur, illuſtrantur: Ita noſtrarum virium debilitatem & intellectum in rebus divinis obſcurum adhuc & hebetem, veluti ſerenari ac perfici ab æterno Sole, Domino Salvatore noſtro Jeſu Chriſto, S. Spiritus ejus divino rore, cujus infuſa dona ſunt pietas, fides, religio, lucidiſſimæ margaritæ, quarum efficacia mentis tenebræ & errores univerſi diſcutiuntur, ſic ut omnia noſtra, divina illuſtrante gratia puriora & clariora fiant. In S. enim litteris Sol Juſtitiæ Chriſtus eſt: & cœli ſereni icon Deum nobis propitium faventemque ſignificat. Rore vero, virtus & fœcunditas exprimitur. Unde Iſaac filio ſuo Jacobo benedicens præcabatur: Ut Deus illi daret de rore cœli, & de pinguedine terræ, abundantiam frumenti & veni, Geneſ. XXVII. Quidam ad amores ſuos, prout illi ſive læti, ſive turbidi fluxere, Symbolum hoc tranſtulit, cum inſcriptione Hiſpanica: *SECUNDO EL TIEMPO.* Alii addunt: *HIS PERFUSA*: oſtendentes nimirum ceu margaritæ Solis & Roris radiis & humore perficiuntur, ſic ſe virtutis & præclaris actionibus celebritatem & gloriam conſecuturos eſſe.

(o)

LX.

FALSA OSSA MOMORDIT.

Ostrea mus petulans avido consumere morsu
Dum cupit, ecce refert præmia digna gulæ.

ELegans profectò & argutum est Epigamma Græcum, quod ex lib. 1. Epigrammat. felicter expressit latine Andr. Alciatus Embl. XCIV. quo mus ostreis hiulcis furtivè ob prædam se insinuans fingitur concluſa ab illis testa multari miseris modis; Ex quò etiam petita est nostra inscriptio. Convenit autem Emblema in eos, qui ditiorum do-

mos veniris causa turpiter sectantes, spontaneæ se servituti mancipant, & nihil inde, nisi infamiam & damnum reportant. *Quod* Lucianus aureolo plane tractata περὶ τῶν ὄπιθεν συνόντων graphicè admodum demonstrat. Convenit & in eos, qui perpetua luxuria, & gulæ impotentia, nimiaque vini ingurgitatione præproperum sibi accersivorunt exitium. Sicuti revera plures semper gula, quam gladius perdidit: Et ut habent Theognidis versiculi:

Πολλῷ τοι πλέονας λιμὸς κόρος ὤλεσεν ἤδη
Ἄνδρας, ὅσοι μοίρης πλεῦν ἐθέλουσιν ἔχειν:
Multo plures perdidit satias, quam famas,
Viros, qui plus sua sorte habere volunt.

Exempla in omni historia occurrunt innumera. Sic Elpenor Ulyssis socius apud Circen vino largius hausto de scalis lapsu exanimatus: Antinous autem poculum adhuc manu tenens ab Ulysse interfectus est. *Quin* etiam Alexandrum Magnum, alioquin contra omnem vim humanam invictum, gula & vinum prostravit. Gravissima igitur est optimi poetæ Oppiani ad vitandam ingluviem exemplo interitus, quem pisci Noctuæ affert voracitas, adhortatio in II. ἁλιευτικῶν. Sed Christianis præcipue ante oculos esse debet Salvatoris nostri sanctiss. præceptum, Luc. XXI. προσέχετε ἑαυτοῖς, μήποτε βαρηωθῶσιν ὑμῶν αἱ καρδίαι ἐν κραιπάλῃ καὶ μέθῃ. &c. Repete huc quæ dicta a Embl. LIV. Cent. II.

LXI.

PRÆDÆ PA-TET ESCA SUI.

Ex lingua vitam, ex lingua hauris Purpura mortem,
Lingua homini & vitam præbet & interitum.

EX Conchyliorum genere est & purpura, quam Oppianus Ostreis, & Aristot. ἐν πορφυρέοις annumerant. Unde etiam pretiosissimus ejus liquor Ostrum vocatum à veteribus fuit. De quo cum alii legi possunt, tum in primis Vitruvius lib. VII arch. cap. XIII. & Jul. Pollux lib. I. cap. IV. Purpuræ autem lingua est longitudine digitali, acie & duritie tanta, ut proditum sit, ea & conchas, & quascunqu

cunque sui generis testas illam perforare posse, unde & *Proverb. Purpura voracior*, origo esse creditur. Ut autem ad pastum hoc ex lingua commodum habet, ita eadem ipsi affert extremam perniciem. Ita enim *P*urpuras capi cum alii referunt, cum *P*linius. *C*ontexere piscatores exiguas nassas, quibus conchas & ostrea escæ loco injiciant, aut appendant. Eas semineces, sed mari redditas avido hiatu reviviscentes purpuris appetere, exertisque quantum possunt, infestare linguis. At conchas aculeo exstimulatas claudere sese ac comprimere: itaque pendentes aviditate sua tolli purpuras. Aristot, & Oppian, paulo aliter purpurarum hanc capturam describunt, & σρόμβοις eas inescari tradunt. *P*otest autem & hujus Embl. varia esse accommodatio. Nam hic quoque captans capitur, & fraus in auctorem recidit. Sed omnium rectiss. de lingua hominis usurpari poterit. Nam & illi hæc, non minus quam purpuræ, secundum Anacharsidiis Scythæ apud Diog. Laertium dictum, simul & bonum & malum est. Unde & Adag. celebratur à *S*uida & Zenodoto: Γλῶσσα ποῖ πορεύῃ, πόλιν ὀρθώσουσα ἢ πάλιν ἀνασρέψουσα: *Lingua quo vadis? urbem ut struam, & rursus ut destruam.* Cum quo & Solomonis illud congruit. cap. XVIII. Mors & vita in manibus linguæ. Rectè igitur Hesiodus:

γλώσσης τοι θησαυρός ἐν ἀνθρώποισιν ἄριστος
φειδωλῆς, πλείστη δὲ χάρις κατὰ μέτρον ἰούσης:

Linguæ thesaurus est optimus inter homines
Parcæ, & plurimum gratiæ meretur, sibi fuerit
moderata.

LXII.

QUO FATA TRAHVNT.

Quid non fata queant? & Glaucus, fabula nota est,
Ex humili est factus conditione DEUS.

UT ad marina quædam monstra nunc veluti divertamur, plures fuere Glauci, undè etiam diversa de iis figmenta ab Athenæo, Strabone, Clearcho, aliisque commemorantur. Nasonis autem de Glauco Anthedonio fabula vulgo etiam nota est. Eum ut piscatorem, cum fortè captos pisciculos in herba quadam (Athenæus ἀείζωον Semper vivum

vum nominat) ad litius expositos, illa tacta in More subito resilire conspexisset: eadem degustata & ipsum in mare se dedisse præcipitem, & ilico in marinum Deum Oceani Thetyosque ope transmutatum fuisse. Hæc Clauci ἀποθεώσις est, quæ etiam proverbium peperit: *Glaucus comesa herba habitat in mari.* Cujus tamen veram originem Erasmus explicat. Est & Glaucus piscis sed à colore, non ab huc fabuloso maris Deo nomen habens. Sane autem hoc symbolo significare possumus, nullam adeò depressam & humilem hominum conditionem esse, quam non Dei benignitas & gratia facile extollere & illustrare possit, atque id circo ejus providentiæ ob secundandum, & quo Fata, hoc est, divina ejus voluntas, vocant, sequendum esse. Nam, ut pulcrè Horatius cecinit.

valet ima summis
Mutare, & insignem attenuat Deus,
Obscura promens. &c.

Id quod ab Hesiodo mutuatus videtur, ut dictum est alibi. Pulcerr. etiam est Xenophontis sententia: κρεμᾷ ὁ θεὸς δ', ὡς ἔοικε, πολλάκις χαίρει τὺς μὴ μικρὺς, μεγάλυς ποιῶν, τὺς δὲ μεγάλυς, μικρὺς Igitur.

Quo fata trahunt, retrahuntque sequamur.

Ut præclare Virg. VI. Aen. apud quem etiam Sybilla de aureo ramo Aeneam sic affatur, ut fati providentiæque divinæ vim exprimat.

Carpe manu namque ipse volens facilisque sequetur.
Si te fata vocant: aliter non viribus illis
Vincere, nec duro poteris convellere ferro.

MOR-

LXIII.

MORTEM DABIT IPSA VOLVPTAS.

Dulci ſono mulcent Sirenes æthera cantu:
Tu fuge, ne pereas, callida monſtra maris

DE Sirenum origine, numero, figura, cantu & interitu, alii aliter : & fruſtra in poëticis fabulis quæritur conſenſio, Videri autem de his poſſunt Homer : ὀδυσσ. μ. cujus verſus interpretatur Cicc. v. de Fin. Apollonius in Argon. Plato. in Phædro, Virgilius. Ovidius v. Met. Lycophron in Caſſandra, Jo. Tzetzes in L. Var. XIV. & XVI. LXXV. &

alii. Nec me latet ex quorundam sententia nostram hanc figuram Nereidum potius esse : Sed cum & communior sit, & Th. Gaza ac Trapezuntius insuper affirment, se Sirenes hac ferè forma in mari conspexisse, idcirco cum And. Alciato eam retinuimus, inscriptione petita ex *Claudiani* Epigr. de Sirenibus. Sane autem nihil hæ fuerunt aliud, quam formosæ meretriculæ, habit antes in litoribus, quæ quia transeuntes redegerunt ad inopiam, his dictæ sunt inferre naufragia. Nam hoc expressè tradit Dorion in lib. de Piscibus, & probant Plutarch. junior, Servius & palæphatus. Isacius autem Tzetzes, ἀλληγορικώτερον, inquit. ὅ σειρῆνες εἰσιν αἱ ἡδοναί. Prudenter igitur Socretes : τὰς ἡδονὰς παρελθεῖν, πὸν σπουδαῖον τιὼ ἀρετιὼ ἰδεῖν ὥσπερ πατρίδα : Voluptates opus est præterire, veluti Sirenes, eum qui ad virtutem tanquam patriam festinat. Heliodorus etiam eleganter narrationem mellifluam & illecebrosam dixit σειρώιον. Ulysses itaque hic imitandus, qui Sirenes præternavigaturus. *Illevit cera sociorum callidus aures.* Quo pertinet pulcerr. Senecæ adhortatio Ep. xxxi. ad Lucil. ad summam sapiens eris, si clauseris aures, quibus ceram parum est obdere. Firmiori spissamento opus est, quàm usum in sociis Ulyssem ferunt, &c. *Sic* ὁ θεῖος παιδαγωγὸς apud Clement. II. pæd. VI. πρὸς τιὼ ἀνηκοΐαν τῶν αἰσχρῶν, priorum auribus circumponit σώφρονας λογους, καθάπερ ἀυτωτίδας, quasi aurium quædam munimenta, quæ athletis circumligabantur. Et idem Clemens ait : ἀφεκτέον τῶν αἰσχρῶν ἀκουσμάτων καὶ ῥημάτων καὶ θεαμάτων : Abstinendam à turpib, acroamatis, verbis & spectaculis.

CON-

LXIV.

CONTEMNIT TU-TA PROCELLAS

Fluctibus en mediis lasciuit florida Siren,
Hanc mare; sed fortem sors inimica beat.

SCribit Paul. Jovius in Dial. de Impressis Italicos Sirenem antiquissimæ inter Romanas familiæ Columnensium gentilitium signum fuisse : Sed se fortiss. heroi Stephano Columnæ, hoc nostrum peculiariter inventum dedicasse, quod & Capaccius attingit. Ostendere autem illo voluit, quemadmodum Siren sævas maris tempestates, utpote

cujus

cujus domicilium ſit mare ipſum, contemnit: Ita etiam magnanimum illum & ſtrenuum ducem omnia pericula, omnes hoſtium minas fortiter ſuſtinere debere. Columnæ enim tantum ut familiæ iſtius inſignia appictæ ſunt. Animoſe igitur Jocaſta apud Senecam in Oedipo:

——regium hoc ipſum reor,
Adverſa capere: quoque ſit dubius magis
Status, & cadentis imperii moles labet,
Hoc ſtare certo preſſius fortem gradu.
Haud eſt virile terga fortuna dare.

Et alter Seneca Conſol. ad Marc. vel in naufragio laudandum ceniet, quem obruit more clavum tenentem & obnixum. Quo Proverb. pertinet ex Ennii verſu:

Dum clavum rectum teneam.

Fortiter etiam Juſtinus Imp. ad Senatum, referente Corippo:

Qui pedibus rectis graditur mala nulla veretur,
Non timet offenſam, neſcit via recta ruinam.

Sed omnium mehercle magnanimitatem Germanorum legati illi ſuperarunt, qui interroganti Alexandro: Et quidnam in rebus humanis extimeſcerent, rato nominis ſui magnitudinem ante omnia ipſis formido loſam videri, reſponderunt, Nihil ſe metuere, niſi forte, ne cœlum rueret. Ut refert auctor ſupplementi in *Q.* Curtium, hauriens ea ex Strabonis lib. VII. & Arriano de Alexandro.

LXV.

CONTRARIA PROSVNT.

Et fluvialis equus corpus cum sanguine purgat,
Purgatur cæsis publica resque malis.

INter ἀμφίβια quibus, ut Florus loquitur, aquam terramque incolendi gemina natura est, omnium max. & monstrosiss. est Hippotamus, Nili & Hydaspis fluviorum Aegyptii & Indiæ alumnus, cujus Herodot. Horapoll, Aelianus, Strabo, Q. Curtius, Solinus, aliique mentionem faciunt. Ejus descriptio extat apud Arist. II, hist. an. VII. Sed in-

primis

primis graphica est Ach. Tatii lib. IV. Nili, inquit, equum Ægyptii appellant, reveraque & ventre, & pedibus, sicuti fama fert, æquus est, nisi quod scissas ungulas habet. Corporis magnitudine maxquemque bovem æquiparat. Cauda ei brevis est, & pilorum asperitate, quemadmodum corpus etiam reliquum, carens. Caput retundum, non parvum maxillæ ferè equina, nares perquam patulæ, ac ignitum fumum tanquam ignis scaturigines quædam, spirantes mentum latum, quemadmodum etiam maxillæ: ori hiatus ad tempora usquè protensus: dentes qui canini vocitantur, curui, formo & situ equinis similes, verum triplo majores. Effigies ejus est cum in antiquo numo Adriani ad Nili imaginem addita; tum in marmoribus etiam quibusdam vetustis, Voraciss. autem est animal, ut totas etiam segetes depascat, ut apud Aelian & Nonn in Dionys. lib. xxvi. memoratur. Hinc sanguine se gravatum sentiens, in arundinem cæsuras & acutiss. stipites corpus inprimens, venas discindit, & sic morbum præcavet, plane ut artis in venæ sectione magister videri possit: ut *Plinius* innuit, *Sed* paulo aliter An. Marcellin. lib. xxii. ista commemorat. Constat autem non in arte Medica solum, curationem progredi ex contrariis, ut ex innumeris Hippocr. & Galeni locis liquet; cum quidem sit medicina προθέσις ἐλαττόντων, καὶ ἀφαίρεσις τῶν ὑπερβαλλόντων: Sed in omni etiam vita, & max. in Reb. pub. locum hoc habere, in quib. ut seditiones & morbi intestini evitentur, sæpè purgatione violenta, ac veluti sanguinis superflui quadam eductione opus est.

LXIV.

CUM TEMPORE CRESCIT.

Noster sape dolor pariter cum tempore crescit,
Non secus ac Nili bellua vasta solet.

DE Crocodilo, terrestri simul animali & aquatili nonnulla jam in II. Cent. circa fin. dicta sunt. Qui verò accuratam illius historiam plenè cognoscere cupit, is legere poterit Herodot. lib. VI. Aristot. IX. hist. an. cap. VI. Diodor. Siculum lib. I. Achill. Tatium lib. V. in fin. de Clitoph. & Leucipp. Heliodorum in Aeth. Solinum cap. XXXV. Plinium

lib.

lib. VIII. cap. XXV. & Ammian. Marcellinum lib. XXII. Et Herodotus quidem ac *S*trabo urbis etiam *C*rocodilopoleus meminere. Inter alias hæc Crocodilo esse proprietas fertur, ut quamdiu vivit, crescat. Vivit autem longiss. tempore, ut Plinius scribit, quamvis *P*lutarch. *περὶ ἰσιδ. καὶ* LX, annorum spacium non excedere eum asserat. *P*roblema autem, an semper crescat Crocodilus, & quæ sit ejus rei causa *φυσικη*, Magnus ille *S*caliger in exercere, ad *C*ardan. enucleat. Ex eo sane Nobilis vir, Bernhard. Rota Neapolitan. dolorem ob amissam conjugem suum perinde crescere ac augeri, quamdiu vivat, hac *C*rocodili effigie exprimere voluit, teste *S*cip. Amirato in Dial. Italico de Impressis. Quo referendi sunt Ovid. elegantiss. versus II. Trist. V.

Mens tamen ægra manet, nec tempore robora sumit
Affectusque animi qui fuit ante manet.
Quæque mora spatioque suo coitura putavi
Vulnera, non aliter, quam modo facta, dolent.
Scilicet exiguis prodest annosa vetustas,
Grandibus accedunt tempore damna malis.

*P*ræclare etiam Cicero disputat III. Tusc. ægritudinis ex vetustate levationem non in die esse positam, sed cogitationem diuturnam, nihil esse in re mali, mederi dolori. Hæc igitur ubi abest, frustra in tempore quæritur remedium. *S*ic Arthemisia illa Mausoli Cariæ Regis uxor, quæ nobile illud Halicarnassi fecit sepulcrum, quamdiu vixit, vixit in luctu, eodemque etiam confecta contabuit.

LXVII.

DEVORAT ET PLORAT.

Non equidem ambigui dictis mihi fidere amici,
Certum est ut lacrymis nec Crocodile tuis.

CRocodilus quadrupes ad Nilum malum, ut Plinius loquitur, tanto hiatu est, ut integram buculam possit excipere. Non igitur mirum, si homines quoque devoret. Sed hoc cum facit, plorare scribitur, de quo videatur Adag. *Crocodili lacrimæ.* Verum ut rarus, ita memorabilis est de hac re locus apud Photium in Eclogis Asterii Amasex

malex Episcopi: τὰς νεκλωσὰς προκοδείλὰς μὴ μεῖδε, ὡς φασι τᾶις κεφαλᾶις ὅτι θρηνεῖν τῶν ἀνθρώπων ὧν ἔφαγον, καὶ δακρύειν ὅτι τοῖς λειψάνοις τῶν φόνων: ἢ μετάνοιαν τῶν γεγενημένων λαμβάνοντα, ἀλλὰ τὸ ἄσαρκον τῆς κεφαλῆς (ἐμοὶ δοκεῖν) ὀδυρομένὰς, ὡς εἰς βρῶσι οὐκ ὄντι πιδείων: Niloticorum Crocodilorum imitatores estis, quos fama deflere hominum capita, postquam eos devorarunt, & illacrimari cæsorum reliquiis: non quod pœnitentia facti aliqua afficiantur: sed quod ita doleant (quantum mihi videtur) ob capitis macilentiam, quasi quod ad vescendum minimè sit idoneum. Usus autem fuit hoc symbolo Sigismundus Gonzaga Cardinalis, postquam evecto sua quoque opera ad Pontificatum Leone x. ejus postea ipsum pœnituit, cum adjectione Proverb. *CROCODILI LACRIMÆ*, testante Jovio. Tales fuerunt Bassiani Imp. lacrimæ, quas ficta pietate semper promere solitus est, ut Æl. Spartianus refert, quoties aut mentio incideret, aut imagines conspiceret Getæ fratris, qui tamen ejus jussu fuerat interfectus. Talem etiam describit pessimam illam novercam Demænetam Heliodorus in Æth. ejulantem nimirum super Cnemone privigno, quem tamen ipsa suis calumniis ibat perditum. Tales sunt etiam nostro tempore hei nimis multi, qui licet ex intimo corde lætentur miseriis nostris, ficto tamen vultu & sermone, dolore se mutuo affici simulant.

(o)

LXVIII.

SECURE.

Nec pelagi fluctus, nec cæli fulgura curo,
Frangitur haud fortis sorte in acerba animus.

INter ἀμφίβια vitulus quoqũe marinus est. Nam in mari & terra degit, adeo ut Jul. Cæsar. Scalig. in Exerc. ad Cardanum testetur, se in Illyrio vitulum marinum vidisse vineas populantem. Somniculosum maxime est animal, quod præter *Plinium* aliosque Martialis etiam attingit hoc versu:

Dormitis nimium glires vitulique marini.

Dor-

Dormit autem extra aquam, sæpè super saxa, ut Oppian. & ex Homero Ælianus asserunt, & quidem turbato licet mari, securissime. Hujus enim fluctus altissimo somno oppressus nequaquam sentit fulminib. verò solum ex omnibus marinis non tangi *P*linius & Plutarch. auctores sunt, quod tamen vanitatis arguit Brodæus III. Misc. II. Sed Pierius etiam docet in hieroglyph. Ægyptios hominem contra omnia pericula, max. contra potentiorum vim, tuto se præmunientem significantes, marini vituli pelle indutum pinxisse, quod eam fulminis ictum non admittere observatum, & Principum iras fulminum instar esse ex Poëtis notum sit. Augustum certè illa pelle pro ἀπροβολίᾳ fulminis usum, à Sueton. in ejus vita: & de Severo Imp. refertur, quod eadem superstitione lecticam suam corio illius tegi curaverit. De Tiberii etiam corona laurea contra fulgura videndum est Embl. XXV. Cent. I. Viri autem in utraque fortuna recti & constantis effigiem hoc Embl. subjicit, quo pertinent Horatii illa, adscripta Embl. XI. Cent. I. ex Ode:

Justum & tenacem propositi virum, &c.

Cui plane similia Chorus apud Senecam in Thyest. post act. II. concinit. Igitur, secundum Boet. lib. II. de cons. phil.

Quamvis tonet ruinis *Felix robore valli,*
Miscens æquora ventus, *Duces serenus ævum,*
Tu conditus quieti *Ridens æthereis iras,*

LXIX.

CANDIDE ET SYNCERE.

Ambulat en medios Salamandra illæsa per ignes,
Nempe illæsa manet semper & integritas.

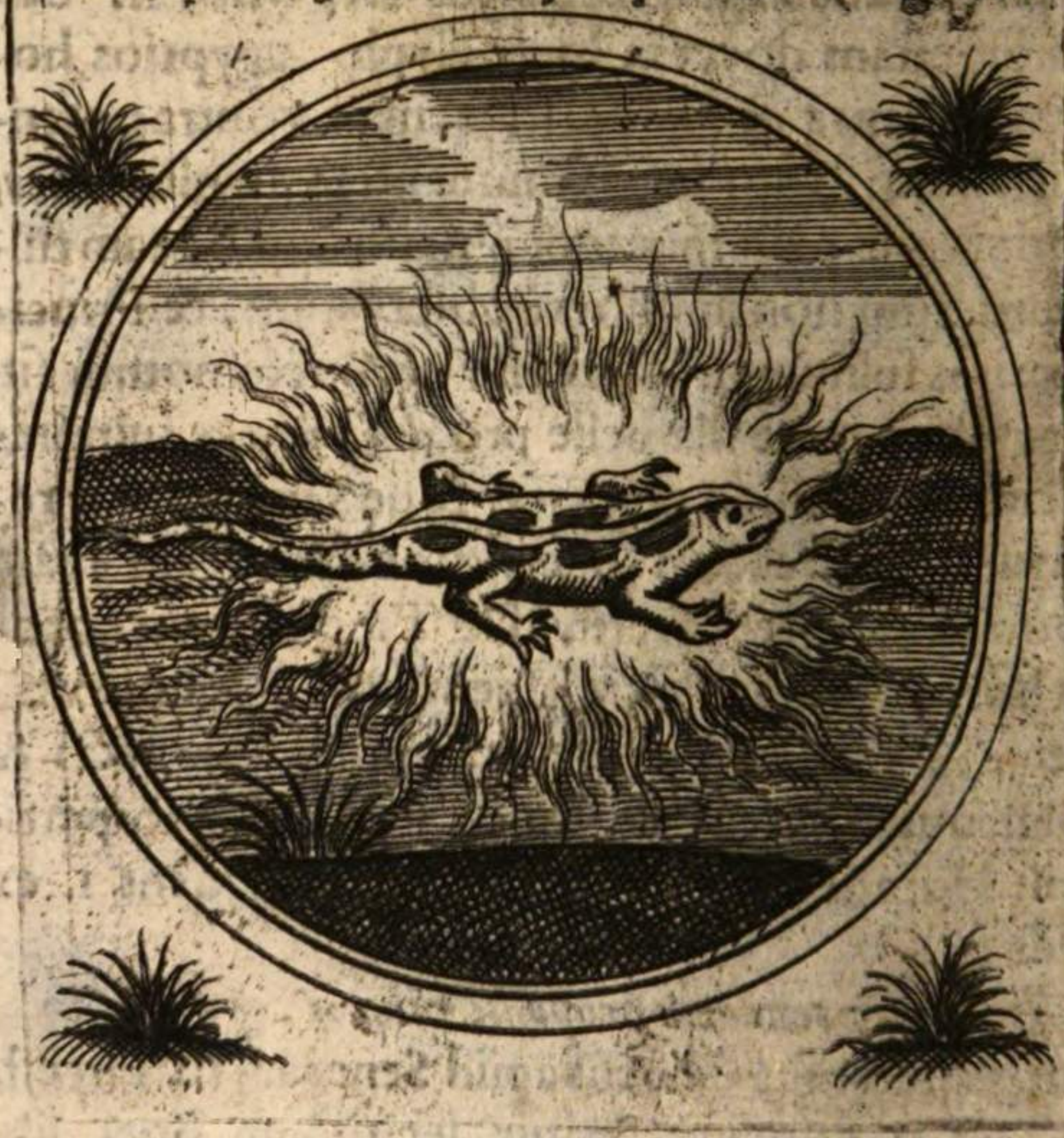

EX amphibiis & Salamandra eſt, Eam non tantum non conſumi igne, ſed flammam etiam extinguere rigore ſuo, plerique veterum affirmant, Ariſtot. Suidas, Nicander, Nazianzen. paræn. ad Virg. Ælian. *Plinius* & *Q.* Serenus Sammonicus. *Quamvis* autem contra diſputent Dioſcorides, & Brodæus III. Miſc. III, Galeni auctoritatem

ritatem adducat, ipſe tamen Galenus vel de mortua Salamandra agit, vel hoc ſentit, non aliter eam igni ſuccumbere, quam ſi nimis diu in illo moretur. Certè autem non eſſe fabuloſam hanc ignis extinctionem, quæ Salamandræ tribuitur, etiam Magnus ille Scaliger ex Olympiodoro convincit. Nobis ad hoc Emblema occaſionem præbuit Greg. Nazianzeni locus in vita Baſilii M. in quo Salamandram Conſtantiæ iconem faciens, ſe & Baſilium in Athenarum δαιδαιμονίᾳ ſalvos & ſanos eſſe conſervatos gloriatur. Verba ejus ſunt: ᾗ εἴτις ἐστιν ἢ πιστεύ) ποταμὸς, δι' ἅλμης ῥέων γλυκὺς, ἢ ζῶον ἐν πυρὶ σκαῖρον, (Salamandram intelligi patet ex ejus paræn. ad Virg verſ. CCCCCCLXXX.) ᾧ τὰ πάντα ἀλίσκεται, τοῦτο ἦμεν ἦμεῖς ἐν πᾶσι τοῖς ἕλιξι: Et ſi quis eſt aut eſſe creditur fluvius, dulcedinem ſuam in falſo mari retinens, aut animal in igne ſaliens, à quo cuncta domantur, id ſcilicet ego & Baſilius eramus inter omnes æquales noſtros, Quidam Salamandram in igni etiam nutriri volunt, unde Chymiſtæ ex Avicenna lapidem ſuum philoſophicum hoc typo exprimunt. Et hoc ſenſu Salamandrum igneam Franciſco I. Regi Gall. in uſu fuiſſe Cl. *P*aradinus innuit, cum dicto Italico: *NUTRICO IL BUONO, ET SPENGO, IL REO.* Nobis cum Salamandræ conſtantiæ, ignis certa ſinceritatis effigies ſit, placet Opt. Max. Herois & *P*rincipis, Io. Caſimiri *P*alatini ſolemne ſcitum, huic picturæ noviter applicuiſſe.

LXX.

COELO TURBATO ALACRIOR.

Sunt pluviæ mihi vita, necem sed Sirius affert:
In pace & languent, quos fera bella fovent.

SAlamandræ aquatilis figuram veram exprimi ſtuduimus, cum falſa ſit Matthioli, & beſtiola illa à multis cum Corylo & Scinco ferè confundatur. Sed nec hic ſculptor omne punctum tulit Lacertam (cujus ſpeciem Theophraſtus eam videtur facere) refert propemodum corporis ſpecie, caput maculis albis refertum habet, & in dorſo pinnulam

nulam rectam per totum, oris rictum ranæ similem, caudam, ut in Cobitide fluviatili vel potius in anguilla cernimus, nonnihil latam. Degit in fluminibus & stagnorum ripis, & per fulgetra & tempestates caput exerit. Hinc Plinius scribit, nunquam nisi magnis imbribus provenire, & serenitate deficere. Eodem plane modo obscuri sæpè homines, & quibus si in pace domi vivendum esset, ne panis quidem ad victum suppetteret, per tumultus & bella emergunt, & ad max. cum opes tum dignitates perveniunt. Non meminerunt illi, rem esse, ut Synesius dicit in Orat. de Regno, multo beatiorem pacem, quam bellum, quippe cum pacis causa bellici etiam apparatus fiant. Bellum igitur, ut de Hispaniæ populis Justinus inquit, quam otium malunt: Si extraneus deest, domi hostem quærunt. Omnium autem gravissl. est Nestoris illa apud Hom. ιλ ι. oblique tam in Achillem, quam Agamemnonem exprobratio:

ἀφρήτωρ, ἀθέμιστος, ἀνέστιός ἐστιν ἐκεῖνος,
Ὅς πολέμου ἔρατόν δημόν ἀκρυόεντος:
Sine cognatione, injustus, sine domo est ille,
Qui bellum intestinum amat asperum.

Quam laudat Aristoph. εἰρήνῃ, Aristot. πολ. α. & expressit Cicero XIII. Philip. Ad Emblematis autem meliorem intellectum facit etiam Adag. *In seditione vel Androclides belli ducem agit*: Quod Erasmus in rix osos Theologos, qui tantum ἐριστικοῖς suis scriptis clarescere, & ex rebus ubique perturbatis ditescere cupiunt, rectissime accommodat. Junge cum hoc Embl. XLV.

LXXI.

MIHI TERRA LACUSQVE.

Arbitrii jurisque mei sunc terra lacusque,
An non vel magno principe sum potior?

SOlebant veteres in anulis signatoriis peculiaria quædam signa usurpare: quemadmodum *Syl*lam Dict, Ingurthæ captivi traditione: *Pompeium* ne ensifero, Augustum primum *Sphinge*. postea Alexandri M. tandem sua imagine, signasse scribunt *Sueton*. *Plin*. Plutarch & plura ejus generis collegit Alex. ab Alexandro, 11. Gen. dier. XIX.

Mæ-

Mæcenatis autem Rana inprimis celebris, fuit, teſte Plinio, *Sunt qui putent, ob ſilentii fidem, quæ* in Mæcenate inſignis fuerit. Ranam Scriphiam ipſi placuiſſe, quod, ut *Suidas* & *Plinius* litteris prodiderunt, in *Scripho* inſula ranæ mutæ ſint, ut Aelian. tangit, ex Perſei voco. Theophraſt, aquæ frigiditati cauſſam aſcibit. ut & Theophyl. *Simocat.* in *Quæſt. phyſ. Sane* Mæcenatis ſui taciturnitatem Horat. quoque commendare videtur, cum negat illum de aliis ſecum colloqui: *Quam quæ rimoſa benè deponuntur in aure.* Quanquam *Suetonius* ſcribit, deſideraſſe nonnunquam Auguſtum Mæcenatis fidem ſilentii, quod is ſecretum de comperta Murænæ conjuratione uxori Terentiæ prodidiſſet. *Quidam* quod Auguſtus omne terræ marisque imperium cum Mæcenate communicaſſet, ut Dion auctor eſt, hoc ſigno illum fuiſſe uſum cenſet: Et certè *Plinius* affirmat, Ranam Mæcenatis propter collationes pecuniarum in magno terrore fuiſſe. Non igitur *Scriphia* illa aut muta fuit, cum & gemitus tot gentibus expreſſerit. Neque vero hæc conjectura prorſus inepta videtur, moto, ut *Seneca* ait, ex nimia felicitate Mæcenati capite, ut procul dubio animo etiam fuerit elatiori, quod in omnibus & per omnia abſentis Cæſaris partibus fungeretur. Etſi autem vile admodum & contemptum animal eſt Ranæ in hieroglyphicis tamen plurimus illius fuit uſus, ut apud *Pierium* & Horapollinem, qui volet, reperiet. *Claud.* quidem *Paradinus* in *Symb.* heroicis in priorem illam partem inclinat. *Sed* ſuum cuique ſit judicium.

VIR.

LXXII.

VIRTUTE, NON VI.

Infensum justa est omnis defensio in hostem;
Sæpè tamen potius viribus ingenium est.

ÆLianus I. Var. hist. III. memoriæ prodidit, miram esse vafritiem Ranarum Ægyptiarum, quarum si quæ fortè in Hydrum, anguem, Nili alumnum incidat, subiti arundinis frustrum arreptum, ac ore transversum mordicus apprehendens, nequaquam remittat Hydrum igitur Ranam

cum

cum festuca illa simul deglutire minime posse, atq; ita illam esse extra periculum, vincereque hanc Ranæ prudentiam, Hydrorum robur. Similem Chamæleontis astum adversus serpentem idem Ælianus refert ex Alexandro Myndio IV. de an XXXIII. Sic videlicet ex Coræbi Virgiliani sententia : *dolus an virtus, quis in hoste requirat ?* Quod simile est illi Pindarico: χρὴ ὃ πᾶν ἔρδοντ' ἀμαυρῶσαι τὸν ἐρχθρὸν : *Decet omnia agere in hostis exitium.* Etsi autem de his, benè ne dicta sint, an secus, viri docti, & in his princeps ille Scaliger, de re poët. nisi fallor, disputant : certè solertia ingenii culpari nequaquam poterit, cum sæpè aliter qui est imbecillior, contra potentiorem tueri se nequeat. Sed de omni dolorum genere in hostes, & quatenus illi liceant, copiosè tractat Alb. Gentilis de Jure belli, ubi testimonia auctorum quam plurima cumulat. Hoc quidem Symb. nostrum Lucas Contilis scribit sibi elegisse Polydamum Mainum, Academicum Ticinensem, qui fuit ex familiæ celeberrimi Juris consulti Jasonis Maini, quo indicare voluerit, nunquam sibi fuisse animum offendendi alios, sed tantum necessitate urgente sese legitimis modis defendendi. Fuerat autem insidiis occultisque machinationibus potentum quorundam continuis sæpe petitus, à quibus tamen candore morum, & laudabilium actionem exercitatione in rebus publicis privatisque se ipsum vindicavit, ac securum præstitit. Sic videlicet secundum Pythagoræ versum :

ἰσχὺς καὶ τεῖχος καὶ ὅπλον σόφῳ ἡ φρόνησις :
Robur & murum & arma sapienti prudentia præstat.

LXXIII.

PELLIT MENDACIA VERVM.

Luminæ perculſæ ceſſant male dicere ranæ,
Et victus veri luce Sophiſta tacet,

RAna Græcis βάτραχος, quaſi ὁ τῇ βοῇ τραχύς dicitur, ut Schol. Theor. obſervavit. τὸ γὰρ μέλος ὃ καλὸν ἄδει, ut Moſchus Idyll. III. innuit. Certe Ranarum nocturnam illam & moleſtam coaxationem, fulgentis lampadis ſplendore illis repente objecto reprimi, cunctasque illico, ut pote quibus oculos inopinatus fulgor præſtrinxit, conticeſcere,

ticeſcere, experientia oſtendit. In *S.* quidem litteris Ranæ, ut pote immundâ animalia & loquacia, pſeudophrophetas ſignificant, Apoc. XVI. Aegyptiis inter alia ἱερογλυφικὰ Ranæ *Sophiſtarum* nugas, & contortâ aculeataque *Sophiſmata*, ut *Cicero* loquitur. exprimunt, ſive ob vocis tantum argutiam, ſive quod in cæno Ranæ voluptuoſe habitent. *Quod* utrumque in *Sophiſtas* congruit. Nam & his loquentiæ multum, ſapientiæ parum, ſecundum Salluſtium, & omnis ad theatricam pompam & inanem oſtentationem actio ipſorum eſt compoſita, ut vivis illos coloribus deſcribit *Plato* in *Sophiſta*. Ut igitur Ranæ face noctu accenſa obmuteſcere coguntur: Sic Sophiſtis etiam derectis ipſorum argutiis, & reſolutis fallaciarum ſtrophis irrefragabili veritatis luce tandem adeo os oculique confunduntur, ut omnibus ſincere judicantibus ſint ludibrio pariter & odio. Vetus eſt:

Ψευδόμυθος ὀδεὶς λανθάνει πολλὸν χρόνον:

Nunquam mendax diu latet.

Quod pulcre expreſſit B. Chryſoſt. οὐδεμίας δεῖται βοηθείας ἡ τῆς ἀληθείας ἰσχύς. ἀλλὰ κἂν μυρίας ἔχῃ τὰς σβεννυούσας αὐτὴν, οὐ μόνον οὐκ ἀφανίζεται, ἀλλὰ καὶ δι' αὐτῶν τῶν ἐπηρεάζειν ἐπιχειρούντων, φαιδροτέρα καὶ ὑψηλοτέρα ἄν εἴη τῶν εἰκῇ κοπτόντων ἑαυτὴν καταγελῶσα: Nullo eget auxilio veritatis vis. Quin etiamſi infiniti ipſam velint extinguere. non modo non obſcuratur, verum etiam per eos ipſos, qui incommodare conantur, illuſtrior & excelſior redditur, illos fruſtra ſe torquentes deridens. Jungo Embl. LIII. hujus IV. Cent.

LXXIV.

VIX IMIS SATIAN-DA MEDVLLIS.

Nunquam, plena licet, ſatiatur ſanguine hirudo:
Sic ſucco atque omni ſanguine privat amor.

HIrudines ſive ſanguiſugæ, Græcis βδέλλαι, ἀπὸ τὸ βδάλλειν, ὅ ἐστιν ἐξαμέλγειν τὸ αἷμα, à ſugendo & emulgendo ſanguinem, ut Scholiaſtes Theocriti habet, tàm ad aquatilia, quàm ad reptilia referri poſſunt. Nam & in aquis degunt, & veluti vermes corpus agglomerando humi ſerpunt, unde eas Oppian. II. ἁλ. κυανόχροα λίμνης ἕρπετα vocat,

vocat, nigra ſtagni reptilia. *S*anguinem calidum tam avide exſugunt, ut etiamſi illis in corporibus animalium hærentibus cauda præcidatur, atque inde ſanguis veluti per canalem effluat, ſugere tamen porro non deſinant, donec vel artificio certo removeantur, vel tandem languidæ dehiſcant. Quod Horat. in arte *P*oëtica expreſſit:

Non miſſura cutem, niſi plena cruoris hirudo.

Quem verſum egregie expreſſit Oppianus dicto lib, II. ἁλιευτ. Verum inſatiabilem hanc ſanguinis cupiditatem ſymbolice ad varia transferre licebit. Quavis enim hirudine tenaciores & crudeliores ſunt libidinoſæ feminæ, quo Plautini juvenis de ſua amica querela pertinet in Curcul. *Quæ mihi miſtro amanti ebibit ſanguinem,* Et de Amoris vi Simæthæ illa apud Theocr.

Αἰ αἰ ἔρως ἀνιηρέ, τί μευ μέλαν ἐκ χροὸς αἷμα
Ἔμφυς, ὡς λιμνᾶτις ἅπαν ἐκ βδέλλα πέπωκας:

Heu crudelis amor, quid inhærens oſſibus omnem
Sanguinis humorem bibis ut fluvialis hirudo?

ut Eob. Heſſus vertit. *P*ertinet hoc etiam locus Salomon. *P*roverb. xxx. *S*angui ſugæ ſunt duæ filiæ, dicentes, Affer, affer, & quæ ibi ſequuntur exempla, max. de inferno, & natura mulieris. Quæ recte Rudolph. Baynus *C*antabrigens licet ad enormes effrænesque concupiſcentias, quæ nunquam explentur, in genere referri queant, duplici tamen metaphora de concupiſcentia carnis conjunctim interpretatur, Nam, ut idem Salom. inquit Proverb v. Pedes eius deſcendunt in mortem, & ad inferos greſſus penetrant. Poterit etiam uſurpari de cruentis illis tyrannis, qui quo plus ſanguinis fundunt, eo plus ſanguinis ſitiunt.

LXXV.

VIX HERCULES.

Exemplo tibi sit diram qui contudit hydram,
Sternere lativagam qui cupis invidiam.

PAusanias in Corinthiacis describit paludem Lernam, & addit: Ad Amymones fontem planitanus exiurgit; sub ea Hydram educatam narrant. Equidem facile adducor, belluam illam tum multo maximam ceterarum fuisse, tum vero tam insuperabili veneno, ut ejus felle spicula sagittarum Hercules infecerit. Caput vero, ut ego opinor, unicum

unicum & non plura habuit. At Piſander Camirenſis, quo & fera terribilior, & carmina ſua plus dignitatis haberent, pro uno illi plura capita dedit. Hæc *Pauſan.* Sed Naucrates quidem Erythræus ſeptem, Zenodotus Epheſius novem, Heraclides Ponticus L. capita illi tribuit: quæ quoties unum illorum cædebatur, priorum numerus duplicabatur continuo. Hoc igitur monſtrum Jolai aurigæ opera Hercules, licet Hydræ Cancer ingens opem tuliſſet, perdomuit, ipſo etiam Cancro conculcato fortiter. Plato ſane in Euthydemo per Hydram & Cancrum callidiſſimos Sophiſtas intelligit, quos viri docti & veritatis amantes, ut ut illi invicti videri cupiant, inſtar alicujus Herculis retundere ac ſuperare ſoleant, Alii cum ex uno ſcelere plura ſerpant, non ſecus ac ex hydræ uno capite abſciſſo plura renaſcebantur, Herculem uno tempore omnia ejus capita extinxiſſa putant, id eſt, Virtute & Temperantia cuncta vitia repuliſſe. Quo & Horatii illa II, Epiſt. II. referri poſſunt ac debent, ad quæ alludit noſtrum diſtichon. Alii ad laborioſias & nimis intricatas lites non minus concinne transtulerunt, cum dicto: *SPES ÆGRA SALUTIS.* Quod & Proverbio ſignificari poſſet: ὕδραν τέμνεις, *hydram ſecas.* Quidam dolorem cum tempore usque veluti renaſcentem hoc ſymbolo exprimere ſtuduerunt, cum inſcriptione: *NON SECUS USQUE DOLOR.* Quo repere Embl. LXVI. hac Cent, ſupra, & adde ex Senecæ Thyeſte.

malorum ſenſus accreſcit die:
Leve eſt miſerias ferre perferre grave.

LXXVI.

PRÆDA MI-NOR MAJORI.

Majoris minor esca feræ, velut esca Draconis Serpens. Ergo potens opprimit innocuos.

REferendum huc est Græcum Proverbium Ὁ ὄφις μὴ φάγῃ ὄφιν, δράκων ὲ γενήσεται: Serpens ni edat serpentem, draco non fiet. Et hoc quidem Icone ab Ægyptiis Regem, qui multos alios debellasset & consumsisset, significatum fuisse scribit *Pierius*, nec minus recte nos de tyrannis usurpare possumus qui aliorum exitio accrescere

ſtudent. Pertinet huc inſignis apud *Polyb.* lib. xv. locus ille: τὸν λεγόμενον τῶν ἰχθύων βίον, ἐν οἷς φασὶν ὁμοφύλοις ὄντι τὸ μείονος ἀπώλειαν τῷ μείζονι τροφὴν γίνεσθαι καὶ βίον: *Piſcium vita*, proverbio nota, inter quos tametſi congeneris minoris exitium à validior in eſcam, qua vitam trahat, convertitur. *Quo* & Varron. illud in Margopoli, referente Nonio, facit:

Qui pote plus, urget: piſces ut ſæpè minutos
Magnus comeſt: ut aves enecat accipiter.

Pulcrè itaque Irenæus lib v. adverſus hæreſes Valentini: Ad utilitatem, inquit, gentilium terrenum regnum poſitum eſt à Deo, ut timentes regnum humanum non ſe alterutrum homines vice piſcium conſumant: Sed per legum poſitiones repercutiant multiplicem gentilium injuſtitiam. Quo etiam referenda ſunt, quæ copioſe in eandem fere ſententiam diſſerunt Baſilius M. hom. VII. in Hexæm. & B. Ambroſ. lib. v. Hexæm. cap. v. Paradinus addit: *UNIUS COMPENDIUM, ALTERIUS DISPENDIUM.* Nam injuſti & iniqui homines cum pauperum ruina diteſcunt, & illorum veluti eſca ſe ſaginant, unde quidam aſcribunt: *ALTERIUS ME PRÆDA SAGINAT.* Noſtra inſcriptio eſt ex hoc Senecæ verſu in Hippol.

Factus præda majori minor: Pro jure vires eſſe.

LXXVII.

VICTOR UTER-QVE CADIT.

Victor uterque cadit, probquàm victoria acerba est.
Cum trahit in præceps una ruina duos!

DE Draconis & Aquilæ cruenta pugna locus est apud Homer. ιλ. μ. quem Cicero vertit in Mario, ex quo ejus versus referentur lib. de Divinat elegantissimi:

Hic jovis altisoni subito pennata satelles
Arboris è trunco serpentis faucia morsu &c.

Imitatus etiam est Homerum Virg. XI. Aen. ibi:

Utquo

Utque volans altè raptum cum fulva Draconem.
Fert aquila, &c.

Plinius ancipitem Aquilæ & Draconis in aëre conflictum esse scribit, ita ut æpe simul decidant. Tangit idem breviter Plutarh. quoque Comm. νόσ. φθόνος καὶ μίσος. Est autem hæc imago mutuo se Marte conticientium, qualis fere conflictatio potentiorum inter se belligerantium esse solet, maximè in bellis civilibus, ut Pompeji & Cæsaris congressus docere possunt. Unde Proverb. ex Sibillæ Erythrææ vaticinio natum:

κλαίει ὀνικηθεὶς, ὁ δὲ νικήσας ἀπόλωλεν:
Flet victus, sed victorem mors atra peremit.

Sic videlicet, ut in Pace Aristoph. ait:

Καὶ πίθος πληγεὶς ὑπ' ὀργῆς ἀντελακτίσεν πίθῳ:
Ac recalcitrans per iram testa testam vulnerat.

Qua de re vide Proverb. *Testa collisa testæ*, Et alterum *Cadmea victoria*, ipsis scilicet victoribus haud felix, cujusmodi Græcorum fuit, quorum nulli non magno constitit capta tandem Troja. Argutè, sed vere Pyrrhus Epiri Rex. cum duobus præliis vicisset Romanos, multosque amicorum & ducum amisisset, si adhuc semel, inquit, Romanos vincemus, actum est de nobis. Agesilaus etiam cum ad Corinthum Lacedæmonii vicissent Athenienses, multidudine occisorum audita exclamavit: O infelicem Græciam, quæ tantum hominum ipsa sibi interemit, quantum satis erat ad universos vincendum barbores! Utrumquæ refert Plutarch, in apopth, Paradinus ex Claudiano addit: *UT LAPSU GRAVIORE RUANT.*

LXXVIII.

SACROS CUSTODIT IN ARBORE FRUCTUS.

Aurea ceu vigili servabam mala labore.
Tu quoque sic serva cœlica dona tibi.

NOta est fabula de Hesperidum hortis, quorum custos fuerit Draco pervigil, aurea mala vigilantiss. assevans, quem interfecerit Hercules. Unde hodieque Romæ in Capitolio Herculis pulcerr. ex ære statua, clava insignis, lævaque tria mala ostentans, visitur: quam rem mythologicè Pierius

rius explicat lib. LIV. Mala quidem illa Agrætas in rebus Lybicis, eumque secutus Varro, oves fuisse tradit, quæ aureæ cognominarenter, quas Hercules ex Africa in Græciam asportaverit. Quidam rerum astronomicarum peritiam ab Hercule in Græciam relatam : nonnulli etiam venas auro cupiosas ex Atlante monte fluentes, quas Hercules occupaverit, per mala illa significatas fuisse volunt. Draco sane ab antiquis etiam thesaurorum custodiis præficitur, ut ex Festo liquet, & Artemid. I. Oniroer. XIII. Et *Proverb.* vice est apud *Cicer.* XIII. *Philipp.* *Quasi thesaurum Draco.* Fulgentius singula mala, quorum fuere quatuor, mythologicè pro studio, intellectu, memoria & facundia accipit. Natalis Comes in avaros pecuniis ferè immorientes detorquet. *Quo* referenda est elegantiss. *Phædri* Aug. Lib. fabula de Vulpe & Dracone, lib. V. & Horatii increpatio l. I. *Sat.* I. Nos per Draconem perspicaciss. animal, vim animi indagatricem & θεωρητικὴν per arborem malis aureis fulgentem philosophiam, & illum scientiarum Orbem, quovis auto pulcriorem & pretiosiorem intelligimus: quem mens sapientiæ cupida, perpetua vigilantia & studio indefesso sectatur, tuetur ac custodit. Nam, ut præclare Balfius Parmensis in Orpheo,

nocturno ex somnis olivo.

Immoritur,

Qui cupit optatæ donari frondis honore

Accommodari ista sic quoque possunt, ut significent, diligentiss. custodienda esse, quæ nobis elargitus est Deus, dona, ne ob ignaviam nostram ea nobis rursum auferat.

NOXA

LXXIX.

NOXA NOCENTI.

Improbitas solet esse sibi justissima merces,
Auctor est interitus sic Basilisce tibi.

BAsiliscum in rerum natura unquam fuisse fabulosum plerique putant. Unde Franciscum I. Reg. Gall. ejus quidem vulgo recepta effigie usum fuisse scribunt, sed cum dicto: *TU NOMINE TANTUM*, Rem tamen non pauci affirmant, Nicander, Lucanus, Plinius, Solinus, Scaliger, & Mercurialis, qui in Imp. Maximiliani thesaurus Ba-

si-

filiſci cadaver ſe vidiſſe teſtatur. Baſiliſci etiam venenum tollunt Galenus, Aetius, & Eraſiſtratus, auctore Dioſcoride. De generatione Baſiliſci vulgi opinio fabuloſa proculdubio, veluti Albertus M. demonſtrat, ut canoræ de ea ſint nugæ Læv. Lemnii. Afflatum ejus omni animali exitialem tradunt. Quod cur adeo mirum ſit, cum Thebiorum ad Pontum gentem adeo hominibus peſtilentem eſſe ex *P*hilarcho *P*lutarch. in *S*ymp. ſcribat, ut illorum obtutum, anhelitum aut loquelam, qui ſuſtinuerint, tabeſcant paulatim ac pereant? *S*ed experimenti illius, ut baſiliſcum, ſi in ſpeculo objecto ſe ipſum intuitus fuerit, interire viderit, quis auctor eſt? Et hoc tamen in ore omnium. Igitur tanto magis Symbolicum, ut allegat Ant. Ricciardus in Comm. Symb. tribuens hanc inventionem Io. Bapt. *P*ittono. Eodem enim modo homines exitioſi aliis, tandem malitia ſua ſeipſos quoque conficiunt. Notus enim eſt verſus:

οἷα τ' ἀνὴρ ῥέξῃ, τοῖον τέλος αὐτὸν ἀνάγει:

Qualia quisque egit, tali quoque ſine petitur.

Graviſſ. *S*eneca: Sunt Dii immortalis lenti quidem, ſed certi vindices generis humani, & magna exempla in caput invenientium regeſſerunt: ut juſtiſſ. patiendi vice, quod quisque alieno excogitavit ſupplicio, ſæpe excipiat ſuo. Aegyptios hominem à calumniatoribus objectum periculis Baſiliſci etjam ſine morſu extinguentis, pictura expreſſiſſe Pierius indicat. Alii addunt: POENA SIBI IMPROBITAS.

VEL-

LXXX.

VELTE MONSTRAT ITER.

Tutum monstrat iter virtus cur anxius aneeps
Augurium expectas, si voluisse sat est?

INter omnia, quæ Regum exactionem ex urbe Roma præcesserunt, Livius hoc etiam commemorat, anguem ex columna lignea elapsum, non fugam tantum in regiam, sed Tarquinium etiam Superbum valdè anxium feciſſe. Quod in L. Brutum accuratè convenit. Sed longè aliter ſimile ferè prodigium accipit L. Sylla, qui Conſul in Sociali

bello,

bello, cum in agro Nolano ante prætorium immolaret, ſubito ab una parte aræ prolapſum anguem conſpexit: qua viſa *Poſthumi* aruſpicis hortatu continuo militem eduxit, ac fortiſſ. Samnitum caſtra cepit: fuitque hæc victoria fundamentum potentiæ ac felicitatis Syllanæ, ut Val. Max. auctor eſt. Sic diu ante apud Homer. ιλ. β. Græci apud Aulidem omen quidem futuri decennalis belli, ſed certæ victoriæ ex ſerpente, qui ex ara proſiliens aviculam matrem cum octo pullis conſumpſit, collegerunt: quem Homeri locum elegantiſſ. latinis verſibus expreſſit Cicer. II. de divin. & eum imitatus Virgil. V. Aen. per anguem ſeptem gyris contortum ſeptennalem Aeneæ errorem innuere voluit, quemadmodum exponit Servius. Sic alias in oſtentis, angue aut ſumma nominis dignitas, aut regia poteſtas portendebatur. Nota enim ſunt, quæ Cic. I. de Divinat. de Roſcio Cum, in hanc rem affert. Et præter Herculis exemplum, *Severi* & Aureliani Impp. & alia plura. Uſum autem hoc ſymbolo ſcilicet Ammiratus ſcribit Ducem Seminariæ in Regno Neapolit. cum hac Inſcriptione noſtra: qua demonſtraverit, ſibi Regi ſuo contra Rom. Pontificem, merenti, nullo ominè aut augurio alio opus eſſe: ſed unicum ſinceræ Fidei & Virtutis ſtudium ſufficere. Præclarè igitur *Q.* Fabius Max. (ut Cic. refert de Senect.) dicere auſus eſt, optimis auſpiciis ea geri, quæ pro ſalute Reip. fierent; quæ contra Remp. ferrentur, contra auſpicia ferri. Ut enim inſigniter dicit Hector apud Homer. ιλ. μ.

Εἷς οἰωνὸς ἄριστος ἀμύνεσθαι περὶ πάτρης:
Una avis optima, pro patria pugnare tuenda.

LXXXI.

IN VIA VIRTUTI NULLA.

Sudore hæc magno conscendit culmina serpens,
Nempe est virtutis semita difficilis.

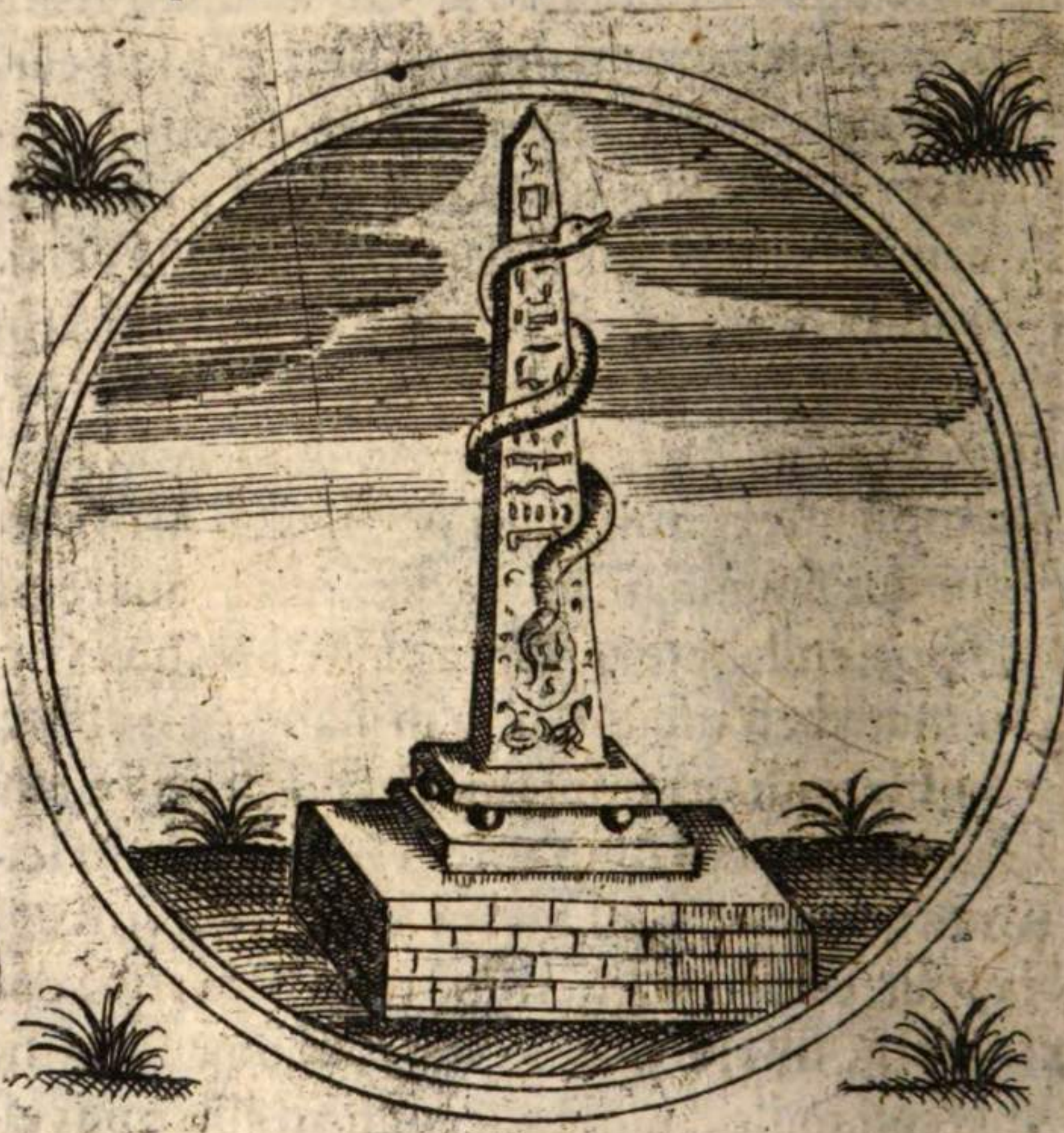

IN omnium ore sunt, τὰ παροίνημα ἐγκεῖνα τῆς Ηαιδὸς περὶ τῆς ἀρετῆς ἔπη, ut Lucianus ait in Necyomant. quæ & alibi in his Centuriis adducuntur, & vertit Erasmus Adag. *Difficilia quæ pulcra.* Laudant Cicero, Xenophon, & ante oculos habuit Amm. Marcellinus lib. XIV. & alii. Certè cum Obeliscus, cujus hic figuram repræsentamus,

amus, admodum acclivis, & ſerpens natura in-
rimis glaber ac levis ſit, fieri vix poteſt, ut in
ummum ejus cacumen perrepere poſſit. *Qui*
gitur virtutis difficile & periculoſum iter exprime-
e velit, fortaſſis haud abſurde hoc ſymbolo uti
oterit: Simulque innuere, non facile pervenire
d Honoris & Gloriæ faſtigium, qui nimis timidè
mnia explorat, & trepidè reſilit. Nam, ut pulcrè
Theoctiſtus ait: *Φεύγειν δεῖ πάντα τρόπον τὰς*
κολιὰς, καὶ πρανεῖς. τὰς δ' ἀποτόμους καὶ ὀρθίους
βίβας ἀσπάζεσθαι: Obliquæ & declives viæ mo-
lis omnibus fugiendæ ſunt: abruptæ autem & rectæ
ursum ferentes complectendæ. Et ut Symachus
ikit IX. Ep. LXXXIV. Virtus durioribus ne-
otiis nitescit, & aspernatur declivem facilita-
em, maximoque sudore arduum laudis appniti-
ur. Eleganter etiam Seneca in Epiſt. ad Lu-
ilium: Ad honesta nitentes, quanto magis
ncubuerint, minusque sibi vinci ac frigare permi-
erint, admirabor & clamabo, Tanto melior surge
t respira: & clivum istum, uno ſi potes, spiritu ex-
pera. Generosos animos labor nutrit. Et paule
oſt: Animi est ipsa tolerantia, quæ ſe ad dura &
ſpera hortatus, & dicit: Quid cessas? non est viri,
imere ſudorem. Xenophon quidem II. *ἀπομν.* ubi
Heſiodea illa adducit, hanc pulcerr. *γνώμην* præ-
nittit: *Ἀφ' ἑαρτερίας ἐπιμέλειαι τῶν καλῶν τε ἀγαθῶν*
ἔργων ἐξικνεῖσθαι πονόσιν, ὥσφασιν οἱ ἀγαθοὶ ἄνδρες:
Curæ quidem laborioſæ efficiunt, ut ad pulcra &
honeſta facinora perveniatur, ſicuti virorum opti-
morum habet adagium.

LXXXII.

POSITIS NOVUS EXUVIIS.

Vt ſolet exuvias veteres deponere ſerpens,
Sic ſcelerum ſordes exue, pulcer eris.

Γήρας ὄφεως Senecta anguium apud Dioſcoridem. & alios, nominantur exuviæ veteris pellis, quas inter ſaxa & ſtirpes relinquere ſerpentes ſolent. Dicuntur & σίφαρ quibusdam, & Lucretio eleganter veſtis, lib. III. & IV. Meminere ejus rei & Nicander in Theriacis: & Nonnus in Dioniſiacis lib. XLI. Et Tibulli querela nota eſt. Ariſtot. quidem tam vere, quam auctumno ſene-

autem eos exuere scribit: Et Plinius fœniculi succo ad hoc adjuvari ait. Lactantius Commentatur ad locum Statii IV, Thebaid. (ubi & ipse de Juventute serpentis hoc modo renovata (marathron herbam nominat, quam cum comederit, senium deponat ætatis. Cautis physicis cum alii, tum ad. Cardan. in Exerc, Scaliger disputant. Virgil. autem in Georg. & XI. Aen. elegantem hinc similitudinem sumpsit, versib. illis, ex quibus est nostra hæc ἐπιγραφή. Varie autem symbolum hac explicari solet. Quidam exprimere eo voluerunt sibi priori fortuna minus lauta relicta, optatiorem jam & lætiorem affulsisse, Nonnulli priori vita minus laudabili deserta in melius fermentem efformasse innuere studuerunt. Hos in recto proposito confirmat B. Basilius, qui appositè ad hoc sym: Γίνεσθε γὰρ φησὶ φρόνιμοι ὡς οἱ ὄφεις, ὅς ἐπιδὰν ἀποδύεσθαι μέλλῃ τὸν λεπτὸν δέρμα, στενῷ πόρῳ καὶ ἀκριβῶς σωφρονοῦντα τὸ σῶμα διδοὺς ἑαυτὸν, φρονίμως καὶ σωτηρίως ἀποδύεται τὸ γῆρας, ὑπερ ἂν καὶ ἡμᾶς βούλεσθαι ὁ λόγος, διὰ τῆς στενῆς καὶ τριβομένης ὁδοῦ πορευομένους, ἀποδύεσθαι μὲν τὸν παλαιὸν ἄνθρωπον, ἐνδύεσθαι δὲ τὸν νέον: Estote prudentes, sicut serpentes, qui dum opus fuerit vernationem exuere, per angustissimam corpusque strictum coercentes repentes, prudenter exuunt senectutem. Quod & idem nos imitari ipsa suadet scriptura, per angustam & arctam viam ingredientes, veterem hominem exuere, induere vero novum. Videatur Augustin. lib. XI. doctr. Christ. C. XVI. & Embl. XVI. Cent. III.

LXXXIII.

FINIS QUE AB ORIGINE PENDET.

Rebus in humanis adeo in se cuncta recurrunt,
Finis ut unius sit caput alterius.

SErpentis pictura caudam ori sic inserentis, ut circulum efficiat, veteres Aegyptios annum & tempus repræsentasse, Horapollo testis est, memi-

nitque Serv. in v. Aen. Claudian. autem eandem rem valde poëticè describit ii, de Laud. Stilic. *Quæ* certè naturæ rationi convenit, illique circulorum circuitioni, ex qua dierum noctiumque varietas, &

mensis annique mensura procedit, de qua post Platonem Cicero. Grammatici annum, quasi annulum dictum putant: qui ab Homero περιπλόμενος ἐνιαυτὸς appelletur, quasi ἰὼν εἰς ἑαυτ'. Latinis annus vertens est. Symboli autem usus varius esse potest. Nam. ut Virg. imitatione L. varii, III. Georg. canit

In se sua per vestigia volvitur annus.

Et de Tempore putere Seneca Troad.

Tempus nos avidum devorat, & chaos.

Omnium etiam rerum in hoc mundo perpetua est ἀνακύκλωσις, ut Polyb. verbo utamur: Undeipsos mundi imago hoc hieroglyphico exprimitur, ut apud eundem Horapoll. & Pierium videre est, Quo Cor. Taciti aurea illa sententia pertinet Annal. IV. qua affirmat, Reb. cunctis inesse quendam velut orbem, ut quemadmodum temporum vices, ita & morum vertantur. Et illa Crœsi apud Herod. κύκλος τῶν ἀνθρωπίνων πρηγμάτων, περιφερόμενος δὲ, οὐκ ἐᾷ ἀεὶ τοῖσι αὐτοῖσι εὐτυχέειν: Humanarum rerum circulus est, qui rotatus semper, eosdem fortunatos esse non sinit. Sane quæ de Reromp. periodis Plato & Aristot. differunt, ex scriptis ipsorum petenda sunt. Nec enim hic inferi ob opusculi rationem possunt. Quin & Regem, & ipsum denique imperium hac figura intellexisse Aegyptios scriptores hieroglyphici indicant. Itaque vetustum Adriani Imp. honori sacratum numum Seb. Erizzus declarat. Nam & serpens Regni icon est, unde caput serpentis, divûm regina Juno, dextra tenet: Et circuli figura omnium habetur perfectissima Pet. Costalius in Pegmate suo litium æternitatem hoc symb. subjicit.

LXXXIV.

COELO REPETI. TA PLACEBVNT.

Cœlesti auxilio vetus ille extinguitur anguis,
Humana elidit spicula missa manu.

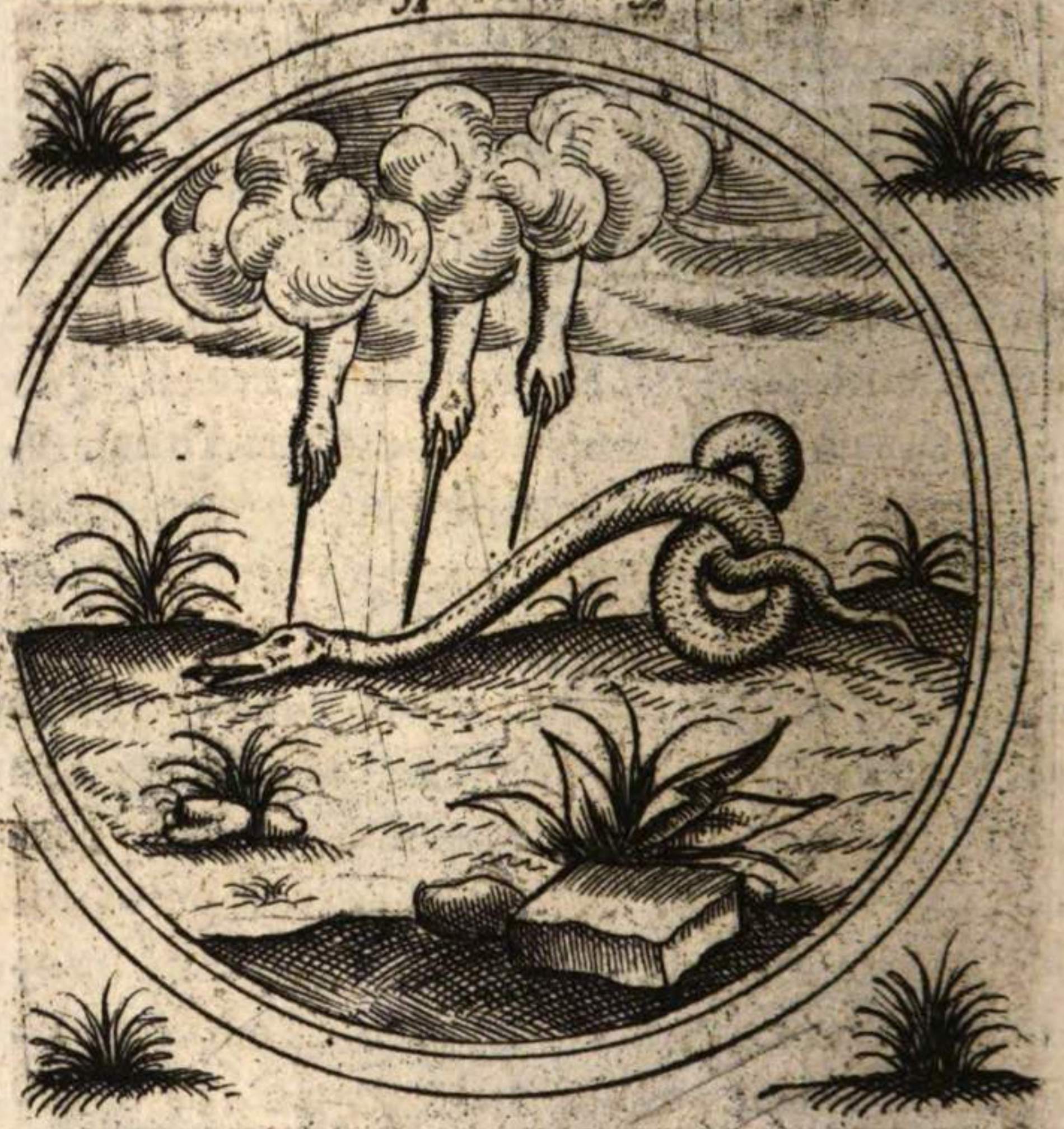

SErpentem, venenatum & inprimis noxium animal. max, invisum esse homini, utpote cujus semini perpetuæ cum eo fuerunt & erunt inimicitiæ, ipsa natura nos docet, & *S.* pagina confirmat. Hinc videmus, ad conficiendos & tollendos è medio serpentes, si in quos fortè incidimus, inprimis nos esse cupidos, nec satiari, donec multis

tis ictibus conciſos relinquamus tandem. Utinam vero homines in concidendis & extripandis vitioſis cupiditatum affectibus & in diſpergendis fugandisque voluptatum illecebris, quæ veluti ſerpentes animis illorum ſe inſinuant, tam vigilantes eſſent ac ſtudioſi! Nam ſecundum III. Od. XXIV.

ſcelerum ſi bene pœnitet:
Eradenda Cupidinis
Pravi ſunt elementa.

Sed nos in hoc ſymb. per ſerpentinam figuram Diabolum, humani generis acerrimum hoſtem ſignificare voluimus, qui niſi cœleſti manu, hoc eſt, virtute Dei conficiatur, noſtra tela flocci ſolet facere. Quo præclarus ille Juſtini locus pertinet ex Dialogo cum Tryphone Judæo: ὁ Διάβολος ἐφέξηκεν ἀεὶ ἀντικείμενος, καὶ πρὸς ἑαυτὸν ἕλκειν πάντας βουλόμενος. καὶ ὁ ἄγγελος τοῦ Θεοῦ, τουτέστιν ἡ δύναμις τοῦ Θεοῦ, ἡ πεμφθεῖσα ἡμῖν Διὰ Ἰησοῦ, Χριστοῦ, ὕβριμα αὐτῷ, καὶ ἀφίσαται αὐτὸν ἡμῶν. καὶ ὥσπερ ἀπὸ πυρὸς ἐξεσπασμένοι ἐσμὲν, ἀπὸ μὲν τῶν ἁμαρτιῶν τῶν προτέρων καθαρισθέντες, ἀπὸ δὲ τῆς θλίψεως καὶ τῆς πυρώσεως ἣν παρ' αὐτοῦ ἐν ἡμῖν ὅ τε Διάβολος καὶ οἱ αὐτοῦ ὑπηρέται πάντες: Nobis quidem diabolus inſtrabat, ſemper adverſans & ad ſe trahere volens: & Angelus Dei, id eſt, virtus Dei, per Chriſtum nobis miſſa, increpat illum, & à nobis repellit: & fumus perinde atque ex igne extracti, à peccatis videlicet priſtinis purificati, atque ab afflictionibus & exploratione ignis probati: qua nos exercet diabolus, & adminiſtri ejus omnes.

LXXXV.

MENTEM NE LÆDERET. AURIS.

Carminis insidias serpens magici exit opertis
Auribus: illecebras sic fuge, tutus eris.

SErpentem calidissimum esse omnium animalium, etiem S. pagina attestatur, vulgoque prisci credidere, ut ex Virg, ecl. VIII. patet, quia rumpi possent carmine magico serpentes, idcirco ipso, si præsentirent, recantare, seu incantationem retorquere & exsolvere, ut ex Plinio, secundum Adr. Turnebi lectionem licet colligere: Et veteres Ægyptios

gyptios hominem refractarium & in obœdientem hac hierographia denotasse scribit *Pierius*. Certe Psal. LVIII. mentionem facit surdæ aspidis: quæ scilicet aurem utramque obturet ad voces incantatoris: alteram nempe in terram defigendo, alteram caudæ suæ acumine occludendo, ut testes sunt ad eum locum Arnobius, Hieron. Augustinus, Cassiodorus & alii, Jer. 8. etiam VIII. minatur Deus populo Israelitico serpentes, qui incantari nequeant. Tangit etiam rem eandem *Clem*, Alexandr. στρωμ. VII, & Epiphan. contra Ophitas. Verum ut dextre S. scriptura indicata similiaque loca accipi debent, ne stabiliatur de vi verborum Magicorum superstitiosa opinio, & ita confirmentur magni illius Serpentis perniciosa ludibria: Sic nihil vetat, quo minus adducamus quæ olim & vulgo, quamvis falso, de serpentum astutia hac in parte fuerint dicta, utpote illis in rebus imitanda, quæ usui nobis esse possunt ad evitanda exitiosa & turpia. Unde & Christus nos esse jubet prudentes, ut serpentes: Sed adjecta salutari mentione columbinæ simplicitatis, qua vafrities serpentina refræna tur, ut B. Hieronymus in Oseam innuit. Monentur igitur adolescentes potissimum, serpentis hic depicti more obturare aures ad quævis obscœna & noxia, ita ut nec in animum, nec in sensus admittant illas voluptatum illecebras, ne earum vi, veluti voce Thessala, misere tandem disrumpantur ac pereant. Principes etiam monet hoc symbolum, obturent aures assentatoribus & scurris, quorum opes illi sæpius, quam hostes everterunt. ut alibi hæc ex *Q. Curtio*, & simul plura in hanc rem adducta leguntur in his etiam Centuriis

LXXXVI.

SOBRIETATIS OPVS.

Emoritur ſerpens hominis contacta ſaliva:
Hei mihi quam magnum ſubrietatis opus?

PLinius omnibus hominibus contra ſerpentes ineſſe venenum ſcribit: illosque ſaliva jejuni hominibus ictos, non ſecus ac contactu aquæ ferventis fugere, quæ ſi in fauces penetraverit, etiam mori illos. Tangit rem eandem Ariſtot, quoque: & Lucret, lib. IV. in ejus cauſſas phyſicas inquirit. Verſus ejus ſunt iſti:

Sæpè

Sæpè etiam ſerpens hominis contacta ſalivis
Diſperit. ac ſeſe mandendo conficit ipſa, &c.

Hoc ſane ut benignæ naturæ memorandum eſt beneficium, ita ſobrietatis, temperantiæ & caſtitatis luculentum eſt teſtimonium. Jejunus enim ſit homo oportet, qui hac efficacia non velit deſtitui. Sobrietatis igitur tanta vis eſt: ut contra omnia luxuriæ & libidinis venena præſentiſſ. ſit antidotum Unde etiam Græcis tam auguſto nomine σωφροσύνη, quaſi, σῴζουσα τὴν φρόνησιν, quod mentem illibatam conſervet, dicitur. Quod & Hierax vult lib. de juſtitia, ubi virtutem illam, quæ ἀφροσύνην καὶ ἀκολασίαν repellit, ait ſapientes vocaſſe σωφροσύνην, σωτηρίαν ſcilicet οὖσαν φρονήσεως, incolumitatem prudentiæ. Eam Plato πολ. δ'. definit, quod ſit κόσμος καὶ ἡδονῶν τινων καὶ ἐπιθυμιῶν ἐγκράτεια: decus, & certarum voluptatum & cupiditatum continentia. Præclarè igitur Xenophanes Ep. ad Lamproclem Κακὸν οὐδὲ ἐν φύεσθαι ἐν ἀνθρὶ, ἢ μέλιος ἔμμενῳ σοφίας, σωφροσύνη καὶ ἐγκράτειαν: Nihil innaſci malum poteſt in homine, qui ſapientiæ fundamenta jecerit, Temperantiam & Continentiam. Temperantia enim, ut Seneca ait in Ep. voluptatibus imperat: alias odit, atque abigit, alias diſpenſat, & ad ſanum modum redigit, nec unquam ad illas propter ipſas venit. Appoſitè etiam ad hoc ſymb. Macarius hom. XVI. Igitur in omnibus, inquit, opus eſt ſobrietate, ne bona quæ videmur habere, vertantur in perniciem noſtram.

QUOS

LXXXVII.

QUOS BRUMA TEGEBAT.

Vere novo latebris serpens prorepit apertis,
Gloria sic artes ad loca summa vehit.

SOlent in Italia, more sane laudabili instituta eruditorum hominum Collegia, quæ illi veterum imitatione Academias, & se Academicos nominant, in locis publicis, in quibus convenire, & se in studiis rebusque honestis ac liberalib. exercere consueverunt, istiusmodi affigere depicta symbola, quæ illi Impresas vocant: Quæ si nomen

Col-

Collegii & professionem rite exprimant censentur esse lectissima. Exempla quam plurima cum alii recensent, tum *Scip.* Bargaglius *Senensis* de novo Romæ instituto ejusmodi Academicorum, qui se *Renovatos* nuncupabant, Collegio, hoc, quod proponimus, commemorat. *Significare autem illo* proculdubio voluerunt, non secus ac serpentes hieme sub terra in squalore & tenebris latent, vere autem novo Solis calore protrahuntur: Ita se quoque temporis iniquitate pressos delituisse, sed mox meliore alpirante fortuna, & favore Mæcenatum recreatos, ac veluti renovatos, coivisse in pub. Academiæ societatem, in qua illustres ingenii & doctrinæ suæ fructus cunctis ostensuri essent. *Poterit* autem in universum usurpari ab iis, quibus post tristiorem fortunam serena lux affulserit. Nam ut ait *Pindar.* in Pyth.

ἄλλοτ' ἄλλοισι πνοαὶ ὑψιπετῶν ἀνέμων:

Alias alii flatus sublimiter volantium ventorum.

Quo omnino Horat. illa x. Od. lib. II. referenda:

Informes hiemes reducit, Jupiter idem Summovet &

Et Theocriti illa Idyll. 4.

Θαρσεῖν χρὴ φίλε Βάττε, ταχ' ἄυριον ὧδε τὸ μεινον
Ελπίδες ἐν ζωοῖσιν, ἀνέλπιστοι δὲ θανόντες.
χώξεὺς ἄλλοκα μὲν πόλει ἄιθριος ἄλλοκα δ' ὕει:

Quæ nos ita vertere conati sumus,

Fidere Batte decet, non si nunc est male erit cras.
Spes vivis tantum, non spes ulla sepultis.
Nunc pluit: ast cœlo nunc fulget Jupiter alto.

Refer item huc trita illa: *Post nubila Phœbus.* Et,

Grata superveniet, quæ non sperabitur hora.

HIS

LXXXV. III.

HIS DUCIBUS.

Serpentis ritu prudens, severus at idem
Fer gladium, & celebris laurea serta geret,

SErpens, ut sæpe jam dictum, Prudentiæ: gladius se veritatis & animadversionis: Corona gloriæ typus est. Gladius quidem magistratui vindex in iram ei, qui male operatur, XIII. ad Rom. Unde hodieque magnis Principibus in solemnitatibus prægestari solitus. Sed inprimis memorabile est, quod de Trajano Imp. ex Dione Xiphilinus. & Aur. Victor referunt, cum Licinio Suriæ Præfecto Prætorio gladium de more accingere deberet,

beret, ei porrexisse nudum, cum hoc dicto: Tibi istum admunimentum mei comitto, si recte agam: sin aliter, in me magis. Et si autem salutaris severitas vincis sæpè inanem speciem clementiæ, ut Cicero ait ep, 11. ad Brutum, max. cum flagitia & facinora sine modo sunt, ut Tacitus loquitur: certè tamen ut Princeps rectè utatur gladio, magna cautione opus est. Non enim diururna est possessio, in quam gladio inducimur, ut Q. Curtius Rufus dixit lib. VIII Et severitas amittit assiduitate auctoritatem, ex Seneca dicto 1. de clem nt. qui idem ibid. pulcerrimè, ut arbores, inquit, quædam recisæ pullulant: Ita regia crudelitas auget inimicorum numerum, tollendo. Quin etiam pronunciare ibidem audet: Principi non minus turpia multa supplicia, quàm Medico funera. Igitur Justitiæ quidem ille minister sit, sed cum prudentia: His enim ducibus veram consequetur gloriam, ut symbolum hoc nostrum subjicit. Pulcrè Cassiodorus XI. Var. Benigni principis est, ad Clementiæ commodum, transilire interdum terminos Æquitatis. Quando sola est misericordia, cui omnes virtutes cedere honorabiliter non recusant. Proprium igitur sit Principis, ex Taciti monitu in Agric. Omnia scire, non omnia exsequi: parvis peccatis veniam, magnis severitatem commodare: nec pœna semper, sed sæpius pœnitentia contentum esse, Ex quibus liquet, verissimum esse Aristotelis dictum: ἡ φρόνησις, ἄρχοντος ἴδιος ἀρετὴ μόνη: Prudentia, imperantis propria & unica virtus.

(o)

LXXXIX.

NEC MORS, NEC VITA RELICTA.

Parte mei supero, pars est mihi demta vel, ergo
Cum cara præstat conjuge posse mori?

AMphisbænam serpentem in Libyæ desertis reperiri tradunt, qui geminum caput, unum in anteriore, in posteriore corporis parte alterum habeat, eumque circulatis tractibus incedere, & alterutrum caput sive attollere, sive retrotrahere, pro ut usus & necessitas exegerit. Qua de re Aelianus, Plinius, Solinus, alii: Et tangit Lucanus lib. IX. hoc versu:

Et

Et gravis in geminum surgens caput amphisbæna.

Usus autem hoc Embl. ad testandum insignem suum propter amissam conjugem dolorem fuit Nobilis Neapolit. Bernh. Rota, cum scito: *SUPER-ESSE MORI EST*, ut Scip. Ammiratus commemorat. Quo inprimis Ovidii illa exsulis in navi de conjuge sua cantata pertinent:

O benè quod non sum mecum conscendere passus:
Ne mihi mors misero bis patienda foret.
At nunc, ut peream: quoniam caret illa periclo:
Dimidia certè parte superstes ero,

Profecto enim cum vir & uxor in legitimo matrimonio etiam *S.* scripturæ oraculo una caro, unumque corpus sint, fieri non potest, quin si unius caput ex illo corpore abrumpatur, alteri vita non quidem erepta, sed quavis morte sit acerbior. Non ignota autem sunt, atque ideo huc referenda, quæ de Alcesti Admeti uxore Euripides: de *Pæti* Arria, de T. Sempr. Graccho, de C. & M. Plautiis, Valer. Max. Plinius Secundus in Ep. & Sex. Aur. Victor de viris Illustr. memoriæ prodiderunt: & alia exempla similia. De Admeto quidem Chorus apud Euripidem in Alcest. ait, illum hac extincta in posterum victurum vitam ἀβίωτον, hoc est, minime vitalem, ut Ennius loquitur. Sed pulcre idem Chorus ibi concinnit.

Τί γὰρ ἀνδρὶ κακὸν μεῖζον, ἁμαρτεῖν
Πυκνὰς ἀλόχου:

Quod enim homini majus malum accedere potest,
quam amittere.
Caram conjugem?

XC.

VENUS IMPROBA.

Sic pereat quisquis meretrici turpiter haret,
Per Venerem ut nimiam vipera morsa perit.

VIperarum hanc commixtionem, veramque illarum effigiem, ex Baldo Angelo Abbatio & Ferdin. Imperato Neapolitano expressimus Coeunt autem, ut Plinius tradit, tam arcto complexu, tam sibi ipsæ circumvolutæ, ut una existimari biceps possit. Viperæ feminæ mas caput inserit in os, quod illa abrodit voluptatis dulcedine. *Quod lon-*

ge

ge ante Horapollo scripsit, Aegyptios dicens hac figura mulierem, quæ odio prosequens maritum ejus vitæ insidiaretur, blanda tamen in coitu esset, depinxisse. Rem autem ipsam ex vereribus affirmant Herodotus in Thalia. Nicander, Galenus, Aelian. Basilius M. homil. contra fœner. & de Invid. & ix. Hex. Hieronymus ad Præsidium, Prudium, Prudentius in Hamartigenia, & alii: ut miretur Pierius Albertum M. unum contradixisse, Sed vera ne sina hæc, Bald. Angelus in lib. de Viperæ natura & facultatibus enucleet. Symbolica certe esse manifestum est: quæ morbos & cetera ex nimia & immodica Venere incommoda, & quod per illam naturale calore tandem extincto cita mors veniat, accurratè oculis subjiciant. Eryximachus quidem apud Stob. breviter πλὴ σωφροσίαν μικρὰν. ὄπιλη ψίαν ἔλεγεν, καὶ χοόνου μόνου διαλλαττειν: Coitum brevem morbum comitialem esse dixit, ac tempore tantum differre. Et similiter apud eundem Democritus: Ξωφροσία ἀποπληξίη σμίκρη. ἐξίσταται γὰ ἄνθρώπος ἐξ ἀνθρώπου: Coitus est brevis apoplexia. Prorumpit enim homo ex homine. Sed quid aliud sunt amatoribus suis libidinosa fœminæ, quam viperæ? Illis enim omnem succum & sanguinem, facultates, & ipsam denique vitam abrodunt & adimunt. Notus enim est veteris cujusdam poëtæ Senarius: ἴσον λυκαίνης καὶ γυναικὸς ὠμότης: *Par est leænæ & feminæ crudelitas.* Omnium autem pulcer. est Phædri fabula lib. II de anu & puella diligentibus juvenem, cui hos præmittit vers. *A feminis utcunque spoliari viros, Amentur. amentur. nempe exemplis discimus.* Videatur Hadr. Junius, ipsi m. XVIII.

XCI.

SUO PREMI-TUR EXEMPLO.

Ecce ut rupta aluo protrudat Vipera gnatos?
Sustulit illa patrem, sustulit hanc soboles.

UBi de viperæ coitu Plinius differit, sicut in prox. Symb: ejus locum adduximus, pergit idem ibidem: Tertia die intra uterum catulos excludit: deinde singulos dieb. singulis parit, viginti ferè numero Itaque ceteræ tarditatis impatientes perrumpunt latera occisa parente. *Paulo* aliter Aristoteles & Theophrastus hæc exponunt. Herodo-

tus quidem hanc mari prius interempto pœnam luere feminam affirmat, cui astipulantur Horapollo, Nicander, Ælianus, Plutarch. Basilius M. & Hieronymus. Sed Apollonius apud Philostrat. & Maximus Tyrius supereſſe partui suo viperam tradunt. Quod similiter confirmant Io. Brodæus in Misc. & Jul. Cæs. Scaliger in Exerc. & latè Bal. Angelus in antedicto libro. Quidquid sit, typus profecto hic talionis pœnæ est insignis, ut merito ab eo potius, quam ab Oreste aut Alcmæone ex Tragœdiis exempla ultæ paternæ neccis petenda esse Ælianus censeat. Hinc & nostra inscriptio nata ex Senecæ versib. in Herc. fur. *Potest etiam accommodari in malorum parentum nefariam soboles*. Nam, ut Niceph. Gregoras argute ait: τῶν πονηρῶν σπερμάτων ἄξια τὰ γεάργια. Malorum seminum mali fructus. Certe Proclus Archimedi in hanc rationem scribit apud Theophylactum Simocatam: χὴ παῖδας ἕξεις πατρικῆς, κακίας φύσεως ἀληθεῖς καὶ ἐναλλάγματα. οὕτω γὰρ καὶ τὰ τῆς ἰχίδνης κυήματα μητρικὴν ἀνοσιότητα δια δέχεται. τὸν κυοφόρον καὶ τίκτουσαν γαστέρα διαῤῥήγνυνται. Liberos habebis vitiorum paternorum veram & expressam imaginem. Sic enim & viperæ partus maternam impietatem æmulantur, dum ventrem qui eos tulit & nutrivit, lacerant. Angel. Politianus alio sensu hoc symbolum de Marsilio Ficino, paucis annis innumeros ingenii fœtus producente usurpavit, hac addita ἐπιγραφῇ: *ANTE PARIS, QUAM CONCIPIS.* Alius quidam vir magnus idem torquet in hostes Ecclesiæ, qui illam quidem non secus, ac viperea soboles matrem, rodant ac lacerent sed illa tamen incolumi & salva, ipsi misere pereant.

XCII.

DIRA DIRIS PASCUNTUR.

Terra quod extinguit, non mirum, viperamorsu
Ecce etenim quali gaudeat illa cibo?

EX Aristot. hoc desumpsimus: qui VIII. hist. anim. XXIX. observavit, quod vipera Scorpium devoret: ideoq; venenum alere tanto deterius, adeoque morsum ejus esse letiferum, quod venenatis pasci soleat. Idem sæpè in Italia à viperarum captatoribus observatum: quamquam capsulis inclusæ scorpionibus objectis, raro id faciant. Ga-

lenus

lenus de Theriac. lib. XIII. auctor est, viperam alia etiam venenata animalcula consumere, puta bupreſtes, cantharidas & istiusmodi, ipsi proculdubio non ingrata cibaria. Eodem scilicet modo homines crudeles, & natura facti ad tyrannidem, saeviores tamen longe evadunt, cum ad inclinationem illam innatam accedit perversa & flagitiosa educatio, & consuetudo ex pessimis moribus inquinatissima. Verissime enim Plato dixit VI. de Leg. Ἄνθρωπος δὲ, ὡς φαμὲν, ἥμερον. ὁμοῦ μὲν παιδείας τῆς ὀρθῆς τυχὼν καὶ φύσεως εὐτυχοῦς, θειότατον ἡμερώτατόν τε ζῶον γίγνεται φύσει. μὴ ἱκανῶς δὲ ἢ μὴ καλῶς τραφὲν, ἀγριώτατον, ὁπόσα φύεται: Hominem autem mansuetum animal esse dicimus. Porrò si cum natura fœlici rectam quoq; disciplinam fuerit assecutus, in divinissimum mansuetissimumque animal solet evadere. Sin vero non satis aut non bene fuerit educatus ferociſſimum omnium, quæ in terris nascuntur, animal redditur. Quod si ad malam naturam & consuetudinem vitiosam accedat etiam potentia, & regnandi fastigium, tum certe nihil medium est inter præcipitia & summa, ut Tacitus loquitur. Recte enim Plutarch. ἡ δὲ ἐξουσία προσλαβοῦσα τὴν κακίαν, νεῦρα τοῖς πάθεσι προσέθηκε: Potestas malitiæ conjuncta, nervos ac robur affectibus addit. Et ut Seneca in Hipp. dixit:

durus & veri insolens
Ad recta flecti regius non vult tumor.

XCIII.

SACRI CONCUS-SIO LECTI.

Viperæ en amplexu gaudet muræna. Quid ergo
Dissimile his bratis turpis adulter agit?

ETsi quæ de Viperæ cum Muræna coitu litteris consignata sunt, falsitatis coarguant Gu. Rondelitus, Hipp. Salvianus, & Bald. Angelus: jucunda tamen & valde symbolica sunt, quæ de illo apud scriptores complures leguntur. Viperam nimirum veneno prius posito consortem murænam sibilo evocare è mari: hanc autem sponte illi morem gere-

re,

re, atque in litore cum illa commiſceri. Tradunt hoc conſtanter Horapoll. in hierogl. Oppianus, Aelianus, *Phile* in Jamb. Licinius Macer apud *Plinium*, & Achilles Tatius graphicè admodum lib. 1. de Clitoph & Leucipp. Ariſtot. quoque & Theophraſt. muræna m non raro in ſiccum exire teſtantur, pluresque qui eadem aſſerant, commemorat Scholiaſtes Nicandri in Theriacis ejus. Sequuntur illos Baſilius M. & B. Ambroſ. in Hex. uterque ad matrimonio convenientem reverentiam, & conjugale obſequium rem erudite transferens. *Quo* ſenſu eriam Alciatus hoc Embl. accepit, & lepidiſſ. Epigrammate deſcripſit. Sed cum non ejusdem generis ſint hæc animalia, idcirco longe rectius ad violationem thori alieni referri forte poſſet. Nam & in muræna rum genere, teſte Ariſtotele, mares ſunt, ut alieni genam ſectari neceſſe non habeant: & pulcerr. Baſilius dicto ante loco ait. ὅτι μοιχείαν τις ἐστὶ τῆς φύσεως ἡ τῆς ἐχίδνης καὶ μυραίνης ἕπιπλοκή: veluti adulterium quoddam naturæ eſſe hunc viperæ & muræ næ concubitum. Et ideirco eos, qui alienæ matris fam. corruptores ſunt, conſiderare debere, cujusmodi beſtiæ ſint ſimiles. Ægyptios ſanè hominem ἀλλοφύλων μίξει χρώμενον muræ næ typo expreſſiſſe etiam Horap. ſcribit. Pulcrum ſane eſt Euphronis illud:

ἡ ἔστι μοιχῶ μεῖζον ἢ δὲ ἓν κακὸν:
ἐν ταῖς γὰρ ἑτέρων βόλετ' ἀτυχίαις τρυφᾶν:
Non eſt adultero ullum majus malum:
In aliorum enim infortuniis delicias quærit.

XCIV.

TRANSFUNDIT PASTA VENENUM.

Vipereum exſugit veſparum turba venenum,
Tu fuge, ne noceant hauſta venena tibi.

VEſpæ, ignavum pecus, cum murmure tamen volitant, & pungunt acerrimè. Hinc illud, quod *Stobæus* ex Diogenis diatribus refert, Antiſthenem ſcilicet aliquando à Diogene correptum quod exigua voce eſſet, & tamen caſtigaret homines, reſpondiſſe: Veſpas itidem ſonum haud magnum edere, aculeum tamen habere acerrimum. Le-

pidum

pidum itaque est Archilochi mordaciss. poëtæ Epitaphium, quo in ejus sepulcro vespæ habitare dicuntur, in III. αἴνοις. ex quo Alciat. Embl. suum LI. desumpsit. Sane cum vespæ à se cum noxa pungant, & quid facient, ubi vipero veneno spicula sua tinxerint? Quamvis autem figmenta hæc sint, (Refert tamen in Exer. Scaliger, à Cambaiæ Indiæ Rege filium veneno educatum adeo venenosum fuisse factum, ut muscæ quæ modo solo factu cutim perstrinxissent, turgidæ interierint.) jucundam nihilominus & utilem considerationem habent. Per viperam enim delatores, pessimum genus hominem, qui clam apud alios innocentes deferunt, intelligere possumus. Nam veluti suppeditare hæc advolautib. vespis venenum fingitur, quod illa postea in alios cum pernicie effundant. Per hæc igitur porro significabimus calumniatores & maledicos, qui quæ ab aliis per mendacium acceperunt. nihilominus pro veris dispergunt. Urrique rei gravissimi criminis, Sed optimum est Plautini senis votum in Pseudolo:

Homines qui gestant, quique auscultant crimina,
Si meo arbitratu liceat, omnes pendeant:
Gestores linguis, auditores auribus.

Nam ut Thucydides dicit: Διάβολὰς γὰρ σῶφρον οὔτε λέγειν πρὸς ἀλλήλους, οὔτε ἀκούοντας ἀποδέχεσθαι: Non decet calumnias neque aliis narrare neque audiendo suscipere. Inscriptio Symb. Paradini est.

XCV.

MORTE MEDETUR.

Vivens mortem hominis instillo, moriensque medelam,
Quam mira alternant vitaque morsque vice?

UT fœcundiss. sic nocentiss. animal est Scorpio qui minimo inflexæ caudæ ictu, atque insensibili materiæ quantitate ut doctiss. Scaliger loquitur, mortem homini affert, gravique per triduum supplicio illum conficit, ut Plinius tradit, simulque ostendit. Scorpionis cinerem in vino epotum homini ab eo icto pro remedio esse. Certe quotidia-

nis

nis experimentis constat eum in oleo demersum & suffocatum, si teratur, & vulneri ab ipso illato imponatur, medelam esse præsentissimam Mira certe naturæ & arcana vis, cum tam pusillum animalculum & ad mortem & ad vitam destinavit homini. Sic Achillis hasta Telepho Regi Missiæ & vulnus lethale, & præsentem simul salutem attulit: *Quæ* de re Suidas, in Τήλεφος ἐκ πηριδίου, Eustathius παρεκβ. εἰς α. ῥαψῳδ. τῆς ιλ. & ὀδυσσ. λ. & Hyginus fab. CI. & tangit rem Erasmus in Adag. *Polypi caput*. Nostrum quidem hoc haud scio an non recte doceat, hostes etiam sæpe nostros vitam quandoque nobis & gloriam afferre. Quo Xenophontis dictum spectat, sapientis esse, etiam ex hostibus utilitatem capere. De quo integrum libellum *Plutarch.* commentatus est. Scite etiam Erasmus Roterod. in præfat. in Off. Ciceronis, ad fessos labore in gravioribus litterarum studiis similitudinem hanc transtulit, qui ab iisdem, sed amœnioribus, remedium & recreationem solent petere. Elatius vero & ferocius Ludovicus Gonzago Marchio, qui in ingressu Caroli V. Imp. in urbem Mantuam, in veste triumphali Scorpionis iconem ostentavit, cum ascriptione: *QUI VIVENS LÆDIT, MORTE MEDETUR*. Eo enim, ut *Paulus Jovius* scribit, ostendere voluit, se interfecturum, à quocunque læderetur aut afficeretur injuria, ut ejus morte vindictæ arborem mitigaret ac restingueret. *Sic* ipsi scilicet fuit.

Vindicta bonum vita jucundius ipsa.

(o)

XCVI.

NE JURATO QUIDEM.

Non nisi desecta credam tibi, Scorpio, cauda;
Armaque ni ponas, fœdera nulla dabo;

SCorpio hominem vafrum, cuique nulla fit habenda fides, denotat ut apud scriptores hieroglyph. legimus. Non igitur nisi selecta cauda, in qua illi aculei venenum stillantes, ab ejus ictu quis tutus sit. Similiter ne hosti quidem ulli, cui arma erepta aut excussa non sint, fidendum, multo minus ad colloquia cum eo veniendum est aut ad fœdera, etiam

etiam si per omnia sacra jurare paratus sit. Cujus rei significatio libri hic depicti imagine subjicitur. Rectiss. igitur *Q.* Cicero, Legatus Cæsaris, respondit Nerviis: non esse consuetudinem Rom. populi, ullam accipere ab hoste armato conditionem. Et memorabilis est ille apud Livium lib. XXXIII. inter Philippum Macedonem, & T. Quintium congressus, ex quo patet nullam fidem esse cum hoste ad colloquium congredi. Sic sane II. Samuel. XX. Amasa sub pacis & amicitiæ prætextu à Joabo interimitur, non attendens cinctum cum gladio. Philipp. quidem Cominæus sæpius monet, quantum sit periculi in congressibus magnorum Principum, & quam dubia ac periculosa sint inter ipsos plerunque contracta fœdera. Et affert cum alia exempla, tum inprimis lib. III. Ludovici Regis Galliæ, *Per*onæ in Caroli Burgundi potestate periclitantis: & lib. VI. de Joanne Burgund Duce à Rege Carolo in mutua salutatione interempto: quæ sunt illustria. Recte igitur Demosthenes in *Phil.* dicit, urbibus ad custodiam multa quidem inventa esse, valla, mœnia, fossas, &c. quæ tamen omnia manibus conficiantur, & sumptus postulent ingentes. Verum unum commune munimentum à natura inesse animis hominum σὺ φρονοῦντων, idque cum ceteris salutare esse, tuni max. plebi contra tyrannos: Ἀπιστίαν, nempe. Et sane in celebrem illum de hac Epicharmi versiculum integrum etiam scriptum Dio *Pr*usæensis contexuit, quod Græce & latine avus meus olim edidit.

XCVII.

BENE QUI LATUIT.

Exemplo domi porta tibi sit cochlea, quisquis
Exoptas tuto consenuisse domi.

EX Plutarch. libello περὶ φιλοπολυτίας adducitur Adag. κοχλίου βία : *Cochlea vita*: Domiporta enim hæc est, Cicer. II. de Divin. ut hallucinentur Erasmus & Crinitus, qui quod à Cicerone de Cochlea dictum est: *Terrigenam, herbigradam; domiportam, sanguine cassam*, testudini tribuerunt. Testudinis enim sanguinem Plin. claritatem visus facere,

cere, ſuffuſionesque oculorum tollere aſſerit. Sed hoc noſtrum de iis uſurpabitur, qui vel à forenſi luce remoti, fugiunt omnem turbam ac tumultum, vel domi latitantes cavent ſibi à periculis & injuriis, quibus expoſiti ſunt. qui vivunt peregre. Celebratur enim illud : οἶκος φίλος, οἶκος ἄριστος : Et Gajus IC. ſuam cuique domum tutiſſim. eſſe refugium & receptaculum dixit. Jucundum etiam eſt Claudiani Epigramma de Sene Veronenſa, extra pomœria ſui agelli nunquam egreſſo: & inſcriptionem noſtram ex Ovid. acceptam unusquisque ſtatim videt: *Bene qui latuit, bene vixit* : Bene qui latuit, nempe cum ratione & judicio, & ubi neceſſitas, forte etiam utilitas publica ſic exigit. Nam & hac in parte τὸ μέτριον inprimis ſervandum, ut in Embl. XCI. Cent. II. admonemur. Inepti enim, qui, ut Seneca ait, adeo in latebras refugerunt, ut putent in turbida eſſe, quidquid in luce eſt, Inter ſe iſta miſcenda ſunt, & quieſcenti agendum, & agenti quieſcendum eſt. Quidam aureum illud τὸ γνῶθι σαυτὸν aſcribunt : alii ex Perſio : *TECUM HABITA*. Referenda idem huc, quæ in laudem αὐταρκείας alibi adducta ſunt : Et ſimul Horat: illa in Ep.

---- fuge magna : licet ſub paupere teſto
Reges, & regum vita præcurrere amicos.

Pulcre etiam in hanc rem Turpilius, in Lindia;

Profecto ut quisque minimo contentus fuit,
Ita fortunatam vitam duxit maximè :
Ut Philoſophi ajunt iſti, Quidvis ſat eſt.

XCVIII.

NEC TE QUÆSIVERIS EXTRA.

Non tibi tela nocent latitanti, erumpere at ausum
Configunt: temere qui ruit, ille perit.

PRiori cohærens & hoc est, cum inscriptione ex Persii Sat. 1. Quod evidentur monet, ne immaturè prodeamus fortè cum certo vitæ nostræ periculo, Rectius, qui cum eodem Persio Sat. VII. gloriari potest:

Hic ego securus vulgi. & quid præparet Auster
Infelix pecori, securus, & angulus ille
Vicini nostro quia pinguior: &c.

Sed

Sed hoc quidem Cochleæ telo confixæ Symbolo usum fuerunt Ferdinandum Calabriæ Ducem, postquam à Rege Hispaniæ in bello Navarrensi, quod in Gallorum castra transire parasset, in Sciativæ arcem, qua Aragonii Reges ad Illustrium virorum carcerem utebantur, conjectus fuit, sicut eam historiam Fr. Guicciardinus recenset lib. XI. Ostendere nimirum miserr. Princeps eo voluit, P. Achæis T. Quinctius apud Liv. lib. XXXVI. similitudine pæne eadem ob oculos posuit: Testudinem ubi collecta in suum tegimen est, tutam ad omnes ictus esse, ubi exerit partes aliquas, quodcunque nudavit, obnoxium atque infirmum habere. Meminit & Plutarch. in vita T. Flaminii. Hinc recte Plautus: *Feliciter sapit, qui alieno periculo sapit.* Quo pertinet pulcherrima Polybii [illegible] lib. I. quam ita latine interpres reddidit: Nam cum duo hominibus modi propositi sint, quibus facile mutari in melius queant. unus ob suam cujusque calamitatem, alter ob alienæ exemplum: proculdubio primus efficax quidem est, sed non sine detrimento ejus, cui accidit. Secundus verò, etsi non habet in se tantum virium, ideo tamen præstat, quod omnis damni prorsus est expers, quo fit, ut priorem quidem nemo sit, qui spontem eligat, cum absque dolore & periculo accidere id nequeat. Hunc. v, semper amplecti convenit, quod per eum sine detrimento cernere licet, quod est melius. Idcirco recte consideranti, opt. ad veram vitam institutio videtur esse experientia, quam fit ex commemoratione rerum ab aliis gestarum (Polybius πραγματικὴν ἱστορίαν nominat.) Hæc n. duntaxat absque omni damno optimos veri judices perficit. NON

XCIX.

NON LEVIS ASCENSVS.

Discepuer virtutem ex me verumque laborem.
Si verè ornari laudis honore cupis.

PAulatim, & cum prudenti cunctatione Cochlea per acclive & salebrosum iter ad excelsum montis jugum perrepere conatur. idque solertia & labore indefesso & continuo tandem assequitur. *Quod* Symbolum affert Io. Baptista Pittonus ascripto: NON TEMERE. Solent autem eodem modo homines virtutis amantes, laboris iter, quod ad gloriam ducit, non defugere. quamvis arduum in-

primis

primis illud sit ac difficile. Nam & Conitus Smyrnæus in Clypei Achillei descriptione lib. v. virtutem in celsissimo monte collocat, in cujus vestigium non nisi extremo cum sudore & periculo ingenti pervenire liceat. *Quod Silvis Italicus imitatus, &* Herculis Prodici historiam ad Scipionem suum eleganter transferens, sic virtutem inter alia loquentem introducit:

Casta mihi domus. & celio stant colle penates,
Audua saxoso perducit semita clivo
Aspera principio (nec enim mihi fallere mos est)
Prosequitur, labor ad nitendum intrare volenti.

Alii nobili catonis dictorem explicant: SAT CITO, SI SAT BENE Non male Nam & præclaros conatus temeritas corrumpit: & tempestivum est, quidquid Reip. salutare est. Constantia modo adsit & tolerantia, & moram facile compensabit felix gloria. Nemo enim, ut verissime dixit Salustius, ignavia immortalis factus est. Sola virtus clara æternaque habetur. Pulcerr. etiam Pindarus Olymp. VI. ἀκίνδυνοι δ' ἀρεταὶ ὅτε παρ' ἀνθρώποισιν, ὅτ' ἐν ναυσὶ κοίλαις τίμιαι. πολλοὶ δὲ μέμναντ', καλόν εἴ τι πονάθῃ. Virtus periculorum expers, neque apud homines, neque mari habetur in pretio: at multi memorant, si quid honesti laboriose peractum est. Inscriptio nostra est ex Cass. Parmensis versibus de Orpheo, relatis Embl. v. Centur. I. quod jungendum est cum hoc: & Embl. CXII. Centur. II. & XXXIII. Cent. III. & similia.

(O)

C.

FERT OMNIA SECVM

O felix ſecum ſua quicunque omnia portat;
Fortunæ vivens liber ab arbitrio,

PErvulgara eſt Biantis (Quidam Stilponi Megarenſi aſcribunt) ſententia, cujus cum Patriam *P*rienem cepiſſet hoſtis, ceterique ita fugerent, ut multa de ſuis reb. ſimul aſportarent; ipſe admonitus á quodam ut idem faceret: Ego vero (inquit) facio: *Nam omnia mea mecum porto.* De Simonide etiam Poëta ſimilis eſt apud Phædrum Aug. lib.

fabula

fabula LXXIX. lib. IV. qui ex naufragio nihil assumens, rationem hanc reddidit: *Mecum mea sunt cuncta*: cum quidem ceteri rerum arreptarum onere gravati vel periissent in mari, vel in prædones incidissent: ipse vero sua arte statim divitias acquisivisset. Aristippus quoque ex simili infortunio elapsus, & ob doctrinam benigne susceptus, comites navigationis ad hortandos cives suos rogavit, tales ut sibi opes pararent, quæ enatarent simul cum naufragis. Ex his Nobilis fœmina Fulvia Spanocchia hoc Symbolum erudite commentata est, ut pingeret Cochleam domiportam, quæ penates suos & omnem substantiam circumfert, nec ullo alio indiget diversorio cum Biantis dicto: *OMNIA MEA MECUM*. Sed nostra inscriptio eodem sensu ex Claudiano assumpta est. Pertinetque ad Symp. illustrationem Plauti illud: *Virtus omnia in se habet: omnia ad sunt bona, quem penes est virtus.* Cetera enim humana fortunæ sunt ludibria. Virtus & doctrina de ipsa fortuna triumphant. Hinc pulchre B. Basilius: μόνη ἢ κτημάτων ἡ ἀρετὴ ἀναφαίρετον, καὶ ζῶντι, τελευτήσαντι παραμένουσα: Sola omnium possessionum virtus homini auferri nequit, superstiti & extincto commemorans. Nam ut vetus dictum habet: ὁ σοφὸς ἐν αὐτῷ περιφέρει τὴν οὐσίαν: Quod Phædrus in ante tacta Fab. sic enunciavit: *Homo doctus in se semper divitias habet* Cum quo Carneadis etiam simile congruit in libr. Telesiaco, ut apud Fulgentium legitur:

πᾶσα τύχη αἰσθήσιν φρονοῦντος κατοικεῖ:
Omnis fortuna in sensu habitat sapientis.

FINIS, Centur. IV.

10373000